ai Bened. munch

10-00

ECCLESIASTICÆ JURISDICTIONIS VINDICIÆ

ADVERSUS

CAROLI FEVRETI,

ET ALIORUM TRACTATUS

DE ABUSU,

SUSCEPTÆ

Equitis Martij Andr. 7.ᵐⁱ Vent. ...

Ab *ANTONIO DADINO ALTESERRA, utriuſque Juris Profeſſore, & Decano Univerſitatis Toloſanæ.*

Antelliis, & vaenunt

PARISIIS,
Apud RAYMUNDUM MAZIERES, ſuprà Pontem Campſorum, ad inſigne ſancti Michaëlis.

M. DCC. III.
Cum Privilegio Regis & Approbatione.

Dal S.r Berlini Scolare di Sapienza, una Pezza. f.

PRÆFATIO.

EN prodit in lucem opus poſthumum Dadini Alteſerræ Juriſconſulti Tholoſani, viri ſcientiarum ferè omnium ſubſidiis inſtructi, & ſcriptis quæ in Jus Civile & Canonicum publici juris fecit commendabilis. Deſiderabatur jamdiu hoc opus, quod vir eximius ſcripſerat ad tuendam juriſdictionem Eccleſiaſticam, multis in locis labefactatam à Carolo Fevreto, in Tractatu ſuo de Abuſu. Novitas operis multos habuit comprobatores, licet reverâ aliqua ſine delectu & autoritate fuerint adinventa, quæ jus Eccleſiaſticum poterant ſubvertere.

Clerus Gallicanus exiſtimavit adhibendum eſſe virum antiquitatum Eccleſiaſticarum peritiſſimum, qui partes ſuas tueri poſſet. Eminebat in

Clero illuſtriſſimus Franciſcus de Harlai tunc Rothomagenſis, poſtea factus Archiepiſcopus Pariſienſis, vir nobilitate & claritate generis conſpicuus, ingenii perſpicaciâ & ſagacitate, necnon morum humanitate omnibus gratus: ipſum ſcientiarum & benevolentiæ vinculum devinxerat cum Dadino Alteſerrâ, quem ſæpiùs in rebus arduis conſulebat, & inter eos viciſſim elucebat & eruditio & ingenii felicitas conſulentis, & reſpondentis ſagacitas & prudentia.

Sæpiùs Alteſerram hortatus eſt Harlæus ut Fevretio reponeret, quia ad id operis ſuſcipiendi neminem promptiorem & paratiorem noverat; & hoc modo de Religione, de Eccleſiâ, de Clero Gallicano benè ipſum meriturum confidebat.

Denique ut faſta Comitiorum Cleri Gallicani teſtantur, Eminentiſſimus Cardinalis d'Eſtrées tunc Epiſcopus Laudunenſis, Dux & Par Franciæ, poſteâ purpurâ Cardinalitiâ decoratus ſub Clemente Decimo, ſcripſit Alteſerræ, ut munus illud ſuſciperet: non incongruum videtur hic inſerere Epiſtolam Gallicanâ Linguâ exaratam, ne quid elegantiæ deperderet, ſi in alienam verteretur. Deindè tanti viri laus & concepta opinio de Alteſerra non erit levioris ponderis ad ſignificandum quantùm exiſtimatio autoris apud ipſum valeret. Verba Epiſtolæ hæc ſunt.

MONSIEUR,

*L'Aſſemblée generale du Clergé, qui n'ignoroit “
pas déja vôtre merite & vôtre profonde capacité, a “
appris avec beaucoup de joye que vous avez plu- “
ſieurs memoires & des matieres digerées, dont vous “
pouvez en peu de temps former une réponſe au Livre “
de l'Abus de Fevret, qu'elle juge, auſſi bien que “
vous, fort préjudiciable à la Juriſdiction & à la “
Diſcipline de l'Egliſe. Elle a ſi bien receu cet avis “
qu'elle m'a ordonné d'en remercier Monſieur l'Abbé “
du Ferrier de ſa part; & quoiqu'elle ne croye pas “
que vôtre zele ait beſoin d'eſtre excité à un travail “
auquel vôtre gloire particuliere ne doit pas moins “
vous porter que l'intereſt de l'Epiſcopat; elle a crû “
toutesfois qu'elle devoit non ſeulement vous convier “
à l'entreprendre, mais même vous en preſſer. La “
fâcheuſe experience qu'elle a fait depuis qu'elle ſub- “
ſiſte, luy perſuade que le mal qu'elle ſouffre par les “
Juges ſeculiers demande de forts & prompts reme- “
des, & que celuy qu'elle attend de vos ſoins & de “
vôtre ſuffiſance, ne doit pas eſtre differé. Elle ne “
doute pas auſſi, que les Aſſemblées qui la ſuivront, “
n'eſtiment autant qu'elle fait vos talens & vos ſer- “
vices, & n'ayent la même diſpoſition à les recon- “
noître. Pour moy je m'acquite tres-volontiers de l'or- “*

„ dre qu'elle m'a donné ; & je vous aſſure que je „ n'entre pas ſeulement dans ſes ſentimens comme un „ des Deputéz, mais par la connoiſſance & la conſi- „ deration particuliere que j'ay pour vôtre vertu. „ Je ſuis, &c.

L'Evêque de Laon.

Paruit votis & deſideriis Cleri Gallicani, & munus ſuſcepit, & multâ curâ & diligentiâ perfecit. Non diffitendum eſt tamen viro Doctiſſimo illud contigiſſe, quod plerumque evenit iis qui partes contrarias ſuſcipiunt ; ſcilicet ut dum alium impugnare aggrediuntur, partes contrarias tuendo, aliquando in extremum declinent, & durioribus terminis ſenſus ſuos exponant.

Unde monendus eſt Lector, ne exiſtimet omnia quæ in hoc opere reperiuntur, eſſe conſona juri quod inconcuſsè ſervatur in Galliâ & Curiæ placitis ſtabilitum eſt. Pareant manes tanti viri ; ſed aberravit aliquando à Praxi fori Gallicani, vir antiquitatis potiùs quàm praxis forenſis ſtudioſus. Quod mirum non videri debet, quia vir doctiſſimus ſcientiam ferè ſuam omnem hauſerat tum ex Decretalibus, tum ex Canoniſtis, qui nimium Juriſdictioni Eccleſiaſticæ indulſerant. Certè ſi priſcæ

Eccleſiæ naſcentis tempora inſpiciamus, cùm ex Præcepto Apoſtoli, lites inter Chriſtianos forent potius amicabiliter componendæ quàm ad ſtrepitum judiciorum deducendæ, quia nondum Imperatores aut Principes fidem Chriſtianam ampli exerant; certum eſt controverſias ferè omnes inter Chriſtianos apud judices Eccleſiaſticos delatas fuiſſe, & eorum judicio diremptas fuiſſe. Unde ſub Chriſtianis Imperatoribus, jus quod ex compromiſſo partium & ſubjectione voluntariâ exercuerant viri Eccleſiaſtici, in pleriſque retinuerant. Sed paulatim imminutis formis judiciorum, judices Laïci liberum juriſdictionis ſuæ in Laïcos exercitium, reaſſumpſerunt. Tamen judices Eccleſiaſtici faventibus Imperatoribus & Regibus Chriſtianis, in certis caſibus, in quibus vel conſcientia, vel morum diſciplina ſecundùm Canones lædi videbatur, ſuam juriſdictionem ſervaverunt. Unde non eſt cur notetur Dadinus Alteſerra, ſi juri, vel potius conſuetudinibus antiquis Eccleſiæ inhærens tenaciter, nec ultra progreſſus, multa in hoc opere aſſeruerit, quæ mutata ſunt in foro, utilitate ita ſuadente. Tamen ne inde aliqui ſibi fingant hanc in judiciis etiam Eccleſiaſticis formam eſſe ſervandam, & ne inde aliqui anſam controvertendi quod nunc uſu contrario introductum eſt accipiant, viſum eſt notare aliqua, quæ poſſint aliquos juris noſtri tenaces offen-

dere, quæ ad calcem hujuſce præfationis ſubjungere curavimus. Poterant hęc in manuſcripto obliterari & revera pleraque delenda & obliteranda fuiſſent; ſed viſum eſt opus Alteſerrę integrum exhibere, ne mutilum & mancum in aliquibus videretur, quia in pleriſque virorum Doctiſſimorum & clariſſimorum Bibliothecis hujuſce manuſcripti exemplum invenitur, nec non in Bibliothecâ Regiâ: unde parcendum fuit in pleriſque autori, cujus fama non ſolum in Galliâ, ſed etiam apud exteros inclaruit. Non mirum ſi ſenſus ſuos, quos ex Jure Canonico & Decretalium jure hauſerat, expoſuit cum zelo acriori & ſæpius duriori, ad Juriſdictionem Eccleſiaſticam, quam ex profeſſo tueri aggreſſus eſt, propugnandam. Certum eſt noſtris moribus Juriſdictionem Eccleſiaſticam, quæ cum ſtrepitu judiciorum exercetur, certis finibus coarctari ex Conſtitutionibus Regiis. Et ſanè fatendum eſt Alteſerram, ſi pauca excipias, non dogmaticè, ſed hiſtoricè ſcripſiſſe, & reconditioris antiquitatis ſecreta reſeraſſe; unde ne quis offenſionis cauſam habeat, non Liber iſte proponitur tanquam dogmaticus, ſed potiùs hiſtoricus, qui quoad praxim cum delectu legendus eſt; quia ſæpiùs Author ſuas partes quas ſuſcepit ſtilo & verbis acrioribus tuetur. Sed qui uſum Fori Gallici habent, facilè diſcernent quæ diſcernenda paſſim occurrunt. Un-

de

de non timendum eſt, ut aliqui inde arripiant occaſionem impugnandi ea quæ longo uſu & inveterata conſuetudine firmata ſunt, tum Edictis Regiis, tum Senatuſconſultis, quorum apud nos ſumma eſt autoritas & reverentia.

Sequuntur ea quæ præcipuè notanda occurrunt.

NOTÆ IN PRIMAM PARTEM.

PAg. 7. Aſſerit Juriſdictionem Eccleſiaſticam eſſe juris divini, quod quidem intelligendum eſt de Juriſdictione Ordinis, non verò de Juriſdictione contentioſa, quæ certis limitibus coarctatur, pro regionum more & conſuetudine.

Pag. 43. Author acriùs invehitur in uſum appellationum tanquam ab abuſu, *quas ſubſidiarium & ultimum remedium appellat, quod alio deficiente datur*: quod quidem debet cum aliqua modificatione ſubintelligi; ſcilicet ut Clerici vix debeant ad forum laïcum recurrere; ſed cùm Judices Eccleſiaſtici ſuâ abutuntur Juriſdictione, recurſus ad Curias Parlamenti debet cenſeri remedium ordinarium.

Pag. 45. *cap.* 3. Aſſerit *quòd ſi Epiſcopus nolit ſubditos ordinare, ii non poſſunt ordinari ſine licentia ſummi Pontificis, vel ſine Litteris dimiſſoriis proprii Epiſcopi cauſam rationabilem continentibus*, propter quam ipſum nolit vel nequeat ordinare, *cap.* 10. *de temp. ordin. in* 6.

Re verâ caput primum de tempor. ordin. in 6. illud innuit, & Autor fretus hac Decretali, quæ eſt Conſtitutio Clementis IV. data anno 1190. videtur aſſentire ſenſui hujus Conſtitutionis, licèt re verâ in Galliâ ordinatio cenſeatur eſſe voluntariæ Juriſdictionis, & non ſit locus devolutioni in caſum denegatæ ab Epiſcopo Ordinationis; tamen in patria obedientiæ hoc adhuc ſervatur: ſcilicet ſi aliquis Clericus ſit arctatus ratione Beneficii ad promotionem ad Ordines ſacros, & recuſet Epiſcopus ordinare, tunc ſummus Pontifex brevi commonitorio ab ipſo cauſas recuſationis expoſtulat; & ſi renuat ſine cauſa, alteri Epiſcopo ordinationem delegat.

Pag. 47. Rectè dicit: *Audio nuper tacito Senatuſconſulto deliberatum ab uno è nobilioribus Galliæ Ordinibus, ut ſi Ordinarius per trinam requiſitionem recuſaret conferre Ordines, vel Litteras dimiſſorias dare ad Ordines aſſumendos ab alio Epiſcopo.*

Re verâ nullum ejuſmodi Senatuſconſultum reperitur; & idcircò conſultè uſus eſt verbo, *Audio.*

Pag. 57. *cap.* 6. Contendit Abbatem exemptum non teneri profeſſioñe edere Epiſcopo; ſed tenetur ſaltem profeſſionem reverentialem edere, cùm illa profeſſio non præjudicet exemptioni.

Pag. 72. Autor arctiùs inhærens Juriſdictioni Eccleſiaſticæ contendit non rectè appellari tanquam ab abuſu, à collatione facta Beneficii; quam quidem ſententiam licèt tueatur autoritate legum, tamen uſus invaluit, ut liceat appellare tanquam ab abuſu à collatione facta ab Ordinario, ſi contrà jus Patronorum, & maximè Laïcorum, aut contra leges Regni expedita fuerit, & formæ Juris neglectæ fuerint, quia eo caſu appellationis tanquam ab uſu remedium debet cenſeri ordinarium.

Pag. 85. Aſſerit Epiſcopum in curſu viſitationis non poſſe judicialiter cognoſcere de vita & moribus Clericorum, & non poſſe ipſos punire pœnâ ordinariâ, ſed mitiori. Quod quidem ſubaudiendum eſt de proceſſu ſummario & ſine forma judiciorum; quia ſi velit Epiſcopus pro urgentia nego-

tii proceſſum inſtruere, illud poteſt, & ſtatuere pœnas ordinarias.

Pag. 96. Sub medium, videtur innuere, ritus Eccleſiæ Romanæ præferendos Eccleſiæ Metropolitanæ. Quod intelligendum cum reſtrictione, quia tutius eſt, ut ritus iidem in Provincia Eccleſiaſtica obſerventur, præcipuè ſi conſentiant Suffraganei Epiſcopi.

Pag. 126. & 127. Autor parùm attentus ad Praxim forenſem hodiernam, quæ uſu invaluit, contendit, quod ubi Judex ſæcularis pronuntiavit ſuper poſſeſſorio Beneficii, adiri poſſit Judex Eccleſiaſticus ſuper petitorio: quod hodie in Gallia obſoletum eſt; quia ubi poſſeſſorium plenè judicatum eſt, non ampliùs licet adire Judicem Eccleſiaſticum ſuper petitorio.

Pag. 129. Malè interpretatur effectum miſſionis in poſſeſſionem, quæ conceditur à Judicibus ſecularibus in caſu denegatæ juſtitiæ ab Epiſcopo, quia illa miſſio in poſſeſſionem fit ad conſervationem Juris, nec ſub eo prætextu licèt proviſo, ſe immiſcere in functiones merè ſpirituales. Et ita ſtatutum eſt Edicto regio menſis Aprilis anni 1675. ſuper Juriſdictione Eccleſiaſticâ lato, articulo 7.

Pag. 135. Videtur innuere cognitionem de Portione congrua Rectorum Eccleſiarum Parochialium uſurpatam fuiſſe à Judicibus ſecularibus; quod quidem verum non eſt. Nam cùm agatur de reditu merè temporali, cognitio pertinet ad Judicem regium.

Pag. 153. Aſtruit editionem librorum hæreticorum non eſſe caſum regium ſeu privilegiatum, quod ſanè interpretatione indiget: quia reverâ Epiſcopi poſſunt interdicere uſum librorum hæreticorum; ſed quoad ſuppreſſionem ejuſmodi librorum, maximè pertinet ad Magiſtratus regios, penes quos eſt Politia exterior.

Idem ſentiendum eſt de ſortilegis, de quibus autor diſſerit, *pag. 156.* qui quidem ſi ſint fori Eccleſiaſtici ratione Clericatus poſſunt quidem puniri à Judicibus Eccleſiaſticis, vocatis Judicibus regiis pro crimine privilegiato; ſed ſi ſint laïci, cognitio ſortilegii rectè pertinet ad Magiſtratus regios.

Quoad crimen ſacrilegii de quo diſſerit *pag. 159. & 160.* diſtinguendum eſt inter pœnas canonicas & eas quæ reſpiciunt vindictam publicam propter ſcandalum. Nam re verâ Judex Eccleſiaſticus aut Epiſcopus poteſt punire ſacrilegos viâ excommunicationis, aut depoſitionis ſi ſint Clerici, ſed Judex Regius poteſt eoſdem ſacrilegos punire pro modo delicti, & etiam ipſos damnare ad mortem, ſi crimen ſacrilegii commiſſum fuerit cum gravi ſcandalo.

Eadem diſtinctio adhibenda circa interturbationem Sacrorum, de quâ author diſſerit *cap. 70. pag. 161.* nam revera Epiſcopus poteſt excommunicare eos qui tumultus excitant in Eccleſiâ, ſed Magiſtratus Regii cognitio eſt ut ſcandalum, ſi quod ſit, reparari curet animadverſione adhibita contra reos.

Idem intelligendum de Uſuris, de quibus Judex Regius poteſt & debet cognoſcere; cum Uſuræ non ſolum prohibitæ ſint jure Canonico, ſed etiam conſtitutionibus Regiis. Ita intelligendus eſt autor. *Pag. 162. & 163.*

Quoad cognitionem adulterii, de quâ author diſſerit, *pag. 165. & 166.* eadem interpretatio debet fieri. Reverâ Clericus poſtulatus propter crimen adulterii poteſt conveniri apud judicem Eccleſiaſticum: ſed debet vocari judex Regius, quia agitur de crimine Privelegiato, quod aliquando pœnam meretur, ſi crimen probatum fuerit.

Autoris ſententia omnino in eumdem ſenſum deflectenda circa cognitionem concubinatûs, homicidii, blaſphemiæ, perjurii, injuriarum in Cle-

ẽ ij

ricos, & cæterorum criminum, de quibus poteſt cognoſcere judex Eccleſiaſticus circa Clericos; ſed ſemper adhibitis Magiſtratibus Regiis, propter ſcandalum quod Politiam publicam lædit, & debet manuteneri à judicibus Regiis. Et hoc ſervatur ex Edicto Melodunenſi & Conſtitutionibus Regiis anni 1678. & 1684.

Reverâ, ut refert autor *P.* 180. Simeon Dolive aſſerit loco citato cognitionem homicidii ſui ipſius à Preſbytero commiſſi remiſſum fuiſſe ad judicem Eccleſiaſticum; ſed nuſquam in Senatu Pariſienſi illud locum habuit, quia cùm mors omnia ſolvat, non ampliùs habetur ratio caracteris; & ideo ſi Clericus violentas in ſe manus adhibuerit, & mors ſubſequuta fuerit, vindicta hujuſce criminis pertinebit ad Magiſtratus Regios, etiam privativè ad judicem Eccleſiaſticum.

Quoad inceſtum & alia crimina, de quibus author diſſerit *p.* 191. *&* 192. & aliis ſequentibus, advertendum eſt omnia fere crimina, exceptis perduellionis & læſæ majeſtatis, hodie quoad Clericos in ſacris Ordinibus conſtitutos, eſſe Juriſdictionis Eccleſiaſticæ, quia atrocitas criminis non tollit exceptionem fori; ſed hoc adhibito modo, ut judex Regius adhibeatur, ut cognitionem habeat criminis ſimultaneè, & proceſſum ſeparatim inſtruat & ſententiam ferat: quâ latâ, judex Regius ſententiam ſuam executioni mandari jubet, ubi ſupremo judicio firmata fuit, Hoc ita obſervatur in Galliâ ex Conſtitutionibus Regiis. Unde differentiæ adhibitæ ab autore, circa crimina mixta & alia, in quibus locus eſt præventioni judicis, prorſus ſunt inutiles quoad ea in quibus publicus ſtatus læditur, & vindicta publica adhiberi debet; quia illa crimina ſunt mixti fori, nec præventio judicis Eccleſiaſtici excludit cognitionem judicis ſæcularis & Regii, quin immò debet vocari & adhiberi.

Pag. 206. Aſſerit ſeparationem tori inter conjuges eſſe fori Eccleſiaſtici; quod quidem diſtinguendum eſt: ſcilicet ſi agatur principaliter coram judice Eccleſiaſtico, de fœdere matrimonii, poterit incidenter & lite pendente, de ſeparatione tori ſtatuere; ſed principaliter non cognoſcit judex Eccleſiaſticus de ſeparatione tori, puta propter ſævitias mariti, vel alias cauſas à jure approbatas.

Pag. 211. Fallitur dum dicit judicem Eccleſiaſticum competentem & idoneum eſſe de matrimonio impuberum quia occurrit quæſtio facti, immò quæſtio merè facti non pertinet ad judicem Eccleſiaſticum.

Pag. 217. Et toto capite an judex Eccleſiaſticus cognoſcat de rationibus matriculariorum, & præcipuè ſub finem, acrius invehitur in juriſdictionem Laïcam, & parum cautè damnat conſuetudines fori, quas malè corruptelas vocat, quod quidem inconſideratiùs elapſum fuit.

Pag. 225. Licet autor opinionem ſuam tueatur circa conceſſionem monitoriorum, tamen praxis fori Gallici invaluit, ut judex Eccleſiaſticus non poſſit denegare monitoria, ſi cauſa viſa fuerit neceſſaria judici laïco, ad elucidationem veritatis, & edicto menſis Aprilis anni 1695. Rex ſatis providit ne judices ſæculares concederent facultatem obtinendi monitoria à judice Eccleſiaſtico, niſi propter crimina atrociora & ſcandala publica: ſed non debet judex Eccleſiaſticus inquirere ſuper eo quod viſum fuerit judici laïco, cujus in hiſce partibus debet juvare juriſdictionem, propter mutuam concordiam Juriſdictionis Eccleſiaſticæ & ſæcularis, unde ſibi mutuam opem debent Judices Eccleſiaſtici & Regii.

Pag. 231. Reſtringenda aut potius omnino delenda eſſent verba quibus conqueritur de ſublatâ cognitione judicibus Eccleſiaſticis legatorum piorum.

Idem dicendum de eo quod ſcribit *Pag.* 233. circa actiones funerarias, quarum cognitio rectè pertinet ad judices Regios.

Pag. 235. autor aſſerit Epiſcopis competere cenſoriam Juriſdictionem in magiſtratus ; quod quidem intelligendum eſt cum limitatione & reſtrictione: quia ſi intelligat quod illa cenſoria juriſdictio poſſit exerceri ratione officii, ſane illud repugnat moribus noſtris & libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ ; ſed ſi magiſtratus ſectetur ut perſona privata , nec agatur de functionibus ſui officii, poteſt ſubjacere Cenſuris Eccleſiaſticis.

Eadem pag. Sub finem Autor fretus autoritate Synodi Arelatenſis exiſtimat magiſtratus olim propter exercitium capitalium judiciorum debuiſſe accipere litteras communicatorias ab Epiſcopis ; ſed malè interpretatus eſt author ſenſum Concilii Arelatenſis, ut rectè colligere licet ex notis Gabr. Albaſpinei ad hunc canonem. Qui impenſius Eccleſiaſticæ juriſdictioni favere viſi ſunt , ut Severinus Binius & alii quos Albaſpineus merito refellit , huncce canonem ſanius de hæreticis aut ſchiſmaticis qui ad magiſtratus evehebantur, intelligendum eſſe cenſuerunt ; nam nemini in mentem venire debet magiſtratui, eo ipſo quod magiſtratus titulo inſignitus erat, communione eſſe interdicendum, donec accepiſſet litteras communicatorias ab Epiſcopo.

Pag. 242. Inconſultius aſſerit id quod volunt hodie judicem Eccleſiaſticum teneri in ordinatione litium legibus & formulis fori ſæcularis magis ex præſumptione judicum quam ex jure proficiſci. Quia ſanè formulæ judiciorum pertinent ad Politiam externam , quæ ſpectat ad Principes ſæculares.

Pag. 262. Non deberet ita mordaciter invehi contra juriſdictionem ſæcularem contra Clericos , quia quælibet juriſdictio ſuos habet fines & limites.

Pag. 267. Nimis acriter contendit judicem ſæcularem non poſſe injungere judici Eccleſiaſtico ut excommunicatum abſolvat ad cautelam , quod quidem cum aliquâ modificatione intelligendum ; quia ſi quis gravatus ſententiâ excommunicationis contra ipſum latæ , ab illa appellet tanquam ab abuſu, Senatus poteſt proviſoriè ordinare, ut excommunicatus abſolvatur ad cautelam, prout ſtatuitur art. 36. Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ , nec ullum affertur præjudicium autoritati Eccleſiæ , quia beneficium abſolutionis ad cautelam pendet ab Epiſcopo, cujus in hac vice Senatus excitat autoritatem , quia gravatus non debet permanere innodatus vinculo excommunicationis quouſque cauſa juſta videatur propter quam excomunicatio lata eſt, & ſi injuſta viſa fuerit beneficium abſolutionis non debet denegare Eccleſia.

Pag. 271. *cap.* 14. Diſtinguit duplicem juriſdictionem in Epiſcopis, ſcilicet ordinariam & delegatam : ſed in Galliâ Epiſcopi non utuntur illâ juriſdictione delegatâ , cum jure ſuo & ordinario intendant ea omnia exequi quæ ipſis competunt ſecundùm antiquos canones, & non agunt tanquam delegati , niſi occaſione mandatorum ſpecialium , ut in ſpecie Unionum , reſtitutionis contra Promotiones ad Ordines, & vota Regularia cæteraque alia ſimilia.

Pag. 274. Videtur innuere à juriſdictione temporali Epiſcopi non appellari ad Principem ; ſed hoc tantum hiſtoricè ſcribit : nam fatetur poſtea, *pag.* 275. ſubſequenti, illud in Galliâ

ẽ iij

non obtinere ex conſtitutione Philippi Pulchri.

Pag. 281. Debebat parcere zelo quem ubique exhibet in tuenda juriſdictione Eccleſiaſticâ, & oblitteranda eſſent illa verba quibus appellationes tanquam ab abuſu vocat lethale telum & ſcopulum juriſdictionis Eccleſiaſticæ.

Idem dicendum eſſet de eo quod ſcribit *Pag.* 291. ſub finem, nec non de eo quod acriùs ſcribit *Pag.* 296. *cap.* 8. lineâ tertiâ, ubi dicit appellationes tanquam ab abuſu machinis ſæcularium judicum adinventas fuiſſe.

Pag. 297. Infelicem exitum notat appellationum ad futurum Concilium, vel ad Papam melius conſultum, ſed non eſt metiendus uſus hujuſmodi appellationum ex eventu, quia aliquando præſtat uti hoc remedio in caſu gravaminis notorii.

Pag. 300. In principio, lineâ tertiâ, ſtilo ſuo invehitur in uſum appellationum tanquam ab abuſu, quas noviſſimum & ſubſidiarium remedium appellat, licèt ſæpiùs notatum fuerit hunc uſum eſſe remedium ordinarium.

Sub finem ejuſdem paginæ inconſultè aſſerit infractionem principalium Conſtitutionum non eſſe idoneam cauſam appellationis tanquam ab abuſu; nam quotieſcumque infringuntur Conſtitutiones Regiæ à Judicibus Eccleſiaſticis, locus eſt appellationi tanquam ab abuſu; quia Judices Eccleſiaſtici in judiciis exterioribus tenentur legibus fori.

Pag. 305. Atrociùs exclamat contra forenſes qui appellationes tanquam ab abuſu perorant apud Senatum, & ſanè conſultiùs debebat abſtinere ab hiſce improperiis, quæ viro Juriſconſulto non debebant elabi.

Pag. 319. Malè aſſerit Juriſdictionem Primatis eſſe merè voluntariam, & ad Sedem Apoſtolicam poſſe appellari omiſſo Primate, quod quidem moribus noſtris repugnat.

Pag. 324. Aſſerit Capitulum Eccleſiæ Cathedralis non poſſe deſtituere Officialem Epiſcopi, Sede Epiſcopali vacante, quod quidem contrario uſu in Gallia obtinuit; nam cùm Capitulum ſuccedat in exercitio Juriſdictionis Epiſcopalis, ad ipſum pertinet, Sede Epiſcopali vacante, deſtitutio & inſtitutio Officialium, qui quidem poſſunt removeri aut revocari ab officio, modo illa revocatio non fiat cum aliqua nota, quæ importet infamiam, aut ſuſpicionem delicti, quia aliter deſtitutio deberet fieri viâ juris ſervatâ.

NOTÆ IN SECUNDAM PARTEM.

PAg. 9. *ſecunda Part. cap.* 3. Hiſtoricè notat Judicem Eccleſiaſticum habere aliquam coërcitionem & poſſe verberibus & cruciatibus punire Idolorum cultores & ſacrilegos, quod in Gallia non obtinet.

Pag. 11. Idem aſſerit & eadem ratione, circa torturam per quæſtionem; quod etiam non ſervatur in Gallia.

Pag. 17. Ubi loquitur de Litteris communicatoriis, quas magiſtratus debebant accipere ab Epiſcopis, jam notatus eſt Canon Concilii Arelatenſis, quomodo debeat interpretari.

Quod *Pag.* 33. allegat de Henrico V. ſanè hiſtoricè accipiendum, quia melioribus temporibus Eccleſiæ, Principes cùm habeant ſuum regnum & imperium à Deo, non poſſunt ab ulla poteſtate in terris removeri à regimine ſubditorum, qui debent ipſi obedire. Si dogmaticè illud ſcripſiſſet, ſanè

evellenda fuiſſet omninò pagina.

Pag. 54. Verùm non eſt definitionem quæſtionum fidei & depoſitionem aut reſtitutionem Epiſcoporum omnino reſervatam eſſe Sedi Apoſtolicæ, quia hæc poſſunt competere Epiſcopis, aut Comprovincialibus in Synodo Provinciali congregatis; hæc aſſertio Authoris nimium indulget Sedi Apoſtolicæ.

Idem notandum *cap.* 2. *pag.* 56.

Pag. 58. Malè innititur Can. Convenior, quæſt. 8. ad aſtruendum deciſiones fidei ad ſolam Eccleſiam Romanam pertinere, quia ille Canon nihil ſimile aſtruit.

Pag. 60. Hoc hiſtoricè accipiendum, nam Clerus Gallicanus merito contendit depoſitionem Epiſcoporum pertinere ad Comprovinciales Epiſcopi.

Pag. 61. Sub finem non debebat ſimile exemplum afferre in ſignum depoſitionis Epiſcopi, circa id quod contigit ratione depoſitionis Pauli Samoſateni Antiocheni Epiſcopi.

Pag. 83. Aſſerit Exemptum non poſſe compromittere vel tranſigere de Privilegiis Eccleſiæ ſuæ ſine licentia ſummi Pontificis, quod ſanè moribus noſtris repugnat.

Pag. 94. Aſſerit ſolum ſummum Pontificem poſſe concedere facultatem de promovendo à quocumque Epiſcopo, quæ opinio jam ſuperiùs notata eſt; nam & moribus noſtris ſolus Epiſcopus, cui Clericus ſubjectus eſt, tales diſpenſationes poteſt concedere.

Approbation de Mᵉ LE VAILLANT, *Ancien Avocat au Parlement.*

JE certifie avoir lû un Manuſcrit, par ordre de Monſeigneur le Chancelier, intitulé *De Juriſdictione Eccleſiaſticâ tuendâ adverſus Tractatum de Abuſu.* (Il contient 496. pages que j'ay cotées.) Bien que l'Autheur en pluſieurs endroits ſe ſoit expliqué avec des termes trop durs, & qu'il ait avancé quelques propoſitions contraires à nos uſages; neanmoins j'ay crû qu'il ne faloit pas priver le Public de la lecture d'un Ouvrage qui eſt plein d'érudition, & qui ne deshonore pas la memoire de l'Autheur; & qu'il ſuffiroit dans une Preface d'avertir le Lecteur des endroits qu'il auroit eſté à propos de retoucher ou de retrancher. Fait ce vingt-ſixiéme Septembre 1702.

A. LE VAILLANT.

INDEX

INDEX CAPITUM
IN HOC VOLUMINE CONTENTORUM.

LIBER PRIMUS.

CAPUT I. EPISCOPI *habent propriam Juriſdictionem, quæ vindicatur contra Cujacium. Cur Epiſcopos Juriſdictione non carere expedit,* pag. 1

CAPUT II. *An Juriſdictio Eccleſiaſtica ſit juris divini,* 5

CAP. III. *Juriſdictio Eccleſiaſtica diſtincta à civili. Una alteram tueri debet,* 8

CAP. IV. *Munus Principis eſt tueri Eccleſiam,* 10

CAP. V. *Principum & Magiſtratuum eſt tueri Juriſdictionem Eccleſiaſticam: illa minimè ſuſpecta Regibus,* 13

CAP. VI. *Status juriſdictionis Eccleſiaſticæ, ab Apoſtolis uſque ad Conſtantinum,* 16

CAP. VII. *Status Juriſdictionis Eccleſiaſticæ ſub Conſtantino. Conſtitutio Conſtantini ex L. 1. C. Th. de Epiſcop. judic. à falſi inſimulatione vindicata adversùm Loyſeum & Fevretum,* 17

CAP. VIII. *Varius Status Juriſdictionis Eccleſiaſticæ ſub Conſtantio & aliis Imperatoribus. Juriſdictio Præfecti urbi in Clericos,* 21

CAP. IX. *Juriſdictio Eccleſiaſticæ ferè collapſa, reſtituta à Juſtiniano. Eadem incolumis ſub Regibus Gothorum,* 26

CAP. X. *Status Juriſdictionis Eccleſiaſticæ inconcuſſus ſub regibus Francorum primæ ſtirpis,* 27

CAP. XI. *Status ſacræ Juriſdictionis ſub Carolo magno, & aliis Regibus ſecundæ ſtirpis. A Regibus imploratur mucro Epiſcopalis adversùs perduelles,* 30

CAP. XII. *Status juriſdictionis Eccleſiaſticæ ſub Ludovico Craſſo, Ludovico Juniore, Philippo A. & D. Ludovico,* 32

CAP. XIII. *Status Juriſdictionis Eccleſiaſticæ ſub Carolo VI. Philippo Valeſio, & Carolo VIII.* 35

CAP. XIV. *Varius ſtatus Juriſdictionis Eccleſiaſticæ ſub Regibus Anglorum,* 36

LIBER SECUNDUS.

CAPUT I. *Utraque Juriſdictio Civilis & Eccleſiaſtica; alia eſt voluntaria, alia contentioſa. Quæ ſint juriſdictionis voluntariæ & contentioſæ.* 40

CAP. II. *Epiſcopalis Juriſdictionis eſt collatio Ordinum. An de meritis Ordinationis per appellationem tamquam ab abuſu valeat cognoſcere Judex ſecularis. Refutatur error Fevretij,* 42

CAP. III. *Ut liberæ ſint ordinationes Clericorum. An in his quæ ſunt ordinis admittatur devolutio, vel recurſus,* 45

CAP. IV. *Ordinis Epiſcopalis eſt conſignatio, ſeu confirmatio baptiſatorum. Notatur error Vicecomitis,* 49

CAP. V. *Ordinis Epiſcopalis eſt conſecratio Eccleſiarum & Altarium. Novus intellectus capit. 1. de religioſ. domib. Solemnia conſecrationis Eccleſiarum. Ordinis Epiſcopalis etiam eſt confectio Chriſmatis, benedictio Campanarum,* 51

CAP. VI. *Epiſcopalis Ordinis eſt benedictio Abbatum,* 56

CAP. VII. *Epiſcopalis Ordinis eſt velatio Virginum,* 59

CAP. VIII. *Ordinis Epiſcopalis eſt ſolemnis benedictio. Benedictio major & minor. Benedictionis vis & gratia,* 60

CAP. IX. *Epiſcopi eſt pœnitentia, id eſt pœnitentiæ publicæ impoſitio, & reconciliatio Pœnitentium. Pœnitentiæ publicæ modus. Ejus uſus ſeriùs obſolevit. Ejuſdem uſus reſtitutus à Patribus Conc. Tridentini. Suadetur inſtitutio pœnitentiæ publicæ,* 62

CAP. X. *Ordinis Epiſcopalis reconciliatio Eccleſiarum pollutarum. Ritus reconciliationis* 67

CAP. XI. *Epiſcopalis Ordinis fuit Canonizatio Sanctorum. Quo tempore tranſlata ad Summum Pontificem. Adhuc penes Epiſcopum eſt tranſlatio Reliquiarum,* 96

CAP. XII. *Epiſcopalis Juriſdictionis eſt canonica obedientia, ſubjectio, & reverentia Clericorum. Solemnis præcurſus Epiſcopis : relatio nominis Epiſcoporum in Dipthyca Eccleſiæ : dies anniverſarius Ordinationis Epiſcoporum,* 72

CAP. XIII. *Thronus Symbolum Juriſdictionis Epiſcopalis. An liceat Epiſcopo per ſe mutare ſedem in Eccleſia. Fevretius reprehenſus.* 66

CAP. XIV. *Epiſcopalis Juriſdictionis eſt inſtitutio & deſtitutio Clericorum. De jure collatio Beneficiorum ſpectat ad Epiſcopum, ex conſuetudine vel privilegio ad inferiores. Collatio facta ab Epiſcopo poſt jus devolutum ad Superiorem eſt nulla & irrita. An detur locus appellationi tamquam ab abuſu : reprehenditur Fevretius. An collatio Beneficiorum devolvatur à Vicario ad Epiſcopum : notatur error Fevretij. Concurſus Summi Pontificis in collatione Beneficiorum,* 69

CAP. XV. *Epiſcopalis Juriſdictionis eſt erectio Parochiarum. Juſtitiæ Eccleſiarum. Creatio dignitatum Eccleſiaſticarum de novo eſt ſummi Pontificis,* 75

CAP. XVI. *Epiſcopalis Juriſdictionis eſt unio Beneficiorum. Unionis ſolemnia. Cur in unione non requiratur conſenſus plebis. Laudatur fides plebis.* 78

CAP. XVII. *Epiſcopalis Juriſdictionis an ſit emendatio Eccleſiarum. Origo Commendarum. Earum uſus damnatur,* 81

CAP. XVIII. *Epiſcopalis Juriſdictionis eſt luſtratio Diœceſis. Viſitatio præcipuum officium Epiſcopi. Viſitanti Epiſcopo debetur procuratio. Viſitatio non admittit cognitionem niſi ſummariam,* 84

CAP. XIX. *Legis Diœceſanæ eſt Synodus, id eſt, convocatio Synodi. Synodaticum & Cathedraticum. Modus Synodatici. Notatur Fevretius,* 87

CAP. XX. *Epiſcopi proprium munus eſt docere. Electio Prædicatorum an ad alios ſpectet quàm ad Epiſcopum. Notatur Fevretius,* 91

CAP. XXI. *Epiſcopi eſt inſtitutio & emendatio ſacrorum Rituum. An Epiſcopo liceat admittere Breviarium Romanum, non expectato conſenſu Metropolitani & Principis. Reprehenditur Fevretius,* 94

CAP. XXII. *In quibus diſpenſandi poteſtatem habeat Epiſcopus. Diſpenſandi ratio.* 98

CAP. XXIII. *Alienatio rerum Eccleſiæ non ſine conſenſu Epiſcopi. An in ea deſideretur conſenſus Principis. Alienationis cauſæ,* 100

LIBER TERTIUS.

CAPUT I. *Juriſdictio correctiva Epiſcoporum. In quibus verſetur. Modus hujuſmodi Juriſdictionis,* 102
CAP. II. *Epiſcopus habet ordinariam Juriſdictionem in ſua Diœceſi,* 106
CAP. III. *Epiſcopi Juriſdictio alia eſt Civilis, alia Criminalis Pecuniariæ cauſæ quæ ſint. Martyrum judicium ejuſque auctoritas.* 109
CAP. IV. *Clerici habent privilegium fori, cui renunciare non licet contra Fevretium. Peregrina judicia,* 112
CAP. V. *Clerici quibuſnam caſibus amittunt privilegiũ fori,* 115
CAP. VI. *Clerici ſunt fori Epiſcopalis in actionibus perſonalibus, Civilibus, vel Criminalibus. Cur obnoxii publicis ratiociniis arceantur à ſacris Ordinibus, malignè interpretatur Fevretius. An Clericis negotiari liceat victûs causâ, ſalvo privilegio fori,* 118
CAP. VII. *An Judex Eccleſiaſticus cognoſcat de actionibus in rem, & poſſeſſoriis. Quæſtio feudi Laïci inter Clericos ad quem pertineat,* 121
CAP. VIII. *An cauſa poſſeſſorii Beneficiorum de jure ſpectet ad Judicem Eccleſiaſticum. An eadem in Gallia ex lege Regni, vel conſuetudine, vel Privilegio Apoſtolico ſpectet ad Judicem laïcum. An Judex Eccleſiaſticus in petitorio poſſit ferre contrariam ſententiam, ei quæ dicta eſt à Judice laïco in poſſeſſorio: Reprehenditur Fevretius,* 123
CAP. IX. *An Judex ſecularis cognoſcat de adipiſcenda poſſeſſione in Beneficiis Eccleſiaſticis. An idem cognoſcat de cauſis refutûs Litterarum quas vocant* Viſa, *ſuper proviſionibus Pontificiis,* 128
CAP. X. *An Judex Eccleſiaſticus cognoſcat in Clericos de reliquis censûs, penſionis, vel reditûs conſtituti perſonali actione conventos. An Judices ſeculares tuti ſint conſuetudine de occupatione Juriſdictionis Eccleſiaſticæ,* 131

CAP. XI. *An Judex Eccleſiaſticus poſſit cognoſcere de ſolutione penſionis beneficiariæ. Epiſcopis olim licuit imponere penſiones beneficiis certis de cauſis. Congruæ portionis cognitio an ſpectet ad Epiſcopum*, 133

CAP. XII. *An Judex Eccleſiaſticus cognoſcat de agnitione Chirographi. Actiones Chirographariæ ſunt perſonales. Refellitur Fevretius*, 136

CAP. XIII. *An cognitio de ſartis tectis Eccleſiarum ſpectet ad Epiſcopum*, 137

CAP. XIV. *Epiſcopi eſt ordines cuique conſtituere in Eccleſia*, 139

LIBER QUARTUS.

CAPUT I. *Juriſdictio Epiſcopalis in Clericos in criminalibus. Hæc etiam ab Arianis defenſa. Juriſdictioni Eccleſiaſticæ in criminalibus modus impoſitus à Juſtiniano*, 143

CAP. II. *Diſtinctio criminum Eccleſiaſticorum & Civilium. Unde cœpta ratio nominis delicti Communis & Privilegiati: Rejicitur maligna interpretatio Milletotij & Fevretij ejus ſequacis*, 146

CAP. III. *Cognitio de cauſis Fidei & de Hæreticis pertinet ad Epiſcopum. Bugeres cur Heretici appellati. Ad Epiſcopum pertinet cenſura, & approbatio Librorum*, 149

CAP. IV. *Cognitio de Magis & Sortilegis ſpectat ad Epiſcopum. An Sortilegium ubi accedit maleficium, ſit caſus Regius. Crimen mixtum quodnam ſit: Reprehenditur interpretatio Fevretij*, 154

CAP. V. *Judicis Eccleſiaſtici eſt cognitio de Simonia*, 157

CAP. VI. *An Judicem Eccleſiaſticum ſpectet cognitio Sacrilegij. Notatur Fevretius*, 159

CAP. VII. *Sacrorum interturbatio eſt fori Eccleſiaſtici. Reprehenditur Fevretius*, 161

CAP. VIII. *Crimen uſurarum eſt fori Eccleſiaſtici contra Fevretium*, 162

CAP. IX. *Adulterium eſt crimen Eccleſiaſticum: Reprehenditur Fevretius. Variæ adulterij pœnæ. Mactari adulteros idem eſt quod virgis cædi: inde vernaculum*, Matter, 164

CAP. X. *Concubinatus in Clericis eſt fori Eccleſiaſtici. Refutatur captioſa interpretatio Fevretij.* 168

CAP. XI. *Cognitio Homicidij quoad Clericos pertinet ad Judicem Eccleſiaſticum, Notatur Fevretius. An idem in Veneficio,* 170

CAP. XII. *Blaſphemia eſt fori Eccleſiaſtici. Refellitur Fevretius,* 172

CAP. XIII. *Judex Eccleſiaſticus cognoſcit de Perjurio. Refellitur Fevretius,* 173

CAP. XIV. *Cauſa Injuriarum in Clericos eſt fori Eccleſiaſtici. An idem in cauſa Libelli famoſi,* 175

LIBER QUINTUS.

CAPUT I. *Crimen mixtum eſt, de quo uterque Judex competens eſt, & in quo præventioni locus eſt. Repreditur hîc perpetuus error Fevretij,* 177

CAP. II. *Crimen falſi in Litteris Apoſtolicis eſt fori Eccleſiaſtici,* 178

CAP. III. *Homicidium qualificatum eſt privilegiarium. Homicidium ſui ipſius in Clerico fori eſt Eccleſiaſtici. Homicidium per monomachiam etiam eſt privilegiarium,* 179

CAP. IV. *Crimen Perduellionis olim in Epiſcopis & Clericis fori Eccleſiaſtici, deſiit in privilegiarium quoad Clericos,* 181

CAP. V. *Vis publicæ ſeu portûs armorum cognitio ſpectat ad Judicem Regium. Pœna canis ſellæ ſeu rotæ,* 184

CAP. VI. *Latrocinij quæſtio pertinet ad Judicem regium. Idem cognoſcit de Incendiariis,* 186

CAP. VII. *An Inceſtus ſpiritualis ſit commune delictum, an privilegiarium. De ſtupro Veſtalium judicium fuit penes Pontifices,* 188

CAP. VIII. *Inceſtus ſimplex & Sodomia ſunt fori Eccleſiaſtici in Clericis,* 191

CAP. IX. *An quæſtio Raptûs ſit fori Eccleſiaſtici quoad Clericos,* 193

CAP. X. *Crimen falſæ Monetæ, & crimen falſi cujus ſint fori,* 194

CAP. XI. *Infractio Salvæ-gardiæ Regiæ pertinet ad Juridicum Regium*, 196

CAP. XII. *Privilegiarij caſus ſunt offenſio Magiſtratuum officio fungentium, & infractio regiarum Conſtitutionum*, 199

CAP. XIII. *Crimen conſpirationis in Epiſcopos cujuſnam ſit fori. Genus criminis olim frequens in Gallia*, 201

CAP. XIV. *Venatio pro crimine. Privatis non licet foreſtam inſtituere ſine conſenſu Principis. Caſtitia ſunt caſæ in ſylvis cuſtodiæ causâ*, 202

LIBER SEXTUS.

CAPUT I. *De ſpiritualibus, Judicis Eccleſiaſtici cognitio eſt etiam in laicos. Laïci ne ſtent intra Cancellos. Incaſtellatio Eccleſiarum vetita*, 205

CAP. II. *Cauſæ Matrimoniales pertinent ad Epiſcopum; necnon cauſæ Divortij, & ſeparationis thori.* 209

CAP. III. *An Judex Eccleſiaſticus cognoſcat de Matrimonio impuberum: Arguitur Fevretius, An idem cognoſcat de dote & dotalitio. Moribus Francorum dos dicta ad fores Eccleſiæ*, 211

CAP. IV. *De Decimis in petitorio cognoſcit Judex Eccleſiaſticus, in poſſeſſorio Judex ſecularis. Bannus Epiſcopalis*, 213

CAP. V. *An Judex Eccleſiaſticus cognoſcat de cauſis Viduarum, Pupillorum, & aliarum miſerabilium perſonarum. Notatio vocis*, Miſerabiles. *An idem cognoſcat de cauſis Pœnitentium, & de feudo inter Cruce ſignatos*, 215

CAP. VI. *An Judex Eccleſiaſticus cognoſcat de rationibus Matriculariorum: Reprehenditur Fevretius. Matricularij unde aſſumpti*, 217

CAP. VII. *Quibus caſibus de jure cognoſcat Judex Eccleſiaſticus in laïcos*, 220

CAP. VIII. *An Novatores Monitoria impetrare poſſint nomine Procuratoris fiſci. An Ordinarius compelli poſſit à Judice ſeculari poſtulantibus Monitoria concedere. An à conceſſione Monitorij appellandum ſit tamquam ab abuſu: Profligatur Fevretius, & ſuis telis conficitur*, 224.

Cap. IX. *An Epiſcopo liceat mutare modum ſacri Servitij debiti ex facto, vel contractu inter Plebanum & Parochianos. Impugnatur Fevretius,* 226

Cap. X. *An Epiſcopus cognoſcat de Jurejurando & Perjurio. Jusjurandum apponi ſolebat omnibus Contractibus,* 228

Cap. XI. *An Epiſcopus cognoſcat de jure Patronatûs inter laïcos,* 229

Cap. XII. *Epiſcopus eſt executor Teſtamentorum & legatorum piorum. An cognitio de feudo eleemoſynæ pertineat ad Epiſcopum. Notatio vocis,* Eleemoſyna. *Legales homines quinam dicantur,* 230

Cap. XIII. *An Epiſcopus cognoſcat de re Funeraria. Legum antiquarum emendatio,* 232

Cap. XIV. *Epiſcopi habent cenſoriæ Juriſdictionis imaginem in Magiſtratum. Magiſtratibus cur denegaretur communio Eccleſiaſtica, priuſquàm litteras communicatorias accepiſſent ab Epiſcopo,* 234

Cap. XV. *Epiſcopi paſſim electi Arbitri litium inter laïcos. Conſenſus exterorum Principum in judicium Gallicanæ Eccleſiæ,* 236

LIBER SEPTIMUS.

Caput I. *Ordo & proceſſus judiciorum Eccleſiaſticorum. In his ſolemnia juris remittuntur,* 239

Cap. II. *Cauſæ Eccleſiaſticæ judicandæ ſecundùm Canones; his deficientibus juxta Legem Romanam,* 243

Cap. III. *In cauſis Eccleſiaſticis Monomachia non admittitur. In cauſa Eccleſiaſtica lis ſorte dirempta,* 245

Cap. IV. *Olim Epiſcopi per ſe jus dicebant. Epiſcopus tenetur creare Vicarium in ſpiritualibus & temporalibus,* 247

Cap. V. *Poteſtas & munia Vicarij Epiſcopi. Vicarius Epiſcopi poteſt revocari ad nutum: Impugnatur Fevretius. Qualis debeat eſſe Vicarius Epiſcopi.* 249

Cap. VI. *Præter Vicarium generalem Epiſcopus debet inſtituere Officialem. Vicarij generalis & Officialis diſtinctæ vices,* 253

Cap. VII. *An Epiſcopus poſſit judicare in quacunque parte Diœceſis.*

ceſis. An idem poſſit jus dicere in Eccleſia. Arguitur hallucinatio Fevretii, 255
CAP. VIII. Laïci non poſſunt eſſe Judices Eccleſiaſtici; nec laïcis licet adſidere Judicibus Eccleſiaſticis, 257
CAP. IX. Judex Eccleſiaſticus non exequitur ſententiam per ſe, ſed implorato officio Judicis ſecularis, 258
CAP. X. Clerici nè quidem volentes audiuntur à Judice ſeculari. Cur Judex ſecularis Judex cinctus dicitur, 261
CAP. XI. An Senatus ſit competens Judex in criminalibus cauſis Epiſcoporum, 262
CAP. XII. An Judex ſecularis poſſit injungere Judici Eccleſiaſtico, ut excommunicatum abſolvat ad cautelam. 267
CAP. XIII. Pœnæ ſtatutæ in perfringentes Juriſdictionem Eccleſiaſticam. Privilegium ne Magiſtratus excommunicentur, civiliter interpretandum. Officiũ Chriſtiani Principis eſt tueri Juriſdictionem Eccleſiaſticam, 269
CAP. XIV. Epiſcopi præter ordinariam Juriſdictionem habent delegatam à Canone, vel ex mandato Summi Pontificis. Ordinarius judex Exemptorum. Conſervatores Apoſtolici. 271
CAP. XV. Juriſdictio temporalis Epiſcoporum. Vicedominus Vicarius Epiſcopi in temporalibus. Miſſi Dominici, 273
CAP. XVI. Notantur querelæ ſecularium de uſurpationibus Judicum Eccleſiaſticorum. Invidioſa poteſtas Epiſcoporum. Commendatur Officialium ſcientia. Laudatur judicium Philippi Valeſii. Rex defenſor Eccleſiæ, 275
CAP. XVII. Judices Eccleſiaſtici vetantur ſportulas accipere. Iidem ſuadentur lites componere, 279

LIBER OCTAVUS.

CAPUT I. AB Epiſcopo vel ejus Officiali appellatur ad proximum Superiorem. Appellatio non recipitur omiſſo medio, 281
CAP. II. Ratio diverſa appellationis in judiciis Eccleſiaſticis & civilibus. Sententiarum inſinuatio apud acta Provincialia, 282
CAP. III. An liceat appellare ad Summum Pontificem omiſſo medio. Appellationes transmarinæ. Afri vagi & errones. Anglorum privilegium nè conveniantur citra mare, 285
CAP. IV. Ab eadem ſententia tertiò provocare licet. Excuſatur mora judiciorum Eccleſiaſticorum, 286
CAP. V. Appellationes ab Epiſcopis ad Judicem ſecularem damnantur pravitate authorum. Appellationis Pauli ad Cæſarem ratio redditur, 287
CAP. VI. De jure à Judice Eccleſiaſtico non appellatur ad Judicem ſecularem. Capitula Clarendonenſia damnata. Vera interpretatio Can. Filiis. quo abutuntur ad probandum uſum appellationum tanquam ab abuſu, 292
CAP. VII, Appellationes à Judice Eccleſiaſtico ad ſecularem ſeriùs auditæ in Gallia. Proteſtatio Procerum Galliæ, & expoſtulatio Petri de Cugnerio an ha-

beant imaginem appellationum tanquã ab abuſu: Reprehenditur Fevretius, 294
CAP. VIII. *Appellatio tanquam ab abuſu ſatis recens inventum. Refutatur Fevretius*, 296
CAP. IX. *Proprii caſus appellationis tanquam ab abuſu expenduntur*, 299
CAP. X. *Appellationibus tanquam ab abuſu imponendus eſt modus. Judicium authoris de appellationibus tanquam ab abuſu, idem quod Patrum Gallicanorum de fruſtratoriis appellationibus ad Sedem Apoſtolicam. Appellationes tanquam ab abuſu lethale virus diſciplinæ Eccleſiaſticæ. Cunctatio judiciorum Eccleſiaſticorum excuſatur*, 303
CAP. XI. *Metropolitanus judex ordinarius Suffraganeorum Epiſcoporum. Idem non habet Juriſdictionem in ſubditos Suffraganeorum niſi in caſibus expreſſis*, 307
CAP. XII. *Jura & munia Metropolitanorum. Lapſus Eccleſiaſticæ diſciplinæ ex omiſſione Conciliorum Provincialium*, 311
CAP. XIII. *Ad Metropolitanum pertinet confirmatio & conſecratio electorum Epiſcoporum. Metropolitanus habet jus Crucis præferendæ per univerſam Provinciam. Idem habet jus Pallii.* 314
CAP. XIV. *Jura Primatum. Peregrina judicia. Primatus Senonenſis. A Metropolitano appellatur ad Primatem, vel ad Sedem Apoſtolicam. Primatus non continet gradum Juriſdictionis neceſſariæ, contra Fevretium*, 316
CAP. XV. *Capitulum habet Juriſdictionem correctivam ex conſuetudine generali. Correctio in Capitulo. Capitulum Senatus Eccleſiæ. Quænam poſſint fieri ab Epiſcopo ſine conſenſu Capituli.* 319
CAP. XVI. *Capitulum ſede vacante ſuccedit in his quæ ſunt Juriſdictionis ordinariæ, non ſuccedit in delegata*, 323
CAP. XVII. *Archidiaconus Vicarius Epiſcopi. Vices juriſdictionis Archidiaconi. An Archidiaconus ſit Antiſtes ſecundi ordinis: Notatur Fevretius*, 325
CAP. XVIII. *Juriſdictio Archipresbyteri qui & Decanus. Juriſdictio Præpoſiti*, 329

INDEX SECUNDÆ PARTIS.

LIBER NONUS. *De Pœnis Canonicis.*

CAPUT I. *Cur Pœnæ Canonicæ in Clericos mitiores. Sententiæ in Epiſcopos ſine elogio feruntur.* pag. 1
CAP. II. *Eccleſia neſcit judicium ſanguinis: interceſſiones Eccleſiaſticæ*, 6
CAP. III. *Judex Eccleſiaſticus habet modicam coërcitionem*, 9
CAP. IV. *An Judex Eccleſiaſticus poſſit reos ſubjicere quæſtioni. Ne Clerici reorum neci interſint. Atrium ſauciolum quid ſit.* 10
CAP. V. *Epiſcopi habent mulctæ dictionem. Bannus Epiſcopalis. Eodem jure uſi veteres Pontifices*, 12
CAP. VI. *De Majoribus Pœnis Canonicis; & primùm de Suſpenſione*, 14
CAP. VII. *De Depoſitione, quæ eſt pœna propria Clericorum; deque com-*

munione peregrina, quæ alia eſt à laïca. 18

CAP. VIII. *Depoſitio alia nuda, alia ſolemnis, quæ degradatio. Depoſitionis ſolemnia; depoſitioni modus adhibitus,* 22

CAP. IX. *De Regradatione. Regradatio Pœna Canonica, etiam & militaris,* 26

CAP. X. *De Excommunicatione. Excommunicatio maxima pœna canonica; quibus de cauſis infligatur. Excommunicatio alia major, alia minor. Excommunicatus à proprio Epiſcopo, non eſt reſtituendus ab alio,* 29

CAP. XI. *De variis Excommunicationum generibus,* 34

CAP. XII. *De Interdicto. Interdictum cenſura Eccleſiaſtica. Forma & cauſæ Interdicti. Excepta in Interdicto. Interdicto modus impoſitus,* 37

CAP. XIII. *An detruſio in monaſterium pœnitentiæ cauſâ, ſit pœna canonica,* 42

CAP. XIV. *Detruſio in cuſtodiam perpetuam, vel ad tempus, & recluſio inter muros; pœnæ canonicæ,* 34

CAP. XV. *Judex Eccleſiaſticus non poteſt Clericos damnare exilio vel ad triremes. An Præpoſitus regularis pœnitentiæ cauſâ, poſſit Monachum mittere Romam ad Generalem Ordinis. Refellitur Fevretius,* 46

CAP. XVI. *Pœnitentia genus pœnæ Eccleſiaſticæ. Pœnitentia duplex, publica, & privata. Pœnitentiæ gradus. Reconciliatio pœnitentium; reconciliationem ſequitur communio,* M·V· 48

LIBER DECIMUS. *De Majoribus Cauſis.*

CAPUT I. *MAjores Cauſæ reſervatæ Sedi Apoſtolicæ. Congregatio Conciliorum generalium,* pag. 53

CAP. II. *Una è Majoribus Cauſis eſt definitio quæſtionum Fidei, & judicium de Hæreſibus; in dubiis relatio ad ſummum Pontificem,* 56

CAP. III. *Inter Majores Cauſas eſt depoſitio Epiſcoporum,* 60

CAP. IV. *Inter Majores Cauſas eſt depoſitio & reſtitutio Epiſcoporum,* 65

CAP. V. *Inter Majores Cauſas eſt Poſtulatio Prælatorum. Notatio vocis, Poſtulatio; Quid diſtet Poſtulatio ab Electione,* 68

CAP. VI. *Inter Majores quoque Cauſas eſt Tranſlatio Epiſcoporum,* 71

CAP. VII. *Inter Majores Cauſas eſt erectio, unio, diviſio, tranſlatio, & ſuppreſſio Sedium Epiſcopalium, non ſine conſenſu Principis. Ejuſdem juris eſt fundatio Eccleſiarum Collegiatarum & Monaſteriorum; Creatio novarum dignitatum, & Canonicatuum ad effectum,* 74

CAP. VIII. *Una è Majoribus Cauſis eſt datio Coadjutorum,* 79

CAP. IX. *E majoribus quoque Cauſis Exemptio Monaſteriorum. Monaſterium exemptum eſt de Diœceſi, non in Diœceſi. Conſervatores Apoſtolici, Judices Exemptorum,* 82

CAP. X. *Canonizatio Sanctorum, olim communis Epiſcopis, facta eſt propria ſummi Pontificis, Decreto Alexandri III.* 85

Cap. XI. *Inter Majores Cauſas eſt approbatio Ordinum Religioſorum,* 86
Cap. XII. *E Majoribus Cauſis eſt conceſſio Indulgentiarum, quas Plenarias vocant,* 89
Cap. XIII. *Solus Summus Pontifex poteſt invitos Clericos, vel Epiſcopos ordinare; Clericos cujuſcumque Diœceſis promovere. Varij caſus quibus ſolus Summus Pontifex poteſt diſpenſare,* 93
Cap. XIV. *Alij caſus quibus ſolus Papa diſpenſat,* 95
Cap. XV. *Alii & caſus in quibus ſolus Papa diſpenſat,* 98 (*dus,* 100
Cap. XVI. *Alij caſus in quibus ſolus Papa diſpenſat. Diſpenſationum mo-*
Cap. XVII. *Appellationes ad Sedem Apoſtolicam. Solus Pontifex poteſt retractare ſententiam ſuam. Abſolutio excommunicationis contractæ ex Canon. Si quis ſuadente, reſervata Summo Pontifici,* 102

****

LIBER UNDECIMUS.

Caput I. *Diſtinctio Ordinum Eccleſiaſticorum conſtituit Hierarchiam Juriſdictionis Eccleſiaſticæ. Interſtitia Ordinum. Eorum numerus. Laïci an inter Ordines Eccleſiæ. Plebs fidem tuetur. Minores ſeu Juniores Eccleſiæ,* 105
Caput II. *Oſtiariorum gradus & officium. Copiatæ laborantes, ſeu Foſſores, horum officium,* 110
Cap. III. *Lectorum gradus & officium; Canonici Pſaltæ,* 112
Cap. IV. *Exorciſtarum gradus & officium. Exorciſtæ noti etiam paganis,* 115
Cap. V. *Acolythorum gradus & officium,* 116
Cap. VI. *Subdiaconorum gradus, & Officium,* 117
Cap. VII. *Diaconorum gradus, & varia munia,* 119
Cap. VIII. *Varia munia Diaconorum,* 125
Cap. IX. *Varia munia Diaconorum. Veſtes eorum, Dalmatica, Orarium, Alba, Campagi, Calcei, Mappulæ,* 127
Cap. X. *Archidiaconi dignitas, & munia,* 131
Cap. XI. *Presbyterorum gradus, & dignitas; eorumdem varia munia,* 133
Cap. XII. *Ordo Presbyterorum Senatus Eccleſiæ. Presbyteri debent obedientiam & reverentiam Epiſcopo. Ordinationes non fiebant abſque Titulo. Tituli Eccleſiarum.* 137
Cap. XIII. *Jura & munia Archipresbyteri.* 139
Cap. XIV. *Privilegia Clericorum. Clerici habent Privilegium fori, & peculium quaſi caſtrenſe, de quo teſtari & diſponere poſſunt. Militia Clericalis,* 141
Cap. XV. *Privilegium Can. ſi quis ſuadente, & Privileg. cap. Odoardus. Clericis remittitur juramentum calumniæ. Clerici immunes à jure pignorationis* 143
Cap. XVI. *Clerici excuſantur ab extraordinariis & ſordidis muneribus; iidem excuſantur à tutelis & à militia; nec poſſunt torqueri,* 146

PRIVILEGE

PRIVILEGE DU ROY.

LOUIS par la grace de Dieu Roy de France & de Navarre : A nos amez & feaux Conſeillers les Gens tenant nos Cours de Parlement, Maiſtres des Requeſtes ordinaires de noſtre Hoſtel, grand Conſeil, Prevoſt de Paris, Baillifs, Senéchaux, leurs Lieutenans Civils, & autres nos Juſticiers qu'il appartiendra : SALUT. Jean Borde noſtre Imprimeur ordinaire à Orleans, nous ayant fait ſupplier de luy accorder la permiſſion d'imprimer un ouvrage poſthume du Sieur d'HAUTESERRE, intitulé *De Juriſdictione Eccleſiaſtica tuenda adversùs inſultus autoris tractatus de abuſu & aliorum*, & nos Lettres de Privilege ſur ce neceſſaires : Nous luy avons permis & accordé, permettons & accordons par ces preſentes d'imprimer ou faire imprimer par tel Imprimeur qu'il voudra choiſir ledit Livre en telle forme, marge, caractere, & autant de fois que bon luy ſemblera, pendant le temps de dix années conſecutives, à compter du jour de la datte des Preſentes, & de le vendre, ou faire vendre & diſtribuer par tout noſtre Royaume ; faiſant défenſes à tous Libraires, Imprimeurs & autres d'imprimer, faire imprimer, vendre & diſtribuer ledit Livre ſous quelque pretexte que ce ſoit, même d'impreſſion étrangere & autrement, ſans le conſentement de l'Expoſant ou de ſes ayans cauſe, ſur peine de confiſcation des Exemplaires contrefaits, de quinze cens livres d'amende contre chacun des contrevenans, applicable un tiers à Nous, un tiers à l'Hoſtel-Dieu de Paris, l'autre tiers audit Expoſant, & de tous dépens, dommages, & intereſts : A la charge d'en mettre, avant de l'expoſer en vente, deux exemplaires en noſtre Biblioteque publique, un autre dans le Cabinet de noſtre Chaſteau du Louvre, l'un en celle de noſtre cher & feal Chevalier Chancelier de France le Sieur Phelypeaux Comte de Pontchartrain, Commandeur de nos Ordres, de faire imprimer ledit Livre dans noſtre Royaume, & non ailleurs, en beau caractere & papier, ſuivant ce qui eſt porté par les Reglemens des années 1618. & 1686. & de faire enregiſtrer les Preſentes és Regiſtres de la Communauté des Libraires de noſtre bonne Ville de Paris, le tout à peine de nullité d'icelles ; du contenu deſquelles Nous vous mandons & enjoignons de faire joüir l'Expoſant ou ſes ayans cauſe, pleinement & paiſiblement, ceſſant

& faiſant ceſſer tous troubles & empêchemens contraires. Voulons que la copie deſdites Preſentes qui ſera imprimée au commencement ou à la fin dudit Livre, ſoit tenuë pour duëment ſignifiée; & qu'aux copies collationnées par l'un de nos amez & feaux Conſeillers & Secretaires, foy ſoit ajoûtée comme à l'Original. Commandons au premier noſtre Huiſſier ou Sergent de faire pour l'execution des Preſentes toutes ſignifications, défenſes, ſaiſies & autres Actes requis & neceſſaires, ſans demander autre permiſſion, & nonobſtant Clameur de Haro, Chartre Normande, & Lettres à ce contraires. CAR tel eſt noſtre plaiſir. DONNE' à Fontainebleau le vingt-neuviéme jour d'Octobre, l'an de grace mil ſept cens un, & de noſtre regne le cinquante-neuviéme. Par le Roy en ſon Conſeil, LE COMTE.

Regiſtré ſur le Livre de la Communauté des Libraires & Imprimeurs, conformément au Reglement. A Paris ce 20. jour de Novembre 1701. P. TRABOÜILLET, *Syndic.*

Et ledit Sieur Jean Borde a cedé tout ſon droit de Privilege aux Sieurs NICOLAS DEVAUX, & RAYMOND MAZIERES, Libraires à Paris, ſuivant l'accord fait entr'eux.

ECCLE-

ECCLESIASTICÆ JURISDICTIONIS VINDICIÆ ADVERSUS CAROLI FEVRETI ET ALIORUM TRACTATUS DE ABUSU

LIBER PRIMUS.

CAPUT PRIMUM.

Epiſcopi habent propriam Juriſdictionem quæ vindicatur contra Cujacium. Cur Epiſcopos Juriſdictione non carere expedit.

DE Juriſdictione Eccleſiaſtica ſcripturo, priùs mihi operæ pretium eſt ſcire, an Epiſcopi habeant Juriſdictionem. fruſtrà enim laboro pro Juriſdictione Eccleſiaſtica tuenda, ſi vacuum & inane nomen defendam, ut de Græcis dicitur ſtultè eos apud Trojam decennio pugnaſſe, pro ſimulachro Helenæ quæ tum in Ægypto latebat. Epiſcopos habere Juriſdictionem negat Cujac. Libr. 1. Reſp. Papiniani in L. 40. §. 1. de pact. & in paratit. Cod. de Epiſc. audient. nixus Novel. Valentiniani de Epiſcopali judicio, quæ ait Epiſcopos & Preſbyteros forum legibus non habere. Alio argumento utitur vir ma-

Plato de republ. lib. 9. Dio Chryſoſt. orat. 11.

Jo Bodin. de Rep. libr. 3. cap. 5.

ximus, quòd Epiſcopi non habent executionem rei judicatæ per ſe, ſed eorum ſententias exequuntur Magiſtratus civiles ex Conſtitutione Conſtantini, quæ eſt apud Sozomen. lib. 1. cap. 8. Tertium ejuſdem argumentum eſt, quòd Epiſcopi non habent Juriſdictionem, ſed audientiam; id eſt nudam notionem: ex quo titulus inſcribitur, de Epiſcopali audientia, non Juriſdictione. Poteſt & illud addi quod Juriſdictio propriè cohæret territorio; L. ult. ff. de Juriſdict. L. ult. C. ubi & apud quem in integr. reſtitut. At Epiſcopi non habent territorium, ſed diœceſim. Can. poſſeſſio. 16. qu. 5. Can. ſicut diœceſim. Can. licet in fin. ead. cauſ. qu. 3. Ergo non habent Juriſdictionem quæ non eſt ſine territorio. Sed his omnibus non incongruè reſponderi poteſt.

Primùm, quòd dicitur Epiſcopos forum legibus non habere, Auctorem habet Valentinianum 3. Fautorum Arrianorum, qui Epiſcopale judicium prorſus tollere voluit, ſpretis legibus Conſtantini & aliorum Anteceſſorum: de quo acriter correptus ab Ambroſio Mediolanenſi Epiſcopo, epiſt. 32. ad eund. *Nec quiſquam contumacem judicare me debet, cùm hoc aſſeram quod auguſtæ memoriæ pater tuus, non ſolùm ſermone reſpondit, ſed etiam legibus ſuis ſanxit: In cauſa fidei, vel Eccleſiaſtici alicujus ordinis, eum judicare debere, qui nec munere impar ſit, nec jure diſſimilis; hæc enim verba reſcripti ſunt, hoc eſt, ſacerdotes de ſacerdotibus voluit judicare. Quin etiam ſi aliàs quoque argueretur Epiſcopus, & morum eſſet examinanda cauſa, etiam hæc voluit ad Epiſcopale judicium pertinere, &c.* Et certè hujuſmodi ſanctio ita diſplicuit, ut contraria edita ſit à ſucceſſore Majoriano; nec injuria eam indignam Chriſtiano principe aſſeruit Baronius ad Ann. Chriſt. 452. Num. 52. Impunè contemni poteſt Conſtitutio hæc Valentiniani, quæ omnino adverſatur Conſtitutionibus priorum & poſteriorum Imperatorum, ex quibus Clerici habent ſuum Judicem civili & criminali Juriſdictione præditum, ita ut in criminalibus & civilibus cauſis non poſſint trahi ad Judicem ſecularem; L. placet auth. interdicimus. & Auth. ſtatuimus. C. de Epiſc. & cleric. At ſi concedamus Epiſcopos forum legibus non habere, nullum inde diſpendium fiet juriſdictioni Eccleſiaſticæ: Eccleſia enim non habet quidem forum, nec intendit habere prout leges accipiunt, id eſt, cognitionem & judicium cauſarum civilium; propriè enim forum accipitur de foro ſeu auditorio cauſarum civilium; ut in L. 6. §. eſt autem. ff. de excuſat. Verùm non inde ſequitur Epiſcopos non habere propriam Juriſdictionem in Clericos. Et licet Epiſcopi non habeant executionem ſententiarum per ſe, quod eſt proprium Juriſdictionis; L. ult. C. Ubi & apud quem integr. reſtitut. & extremum Juriſdictionis; L. 1. ff. ſi quis jus dicent. non obtemperav. Non ideo tamen carent Juriſdictione; executio enim rerum judicatarum ab-

Epiſcopis rejecta eſt ad Judices ſeculares optimâ ratione, quia indecorum eſſet eos penès ſe habere executionem ſententiarum, quæ plerumque fit manu militari; L. qui reſtituere. ff. de rei vindicat. Et Epiſcopi ipſi videntur exequi ſententias, officio Judicis ſecularis, quia is tenetur adhibere manum etiam militarem exequendis ſententiis Epiſcopalibus, ex Conſtitutione Conſtantini quæ memoratur à Sozomeno. Et quamvis in Cod. Juſtinianeo titulus de Epiſcopali judicio, inſcriptus ſit de Epiſcopali audientiâ, non de Epiſcopali Juriſdictione; & audientia dicatur eſſe ſimplex notio ſine poteſtate & imperio; L. Ait præter. ff. de re judicat. L. Notionem, de U. S. Famen non injuria Eccleſia ſuam vindicavit Juriſdictionem, edito proprio titulo de foro competenti: quid enim forum competens quàm Juriſdictio, vel locus ubi eadem exercetur? Forum Patriæ id eſt municipii, ubi quis conveniri debet. L. 110. C. Th. de Decurionib. Unde hæc duo conjunguntur in Cod. Juſtinianeo, de Juriſdictione & foro competenti.

Sed ut ſingulis reſpondeamus: etſi Epiſcopus non habeat territorium. habet diœceſim quæ eſt vice territorii, in quâ univerſâ habet ordinariam Juriſdictionem; Cap. cùm Epiſcopus, de offic. Ordinar. in 6. Nec alienum eſt Epiſcopum habere propriam Juriſdictionem in Clericos, quo jure magiſter militum habet Juriſdictionem in milites; L. Magiſteriæ. C. de Juriſdict. Miles habet ſuum judicem, nè avocetur à ſignis; Juvenal. Satyra 16.

Miles ne vallum litiget extra,
Et procul à ſignis, juſtiſſima Centurionum
Cognitio eſt igitur de milite.

Quantò convenientius eſt Clericum qui Deo militat, proprium habere judicem, ne amoveatur à ſacris, & hac occaſione ſe immiſceat ſecularibus. Etiam corpora ſeu collegia negotiatorum & artificum habent proprios defenſores & judices; L. ult C. eod. quod primum conſtitutum ab Alexandro Severo; Lamprid. in ejus vit. *Corpora omnium conſtituit vinariorum, lupinariorum, caligariorum, & omnino omnium artium, hiſque ex ſeſe defenſores dedit, & juſſit quid ad quos judices pertineret.* Et Rector Univerſitatis habet juriſdictionem in ſtudioſos; uth. habitâ C. nè filius pro patre. Apud Ethnicos Pontifici maximo fuit ſua juriſdictio in ſacrificulos; Senec Controv. lib. 1. cap. 2. *Caſtigationem ex Pontificis maximi arbitrio meruerat Sacerdos, ſi te è lupanari redemiſſet.* An iniquior erit conditio veræ Religionis Antiſtitum? Eccleſia igitur non debet eſſe iniquioris conditionis, ut proprio Judice careat. Et ſi ſpectemus diſciplinæ tuendæ rationem, omnino neceſſe eſt Epiſcopos habere propriam Juriſdictionem in Clericos, quò in officio contineantur: nullum enim corpus privatum

aut publicum poteſt regi ſine imperio & juriſdictione; Chryſoſtom. homil. 3. in 2. ad Timoth. Καὶ γὰρ ἐν οἰκίᾳ, καὶ ἐν ἀγορᾷ, πανταχοῦ δικαστήρια ἔστιν ἰδεῖν, καὶ ἐν οἰκίᾳ ἐν μὲν γὰρ ὁ δεσπότης δούλοις δικάζει καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ τῶν ἁμαρτημάτων αὐτοὺς ἀπαιτεῖ εὐθύνας· καὶ τὰ μὲν κολάζει, τὰ δὲ ἀφίησιν, ἐν ἀγροῖς, πάλιν ὁ γεωργός· καὶ ἡ γυνὴ δικάζεται καθ' ἑκάστην ἡμέραν· ἐν πλοίοις ὁ κυβερνήτης δικάζει· ἐν στρατοπέδοις ὁ στρατηγὸς τοὺς στρατιώτας, καὶ πολλὰ ἄν τις εὕρει δικαστήρια ἐν τέχναις· ὁ διδάσκαλος τῷ μαθητῇ. *Nempe enim & in privatâ domo, & in foro, & omnibus omnino in locis leges, ac judicia videas. In domo pater-familias ſervos quotidiè judicat, pœnasque peccantibus infert, peccataque partim punit, partim remittit. In villa rursùs villicus & uxor diebus ſingulis judicia exercent, In navi gubernator de vectoribus judicat; in caſtris Dux milites diſcutit; plurimaque in hunc modum judicia invenies. In artibus magiſter jura diſcipulis dictat.* Et cur Magiſter militum habeat Juriſdictionem in milites, hac maximè ratione obtinuit, quòd reus militaris non poteſt exhiberi, vel coërceri ab alio Judice; dictâ L. magiſteriæ. Nec nuda cenſenda eſt audientia ea quæ pertinet ad Epiſcopos: ideoque plerisque in locis, hæc dicitur audientia competens, id eſt, audientia conjuncta cum juriſdictione, ut diſtinguatur à nudâ audientiâ; Auguſt. in Brevicul. Collat. cum Donatiſtis: *Ibi enim Conſtantinus dixit, ab Æliano Proconſule audientiam præſtitam competentem.* Vel judicium competens. Idem contra Julian. lib. 3. cap. 1. *Veſtra verò apud competens judicium communium Epiſcoporum modò cauſa finita eſt.*

Denique nihil vetat Epiſcopum habere Juriſdictionem ſine territorio, quia propriè Juriſdictio non cohæret territorio; ſed territorio terminatur; Bartol. in L. 1. ff. de Juriſd. omn. judic. Magiſque adhæret perſonæ quàm territorio, ex quo Juriſdictio ſumitur pro officio jus dicentis; L. inter tutores. ff. de adminiſtr. tutor. L. ſi res, de Leg. 1. Et Juriſdict. non eſt in res, ſed in perſonas, limitata & circumſcripta perſonis quæ certis finibus continentur L. 3. §. de offic. præſid. Belluga in ſpecul. Princip. Tit. de Juriſdict. & utroqu. imp. num. 44. & ſeqq. Boër. qu. 227. vel reſpicit potiùs perſonas quàm loca; Gloſſ. & DD. in L. 1. §. de Juriſdict. Parum refert quòd territorium dicitur id Judice temporali, Diœceſis in Epiſcopo: quia effectu idem ſunt, & leges rebus, non verbis imponuntur; L. 2. in fin. C. Comm. de legat. Nec unicus hic lapſus Cujacii: haud levior eſt quem olim obſervavi in ejus Commentar. ad cap. 1. extr. de vit. & honeſt. Clericor. Ubi vir maximus, ut probet moris fuiſſe ut Præſides cognoſcerent de cauſis Clericorum, abutitur eleganti loco Ulpiani interpretis Demoſthenis in Midian: ἐπειδὴ γὰρ ὁ ἄρχων πάσας τὰς ὀρφανικὰς, καὶ κληρικὰς ἐδίκαζεν. Et κληρικὰς ſequiùs interpretatur lites Clericorum. Rectiùs enim Wolfius lites pupillorum & pupillarum, quas Græci ἐπίροι appellabant, cùm ad eas perveniſſet hæredi-

tas; Ariſtophan. in Reſpis. Καὶ ἀποθνήσκων ὁ πατὴρ τῷ δῶκα ταλίπων παῖς ἐπίκληρον. *Cur moriens Pater commiſerit puellam æredem.*

CAPUT II.

An Juriſdictio Eccleſiaſtica ſit juris divini.

POSTQUAM à nobis ſatis oſtenſum eſt Epiſcopos propriam habere Juriſdictionem rerum ordo depoſcit, ut videamus quonam jure conſtituta ſit Juriſdictio Eccleſiaſtica; jure divino, an humano, id eſt, à Deo, an beneficio principum. Et certè ſi ſpectemus perſonas penès quas eſt Juriſdictio Eccleſiaſtica, & in quas defungitur, tota à Deo eſt, nec quicquam habet humanum, Epiſcopi à Deo inſtituti in perſonis Apoſtolorum, quorum ſucceſſores ſunt; & una eis concredita eſt poteſtas & juriſdictio, ſine qua munus epiſcopale explicari non valet. Apoſtolis & per eos Epiſcopis Chriſti oraculo demandata eſt Sacramentorum adminiſtratio, & Evangelii prædicatio; Matth. cap. ult. Nec ea ſolum; ſed & Juriſdictionem eis demandatam intelligere licet ex eo, quòd Paulus Apoſtolus Corinthium inceſtuoſum excommunicatione multavit, quæ felix mucro Juriſdictionis Epiſcopalis; Can viſis. 16. quæſt. 2. Et clerici in quibus maximè exercetur Juriſdictio Eccleſiaſtica, per Ordinationem quam accipiunt ab Epiſcopis, fiunt de ſorte Domini; Can. cleros. 21. diſt. & Dei judicio reſervantur; Can. continuo 11. quæſt. 1. id eſt, judicio Eccleſiæ quod habetur pro ipſo judicio Dei: & ita velim accipias quod ſcriptum eſt in Can. plures baptiſmales. 16. quæſt. 1. *Si de finibus quæſtio ſit inter duas matrices Eccleſias, nec convenerit inter plebes; litem Dei judicio diſcernendam.* Et Clerici per Ordinationem quæ gratia cœleſtis eſt & collatio Spiritûs Sancti, fiunt ſubditi Epiſcopi, qui eſt nudus miniſter Ordinis, eique promittunt reverentiam, obedientiam, ſubjectionem; Can. quamquam 23. diſt. Petrus Cellenſ. 267. Epiſt. 16. *Præ cœteris hoc unum ad præſens poſtulat, ut de manu veſtra primitias Clericatûs, id eſt coronam accipiat: hoc etenim ſigno accepto magis ſe obligatum erga obſequium veſtrum, non immerito deinceps arbitrabitur, & vos tamquam plantæ veſtræ bonum jure providebitis.* Et idem Epiſt. 18. ejuſdem libr. *Habeat itaque vos Dominum, & ſigno Clericatûs à vobis ſuſcepto, Patronum & auctorem hujus ordinis habeat.* Ergo Juriſdict. Epiſcopalis quæ conſtituitur in Clericos ratione Ordinis qui eſt à Deo, non poteſt alium auctorem habere quàm Deum.

Juriſdictionem Eccleſiaſticam etiam à jure divino repeti nequaquam eſt alienum, quia hæc originem ducit à Lege, id eſt veteri Teſtamento,

& in lege Evangelica ab ipſius cunabulis obtinuit; Gregor. Nyſſen. orat. de caſtigat. Μὴ ἐπισκοπῆς αὐθαδείας εἶναι τὸν ἀφορισμὸν νομίσῃς, πατρῷος ὁ νόμος, παλαιὸς τῆς ἐκκλησίας κανὼν ἀπὸ τοῦ νόμου ἀρξάμενος, καὶ κρατύνθεὶς ἐν τῇ χάριτι. *Nè Epiſcopalis audaciæ eſſe excommunicationem arbitreris, paterna lex eſt, antiqua Eccleſiæ regula, quæ à lege traxit originem, & in gratiâ obtinuit.* Epiſcopos ſui fori non eſſe, ac Dei judicio reſervandos agnovit Conſtantinus in Synodo Nicenâ, cum accuſaturus Epiſcoporum libellos ſibi oblatos rejecit, eoſque Dei judicio reddendos profeſſus; d. Can. continuo. Hoc jure cenſura divina dicitur excommunicatio, quòd ſit ultima coërcitio Juriſdictionis Eccleſiaſticæ quæ à jure divino pendet; Tertull. Apologetic. cap 39. *Coïmus in cœtum & Congregationem, & ad Deum quaſi manu factâ precationibus ambimus orantes.* Et mox *Ibidem etiam exhortationes, caſtigationes & cenſura divina: nam & judicatur magno cum pondere, ut apud certos de Dei conſpectu; ſummumque futuri judicii præjudicium eſt, ſi quis ita deliquerit, ut à communicatione omnis ſacri commercii relegetur.*

Quòd ſi altiùs quàm par ſit, à lege divinâ repeti videatur Juriſdictio Eccleſiaſtica; ſaltem ex Conſtitutionibus Apoſtolicis quæ legi Evangelicæ pené adæquantur, & uno eodemque ſpiritu ducuntur, repetandam eſſe non eſt negandum. In hanc rem occurrit ſingularis locus Pauli 1. ad Corinth. 6. quâ vetuit ne Chriſtiani, ſi quid litis inter eos emergeret, gentilium Judicum fora adirent, ſed rem Sacerdotum judicio terminarent. Verba Pauli referre non piget: *Audet aliquis veſtrûm habens negotium adverſùs alterum, judicari apud iniquos, & non apud ſanctos? An neſcitis quoniam ſancti de hoc mundo judicabunt? Secularia igitur judicia ſi habueritis; contemptibiles qui ſunt in Eccleſiâ, illos conſtituite ad judicandum.* Inde paſſim repetitam invenies Apoſtoli ſententiam, ne à Chriſtianis adirentur fora gentilium, vel ſecularium Judicum Auctor Conſtit. Apoſtolic. lib 2. cap. 45. Καὶ μὴ ἐρχέσθω ἐπὶ κριτήριον ἐθνικόν, ἀλλὰ μὴν δὲ ἀνέχεσθε κοσμικοὺς ἄρχοντας, κρῖναι τὰ ἡμέτερα δικαίως. *Et ne adeat ad judicium, Gentilium immò ne patiamini, ut ſeculares Magiſtratus de cauſis veſtris judicent.* Et idem cap. ſeq. ejuſd. lib. μὴ οὖν γινωσκέτωσαν τὰ ἔθνη τὰς πρὸς ἀλλήλους ὑμῶν διαφορὰς *Ne igitur diſceptationes veſtras gentiles cognoſcant.* At iniquies ab Apoſtolo non legem perpetuam datam; ſed tempori conſultum, ne Chriſtiani nondum adultâ fide, Gentilium contagio coinquinarentur: ſed pace partâ Eccleſiæ, & Chriſtianis Imperatoribus rerum potitis, jus dicendi munus ab Epiſcopis tranſlatum ad Magiſtratus civiles. Verùm Chriſtiani præcepto Apoſtoli ſemel imbuti ægrè ad miſêre Judices ſeculares; non uno loco id inſinuat Auguſtin. in Pſalm. 118. Serm. 24. *Conſtituit enim talibus cauſis Eccleſiaſticos Apoſtolus cognitores, in foro prohibens jurgare*

Chriſtianos. Et idem Homil. 50. *Hoc ipſum habere inter ſe judicia & lites de ſecularibus rebus, delictum eſſe dicit: quod tamen ferendum eſſe dicit admonet, ſi vel Eccleſiaſtico judicio lites hujuſmodi finiantur.* Ubi Epiſcopi tædio rei juridicinam in Laïcos abjecêre, tenaciùs eam retinuêre quoad Clericos; & Juriſdictio Eccleſiaſtica quæ ab initio communis erat in Clericos & Laïcos, explosâ ſuperſtitione, remiſſa quoad Laïcos, incolumis remanſit quoad Clericos. Hæc quidem varias per tempora vices paſſa eſt, & variis Conſtitutionibus Imperatorum & aliorum Principum auctorata, vel anguſtata, prout varia fuêre ſtudia Principum: at Conſtitutiones Principum non tribuerunt Juriſdictionem Eccleſiæ, ſed eam quæ ipſi competebat, declararunt; ut docet Joannes vetus Gloſſator in can. ſi Imperator. 96. diſt. vel potiùs eamdem legum præſidio munierunt, ut ait Iſidor. in can. principes 23. qu. 7.

His argumentis Pontifices non dubitarunt dicere Juriſdictionem Eccleſiaſticam eſſe juris divini. Contra leges divinas pulſari dicuntur clerici, quibus forum ſuum aufertur; Gelas. Papa in can. Sylveſter 11. qu. 1. Joannes. 8. in d. can. ſi Imperator: *Non à legibus publicis, non à poteſtatibus ſeculi, ſed à Pontificibus & Sacerdotibus omnipotens Deus Chriſtianæ religionis clericos & ſacerdotes voluit ordinari & diſcuti*: quem ſecuti ſunt recentiores, Chaſſan. in conſuet. Burgund. *tit des juſtices & droits d'icelles.* rubr. 1. §. 5. in verb. Sit ne gratè. num. 48. Rebuff. in Concord. tit. de protect. Concord. Graſſal. Reg. franc. Lib. 2. cap. 17. Covarruv. pratic, quæſt. cap. 31. Et quod ſcriptum eſt in cap. Quoniam, de immunit. Eccleſ. in 6. eſſe cauſas quæ de jure, aut antiqua conſuetudine ad forum Eccleſiaſticum pertinent; non refertur ad jus primævum quo conſtituta eſt Juriſdictio Eccleſiaſtica, ſed reſpicit rationem ævi quo Eccleſia conabatur Juriſdictionem ſuam detinere, vel etiam de conſuetudine præſcripta. Nec audiendum quod ſenſit Joannes Gall. qu. 276. Juriſdictionem Eccleſiaſticam non eſſe à clavibus, id eſt à jure divino: hoc enim ſcripſit vir forenſis, magis errori fori & opinioni plebis indulgens, quam veritati quæ ſummum locum obtinere debet apud fideles, maximè in his quæ ſpectant ad Eccleſiam, ejuſque dignitatem; Auguſtin. Epiſt. 9. ad Hieronim: *Imcomparhiliter pulchrior eſt veritas Chriſtianorum, quàm Helena Græcorum; pro iſta enim fortiùs noſtri Martyres adversùs hanc Sodomam, quàm pro illa illi Heroës adversùs Trojam dimicaverunt.*

CAPUT III.

Juriſdictio Eccleſiaſtica diſtincta à Civili. Una alteram tueri debet.

JURISDICTIO Eccleſiaſtica penitùs diſtincta eſt à Civili, quoad res & perſonas; hæc verſatur in temporalibus, illa in ſpiritualibus; hæc pertinet ad Laïcos, illa ad Clericos: Gelaſ. Epiſt. ad Anaſtaſ. Imperator. *Duo ſunt quibus principaliter hic mundus regitur; authoritas ſacra Pontificum, & Regalis poteſtas.* can. duo ſunt. 96. diſt. Sacerdotium & imperium iiſdem certè initiis conjuncta ſunt, (cùm utraque poteſtas ſit à Deo,) ſed officiis diſtincta: illud ut divinis miniſtret, iſtud ut humanis præſit; ex Nov. Juſtin. 6. init. Aliud eſt forum Cæſaris, aliud Chriſti; aliæ ſunt leges Cæſaris, aliæ Chriſti; Hieronym. ad Occeanum: *Aliæ ſunt leges Cæſarum, aliæ Chriſti; aliud Papinianus, aliud Paulus noſter præcipit.* Hinc Hoſius Cordulenſis Epiſcopus Conſtantio Imp. ne rebus Eccleſiæ ſeſe immiſceret, ſuadebat apud Athanaſ. epiſt. ad Solitar. vit. agentes. Σοὶ βασιλείαν ὁ Θεὸς ἐνεχείρισεν, ἡμῖν τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐπίστευσε. *Tibi imperium Deus commiſit, nobis quæ ſunt Eccleſiæ concredidit.* Ita diſtinctæ vices, ut in rebus ſacris Pontificem, in temporalibus Magiſtratum adiri velit Synes. Epiſt. 57. Προστάτου σοὶ δεῖ· βάδιζε παρὰ τὸν ἐπιτροπεύοντα τῶν νόμων τῆς πολιτείας· Θεοῦ σοὶ δεῖ· ἴθι παρὰ τὸν ἱερέα τῆς πόλεως. *Patrono tibi opus eſt, vadè ad eum qui præfectus eſt, legibus: qua in re tibi Deo opus eſt, ad Sacerdotem civitatis.* Ob id res ſacras in forum traduci, ne ſpiritus, id eſt, ſacerdotium confundatur cum gladio. id eſt imperio, indignanter tulit Gregor. Nizianzen. epiſt. 227. ad Nectarium in Epiſcopatu Conſtantinopolitano ſucceſſorem: ἐκεῖνο δὲ μὴ ἀνεκτὸν φανήτω τῇ σῇ εὐλαβείᾳ, τὸ δημοσίοις δικαστηρίοις σπιλίνεσθαι, κἂν γὰρ ὦσι Χριστιανοὶ, οἱ τῶν τοιούτων κριταὶ, τί κοινὸν ξίφει, καὶ πνεύματι. *Illud autem minimè ferendum tuæ reverentiæ videatur, quòd noſtra publicis prætoriis traducantur: nam tametſi ſint Chriſtiani ejuſmodi negotiorum judices, quid commune gladio & ſpiritui?* Denique Juriſdictio & poteſtas principum eſt in corpora & res ſolum, Sacerdotalis eſt in animas, & ad cœlum uſque tollitur; Chryſoſtom. de Sacerdotio lib. 3. cap. 5. ἔχουσι μὲν γὰρ καὶ οἱ κρατοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς τὴν τοῦ δεσμοῦ ἐξουσίαν, ἀλλὰ σωμάτων μόνον, οὗτος δὲ ὁ δεσμὸς αὐτῆς ἅπτεται τῆς ψυχῆς καὶ διαβαίνει τοὺς οὐρανούς. *Habent quidem & terreſtres principes vinculi poteſtatem, verùm corporum ſolum. Id autem quod dico*

Sacerdotum

Sacerdotum vinculum, ipſam etiam animam contingit, atque ad cœlos uſque pervadit. Regiæ poteſtatis eſt leges tueri, & tranſgreſſores multare; epiſcopalis officii eſt Canones defendere, & tranſgreſſores pariter coërcere. Ivo Carnotens. epiſt. 9. *Sicut enim eſt regiæ poteſtatis, civilia jura ſervare & eorum tranſgreſſores debitâ pœnâ multare, ſic Epiſcopalis officii eſt eccleſiaſticas inſtitutiones ſubditis ſervandas imponere, & tranſgreſſores earum paternâ ſeveritate ad debitum ordinem revocare.* Juriſdictio autem Eccleſiaſtica ita diſtincta eſt à civili, ut una non officiat vel detrahat alteri, ambæ ut fœderatæ ſe invicem complectuntur, & mutuâ ope ſeſe adjuvant. Leges non dedignantur ſacros Canones imitari. L. ſacris Canonibus. C. de Epiſc. & Cleric. Nov. 83. Cap. Clerici de Judic. Una poteſtas debet aliam adjuvare. Nov. 123. cap. 1. Can. cum ad virum. 96. diſt. & magiſtratus ſecularis debet pro viribus tueri Juriſdictionem Eccleſiaſticam, ac retro Judex Eccleſiaſticus ſecularem. d. Can. cum ad virum. Can. principes, Can. adminiſtratores. 23. qu. 5. P. Bleſens. Epiſt. 73. *Duo ſunt gladii qui mutuum à ſe mendicant auxilium, atque ad invicem ſibi vires impartiuntur alternas, ſacerdotium Regibus & Sacerdotibus regnum, ideòque ſi ab altero ſuppletur alterius inſufficientia, non videtur duplex contritio, aut punitio combinata.* Non aliter reſpublica diu incolumis eſſe poteſt, quàm concordiâ regni & ſacerdotii. Ivo Carnotens. epiſt. 106. *Res omnes non aliter benè adminiſtrantur, niſi cum regnum & ſacerdotium in unum convenerint ſtudium.* Idem judicium Jo. Froſſardi vernaculi ſcriptoris. vol. 3. Cap. 24. *Neant plus que le noïau d'un œuf peut être ſans la glaire, ne la glaire ſans le noïau, non plus ne peut le Clergé & les Seigneurs l'un ſans l'autre, car les Seigneurs ſont gouvernez par le Clergé, n'ils ne ſçauroient vivre, & ſeroient comme bêtes, ſi le Clergé n'étoit, & le Clergé conſeille & exhorte les Seigneurs à faire ce qu'ils font.* Quàm ſtudiosè fovenda eſſet concordia inter regnum & ſacerdotium ſatis demonſtratum eſt in lege Judaïcâ, quod ſolæ tribus Levi & Juda quæ erant altera ſacerdotalis, altera regia, inter ſe nuptias coibant. Epiphan. hæreſ. 15. Hac ratione ne Laïci invaderent Juriſdictionem Eccleſiaſticam, nec Clerici ſecularem, ſapienter vetuit Conc. Lateranenſe habitum ſub Innocentio V. Cap. 42. *Sicut volumus ut jura Clericorum non uſurpent Laïci, ita velle debemus nè Clerici jura ſibi vendicent Laïcorum, quocirca univerſis Clericis interdicimus, ne quis prætextu eccleſiaſticæ libertatis, ſuam de cætero Juriſdictionem extendat in præjudicium juſtitiæ ſecularis, ſed contentus exiſtat conſtitutionibus ſcriptis, & conſuetudinibus hactenus approbatis, ut quæ ſunt Cæſaris reddantur Cæſari, & quæ ſunt Dei, Deo rectâ diſtributione reddantur.* Eodem ſtudio

Can. duo ſunt. 96. diſt.

Juriſdictionem Eccleſiaſticam & ſecularem curarunt Divi Principes Carolus M. & Ludovicus Pius pater & filius, & ne quis ad palatium veniret pro cauſa ſua, priuſquam quæ Eccleſiaſtica eſſent ſuo Epiſcopo, & quæ ſecularia Comiti innotuiſſet, id eſt nota feciſſet ſpeciali lege cavere. Capitular. lib. 5. cap. 24. Utraque Juriſdictio ſine livore ſuos fines tueri debet, ſed his velim ſe contineat; ne transferas terminos, quos poſuere patres. num. 22. proverb. 12. Ambroſ. epiſt. 44. ad Conſtantium. *Præcipè illis inviolata confinii ſervare jura, paternos cuſtodire terminos, quos lex tuetur.* Totus ordo confunditur, ſi ſua cuique Juriſdictio non ſervetur. Can. ecce 99. diſt. Can. pervenit. 11. qu. 1. Cap. ex tenore de foro compet. Ideò cum Juriſdictio Eccleſiaſtica & ſecularis ſint diſtinctæ, ab una non appellatur ad aliam. Can. quoniam. 10. diſt. Et Judex Eccleſiaſticus non paret Judici ſeculari, itaque quod Leo IV. Pontifex paratus fuit, ſi quid perperam actum eſſet emendare judicio Principis. Can. nos ſi incompetenter. 2. qu. 7. non de jure, ſed de curialitate accipiendum videtur.

CAPUT IV.

Munus principis eſt tueri Eccleſiam.

PRincipum maximè officii & dignitatis eſt Eccleſiam tueri & fovere quaſi ſponſam Chriſti, memoriâ accepti ſummi in rebus humanis beneficii, & tanquam nobiliſſimam partem Reipublicæ; Eccleſia enim eſt in Republica. Opt. Milevit. lib. 3. adverſ. Donatiſt. *Non reſpublica eſt in Eccleſia, ſed Eccleſia in Republica eſt, id eſt in Romano imperio.* Vixque interire poteſt Reſpublica, incolumi Eccleſiâ, & ſalvâ rectâ fide, cujus vinculo ſubditi in officio, & obſequio continentur, precibus publicis Eccleſia perpetuum militat pro principe, ad ſacerdotalium tubarum ſonum dejecti muri Hiericho. Adverſus Hæreticos ubique certat Eccleſia, eoſdem habet hoſtes eccleſia, & imperium, qui eodem furore ſecularem Monarchiam ac ſpiritualem evertere moliuntur. Auguſtin. libr. 1. contra Epiſt. Parmeniani de Donatiſtis. *Ibi verò in utroque inobedientes atque impii, nec Deo reddunt Chriſtianum amorem, neque regibus humanum timorem.* Eoſdem ſocios rebellionis Gildonis Comitis Africæ adverſus Honorium Imp. notat idem ſcriptor libr. 1. contr. liter. Petiliani. *Quis commemorare ſufficiat bello Firmiano, quæ à vobis rogatus Maurus pertulerit, ipſa Mauritania Cœſarienſis interrogetur, & tempora Gildoniani, quia unus collega veſter familiariſſimus amicus ejus fuit, & ipſa Catholica Eccleſia ſolidata principibus Catholicis imperantibus, terra mari-*

que armatis turbis, ab Optato, atrociter, et hoſtiliter oppugnata eſt. Unde & Optatum paſſim Gildonianum, vel Gildonis ſatellitem vocitat idem ſcriptor. lib. 2. contra Parmenianum. cap. 2. & lib. 3. cap. 1. lib. 3. cap. 1. libr. 4. cap. 15. Principes teneri Eccleſiam tueri diſcimus vel proprio teſtimonio & confeſſione majorum principum, hujus rei locupletem teſtem habemus Valentinianum, qui Ambroſio ex Laico electo Mediolanenſi Epiſcopo conſtriſtanti de electione de ſe facta. *Noli timere, inquit, quia Deus qui te elegit, ſemper te adjuvabit, & ego adjutor & defenſor tuus, ut meum ordinem decet, ſemper exiſtam.* Quæ verba ex hiſtoria tripertita referuntur in can. Valentinianus. 63. diſt. Propria noſtrorum regum hæc laus, qui Eccleſiam eodem ſemper ſtudio, ac regni fines propugnarunt. Hac laude in primis commendatur Guntranus, quod Eccleſiam vindicavit à tyrannide quam paſſa erat ſub Chilperico. Gregor. Tur. hiſt. lib. 7. cap. 7. *Multa & ipſe Eccleſiis conferens, teſtamenta quoque defunctorum, qui Eccleſias Hæredes inſtituerant, & à Chilperico compreſſa fuerant reſtauravit.* Non minor laus Pipini à quo ſuſceptum bellum Aquitanicum adverſus Vaffarium Ducem ad vindicandas ab ejus manu juſtitias. diſt. 27. & jura Eccleſiarum. Annales Fuldenſes. ad ann. 760. *Tunc Pipinus Rex cernens Vaffarium Ducem Aquitaniorum minimè conſentire juſtitias Eccleſiarum, partibus quæ erant in Francia concilium fecit cum Francis ut iter ageret, ſupradictas juſtitias quærendo in Aquitania.* Hac laude certant Carolus M. & Ludovicus Pius pater & filius. Quorum alter dictus eſt Advocatus, id eſt defenſor S. Petri. Ademarus in ejus vit. *Itaque poſt Pipinum pium regnavit Dominus Carolus filius ejus quem poſtea Romani elegerunt ſibi Advocatum S. Petri contra Reges Longobardorum.* Memorandus Ludovicus Craſſus qui Stephanum Claremontenſem Epiſcopum ſede ſua pulſum ab Euſtachio Arvernenſi Comite lecta militum manu, per ſe reſtituit. Sugerius in ejus vit. & Aymoin. continuator lib. 5. cap. 50. iiſdem verbis. *Ea etiam tempeſtatis temperiè Arvernorum Pontifex Claremontenſis, vir honeſtæ vitæ, & defenſor Eccleſiæ illuſtris, & pulſatus & pulſus Arvernorum ſuperbia ad Dominum Regem confugiens, querelam Eccleſiæ lacrimabilem deponit, Comitem Arvernenſem civitatem occupaſſe, Eccleſiam Beatæ Mariæ Epiſcopalem Decani ſui fraude multa tyrannide minuiſſe, renitentis etiam pedibus provolutus, ancillatam Eccleſiam exancillari, tyrannum effrænatum comprimi, Regiæ majeſtatis gladio ſuppliciter efflagitat, Rex autem ut conſueverat Eccleſiis promptiſſimè opitulari cauſam Dei gratanter aſſumens ſumptuoſèque, dum verbis & majeſtatis ſuæ ſigillo tyrannum corrigere non valet, facto maturans militares colligit vires, movetque in Arverniam recalcitrantem copioſum Francorum exercitum &c.* Eccleſiæ precibus & maximè Eccleſiaſ-

tica Juriſdictione ita manus abſtinuit Philippus Auguſtus, ut prorſus non audierit ſuſurrones qui eum in clericos, tamquam regiæ Juriſdictionis invaſores commovere nitebantur. Teſtem habemus D. Ludovicum eius nepotem ex filio, cujus morientis noviſſima verba extant, apud Jo. Jonvillam vernaculum ejus vitæ ſcriptorem. *On raconte du Roy Philippe mon ayeul, que une fois l'un de ſes Conſeillers luy dit, que les gens d'Egliſe luy faiſoient perdre, & amenuſer les droits & libertés, meſmement les Juſtices, & que c'eſtoit grand merveille, comment il le ſouffre ainſi, Et le Roy mon ayeul luy reſpondit, qu'il le croyoit bien, mais que Dieu luy avoit fait tant de biens, & de gratuites, & que il aimoit mieux leſſer aller ſon bien, que d'avoir debat, ne contens aux gens de ſainte Egliſe.* Eodem propoſito & cum Aurelianenſis & Altiſſiodorenſis Epiſcopi ad delectum militarem non reſpondiſſent, à Philippo pignoribus captis coerciti, ſed omiſſis decimis & aliis ſpiritualibus, in temporalia tantum regia manus injecta, propter reverentiam Eccleſiæ. Rigord. in ejus vit. *Ipſis autem emendare nolentibus, Rex eorum legalia confiſcavit, ſcilicet ea tantum temporalia, quæ ab eo feodaliter tenebant, decimas & alia ſpiritualia eis in pace dimittens, ipſe enim Rex Chriſtianiſſimus ſemper timebat offendere Eccleſiam Dei, & ejus miniſtros.* Avitæ virtutis tenax D. Ludovicus propenſiore affectu Eccleſiæ jura illibata ſervavit. Quid pulchrius quam teſtamentum Principis, non aliud eſſe quam legem filio datam de obſervatione & cultu Eccleſiarum & Antiſtitum, cujus ecce verba ex Ionvilla deſcripta.: *Aime & honore toutes gens d'Egliſe, & de religion, & garde bien qu'on ne leur tolliſſe leurs revenus, dons & aumônes, que les anciens & devanciers leurs ont laiſſez & donnez.* Idemque ante pragmatico edicto anni 1228. omnia jura & privilegia Eccleſiis & monaſteriis aliiſque locis piis conceſſa à ſe & deceſſoribus tuta habuit in hæc verba, *Libertates, franchiſias, immunitates, prærogativas, jura, privilegia quæ per inclitæ recordationis Francorum Reges prædeceſſores noſtros, & ſucceſſivè per nos Eccleſiis & monaſteris atque locis piis nec non perſonis Eccleſiaſticis Regni noſtri conceſſa ſunt, renovamus, approbamus & confirmamus.* Quod repetitum conſtitut. Philippi pulchri anni 1330. Joannis, Caroli 5. & 7. Una eſt Juriſdictio Eccleſiaſtica & ſecularis quo ad principem, utramque princeps debet tueri ut propriam, non alteram ut alienam ſpectare, legum & Canonum cuſtodiam æque ſibi concreditam à Deo non negavit Juſtinianus. Nov. 137. init. Denique juriſdictio Eccleſiaſtica à principibus enixius colenda, & ſuſpicienda, non propter ipſius commodum, non ad augendum typhum Epiſcoporum, ſed Diſciplinæ tuendæ gratia. Iſidor. in can. principes, 23. qu. 5. principes ſeculi, non numquam intra Eccleſiam poteſtatis adeptæ culmina tenent,

ut per eandem poteſtatem diſciplinam Eccleſiaſticam muniant. Juriſdictionis enim Eccleſiaſticæ finis, eſt diſciplinæ emendatio. Auguſtin. de verb. Apoſtol. ſerm. 24. *Sanè ſi judex es, ſi judicandi poteſtatem accepiſti, Eccleſiaſtica regula ſi apud te accuſatur, ſi innumeris documentis, teſtibuſque convincitur, coërce, corripe, excommunica, degrada. Sic vigilet tolerantia, ut non dormiat diſciplina.*

CAPUT V.

Principum & magiſtratum eſt tueri Juriſdictionem Eccleſiaſticam, illa minimè ſuſpecta Regibus.

PRincipum officii eſt Eccleſiam colere & amplecti, commendanda maximè hac in parte Regum & principum pietas, qui Sacerdotum dexteras oſculari, & eis cervices ſubmittere ſtuduerunt. Ambroſ. de dignit. Sacerdot. *Honor igitur fratris, & ſublimitas Epiſcopalis, nullus poterit comparationibus adæquari, ſi Regum fulgori compares, & principum diademati, longè erit inferius, quam ſi plumbi metallum ad auri fulgorem compares, quippe cum videas Regum colla & principum ſummitti genibus ſacerdotum, & exoſculatis eorum dextris, orationibus eorum credent ſe committi.* Æternâ laude digniſſimi Romani Imperatores, qui ubi Romam pedem inferrent, ſtatim ad limina Apoſtolorum properabant. Auguſtin. in Pſalm. 65. *Sed melius eſt, ut Romam cum venerit Imperator, depoſito diademate ploret ad memoriam piſcatoris, quam ut piſcator ploret ad memoriam Imperatoris.* & idem in pſalm. 140. *Ecce quod eſt nobile & præcipuum in mundo imperator venit Romam, quo feſtinat ad templum Imperatoris, an ad memoriam piſcatoris.* Regum exemplo magiſtratus ſeculares debent colere Eccleſiam, nec detrahere juriſdictioni Eccleſiaſticæ. idem Homil. 10. *Quid quando pax eſt, quando provinciarum judices honorant Eccleſiam, quando inimicos Reges Eccleſia non patitur, quando omnes leges pro ipſa ſunt.* Et Regum præcipua cura eſſe debet, ut pax & concordia foveatur inter Epiſcopos & Comites qui erant Juridici cujuſque civitatis, nè ſe invicem conturbent in explendis ſuis vicibus. Conc. Cabillonens. 2. can. 20. *Si inter omnes fideles pax & concordia habenda eſt, multo magis inter Epiſcopos & comites eſſe debet, qui poſt imperialis apicis dignitatem populum Dei regunt, ita enim inter ſe concordare debent, ut alterutrum ſibi ad Dei ſervitium peragendum & miniſterium ſuum explendum, non ſolum non noceant, quin po-*

tius adminiculo ſint. Et Con. Moguntin. can. 8. *Et Epiſcopi poteſtatem habeant res Eccleſiaſticas providere, regere gubernare, atque diſpenſare ſecundum Canonum authoritatem volumus, & ut Laici in eorum miniſterio obediant Epiſcopis ad regendas Eccleſias Dei, viduas & orphanos defenſandos, & ut obedientes ſint eis ad eorum Chriſtianitatem ſervandam, & Epiſcopi conſentientes ſint Comitibus & iudicibus ad juſtitias faciendas.* Quòd deſcriptum eſt ex Capitular. Lib. 5. Cap. 114. eadem eſt ſententia. Cap. 138. ejuſd. lib. *Ut Epiſcopi cum Comitibus ſtent, & Comites cum Epiſcopis, ut Uterque pleniter ſuum miniſterium peragere poſſit,* Imo in tantum delatum eſt à ſecularibus Juriſdictioni Eccleſiaſticæ, ut ſi placitum Epiſcopi & Comitis fortè eodem die indiceretur, prius haberetur placitum Epiſcopi. Conc. Triburienſ. Can. 9. *Cum autem Epiſcopus placitum canonice conſtitutum decreverit, populumque ſibi creditum illo invitaverit, atque comes eadem die, ſciens placitum ab Epiſcopo condictum vel neſciens placitum cum populo ſuum condixerit, & per bannum illuc venire præceperit, placitum Comitis omnes poſtponant, & Comes ipſe idemque populus poſt Epiſcopum feſtinè pergant &c.* Juriſdictionem Eccleſiaſticam eo propenſius principes amplecti & tueri debent, quod illa minimè ipſis ſuſpecta eſſe poteſt de Emulatione imperii, cum ſit nuda & inermis, Eccleſia Juriſdictionem ſuam tuetur non ferro aut manu militari, ſed religione, precibus & lachrymis: non aliis armis Valentiniano urgenti de tradendis baſilicis Arrianis, reſtitit Ambroſius Mediolanenſis Epiſcopus. Teſtem ipſum habemus in orat. contra Auxentium. *Quid ergo turbamini, volens numquam jus deſeram, coactus repugnare non novi, potero dolere, potero flere, potero gemere, adverſus milites Gothos quoque lachrimæ meæ arma ſunt. Talia enim ſunt munimenta ſacerdotis, aliter nec debeo nec poſſum reſiſtere.* An princeps ligabit manus ſacerdotum, quæ perpetuo pro ipſius ſalute in cælum tolluntur, an beneficus in milites qui ejus latus cuſtodiunt, iniquior erit in clericos qui ejus ſalutem à Deo precibus impetrant. Invidioſa eſt Juriſdictio Eccleſiaſtica, ſuſpicionibus, & querelis Laïcorum expoſita. Chriſoſtom. de Sacerdot. libr. 5. cap. 82. ἀνάγκη τὸν προεστῶτα μέμψεις ὑπομένειν ἀλόγους. *Neceſſe eſt antiſtites abſurdas querelas ſuſtinere.* Sed boni principis eſt, iſta contemnere, nefas eſt Juriſdictionem Eccleſiaſticam invidia & maledictis onerari, quaſi per eam clerici, qui principis ſubditi exiſtunt, alienentur, & appellationis vinculo fiant, quaſi homines & clientati ſummi Pontificis, quia appellatio non mutat ſtatum ſubditorum, in cauſa appellationis Pontifex non fungitur vice Domini, ſed judicis appellationis. Neque dominantes in clero, ſed forma facti gregis. 1. petr. 3. & pontifex ipſe non præſumit cognoſcere

de cauſis appellationis per ſe, ſed judices dantur in partibus, & Juriſdictio delegata fungitur vice ordinariæ. in Gallia enim reſcripta apoſtolica mandantur executioni juxta leges & modum Juriſdictionis ordinariæ ex concordatis initis inter ſummum Pontificem, & Regem Chriſtianiſſimum. Quale de Eccleſia fuit judicium Pipini, Caroli M. Ludovici Pii, & aliorum regum teſtantur capitularia, quibus decreta patrum paſſim comprobantur, teſtantur tot Eccleſiæ beneficiis faſtus & bannis id eſt Juriſdictionibus temporalibus horum gratiá adornatæ, ne paterent injuriis ſecularium. Auctor vitæ S. Modoaldi Trevirenſis Epiſcopi apud Surium 12. Maii. *Poſtremo quantum religionis potentiæ & honoris Gallicis contulerint Eccleſiis, teſtantur libri ſanctorum decreta patrum continentes, quos ipſi in ſinodis ſua corrobaverunt auctoritate, teſtantur & Ecclecleſiæ quas cum diverſi generis ornamentis, tam etiam prædiis & regalibus ſuis, caſtris ſcilicet & comitatibus, teloniis, monetis & bannis, cum jure civitatum conceſſis magnifice extulerunt, nè ſancta Dei Eccleſia hujus ſeculi potentibus ſubjaceret, aut tirannide eorum paveſceret, imo ſuperborum colla Dei virtute ſuperior calcaret.* Tot feuda à Regibus collata in Eccleſias quod tutior eſſet fidei Epiſcoporum & clericorum quam Laïcorum, & præſens eſſet eorum auxilium ad coërcendos rebelles, metu excommunicationis. Vvillelm. Malmeſbur. lib. 5. de geſt. Reg. Anglor. *Imperator Henricus* V. *omnes Epiſcopos & Abbates Regni ſui, quod citra montes eſt, fautores habebat, quia Carolus M. pro contemnenda gentium illarum ferocia, omnes penè terras Eccleſiis contulerat, conſilioſiſſimè perpendens nolle ſacri Ordinis homines, tam facilè quam laicos fidelitatem Domini rejicere, præterea ſi laïci rebellarent, illos poſſet excommunicationis authoritate, & potentiæ ſeveritate compeſcere.* Nequaquam Divis principibus æmula imperii viſa eſt Eccleſia, ſed ſanctiſſima conciliatrix, & arbitra inter Deum & homines, inde ſub eorum cuſtodia tuta & incolumis permanſit Juriſdictio Eccleſiaſtica, & legibus ita communita, ut capitularia iſtorum principum, magis videantur Canones & decreta patrum quam leges civiles. Et reges ipſi magis ſacerdotes quam principes ſeculares. Denique quæ invidia Eccleſiam habere propriam Juriſdictionem, Eccleſia ea maximè utitur adverſus hæreticos Dei & principis hoſtes, Eccleſia res judicatas non aliter exequitur quam implorato officio judicis ſecularis. Et ſi ipſa injuriam patiatur, exemplo Pauli legum auxilium invocat, & magiſtratus ſecularis opem non detrectat. Auguſtin. lib. 2. contra litteras Petiliani cap. 58. *Si in adjutorium veſtrum etiam terreni imperii leges aſſumendas putatis, non reprehendimus. Fecit hoc Paulus cum adverſus injurioſos, civem Romanum ſe eſſe teſtatus eſt.* Can. Si in adjutorium. 10. diſt.

CAPUT VI.

Status Juriſdictionis Eccleſiaſticæ ab Apoſtolis uſque ad Conſtantinum.

HIs prælibatis rerum ordo poſtulat, quiſnam fuerit Juriſdictionis Eccleſiaſticæ ſtatus per tempora, ut inveſtigemus. Et quidem ab Apoſtolicis temporibus Eccleſia habuit ſuos Judices, Clerici non alium tulere Judicem quam Epiſcopum ex inſtituto Apoſtoli 1. Cor. 6. Ne Epiſcopi & Clerici rei fiant apud Judices ſeculares vetuere Caius 1. Epiſt. unic. Cap. 1. Alexand. 1. Cap. 1. nixi præcepto Apoſtoli Can. 1. Can. relatum. 11. qu. 1. ex eodem præcepto etiam Laïci, judices ſeculares ut pote gentiles exoſi, non alium judicem adiere, quam Epiſcopum civitatis, etiam in civilibus cauſis. De Gregor. Neocæſarienſi Epiſcopo, qui claruit temporibus Decii litium inter fideles cognitioni implicitum fuiſſe & in judicio vindicationis de lacu inter duos fratres ex more ſecularium judiciorum litis judicandæ cauſa in rem præſentem veniſſe teſtatur Gregor. Nyſſen. in orat. de ejus vit. γίνεται οὖν τῆς δίκης κύριος ὁ διδάσκαλος, καὶ κατὰ τὸν τόπον τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ νόμοις ἐκέχρητο πρὸς τὴν δίαιταν. Litis fit dominus magiſter, *qui cum ad locum de quo controverſia erat veniſſet, ſuis ipſius legibus utebatur ad judicium.* Extat ejuſdem epiſtola quam Græci vocant canonicam can. 5. in quo habetur, quod cogniturus de cauſis eorum, qui à Gothis propriis ſpoliati aliena damni ſarciendi cauſa rapiebant Euphroſynum fratrem miſcuit, ut ex legibus Eccleſiaſticis judicaret, quorumnam accuſationes eſſent recipiendæ, quorumve rejiciendæ. Ne Chriſtiani adirent tribunalia gentilium judicum, neve ferrent magiſtratus ſeculares, de eorum cauſis judicare omnino vetuit, & auctor conſtit. Apoſtolicæ lib. 2. cap. 45. & 46. & ut Epiſcopi judicarent Secunda feria, ut ſi non pareretur eorum ſententiæ poſſent litem componere, uſque ad ſabbatum, & diſceptantes pacificare uſque ad diem Dominicum, & cum Epiſcopus judicaret, ut aſſiſterent judicio Preſbiteri & Diaconi ſubjunxit idem Cap. 47. ejuſdem libri. Segregandi & excommunicandi poteſtatem quæ eſt mucro epiſcopalis Juriſdictionis, habuiſſe Epiſcopos jam ab Apoſtolicis temporibus teſtantur patres melioris ævi. Tertull. Apologet. Cap. 39. *Coimus in cœtum & congregationem.* Et paulò poſt *ibidem etiam exhortationes, caſtigationes, & cenſura divina nam & judicatur magno cum pondere, ut apud certos de Dei conſpectu, ſummumque futuri judicii præjudicium eſt, ſi quis ita deliquerit ut à*

communicatione

communicatione orationis & conventus, & omnis ſancti commercii relegetur. Et Dionyſ. Areopag. de Eccleſiaſtic. Hierarch. Cap. 7. οὕτω οἱ τὰς ἀφοριστικὰς ἔχουσιν οἱ ἱεράρχαι δυνάμεις, ὡς ἐκφαντορικοὶ τῶν θείων. *Sic etiam ſegregandi vim habent Pontifices, ut interpretes divinæ juſtitiæ.* Ab his temporibus ita valuit excommunicatio, ut excommunicatus à proprio Epiſcopo non reciperetur ab aliis. Ita Marcion Ponticus ſub Antonino à parente Epiſcopo excommunicatus ob ſtuprum illatum virgini, non impetratâ à patre pœnitentiâ Romam profectus, & à Summo Pontifice expetita pœnitentia, repulſûs eſt hoc reſponſo οὐ δυνάμεθα ἄνευ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ τιμίου πατρός σου τοῦτο ποιῆσαι. *Nobis non licet injuſſu reverendi Patris tui iſtud facere.* Epiphan. hæreſ. 42. & quod clariſſimum etiam Juriſdictionis Eccleſiaſticæ argumentum eſt, idem Marcion poſt ſimulatam ſemel & iterum pœnitentiam Eccleſia proſcriptus, cum rebus ſuis quas Eccleſiæ intulerat. Tertul. de præſcript. adverſ. hæretic. Cap. 30. *Marcion quidem cum ducentis ſeſterciis, quæ Eccleſiæ intulerat, noviſſimè in perpetuum diſcidium relegatus.*

CAPUT VII.

Status Juriſdictionis Eccleſiaſticæ ſub Conſtantino. Conſtitutio Conſtantini ex L. 1. C. Th. de Epiſcop. judic. à falſi inſimulatione vindicata adverſum Loyſeum & Feuretum.

DESÆVIENTE perſecutione, & pace à Conſtantino parta Eccleſiæ Juriſdictio Eccleſiaſtica unâ cum Eccleſiâ ipſa altius ſurrexit & à piiſſimis Imperatoribus magnâ cum religione & ſtudio ſuſcepta. In Synodo Romana 2. ſub Sylveſtro I. diſtrictè vetitum ne quis Clericum quemlibet in publico examinaret, niſi in Eccleſiâ Can. teſtimonium 11. qu. 1. id eſt ne Clericus accuſaretur apud Judices publicos, id eſt ſeculares, ſed tantum apud Eccleſiaſticos. Quæ prima extitit cauſa inter Epiſcopos, eaque celeberrima fuit Donatiſtarum, contra Cæcilianum Carthaginenſem Epiſcopum, de quâ interpellatus Conſtantinus per Anulinum Proconſulem Africæ, cui à Donatiſtis oblati erant libelli ut ad ad Imperatorem dirigerentur, noluit ipſe de Diis ſic vocabat, per Laïcos judicare, ſed dignitati ordinis concedens, quod par erat, ut in Synodo Epiſcoporum hujusmodi cauſæ diſceptarentur, eos remiſit ad Melchiadem Pontificem, ut hac de cauſa Concilium Patrum congregaretur. ex Auguſtin. epiſt. 162. & 266. & lib. 3. adverſ. Creſcon. nè

C

clericus accuſaretur in curia ſeu apud judicem civilem prohibitum in epilog. Syn. Romanæ Can. Si quis clericum. Can. nullus clericus. 11. qu. 1. Anaſtaſ. in Sylveſtro: *Hic conſtituit ut nullus clericus propter cauſam quamlibet in curiam introiret, nec ante judicem civilem cauſam diceret, niſi in Eccleſia.* Et in Synodo Nicena 1. conſtitutum ne clerici alios habeant judices quam quos reus elegerit, vel hæc ſancta Sedes id eſt Romana, vel ejus primatis autoritate Sedis Apoſtolicæ can. judices. ead. cauſ. & qu. Nec non in eadem Synodo libellos Epiſcoporum variis de criminibus ſe invicem petentium acceptos cremavit, illos à nemine judicandos dictitans, qui Dei ſolius judicio reſervati eſſent. Ruffin. libr. 10. cap. 3. quod non uno loco repetitum. in can. continua, & can. ſacerdotibus 11. qu. 1.

Baron. ad 324. num. 37. Iiſdem diebus Juriſdictio Eccleſiaſtica Conſtantini beneficio ultra modum penè adaucta & propagata, promulgatâ conſtitutione quæ non extat, ſed refertur in L. 1. C. Th. de Epiſcopal. judic. cujus plura fuere capita. Primum fuit ut ſententia Epiſcopi ſive inter majores, ſive inter minores dicta valeret & à præfecto prætorio aliiſve judicibus executioni demandaretur. Singulare fuit in minore ut ſententia Epiſcopi rata eſſet, etiam ſine curatore prolata, quia ſententia judicis cum minore dicta non valet, niſi adſit tutor vel curator tanquam idoneus defenſor. L. pen. C. ſi adverſ. rem judic. L. 1. C. qui legit perſon. ſtand. in judic. Secundum caput legis fuit, ut quicumque initio litis vel in quacumque parte litis, ante ſententiam judicium ſacri antiſtitis elegerit, illico etiam altera parte renitente, cum actis litis ad Epiſcopum dirigatur, quod valdè ſingulare fuit. Judex enim coram quo ſemel lis conteſtata eſt, non poteſt declinari. Exceptio fori opponenda eſt ante litem conteſtatam. L. ult. C. de except. L. peremptorias. C. ſentent. reſcind. non poſſ. Tum is non debet dari judex, quem altera pars elegerit, id enim iniqui exempli eſſe reſcriptum eſt ab Adriano, niſi hoc ſpecialiter impetretur à principe, ut conſulatur verecundiæ periti judicis. L. obſervandum. ff. de judic. Fortè ſi ejus dignitatis ſit ut ſine injuriâ quaſi ſuſpectus rejici non poſſit ut Epiſcopus hic, vel præfectus prætorio in quem non cadet ſuſpicio propter dignitatem. l. unic. ff. his cunabulis. ff. de offic. præf. prætor. Tertium caput ejuſdem ſanctionis fuit, ne ſententia Epiſcopi retractari valeret, proinde ac ſententia præfecti prætorio quod confirmatur. L. 8. L. 9. C. de Epiſc. audient. Hanc conſtitutionem falſi inſimulat vir clariſſimus Carol. Feuretius. libr. 4. cap. 1. num. 3. non aliis argumentis quam hiſce quæ deſumpſit ex Carolo Loyſeo tract. *des Seigneuries.* cap. 15. num. 48. & fortè ex Jac. Gothofredo nec laudato tamen autore. Quaſi proprium crimen ſibi aſciſcat. Primum eſt, quod

conſtitutio legatur ſine die & Conſule. Secundum, quod eadem non extet in Codice Juſtinianeo. Tertium eſt, quod Innocent. III. Pontifex juris peritiſſimus hanc tribuat Theodoſio in cap. novit. de Judic. Sed hæc argumenta ita levia ſunt ut perfacile ſit ea refellere, & piiſſimam conſtitutionem vindicare à calumniâ falſi. Quot enim in utroque codice Theodoſiano & Juſtinianeo leguntur conſtitutiones ſine die & Conſule, fortè negligentiâ & incuriâ librarii, & ſi quæ inveniantur in Codice ſine die & Conſule. De his tamen dubitandum non eſt ex conſtitut. Juſtiniani. de nov· codic. fac. §. 2. & de Juſtinian. Codic. confirm. §. 3. Idemque ante conſtitutum obſervatur. Auguſtin. in Breyicul. collat. *Cognitor etiam interlocutus eſt evidentiſſimis legibus definitum imperialia conſtituta, etiam ſi Conſules non legantur, in dubium non revocari.* Quot etiam conſtitutiones Conſtantini extant in codice Theodoſiano quas Juſtinianus livore vel aliâ de cauſâ in ſuo codice miſſas fecit, quot relatæ conſtitutiones in priore codice Juſtinianeo, quæ in poſteriore omiſſæ ſunt. Nec me movet quod Innocent. III. in cap. novit. hujuſce conſtitutionis autorem laudavit Theodoſium, non enim ignarus eam eſſe Conſtantini, adduxit ex Theodoſio, ſed hâc de causâ quod inſerta eſſet Codici Theodoſiano, ſecutus Gratianum qui eandem conſtitutionem repetiit ex Theodoſio in can. quicumque 11. qu. 1. Nimirum ſtultior & ſupinior ætas leges Theodoſianas vulgo appellitabat eas omnes quæ in codice Theodoſiano poſitæ erant, etſi alios à Theodoſio haberent autores. Sidon. libr. 2. epiſt. 1. *Leges Theodoſianas calcans Theodoricianaſque proponens.* Gregorius Turonenſ. libr. 4. cap. 45. de quodam nomine Ardarcho· *Nam de operibus Virgilii, legis Theodoſianæ libris, arteque calculi ad plenum eruditus eſt.* Ne prorſus dubitetur de fide, & autoritate hujuſce conſtitutionis; Conſtantinum ejus conditorem celebrat Euſebius. de vit. Conſtantini. libr. 4. cap. 27. καὶ τοὺς τῶν ἐπισκόπων δὲ ὅρους, τοὺς ἐν συνόδοις ἀποφανθέντας ἐπεσφραγίζετο, ὡς μὴ ἐξεῖναι τοῖς τῶν ἐθνῶν ἄρχουσι τὰ δόξαντα παραλύειν, παντὸς γὰρ εἶναι δικαστοῦ τοὺς ἱερεῖς τοῦ θεοῦ δοκιμωτέρους. *Jam quæ ab Epiſcopis in publicis conventibus editæ erant regulæ, ſuâ conſignabat & confirmabat autoritate, ne reliquarum gentium principibus liceret, quæ ab eis decreta eſſent abrogare, cujuſvis enim judicis ſententiæ ſacerdotum Dei judicium anteponendum eſſe.* Apertius Sozomen. libr. 1. cap. 9. τεκμήριον δὲ κἀκεῖνο μέγιστον τῆς τοῦ βασιλέως περὶ τὴν θρησκείαν αἰδοῦς. τοὺς μὲν γὰρ πανταχῆ κληρικοὺς θάσει νόμον ἀτελεῖς ἀνῆκε. τῶν δὲ ἐπισκόπων ἐπικαλεῖσθαι τοὺς κρίσιν ἐπέτρεψε τοῖς δικαζομένοις ἢν βούλωνται τοὺς πολιτικοὺς ἄρχοντας παραιτεῖσθαι. κυρίαν δὲ εἶναι τὴν αὐτῶν ψῆφον, καὶ κρείττω τῆς τῶν ἄλλων δικαστῶν. ὡσανεὶ παρὰ τοῦ βασιλέως ἐξενεχθεῖσαν. εἰς ἔργον δὲ τὰ κρινόμενα ἄγειν τοὺς ἄρχοντας καὶ

τοὺς δικονουμένους αὐτοῖς στρατιώτας. *Illud porrò eſt planè maximum reverentiæ Imperatoris , erga religionem argumentum , quod clericos ubique per legem immunes præſtitit , quodque illis qui erant in judicium vocati dedit poteſtatem ſi vellent magiſtratus civiles rejicere , ad Epiſcoporum judicium provocandi , atque eorum ſententiam ratam eſſe , & aliorum judicum ſententiis plus habere authoritatis , tanquam ab ipſo Imperatore prolatam ſtatuit , quinetiam juſſit ut magiſtratus res judicatas exequerentur , militeſque eorum voluntati inſervirent.* Et Nicephorus. lib. 7. cap. 46. τεκμηριῶσαι δὲ κἀκεῖνο τῆς τοῦ βασιλέως περὶ τὴν πίστιν αἰδοῦς ἱκανὸν ὅτι κληρικοὺς νόμου θέσει πάντας ἀτελεῖς εἴασε, τὴν δὲ περὶ αὐτοὺς δίκην τοῖς ἐπισκόποις ἐπέτρεψεν. εἴγε βούλοιντο παραιτεῖσθαι τοὺς τὰ πολιτικὰ κρίνοντας. τὴν γε μὴν ἐκεῖθεν ψῆφον τὸ κῦρος τῶν ἄλλων πάντων φέρειν ἐνομοθέτει. τὰ γε μὴν ἐκείνοις κρινόμενα εἰς ἔργον ἄγειν καὶ καθιστᾶν, τοὺς τὰ κοινὰ διοικοῦντας ἄρχοντας, σὺν τοῖς ὑπὸ χεῖρα στρατιώταις αὐτοῖς. *Quâ verò Imperator erga fidem obſervantiâ fuerit, abundè illud quoque teſtatur , quod clericos omnes lege latâ liberos eſſe permiſit , judiciumque in eos Epiſcopis , ſi quidem civilium judicum cognitionem declinare vellent , mandavit , & quod Epiſcopi judicaſſent id vim ſententiæ omnem habere decrevit , & quæ ab Epiſcopis judicata eſſent , ut ea à Magiſtratibus Reſpublicas adminiſtrantibus , militarique quæ ſub eis eſſet manu executioni mandarentur , conſtituit.* Et ita cautius Carolus M. libr. 6. capitulor. cap. 281. hanc conſtitutionem inter capitula retulit , non quaſi Theodoſii libro , id eſt codice quem edidit Theodoſius junior , quem ſecutus eſt Gratianus. can. volumus. 4. qu. 1. & veram agnovit Cujac. in l. 14. de dot. prælegat. Conſtitutionem etiam eſſe Conſtantini probat inſcriptio quæ eſt ad Ablavium Ducem , qui præfecturam prætorii geſſit ſub Conſtantino, ut patet ex Ammiano libr. 17. & inſcriptione. l. 6. C. Th. de Epiſc. & Cleric. Nec mirum reſcriptum de ſententiis Epiſcoporum ad eum emiſſum à Conſtantino, fuiſſe enim Chriſtianus probatur ex epiſtola Conſtantini ad eundem ſcripta , de tractoriis concedendis Epiſcopis Africanis vocatis ad Concilium Arelatenſe quæ extat inter acta Fœlicis & Cæciliani , quæ edita ſunt in calce collationis Carthaginenſis. Nec temporum ratio patitur hujuſmodi reſcriptum ad Ablavium miſſum tribui Theodoſio , Ablavium enim ſub exordio imperii Conſtantii necatum autor eſt Zoſimus libr. 2.

Eodem ingenio expungendæ juriſdictionis Eccleſiaſticæ Feuretius jus eligendi Epiſcopos judices hac conſtitutione dari voluit , non ut judices ſed ut arbitros. Sed hac ſanctione judices dari potius quam arbitros , facilè evincitur duobus argumentis petitis ex ipſâ lege : prius eſt quod quicumque elegerit judicium epiſcopale , adverſarium etiam invitum

trahit ad judicium Epiſcopi quod proprium argumentum eſt judicii ordinarii, non arbitrarii, judicium enim redditur in invitum, L. inter ſtipulantem §. 1. ff. de vo. compromiſſum inter volentes tantum. Et quod judicium epiſcopale eligitur petente altera parte, permittitur propter autoritatem Epiſcoporum, ut faciliùs & ſine ſumptu lites dirimantur. *Multa enim*, inquit Imperator in d. L. 1. *quæ in judicio captioſæ præſcriptionis vincula non patiuntur, inveſtigat & promit ſacroſanctæ religionis autoritas.* Poſterius eſt quod ſententia Epiſcopi non poteſt haberi pro ſententiâ arbitri, à quâ appellari poteſt, cum ex hâc conſtitutione tanta ſit autoritas ſententiæ epiſcopalis, ut non valeat retractari & eodem jure cenſeatur, quo ſententia præfecti prætorio qui vice ſacra judicat, nec arbitrorum vice fungi Epiſcopos dicendum eſt ad quorum judicium provocaretur à magiſtratibus civilibus, ita ut cognoſcerent de ſententiis judicum, ex quo eo res prolapſa eſt, ut clerici & monachi reos judicio addictos per vim & uſurpationem eriperent, quaſi non jure damnatos, quod vetitum eſt ab Arcadio & Honorio L. addictos. C. de Epiſc. audient. L. addictos. C. Th. de pœn. L. 57. C. Th. de appell. Nec hoc jus novum videri debet, ut Epiſcopi cognoſcerent de ſententiis judicum, lites ab his judicio finitas, à Pontificibus repeti & retractari tulit & Marinus Imperator. Capitolin. in ipſius vit. *Pontificibus tantum detulit, & Quindecimviris, atque auguribus ut quaſdam cauſas ſacrorum à ſe finitas, iterari & aliter diſtingui pateretur.*

CAPUT VIII.

Varius ſtatus Juriſdictionis Eccleſiaſticæ ſub Conſtantio & aliis Imp. Juriſdictio præfecti urbi in clericos.

VARIAS vices experta eſt Juriſdictio Eccleſiaſtica, aliis clara temporibus, aliis obſcura, ac penè defecta, pro ingenio & religione principum, & ſorte reipublicæ, quæ plerumque ſtatum eccleſiaſticum demutat. Conſtantinianâ lege clerici fuere liberi & immunes à juriſdictione civilium magiſtratuum ex Sozomeni & Nicephori locis proximè adductis. Conſtantino ſuperſtite legis obſervantiam ſtudio autoris tutam & incolumen fuiſſe, non eſt quod dubitetur; ſed eo extincto, ſucceſſore Conſtantio tam Arrianorum laqueis irretito, lex ferè emortua concidit, & magiſtratus ſeculares ſpretâ lege, quæ vindice careret, amiſſam poteſtatem facilè repetiere, prout propenſiores ſunt omnes ma-

giſtratus, ad ampliandos & promovendos juriſdictionis ſuæ terminos. Hinc gravior querela patrum, ne magiſtratus ſeculares cognoſcerent de cauſis Clericorum. Conſtantio libellum obtulit Hilarius Pictavienſis Epiſcopus, acerrimus defenſor dignitatis Eccleſiæ, ne judices ſeculares ſeſe immiſcerent cauſis clericorum. *Provideat*, inquit, *& decernat clementia tua, ut omnes ſe ubique judices, quibus provinciarum adminiſtrationes creditæ ſunt, ad quos ſola cura & ſolicitudo publicorum negotiorum pertinere debet, à religioſâ ſe obſervantia abſtineat, neque poſthac præſumant, atque uſurpent, & putent ſe cauſas cognoſcere clericorum, & innocentes homines variis afflictationibus, minis, violentiâ, terroribus frangere, atque vexare. Intelligit ſingularis & admirabilis ſapientia tua, non decere, non oportere cogi & compelli invitos & repugnantes, ut ſe his ſubjiciant & addicant vi oppreſſi, qui non ceſſat adulterinæ doctrinæ corrupta ſemina ſpargere.* Quo permotus Conſtantius legem dedit, ne Epiſcopi accuſarentur, in judiciis, id eſt apud judices publicos ſeu civiles, ſed ſi qua querela deferretur adverſus eos apud alios Epiſcopos exploraretur. L. 12. C. Th. de Epiſc. & Cleric.

Hac tempeſtate magiſtratus & præſides ſolebant cognoſcere de cauſis civilibus & criminalibus clericorum. Inde ſecuta ſanctio Valentis & Gratiani quæ extat in L. 23. C. Th. de Epiſc. & Cleric. Ut qui mos erat in cauſis civilibus clericorum obtineret, in levioribus verò delictis clericorum, puta his quæ pertinebant ad diſciplinam ſeu religionis obſervantiam, cognitio ſpectaret ad Epiſcopum diœceſanum, in gravioribus criminibus ad judices ordinarios id eſt præſides in provinciis, vel præfectum urbis in urbe, vel extraordinarios id eſt ſpecialiter datos à principe. Hoc jure cum variæ cædes in urbe patratæ eſſent tempore Valentis occaſione tumultus ſuborti in electione Damaſi, ob concurſum Urſini Diaconi, reos cædis tam clericos quam laïcos pœnas dediſſe cognitione Maximi tum præfecti urbis refert Socrates libr. 4. cap. 24. καὶ διὰ τοῦτο πολλοὺς λαϊκούς τε καὶ κληρικοὺς ὑπὸ τοῦ τότε ἐπάρχου μαξιμίνου τιμωρηθῆναι. *Quam ob cauſam complures tam laïci quam clerici à Maximino qui tum præfectus urbi fuit acerbis afficiebantur ſuppliciis.* Chronopium Antiſtitem judicio Olibrii præfecti urbi damnatum ſignat. l. 18. c. Th. quorum appell. non recip. Et hac in re licet violata fuerit emunitas clericorum, tamen aliquatenus habitam rationem eorum dignitatis non eſt negandum, quod à ſuo judice abalienati, acceperint unum è majoribus magiſtratibus, nempè præfectum urbis qui omnia crimina id eſt cognitionem criminum ſibi vindicabat in urbe L. 1. §. ff. de offic. præfect. urb. Tacit. 14. Annal. *Pari ignominiâ Valerius Ponticus afficitur, quod reos nè apud præfectum urbis arguerentur ad Prætorem detuliſſet.* Inde Juſtinum Philo-

ſophum martyrium paſſum Romæ Ruſtico Præfecto urbi. ἐπὶ ῥωμαίων ἡγεμόνος, non ſine re notat Epiphan. hæreſ. 46. & Agnetem Virginem judice Symphronio Præfecto urbis. Ambroſ. ſermon. 90. *Audiens hæc Præfectus Symphronius lætus efficitur, & miſſa apparitione cum ingenti ſtrepitu, ſuis eam tribunalibus præcipit ſiſti.* Ne Juriſdictio Epiſcopalis fruſtratoriâ appellatione infringeretur, Valentinianus edixit, nĕ à ſententiâ Epiſcopi provocaretur ante ſententiam deffinitam, adverſus provocantem indicta multa quinquaginta librarum argenti L. 2. C. de Epiſc. audient. d. C. 18. L. Th. quor. appellat.

Juriſdictictionem Epiſcopalem tam laborantem reſtituit Theodoſius ſenior, & continuâ, id eſt perpetuâ lege ſancivit, nè Epiſcopi ad judicia ordinariorum, ſive extraordinariorum judicum pertraherentur, cum haberent illi ſuos judices, nec quicquam his commune eſſet cum legibus, quantum ad cauſas eccleſiaſticas, quas decet autoritate epiſcopali decidi, ita ut præfectus cognoſceret de civilibus negotiis clericorum Epiſcopus haberet Pontificium ſacræ diſceptationis L. ult. c. Th. de Epiſc. judic. cujus prior pars interpolata eſt in Can. continua. 11. qu. 1. ait Pontificium ſacræ diſceptationis id eſt ſummam cognitionem de negotiis eccleſiaſticis clericorum, quâ analogia & fruendi Pontificium, pro jure utendi, fruendi in L. 1. C. Th. de bon. matern. & Pontificium judicandi. Arnobius in pſalm. 68. *In portis ergo hi arripiunt Pontificium judicandi & corripiendi.* Pontificium dominandi idem in pſalm. 118. *Sic* Adde Gell.
per infidelitatem non ſponſa, ſed uxor eſt poteſtas incredulitatis quæ da- libr. 1. cap.
bat Pontificium dominandi ſacerdotibus templorum. Recentia jura tamen 13.
ſpreta à Maximo Tyranno, in cauſa Priſcilliani & Sociorum, qui ſemel hæreſis damnati in Synodo Burdegalenſi, poſtea accuſantibus primum Thacio & Urſacio Epiſcopis, tum levandæ invidiæ cauſa, ſubmiſſo accuſatore filii patrono, Treviris capite damnati ab Evodio Præfecto prætorio Galliarum, cui cauſa demandata erat à Maximo, nequicquam reclamante Martino Turonenſi Epiſcopo apud Maximum, novum eſſe & inauditum nefas, ut cauſas Eccleſiæ judex ſæculi judicaret, ut refert Severus hiſt. ſacræ libr. 2. Quod cauſam dedit aliæ conſtitutioni Theodoſii ut clerici epiſcopali audientiæ reſerventur ſublato edicto Tyranni id eſt Maximi in cauſâ Priſcilliani, quo indiſcreté ad ſeculares judices deduci cautum erat L. ult. C. Th. de Epiſc. & cleric.

Sub idem tempus cum Valentinianus junior juſſiſſet Baſilicas tradi Arrianis ſuggeſtione Juſtinæ matris, Auxentius Pſeudo Epiſcopus Mediolanenſis, ſectâ Arrianus ad diſputationem provocaſſet Ambroſium his legibus ut certaretur coram Imperatore, & Imperator reclamantem Ambroſium juberet adeſſe, diſputationis causâ, ille non eſſe principis

de cauſis fidei judicare reſpondit ſcripta ad Imperatorem. epiſt. quæ eſt 32. *Nec quiſquam contumacem judicare me debet, cum hoc aſſeram quod auguſtæ memoriæ pater tuus Valentinianus, non ſolum ſermone reſpondit, ſed etiam legibus ſuis ſanxit, in cauſa fidei vel Eccleſiaſtici alicujus ordinis, eum judicare debere qui nec munere impar ſit, nec jure diſſimilis, hæc enim verba reſcripti ſunt, hoc eſt ſacerdotes de ſacerdotibus voluit judicare quia etiam ſi alias quoque argueretur Epiſcopus, & morum eſſet examinanda cauſa, etiam hanc voluit ad Epiſcopale judicium pertinere.* Quæ eſt ſanctio generalis, cujus meminit. L. 18. C. Th. quor. appell. non recip. Æquiores in Eccleſiam Arcadius & Honorius Theodoſii liberi paternæ pietatis æmuli conſtitutionem Conſtantini ſecuti edixere, ut judicium epiſcopale ratum eſſet omnibus, qui Epiſcopos judices elegiſſent, & eadem vis & robur eſſet ſententiæ Epiſcopi, quæ ſententiæ præfecti prætorio, ita ut ab eâ non liceret provocare L. Epiſcopale. C. de Epiſc. audient. Pari devotione iidem alio reſcripto vetuere, nè Epiſcopi canonicè depoſiti ad Imperatorem provocarent, vel ſeculare judicium expeterent. L. quicumque. C. Th. de Epiſc. & Cleric. L. quicumque. C. eod. Nihilominus alia conſtitutione Arcadii & Honorii juriſdictioni Eccleſiaſticæ modus impoſitus eſt, ejuſque metæ poſitæ in cauſis eccleſiaſticis, ita ut Epiſcopi judicarent, in cauſis clericorum quæ ad religionem & officium pertinerent, in aliis verò cauſis id eſt in civilibus cauſis judices ordinarii. L. 1. C. Th. de religione anno 452. Juriſdictionem Epiſcopalem ferè ſuſtulit Valentinianus 3. Novell. de Epiſcopali judicio quæ eſt in calce Codicis Theodoſiani, quâ vetuit nè Epiſcopi inter clericos vel laïcos habeant poteſtatem judicandi, niſi tanquam arbitri præeunte vinculo compromiſſi, quoniam, inquit, Epiſcopi & Preſbiteri forum legibus non habent, & invidiam à ſe removeret perperam uſus autoritate conſtitutionis Arcadii & Honorii, ne de aliis cauſis judicent Epiſcopi quam de cauſis religionis. Hac enim conſtitutione juriſdictio Eccleſiaſtica non reſtringitur ad cauſas religionis quæ pertinent ad fidem, ſed ad cauſas eccleſiaſticas quæ pertinent ad diſciplinam & officium clericorum, & civiles cauſæ clericorum tantum reſervantur judicibus ordinariis. Quam dura & indigna Chriſtiano principe viſa fuerit hujuſmodi conſtitutio intelligi poteſt quod à ſucceſſore Majoriano contrariâ lege damnata fuerit, & contra eandem editus ſit Canon. 1. Conc. Andegavenſis habiti anno ſequenti. *Primum ut contra Epiſcopale judicium, clericis non liceat reſilire, neque inconſultis ſacerdotibus ſecularium judicia expetere.*

Sub idem tempus à Marciano promulgata eſt conſtitutio pro clericis Conſtantinopolitanis, ut clerici conveniantur apud Archiepiſcopum volente actore, vel ſi actor nolit ſubire judicium Archiepiſcopi apud præfectum

fectum prætorio. l. cum clericis. C. de Epiſc. & cleric. l. decernimus C. de Epiſcopal. audient. Cum conſtitutione Leonis actum eſt ut Epiſcopi & clerici convenirentur, in cauſis civilibus apud judices ordinarios, id eſt præſides in provinciis, in urbe apud præfectum prætorio. l. omnes qui. C. de Epiſc. & cleric. de quâ Theodorus lector. libr. 1. Λέων ἐνομοθέτησε τοὺς κληρικοὺς παρὰ τῷ ἐπάρχῳ τῶν πραιτωρίων μόνον ἀποκρίνεσθαι. *Leo ſtatuit ut apud præfectum prætorii ſolum reſponderent clerici.* Nicephor. Calliſt. libr. 15. cap. 22. ὅτι καὶ, λέων πρῶτος ἐνομοθέτει, τοὺς ἐν κλήροις καταλεγμένους, παρὰ μόνῳ τῷ τῶν πραιτωρίων ἐπάρχῳ κρίνεσθαι. *Quo tempore Leo Primus etiam conſtituit, ut qui in cleri ordinem lecti eſſent à ſolo præfecto prætorio judicarentur.* In criminalibus verò & alia conſtitutione Leonis cautum eſt, ut Epiſcopi & clerici apud Præſidem Provinciæ in qua delictum commiſſum eſt reſpondeant, ita ut in poſterum Præſes non teneatur ad eos accedere ut eos audiat, quod à dignitate Prætoris nimis alienum eſt, ſed rei audienti deducantur ad Præſidem. L. jubemus. §. ult. C. de Epiſc. & cleric. Cum illuſtribus reis mitiùs actum, illuſtres rei non ſtantes audiebantur, ſed ſedentes in eâ ſecretarii parte quæ inferior erat ſubſelliis judicum, altercantibus verò ſuperior. L. 3. C. Ubi ſenator, vel clariſſim. Quod ſervatum in Arvando Præfecto prætorio Galliarum, reo majeſtatis facto. Sidon. libr. 1. epiſt. 7. *Offertur Præfectoriis ante propoſitionis exordium jus ſedendi, Arvandus jam tunc infœlici impudentiâ, concito greſſu mediis propè judicum ſinibus ingeritur.* Epiſcopi & clerici quoties rei poſtularentur, à Præſide non audiebantur publicè & pro tribunali, ſed domi & ſecretò propter dignitatem ordinis. Verum id immutatum hâc conſtitutione, quia reatus tollit dignitatem L. 2. de dignitat. Joannes Chryſoſtom. homil. 13. ad Antiochenos. εἶδον πρῴην ἐν τῷ δικαστηρίῳ δεδεμένους καὶ ἀπαγομένους διὰ μέσης τῆς ἀγορᾶς τοὺς περιφανεῖς ἐκείνους ἄνδρας, ἔνθα γὰρ ἂν ᾖ καθοσίωσις ἀξίωμα οὐδὲν ὠφελεῖ. *Vidi nuper in judicio vinctos, & per medium forum abductos, illos illuſtres viros, ubi enim capitis devotio, dignitas nihil prodeſt.* Alias Epiſcopi non coguntur venire in judicium teſtimonii dicendi cauſa, ſed prætor ad eos quoſpiam è miniſtris ſuis domum mittere debet, qui eos audiat. Nov. 123. cap. 7. & clerici non tenentur publicè ſeu pro tribunali teſtificari. Synod. Carthag. can. 63. apud Balſam. περὶ τοὺς κληρικοὺς χάριν διαγνώσεως τῆς οἰκείας αὐτῶν κρίσεως μὴ ἀναγκάζεσθαι δημοσίως μαρτυρεῖν. *Ut clerici pro proprio ipſorum judicio non tenentur publicè teſtificari,* in perſonis egregiis idem ſervatum, ut domum mitteretur ad jurandum L. ad perſonas §. de jurejurand. A ſenatu Prætor miſſus ad Vigulaniam clariſſimam fœminam, qui eam domi teſtem audiret, quod ſuâ ætate novum & inſolens viſum,

cum & Veſtales in foro & in curiâ teſtes audiri moris eſſet, refert Tacit. 2. Annal. *Cæterum Vigulaniæ potentia, adeò nimia civitati erat, ut teſtis in causâ quadam quæ apud Senatum tractabatur venire dedignaretur, miſſus eſt Prætor qui domi interrogaret, cum virgines Veſtales in foro & judicio audiri, quotiens teſtimonium dicerent vetus mos ſineret.* Antea tamen ſacerdotes in causâ Verris ſecretò in curiâ audiri religionis fuit. M. Tull. Verr. 6. *Sacerdotes vocantur, ex his quæritur ſecretò in curiâ quid eſſet factum, quemadmodum arbitrarentur ſignum eſſe ablatum.*

CAPUT IX.

Juriſdictio Eccleſiaſtica ferè collapſa reſtituta à Juſtiniano. Eadem incolumis ſub Regibus Gothorum.

JURISDICTIO Eccleſiaſtica quæ à conſtitutione Valentiniani III. lethaliter vulnerata, ac ferè extincta erat, à Juſtiniano ſuſcitata velut ſacra olea à Barbaris incurſa reviruit, ſibique & dignitati reſtituta eſt ſaltem ex parte non ſine diſtinctione civilium, & criminalium cauſarum & rurſus civilium ſeu communium & Eccleſiaſticorum criminum. ex Novell. 83. inſtante Menna P. C. ſtatutum, ut in pecuniariis ſeu civilibus cauſis, clerici conveniantur apud Epiſcopum qui de plano ſeu ſummariè litem expediat ſine ſcripto, ſine damno id eſt ſine ſumptu & ſportulis, ſi verò propter ambages & difficultatem litis, Epiſcopus litem decidere nequeat, tunc liceat tranſire ad judicem civilem, in criminalibus verò cauſis ſi civile ſeu commune fuerit delictum, ut adulterium, homicidium, furtum, clerici conveniantur apud Præſidem in provinciis, in urbe apud Præfectum urbis. Qui litem finiat intra duos menſes, ita ut damnatus clericus non priùs det pœnas, quam ab Epiſcopo degradatus fuerit, ſi crimen eccleſiaſticum, ut ſacrilegium, ſimonia, conſpiratio adverſus Epiſcopum, de eo diſceptetur apud Epiſcopum ſine ullo conſortio, & participio Judicis civilis, unde ſumpta eſt auth. clericus quoque. C. de Epiſc. & cleric. ex Nov. 123. cap. 8. Specialiter cautum ne Epiſcopi quâlibet in cauſâ pecuniariâ vel criminali ad judicem civilem, vel militarem inviti trahantur ſine reſcripto Principis, unde delibata eſt auth. nullus Epiſcopus. C. de Epiſc. & cleric. nec non ex Novell. 79. conſtitutum, nè monachi conveniantur niſi coram Epiſcopo, nimirum eodem jure cenſendi fuere monachi, ac clerici, ex quo monachi in clerum allecti conſtitutione Syricij Can. monachos. 16. qu. 1.

Juriſdictionem Epiſcopalem in clericos intactam reliquerunt etiam Reges Gothorum dum Italiæ incubarunt, licet Secta Arriani reverentia Sedis Romanæ, ut credibile eſt. Temerarios accuſatores Auguſtini Epiſcopi ad Euſtorgium Mediolanenſem Epiſcopum & Metropolitanum remiſit Theodoricus Rex apud Caſſiodor. 1. Var. epiſt. 9. *Volumus enim impugnatores ejus legitimâ pœnâ percellere, ſed quoniam & ipſi clericatus nomine fungebantur, ad ſanctitatis veſtræ judicium cuncta tranſmiſimus ordinanda, cujus eſt & æquitatem moribus talibus imponere, quem novimus traditionem Eccleſiaſticam cuſtodire.* Etiam in causâ Symmachi Pontificis, qui adulterii inſimulatus erat cum haberetur Synodus Romæ, conſultus idem Theodoricus à patribus quid vellet agi in hujuſmodi causâ, in Synodi, inquit, eſſe arbitrio in tanto negotio ſequenda præſcribere, nec quicquam ad ſe præter reverentiam de eccleſiaſticis negotiis, ut ferunt acta Synodi. Eadem religione clericos Romanæ Eccleſiæ reos poſtulatos ſuo judici id eſt Pontifici tradidit Athalaricus apud Caſſiodor. 3. Var 24. *Itaque flebili aditione cauſamini hoc fuiſſe longæ conſuetudinis inſtitutum, ut ſi quis ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſervientem aliquâ crederet actione pulſandum, ad ſupradictæ civitatis antiſtitem negotium ſuum dicturus occurreret, nè clerus veſter forenſibus litibus profanatus, negotiis potius ſecularibus occupetur.* Et paulò poſt. *Atque ideò conſiderantes Apoſtolicæ Sedis honorem, & conſulentes deſideriis ſupplicantium præſenti autoritate moderato ordine definimus, ut ſi quiſpiam ad Romanum Clerum aliquem pertinentem, in quâlibet causâ probabili crediderit actione pulſandum, ad beatiſſimi Papæ judicium prius conveniat audiendus, ut aut ipſe inter utroſque more ſuæ ſanctitatis cognoſcat, aut cauſam deleget æquitatis ſtudio terminandam.*

CAPUT X.

Status Juriſdictionis Eccleſiaſticæ inconcuſſus ſub Regibus Francorum primæ ſtirpis.

JURISDICTIONEM Epiſcopalem multò fœliciùs vindicarunt Epiſcopi Galliarum, annuentibus Chriſtianiſſimis Regibus quorum plerique magis ſacerdotes viſi quam Reges in criminalibus cauſis etiam gravioribus, puta perduellionis, homicidii & aliis, non alios judices paſſi ſunt Epiſcopi quam Coepiſcopos, etiam de Regum conſenſu. Anno Chriſti 580. in Conc. Pariſienſi Prætextatus Rothomagenſis E-

piſcopus accuſante Chilperico Rege, quod cum Meroüeo ipſius filio conſpiraſſet in ejus caput & regnum, eundemque nuptiis copulaſſet cum Brunichilde amita, relicta Sigeberte patrui ſui, ut fuſiùs narrant Gregor. Tur. lib. 5. cap. 19. & Aymoin. libr. 3. cap. 21. & 26. Et licet crimen perduellionis de quo agebatur eſſet fori Regii & civilis, ſe Epiſcopos judicet non detrectare coram patribus obteſtatum Chilpericum refert Aymoin. *Quamvis venerandi Pontifices regia poteſtas reum majeſtatis legibus condemnare poſſit, ego tamen hunc qui falſum ſibi Paſtoris nomen uſurpat, conjurationis contra me factæ authorem, ſacris non contradicens Canonibus veſtræ audientiæ repræſento.* Imò & à Rege in medium productum Codicem Canonum, ſecundum quos judicari non abnueret, ſubdit idem Turonenſis: ipſe verò ad metatum diſceſſit, tranſmittens librum Canonum, in quo erat quaternio novus adnexus, habens Canones quaſi apoſtolicos, continentes hæc: *Epiſcopus in homicidio, adulterio & perjurio deprehenſus, à ſacerdotio divellatur.*

Anno 582. Salonius & Sagittarius Epiſcopi, hic Vapincenſis, ille Ebredunenſis, in Concilio Lugdunenſi coacto, permittente Guntrano Rege, Epiſcopatu dejecti ob varia crimina perduellionis, homicidii, adulterii. Gregor. Tur. lib. 5. cap. 21. *Quod cum Rex Guntchramnus comperiſſet, congregari Synodum apud urbem Lugdunenſem juſſit, conjunctique Epiſcopi cum Patriarchâ Nicetio beato, diſcuſſis cauſis invenerunt eos, his ſceleribus quibus accuſabantur valdè convictos, præceperuntque ut qui talia commiſerant Epiſcopatus honore privarentur.* Idem Aymoin. libr. 3. cap. 18.

Anno Chriſti 588. in Synodo Matiſconenſi II. coacta jubente Guntrano Rege. Viſiernus Cadurcenſis Epiſcopus vir ſimplex cujus memoria ſanctitatis laude celebratur, epiſcopali munere in triennium ſuſpenſus, quod Gundebaldum qui Clotarii filium ſeſe gloriabatur ejus dolis deceptus intra civitatis ſepta excepiſſet. Gregor. Tur. libr. 8. cap. 20. *Interim dies placiti advenit, & Epiſcopi ex juſſu Regis Guntchramni, apud Maticenſem urbem collecti ſunt, Viſiernus Cadurcenſis Epiſcopus excommunicatur, pro eo quod Gundobaldum excepiſſe publicè eſt confeſſus, accepto hujuſmodi placito, ut penitentiam tribus annis agens, neque capillum neque barbam tonderet, vino & carnibus abſtineret, miſſas celebrare, Clericos ordinare, Eccleſiaſque & chriſma benedicere, Eulogias dare penitùs non auderet, utilitas tamen Eccleſiæ per ejus ordinationem, ſicut ſolita erat omninò exerceretur.*

Eodem anno in Synodo Biennacenſi ſeſe purgavit Gregorius Turonenſis Epiſcopus, cum reus factus eſſet, quod famæ Fredegundis Reginæ uxoris Chilperici oblocutus eſſet, de conſuetudine cum Bertranno

Burdegalenſi Epiſcopo. Gregor. Tur. libr. 5. cap. 47. & dd. ſeqq. Anno 590. Ægidius Rhemenſis Epiſcopus in Synodo Metenſi Chilperici II. juſſu congregata Epiſcopatu depoſitus quod in necem Regis conſilia iniiſſet. Gregor. Tur. libr. 10. cap. 19. Flodoard. lib. 2. Rhem. hiſt. cap. 2.

Per eadem tempora & Concilia Galliæ quæ Regum juſſu & voluntate coacta conſtat, eorumque conſeſſu ſæpiùs auctorata, & quorum Canones in leges & capitula Regum transfuſi Juriſdictioni Epiſcopali tuendæ ſegniùs invigilarunt. Nè in cauſis civilibus vel criminalibus, Clerici conveniantur apud Judicem ſecularem, ſed tantùm apud Epiſcopum Diœceſanum variis Synodis una lex facta. Synod. Agathenſ. can. 32. *Clericum nullus præſumat apud ſecularem Judicem, Epiſcopo non permittente pulſare, & ſi pulſatus fuerit non reſpondeat, vel proponat, nec audeat criminale negotium, in ſeculari judicio proponere.* Unde ſumptus eſt can. Clericum nullus. 11. qu. 1. Synod. Aurelianenſ. III. cap. 32. *Clericus cujuſlibet gradus, ſine Pontificis ſui permiſſu, nullum ad ſeculare judicium præſumat attrahere; neque laico inconſulto ſacerdote, clericum in ſeculare judicium liceat exhibere.* Can. clericus cujuſlibet 11. qu. 1. Synod. Aurelianenſ. IV. can. 20. *Quæcumque cauſatio, quoties inter clericum & ſecularem vertitur, abſque Preſbytero, aut Archidiacono, vel ſi quis eſſe præpoſitus Eccleſiæ dignoſcitur, judex publicus audire negotium non preſumat, ſanè ſi cauſam habentibus placuerit vel ad judicium, fortè ex voluntate communi, permittente Præpoſito Eccleſiæ, clerico licentia tribuatur.* Synod. Antiſſiodorenſ. can. 43. *Quicumque judex aut ſecularis Preſbytero aut Diacono, aut cuilibet de Clero, aut de junioribus, abſque voluntate Epiſcopi, aut Archidiaconi, vel Archipreſbiteri, injuriam inferre præſumpſerit, anno ab omnium Chriſtianorum conſortio habeatur extraneus.* Et Synod. Matiſconenſ. 1. can. 8. *Ut nullus clericus ad judicem ſecularem quemcumque alium fratrem de clericis accuſare, aut ad cauſam dicendam trahere quocumque loco præſumat; ſed omne negotium clericorum aut in Epiſcopi ſui, aut in Preſbiteri, aut Archidiaconi præſentiâ finiatur, quod ſi quicumque clericus hoc implere diſtulerit ſi junior fuerit, uno minus de quadraginta ictus accipiat, ſi certè honoratior triginta dierum incluſione multetur.* Unde deſumptus eſt can. nullus clericus. 11. qu. 1.

CAPUT XI.

Status ſacræ Juriſdictionis ſub Carolo magno & aliis Regibus ſecundæ ſtirpis. A Regibus imploratur mucro Epiſcopalis adverſus perduelles.

JURISDICTIONEM Epiſcopalem penè collapſam diutinâ vacatione Eccleſiarum, vel ſocordiâ & ſecularitate Epiſcoporum, inclinatione Merovingiæ gentis, mutatione Reipublicæ, inſtauravit Carolus M. & legem Conſtantini & alias quæ magis conducebant juriſdictioni Epiſcopali ſuas fecit, & in capitula digeſſit uti Capitular. libr. 6. cap. 111. Cum edixit ut quæcumque ad religionem pertinerent, locis ſuis & à ſuæ diœceſeos Synodis audiantur. Quod ſumptum eſt ex L. unic. C. Th. de Religion. & cap. 109. ejuſdem libri idem conſtituit, ut clerici non ſecularibus judicibus, ſed epiſcopali audientiæ reſerventur, fas enim non eſt, ut divini muneris miniſtri, temporalium poteſtatum ſubdantur arbitrio, quod decerptum eſt ex L. ult. C. Th. de Epiſc. & Cleric. & cap. 281. ejuſdem libr. voluit Imperator, ut per omnes ditionis ſuæ Provincias quæ lege vel conſuetudine uterentur, ſervaretur reſcriptum deſumptum ex Theodoſii libro quod eſt Conſtantini in L. 1. C. Th. de Epiſcopal. judic. cujus ſententia hujus modi eſt ut cuicumque actori, vel reo initio litis, vel in quacumque parte litis ante ſententiam, liceret petere epiſcopale judicium, & nè ſententia Epiſcopi poſſet retractari. Idemque variis aliis capitulis ſtatuit, nè inconſulto Epiſcopo clerici conveniantur apud Judicem ſecularem. 5. Capitular. 237. & libr. 6. cap. 154. 156. & 330. & libr. 7. cap. 149. 208. 251. 369. Et ut intelligamus quonam ſtudio Imperator coluerit Juriſdictionem Eccleſiaſticam & Judices ſeculares ab ea abſtinere voluerit. Idem ſtatuit ut Epiſcopi, & Comites qui erant Judices Pagenſes concordiam inter ſe foverent, nè alter alterius Juriſdictionis fines invaderet, ut Capitulari 138. libr. 5. *Ut Epiſcopi cum Comitibus ſtent, & Comites cum Epiſcopis, ut uterque pleniter ſuum miniſterium peragere poſſit.* Et idem addit 3. cap. 64. *Ut Comites & Judices, reliquuſque populus obedientes ſint Epiſcopo, ut invicem conſentiant ad faciendas juſticias*, quarum legum exemplum dedere Epiſcopi Galliarum, invitatis Judicibus ad concordiam tuendam. Synod. Cabilonenſ. 2. can. 20. *Si inter omnes fideles pax & concordia habenda eſt, multo magis inter Epiſcopos & Comites eſſe debet, qui poſt*

imperialis apicis dignitatem populum Dei regunt, ita enim inter ſe concordare debent ut alterutrum ſibi ad Dei ſervitium peragendum, & miniſterium ſuum explendum, non ſolum non noceant, quin potiùs adminiculo ſint. Et Synod. Moguntina I. can. 8. *Epiſcopi conſentientes ſint Comitibus & Judicibus ad juſtitias faciendas.* Tanta erat Principum reverentia erga Eccleſiam, ut gauderent Juriſdictionem Eccleſiaſticam cum civili conciliare & Comites cum Epiſcopis concordes & unanimes eſſe vellent, & hac in re commune erat votum legum & Canonum, nec erubeſcebant Reges legibus ſuis Canones inſequi, & Canonum executores potiùs videri, quam legum auctores.

Hoc ſeculo Reges etiam in propriis cauſis Eccleſiaſticæ Juriſdictionis opem implorarunt, ut hoſtes & perduelles cohiberent. Anno 835. in Concilio habito apud Theodonis villam, Ebo Rhemenſis Epiſcopus Epiſcopatu depoſitus quod fuiſſet ſocius conſpirationis initæ in Ludovicum Pium à Lothario & aliis è liberis. Flodoard. Rhemenſ. hiſt. lib. 2. cap. 19. & lib. 3. cap. 21. Aymoin. libr. 5. cap. 16. Auno 859. in Synodo Tullenſi à Carolo Caluo porrectus libellus proclamationis ſeu quærelæ adverſus Vvenilonem Senonenſem Archiepiſcopum, quòd Ludovici Regis Germaniæ fratris partes adverſus ſe ſecutus eſſet, & cum ejus ſociis excommunicatis publicè communicaſſet, in hæc verba. *Vvenilo cum quo potuit ſolatio ad prædictum fratrem meum Ludovicum in meam contrarietatem venit, cum quo erant excommunicati iſtius regni & ſeditioſi, de quorum excommunicatione Coepiſcoporum ſuorum litteras accepit, & Miſſas publicas fratri meo, cum quo ipſi ſeditioſi erant in palatio meo Attiniaco, & Parochia & Provincia alterius Archiepiſcopi fidelis noſtri, ſine ſuâ licentiâ ac Coepiſcoporum conſenſu Vvenilo excommunicatis, vel excommunicatorum participibus celebravit.* A Regibus non modo ferro, ſed etiam anathemate actum adverſus perduelles & hoſtes, implorato ad hoc Epiſcoporum officio. Synod. Toletana 4. can. ult. *Quicumque ergo ex vobis, vel totius Hiſpaniæ populis quâlibet conjuratione vel ſtudio ſacramentum fidei ſuæ, quod pro patriæ gentiſque Gothorum ſtatu, vel conſervatione regiæ ſalutis pollicitus eſt temeraverit, aut Regem nece attrectaverit, aut poteſtate regni exuerit, aut præſumptione tyrannicâ regni faſtigium uſurpaverit, anathema ſit.* Quod repetit Synodus Toletana V. can. 2. Hac lege Juditham filiam quæ primum nupta Edilulfo Regi Anglorum, illo extincto poſt reditum in Galliam enupſerat Balduino Comiti inſcio patre Carolus Francorum judicio damnatos, anathemate diſtringi ab Epiſcopis impetravit. Flodoard. lib. 3. Rhemenſ. hiſtor. cap. 12. *Unde Rex Carolus Epiſcopos ac cæteros regni primores conſulens, poſt mundanæ legis judicium canonicam in jam dictum Balduinum*

& Judith ſecundum edicta Beati Gregorii, ab Epiſcopis depromi ſententiam fecit. De quo eſt Capitulare Caroli Calvi tit. 30. cap. 5. & paſſim Reges noſtri leges, capitularia, emunitates & privilegia anathematis plena, ſanxerunt, adhibitâ ſcilicet in eam rem Epiſcoporum ſubſcriptione & auxilio, ut liquet ex formulis Marculph. libr. 1. cap. 1. & lib. 2. cap. 1. 2. 6. quas ſingularibus notis illuſtravit clariſſimus vir Hieronym. Bignonius, etiam petitionibus regiis appetita excommunicationis pœna & quo magis cautum eſſet adhibiti Notarii Apoſtolici. Chronic. Vernaculum de reb. hiſt. Ludovic. XI. ad ann. 1465. *Et pour plus ample promeſſe, ils obligeoient ès mains de deux Notaires Apoſtoliques, & voulant & accordans eſtre incontinent excommuniez ſe par eux ou l'un d'eux eſtoit fait le contraire.* Pari & fiduciâ Thetperga à Lothario injuriâ repudiata, inducta Valdradâ Pellice, de objectis ſe purgatura, Eccleſiaſticum judicium expetiit, rejecto monomachiæ judicio quod poſcebatur à Lothario, quod placuit Nicolao I. epiſt. ad Carolum Caluum quæ extat apud Reginonem libr. 2. chronic. *Deinde quod Eccleſiæ refugium quærens, Eccleſiaſticum judicium ſemper expetens ſubmitti non debet ſeculari judicio.*

Denique in his quæ pertinent ad Juriſdictionem Eccleſiaſticam hâc ætate concordi religione viguit obſervantia Canonum & legum. Hincmar. Rhemenſ. Archiepiſc. epiſt. 4. ad Epiſcopos Franc. cap. 6. editionis Moguntinæ. *Qualiter autem ordinati miniſtros ſibi ſuppoſitos regere debeant ſacri Canones & Decreta Sedis Romanæ Pontificum; ſed & ſextus decimus liber legum quibus una cum ſacris Canonibus moderatur Eccleſia patenter oſtendunt.* Quo intelligendus eſt liber 16. Cod. Theodoſiani, quo continetur theſaurus legum quæ ſpectant ad Juriſdictionem Eccleſiaſticam tuendam.

CAPUT XII.

Status Juriſdictionis Eccleſiaſticæ ſub Ludovico Craſſo, Ludovico Juniore, Philippo A. & D. Ludovico.

RERUM ſumma ad Capetios translata Eccleſia Gallicana non deſiit ſalvam & incolumen tueri ſuam Juriſdictionem, quin ea uſi ſunt ipſimet Reges ad coërcendos perduelles & regni hoſtes. Regnante Ludovico Craſſo, Thomas de Marna in Synodo generali Galliarum apud Belvacum congregato anathemate damnatus & cingulo militari licet

licet abſens diſcinctus in ſchemate, quod Rege variis expeditionibus occupato Pagum Laudunenſem, Remenſem, Ambianenſem armis prædiſque vaſtaſſet, idemque conjunctis Principis & Cleri in communem hoſtem conſiliis munitiſſimis caſtris quotquot tenebat à Rege exhæredatus Suger. in vita Ludovici Craſſi. *Cujus intolerabili fatigata moleſtiâ cùm ſederet Belvaci generali conventu Gallicana Eccleſia, ut in hoſtes veri ſponſi Jeſu Chriſti, hic etiam judicii primordia, & damnativam promulgare incipiat ſententiam venerabilis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Legatus Cono Præneſtinus Epiſcopus, innumerarum pulſatus moleſtiâ querelarum, Eccleſiarum pauperum & orphanorum, divexationum tyrannidem mucrone Beati Petri, anathemate ſcilicet generali detruncatus, cingulum militare ei licet abſenti decingit, ab omni honore tamquam ſceleratum infamatum, Chriſtiani nominis inimicum omnium judicio deponit. Tanti itaque Concilii Rex exoratus deploratione citiſſimè in eum movet exercitum &c.*

Thomam Archiepiſcopum Cantuarienſem Angliæ finibus exulantem, & perſecutionem patientem ab Henrico II. Rege Anglorum pro juriſdictione & libertate Eccleſiaſtica tuenda comiter excepit Ludovicus Junior, & in Pontiniacenſi primùm cœnobio, tum in monaſterio S. Columbæ apud Senones ſuo ſumptu ſuſtentavit. Qua de re conquerente per nuntios Rege Anglorum. *Ille*, inquit, *nuntiis Regi veſtro nuntiantes, quia ſi Rex Angliæ avitas quas vocat conſuetudines, licet minùs ut dicitur legi divinæ congruas, tamen ut ad Regiam dignitatem ſpectantes non ſuſtinet abrogari, multò minus mihi licet jus illius libertatis ſubvertere, quòd cum corona Regni mihi jure competit hæreditario. Conſuevit ſiquidem Francia ab antiquis temporibus omnes miſeros & afflictos, & maximè pro juſtitiâ exulantes recipere & fovere donec pacem haberent, & tueri.* Et idem audiens Regem Anglorum conſilia agitare de Cantuarienſi deponendo à ſede ſua. *Certè*, inquit, *ſicut Rex Anglorum, ita & ego Rex ſum, tamen minimum de clericis mei regni deponere ego non valerem*, ut ferunt acta vitæ ipſius Thomæ libr. 2. cap. 5. & 26. Et Anglus ipſe agnoſcens ſe in causâ Thomæ non poſſe effugere judicium Eccleſiæ, ex fuco an ex animo palam edixit ſeſe paratum conſentire judicium Eccleſiæ Gallicanæ. Matth. Paris ad ann. 1168. *Rex autem Anglorum coram Rege Francorum ut aſſerebat Archiepiſcopo ſatisfacere paratus erat, vel ſi contendere vellet judicium in Palatio Pariſienſi ſubire, Gallicana Eccleſia ponente partes ſuas, ſeu ſcholaribus diverſarum Provinciarum æquâ lance negotium examinantibus.* Non diſpari ingenio Philippus Auguſtus ab uno è Conciliorum participibus ſubmonitus, Regiam juriſdictionem paſſim à clericis uſurpari, reſpondit, ſe ita eſſe ſuaderi,

ſed tot acceptorum à Deo beneficiorum memorem, rem facilè condonare Eccleſiæ, ſeque malle jurium ſuorum jacturam facere, quàm cum Eccleſiâ litem ciere. Teſtis Joinvilla ſcriptor Vernaculus vitæ D. Ludovici ex fide ipſius inter noviſſima verba quibus affatus eſt Philippum filium & regni ſucceſſorem. Et Ludovicus ipſe avitæ virtutis tenax, ab Epiſcopis Galliarum rogatus orante Guidone Altiſſiodorenſi Epiſcopo, ut ſi quis in excommunicatione inſordeſceret, ultra annum & diem, baillivos & præpoſitos juberet excommunicatos compellere captis pignoribus, ad petendum abſolutionis beneficium, precibus Antiſtitum lubens adnuit adhibito modo ſi liqueret juſtam eſſe cauſam excommunicationis, de quo idem Joinvilla: *Et le ſaint homme reſpondit que tres-volontiers le commanderoit faire de ceux qu'on trouveroit eſtre forconniers à l'Egliſe, & à ſon preſme.* Qua de re conſtitutionem anni 1228. dedit D. Ludovicus. Quæ comprobata eſt reſcripto Philippi III. ipſius filii. Quod habetur apud Choppin. de ſacr. polit. libr. 5. cap. 8. num. 15.

Per id tempus quidem optimates Galliæ, Dux Burgundiæ, Comes Britanniæ, Comes Engoliſmenſis, Comes S. Pauli & alii libellos publicè edidere, etiam extra fines Regni obteſtationis de uſurpationibus Judicum eccleſiaſticorum in ſeculares, vario idiomate gallico & latino, ut omnibus innoteſcerent; cujus verba è libello latinè ſcripto apponere non piget ex Mattheo Paris & Mattheo Vveſtmonaſterienſi deſumpta ad ann. 1247: *Nos omnes Regni majores, attento animo percipientes, quòd regnum non per jus ſcriptum, nec per Clericorum arrogantiam, ſed per ſudores bellicos fuerit adquiſitum, præſenti decreto omnium juramento ſtatuimus & ſanximus, ut nullus clericus, vel laïcus alium de cætero trahat in cauſam coram ordinario judice vel delegato, niſi ſuper hæreſi, matrimonio vel uſuris, amiſſione omnium bonorum ſuorum, & unius membri mutilatione tranſgreſſoribus imminente; certis à nobis ſuper hoc executoribus deputatis, ut ſic Juriſdictio noſtra reſuſcitata reſpiret.* Sed adversùs Eccleſiam audire querelas privatorum cujuſcumque dignitatis eſſent, nimis iniquum & exemplo periculoſum fuit, cùm fierent inſcio Principe, nec ad alium quam ad Principem deferri par eſſet. Et autores hujus libelli ſuſpectos fuiſſe συνωμοσίας cum Friderico II. Imp. ſchiſmatis reo & Eccleſiæ perſecutore non diffitetur Matth. Paris. *Multos tamen perterruit hujuſmodi tenor Eccleſiæ, credebaturque hæc à conſenſu Friderici emanaſſe, maximè cùm hujuſmodi clauſula finalis concordet epiſtolæ Friderici, quam multis miſit Principibus, in cujus fine ſic dicit, &c.* Idem Vveſtmonaſterienſis iiſdem penè verbis.

CAPUT XIII.

Status Juriſdictionis Eccleſiaſticæ ſub Carolo VI. *Philippo Valeſio , & Carolo* VIII.

QUANTI Juriſdictionem Eccleſiaſticam coluerint ſecuti Reges, inde æſtimare licet, quòd ejus opem & auxilium ſæpius implorarunt, pro tutela & defenſione regni, & reſcripta Apoſtolica impetrarunt, quibus excommunicati declararentur, qui delectum militum egiſſent ſine autoritate Principis. Hoc jure anno Chriſti 1417. ſub Carolo VI. diris excommunicationis proſcriptus, quod Dux Burgundiæ icto cum Anglis fœdere Galliam armis peſſumdaret. Jam & nefariâ Ludovici Ducis Aurelianenſis nece contaminatus anno 1329. ſub Philippo Valeſio ejus nominis VI. Durius tentata eſt Juriſdictio Eccleſiaſtica à Petro de Cugnerio Procuratore Regio in Senatu Pariſienſi edito libello, quo varia continebantur capita de uſurpationibus Regiæ Juriſdictionis factis per Clericos. Ob id ſolemnis collatio indicta apud Principem, cujus causâ Lutetiam convenére Epiſcopi Galliarum. In hoc conſeſſu Regias partes tuebatur Cugnerius, eccleſiaſticas Bertrandus Eduenſis Epiſcopus: Juriſdictio Eccleſiaſtica defenſa lege, & conſuetudine, & ſi quid emendandum eſſet ſtatutis ſynodalibus vel provincialibus, aliiſve idoneis remediis emendari placebat. Quis fuerit exitus concertationis non tacendum, nimirum propriæ vocis oraculo edixit Rex Chriſtianiſſimus, ſe jura Eccleſiaſtica magis augere, quàm imminuere velle, & ob hoc tantum Concilium indictum ut Officialium utriuſque ordinis exceſſus emendarentur, ut refert Vv. Nangius in Chronic. Unde gratiæ illi actæ, & Catholici nomen additum. Teſte Paulo Æmilio in ejus vit., ſi geſtis collationis credimus conſcio ſoluta eſt ſatis ambiguo reſponſo Principis per Cugnerium, ſibi placere ut ea quæ emendanda eſſent emendarentur, nî id fieret intra diem præfixum, ſe congruam medelam rei adhibiturum. Ut ut ſit nihil ſævius in Juriſdictionem Eccleſiaſticam actum eſt, ipſâ religione ſuâ ſeſe propugnavit, non ſine pudore & confuſione Petri Cugnerii quæ ejus nomen onerat in hodiernum diem. Anno 1486. tempore Caroli VIII. captis Petrocorienſi & Montalbanenſi Epiſcopis, & in cuſtodiam miſſis, quòd interceptæ forent litteræ ab his ſcriptæ ad Aurelianenſem Ducem & alios, qui ſeceſſerant in Britones. Regis juſſu evocati Officiales Archiepiſcopi

Turonenſis qui eos audirent. Guill. Salignius ſcriptor Gallicus vitæ Caroli VIII. *Et à cette cauſe à un matin le Roy les fit conſtituer priſonniers, & à chaſcun baillа garde & les fit mettre en lieu ſeur, & à interroguer les Eveſques, les Officiers de l'Archeveſque de Tours furent appellez, & les faiſoit le Roy bien traiter pour l'honneur de l'Egliſe.* Nimirum in tantum delatum ordinis dignitati, ut etſi Antiſtites capti eſſent per Regios miniſtros, non ſuſtinuerit tamen Rex Chriſtianiſſimus hos audiri per eoſdem, ſed ad hoc adhibuerit Officiales Archiepiſcopi Turonenſis. Etſi in hoc ipſo peccaret Epiſcopos ſubmittendo cognitioni Officialis Turonenſis, qui Juriſdictione prorſus carebat in Epiſcopos.

CAPUT XIV.

Varius ſtatus Juriſdictionis Eccleſiaſticæ ſub Regibus Anglorum.

HAUD minori in pretio & obſervatione fuit Juriſdictio Eccleſiaſtica apud Anglos, jam ad obſequium Eccleſiæ Romanæ natos, & ſpontaneos vectigales. Multis ſeculis in Anglia ita actum cum Clericis, ut occurrentibus in via, plebes gena paſſim ſubmitterent, eorumque benedictione, quaſi ſummo beneficio gauderent. Beda hiſt. Anglican. libr. 3. cap. 26. *Tota enim tunc fuit ſollicitudo Doctoribus illis Deo ſerviendi, non ſeculo; tota cura cordis excolendi, non ventris: unde & in magnâ erat veneratione tempore illo religionis habitus, ita ut ubicumque Clericus aliquis, aut Monachus adveniret, gaudenter ab omnibus tamquam Dei famulus exciperetur, etiamſi in itinere pergens inveniretur, accurrebant, & flexâ cervice vel manu ſignari, vel ore illius ſe benedici gaudebant:* Idem libr. 4. cap. 27. *Erat quippe moris eo tempore populis Anglorum ut, veniente in villam clerico vel Preſbytero, cuncti ad ejus imperium verbum auditari confluerent, libenter ea quæ dicerentur audirent, libentiùs ea quæ audire, & intelligere poterant, operando ſequerentur.* Gaudebat Anglicana Eccleſia ſecurâ libertate clericatus & fori Eccleſiaſtici, donec Henricus II. vehementiùs commotus querelis, & ſubreptionibus ſecularium magiſtratuum Regiam Juriſdictionem in dies enervari, ac penè evacuari à Clericis, ex his impunè eſſe graviora crimina, colludio Epiſcoporum qui magis ſolliciti eſſent de tuendâ libertate clericorum, quàm de eorum correctione & emendatione, Comitia regni habuit apud Clarendonam, in quibus ſtatutum inter cætera, ut Clerici conventi apud

Regios Judices ſe ſiſterent, judicium expectari de his quæ ad eorum forum ſpectarent; in cauſis autem Eccleſiaſticis redderentur ſuo Judici, ita ut Regio Judici liceret quempiam imponere, qui judicis eccleſiaſtici geſta obſervaret, & confeſſi vel convicti traderentur curiæ ſeculari. Matth. Paris ad ann. 1163. *Clerici accuſati de quâcumque re ſummoniti à judiciario Regis, veniant in curiam ipſis reſponſuri ibidem de hoc, unde videbitur Curiæ Regis quod ibi ſit reſpondendum, & in curia eccleſiaſtica unde videbitur, quod ibi ſit reſpondendum, ita quod Regis Juſticiarius mittet in curiam ſanctæ Eccleſiæ, ad videndum quomodo res ibi tractabitur, & ſi clericus convictus vel confeſſus fuerit, non debet eum de cætero Eccleſia tueri.* Inde ortum grave certamen inter Regem Angliæ, & Thomam Cantuarienſem Archiepiſcopum, quod ejus exilio, & tandem ſanguine funeſtatum. Roger. Hovedenus ad ann. 1163. *Eodem anno gravis diſcordia orta eſt, inter Regem & Thomam Cantuarienſem Archiepiſcopum de eccleſiaſticis dignitatibus, quas idem Rex Anglorum turbare & minuere conabatur, & Archiepiſcopus ille leges & dignitates eccleſiaſticas modis omnibus illibatas conſervare nitebatur. Rex enim volebat Preſbyteros, Diaconos, Subdiaconos, & alios Eccleſiæ Rectores ſi comprehenſi fuiſſent, in latrocinio, vel murdrâ, vel feloniâ, vel iniquâ combuſtione, vel in his ſimilibus ducere ad ſecularia examina & punire, ſicut & laïcum. Contra quòd Archiepiſcopus dicebat, quod ſi clericus in ſacris ordinibus conſtitutus, vel quilibet alius Rector Eccleſiæ calumniatus fuerit, de aliqua re per viros eccleſiaſticos; & in curia eccleſiaſtica debet judicari, & ſi convictus fuerit ordines ſuos amittere, & ſic alienatus fuerit ab officio & beneficio eccleſiaſtico, ſi poſtea ſatisfecerit, ſecundum voluntatem Regis & Ballivorum ſuorum judicetur.* Fuſius rem Guill. Neubrigenſ. libr. 2. cap. 16. Radulf. de licito in imag. Hiſtor. ad ann. 1164. Capitula ſeu ſtatuta Clarendonenſia tamquam avitas conſuetudines tuebatur Rex Anglorum, quæ à Cantuarienſi poſt ſeceſſum in Galliam damnata ſunt. Joann. Sariſber. epiſt. 159. *Præterea ſcriptum illud in quo continentur pravitates malignantium adversùs Eccleſiam, quas avitas conſuetudines dicunt, publicè condemnavit, omnes innodans anathematis vinculo, quicumque de cætero autoritate illius ſcripti uterentur, & nominatim de conſilio Eccleſiæ Romanæ. Hæc capitula imprimis damnata ſunt quòd non liceat Epiſcopo excommunicare aliquem, qui de Rege teneat ſine licentiâ ipſius: quòd non valeat Epiſcopus coërcere aliquem parochianorum ſuorum pro perjurio, vel fide læſa, quòd ad ſecularia judicia trahantur clerici: quod laïci ſive Rex ſive alius cauſas de Eccleſiis & decimis tractent: quod non appellaretur pro causâ aliquâ ad Sedem Apoſtolicam, niſi Regis & Officialium ſuorum veniâ impetratâ: quòd non liceat Archiepiſcopo, vel Epiſco-*

po, & aliis perſonis venire ad vocationem Domini Papæ abſque licentiâ Regis &c. Secutâ nece Thomæ martyris Rex ſatisfactionis & pœnitentiæ causâ, ſtatuta ſeu capitula Clarendonenſia in everſionem libertatis & Juriſdictionis Eccleſiaſticæ poſita, deſiderantibus Theodino & Alberto Legatis Sedis Apoſtolicæ remiſit. Acta vitæ & proceſſ. S. Thomæ libr. 4. *Tunc injunctum eſt ei à Legatis, quod prava ſtatuta de Clarendono, & omnes malas conſuetudines, quæ in diebus ſuis in Eccleſia Dei adductæ ſunt, penitùs dimitteret: ſi quæ autem fuerint malæ ante tempora ſua, illas juxta mandatum Domini Papæ & conſilio religioſorum virorum temperaret.* Rursùs & idem Rex, mortis Thomæ martyris expiandæ causâ Petro Leonis Legato Sedis Apoſtolicæ quatuor conceſſit capitula. Primum, nè clerici conveniantur apud Judicem ſecularem pro quopiam crimine niſi pro foreſtâ, & laïco feudo; ſecundum nè Epiſcopatus, vel Abbatiæ vacantes ultra annum deponantur in manu regia; tertium ut interfectores clericorum à Judice ſeculari damnati, dent pœnas præſente Epiſcopo; quartum, nè clerici cogantur ad duellum ſcilicet purgationis causâ. Matth. Paris ad ann. 1176. *Veniente in eodem tempore in Angliam Petro Leone Legato Sedis Apoſtolicæ, Quatuor ei Rex conceſſit capitula, quæ ſequuntur in Regno Angliæ obſervanda; primò, quod de cætero clericus non trahatur ante Judicem ſecularem perſonaliter pro aliquo crimine, vel tranſgreſſione, niſi pro foreſtâ, & laïco feudo, unde Regi vel alio Domino ſeculari laïcum debetur ſervitium; ſecundò ut Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, vel Abbatiæ non teneantur in manu Regis ultra annum niſi pro causâ evidenti, vel neceſſitate urgente; tertiò, conceſſit ut interfectores clericorum convicti, vel confeſſi coram Juſticiario Regni præſente Epiſcopo puniantur; quartò, quod clerici duellum facere non cogantur.* Juſtam martyrii Thomæ lauream pro defensâ libertate & Juriſdictione Eccleſiaſtica probavit mors illuſtrata miraculis, pœnitentia Henrici, & religio Ludovici Junioris, qui exulantem ſuſtentavit, & martyrem coluit, & primus ad ejus tumulum voti causâ profectus eſt. Acta ejus vitæ libr. 4. cap. 4. *Primus inter cæteros & præ cæteris piiſſimus ille & Chriſtianiſſimus divinæ recordationis Rex Francorum Ludovicus poſt Martyris de mundo exceſſum, mundo citò poſt propter ſigna virtutum, & prodigia quæ fiebant, tropheum Martyris prædicante: Rex,* inquam, *ille pius exinde motus, quia inauditum eſt Reges videlicet Francorum tranſiſſe maria, niſi fortè ad exteras ſeu fidei inimicas nationes debellandas, ipſe tamen tam potens Rex ſolo pietatis amore tractus & commotus, exivit regnum, ventis ſe commiſit & undis, ut eum quem exceperat & exhibuerat exulem, adoraret vulneratum in ſepulchro dormientem adhuc, & adorans ea quæ talem & tantum Regem decebant, obtulit mu-*

nera, vinum videlicet & aurum, aureum ſcilicet calicem & vini centum modios perpetuo ad natalitium diem martyris ſingulis annis celebrandum in lætitia, &c. Tempore Richardi I. reſpiravit & Eccleſia Normannica, impetrato à Rege reſcripto, nè clerici apud ſecularem Judicem convenirentur niſi pro graviori delicto, puta homicidio, furto, incendio. Matth. Vveſtmonaſter. ad ann. 1190. *Circa illos dies annuente Rege Richardo liberata eſt Eccleſia Normannica à longo ſervitutis jugo quo premebatur, quod ſcilicet nullâ occaſione à ſecularibus capientur clerici poteſtatibus, ſicut conſueverant, niſi pro homicidio, furto, incendio, vel hujus modi enormi flagitio.* Anno 1344. ab Edvvardo III. non gratuitum prodiit edictum, ne Epiſcopi cujuſquam criminis accuſarentur apud Juſticiarios Regni, donec aliter provideretur. Thomas Vvalſingan. in ejus vit. *Clericus Anglicanus Regi conceſſit decimas triennales, & Rex conceſſit eiſdem per chartas ſuas, quod nullus Archiepiſcopus, ſive Epiſcopus ſit accuſatus coram Juſticiariis ſuis causâ cujuſcumque criminis, quo uſque aliud remedium ordinetur.*

DE JURISDICTIONE ECCLESIASTICA TUENDA ADVERSUS INSULTUS

Auctoris tractatûs de Abuſu, & aliorum.

LIBER SECUNDUS.

CAPUT PRIMUM.

Utraque Juriſdictio Civilis & Eccleſiaſtica, alia eſt voluntaria, alia contentioſa. Quæ ſint Juriſdictionis voluntariæ & contentioſę.

EMENSIS Juriſdictionis Eccleſiaſticæ cunabulis, & variis caſibus, nunc explorandum occurrit quænam ſint partes Juriſdictionis Eccleſiaſticæ. Juriſdictio Civilis, alia eſt voluntaria, alia contentioſa. Juriſdictio voluntaria eſt, quæ etiam de plano, extra tribunal, extra Provinciam, extra territorium, quocumque loco, etiam in tranſitu Prætoris exercetur, ut manumiſſio, adoptio, emancipatio L. 2. ff. de Offic. Proconſul. L. apud Proconſulem. de manumiſſ. vindict. L. emancipati de adopt. L. ult. C. de emancipat. L. ſervi. inſtit. de Libertin. Hinc ſervi poterant manumitti apud Proconſulem in itinere. Plin. libr. 7. Epiſt. 16. *Hic nunc Proconſule Provinciam Bæticam per Ticinum eſt petiturus*,

petiturus; *ſpero imò confido, facilè me impetraturum, ut ex itinere deflectat ad ſe, ſi voles vindicta liberare, quos proximè inter amicos manumiſiſti*, Juriſdictio contentioſa non exercetur, niſi pro tribunali cauſa cognita, intra territorium d. L. 2. in Juriſdictione contentioſa jus dicenti extra territorium, impugnè non eſt L. ult. ff. de Juriſdict. L. duumvirum. C. de decur. Præſes vel Proconſul extra Provinciam privati loco habetur L. 3. ff. de Offic. præſid. præſes non poteſt de cauſa cognoſcere in tranſitu, in itinere. Collat. Carthaginenſ. 2. Cap. 29. *Vides ergo vir nobilis juſta nos depoſcere, nec per tranſitum cauſam debere ventilari.* Ea quæ ſunt voluntariæ Juriſdictionis præſes vel Proconſul apud ſe defungi poteſt, ut Magiſtratus apud quem legis actio eſt, apud ſe adoptare, vel manumittere poteſt L. Magiſtratum. ff. de adopt. in Juriſdictione contentioſa qui præeſt Juriſdictioni, neque ſibi, neque ſuis jus dicere debet L. qui Juriſdictioni. ff. de Juriſd. Hoc diſtat etiam Juriſdictio voluntaria à contentioſa, quòd ea quæ ſunt voluntariæ Juriſdictionis, requirunt majores Judices, ut emancipatio L. 1. & ult. C. de emancipat. & manumiſſio quæ fit etiam apud Epiſcopum in Eccleſia. Conſtitutione Conſtantini quæ extat in L. 1. de his qui in Eccleſ. manumitt. de qua Sozomen. libr. 1. cap. 9. τρεῖς ἔθετο νόμους ψηφισάμενος πάντας τοὺς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐλευθερουμένους ὑπὸ μάρτυσι τοῖς ἱερεῦσι πολιτείας ῥωμαικῆς τυγχάνειν. *Ters tulit leges, quibus decrevit, ut omnes in Eccleſiis manumiſſi teſtibus Sacerdotibus, civitatem Romanam ſortirentur.* Auguſtin. Sermon de vit. Communi Clericor. *Tamen de laboribus ſuis antequàm eſſet Clericus, emerat aliquos ſervulos, hodie illos in conſpectu veſtro manumiſſurus eſt, Epiſcopalibus geſtis.* Juriſdictio contentioſa redditur etiam in invitum L. inter ſtipulantem §. 1. ff. de VO. Juriſdictio voluntaria inter volentes tantumd. L. 2. Juriſdictio Eccleſiaſtica in hoc convenit cum Civili, quòd alia eſt voluntaria, alia contentioſa. Voluntariæ Juriſdictionis ſunt collatio Ordinum, collatio Beneficiorum, & alia de quibus primùm dicturi ſumus, quia ſcilicet tribunal non requirunt, & ſolâ auctoritate & poteſtate Epiſcopi pendent: & hoc eſt quod vult Can. Epiſcopus. 15. qu. 7. *Epiſcopus Sacerdotibus & Miniſtris ſolus honorem dare poteſt, auferre ſolus non poteſt.* Hoc diſtat tamen Collatio Ordinum, à Collatione Beneficiorum, quòd Epiſcopus non poteſt conferre Ordines extra Diœceſin, ſine licentia Epiſcopi Diœceſani Conc. Antioch. Can. 13. Can. nullum. 9. qu. 2. Cap. ſi Epiſcopus. de præbend. in 6. Unde cùm Epiphanius Conſtantiæ Cypri Epiſcopus, in ſuburbio Conſtantinopolis Clericum ordinaſſet ſine permiſſu Joannis Chryſoſtomi qui Sedi Conſtantinopolitanæ prœerat, Joannes ei ſignificavit id geſtam eſſe contra Canones auctore Socrate libr. 9. cap. 13. Collatio autem Beneficiorum poteſt fieri extra Diæceſim cap. quâ

fronte de appellat. cap. poſt electionem de Conceſſ. præbend. quia eſt actus minùs ſolemnis.

CAPUT II.

Epiſcopalis Jurisdictionis eſt collatio Ordinum. An de meritis Ordinationis per appellationem tamquam ab abuſu valeat cognoſcere Judex ſecularis. Refutatur error Fevretii.

JURE communi collatio Ordinem pertinet ad ſolos Epiſcopos. Can. perlectis. verſ. ad Epiſcopum 25. diſt. Can. Preſbyteri. 68. diſt. cap. 1. de Ordinat. ab Epiſcop. qui renunc. Epiſcop. Concil. Trident. ſeſſ. 23. de Sacrament. Ordin. cap. 7. Hieronym. in Sophon. *Sacerdotes quoque qui dant Baptiſmum, & ad Eucbariſtiam Domini imprecantur adventum, faciunt oleum Chriſmatis, manus imponunt, Catechumenos erudiunt, Levitas & alios conſtituunt Sacerdotes, Dominum deprecentur, & ſtudioſe agant nè de Sacerdotibus qui violant Sancta Domini, eſſe mereantur.* Hinc Eccleſias Aquitaniæ deſtitutas Clericis, quòd furore Eorici Gothorum Regis orbatæ eſſent Epiſcopis, luget Sidonius libr. 7. Epiſt. 6. *Burdegala Petrogorii, Ruteni, Lemovices, Gabalitani, Eluſani, Vaſates, Convenæ, Auſcenſes, multoque jam major numerus civitatum, ſummis Sacerdotibus ipſorum morte truncatis, nec ullis deinceps Epiſcopis in defunctorum officia ſuffectis, per quos utique minorum Ordinum miniſteria ſubrogabantur, latum ſpiritualis ruinæ limitem traxit.* Epiſcoporum propria eſt Ordinatio Clericorum quia ſoli Epiſcopi habent manuum impoſitionem, tamquam ſucceſſores Apoſtolorum quibus ſolis data eſt poteſtas imponendi manus, & conſequenter habent penès ſe ordinationem, quæ fit per impoſitionem manuum: unde Ordinationem, manuum impoſitionem vocat Paulus 2. ad Timoth. 4. dum ait: *Nemini cito manus impoſueris.* Hinc Chorepiſcopis Preſbyteros vel Diaconos Ordinare non licet, quia non habent apicem Pontificatûs. Can. quamvis. 68. diſt. id eſt, impoſitionem manuum ſeu poteſtatem conferendi Spiritûs Sancti. Solus Epiſcopus majores ſeu Sacros Ordines confert, minores Ordines ab Abbatibus conferri poſſunt ſubditis ſuis, id eſt propriis Monachis, dummodo ſint Preſbyteri, & benedicti. Can. 1. 69. diſt. cap. 1. de Ordinat. ab Epiſcop. cap. cùm contingat. de ætat. & qualit. & ordin. præfic. cap. Abbates. de Pri-

vileg. in 6. Conc. Trident. ſeſſ. 23. de reform. cap. 10. quia in eos Eccleſiaſticam & quaſi Epiſcopalem Juriſdictionem obtinent, d. cap. Abbates, Gregor. Tur. de vit. Patr. cap. 6. *Tunc Abbas iſta nunciis referentibus puerum Clericum fecit.* Ordinatio clericorum pertinet ad proprium Epiſcopum, Epiſcopus non poteſt ordinare Clericos alienæ Dioceſis, ſine conſenſu, ſeu Litteris dimiſſoriis proprii Epiſcopi, & ſi alieni Clerici Ordinentur à non ſuo Epiſcopo, Ordinatio irrita eſt ex Conc. Nicen. Can. 16. Sardic. Can. 18. Can. 1. & 3. 71. diſt. Can. nullus. 9. qu. 2. id eſt quò ad effectum & executionem Ordinis, Ordinatus in à non ſuo Epiſcopo recipit quidem Characterem, ſed non habet executionem Ordinis, imo ipſo jure ſuſpenſus eſt ab executione Ordinis Can. Lugdunenſis. 9. qu. 2. Conc. Trident. ſeſſ. 23. de reform. cap. 8. & per conſequens ei non poteſt conferri beneficium, nec reſervari penſio. DD. in cap. quod tranſlationem. de Elect. Rebuff. de pacific. poſſeſſ. num. 191. Idem de nominat. qu. 14. num. 42. Flamin. Pariſ. de reſignat. Benef. lib. 4. qu. 2. num. 58. Idemque non gaudet Privilegio Clericali cap. 1. & 2. de tempor. Ordin. in 6. Marcus. qu. 175. tom. 1. Nec non Epiſcopus Ordinans alienum Clericum ſine litteris dimiſſoriis proprii Epiſcopi, per annum ſuſpenditur à collatione ordinum cap. eos qui eod. tit. Conc. Tridentin. d. cap. 8. ſeſſ. 23. de reform. Epiſcopus etiam non poteſt Clericos Ordinare in aliena Diœceſi, niſi rogatus ſeu invitatus à proprio Epiſcopo. Conc. Antiochen. cap. 13. Can. nullum. 9. qu. 2. Feuret. lib. 3. cap. 13. num. 18. minus idoneam ducens in hac re providentiam ſanctorum Canonum, exiſtimat hujuſmodi ordinationem eſſe abuſivam, & ab eâ appellare licere tamquam ab abuſu. Verum ego non ſine ſtupore ſcriptum viri ætate & eruditione gravioris lectito. Quo jure enim fieri poterit ut judices Laïci velint cognoſcere de meritis ordinationis & de Sacramento Ordinis, quod eſt apex & culmen Sacramentorum, cœleſte Chariſma, ſpiritualis unctio, quâ cenfertur Spiritus Sanctus, præcipuum Sacerdotii, quod Apoſtolis reſervatum eſt, & Epiſcopis eorum ſucceſſoribus. Appellatio tamquam ab abuſu, eſt ſubſidiarium & ultimum remedium quod alio deficiente datur. At in hoc caſu non deeſt remedium Canonum, Sanctione Sacrorum Canonum nonnè prohibitæ ſunt hujuſmodi ordinationes, nonnè vacuæ & irritæ pronunciantur & uterque id eſt ordinatus & ordinans condignè punitur, cum ordinatus ipſo jure ſuſpendatur ab executione ordinum, & ordinans ad tempus à collatione ordinum. Quorſum ergo ad compeſcendas hujuſmodi ordinationes adeas tribunal prætoris, ubi Canones præſto ſunt, & ſi meliorum temporum diſciplinam ſpectemus, quoties hujuſmodi ordinationes à non ſuo Epiſcopo, vel in aliena Diœceſi fieri contigit, ſem per adhibitum invenies. Auxilium Canonum, & cognitoris Eccleſiaſtici, non Judicis Forenſis. Epiphanius Conſtantienſis Cypri Epiſcopus

cum miſſas celebraſſet & Diaconum Ordinaſſet in æde ſancti Joannis ad ſeptimum lapidem à Conſtantinopoli, inſcio Joanne Chryſoſtomo, qui tum præerat ſedi Conſtantinopolitanæ, minimè commotus eſt Chryſoſtomus, imo Epiphanium domum invitavit, ſed cum Epiphanius adverſum ſe turbas cieret, ſatis duxit illi ſignificare per miſſum, eum agere contra Canones. πολλὰ κανόνας παράττεις, ὦ Ἐπιφάνιε, πρῶτον μὲν χειροτονεῖν ἐν ταῖς ὑπ' ἐμὲ ἐκκλησίας ποιησάμενος, εἶθ' ὅτι μὴ προστάξεις παρ' ἐμοῦ. ἐν αὐταῖς ἐλειτούργησας, οἰκείᾳ αὐθεντίᾳ χρησάμενος. *Multa contra Canones agis, Epiphani, primum quod miniſtros Eccleſiæ Ordinas in Eccleſiis quæ ſunt in mea Diœceſi, deinde quod antequam erat tibi à me poteſtas permiſſa, tua ipſius authoritate ſacra myſteria celebraſti.* Ut refert Socrates libr. 6. cap. 13. quo monitu ita perculſum addit, ut illico enavigaret in Cyprum, quo non pervenit morte præventus, & Hugo Lugdunenſis Archiepiſcopus cum deprehendiſſet Clericos ſuæ Diœceſis, ab alieno Epiſcopo Ordinatos, non alium conſuluit quod faceret quam Urbanum ſecundum ſummum Pontificem, à quo reſcriptum eſt quod eos in propriis Ordinibus recipere liceret, ſalva in omnibus Canonum diſciplina. d. Can. Lugdunenſis, quo inſinuatur hoc reſcriptum de gratia, & ex diſpenſatione, non de jure. Et ante ubi Fauſtianus juſſu Gundobaldi Pheudoregis Aquitaniæ temere Ordinatus Aquenſis Epiſcopus ab Oreſte Vaſatenſi, & Palladio Santonenſi in Concilio Matiſconenſi 2. jubente Guntrano Rege Congregato, Ordinatio irrita dicta eſt, Ordinatus Epiſcopatu amotus alio ſuffecto, & Ordinantes damnati ut per vices eum alerent, & annuam centum numorum penſionem ei præſtitarent, Gregor. Tur. libr. 8. cap. 20. *Fauſtianus autem qui ex juſſu Gundonaldi Aquenſis urbis Epiſcopus Ordinatus fuerat ex conditione removetur, ut Oreſtes ſive Palladius, qui eum benedixerant vicibus paſcerent, centenoſque ei aureos annis ſingulis miniſtrarent.* Denique de Ordinationibus Epiſcoporum & Clericorum nuſquam actum apud Tribunalia Civilium judicum, & hæc omnia derelicta Conciliis Epiſcoporum vel ſummo Pontifici. Et certè cum in jure judicioque nihil fruſtrà fieri debeat, cur admittatur in his cauſis appellatio tamquam ab abuſu, quæ omni effectu carebit. Ordinatio etiam à non ſuo Epiſcopo facta, ſuum ſortitur effectum & indebilem imprimit caracterem. Auguſtin. de bono conjugali cap. 24. *Si fiat Ordinatio Cleri ad Plebem congregandam, etiam ſi plebis congregatio non ſubſequatur, manet tamen in illis Ordinatis Sacramentum Ordinationis, etſi aliqua culpa quiſquam ab officio removeatur, Sacramento Domini ſemel impoſito non carebit, quamvis ad judicium permanente.* Ubi Clericus Ordinatus eſt à non ſuo Epiſcopo eſto dicatur commiſſus abuſus. An ſemel defixus caracter tolletur, an Senatus decretum, quo placebit Ordinationem ſolemniter dici abuſivam, aliquid adjiciet ſanctionibus Sacrorum Canonum qui-

bus ordinatus à non ſuo Epiſcopo, vel in alienâ Diœceſi fit irregularis, & ſuſpenditur ab executione ordinum, incapax beneficii Eccleſiaſtici, expers cujuſcumque privilegii clericalis, ac pene in numerum laïcorum redactus. Videant & intelligant Judices ſeculares, quam gravem injuriam faciant Deo & Eccleſiæ, cùm de ordinationibus, id eſt de mero Spiritûs ſancti opere judicare præſumunt, nihil aliud acturi, quàm ut ſecularitati indulgeant, & Spiritui ſancto incarum reſiſtant.

CAPUT III.

Ut liberæ ſint ordinationes Clericorum. An in his quæ ſunt ordinis admittatur devolutio, vel recurſus.

SOLUS proprius Epiſcopus poteſt ſubditos ſibi Clericos ordinare. can. nullum. can. Lugdunenſis. 9. qu. 2. cap. cùm nullus. de tempore ordinat. in 6. Inde de ordinatione Origenis patriâ Alexandrini in Preſbyterum à Theoctiſto Cæſarienſi, & Alexandro Hieroſolymitano Epiſcopo graviter conqueſtus eſt Demetrius Alexandrinus Epiſcopus. Euſeb. libr. 6. cap. 7. à Joanne Chryſoſtomo Conſtantinopolitano Epiſcopo reprehenſus eſt Epiphanius Conſtantiæ Cypri Epiſcopus, quòd in ſuburbano templo Diaconum ordinaſſet ſe inſcio. Socrat. libr. 6. cap. 13. Quòd ſi Epiſcopus propter valetudinem, vel abſentiam, vel occupationes, non poſſit ſubditos ordinare, non abſque prævio examine poteſt eos dimittere ordinandos ad alium. d. cap. cùm nullus. Concil. Tridentin. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 3. Quòd ſi Epiſcopus nolit ſubditos ordinare, ii non poſſunt ordinari ab alieno Epiſcopo ſine ſpeciali licentiâ ſummi Pontificis, vel ſine litteris dimiſſoriis proprii Epiſcopi, cauſam rationabilem continentibus, propter quàm ipſum nolit vel nequeat ordinare. cap. 1. de tempor. ordin. in 6. Clerici poſſunt ordinari à non ſuo Epiſcopo de licentiâ Summi Pontificis, quia Summus Pontifex poteſt Clericos de quacumque Diœceſi ordinare. can. nunc verò. can. per principalem. 9. qu. 2. can. per principalem. 1. qu. 1. Quòd ſit ordinarius ordinariorum, & hoc jure poteſt eos dimittere ordinandos à quocumque Epiſcopo. Facultates à Sede Apoſtolicâ conceſſæ de promovendo à quocumque, non proſunt niſi expreſſâ in litteris causâ ob quàm à propriis Epiſcopis ordinari non poſſint, & qui hujuſmodi facultatem à Sede Apoſtolicâ impetravit, non poteſt ordinari ab alieno Epiſcopo, niſi in ſuâ Diœceſi reſidente, & diligentiori prævio examine. Conc.

Trident. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 11. Et ſi Epiſcopus renuat quem è ſubditis ordinare, ordinatio non devolvitur ad proximum Superiorem, quia ea quæ ſunt ordinis ita cohærent perſonæ Epiſcopi, ut in his devolutio non fiat ad Superiorem. Unde ſi Epiſcopus tertio requiſitus renuat benedicere Abbatem Ciſtercienſis Ordinis, quod eſt ordinis Epiſcopalis, benedictio non devolvitur ad Superiorem, ſed interim licet Abbati Monachos benedicere, & alia quæ pertinent ad Abbatis officium exercere, donec Epiſcopus duritiem recogitet, & Abbatem benedicere non recuſet. cap. ſtatuimus. de ſupplend. neglig. Prælat. in his quæ ſunt Juriſdictionis puta in collatione beneficiorum ob moram & negligentiam ordinarii devolutio fit ad Superiorem. cap. licet. Cod. tit. cap. nulla. cap. cum noſtris. cap. litteras. de conceſſ. præbend. quia in his quæ ſunt Juriſdictionis ob duritiem ordinarii, poteſt recurri ad Superiorem per appellationem, vel per querelam. cap. duo ſimul de offic. ordinar. & ſi Judex tertiò requiſitus, jus dicere recuſaverit, ſuam Juriſdictionem amittit. auth. ſtatuimus. C. de Epiſc. & Cleric. ſed in his quæ ſunt ordinis non datur devolutio, appellatio & recurſus, quia collatio ordinis eſt de gratiâ in quâ ordinarius habet plenitudinem poteſtatis tamquam Vicarius Chriſti, & diſpenſator gratiæ quæ eſt merum beneficium Spiritus ſancti, nec poteſt adſtringi vinculis legum, vel formulis judiciorum, ubi Spiritus Dei, ibi libertas. Delictum militum relinquitur judicio Tribunorum militum, quantò magis delictum Clericorum convenit relinqui Epiſcopo, cujus eſt ſatagere, an hi ſint idonei ad ſacram militiam, & regimen animarum, quòd eſt ars artium. cap. cùm ſit ars de ætat. & qualit. & ordin. præfic. Nec tollenda libertas ordinationum Epiſcopis, qui ſpiritûs gratiâ prædicti ſunt, & in his maximè ſpiritûs numine ducuntur, & moventur, unum ex amicis ſui ſtudioſum in Clerum non admiſit Ambroſius Mediolanenſis Epiſcopus, quòd geſtum indecentem præferret. Alterum Clero reſtitutum vetuit ſeſe præire cùm procederet in publicum, durior videbatur Ambroſius quòd de externis judicium intimorum animi aſſereret; ſed non fefellit eum ſententiâ, & rerum eventus judicavit, non hominis, ſed numinis ſpirantis fuiſſe judicium, uterque enim ab Eccleſiâ defecit. Teſtem habemus ipſum Ambroſium offic. libr. 1. cap. 18. *Meminiſtis filii quemdam amicum, cùm ſedulis videretur ſe commendare officiis, hoc ſolo tamen in Clerum à me non receptum quòd geſtus ejus plurimùm dedeceret. Alterum quoque cùm in clero reperiſſem, juſſiſſe me ne umquam præiret mihi, quia velut quodam inſolentis inceſſus verbere oculos feriret meos, idque dixi cùm redderetur poſt offenſam muneri, hoc ſolum excepi nec fefellit ſententia, uterque enim ab Eccleſiâ receſſit, ut qualis inceſſu prodebatur, talis perfidia animi demon-*

ſtraretur, *namque alter Arrianæ infeſtationis tempore fidem deſeruit*, *alter pecuniæ ſtudio nè judicium ſubiret*, *ſacerdotem ſe noſtrum negavit.* Non moroſa, ſed tuta eſt ordinatio Clericorum, quæ ab Epiſcopis fit, prævià diutinâ probatione; Apoſtolicus verè ſacerdos eſt qui Clericos ordinandos mora ſuſpendit, ut eorum vocationem altiùs experiatur, vel præcepto Apoſtoli ſcribentis ad Timotheum manus citò nemini impoſueris, nec malè cogitandum de Epiſcopis qui difficiles & moroſi videntur in ordinationibus, nè injuria ſit Spiritui ſancto, cujus ſingulari ducatu ambientes clericatum, non religionis, ſed commodi temporalis ſtudio, tædio probationis, non diù in obſequio permanent: Cùm hæc ſcribo lugens audio nuper tacito SC. deliberatum ab uno è nobilioribus Galliæ ordinibus, ut ſi ordinarius per trinam requiſitionem recuſaret conferre ordines, vel litteras dimiſſorias dare ad ordines aſſumendos ab alio Epiſcopo, liceret adire quemcumque Epiſcopum etiam peregrinum. Unde hæc poteſtas Judici laïco ut poſſit compellere Epiſcopos ut Clericum ordinent, vel dimiſſorias litteras concedant, ejusdem poteſtatis eſt dimiſſorias litteras concedere ac ordinare. d. cap. nullus. Etſi Judici ſeculari, poſt trinam requiſitionem Epiſcopi, licet dimittere Clericum, ut à quocumque ordinetur, Senatus erit, manum imponere, vel litteras dimiſſorias concedere. Electionem Mediolanenſis Epiſcopi quæ plebi cùm Clero communis erat, ab Epiſcopis ſibi delatam à ſe rejecit Valentinianus. Major eſt, inquit, res, quàm quæ nobis conveniat, vos qui divinâ gratiâ præditi eſtis, multò meliùs Epiſcopum eligetis. Μεῖζον ἢ καθ' ἡμᾶς τὸ ἐγχείρημα, ὑμεῖς γὰρ τῆς θείας ἠξιωμένοι χάριτος, καὶ τὴν αἴγλην ἐκείνην εἰσδεξάμενοι, ἄμεινον ψηφιεῖσθε. Ut tradit Theodoret. libr. 4. cap. 6. Ordinationem Clericorum quæ nihil civile habet, nihil niſi ſacrum, & ſpirituale, ita nè ad ſuum Tribunal revocabit Senatus, ut ordines à quocumque peti concedat, deluſo trinâ requiſitione proprio Epiſcopo, quæ cauſa Senatusconſulti, infracta inquiunt durities Epiſcoporum, durior certè & iniquior eſt conditio Epiſcoporum, quorum fama tot patet calumniis & ſuſpicionibus laïcorum. Hac de re conquærentem audi Chryſoſtom. de Sacerdot. libr. 5. cap. 82. ἀνάγκη τὸν προεστῶτα μέμψεις ὑπομένειν ἀλόγους. *Neceſſe eſt Antiſtites abſurdas querelas ſuſtinere.* Vix audiendi in Epiſcopos laïci, quia oppido eis plerumque infeſti exiſtunt. can. laïcos. can. laïci. 2. qu. 7. aſperior videbatur Baſilius Libanio epiſt. 154. inter eas quæ ſunt Baſilii. Πᾶς μὲν ἐπίσκοπος πρᾶγμα δυσεντευκτότατον. *Epiſcopus difficilis eſt ad donandum.* Sed Pagani Sophiſtæ vituperio nihil de laude Baſilii deteri, nec ejus laude quid accedere potuit. In ordinationibus duritiem Epiſcoporum arguis, id eſt juſtum diſciplinæ Eccleſiaſticæ modum, quin

multò convenientius eſt, quod vituperetur remiſſio vel indulgentia quorumdam qui ſine delectu ordines conferunt, & quaſi ſpargunt in plebem. Zozimus epiſt. 1. *Facit hoc nimia remiſſio conſacerdotum noſtrorum, qui pompam multitudinis quærunt, & putant ex hac turbâ aliquid ſibi dignitatis acquiri, hinc paſſim numeroſa popularitas etiam his locis, ubi ſolitudo eſt talium reperitur, dùm Parochias extendi cupiunt, aut quibus aliud præſtare non poſſunt divinos ordines largiuntur, quòd oportet diſtricti ſemper eſſe judicii.* Can. ſi officia 59. diſt. Hieronym. in Eſaiæ cap. 58. *Plerique noſtrorum χειροτονίαν, id eſt ordinationem Clericorum, quæ non ſolùm ad imprecationem vocis, ſed ad impoſitionem impletur manus, nè ſcilicet ut in quibuſdam riſimus, vocis imprecatio clandeſtina Clericos ordinet neſcientes, ſic intelligunt ut aſſumant teſtimonium Pauli ſcribentis ad Timotheum, manus citò nemini impoſueris neque communicaveris peccatis alienis, non eſt enim peccatum leve mittere margaritas ante porcos, & dare ſanctum canibus, & ordinationem Clericatus nequaquàm ſanctis, & in lege Dei doctiſſimis, ſed aſſeclis ſuis tribuere, & vilium officiorum miniſtris, quòdque his dedecoroſius eſt mulierculaгum precibus. Væ illis qui malè diſpenſant ordines, apud ſupremum mortalium Judicem de his rationem reddituri.* Sed cùm ſacerdotes à Deo conſtituti ſint, & poteſtatem conferendi ordines à Spiritu ſancto acceperint, laïci quorum nullæ ſunt partes in ſpiritualibus, minimè debent ſe immiſcere ordinationum negotio. Non licet Clericos ſtatuendi in Eccleſiâ habere aliquam poteſtatem, quos obſequendi manet neceſſitas, non autoritas imperandi. can. benè. 96. diſt. cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ de conſtitut. Propter duritiem Epiſcoporum addunt & iidem, laboramus penuria Clericorum, Eccleſiæ ſingulæ vix unum habent Preſbyterum, meſſis multa, operarii pauci, ſed meliùs eſt ſacerdotes, pauciores bonos quàm plures malos vel inutiles habere miniſtros. can. tales. 23. diſt. d. cap. cùm ſit ars. & in promotionibus Clericorum maximè cavere debet Epiſcopus, nè per occaſionem ſupplendæ penuriæ clericalis, vitia potiùs id eſt pravos Clericos divino cultui ingerat, quâm familiæ Domini compendium procuret. can. Monachos. 77. diſt. Duriùs & diutiùs probantur Monachi quàm Clerici, ut caret religio viris, immò totus orbis plenus eſt Monachis, probentur Clerici antequam promoveantur, nec timeatur probationibus tædio defuturum numerum Clericorum; plures melior diſciplina provocat ad amplectendos ordines, quàm moretur; immò faſtidio vileſcit gradus, quo faciliùs acquiritur. Meritò igitur Epiſcopis permittenda eſt libera poteſtas ordinationis Clericorum, quæ eſt tota Spiritûs ſancti, & ut adverſariorum teſtimonio utamur Petrus ipſe Cugnerius quo nemo ſecularior, & offenſior Eccleſiæ liberam poteſtatem ordinationis Clericorum non attigit,

git, de hoc unò conqueſtus eſt, quòd Epiſcopi ordines conferrent indignis, nt ampliarent numerum ſubditorum, damno Juriſdictionis ſecularis. Epiſcopus Clericos ordinat ſuo periculo, de his rationem redditurus Deo: nunc igitur æquum eſt Epiſcopo liberum eſſe judicium de his quos ordinaturus eſt, peccat Epiſcopus ſi ordinandos non probet, quia in ordinandis non ſufficit ſi criminis labe careant, ſed deſideratur, ut vitæ & morum meritis polleant. Ambroſ. in 1. ad Timoth. cap. 5. *Probat enim ſi non probat, & ſic ordinat, melior enim cæteris debet probari, qui ordinandus eſt, non enim ſufficit, ſi ſine crimine ſit, quia merita ejus debent præire bonorum operum, ut dignus habeatur ad ordinationem.* Relinquamus igitur Epiſcopo plenum arbitrium ordinationum, è quibus pendet ejus ſalus, nè infœlix alieni delicti pœnam ſuſtineat, in tremendo Dei judicio.

CAPUT IV.

Ordinis Epiſcopalis eſt conſignatio ſeu confirmatio baptizatorum. Notatur error Vicecomitis.

AD Epiſcopum ſolùm pertinet & confirmatio ſeu conſignatio baptizatorum in fonte cùm chriſmate. can. Preſbyteris. de conſecr. diſt. 4. can. de his can. manus. can. noviſſimè. V. ſeqq. de conſecr. diſt. 5. Conc. Trid. ſeſſ. 7. de ſacr. Confirm. can. 3. Eſt enim ordinis Epiſcopalis, quia per eam confertur plenitudo gratiæ Spiritûs ſancti. d. can. Preſbyteris & aliis. Unde eadem dicitur confirmatio ſancti Spiritus per Chriſma. can. pervenit 30. qu. 1. Adeò verò propria Epiſcoporum eſt confirmatio, ut Chorepiſcopis non liceat baptizatos conſignare, quia non habent apicem Pontificatus. can. quamvis 68. diſt. Hæc fuit conſtans & perpetua conſuetudo Eccleſiæ Romanæ, ut ſoli Epiſcopi baptizatos ſignarent, & hoc eſt eſt quòd dicitur à Gregorio I. lib. 3. epiſt. 26. ad Januarium Epiſcopum Calaritanum Sardiniæ ſe vetuiſſe Preſbyteris Calaritanis nè baptizatos in fonte ſignarent, ſecutum veterem conſuetudinem Eccleſiæ Romanæ. can. pervenit. 95. diſt. Et inde Novatum damnavit Cornelius Pontifex, quòd Preſbyter ordinatus eſſet, omiſſo ſignaculo dominico, quo poſt baptiſmum obſignandus erat ab Epiſcopo priuſquàm Preſbyter ordinaretur. Euſeb. libr. 6. cap. 35. οὐμὴν οὐδὲ τῶν λοιπῶν ἔτυχε ὧν χρὴ μεταλαμβάνειν, κατὰ τὸν τῆς ἐκκλησίας κανόνα, οὐδὲ τοῦ τὰ σφραγισθῆναι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου. *Neque cætera ſor-*

titus eſt, quæ ſecundùm Eccleſiæ Canonem accipere potuerat; neque Domini ſigillo ab Epiſcopo obſignatus fuit. Alia fuit conſuetudo aliarum Eccleſiarum, ut liceret etiam Preſbyteris baptizatos obſignare, ut Calaritanæ quam rejecit Gregorius I. ſecutus conſuetudinem Eccleſiæ Romanæ lib. 3. epiſt. 9. ad Januarium. can. Preſbyteri. de conſecr. diſt. 4. Idem poſteà reſtituit motus querelis Calaritanorum, annuitque ex diſpenſatione Apoſtolicâ, ut abſente vel deficiente Epiſcopo etiam Preſbyteris liceret baptizatos conſignare. d. can. pervenit. Eadem fuit conſuetudo Eccleſiæ Alexandrinæ, totiuſque Ægypti, de quâ teſtatur Hilarius Diaconus apud Ambroſ. in epiſt. ad Epheſ. cap. 4. *Apud Ægyptum,* inquit, *Preſbyteri conſignant, ſi Epiſcopus non eſt.* Auctor quæſt. utriuſque teſtam. cap 100. *Nam in Alexandriâ & per totam Ægyptum, ſi deſit Epiſcopus conſignat Preſbyter.* Moribus Hiſpaniæ eodem jure uſos Preſbyteros etiam præſente Epiſcopo, ſaltem eo mandante auctor eſt Martinus Bracharenſ. in can. omni tempore, de conſecr. diſt. 4. Apud Græcos idem fuit mos ut Preſbyteri baptizatos chriſmate linirent, de quo Latinos inſimulaſſe quòd hujuſmodi uſum non ferrent, teſtis eſt Nicolaus I. epiſt. 70. *Et inſimulare tentant quoniam eoſdem Preſbyteros chriſmate linire baptizatorum frontes inhibemus.* Cùm vitio ſchiſmatis mos iſte perduraſſet apud Græcos, ſopito ſchiſmate, &c. Eccleſiâ Conſtantinopolitanâ reſtitutâ Eccleſiæ Romanæ. Innocent. III. qui tunc Apoſtolicam Sedem fœliciter tenebat, ſanctionem promulgavit, nè Preſbyteris liceret baptizatos conſignare, nihil obſtante conſuetudine, quia ea quæ ſunt ordinis Epiſcopalis conſuetudine, vel præſcriptione acquiri non poſſunt. cap. quantò de conſuetud. His demptis, unà cum Eccleſiâ Romanâ fuit conſuetudo Eccleſiarum, ut ſolus Epiſcopus miniſtraret Confirmationem. Hieronym. ad Luciferianos. *Non quidem abnuo hanc eſſe Eccleſiarum conſuetudinem, ut ad eos qui longè in minoribus urbibus, per Preſbyteros & Diaconos baptizati ſunt, Epiſcopus ad invocationem ſancti Spiritûs manum impoſiturus excurrat.* Et idem in Sophon. *Sacerdotes quoque qui dant baptiſmum & ad Euchariſtiam Domini imprecantur adventum, faciunt oleum chriſmatis, manus imponunt, cathecumenos erudiunt Levitas & alios conſtituunt ſacerdotes.* Idem in Marc. cap. 1. *Quod conſummatur per ſponſum initiatur per Paranymphum, unde Catechumeni, hoc eſt inſtructi; incipiunt per Sacerdotem, & chriſmantur per Epiſcopum.* Ejuſdem conſuetudinis fidem facit Jacob. à Vitriac. hiſt. Occident. cap. 37. *Licet autem in eminentiori parte homini ab eminentioribus perſonis prædictum conferatur ſacramentum, aliquando tamen propter defectum vel paucitatem Epiſcoporum, minoribus ſacerdotibus diſpenſativè eſt conceſſum. His autem temporibus ceſſante diſpenſatione, ſi contra inſtitutionem Eccleſiæ à ſimpli-*

tibus ſacerdotibus attentaretur irritum haberetur, &c. Inde nè baptizati jam excreſcente plebe fidelium, Confirmationis ſigno diutiùs carerent, ſecutus eſt mos ut Epiſcopi quorum erat id munus, Confirmationis causâ Diœceſim obirent, & hoc eſt quod inſinuat Hieronym. ad Luciferanos, cùm ait hanc eſſe Eccleſiarum conſuetudinem, ut Epiſcopus propter impoſitionem manuum excurrat, ſed quia hac occaſione nimis gravabantur Preſbyteri, vetuit Gregorius I. nè Epiſcopi graves ſint Preſbyteris, nimirum exactione annonarum, quoties ad conſignandos infantes procedunt can. relatum. 10. qu. 3. Ex quo ſatis liquet quàm ſupinè lapſus ſit Vicecomes de Baptiſmo libr. 5. cap. 32. cùm credidit hunc ritum ut Epiſcopi Diœceſim luſtrarent Confirmationis adminiſtrandæ causâ, cœpiſſe poſt tempora Caroli Magni, cùm jam notus eſſet à temporibus Hieronymi & Gregorii.

CAPUT V.

Ordinis Epiſcopalis eſt conſecratio Eccleſiarum & Altarium. Novus intellectus cap. 1. de religioſ. domib. Solemnia conſecrationis Eccleſiarum. Ordinis Epiſcopalis etiam eſt confectio Chriſmatis, benedictio Campanarum.

Ecclesia vel monaſterium ædificari non poteſt ſine conſenſu Epiſcopi, nec priuſquàm Epiſcopus locum dedicaverit ſolemni oratione, & fixione Crucis, quàm Greci σταυροπήγιον. Nov. Juſtin. 67. & 131. cap. 7. Synod. Chalced. can. 4. can. quidam. 18. qu. 2. Conſtantinopolit. 1. & 2. can. 1. Balſam. in can. 86. Synod. Carthag. & in can. 17. Synod. Nicen. 2. Beda hiſt. Anglic. lib. 3. cap. 23. *Cedd. Epiſcopus Orientalium Saxonum conſtruxit Monaſterium quod Leſtingen vocatur ope Ediluadi filii Oſualdi Regis, cujus ſolum priuſquàm ædificium molitetur, precibus & jejuniis per totam Quadrageſimam dedicavit, dicebat enim hanc eſſe conſuetudinem eorum à quibus normam diſciplinæ regularis didicerat, ut accepta nuper loca ad faciendum monaſterium vel Eccleſiam, priùs orationibus ac jejuniis Domino conſecrent.* In Eccleſiis ædificandis requiritur conſenſus Epiſcopi, nè Eccleſia ædificetur ſine dote, quia Eccleſia non eſt ædificanda ſine idonea dote. can. nemo. can. placuit. de conſecr. diſt. 1. can. placuit 1. qu. 2. can. ſic quidam. can. noverint 10. qu. 1. cap. cùm ſicut de conſecr. Eccleſ. vel Altar. Nov. 67. & Nov. 123. cap. 18. Imò Eccleſia non eſt ædificanda, priuſquàm fundator

Epiſcopo offerat dotem Baſilicæ, & obſequium per traditionem chartulæ. d. can. placuit. 1. qu. 2. Conc. Vvormac. can. 4. Poſtquàm verò Eccleſia conſtructa eſt, conſecranda eſt à proprio Epiſcopo. d. can. nemo. d. can. placuit. 1. qu. 1. can. perlectis. 25. diſt. Conc. Arauſic. 1. can. 14. & Arelat. 2. can. 36. iiſdem verbis. *Dedicatio illius eſt in cujus territorio Eccleſia adſurgit.* Quòd Nicolao perperam tribuit Gratianus in can. ſi quis Epiſcoporum 16. qu. 5. iiſdem enim verbis deſumptum eſſe patet ex Conc. Arauſic. & Arelat. 2. Gregorius Turonenſis Epiſcopus de vit. patr. cap. 8. de ſe ipſo. *Factum eſt autem ut poſt dies plurimos, ad benedicendum Eccleſiam in Parochiâ Paternacenſi urbis Turonicæ invitaremur.* Hoc jure Capellam à Conrado Imperatore fundatam in proprio fundo, haud procul Colonia à Colonienſi Epiſcopo conſecratam refert Otho Friſingenſ. de geſt. Frideric. I. lib. 1. cap. 62. Eccleſia, inquam, conſecranda eſt à proprio Epiſcopo, non ab alieno, niſi de licentiâ proprii Epiſcopi d. can. placuit. vel de conſenſu Capituli, ſede vacante, & ita Rutenenſi Eccleſiâ vacante infœlicitate Gothici dominatus, Sidonius Arvernorum Epiſcopus baptiſterium id eſt baptiſmalem Eccleſiam conſecravit in Ruthenis, ab Elaphio fundatore invitatus. Auctor eſt ipſe libr. 4. epiſt. 15. ad Elaphium. *Nam baptiſterium quod olim fabricabimini, ſcribitis jam poſſe conſecrari, ad quæ feſta vos voti, nos miniſterii, officii multos fidei totos cauſa ſollicitat.* Ideòque ſi Epiſcopus ipſe Eccleſiam ædificet in alienâ Diœceſi non poteſt eam dedicare, dedicatio illius eſt in cujus territorio Eccleſia adſurgit d. can. ſi quis Epiſcoporum. Hoc jure cùm Remigius Lincolnienſis Epiſcopus Eccleſiam ſuo ſumptu ædificatam dedicare diſponeret, Thomas Eboracenſis Epiſcopus interceſſit, appellatione interpoſita ad Sedem Apoſtolicam, ſed lis morte Lincolnienſis exempta. Matth. Vveſtmonaſter. ad ann. 1091. Conſecratio Eccleſiarum & Altarium eſt ordinis Epiſcopalis, quam ob cauſam Chorepiſcopis & Preſbyteris utraque vetatur, can. perlectis. 25. diſt. & exempti quoque, quoad conſecrationem Eccleſiarum, confectionem Chriſmatis, ordinationem Clericorum, & alia quæ ſunt ordinis Epiſcopalis non liberantur à Juriſdictione Epiſcopi Diœceſani cap. veniens de præſcript. Dedicatio eſt propria Dioceſani Epiſcopi, ob id quòd dicitur in cap. 1. de religioſ. domib. ex Gregorio, cùm quæritur de dedicanda Baſilica ſpectandum eſſe quiſnam Epiſcopus baptizaverit incolas loci, & ad cujus conſignationem ſub annua devotione concurrerint, non habet locum in Eccleſiis Diœceſis, quæ non habet certos & diſtinctos limites, ut ſtultè Gloſſa comminiſcitur, ſingulæ enim Diœceſes habent ſuos limites, & quæſtio erat de Eccleſia ſita in Diœceſi de quâ non dubitabatur quin proprios haberet limites, nec in eo ſpectatur jus

proprietatis, id eſt cujus Diœceſis ſit Eccleſia quæ eſt dedicanda, & hoc eſt quod ſubiungitur. *Non enim terminis hæc aut Locis convenit deffiniri*, ſed ſpectatur nuda poſſeſſio, nè diutius dedicatio differatur, id eſt ad dedicationem vocandus eſt, Epiſcopus qui eſt in poſſeſſione adminiſtrandi huic plebi, Baptiſmum & Confirmationem Eccleſiarum conſecrationem ad ſedem Apoſtolicam revocavit Gelaſius I. Can. de locorum. Can. præcepta. Can. Baſilicas. de Conſecr. diſt. I. rationem inſtituti aperuit Luitprandus Ticinenſis in ejus vit. *Item arguit eos, qui novas Baſilicas, ſub defunctorum nomine, abſque præcepto ſedis Apoſtolicæ præſumebant ſacrare, quòd ideò facit, quia multi eo in tempore, etiam in nomine infidelium defunctorum conſtructiones ædificabant, & ſacris proceſſionibus audacter inſtituebant.* Hoc jure uſus eſt ſæpius Gregorius I. Teſtem ipſum habemus libr. 2. cap. 9. libr. 5. cap. 122. libr. 4. cap. 18. Novum & inſolens viſum in Gallia Legatum peti à ſede Apoſtolica, Baſilicæ dedicandæ cauſâ. Cùm Fulco Comes Andegavenſis Lucacenſe Monaſterium exædificaſſet, renuente Hugone Turonenſi Archiepiſcopo eam conſecrare, quod illius votum non eſſet acceptandum, qui res & mancipia Matricis Eccleſiæ ſubripuiſſet. Joannem Ro. Pontificem adiit, & ab eo Legatum Eccleſiæ conſecrandæ cauſâ impetravit, is fuit Petrus Cardinalis per quem Eccleſia eſt conſecrata, ægrè ferentibus Epiſcopis Galliæ cauſam Legationis damnavit eventus. Proximè ſercuito caſu Eccleſiæ, quæ turbinis impetu ſolo afflicta eſt, rem narrat Glaber libr. 2. cap. 4. Olim ſolemnior fuit dedicatio Eccleſiarum, etiam indicto conventu Epiſcoporum per tempora Conſtantini, memorantur varia encænia, ſeu dedicationes Eccleſiarum, & hac de cauſâ celebriores conſeſſus Epiſcoporum. Euſeb. lib. 10. cap. 3. ἐγκαινίων ἑορταὶ κατὰ πόλεις καὶ τῶν ἄρτι νεοπαγῶν προσευκτηρίων ἀφιερώσεις. *Dedicationum ſolemnitates per urbes, templorum nuper exædificatorum conſecrationes, frequentes Epiſcoporum in unum Conventus.*

Athanaſium criminantibus Arrianis quod Synaxin celebraſſet in Eccleſia non conſecrata, is ſeſe excuſavit, quod id factum eſſet die Paſchæ vigente plebe, ob anguſtias aliarum ædium, neque enæniorum ſolemnitas celebrata eſſet, neque Epiſcopus quiſquam vocatus, neque Synaxis celebrata ex denunciatione Auctor ipſe Apolog. ad Conſtantium. οὐ ἐγκαινίων ἡμέραν ἐπετελέσαμεν, οὐδὲ ἐπίσκοπος τις οὐδὲ ἄλλος κληρικός, τις τοῦτο κέκληται, ἀλλ᾽ οὐδὲ ἐκ παραγγελίας γέγονεν ἡ σύναξις. *Non encæniorum diem celebravimus, neque Epiſcopus quiſpiam aut ullus Clericus eo nomine evocatus eſt, neque ulla ex denuntiatione ſynaxis celebrata eſt.* Sub iiſdem Temporibus congregata Pſeudoſynodus Antiochena adverſus Athanaſium occaſione arrepta dedicationis Eccleſiæ quæ à Conſtantino exædi-

ficata erat παρελάσει τῶν ἐγκαινίων τῆς ἐκκλησίας. Auctor eſt Socrat. lib. 2. cap. 5. Eccleſia conſecratur ab Epiſcopo non ſine ſanctuariis ſeu reliquiis id eſt illatione reliquiarum ſanctorum Can. de fabrica. de conſecr. diſt. 1. Gregor. lib. 2. epiſt. 9. & libr. 5. cap. 122. de oratorio, vel Baptiſterio conſecrando. *Sanctuaria vero ſuſcepta, ſui cum reverentia collocabis.* Hinc plebe Mediolanenſi dedicationem Baſilicæ urgente, quouſque inveniſſet reliquias Martyrum rem moratus eſt Ambroſius, teſtis ipſe epiſt. 85. *Nam cum Baſilicam dedicaſſem, multi tamquam uno ore interpellare cœperant dicentes, ſic in Romana Baſilica dedices, reſpondi faciam ſi Martyrum reliquias invenero.* Ejuſdem ritus ſolemnis locuples teſtis Paulin. Epiſt. ad Sever. *Teſtis eſt autem Dominus, quod ſi vel ſcupulum ſacri cineris habuiſſemus, ſupra quam nobis ad Baſilicam quæ proximè in nomine Domini conſummabitur dedicandam neceſſarium erat, miſiſſemus una nimitati tuæ.* Gregor. Tur. de vit. patr. cap. 15. *Erecto altari, loculoque in eo ad recipiendas Sanctorum reliquias præparato, ad benedicendum invitat Epiſcopum.* Idem de Miracul. libr. 1. cap. 33. *Ac plerumque & ipſe Pontifex de eo ſudario decerpens pignora ubi Eccleſias conſecrabat, fideliter collocavit.* Et Anaſtaſ. in Adriano 1. *Hic idem ſanctiſſimus præſul in domo culta quam Capracorum vocant Beato Petro Apoſtolorum Principi à ſolo fundavit atque ædificavit Eccleſiam, & in nomine ejuſdem Deo factori ſuo dedicavit, recondens in ea reliquias ex veſtimentis ſalvatoris Domini Noſtri Jeſu Chriſti &c.* Dedicationi Eccleſiæ acceſſere ſolemnes epulæ; Cedren. in Leone Philoſoph. ἰουνίῳ δὲ μηνὶ προσεκλήθη λέων ὁ βασιλεὺς παρὰ Κονσταντίνου τοῦ λισὸς, εἰς τὴν καινουργηθεῖσαν παρ' αὐτοῦ μονὴν ἔγγιον τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἐφῷ τὰ ἐγκαίνια ἐπιτελήσαι, καὶ ἀριστῆσαι. *Junio menſe Conſtantinus Aſer in Monaſterium ſuum, quod propè fanum Apoſtolorum condiderat, Imperatorem invitavit, ut dedicationi ejus, & prandio intereſſet.* In dedicatione Radingenſis Baſilicæ, ſolemnem procurationem per triduum ab Henrico II. Rege Anglorum Monachis præſtitam narrat Robert. Montenſis in ſupplem. Sigiberti ad ann. 1165. *Circa Octavas Paſchæ Rex Henricus, fecit dedicari Eccleſiam Beatæ Mariæ de Radingis, & per tres dies Regaliter procuravit Conventum Monachorum & Hoſpites, data etiam dote non minima eidem Eccleſiæ,* in dedicatione Sacrarum ædium ſolemnem ritum epularum jam olim in Anglia tulit Gregor. 1. lib. 9. epiſt. 71. de commutandis fanis idolorum in Eccleſias. *Aqua benedicta fiat, in eiſdem fanis aſpergatur, altaria conſtruantur, reliquiæ ponantur & mox ut die dedicationis, vel natalicio ſanctorum Martyrum quorum illic reliquiæ ponuntur Religioſis conviviis ſolemnitatem celebrent.* Cujus meminit Beda libr. 1. Hiſt. cap. 16. in conſecratione Eccleſiæ captivi manumiſſi. Continuat. Bedæ

libr.1. cap. 16. *Kenulphus Rex Merciorum apud Uvincelcumbam ubi Eccleſiam quæ adhuc ſupereſt Deo ædificaverat, ipſa dedicationis die Regem captivum* fuit Edbrithus Rex Cantii.I. *Manumittens libertate papavit.* Nec omittendum ante conſecrationem non dici Eccleſiam ſed Baſilicam d. Can. Baſilicas Gregor. Tur. libr. 5. cap. 11. *Cum Sacerdos de Eccleſia, ad Baſilicam Pſallendo procederet.* Et idem ejuſd. libr. cap. 26. *Poſt hæc Chilpericus Rex de Pauperibus, & junioribus Eccleſiæ vel Baſilicæ bannos juſſit exigi.* Solemnitates dedicationis perpetuum argumentum eſt, quòd anniverſarius dies dedicationis Eccleſiarum ſolemni religione celebratur. Can. ſolemnitates de Conſecr. diſt. 1. Auguſtin. de Tempor. Sermon. 255. *Sicut optimè novit ſanctitas veſtra, fratres, conſecrationem altaris hodiè celebramus, & juſtè ac merito gaudentes celebramus feſtivitatem, in qua benedictus vel unctus eſt Lapis, in quo nobis divina Sacrificia conſecrantur.* Et in conſecratione Eccleſiæ Epiſcopus poteſt ſibi reſervare partem oblationum, quæ die dedicationis, vel natalis Martyrum quorum reliquiæ ibi coluntur, à fidelibus offeruntur, vel ſi hac de re nihil convenerit, auctoritate Sedis Apoſtolicæ diffiniendum eſt, quid Epiſcopo pro conſecratione, eulogiæ ſeu benedictionis nomine offeratur. Can. Eleutherius. 18. qu. 2. præter ordinationem Clericorum, conſecrationem Baſilicarum & altarium, ad Epiſcopum pertinet etiam confectio ſacri Chriſmatis d. Can. perlectis. Can. Preſbyteris ſi quis de alio. Can. omni tempore de Conſecr. diſt. 4. Can. 1. Can. Preſbyter. 26. qu. 6. Hieronym. in Sophon. *Sacerdotes quoque qui dant Baptiſmum, & ad Euchariſtiam Domini imprecantur adventum, faciunt oleum Chriſmatis, manus imponunt, Cathecumenos erudiunt, Levitas & alios conſtituunt Sacerdotes.* Frodoard. in Chronic. ad ann. 967. de Adalberone Laudunenſi Epiſcopo. *Remis denique poſtea Kal. Aprilis Epiſcopus eſt Ordinatus, in Sancto Palmarum die, exin Laudunum rediens Sacrum Chriſma ſacravit, Eccleſiaſtico more, die vero Paſchæ primum in propria reſedit ſede.* Infelicitatem vacantis Eccleſiæ Moguntinæ, his maximè quòd non eſſet Epiſcopus qui Clericos ordinaret, Chriſma conficeret, & alia quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis defungeretur Luget Conradus in Chronic. Moguntin. *Non erat qui Clericos in ipſa Diœceſi Ordinaret, Chriſma conficeret, Pœnitentes admitteret, moniales velaret, Capellas & Eccleſias conſecraret.* Ac etiam exempti in petitione Chriſmatis, conſecratione Eccleſiarum vel altarium, & aliis quæ ſunt Ordinis ſubjiciuntur Epiſcopo d. cap. veniens.

In cenſu Epiſcoporum eſt etiam benedictio Sacrorum Vaſorum ut Patenæ, Calicis & aliorum, & Sacrarum veſtium cap. unic. §. Ungitur. de Sacra Unct. Pallas altaris vocat Can. altaris. Can. nemo. de

conſecr. diſt. 1. Ad Epiſcopum ſpectat etiam Benedictio Campanarum Paul. Langius in Chronic. Citizens. Anno Dom. 1247. *Theodoricus Epiſcopus noſte campanam maximam Erphordiæ tunc fuſam conſecravit & benedixit ibidem.* Signa Monaſterii S. Albani in Anglia benedixit & Godefridus Epiſcopus S. Aſaph. His Abbas Albani in Roberto Albe. *Benedixit quoque ſigna Eccleſiæ S. Albani tam minora quam majora.* Antiquiorem uſum benedictionis ſignorum ſeu campanarum tradit Helgald. in vit. Roberti Regis. *Capella hujus piiſſimi, prudentiſſimi, potentiſſimique Regis Roberti talis fuit ſigna quinque unum ex his ſatis mirabile, in quo undecim millenaria metalli, & ſexcentæ libræ fuerunt, cui imprimi juſſit ſignum Baptiſmi de oleo & Chriſmate facti, ſicut ordo depoſcit Eccleſiaſticus, & ut vocaretur Robertus, attribueret Spiritus Sanctus.*

CAPUT VI.

Epiſcopalis Ordinis eſt benedictio Abbatum.

INTER ea quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis ad Epiſcopum pertinet & benedictio Abbatum cap. ſtatuimus de ſuppl. neglig. prælat. cap. cùm contingat. de ætat. & qualit. præfic. cap. cùm inter R. de Elect. Can. quoniam 69. diſt. & Abbatiſſarum cap. meminimus. de Accuſat. Clem. Attendentes. de ſtat. Monach. Ordo Roman. ex Canone Theodori. *In Ordinatione Abbatis Epiſcopus debet Miſſam cantare, & cùm benedicere inclinato capite, cùm duobus vel tribus de fratribus ſuis, & dat ei baculum & pedules &c.* Et pro benedictione Abbatis Epiſcopo palefridum vel aliud quicquam exigere non licet cap. ſicut tuis. de Simon. Conc. Lateranenſ. habitum ſub Innocent III. cap. 63. & ipſe Innocent. libr. 1. epiſt. 198. & 326. olim Abbates omnes ante benedictionem tenebantur Epiſcopo edere ſolemnem proffeſſionem ſubjectionis obedientiæ & reverentiæ, ſalvo ordine ſuo, quæ eſt formula profeſſionis fieri ſolitæ ab Abbatibus Ciſtercienſis Ordinis cap. nè Dei Eccleſiam. de Simon. Hujuſmodi proffeſſionem ægié, & non ſinè contradictionè præſtabant Abbates, ſubjectionis impatientes. De ea recipienda ab Abbate, ſi in eam quam ab initio detrectabat conſenſerit, Cœpiſcopum horatur Fulbertus. epiſt. 41. *Igitur ſi Abbas Sancti Benedicti de veſtro contemptu culpam ſuam recognoverit & illam deinceps ſubjectionem promiſerit quæ vobis Canonicè debetur, hortor*

bector, & ſuadeo ut recipiatis &c. Bernardo Abbati majoris Monaſterii culpæ datum à ſuis Monachis quòd benedictionem accepturus, Turonenſi Archiepiſcopo ſubjectionem promiſiſſet, de quo eum tuetur Ivo Carnot. epiſt. 73. *De cætero quòd calumniantur non rectè vos feciſſe, quòd ante benedictionem promiſiſtis obedientiam ſedi Metropolitanæ, vana, vel nulla calumnia eſt, quomodò enim connexa ſibi ad invicem poterunt eſſe membra Corporis Chriſti, niſi diſpenſatores Canonicarum, vel Monaſticarum Congregationum, eam obedientiam exhibeant prælatis ſuis, quam ſibi exhiberi volunt à ſubditis ſuis.* Non tenentur Abbates exempti hujuſmodi profeſſionem edere Epiſcopo, quia jus profeſſionis eſt contrarium libertati cap. Cùm olim propter. de Privileg. A Goffrido Abbate Vindocinenſi etſi exempto profeſſionem extorſit Ivo Carnotenſis Epiſcopus, poſt multas concertationes, de quibus ipſe Ivo epiſt. 195. non jure elicitam profeſſionem irritam pronunciavit Urbanus 2. & poſt eum Paſchalis 2. de quo Goffrid. ipſe libr. 2. ep. 7. 4. & 27. Benedictionem ſine profeſſione ab Archiepiſcopo Cantuarienſi accepit Abbas S. Auguſtini Cantuarienſis tanquam exemptus, ſed in Eccleſia ſuâ benedici voluit, in argumentum exemptionis Matth. Paris ad ann. 1163. *Eodem anno Clarembaldus ſancti Auguſtini electus, benedictionem à Thoma Cantuarienſi Archiepiſcopo accipere quærebat, ſed in ſua Eccleſia & ſine profeſſione, ut ſuſpicio ſubjectionis, inpoſterum prorſus adempta eſſet.* Anno 1177. eadem lis recruduit inter Richardum Archiepiſcopum Cantuarienſem & electum Abbatem Monaſterii S. Auguſtini, Abbate electo contendente ſe benedicendum à Cantuarienſi in propria Eccleſia, non in Metropolitana, hac de cauſa ab Abbate appellatum ad ſedem Apoſtolicam, & ab Alexandro 3. impetratum reſcriptum ut ipſe & ſucceſſores in propria Eccleſia benedictionem acciperent à Metropolitano, ſine profeſſione obedientiæ, reſcripto ſignificato Cantuarienſi quâdam die, captato tempore abſentiæ Abbatis, acceſſit ad Monaſterium S. Auguſtini, conteſtatus ſe eo veniſſe electi Abbati benedicendi cauſâ, cumque is non appareret appellavit as ſedem Apoſtolicam, Electus Romam Profectus, ab Alexandro III. munus benedictionis accepit. Rem fuſius narrat Hoveden in Henrico II. Aliquando ſi Epiſcopus renuat benedicere Abbatem, maximè exemptum ſummus Pontifex ei benedictionis munus impendit, ut in Abbate Sancti Auguſtini Cantuarienſis actum eſt ab Alexandro III. De jure ſi Epiſcopus tertio requiſitus, benedicere Abbatem ſine cauſâ renuerit, poteſt ipſe Abbas proprios Monachos benedicere & alia quæ pertinent ad fficium exercere, donec ipſe Epiſcopus duritiem recogitet & Abbatem benedicere non recuſet cap. ſtatuimus de Supplend. neglig. prælat. quòd pertinet ad Ciſtecienſes,

& commune factum Præmonſtratenſibus Innocent. III. d. epiſt. 326. libr. 1. *Si quis etiam ex vobis Canonicè electus in Abbatem, Diœceſano Epiſcopo ſemel & iterum, per Abbates veſtri Ordinis præſentatus, benedictionem ab eo non potuerit obtinere, ne Eccleſia ad quam vocatus eſt deſtituta Concilio periclitetur; officio & loco Abbatis plenariè ſecundum Ordinem fungatur in ea, tam in exterioribus providendis, quàm in interioribus corrigendis; donec aut interventu generalis Capituli veſtri aut præcepto Romani Pontificis ſeu Metropolitani, benedictionem ſuam obtineat.* Epiſcopo recuſante benedicere Abbatem, benedictio non devolvitur ad Metropolitanum quia in his quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis quorum in cenſu eſt benedictio Abbatum non fit devolutio ad Superiorem, ſed propter duritiem Epiſcopi, in pœnam nimiæ auſteritatis, Abbati conceditur auctoritate Apoſtolica, ea omnia facere, quæ Abbates benedicti facere ſolent, quia trina requiſitio habet vim & effectum benedictionis, & propter moram Antiſtitis Abbas quaſi tacitam benedictionem nanciſcitur auctoritate Apoſtolica, ut in caſu non abſimili, ſi Epiſcopus præter debitam obedientiam contra libertatem Ordinis, ab Abbate quid exigat, liberum eſt Abbati auctoritate Apoſtolica quòd petitur denegare cap. Sanè de Exceſſ. prælat. Neque adverſatur quòd confirmatio electionis Abbatis, vocante ſede Epiſcopali devolvitur ad Metropolitanum d. cap. ſicut tuis, vel ad Capitulum cap. Cùm olim. de majoris. Et obedient. quia hoc verum eſt in confirmatione electionis, quæ eſt Juriſdictionis, non in benedictione electi quæ eſt ordinis Epiſcopalis. Neque etiam obſtat quòd conſtitutum eſt ab Innocentio III. in Præmonſtratenſibus ceſſante Epiſcopo in benedictione Abbati impertienda poſt alteram præſentationem, Abbatem pleno jure fungi officio donec ab Epiſcopo benedictionem obtineat, præcepto ſummi Pontificis, vel Metropolitani, quia præceptum Metropolitani non inducit devolutionem, imò excludit; juſſus ſeu præceptum judicis non eſt ſententia, ſed nuda comminatio L. quòd juſſu. ff. de re judicat. L. ſi opus de oper. & Metropolitano quidem datur poteſtas præcipiendi Epiſcopo ut Abbatem benedicat, ſed Epiſcopo non imponitur neceſſitas parendi, vel eo ceſſante, non devolvitur poteſtas ad Metropolitanum. Benedictio Abbatis fit per manuum impoſitionem ab Epiſcopo Synod. Nicen. 2. Can. 14. Can. quoniam. 69. diſt. & cap. Cùm contingat. ſed hujuſmodi benedictio non eſt ordinatio, ſed nuda ſuper Abbatem oratio, Ivo Carnot. epiſt. 73. *Quid ergo eſt diſceptandum de benedictione Abbatis, à quocumque Epiſcopo eam fuerit conſecutus, in qua nec fit manus impoſitio, nec conſecratio, ſed ſimplex oratio*, id eſt non fit manus impoſitio quæ conferat ordinem, ſed nudam benedictionem, & idem Ivo

epiſt. 88. *Cùm Abbatis benedictio nulla ſit Sacramenti repetitio.* Unde beneficia promoti in Abbatem vacant poſt adoptam poſſeſſionem ante benedictionem, ſecus atque in Epiſcopo, in quo priora beneficia non vacant ante conſecrationem, vel lapſum temporis conſecrationi præfixi cap. cùm in cunctis. §. cùm verò. de Elect. can. ſi qui Epiſcopi. 92. diſt. Oldrad. Conſil. 14.

CAPUT VII.

Epiſcopalis ordinis eſt velatio Virginum.

EPISCOPI eſt etiam conſecratio ſeu velatio Virginum can. perlectis. verſ. ad Epiſcopum. 23. diſt. Hieronym. ad Demetriad. *Scio quod ad imprecationem Pontificis flammeum virginale ſanctum operuit caput.* Ad Ambroſium Mediolanenſem Epiſpopum famâ ſanctitatis confluxére virgines velandæ etiam de tranſmarinis partibus. Auctorem ipſum habemus de Virginib. libr. 1. *Denique de Placentino ſacrandæ virgines veniunt, de Bononienſi veniunt, de Mauritania veniunt ut hic velentur.* Arborii Præfecti prætorio Galliarum natam virginem conſecravit Martinus Turonenſis Epiſcopus offerente patre. Paulin. de vit. S. Martin. libr. 2.

Conſecrat Antiſtes, pater offert, virgo ſacratur.

Genovefam virginem numo æreo Cruce inſigni collo appenſo in ſponſam Chriſti ſubarravit Germanus Altiſſiodorenſis Epiſcopus, ut legitur in utriuſque vit. apud Surium 3. Januar. & 31. Julii. & apud Stephan. Tornacenſ. epiſt. 178. Etiam Donatiſtæ ſuas habebant virgines, quæ velabantur ab ipſorum Pſeudoepiſcopis. Optat. Milevit. libr. 2. *Supra memoratus Fœlix, inter crimina ſua & facinora nephanda ab eo comprehenſa, puellam cui mitram ipſe impoſuerat, à qua paulò ante pater vocabatur, nefariè inceſtare minimè dubitavit.* Conſecratio ſeu benedictio virginum eſt ordinis Epiſcopalis, quia imitatur Ordinationem Clericorum & per eum puella fit ſponſa Chriſti, unde olim virgines in conſecratione ungebantur in vertice. Synod. Romana II. ſub Sylveſtro can. 10. *Uncta vertice introducatur ad nuptias Chriſti, velamen capitis ferens non cordis.* Et pro conſecratione Virginum certi dies ſolemnes conſtituti erant, ut pro ordinatione Clericorum. can. devotis. can. Virgines. 20. qu. 1. Hinc Chorepiſcopis vetita eſt virginum conſecratio, quia non habent apicem Pontificatûs. can. quamvis. 68. diſt. Conc. Hiſpal. II. can. 7.

Idem juris eſt in Preſbyteris can. ſi jubet. can. Preſbyter. 26. qu. 6. ne Epiſcopi viduas velare attentent, vetuit Gelaſius in can. devotis 20. qu. 1. can. viduas autem. 27. qu. 1. Concil. Pariſ. ſub Ludovic. & Lothar. libr. 1. cap. 40. Inde emendandus eſt can. 27. Concil. Arauſic. I. ubi perperam legitur viduitatis ſervandæ profeſſionem coram Epiſcopo factam non eſſe violandam pro coram Preſbytero. can. viduitatis 27. qu. 1. Preſbyteris non licet velare virgines, ſed viduas tantum. can. vidua 20. qu. 1. Viduæ recipiebant velum à Preſbyteris non inconſulto Epiſcopo. Conc. Pariſ. d. can. 40. vel ipſæmet velum ſibi aſſumebant ab altari can. viduas, quæ. 27. qu. 1. Hoc pacto intelligendum quòd refert Regino 2. chronic. Vvillam viduam Berengarii Regis Italiæ ſtatim poſt mortem viri ſibi velum ſanctimoniale aſſumpſiſſe. Abbatiſſis etiam viduas vel virgines benedicere non licet, & graviter damnantur Abbatiſſæ, quæ hoc præſumpſerint. cap. nova quædam. de pœnitent. & can. 43. d. Conc. Pariſ. Etiam Abbatibus non ſine privilegio Sedis Apoſtolicæ licuit benedicere Virgines. Hoc jure uſus eſt Abbas S. Albani in Joanne Abbat. *Iſte Abbas Joannes anno prælationis ejus ſeptimo decimo, die Sanctæ Trinitatis juxta privilegiorum Beati Albani tenorem apud Sopvvelle benedixit novem ſanctimoniales Kalendis Junii. Item idem in eadem ſolemnitate, ut ad conſuetudinem & memoriam excellentiam privilegii S. Albani revocaret.* Igitur Epiſcopi proprium eſt conſecrare ſeu benedicere Virgines, ſed ſolemnis conſecratio Virginum deſiit eſſe in uſu: Hodièque Preſbyteris licet recipere profeſſionem Monialium, non ſine autoritate Epiſcopi. Adeòque olim etſi Preſbyteris non liceret conſecrare Virgines, ſi tamen conſecratio Virginis è Preſbytero facta eſſet per præſumptionem, ab Epiſcopo non eſſe iterandam exiſtimavit Ivo Carnotenſ. epiſt. 41. *Unde nec conſecratio Virginum quæ ex autoritate Apoſtolicâ Epiſcoporum privilegio reſervatur, ſi aliquando à Preſbyteris uſurpetur, propter Sacramentum Chriſti & Eccleſiæ, quòd ibi continetur, nullatenùs ab Epiſcopis iteratur.*

CAPUT VIII.

Ordinis Epiſcopalis eſt ſolemnis benedictio. Benedictio major & minor. Benedictionis vis & gratia.

INTER ea quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, magis quàm Juriſdictionis, cenſetur & jus ſolemnis benedictionis, quòd Epiſcopus accipit in con-

ſecratione, virtute chriſmatis. Epiſcopi proprium jus ſolemnem benedictionem fundere ſuper plebem. can. denique. 21. diſt. Ambroſ. in pſalm. 40. *Sicut enim cùm Sacerdos benedicit, populus reſpondet, Amen, confirmans benedictionem ſibi, quam plebi Sacerdos à Domino deprecatur.* Et Chryſoſtom. in homil. 38. ad Antiochen. οἱ γὰρ λαϊκοὶ παρὰ τῶν ἱερέων εὐλογοῦνται. *Etenim laïci à Sacerdotibus benedictionem accipiunt.* Epiſcopi, inquam, propria eſt ſolemnis benedictio, quæ poſt ſacra peracta concipitur hâc formulâ; Sit nomen Domini benedictum. Et hæc eſt benedictio quam Epiſcopus è cathedrâ ſolemniter mittit in plebem. Iſidor. Peluſiot. libr. 1. epiſt. 122. εἰρήνην ὁ ἱερεὺς, ἀπὸ ὕψους τῆς καθέδρας τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπιφθέγγεται. *Pacem Sacerdos è faſtigio cathedræ Eccleſiæ pronuntiat.* Abbatibus verò non licet mittere benedictionem ſuper plebem poſt ſacra, niſi in Eccleſiis pleno jure ad eos ſpectantibus, idque non aliter quàm ex ſpeciali privilegio Sedis Apoſtolicæ. cap. Abbates. de privileg. in 6. Presbyteris ſeu Parochis ſolemnem hujuſmodi benedictionem, ſuper plebem mittere omnino non licet, & de hâc velim accipias can. 44. Conc. Agathenſ. *Benedictionem quoque ſuper plebem in Eccleſiâ fundere aut pœnitentem in Eccleſia benedicere, Preſbytero penitus non licebit.* can. miniſtrare. 26. qu. 6. Minorem id eſt minùs ſolemnem benedictionem Preſbyteris emittere ſui juris eſt can. ecce ego. 95. diſt. abſente ſcilicet Epiſcopo can. cùm ad celebrandas. de conſecr. diſt. 1. Et hæc eſt benedictio, quæ dicitur Preſbyteralis cap. 3. de offic. Archipreſb. Diaconis non licet majorem aut minorem benedictionem ſuper plebem mittere, ἢ εὐλογίαν μικρὰν, ἢ μεγάλην, ut tradit Auctor Conſtitut. Apoſtolicar. libr. 8. cap. ult. Laïcis quantò minùs eidem libr. 3. cap. 10. Benedictionis Epiſcopalis quàm mirabiles ſint virtutes, ſilentio præterire fas non eſt, nimirum hæ ſunt curationes morborum inſanabilium, varias curationes feciſſe Martinum Turonenſem Epiſcopum, olei à ſe benedicti chriſmate. Locuples teſtis Sulpitius Severus ejus diſcipulus dialog. 3. de ejus vit. *Dein puſillum olei cùm exorciſmi præfatione benedicit, atque in os puellæ ſanctificatum liquorem, cùm & linguam illius digitis teneret infudit, nec fefellit ſanctum virtutis eventus.* Depulſio plagarum cœleſtium. Flodoard. in chronic. ad ann. 944. *In iiſdem partibus per quoſdam pagos ignei globi ferri videbantur in ære, quique nonnullas iſtic circumvolantes incenderent domos & villas, à quibuſdam verò locis crucibus oppoſitis cùm benedictione Epiſcopali, & aquâ benedictâ repellebantur.*

CAPUT IX.

Epiſcopi eſt pœnitentia id eſt pœnitentiæ publicæ impoſitio, & reconciliatio pœnitentium. Hœnitentiæ publicæ modus. Ejus uſus ſerius obſolevit. Ejuſdem uſus reſtitutus à Patribus Conc. Tridentini. Suadetur inſtitutio pœnitentiæ publicæ.

PROPRII juris Epiſcoporum eſt pœnitentia id eſt pœnitentiæ publicæ impoſitio, & reconciliatio publicè pœnitentium. Conc. Carth. 2. can. 3. Carth. 3. can. 32. can. ſi jubet. can. Preſbyter. 26. qu. 6. cap. conquerente. de offic. ordinar. cap. accedentibus de exceſſ. Prælat. Hinc Chorepiſcopis non licet publicè pœnitentes reconciliare can. quamvis. 68. diſt. Hiſpalenſ. 2. can. 7. Abbatibus quoque non licet imponere publicam pœnitentiam, quia prohibentur manum mittere ad ea quæ ſunt ordinis Epiſcopalis. d. cap. accedentibus. Et Preſbyteris etiam non licet reconciliare publicè pœnitentes d. can. ſi jubet. d. can. Preſbyter. Conc. Agathenſ. can. 44. can. miniſtrare. ead. cauſ. & qu. Synod. Carthag. can. 46. apud Balſamon pœnitentia publica ea erat, quæ imponebatur per Epiſcopum pro publico crimine, puta pro homicidio, adulterio, raptu mulieris. d. can. Preſbyter. can. raptor. can. ſtatutum. 27. qu. 2. can. quicumque. can. admonere. can. tutorem. 33. qu. 2. Pœnitentes publicè pœnitentiæ causâ ſtabant in foribus Eccleſiæ, cilicio amicti, nudis pedibus, ſupplices Deum orantes, ſeſeque commendantes precibus fidelium can. in capite 50. diſt. d. can. admonere. Caſſian. Collat. 18. cap. 15. *Sed cùm duabus fermè hebdomadibus ità ſe omni conditione carnis, ac ſpiritus ſubjeciſſet, ut die Sabbati, vel Dominico, non ad percipiendam Communionem ſacram, ſed ad proſternendum ſe in limen Eccleſiæ, atque ad veniam ſuppliciter poſtulandam, matutinus accurreret.* Promittentes publicè veſtem mutabant, capillum radebant. Auguſtin. de tempore ſermon. 58. *Quaſi nos quandò pœnitentiam ſuademus, hoc dicamus, ut unuſquiſque magis ſibi capillos ſtudeat auferre, & non peccata dimittere, & veſtimenta potiùs evellat quàm mores.* Gregor. Turoneoſ. libr. 6. cap. 28. *Marcus quoque Referendarius, poſt congregatos de iniquis deſcriptionibus theſauros ſubito lateris dolore detentus, caput totondit, atque pœnitentiam accipiens ſpiritum exhalavit.* Capitulare Carol. M. lib. 5. cap. 52. *Et ut quandò unicuique quiſquam Sacerdos ſibi ſcelera ſua confitenti, juxta prædictum Canonum modum,*

pœnitentiam tribuit, niſi comam dimiſerit, aut habitum mutaverit, manus ei ſecundùm canonicam autoritatem imponat. Iidem vino & carne abſtinebant, pane & aquâ vitam tolerantes d. can. admonere. d. can. tutorem. Nec modo carne & vino, ſed etiam conjugio abſtinuiſſe pœnitentes ſignat Ambroſ. de pœnitent. libr. 2. *An quiſquam illam pœnitentiam putat, ubi acquirendæ ambitio dignitatis, ubi vini effuſio, ubi ipſius copulæ conjugalis uſus.* Publicè pœnitentes etiam cingulum militiæ deponebant d. can. quicumque. d. can. latorem. can. de his. 26. qu. 7. cingulo militiæ depoſito publicam pœnitentiam ſubiiſſe Ludovicum P. referunt Theganus & alii ſcriptores ejus vitæ. Nec non pœnitentium erat mortuos efferre & ſepelire Conc. Carth. 4. can. 74. can. Sacerdos. 26. qu. 7. Reconciliatio publicè pœnitentium fiebat in Cœna Domini ab Epiſcopo per manuum impoſitionem Conc. Agathenſis. can. 9. d. can. in capite. Ditmarus libr. 4. de funere Othonis III. *Et juſtis ei factis ab Heriberto Archiepiſcopo Colonienſi, quarta die in cœna Domini ad Sanctum Petrum, ubi pœnitentibus more Eccleſiaſtico introductis, & indulgentiâ reſolutis, animæ præſentis corporis ab Archipræſule remiſſio datur.* Et in decurſu pœnitentiæ frequens fiebat manuum impoſitio d. can. in capite. Nimirum virgis tunſo capite, & hoc eſt quòd ſignificabat Purpurius Donatiſta apud Optatum Milevitan. libr. 1. cùm vellet Cæcilianum quaſi malè ordinatum Carthaginenſem Epiſcopum, redigi in ordinem pœnitentium. *Et quaſſetur illi caput de pœnitentiâ.* Pœnitentiæ publicæ locus fuit in laïcis duntaxat, eam non ſubiére Preſbyteri & Diaconi, ut ſacri ordinis pudori conſuleretur Conc. Carthag. 5. can. 11. & Leo ad Ruſtic. Narbonenſ. epiſt. 90. can. confirmandum. & dd. ſeqq. 50. diſt. Concil. Hybernenſ. can. Preſbyter 82. diſt. Pœnitentia publica unica erat poſt baptiſmum, id eſt non iterabatur. Si fortè qui ſemel ſuſceperat pœnitentiam publicam, iterum lapſus eſſet in caſum obnoxium pœnitentiæ publicæ. Conc. Eliberit. can. 7. Toletan. 3. can. 11. Ambroſ. de pœnitent. libr. 2. *Nam ſi verè agerent pœnitentiam, iterandam poſtea non putarent, quia ſicut unum baptiſma, ita una pœnitentia quæ tamen publicè agitur, nam quotidiani nos debet pœnitere peccati, ſed hæc delictorum leviorum, illa graviorum.* Et Auguſtin. epiſt. 54. *In tantum autem hominum aliquando iniquitas progreditur, ut etiam poſt actam pœnitentiam, poſt altaris reconciliationem vel ſimilia, vel graviora committant, & tamen Deus facit etiam ſuper tales oriri ſolem ſuum, nec minùs tribuit quàm ante tribuebat, largiſſima munera vitæ ac ſalutis, & quamvis eis in Eccleſiâ locus humillimæ pœnitentiæ non concedatur, Deus tamen ſuper eos ſuæ patientiæ non obliviſcitur..* Et hoc eſt quòd ait Syricius in epiſt ad Himerium can. de his verò. 33. qu. 2. Pœnitentem qui acta pœnitentia, ite-

rum lapſus eſt, non habere ſuffugium pœnitendi, quia publica pœnitentia non iteratur, ſalvâ Communionis gratiâ in extremis.

Melioribus Eccleſiæ ſeculis viguit in Eccleſia pœnitentiæ publicæ uſus, tamquam præſentiſſimum remedium ſalutis & fortiſſimum vinculum diſciplinę Eccleſiaſticæ. Hâc de causâ in Eccleſiâ Conſtantinopolitanâ inſtitutus Pœnitentiarius Preſbyter qui præeſſet pœnitentibus, ſubſidio futurus Epiſcopo, cujus erant primariæ partes in his quæ pertinent ad pœnitentiam, maximè ad ſolemnem & publicam. Socrat. libr. 5. cap. 19. οἱ ἐπίσκοποι τῶν ἐκκλησιῶν κανόνι τὸν πρεσβύτερον, τὸν ἐπὶ τῆς μετανοίας προσέθεσαν ὅπως ἂν οἱ μετὰ τὸ βάπτισμα πταίσαντες, ἐπὶ τοῦ προβληθέντος. τούτου πρεσβυτέρου ἐξομολογῶνται τὰ ἁμαρτήματα. *Epiſcopi Eccleſiarum Canoni id eſt matriculæ adiecere Preſbyterum, qui præeſſet ut poſt Baptiſmum coram Preſbytero ad eam rem deſignato peccata ſua confiterentur.* Ejuſdem inſtituti fuit, quòd in ſingulis Eccleſiis Cathedralibus vel Collegiatis, fuit impoſitus Pœnitentiarius cap. inter cætera de offic. ordinar. Quòd uſu receptum in pleriſque Eccleſiis maximè in Galliâ, unde memoratur Pœnitentiarius Lemovicenſis in cap. propoſuit de Cleric. excommunicat. miniſtrant. Sed pœnitentiæ publicæ uſum cùm officio Preſbyteri Pœnitentiarii ſuſtulit Nectarius in Eccleſiâ Conſtantinopolitanâ, commotus ſcandalo inde ſuboto, ob ſtuprum à Diacono illatum mulieri pœnitenti de quo Socrates fuſiùs loco modo laudato & Sozomen. lib. 7. cap. 16. Nicephor. Callixt. libr. 12. cap. 28. In aliis Eccleſiis etiam Orientis non deſiit pœnitentiæ publicæ uſus, Joannem quemdam reum nefariæ necis Æmilii ad pœnitentiam publicam ineundum hortatus eſt. Syneſ. epiſt. 44. ἕλξῃ σιγῶν, καὶ ἐκκείσῃ τῇ δίκῃ, καὶ σὺ κἀγώ, καὶ πᾶς ὃν οὐ προκαθαίρει μετάνοια δημοσιευθεῖσα. *Tacens ac mutus protraheris, judicioque proponeris, tuque & ego & quemcumque publica pœnitentia, non priùs expiaverit.* In Eccleſiâ Romanâ tenaciùs retentus eſt uſus pœnitentiæ. Innocent. I. ad Decentium. *De pœnitentibus qui ſive ex gravioribus commiſſis ſive ex levioribus pœnitentiam gerunt, ſi nulla interacuiat ægritudo, quinta feria ante Paſcha eis dimittendum Eccleſiæ Romanæ conſuetudo demonſtrat.* Per hæc tempora conſuetudinem Romanæ Eccleſiæ ſecuta Fabiola clariſſima fœmina, publicam pœnitentiam non horruit ob ſecundas nuptias contractas ſuperſtite priore viro, à quo non ſine causâ diverterat. Auctor eſt Hieronym. ad Occeanum. *Quis hoc crediderit ut poſt mortem ſecundi viri in ſemet reverſâ errorem publicè fateretur, & totâ urbe ſpectante Romanâ, ante diem Paſchæ, in Baſilicâ quondam Lateranenſi, qui Cæſariano truncatus eſt gladio, ſtaret in ordine pœnitentium, Epiſcopo, Preſbiteris, & omni populo collachrymantibus ſparſum crinem, ora lurida, & ſqualidas manus ſordida colla ſubmitteret.*

In

In Mediolanenſi Eccleſiâ ſingulari exemplo indicente Ambroſio ejus Eccleſiæ Epiſcopo, pœnitentiam publicam ſubiit Theodoſius pro nefariâ cæde Theſſalonicenſium. Theodoret. libr. 5. cap. 17. Hoc exemplo erubeſcentes pœnitentiam publicam acerbiùs corripit Auguſtin. Homil. 49. *Fortaſſis immò quod non dubitatur, propterea Deus voluit ut Theodoſius Imperator ageret pœnitentiam publicam, in conſpectu populi, maximè quia peccatum ejus celari non potuit, & erubeſcit Senator quod non erubuit Imperator, erubeſcit nec Senator, ſed tantùm Curialis, quod non erubuit Imperator, erubeſcit plebeius, ſive negotiator, quòd non erubuit Imperator.* Eadem tempeſtate ſolemnem pœnitentiæ publicæ uſum pari religione coluére Africanæ Eccleſiæ, pro adulterio pœnitentiam publicam indixit Auguſtin. d. homil. 49. *Agite pœnitentiam qualis agitur in Eccleſiâ, ut oret pro vobis Eccleſia.* Unde deſumptus eſt can. agite. 32. qu. 3. Idem moris obtinuit in Galliâ ſolemnem pœnitentiæ publicæ ritum, quæ fiebat in Cœna Domini diligentiùs expreſſit Conc. Agath. can. 9. d. can. in capite. In publicis criminibus pœnitentiam publicam probavit Carolus M. ſecutus Canones Africanos, & Conſtitutionem Leonis de quo extat non unum Capitulare libr. 5. cap. 52. 53. Eodemque tempore pœnitentiam publicam pleriſque locis ferè deſuetam reſtitui, implorato etiam auxilio Principis placuit Patribus Concil. Cabillonenſ. II. can. 25. *Pœnitentiam agere juxta antiquam Canonum conſtitutionem, in pleriſque locis ab uſu receſſit, & neque excommnicandi, neque reconciliandi antiqui moris ordo ſervatur, ut à Domino Imperatore impetretur adjutorium, qualiter ſi quis publicè peccat publica mulctetur pœnitentia, & ſecundum ordinem Canonum, pro merito ſuo excommunicetur & reconcilietur.* Et recenti harum legum memoriâ Ludovicum P. ad pœnitentiam publicam adactum credibile eſt. Quòd in Germania pœnitentiæ publicæ quæ fieret in Cœna Domini ſolemne inſtitutum in Eccleſia Colonienſi jam perduraſſe ſub exitu Othonis III. modò obſervatum eſt ex Ditmaro. In Anglia præter memorabilia quæ nimis nota ſunt, exempla ſolemnis pœnitentiæ Henrici II. & Joannis Regum, non tacenda videtur hoc loco pœnitentia publica civium Oxonienſium Nicolao Legato Sedis Apoſtolicæ judice, ob duorum Clericorum ſuſpendium: acta ſub annum 1213. de qua Mattheus Paris. *Venerunt autem ad eum Oxoniæ Burgenſes: quorum inſtinctu, & præſumptione, duo Clerici ſuſpenſi fuerunt abſolutionem poſtulantes, quibus indicta pœnitentia inter cætera præcepit ut ad ſingulas civitatis Eccleſias depoſitis indumentis, pedibuſque nudis, flagella portantes in manibus euntes, à Preſbyteris Parochianis abſolutionis beneficium cum pſalmo quinquageſimo impetrarent.* Proximioribus etiam temporibus vetus diſciplinæ memor Gregorius IX. blaſphemos pœnitentia publica per Epiſcopos multari vo-

luit adhibito etiam poteſtatis ſecularis auxilio, ſi neceſſe eſſet ex cap. ſtatuimus de Maledic. Denique per tempora penes Epiſcopos relictum eſt publicæ pœnitentiæ arbitrium in atrocioribus & publicis criminibus. Ac noviſſimè Conc. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 8. publicè peccantibus publicam pœnitentiam ab Epiſcopis pro modo delicti infligendam ſtatuit. Secularibus durius videtur conſilium & ſtudium ſanctiſſimorum Antiſtitum, inſtaurandæ pœnitentiæ publicæ in gravioribus delictis, ipſis diſplicet ſeveritas veteris diſciplinæ, quaſi non conveniens ſæculo, & moribus iſtis, facilè contemnitur ſanctio Concilii Tridentini, quaſi non admiſſi in Gallia, denique rejicitur pœnitentia publica; quaſi ſcandalum potiùs quàm fructum paritura, & totis viribus explodenda, nè inde aſſurgat poteſtas Epiſcoporum in laïcos: ſed quâ fronte improbatur reſtitutio veteris diſciplinæ, eadem fides, eadem religio, non iiſdem moribus? qui ſperandum eſt eam ſalvam & incolumen futuram nonnè juſtum eſt votum omnium fidelium, Eccleſiam ſibi & ſuæ dignitati reſtitui, per totum orbem effuſa eſt Eccleſia autoritate diſciplinæ & pœnitentiæ, nonnè iiſdem modis tuenda eſt quibus fœliciter crevit. Non admittetur Concilium Tridentinum, fortaſſis hoc ferendum ſit, ſi quid hac in re novi induxerit, at verò id nihil aliud ſtatuit, quàm quòd pridem conſentiens omnium Conciliorum & Patrum autoritas, nec illud contemnere fas erit, quin convellantur Canones Africani, quos religioſè ſemper coluit Eccleſia Gallicana, multis ſeculis ante Tridentinum Concilium. Pœnitentiam publicam reſtitui placuit Patribus Concilii Cabillonenſis II. Et ob eam rem imploratum auxilium Principis, is erat Carolus M. vota & ſententiam lubens audiit religioſiſſimus Imperator, & ſuâ lege comprobavit pœnitentiæ publicæ uſum nixus Concilio Carthaginenſi & conſtitutione Leonis. Horreſcis pœnitentiam publicam tamquam incivilem, contumeliæ plenam, eam non horruit Theodoſius, & poſteris exemplo ſuo amplectendam propoſuit. Nullum eſſe credis fructum pœnitentiæ publicæ, at ſanior Theodoſius, per pœnitentiam immane ſcelus ſe intellexiſſe ſenſit, ſeque ad ſanam mentem rediiſſe conteſtatus eſt. Hujuſmodi pœnitentiæ fructus eſt quòd erubeſcentia ipſa partem habet remiſſionis Auguſtino de verâ & falsâ pœnitent. cap. 10. pudore publicè pœnitendi, contrahitur pudor peccandi, & quos metus ſupplicii non terret, pudor ſtandi inter pœnitentes ſæpiùs continet & qui exemplo ſceleris quaſi contagio lapſi ſunt, emendationis exemplo ad bonam frugem revocantur, non invidioſa in pœnitentiæ tribunali poteſtas Epiſcopi, quæ prodeſt ad ſalutem hominum, in quâ Epiſcopus manum imponit pœnitenti, non ſine lachrymis, & judex nullo diſcrimine cùm reo humi proſtratus pro ejus ſalute Deum ſupplex exorat alieni pu-

doris, & luctus particeps. Conc. Agathenſ. d. cap. 9. d. can. in capite. *Et cum omni Clero ſeptem Pœnitentiales Pſalmos in terra proſtratus, Epiſcopus cum lachrymis pro eorum abſolutione decantet.* Denique ſi ſapis publicè intereſt Epiſcoporum poteſtatem foveri diſciplinæ tuendæ causâ, quo fideles in officio contineantur, tollantur ſchiſmata & hæreſes quibus Reſpublica pariter atque Eccleſia ſcinditur, & labefactatur. Hieronym. ad Luciferianos. *Eccleſiæ ſalus in ſummi Sacerdotis dignitate pendet, cui ſi non exors quædam & ab omnibus eminens detur poteſtas, tot in Eccleſiis efficientur ſchiſmata, quot Sacerdotes.* Nec ſalva eſſe poteſt diſciplina, ſi Epiſcopi antiquum vigorem remittant. Cyprian. epiſt. 55.

CAPUT X.

Ordinis Epiſcopalis reconciliatio Eccleſiarum pollutarum. Ritus reconciliationis.

AD Epiſcopum pertinet & reconciliatio Eccleſiarum pollutarum ſicut conſecratio, quia utraque eſt ordinis Epiſcopalis, & requirit miniſterium ordinis, ita ut per ſimplicem Preſbyterum expediri non poſſit, non obſtante quacumque conſuetudine religionis cap. aqua. de conſecr. Eccleſ. vel altar. quia ea quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, per inferiores carentes ordine præſcribi non poſſunt cap. quantò. de conſuetudin. & hoc juris uſu perpetuum fuit; Chartagine nondum recepta à Vandalis, Baſilicam Divi Cypriani per Sacerdotes Arrianos id eſt Epiſcopos, quorum proprium eſt nomen Sacerdotis expurgatam ſolemniter, ſeu reconciliatam fuiſſe Auctor eſt Procopius de bello Vandalic. libr. 1. ὁι μὲν τῶν αρειανῶν ἱερεῖς τότε ἱερόν ἐκάθηραν ἅπαν, καὶ τῶν ἐνταῦθα ἀναθημάτων τὰ κάλλιστα ἐκρέμων. *Sacerdotes Arriani templum omne purgarunt, & donaria quæ eſſent pulcherrima ſuſpenderunt.*

Et in Galliâ cùm Baſilica B. Dionyſii Martyris eſſet polluta tempore Chilperici, ex conflictu in ea ſuborto ob purgationem mulieris adulterii inſimulatæ, pro qua in Eccleſiam conventum erat, eam reconciliavit Ragnemodus Pariſienſis Epiſcopus. Rem narrat Gregor. Tur. libr. 5. cap. 32. de reconciliatione Eccleſiæ expreſſiùs Aymoin libr 5. cap. 29. *Interea Eccleſiâ ſine officiis manente, dùm hæc ad Regem delata fuiſſent, interminatus eſt nulli eorum prorſus fore benevolum, donec Ragnemodi Parrhiſiaci Antiſtitis, in cujus Diœceſi hæc acta fuerant, reconciliatione veniam merentur, quos Epiſcopus facinus confitentes, pœnitentia indicta communioni reſtituit, Eccleſiamque reconciliavit.* Et in Aquitaniâ ſub annum 1010.

cùm Baſilica S. Martialis Lemovicenſis eſſet polluta, quinquaginta circiter viris aut fœminis præ turbâ oppreſſis in introitu Eccleſiæ, eam per Arnaldum Petragoricenſem Epiſcopum, abſente Girardo proprio Epiſcopo, ſolemni ritu luſtratam refert Ademarus quem olim rerum Aquitanicarum ſtudio totum exſcripſi ex Codice Thuano. *Quadrageſimâ verò mediâ ad nocturnas vigilias multitudine populi in eâdem Baſilicâ ad tumulum B. Martialis intrante, viri cum mulieribus plus quinquaginta invicem conculcati intra Eccleſiam expiraverunt, & die craſtinâ ſepulti ſunt, tum Epiſcopus Girardus abierat Romam, idcircò per Arnaldum miſſum eſt Epiſcopum, qui poſt tertium diem, cum aquâ Epiſcopali Eccleſiam reconciliavit.* Eccleſiam licet exemptam reconciliavit Epiſcopus alienus vice proprii Epiſcopi, ideòque rectè ſubnotatur ejus abſentia ab Ademaro, quia Eccleſiæ exemptæ in his quæ ſunt ordinis Epiſcopalis puta in petitione chriſmatis, conſecratione Eccleſiarum, collatione Ordinum & aliis ſimilibus ſubjiciuntur Epiſcopo Diœceſano. cap. veniens de præſcript. Eccleſia ſemel polluta non poteſt reconciliari per ſimplicem Preſbyterum, etiam de mandato Epiſcopi, quia Epiſcopus quidem poteſt mandare inferioribus ea quæ ſunt juriſdictionis, ſed ea quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, nequaquam poteſt demandare inferioribus cap. aqua de conſecr. Eccleſ. vel altar. Ratio differentiæ eſt quòd ea quæ ſunt Juriſdictionis, non ita hærent perſonæ Epiſcopi, at ea quæ ſunt ordinis quæ Epiſcopus aſſequitur in conſecrarione, ita propria ſunt Epiſcopi, ut ab eo cedi non poſſint alii quàm Epiſcopo, & cedantur Coepiſcopo non ut alii, ſed ut alteri ipſimet propter vinculum & neceſſitudinem Sacerdotii, quæ Epiſcopos omnes velut unum habet, Eccleſias omnes velut unam colligit. Ambroſ. epiſt. 25. *Poſſet etiam illis videri ſuſpecta neceſſitudinis ſacerdotalis gratia.* Aliter jure veteri Pontificio ſi quidem dedicatio fiebat à Principe, ſed ea alii mandari poterat. Hujus juris ſingulare argumentum eſt quòd in L. ſacra. §. 1. ff. de rer. diviſ. locus ſacer dicitur, cùm Princeps, cùm dedicavit, vel dedicandi dedit poteſtatem. Si Eccleſia conſecrata polluta fuerit reconcilianda eſt per Epiſcopum aquâ benedictâ cum vino & cinere cap. propoſuiſti de conſecr. Eccleſ. vel altar. quàm aquam Epiſcopalem vocat Ademarus. Quòd ſi Eccleſia non conſecrata polluatur non negatur poſſe reconciliari per ſimplicem Preſbyterum aquâ exorciſatâ, id eſt aqua benedicta cum ſale Gloſſ. in cap. ult. cul. vit. ſolemnem exorciſmum ſeu reconciliationem Eccleſiarum ſine causâ affectaſſe Donatiſtis notat Optatus libr. 2. *Exorciſaſtis & Laniſtis ſine causâ parietes, ut hoc nequitiæ genere ſubrueritis ſimpliſſimorum hominum mentes.*

CAPUT XI.

Epiſcopalis Ordinis fuit Canonizatio ſanctorum. Quo tempore tranſlata ad S. Pontificem. Adhuc penes Epiſcopum eſt tranſlatio reliquiarum.

AB initiis ſurgentis Eccleſiæ Canonizatio Sanctorum fuit penes Epiſcopos, in ſua quemque Diœceſi, tamquam apex & faſtigium eorum, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis & ea fuit minùs ſolemnis, nec aliam ſolemnitatem deſideravit, quàm quòd Epiſcopus, cognita vitæ ſanctitate & miraculis defuncti, votis & concurſu populi ad ejus tumulum, ipſius nomen in Diptycha, ſeu ſacras Tabulas referret, quò ejus memoriâ quot annis ſolemni die coleretur. Cyprian. epiſt. 37. *Denique & dies eorum quibus excedunt annotate, ut communicationes eorum, inter memorias Martyrum celebrare poſſimus.* Tumulis Martyrum imponebat Epiſcopus altare; & ſacram ædem, vix è vita migravit Nilamnon incluſus, quàm Theophilus Alexandrinus Epiſcopus ſuper illius ſepulchrum templum conſtruxit. Sozomen. libr. 8. cap. 19. Zebina vita functo in eremo, ejus tumulo ædes ſacra inædificata apud Cittam vicinum oppidum Theodoret. de vit. patr. cap. 24. ὁ δὲ θεσπέσιος Ζεβινᾶς ἀποτελευτήσας, εἰς τὴν πλησιάζουσαν αὐτοῦ κώμην Κίττα δὲ αὕτη καλεῖται τῶν νομιζομένων ἀπήλαυσε, καὶ σηκὸν δὲ τῇ θήκῃ μέγιστον ᾠκοδόμησαν. *Divino autem Zebina ante illum vita functo, vicinam apud Cittam juſta facta ſunt templumque loculo ejus maximum inædificarunt.* Ob id locum ſepulturæ B. Antonii cælatum ex ipſius præcepto, nè ſublato corpore Martyrium inædificaretur refert. Hieronym. in vit. Hilarion. cauſam occultandi juxta præceptum Antonii fuiſſe referentis nè Pergamius ſublato ad villam ſuam ſancti corpore Martyrium fabricaretur. Sanctitatis laude Clariores Monachos Ægyptios à Sarracenis Latrunculis interemptos ab Epiſcopis regionis in Sanctorum numerum relatos memorat Caſſianus Collat. 6. cap. 1. *In hac ſummæ vitæ ac ſanctitatis Monachi commorantes, repentè ſunt à diſcurrentibus Sarracenorum Latrunculis interempti, quorum corpora licet ſciremus, tam à Pontificibus regionis illius, quàm ab univerſa plebe Arabum tanta veneratione prærepta, & inter reliquias Martyrum condita, ut innumeri populi à duobus oppidis concurrentes, graviſſimum ſibi certamen indixerint, & uſque ad*

gladiorum conſtictum , pro ſancta rapina ſit eorum progreſſa contentio &c Et quòd Martyri conſtruebatur oratorium Martyrium dicebatur. Conc. Calced. & an. 8. l. 7. C. Th. de ſepulchr. violat. Pallad. Hiſt. Lauſiac. cap. 105. Εἰσῆλθεν εἰς τὸ μαρτύρειον ἑαυτοῦ ὃ ᾠκοδομήκει αὐτὸς ἐν ᾧ κατέκειτο λείψανα τοῦ θείου ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. *Ingreſſus eſt in ſuam Martyrium quòd ipſe ædificarat , in quo locavit reliquias S. Joannis Baptiſtæ.* Et Martyrarii Clerici qui præerant oratoriis dicatis in honorem Martyrum Conc. Aurelianenſ. 2. Can. 13. *Abbates Martyrii recluſi, vel Presbyteri Apoſtolica dare non præſumat.* Gregor. Tur. de Miracul. libr. 2. cap. 46. *Eo tempore cùm poſt obitum Martyrarii, Urbanus Diaconus hujus Baſilicæ ordinatur Ædituus.* Et Id. libr. 4. Hiſt. cap. 11. *Unde factum eſt ut conjuncti Clerici cùm Leubaſte Martyrario & Abbate cùm magno apparatu Arvernum properarent.* Cùm quis Martyrio occubuerat, Epiſcopus cujus in Diœceſi Martyr paſſus erat, ea de re referebat ad Primatem, à quò convocatis Epiſcopis, re plenius cognitâ, an is Martyres inter cooptandus eſſet, decernebatur, Tempore Diocletiani, Menſurius Carthaginenſis Epiſcopus, conſultus à ſecundo Tigiſitano Epiſcopo illos qui ex edicto ſacros codices tradere recuſaſſent, & eam ob cauſâm Martyrii agonem ſubiiſſent, in Martyrum album referendos cenſuit, facinoroſos vero vel fiſci debitores, qui reatus eluendi cauſâ, vel ære alieno ſe liberandi, ſeſe ultro deferebant, eis denegandum eſſe nomen & honorem Martyrum judicavit Auguſtin. in Brevicul. Collat. *Quidam etiam in eadem Epiſtola facinoroſi arguebantur, fiſci debitores qui occaſione perſecutionis , vel carere debent onerosa multis debitis vita , vel purgare ſe putarent, & quaſi abluere facinora ſua vel certè acquirere pecuniam, & in cuſtodia deliciis perfrui de obſequio Chriſtianorum.* Erant Hæretici maximè Donatiſtæ qui æmulatione fidelium, Martyrii gloriam affectabant, ideòque nè hujuſmodi Martyres dicerentur, vetuit Conc. Cartaginenſ. 1. Can. 2. *Martyrum dignitatem nemò prophanus infamet neque ad paſſiva corpora, quæ ſepulturæ tantùm propter miſericordiam Eccleſiaſticam commendari mandatum eſt redigant, ut aut inſaniâ præcipitatos, aut aliquos tali pacto , aut aliâ ratione peccati disjunctos, non ratione vel tempore competenti quo Martyria celebrantur Martyrii nomine appellet.* Hac de cauſâ etiam nè fideles deciperentur falſa religione pſeudo Martyrum, ſancitum fuit nè priùs colerentur reliquiæ Martyrum, quàm vindicati eſſent, id eſt probati & affecti judicio Epiſcoporum, à Cæciliano tùm Archidiacono, poſteà Epiſcopo Carthaginenſi reprehenſa eſt Lucilla, potens ſed factioſa fœmina, quòd ante ſacram communionem os neſcio cujus Martyris nondum vindicati libaret, id eſt oſculo delibaret. Optat. Milevit. libr. 1. *Hoc apud*

Carthaginem poſt ordinationem Cæciliani factum eſſe, nemo eſt qui neſciat, per Lucillam ſcilicet neſcio quàm fœminam factioſam, quæ ante concuſſam perſecutionis turbinibus pacem, dùm adhuc in tranquillo eſſet Eccleſia, cùm correptionem Archidiaconi Cæciliani ferre non poſſet, quæ ante ſpiritalem cibum & potum os neſcio cujus Martyris, ſi tamen Martyris, libere dicebatur, & eum præponeret Calici ſalutari os neſcio cujus hominis mortui, etſi Martyris, ſed necdum vindicati, correpta cùm confuſione irata diſceſſit. Sed cùm ſæpius obrepente zelo contingeret fideles decipi, falſorum Martyrum cultu, ut tempore Alexandri III. in quodam qui in temulentia necatus ferebatur, Alexander III. conſtitutionem edidit, ne liceret quem pro ſancto venerari abſque autoritate Romanæ Eccleſiæ cap. audivimus de reliquiis & vener. ſanct. ab eo tempore Canonizatio ſanctorum fuit ſolemnior, nec aliter facta eſt quàm prævia diligenti inquiſitione per teſtes de vita & miraculis Canonizandi, quæ fit auctoritate ſedis Apoſtolicæ cap. venerabili de teſtib. Adhuc Epiſcopo integra eſt tranſlatio & probatio reliquiarum ſanctorum pridem receptorum, inventas Gervaſii & Protaſii Martyrum reliquias tranſtulit & in Baſilica Ambroſiana collocavit Ambroſius, in loco quem deſtinaverat propriæ ſepulturæ, Teſtis ipſe epiſt. 85. ad Marcellinam Sororem. *Nam cùm Baſilicam dedicaſſem multi tamquàm uno ore interpellare cœperant dicentes, ſic in Romana Baſilica dedices, reſpondi faciam ſi Martyrum reliquias invenero quid multa Dominus gratiam dedit, formidantibus etiam Clericis juſſi eruderare terram, eo loci qui eſt ante Cancellos Sanctorum Felicis atque Naboris, inveni ſigna convenientia, adhibitis etiam quibus per nos manus imponenda fore, ſic ſancti Martyres eminere cœperunt ut adhuc nobis ſilentibus arriperetur urna, & ſterneretur prona ad locum ſancti Sepulchri, invenimus miræ magnitudinis viros duos ut priſca ætas ferebat, oſſa omnia integra, ſanguinis plurimum, ingens concurſus populi per totum illud Biduum quid multa condivimus integra, ad ordinem tranſtulimus veſpere jam incumbente ad Baſilicam Fauſtæ, ibi vigiliæ tota nocte, manus impoſitio, ſequenti die tranſtulimus ea in Baſilicam quam appellant Ambroſianam, & in fine hunc ego locum prædeſtinaveram mihi, dignum eſt enim ut ibi requieſcat ſacerdos, ubi offerre conſuevit, ſed cedo ſacris victimis dexteram portionem, locus iſte Martyribus debebatur.* Corpora Sanctorum transferri ſine conſilio Principis & Epiſcopi licentia vetuit Conc. Moguntin. 1. Can. 51. *Corpora Sanctorum de loco ad locum nullus transferre præſumat ſine Conſilio Principis, vel Epiſcoporum Sanctæque Synodi licentia.*

CAPUT XII.

Epiſcopalis Juriſdictionis eſt canonica obedientia, ſubjectio, & reverentia Clericorum. Solemnis precurſus Epiſcopis, relatio nominis Epiſcoporum in Dipthyca Eccleſiæ, dies anniverſarius Ordinationis Epiſcoporum.

EMensis his quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, ſequuntur ea quæ ſunt Juriſdictionis ſtrictius ſumptæ, id eſt quæ ſpeciali nomine appellata eſt lex Diœceſana, quòd competat Epiſcopo ratione poteſtatis quàm habet in variis cauſis per univerſam Diœceſim, alias enim lex Diœceſana labius ſumitur, pro univerſa Juriſdictione Epiſcopi, uti cùm Comitatum Cantabriſienſem Epiſcopo Lincolnienſi ademptum, & Epiſcopo Elienſi lege Diœceſana ſubditum fuiſſe refert Matth. Pariſ. ad ann. 1109. *Nam defuncto Richardo qui ultimus fuit Abbas in inſula & Comitatu de Cantabrigge, Epiſcopo Lincolnienſi ſubtracto, huic novo Pontifici lege Diœceſanâ ſubiicetur Comitatus.* In cenſu horum quæ ſunt legis Diœceſanæ primùm locanda eſt canonica obedientia, ſubjectio, & reverentia, omnes Clerici & Monachi qui ſunt intrà Diœceſim ſunt in poteſtate Epiſcopi, & ſi ei recuſent parere, ſi quidem Clerici deponuntur, ſi Monachi excommunicatione cum Laïcis pleſtantur Conc. Calendonenſ. Can. 8. Can. quidam Monachorum. 18. qu. 2. Eâ ſe ætate Monachi erant extra clerum. Ideòque pœnis canonicis id eſt depoſitione non puniebantur ut Clerici, ſed excommunicatione ut Laïci. Inde Clerici & Monachi lege Diœceſana ſubditi ſunt Epiſcopo, eique præſtant debitam obedientiam & reverentiam cap. Quòd ſuper hiſ. de major. & obedient, & quicumque ordinantur, tenentur Epiſcopo edere profeſſionem fidei, & promiſſionem ſubjectionis obedientiæ & reverentiæ, proprio Chirographo conſignatam Conc. Toletan. XI. Can. 10. Can. quamquam. 23. diſt. Et ordinati vinculo ordinationis fiunt ſubditi ordinantis. Petrus Cellenſ. lib. 8. epiſt. 16. *Præ cæteris hoc unum ad præſens poſtulat, ut de manu veſtra primitias Clericatus, id eſt coronam accipiat, hoc etenim ſigno accepto, magis ſe obligatum erga obſequium veſtrum non immerito deinceps arbitrabitur, & vos tamquam plantæ veſtræ bonum jure providebitis*, & idem epiſt. 18. ejuſd. libr. *Habeat itaque vos Dominum,*

& ſigno Clericatus à vobis ſuſcepto, patronum & auctorem hujus ordinis habeat. Hoc jure etiam ſemel ordinatis à ſuo Epiſcopo, & conſtituto in quapiam Eccleſiâ, non licet ab ea diſcedere, & aliam ad Diœceſim migrare, quin prius à ſuo ordinatore, vinculo obedientiæ quo ligati ſunt abſolvantur. Ob id Aymericus Claromontenſis Epiſcopus cum Clerico Cœnomanenſi Vvillelmo de Longeio nomine, Archidiaconatum in propria Eccleſia contuliſſet; quò ritè res fieret eum à ſuam poteſtate abſolvit. Hildebertus Cœnomanenſis Epiſcopus Auctor eſt ipſe epiſt. 55. *Gratias igitur beatitudini veſtræ de collato agens beneficio, eundem Vvillelmum vobis & veſtræ commodo Eccleſiæ, ab ea quam conſecratori ſuo debet obedientiam liberum omnino & abſolutum.* Clerici inquam debent parere Epiſcopo ut Domino. Ignatius epiſt. ad Trallianos. τῷ ἐπισκόπῳ ὑποτάσσεσθε, ὡς τῷ κυρίῳ. *Epiſcopo ſubjecti eſtote ut Domino*, vel quæ mitior eſt ſententia, ut Patri, non ut Domino Hieronym. ad Nepotianum. *Sta ſubjectus Pontifici tuo, & quaſi animæ parentem ſuſcipe*, & Paulo poſt *ſed Epiſcopi ſacerdotes ſe eſſe noverint, non Dominos, honorent Clericos quaſi Clericos, ut & ipſis à Clericis, quaſi Epiſcopis honor deferatur, ſcitum eſt illud oratoris Domitii, cur ego te, inquit habeam ut principem, cum tu me non habeas ut Senatorem.* Unde libatus eſt Can. ſta ſubjectus. 95. diſt. Clerici debent Epiſcopo Canonicam obedientiam, id eſt qualem Canones deſiderant, Epiſcopus enim non debet gravare Clericos talliis vel exactionibus, vel inhoneſtè eos tractare, memor præcepti Apoſtoli, neque Dominantes in clero, ſed forma id eſt typus facti gregis cap. 1. de Exceſſ. prælat. id eſt non debet eis imponere operas ſerviles Can. placuit. 10. qu. 3. Can. nullus Epiſcopus. 1. qu. 1. Conc. Meldenſ. Can. 37. Ambroſ. II. officior. 27. *Epiſcopus ut membris ſuis utatur Clericis, & maximè miniſtris, qui ſunt verè filii, quem cuique viderit aptum muneri ei deputet.* Notatur Henricus Archiepiſcopus Moguntinus quòd Clericos militum ludibrium faceret, & in ſolemni epulo, cùm Clerici ante milites conſediſſent, juſſerit ut bini quique milites ſingulos Clericos ſibi pro pulvinari ſubjicerent, cujus facti memoriâ ejus ſepulchro inſcripti hi verſus referuntur ab Alberto Argentinenſi in Chronic.

Nudipes Antiſtes non curat Clerus ubi ſtes.
Dùm non in cœlis ſtes ubicumque velis.

Item Epiſcopus non poteſt exigere juramentum fidelitatis à Clericis, niſi ab his quibus rerum Eccleſiaſticarum adminiſtratio credita eſt. Can. ult. 22. qu. 5. cap. nullus de jurejurand. Eo nomine Archidiaconum, penès quem erat diſpenſatio ærarii Epiſcopalis Epiſcopo jurejurando caviſſe de rebus rectè adminiſtrandis colligere eſt ex eo quòd

K

Fulbert. epiſt. 34. Lyſiardi Archidiaconi Senonenſis in Archiepiſcopum ſuum contumaciam perſtringens : *Quid dicemus*, inquit, *de juramento fidelitatis quòd ita contaminat, ut Epiſcopo ſuo non corde, nec verbo, nec opere fidelis exiſtat.*

Præter ſubjectionem & obedientiam Clerici debent reverentiam Epiſcopo. In argumentum reverentiæ Epiſcopalis, in altari in quo Epiſcopus Miſſam celebravit, Preſbytero non licet eodem die Miſſam celebrare. Conc. Antiſſiodor. can. 10. can. ult. de Conſecr. diſt. 2. Et Vicariis Preſbyteris non licet offerre, id eſt Miſſæ ſolemnia celebrare in Dominico ſeu in Cathedrali Eccleſiâ, præſente Epiſcopo. Conc. Neocæſar. can. 13. ult. 95. diſt. Nec fas eſt Preſbyteris ante Epiſcopum ingredi, & ſedere in ſacrario, ſed ſimul cum Epiſcopo. Concil. Laodic. can. 56. can. non oportet ead. diſt. Epiſcopo procedente in Eccleſiam, moris fuit Clericos & Virgines quæ caſtitatem profeſſæ erant, ei occurrere. Epiphanio Conſtantiæ Cypri Epiſcopo Conſtantinopolim adventanti ſolemni cum proceſſione Cleri occurrit Joannes Chryſoſtomus qui tum Eccleſiæ C. P. præerat. Sozomen. libr. 8. cap. 14. ὁ δὲ ἰωάννης εἰσιόντα ἀυτὸν τῇ ὑπαντήσει τοῦ παντὸς κλήρου ἐτίμησεν. *Joannes ingredientem totius Cleri proceſſione veneratus eſt.* Occurſum Virginum obſervavit Auguſtin. epiſt 203. *Tranſit honor hujus ſæculi, in futuro Chriſti judicio, nec abſidæ gradatæ, nec cathedræ velatæ, nec ſanctimonialium occurſantium, atque cantantium greges adhibebuntur ad defenſionem, quæ hîc honorant, ibi onerant.* Epiſcopis etiam à Clericis & Monachis cum thuris ſuffitu, & facibus, occurri ſolitum. Cùm in Proconeſſum exilio deportaretur Nicephorus C. P. monaſterii magni agri Præfectus eum navigio prætervehi, revelante numine ſentiens, eum ſuffitu & coreis proſecutus eſt θυμιάμασι, καὶ κηροῖς προύπεμπεν ἀυτὸν Auctor eſt Cedren. in Leone Armenio. Epiſcopis etiam tamquam Præſidibus verbi Dei, à Clericis & Monachis cum Codicibus Evangeliorum occurri antiqui moris fuit. Ekkeard. Junior de caſib. Monaſter. S. Galli cap. 1. *Parat illicò Baſilicam, & aram parat tapetis, & pallio dorſili caminatam Evangelio. Epiſcopum, aliquos qui aderant Preſbyteros recipere jubet.* Et ſub finem ejuſd. capit. *Poſt non multum quoque temporis accidit Petrum etiam Veronenſem Epiſcopum, à Palatio redeuntem, ſimili loci gratiâ inopinatum venire, fratres autem ſuſcipientes illum, quod melius quidem habebant Evangelium ei offerebant.* Et idem cap. 9. *Ad recipiendum enim Epiſcopum cum Evangelio, etiam ſi frater conſcriptus non fuerit, æquum eſſe ut pariter occurrant omnes concordant, & mox ſuſcipitur Epiſcopus Victor Evangelium obtulit ipſi, quod ubi ille oſculatur, Victor revertitur.* Nec recens inſtitutum in ſolemni proceſſu Epiſcoporum, ſuper eorum caput pallium de-

Athanaſio redeunti, Alexandrini occurrunt variis agminibus per ſexus ætates & artes diviſis. Nazian. orat. 21.

portari. Id honoris delatum Joanni Vincentio Ordinis Prædicatorum à Bononienſibus, non ſine calumniâ apud Gregorium IX. quaſi ſeſe pro Apoſtolico gereret. Thomas Cantipratenſ. libr 2. cap. 1. *Ut autem Civitas Bononienſis approximantem audivit, occurrit ei Nobilium & Magnatorum, civium & populorum innumerabilis multitudo, qui neſcientes aliquid majoris honoris impendere pannum ſericum in quatuor haſtis, ſupra ſanctum virum in magno laudis jubilo deportabant. Hæc vidit Diabolus & invidit, inſtigatque quemdam nefarium, qui hæc Gregorio Papæ velociſſimè nunciaret, addens quòd ſe frater Joannes pro Apoſtolico gereret, qui equo albo incederet, & ſuper ſe pannum ſericum faceret deportari.* Reverentiæ Epiſcopalis inſigne argumentum eſt & illud, quòd nomen Epiſcoporum tam ſuperſtitum quàm defunctorum refertur in Dyptichis Eccleſiæ, & eorum memoria celebratur in precibus publicis, inter jura Epiſcopalia refertur *ἀναφορὰ τοῦ ὀνόματος τούτου.* Balſamon. in can. I. Synod. Conſtantinopolit. 1. & 2. Et in pœnis canonicis ſi Epiſcopus extraneos vel hæreticos hæredes inſtituerit, nomen ejus de Epiſcoporum memoriâ tollitur, id eſt inter Epiſcopos non recitatur. Synod. Carthag. can. 84. apud. Balſamon. African. can. 48. Joannis Chryſoſtomi nomen tabulis Eccleſiæ reponi juſſit Atticus C. P. Socrat. libr. 7. cap. 25. *μνείαν ἰωάννου ἐν ταῖς εὐχαῖς ἐκέλευσε ποιεῖσθαι, ὡς δὲ τῶν ἄλλων ἐπισκόπων τῶν κεκοιμημένων εἰώθει γίνεσθαι. Præcepit ut Joannis mentio fieret in precibus, ſicut de aliis Epiſcopis ſolet.* Etiam extranei Epiſcopi ex conſuetudine nominati inter Miſſarum ſolemnia ut Archiepiſcopus Ravennæ in Eccleſiâ Mediolanenſi, de quo conſultus Gregorius à Conſtantio Epiſcopo Mediolanenſi ei reſpondit conſuetudinem inquirendam libr. 3. indict. 12. epiſt. 37. *Quòd autem ſcripſiſtis, quia ſcandalizantur plurimi eorum, quia fratrem & Coepiſcopum noſtrum Joannem Ravennatis Eccleſiæ inter Miſſarum ſolemnia nominetis requirenda vobis conſuetudo antiqua eſt.* Nec illud omittendum teſtimonium Eccleſiæ certantis in obſequium & honorem Epiſcoporum, quòd dies natalis id eſt anniverſarius ordinationis Epiſcoporum, ſolemniter celebratur can. ſolemnitates de conſecr. diſt. 1. De natali Aurelii Carthaginenſis Epiſcopi. Auguſtin. de verb. Domin. Sermon. 32. *Dies anniverſarius ordinationis Domini ſenis Aurelii craſtinus illuceſcit, rogat & admonet per humilitatem meam charitatem veſtram, ut ad Baſilicam Fauſti devotione venire dignemini.* De natali ſuæ ipſius ordinationis idem homil. 24. *Veruntamen cùm dies anniverſarius noſtræ ordinationis exoritur, tunc maximè honor hujus officii tanquam primo imponatur, attenditur.* Ità & natalis ordinationis Romanorum Pontificum concelebratur, ſolemni cum invitatione Epiſcoporum. Paulin. epiſt. 16. ad Delphinium, de natali Anaſtaſii I. Pontificis. *Poſteà quoque*

interpoſito tempore, etiam ad natalem ſuum, quod Conſacerdotibus ſuis tantum deferre ſolet, invitare dignatus eſt.

CAPUT XIII.

Thronus Symbolum Juriſdictionis Epiſcopalis. An liceat Epiſcopo per ſe mutare ſedem in Eccleſiâ. Feuretius reprehenſus.

EPISCOPUS ſolus in Eccleſiâ habet jus throni: Concil. Carth. IV. can. 34. *Epiſcopus in Eccleſiâ & in conſeſſu Preſbyterorum ſublimior ſedeat.* can. Epiſcopus 95. diſt. Sedem Epiſcopi Græci θρόνον vocant propter dignitatem. De cathedra Jacobi Euſeb. libr. 7. cap. 14. τὸν γὰρ Ἰακώβου θρόνον τοῦ ἀποστόλου, τοῦ πρώτου τῆς Ἱεροσολύμων ἐκκλησίας, τὴν ἐπισκοπὴν πρὸς αὐτοῦ τοῦ σωτῆρος, καὶ τῶν ἀποστόλων ὑποδεξαμένου εἰς δεῦρο πεφυλαγμένον, οἱ τῇ δὲ κατὰ διαδοχὴν περιέποντες ἀδελφοὶ σαφῶς τοῖς πᾶσιν ἐπιδείκνυνται. *Jacobi enim Apoſtoli cathedram, qui primus ad Hieroſolymitanæ Eccleſiæ Epiſcopatum electus à Servatore & ejus Apoſtolis, ad iſtud tempus ſervatam Epiſcopi qui illic ordine ſucceſſerunt, omnibus oſtendunt.* Et Epiphan. hæreſ. 78. num. 7. καὶ πρῶτος οὗτος εἴληφε τὴν καθέδραν τῆς ἐπισκοπῆς ᾧ πεπίστευκε Κύριος τὸν θρόνον αὐτοῦ, ἐπὶ τῆς γῆς πρώτῳ. *Et primus ille Epiſcopalem cathedram cœpit, cui primo ſuum in terris thronum Dominus tradidit.* Nec invidioſum nomen throni in Epiſcopo, quod conveniat & Regum ſolio; Græcis enim thronus nihil aliud eſt quàm ſella cum ſubſellio, quâ uſi ſunt eriam privati: Atheneuſ. libr. 5. cap. 6. θρόνος αὐτὸ μόνον ἐλευθέριος ἐστι καθέδρα σὺν ὑποποδίῳ. *Thronus eſt ſella cum ſubſellio, in quâ ſedent liberi tantùm.* Sedes Epiſcopi debet eſſe ſublimior propter dignitatem. Auguſtin. epiſt. 234. *Oportet ergo ut in congregatione Chriſtianorum Præpoſiti plebis eminentiùs ſedeant, ut in ipſa ſede diſtinguantur, & eorum officium ſatis appareat; non tamen ut inflentur de ſede, ſed ut cogitent ſarcinam undè reddituri ſint rationem.* Et Ambroſ. de dignit. Sacerdot. cap. 3. *Nè habeatur in Eccleſiâ cathedra ſublimior, & conſcientia Sacerdotis reperiatur humilior.* Et idem eod. libr. cap. 6. *Nam quid aliud interpretatur Epiſcopus, niſi ſuperinſpector, maximè cum ſolio in Eccleſiâ editiore reſideat, & ita cunctos reſpiciat, ut & cunctorum oculi in ipſum reſpiciant.*

Dignitatis causâ ut thronus Epiſcopi collocetur in medio ſacrario ſeu Preſbyterio, ſanxit auctor Conſtitut. Apoſtolicar. libr. 2. cap. 57. κείσθω δὲ μέσος ὁ τοῦ ἐπισκόπου θρόνος παρ' ἑκάτερα δὲ αὐτοῦ καθεζέσθω τὸ πρεσβυ-

τέλειον, καὶ οἱ διάκονοι παρεστάθωσαν. *Sit ſolium Epiſcopi in medio poſitum, & ex utroque ejus latere ſedeant Preſbyteri, & adſtent Diaconi.* In medio locatur thronus Epiſcopi propter dignitatem & autoritatem, quia eſt Symbolum Epiſcopalis Juriſdictionis & poteſtatis: Unde inſtallatio Epiſcoporum fit ſolemniter per cathedræ impoſitionem. Gregor. Tur. libr. 8. cap. 5. *Cùm viderem eum à te tonſuro capite quaſi Epiſcopum ordinari, deinde ſuper cathedram puram, ſolâ fuligine tectam impoſitum ferri, prælucentibus coram Lychnis & cereis.* Et Ademar. in Chronic. de inſtallatione Giraldi Lemovicenſis Epiſcopi: *Primò ad S. Martialem venerunt ſimul & recepti ſunt à Monachis; inde Monachi duxerunt cum antiphonis ad Eccleſiam Cairohenſem, ibi in cathedrâ ſedit, & humeris populi vectus, Canonicis antiphonas concinentibus textum Evangelii à Grimoardo legendum ſumpſi, & ita legens, & aſſiduè dextrâ benedicens, ad oſtium Baſilicæ S. Stephani ſedens cum gloriâ deductus eſt: Grimoardus tradidit ei portas Eccleſiæ, Arnaldus cordas ſignorum, & ambo in ſede Sancti Martialis inthronizaverunt eum, & altâ voce, Te Deum laudamus Arnaldus Epiſcopus intonuit, Epiſcopum ſedentem oſculati ſunt omnes.* Ideòque Epiſcopus non poteſt cathedram collocare in Monaſteriis, & aliis locis exemptis. can. Luminoſo. 18. qu. 2. ſed in propriâ Eccleſiâ omnia agit è cathedra; ut reconciliatio pœnitentium, quæ fiebat ab Epiſcopo per manuum impoſitionem, ſolebat fieri ante abſidem, ſeu tribunal Epiſcopi. Conc. Carthag. III. can. 32. can. Preſbyter. 26. qu. 6. In docendi officio maximè elucebat dignitas cathedræ Epiſcopalis; ſolebant Epiſcopi orare ad populum é ſuggeſtu pro gradibus altaris: Auguſtin. de civit. Dei libr. 22. cap. 8. *Quòd cùm ex Dominico Paſchæ die tertiò fieret in gradibus exedræ, in quâ de ſuperiore loquebar loco.* Et idem de verb. Domini ſerm. 62. *Quamquàm & nos qui vobis videmur de ſuperiore loqui loco, cum timore ſub pedibus veſtris ſumus quoniam novimus quàm periculoſa ratio de iſtâ, quaſi ſublimi ſede reddatur.* Hinc pacis causâ, abdicatâ ſede Conſtantinopolitanâ Gregorius Nazianzen. in oratione habitâ in Synodo 150. Epiſcoporum quæ eſt 32. valedixit cathedræ ſublimi & cancellis ſuggeſtûs; è quo ſolebat orare: χαῖρε καὶ ὦ καθέδρα τὸ ἐπίφθονον ὕψος, τοῦτο καὶ ἐπικίνδυνον & paulò poſt, καὶ ἡ βιαζομένη κιγκλὶς αὐτὴ τοῖς περὶ τὸν λόγον ὠθιζομένοις. *Vale cathedra, invidioſum hoc & periculoſum faſtigium, atque hujus ſuggeſtûs cancelli, vim paſſi ab auditoribus impellentibus.* Cathedra Epiſcoporum erat gradibus elevata, & velo adornata, & hoc eſt quòd ait Auguſtin. epiſt. 203. perſtringens pompam Epiſcoporum, *nec abſidæ gradatæ, nec cathedræ velatæ.* Et hæc omnia inſtituta ſunt propter dignitatem & autoritatem Epiſcoporum, & propter myſticam rationem ut Epiſcopus noſcat ſe verſari in loco ſublimi, ſed periculoſo, ut è ſpeculâ

ſubditis invigilet, & ſine reprehenſione vivat tamquàm poſitus coram omnium oculis.

Feuretius libr. 3. cap. 3. num. 12. quo ſolet ingenio dignitati, & poteſtati Epiſcoporum inſultare, & ad invidiam in ipſos nomen Principis ciére, cenſuit Epiſcopum non poſſe mutare ſedem, vel altiùs tollere, ſine conſenſu Metropolitani, Principis & Capituli. Ego non ingratiis fatear Epiſcopo non licere ſublimiùs tollere cathedram, quàm par ſit; nec eam transferre in locum incongruum & incommodum Epiſcopali miniſterio. Notatur inter cætera Paulus Samoſatenus Antiochenus Epiſcopus quòd ſublimiorem thronum ſibi poſuiſſet. Euſeb. libr. 7. cap. 24. Βῆμα καὶ θρόνον ὑψηλὸν ἑαυτῷ κατασκευασάμενος, οὐχ' ὡς Χριστοῦ μαθητὴς σήκρητον δὲ ὥσπερ οἱ τοῦ κόσμου ἄρχοντες ἔχον τε καὶ ὀνομάζων. *Tribunal & thronum ſublimem ſibi comparans non ut Chriſti diſcipulus, ſecretum ſive ſecretarium, ut ſeculares magiſtratus vocans.* Admiranda magis quàm imitanda humilitas S. Martini Turonenſis Epiſcopi qui in ſecretario Eccleſiæ numquam viſus eſt ſedere in cathedrâ, ſed tantùm humiliore ſellulâ, cujus comparatione faſtum cujuſdam Epiſcopi qui ſublimiori ſede velut regio ſolio conſedebat, meritò reprehendit Sever. Sulpit. de virtutib. B. Martin. dialog. 3. *Illud non prætetibo, quòd in ſecretario ſedens numquam cathedrâ uſus eſt, nam in Eccleſiâ nemo umquam illum ſedere conſpexit, ſicut quemdam nuper teſtor Dominum, non ſine meo pudore vidi, ſublimi ſolio quaſi regio tribunali, celsâ ſede reſidentem. Sedebat autem Martinus in ſellulâ ruſticanâ ut eſt in uſibus ſervulorum, quas nos ruſtici Galli Tripetias, vos Scolaſtici, ut certè tu qui de Græciâ veniſti tripodes nuncupatis.* Sed nimis durum eſt legem ignotam Patribus, & Canonum regulis dari Epiſcopis, nè poſſint mutare Sedem in Eccleſiâ, ſi ita rationabiliter viſum fuerit, non expectato conſenſu Principis, vel Metropolitani, vel Capituli. Baſilica Epiſcopalis, ut cæteræ, eſt in poteſtate Epiſcopis. Conc. Aurelianenſ. I. can. 19. omnes Baſilicæ. 16. qu. 7. Epiſcopi eſt ornare & inſtaurare Eccleſiam, ſi quid igitur Epiſcopus novi ædificet in Eccleſiâ, quo locus deformior vel deterior fiat, poteſt conveniri interdicto, nè quid in loco ſacro fiat. L. 1. ff. nè quid in loc. ſacr. vel poteſt ei novum opus nunciari, & ſi nuntiationi non deferat, poteſt provocari ad Metropolitanum vel proximum Superiorem. cap. dilecti. de appellat. cap. cùm ex injuncto. de novi oper. nunciat. Satis idonea ſunt hæc remedia juris, ut deformitati vel incommodo Eccleſiæ conſulatur, fruſtrà ei occurritur ſine neceſſitate, accerſito prꝏmaturè & extra ordinem auxilio Metropolitani, vel Principis. Non poteſt adiri Metropolitanus ante gravamen, nec cognoſcit de cauſis Epiſcoporum niſi per appellationem. cap. duo ſimul. de offic. Ordinar. can. conque-

ſtus. 9. qu. 3. nimiſque invidioſum eſt in re leviori, cui juris communis providentia patet, peti auxilium Principis. Fruſtrà poſtulatur à Principe quòd de jure communi obtineri poteſt. L. Imperatores. ff. de reb. auctor. judic. poſſid.

CAPUT XIV.

Epiſcopalis Juriſdictionis eſt inſtitutio & deſtitutio Clericorum. De jure collatio Beneficiorum ſpectat ad Epiſcopum, ex conſuetudine vel privilegio ad inferiores. Collatio facta ab Epiſcopo poſt jus devolutum ad Superiorem eſt nulla & irrita. An detur locus appellationi tamquam ab abuſu: reprehenditur Feuretius. An collatio Beneficiorum devolvatur à Vicario ad Epiſcopum: notatur error Feuretii. Concurſus Summi Pontificis in collatione Beneficiorum.

AD Epiſcopum pertinet inſtitutio & deſtitutio Clericorum cap. cùm querente. de offic. Ordinar. cap. cùm ex injuncto. in fin. de hæretic. Cujus eſt Ordinatio, ejuſdem eſt inſtitutio; Ordinationem ſtatim ſequebatur inſtitutio; Ordinatio non fiebat ἀπολελυμένως, abſolutè ſine titulo; quemquam ſine titulo ordinari vetitum eſt Conc. Chalced. can. 6. & conſtitutione Urbani II. can. neminem. can. Sanctorum 70. diſt. Cùm quis ordinabatur Preſbyter vel Diaconus, vel Clericus, ordinabatur ſub titulo certæ Eccleſiæ; quod ſuâ ætate in deſuetudinem abiiſſe teſtatur Zonaras in d. can. 6. οὕτως τὸ παλαιὸν πᾶς χειροτονούμενος τῆς δὲ τῆς ἐκκλησίας ἱερεὺς, ἢ διάκονος ἢ κληρικὸς ἁπλῶς ὠνομάζετο, εἰ καὶ νῦν τοῦτο πάντη καταπεφρόνηται. *Sic olim quicumque ordinabatur Sacerdos vel Diaconus, vel Clericus, hujus Eccleſiæ nuncupabatur, quamvis hoc totum poſtea ſit neglectum.* Antiqui juris obſervantiâ Hilduinus Abbas Cœnobii Sancti Dionyſii, priuſquàm conſecraretur in Epiſcopum Colonienſem, Preſbyter ordinatus eſt ad titulum Eccleſiæ Colonienſis: Regino 2. Chronic. *Porrò Coloniæ Agrippinæ Rex Hilduinum Abbatem præponere tentavit, in Pontificali cathedrâ, fecitque à Francone Epiſcopo Tungrenſis Diœceſis, in Aquiſpalatio Preſbyterum ordinari, ad titulum Sancti Petri prædictæ Metropolis.* Inde diviſis Parochiis in ſingulis Eccleſiis, ſinguli Preſbyteri inſtituebantur. Conc. Sardic. can. 6. Conc. Rhemenſe can. 9. can. ſicut in unaquaque. 21. qu. 2. Dionyſ. epiſt. 2.

can Eccleſias. 13. qu. 1. De Alexandrinis Eccleſiis. Epiphan. hæreſ. 68. art. 4. καθ' ἑκάστην γὰρ εἷς πρεσβύτερος ἐστιν ἀποτεταγμένος. *Nam unicuique Eccleſiæ unus attribuebatur Preſbyter.* Aliquandò de gratiâ Ordinatorum fiebat, ut Preſbyteri ordinarentur ſine certo titulo, poſtulante ordinando, ſic à Lampio Barcinonenſi Epiſcopo, ſine titulo ſe ordinatum memorat. Paulin. epiſt. 6. ad Severum. *Nam ea conditione in Barcinonenſi Eccleſiâ conſecrari adductus ſum, & ipſi Eccleſiæ non alligarer, in Sacerdotium tantùm Domini, non etiam in locum Eccleſiæ dedicatus.* Sed hoc vix fiebat, ut quiſquam ordinaretur ſine titulo; pro Clericis non habebantur qui ordinati eſſent ſine titulo, & notæ causâ Acephali, id eſt ſine capite dicebantur, hujuſmodi Clericos velut monſtra horreſcebat Eccleſia. Concil. Moguntin. I. can. 22. *De Clericis vagis, ſeu de Acephalis, id eſt, de his qui ſunt ſine capite, neque in ſervitio Domini noſtri, neque ſub Epiſcopo, neque ſub Abbate, ſed ſine canonicâ vel regulari vitâ degentes, hos neque inter laïcos ſecularium officiorum ſtudia, neque inter Clericos religio tenet divina, &c.* Quòd paucioribus repetitur ex Conc. Pariſienſ. can. nulla 93. diſt. Hâc analogiâ quemdam Clericum Acephalum id eſt ſine titulo à ſe non diſceſſurum Lundenſi Arch. ſpondet Stephan. Tornacenſ. epiſt. 153. *Abſit ut Acephalus exeat à vobis, & tamquam ventis expoſitus ſine titulo Clericus, &c.* Ex quo inſtitutio ſeparata eſt ab ordinatione, & collatio Eccleſiarum fuit in merâ & liberâ poteſtate Epiſcoporum; unde natum eſt Beneficii nomen. Collatio Eccleſiarum ſeu Beneficiorum manſit etiam penès Epiſcopos. can. decretum. can. regenda. can. quæcumque. 10. qu. 1. can. omnes Baſilicæ. can. nullus. 16. qu. 7. can. quidam. 18. qu. 2. cap. ex frequentibus de inſtitut. Et collatio Beneficiorum pertinet ad electum poſt confirmationem, ante conſecrationem. cap. noſti. cap. qualiter. cap. tranſmiſſam, de elect. cap. cùm jam dudum. de præbend. quia electus per confirmationem aſſequitur ea quæ ſunt Juriſdictionis, quorum in cenſu eſt collatio beneficiorum. Gloſſ. in d. cap. transmiſſam, & in cap. aqua de conſecr. Eccleſ. vel altar. Etſi beneficium ſit liberum, collatio mera pertinet ad Epiſcopum, quæ dicitur propriè collatio; ſi verò beneficium ſit juris Patroni, inſtitutio dicitur pertinere ad Epiſcopum, ad præſentationem Patroni, & in hoc diſtinguitur inſtitutio à collatione. cap. ſi quando. de offic. delegat. cap. cùm in illis. §. cùm autem. de præbend. in VI. In Eccleſiis ſeu Capellis unitis Monaſteriis, quoad temporalia, id eſt quoad decimas, oblationes, vel alias obventiones, præſentatio Preſbyteri pertinet ad Monachos, inſtitutio ad Epiſcopum. can. ſanè quia. 16. qu. 2. can. Capellani. 13. qu. 2. cap. 1. de Cappell. Monachor. cap. cùm & plantare. §. in Eccleſiis. de privileg.

vileg. cap. ſicut nobis. de ſuppl. neglig. Prælat. In Eccleſiis verò quæ pleno jure, id eſt quoad temporalia & ſpiritualia, quoad decimas & alios reditus, & quoad curam animarum pertinent ad Monachos, inſtitutio pertinet ad Monachos: cujus enim eſt poſſeſſio, id eſt res poſſeſſa, ejus eſt inſtitutio. can. viſis. 16. qu. 2. cap. cùm inter. de re judicat. & hoc jure uſi etiam Templarii. d. cap. cùm & plantare. §. in Eccleſiis. Joann. Saliſber. Policratic. libr. 7. cap. 22. *Mirabile eſt in oculis noſtris: Milites namque ſui favore Eccleſiarum diſpoſitionem vendicant, occupant perſonatus, & quodammodo ſanguinem Chriſti fidelibus miniſtrare præſumunt; quorum ferè profeſſio eſt humanum ſanguinem fundere.*

De jure collatio beneficiorum pertinet ad ſolum Epiſcopum, ſalvo jure patronatûs: ſed ex conſuetudine, vel privilegio eadem poteſt pertinere ad alios inferiores Epiſcopo; ut ad Capitulum, cap. cùm Eccleſia Uvlterana. de Elect. vel ad unum è Canonicis ratione ſuæ hebdomadæ; cap. mandatum. de præbend. in 6. vel ad Archidiaconum, quod obtinet in Archipreſbyteratu; can. ſi in plebibus. 63. diſt. de quo Arnulf. Lexov. epiſt. 37. vel ad Abbates vel Abbatiſſas, cap. cùm olim de præſcrip. cap. dilecta. de major. & obedient. cap. dilecta. de exceſſ. Prælat. vel ad Cardinales in ſuis titulis, quia in his habent jura Epiſcopalia; cap. his quæ. de major. & obedient. cap. dilectus. de Capell. Monachor. Malè ſibi ſuadet Jo. Andreas in cap. quamquàm. de Elect. in 6. collationem beneficiorum non propriè eſſe Juriſdictionis Epiſcopalis, quòd multi etiam non Epiſcopi beneficia conferant: quòd enim beneficia conferuntur ab inferioribus Epiſcopo, non eſt de jure, ſed ex privilegio, vel conſuetudine preſcriptâ; & licet de jure collatio beneficiorum ſpectet ad ſolum Epiſcopum, tamen Abbas vel inferior, eam longo tempore præſcribere poteſt adversùs Epiſcopum, quia eſt ſolùm Juriſdictionis Epiſcopalis; d. cap. cùm olim. Ea quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, ab inferioribus nullo tempore præſcribi poſſunt, cap. quantò de conſuetud. ſed ea quæ ſunt Juriſdictionis præſcribi nihil vetat, d. cap. cùm olim. Epiſcopus poteſt conferre beneficia etiam extra Diœceſim, quia collatio beneficiorum eſt Juriſdictionis voluntariæ; cap. poſt electionem. de conceſſ. præbend. Gloſſ. in cap. novit. de offic. Legat. Ea quæ ſunt voluntariæ Juriſdictionis, quocumque loco expediri poſſunt; ut adoptio, emancipatio, manumiſſio, L. 2. ff. de offic. Proconſ. L. emancipari de Adopt. Dubitatum eſt an idem juris eſſet in Vicario Epiſcopi: Baldus in d. L. 2. & Barbutias in d. cap. novit. cenſuerunt Vicarium Epiſcopi non poſſe conferre beneficia extra Diœceſim, quia Juriſdictio delegata non poteſt exerceri extra territorium delegantis; Bartol. in L. cunctos populos C. de ſumm. Trinit. quorum ſententiam juvat cap. ſtatutum de

præbend· in 6. in verb. per ſuos Vicarios generales, in eorum Diœceſibus exiſtentes. Tamen verius eſt etiam Vicarium Epiſcopi poſſe conferre beneficia extra Diœceſim, quia unum eſt tribunal Epiſcopi & Vicarii cap. referente de præbend. cap. non putamus de conſuetud. in 6. cap. Romanâ de appellat. eod. libr. Vicarius in collatione beneficiorum eodem jure utitur quo Ordinarius, quia una & eadem Eccleſia ſeu res non debet diverſo jure cenſeri, cap. cùm in tuâ de decim. cap. quia circa de privileg. & hæc eſt ſententia Boer. quæſt. 30. Covarruv. 3. variar, cap. 20. Rebuff. in prax. part. 1. in form. Vicariat. n. 227. Flamin. de reſignat. benefic. libr. 7. qu. 24. n. 32. Gloſſ. in Pragm. tit. de collat. §. & quia unſ. Vicario. Eadem ratione collatio beneficii quocumque tempore fieri poteſt, etiam die feriato vel de nocte, quia eſt voluntariæ Juriſdictionis L. 2. actus. C. de Feriis. Frideric. Senenſ. conſil. 11. Rebuff. de nominat. qu. 14. num. 27. & 31. Gomeſ. in regul. de infirm. qu. 38. Flamin. de Reſignat. benefic. libr. 12. qu. 8. num. 38. Navarr. Concil. 8. num. 1. Barboſa in cap. conſuluit de offic. delegat.

Collatori ordinario dantur ſex menſes ad conferendum: ceſſante Ordinario intra tempus collatio devolvitur ad ſuperiorem gradatim, & collatio facta ab Ordinario poſt jus devolutum ipſo jure nulla & irrita. cap. licet. cap. litteras. cap. ult. de ſupplend. neglig. Prælat. cap. nulla. cap. cum noſtris, de conceſſ. præbend. cap. cùm acceſſiſſent. de Conſtitut. Fevretius tamen qui rimulas ubique ſectatur, ut appellationi tamquam ab abuſu aditum inveniat, ab hujuſmodi collatione tamquam ab abuſu appellari poſſe voluit libr. 2. cap. 6. n. 11. Quod nimis abſurdum eſt, non unâ ratione: Primò, non licet appellare tamquam ab abuſu, vel quomodocumque, niſi à ſententiis Judicum; appellatio non admittitur niſi à Judice, & ab actu judiciali. L. ſcire oportet. ff. de excuſſ. tutor. Appellatio iniquitatis ſententiæ querelam continet. L. Præfecti. ff. de minorib. At collatio beneficii eſt quidem actus Juriſdictionis, non contentioſæ, ſed voluntariæ; eſt actus extra judicialis qui non recipit appellationem: nimirum eſt mera donatio. d. cap. ult. de ſuppl· neglig. Prælat. cap. poſtulaſtis. de conceſſ. præb. Secundò, à collatione facta jure devoluto ad Superiorem appellare haud neceſſe eſt, quia collatio beneficii facta poſt devolutionem, ipſo jure eſt nulla & irrita, tamquàm facta à non habente poteſtatem cap. ex frequentibus de inſtitut. Lapſu temporis collatio devolvitur ipſo jure ad Superiorem, devolutio fit ipſo jure, & transfert poteſtatem conferendi vel eligendi ad Superiorem cap. nè pro defectu de Elect. cap. quamquam. eod. tit. in 6. Rebuff. in prax. part. 1. tit. de devolut. n. 27. Molin. in regul. de infirm. reſignantib. num. 52.

Fruſtrà igitur deſideretur appellationis auxilium, maximè appellationis tamquam ab abuſu, quod eſt ſubſidiarium; nec datur niſi deficiente toto jure, cùm ratio nullitatis ſufficiat: Fruſtrà Pontifices tot vigiliis remedia juris excogitarunt, pro ritè ordinandis & componendis collationibus beneficiorum, ſi ea tamquam vacua & inania, indigent auxilio Prætoris: fruſtrà denique poſtulatur à Principe quod de jure communi obtineri poteſt. L. Imperatores. ff. de reb. auctor. judic. poſſidend.

Epiſcopus poteſt conferre beneficia per ſe, vel per Vicarium; quia collatio beneficiorum eſt Juriſdictionis, & quæ ſunt Juriſdictionis mandari poſſunt inferioribus Clericis cap. aqua. de conſecrat. Eccleſ. vel altar. Sed Vicarius Epiſcopi non confert beneficia, ſine ſpeciali mandato cap. final. de offic. Vicar. in 6. cap. dudum de præbend. eod. Quòd ſi Vicarius conferat beneficium incapaci vel indigno, quæſitum eſt an collatio devolvatur ſeu redeat ad Epiſcopum. Fevret. libr. 3. cap. 3. num. 18. exiſtimavit collationem devolvi ad Ordinarium, motus hac ratione, quòd Vicarius conferendo indigno vel incapaci, non poteſt privare Ordinarium jure propriæ collationis. Sed parum meretur de Epiſcopis, qui hoc loco aliena & indebita jura eis tribuit, non idoneum habitura auctorem, & paſſim propria eis eripit, variis technis & artibus: à Vicario enim ad Ordinarium devolutionem admitti, omninò à jure abhorret; quia unum eſt auditorium Ordinarii & Vicarii, à Vicario ad Epiſcopum non admittitur appellatio; ergo nec devolutio, nè ab eodem ad eundem admittatur devolutio, vel appellatio. d. cap. referente. d. cap. non putamus. d. cap. Romana. & ita placuit Garciæ de beneficiis. part. 5. cap. 8. Nec valet ratio quæ movet Fevretium quòd dolo Vicarii Ordinarius non poteſt privari jure collationis, quia Ordinarius ſibi imputare debet quòd non idoneum Vicarium, vel Procuratorem elegit, C. denique Suit. L. cum mandatu in fin. ff. de minoribus. L. fin. C. de acquir. poſſeſſ. Vicarius quidem poteſt revocari ad nutum, Clem. & ſi principalis de reſcrip. ſed ejus geſta ante notitiam revocationis rata erunt, propter fidem publicam. L. ſi fortè. ff. de offic. Præſid. Etſi Vicarius Epiſcopi antequàm revocaretur, beneficium contulerit indigno, vel incapaci, jus conferendi beneficii quaſi vacantis non devolvitur ad Ordinarium, ſed ad Summum Pontificem, qui ſolus confert beneficia vacantia per incapacitatem jure devoluto; Epiſcopus verò confert beneficia vacantia per mortem vel renunciationem.

Collatio beneficiorum pertinet ad Epiſcopum tàm de jure communi, quàm de conſuetudine generali. cap. cùm veniſſent de inſtitut. Sed poteſtas conferendi quæ datur Epiſcopis, non impedit præventionem Summi Pontificis, qui concurrit cum omnibus Ordinariis in collatione be-

neficiorum, & in concurſu per præventionem confert quæcumque beneficia vacantia cap. ſi à ſede. de præbend. in 6. quia eſt Ordinarius ordinariorum, can. cuncta per mundum. 9. qu. 3. cap. antiqua de privileg. Tamen jure noviſſimo, & ſecundùm decreta Senatûs Pariſ. concurrentibus in datâ proviſione Apoſtolicâ & proviſione Ordinarii, præfertur jus ordinarii collatoris. Conſtitutione D. Ludovici anni 1268. Ordinariis reſtituta eſt collatio libera beneficiorum, ſublatis reſervationibus Apoſtolicis beneficiorum nondùm vacantium quas gratias expectativas vocant. Hanc ſecuta eſt conſtitutio Caroli VI. anni 1418. edita occaſione ſchiſmatis quo tum laborabat Eccleſia ſciſſa in partes Benedicti & Joannis 24. Jo. Juvenal de Urſinis in ejus vit. ad ann. 1398. *Et fut conclud. que l'Egliſe de France ſeroit reduite à ſes anciennes libertez, & franchiſes; c'eſt à ſçavoir, que les Ordinaires donneroient les Benefices eſtans en leurs collations, & que toutes graces expectatives & reſervations ceſſeroient, & que aux benefices on procederoit par voïe d'élection, & en appartiendroit la collation aux Ordinaires, &c.* Sed conſtitutio regia brevi ſublata propter abuſus Ordinariorum, quòd pleraque beneficia conferrent proximis & vernaculis, contemptis viris benè meritis, non ſine querela Univerſitatis Pariſienſis. Idem Urſin. ad ann. 1399. *Pourceque par les Ordonnances Royaux, qui avoient eſté miſes ſur l'Egliſe de France avoit eſté remiſe en ſes libertez & franchiſes, & ordonné que les Ordinaires donneroient les Benefices; ils en diſpoſerent à leurs valets & ſerviteurs, & de ce ceux de l'Univerſité s'en plaignirent, & non ſans cauſe.* Et idem ad ann. 1414. *Et ce qui meut le Roy & ſon Conſeil à non uſer deſdites Ordonnances, ce fut pource qu'on diſoit communement que les Ordinaires uſoient tres-mal de la collation des Benefices, & les donnoient à leurs parens & ſerviteurs, ſans en faire proviſion aux Gens notables, Clers graduez ou Nobles.*

CAPUT XV.

Epiſcopalis Juriſdictionis eſt erectio Parochiarum Juſtitiæ Eccleſiarum. Creatio dignitatum Eccleſiaſticarum de novo eſt ſummi Pontificis.

AD Epiſcopum pertinet novorum titulorum, ſeu Eccleſiarum Parochialium erectio. Nova Eccleſia ſeu Capella non poteſt ſubſtrui intra fines alterius, nè antiquiores Eccleſiæ propter novas ſuam juſtitiam amittant, id eſt decimas, oblationes & alia jura canonica can. quicumque. can. de decimis. 16. qu. 1. Juſtitiæ Eccleſiæ ſunt decimæ, & oblationes quæ jure communi debentur Eccleſiæ Parochiali, vel quarta funeraria ut in cap. certificari. de ſepulturis. Hac ſignificatione juſtitias Eccleſiarum Aquitaniæ, à Vvaffario Duce armis vindicaſſe dicitur Pipinus. Annales Pithœani. ad ann. 760. *Tunc Pipinus Rex cernens Vvaffarium Ducem Aquitaniorum minimè conſentire juſtitias Eccleſiarum, partibus quæ erant in Francia, conſilium fecit cum Francis, ut iter ageret ſupradictas juſticias quærendo in Aquitania.* Ita Hincmarus Rhemenſis Archiepiſcopus Adeboldo petenti, ut ſibi liceret oratorium ædificare, in finibus matricis Eccleſiæ, quæ ſita erat in Rhemenſi Diœceſi, in loco cui nomen Turris, petita conceſſit, ſalvo jure antiquæ loci ipſius Eccleſiæ, & Preſbyteri ejuſdem. Flodoard. lib. 3. Rhemenſ. Hiſt. cap. 20. Eccleſia nova poteſt exædificari in finibus alterius, cauſâ cognitâ juſta de cauſa, putà excreſcente multitudine plebis can. præcipimus. 16. qu. 1. Innocent III lib. 2. epiſt. 6 vel ob diſtantiam locorum, vel difficultatem Parochianorum accedendi ad Eccleſiam, propter tranſitum obvii fluminis, maximè per hyemem cap. ad audientiam. de Eccleſ. ædificand. Capitul. Carol. Calu. tit. 5. cap 7. *Ut Epiſcopi Parochias Presbyterorum, propter inhoneſtum & periculoſum lucrum non dividant. Sed ſi neceſſitas populi exegerit, ut plures fiant Eccleſiæ, aut ſtatuantur altaria, cum ratione & auctoritate hoc faciant. Scilicet ut ſi longitudo, aut periculum aquæ vel ſylvæ, aut alicujus certæ rationis, vel neceſſitatis cauſa popoſcerit, ut populus & ſexus infirmior, mulierum videlicet vel infantum, aut etiam debilium imbecillitas, ad Eccleſiam principalem non poſſit occurrere, & non eſt ſic longè villa, ut Presbyter illic ſine periculo ad tempus & congruè non poſſit venire, ſtatuatur altare; & ſi ita populo complacet, & commodum fuerit, nè ſine*

ratione ſcandalizetur, Parochia maneat indiviſa. Sin autem præfatæ cauſæ poſtulaverint, & populus non conductus, neque cupiditate vel invidiâ excitatus, ſed rationabiliter adclamaverit, ut Eccleſia illis fieri & Presbyter debeat ordinari, hoc Epiſcopi Epiſcopaliter teſte Deo, in conſcientiæ puritate, cum ratione & auctoritate, ſine intentione turpis lucri, maturè conſilio Canonico tractent, & utilitati ac ſaluti ſubjectæ plebis quæque agenda ſunt peragant, & ſecundùm quod ſubtraxerint cuilibet Presbytero de Parochia, de diſpenſa quoque debita ab illo minus accipiant, & alteri, qui quod dividitur à Parochia ſuſcipit, ſub hac eadem menſura imponant.

Sola tamen excreſcentia populi non eſt idonea cauſa erigendi novam Eccleſiam; quod huic caſui conſulatur alio remedio, nimirum adjunctis Clericis, qui ſufficiant ad implendum munus: ſed gravior cauſa deſideratur, nempè diſtantia locorum, & difficultas Parrochianorum accedendi ad percipienda Sacramenta Eccleſiaſtica, & divina Officia audienda. Conc. Trident. ſeſſ. 21. de reform. cap. 4. Farinac. deriſ. 288. vol. 2. Parochio non ſunt prœpagandæ quæſtûs causâ, puta ut procurationes & alia jura Epiſcopalia augeantur, vel ambitionis cauſâ, ut numerus ſubditorum accreſcat: quam ob cauſam de propagatione Parochiarum Epiſcopos ſuæ ætatis increpat Zozimus epiſt. 1. ad Iſichium. *Facit hoc nimia remiſſio conſacerdotum noſtrorum, qui pompam multitudinis quærunt, & putant ex hac turba aliquid ſibi dignitatis acquiri. Hinc paſſim numeroſa popularitas etiam his locis ubi ſolitudo eſt talium reperitur, dum Parochias extendi cupiunt, aut quibus aliud præſtare non poſſunt, divinos Ordines largiuntur*, can. ſi officia 59. diſt. Juſtis de cauſis nova Eccleſia poteſt ædificari in finibus alterius, deſertâ ejuſdem parte ſi ſit pinguior, & habeat unde alia Eccleſia dotari poſſit, ſalvo honore matricis; d. cap. ad audientiam. Sic Hieroſolymitanam ſedem in Patriarchalem erectam, ſalvo honore Metropolitani, is erat Cæſarienſis, patet ex Conc. Nicen. can. 7. can. quoniam. 65. diſt. In conſtructione novæ Eccleſiæ reſervatur competens honor matrici, puta annuus cenſus in argumentum ſubjectionis; cap præterea. 2. de Tranſact. Hoc pacto Theodoricum Monaſterienſem Epiſc. Eccleſiam ſancti Pauli fundaſſe, & fratribus in ea inſtitutis dediſſe novem Eccleſias, quæ annuum cenſum ſolverent matrici, & Capitulo refert Albert. Krantz Metropol. libr. 8. cap. 5. Matrici Eccleſiæ reſervatur & pars oblationum quæ à fidelibus offeruntur die dedicationis Eccleſiæ, vel alio die ſolemni; can. Eleutherius. 18. qu. 2. Ivo Carnotenſ. epiſt 172. *Noverit ergo præſens ætas omniumque ſecutura poſteritas, quod Mauricius Bleſenſis Cœnobii Launomari Abbas; intra terminos cujuſdam Parochiæ ſuæ quæ dicitur, Ulcha Capellam quandam noſtrâ*

auctoritate munitus cœpit ædificare, ad quam quidam Parochiani, qui remoti erant à matrice Eccleſia, ſuis temporibus debitas oblationes reddituri poſſent convenire. Et in fine epiſt. *Vnde cum à cauſa cecidiſſe intelligentes, Capellam quam Bleſenſibus ædificare conceſſimus de cœtero confirmamus, & omnes oblationes Capellarum adjacentium Parochiæ quæ dicitur Vlcha, illibatas tenere ſancimus.* Matrici ſervatur & in diebus ſolemnibus litæ vel proceſſûs ſolemnis officium, quod eſt idoneum argumentum ſubjectionis cap auditis. de præſcript. cap. Cùm inter. de re judicat. Anſelm. Leodiens. de Geſt. Leodienſ. Pontif. cap. ult. *Cùm nedum in Epiſcopali Cathedra, ſed etiam in ruſticanâ qualibet Parochia, illud jus ſibi mater Eccleſia defendat, ut in majoribus ſolemnitatibus filiarum ſuarum frequentià viſitetur: quod ſi neglectum fuerit, judicio ſuorum Synodalium in ſua Synodo vindicetur.* Matrici Eccleſiæ vel Rectori ejuſdem ſervatur & jus præſentandi unà cum fundatore, in præmium dotationis quòd delibata ſit de ejus ſinu, & dotata de ejus cenſu; d. cap. ad audientiam. Eccleſia filialis dicitur, quæ de novo oritur, quaſi ex utero matricis Eccleſiæ. Ex juſta verò cauſa nova Eccleſia poteſt excitari in finibus alterius per Epiſcopum, etiam invito Rectore matricis Eccleſiæ, ſervatis ſolemnibus d. cap. ad audientiam, & Conc. Trident. loco laudato. Eccleſia ſimplex vel Capella poteſt erigi ab Epiſcopo in curatam ſed ſolius ſummi Pontificis eſt Eccleſiam erigere in Collegiatam. De eis Rebuff. in prax. par. 1. Tit. de erectio. in curat. & Parochial. & ſeq. de erect. in Collegiat.

Creatio vero dignitatum Eccleſiaſticarum de novo in Eccleſia pertinet ad ſummum Pontificem. can. 1. 22. diſt. cap. cùm olim. de Conſuetud. Idem dicendum de ſuppreſſione & extinctione dignitatum cap. cùm acceſſiſſent. cap. ex parte de Conſtitut. Innocent III. lib. 2. epiſt. 36. Marcus. qu. 383. tom. 1. Suppreſſio verò & extinctio præbendarum poteſt fieri ab Epiſcopo, non ſine magnâ neceſſitate, putà ob tenuitatem, ubi præbendæ ita tenues ſunt, ut non ſufficiant ſuſtentationi Canonicorum. Conc. Trident. ſeſſ. 24. de Reform. cap. 15. quod ſancitum eſt conſtitutione Aurelianenſi Art. 23.

CAPUT XVI.

Epiſcopalis Juriſdictionis eſt unio beneficiorum. Unionis ſolemnia. Cur in unione non requiratur conſenſus plebis. Laudatur fides plebis.

EPISCOPUS ex juſtis cauſis poteſt unire beneficia ſuæ Diœceſis non exempta cap. ſicut unire. de Exceſſ. Prælat. cap. expoſuiſti. de præbend. cap. conſultationibus. cap. Paſtoralis. de donat. Clem. ſi una. de reb. Eccleſ. non alienand. Cle. nè in agro. §. ad hæc de ſtat. Monach. quia unio beneficiorum, perinde at collatio eſt Juriſdictionis Epiſcopalis. Etiam reſervata ſeu devoluta ſedi Apoſtolicæ unire poteſt Epiſcopus, tamquam Apoſtolicæ ſedis delegatus, nec devolutio impedit unionem, quæ ſine præjudicio obtinentium, id eſt cujus effectus ſuſpenditur ad mortem uſque proviſi Pontificii. Conc. Trident. ſeſſ. 21. de reform. cap. 5. Rebuff. in prax. part. 1. de unionib. num. 31. Epiſcopus poteſt unire deneficia, etiam Monaſteriis vel aliis locis piis, etiam exemptis d. cap. conſultationibus. d. cap. Paſtoralis. d. Clem. ſi una. Ordinarius poteſt admittere reſignationem ad effectum unionis, licet alià, non admittat reſignationem in favorem, quia unio non fit in gratiam perſonarum, ſed propter neceſſitatem, & utilitatem Eccleſiæ Molin. in Reg. de publicand. num. 137. 138. Sede vacante Capitulum an poteſt unire beneficia ſpectantia ad collationem Epiſcopi, videretur poſſe, quia ea quæ ſunt Juriſdictionis Epiſcopalis tranſeunt in Capitulum ſede vacante. cap. cum olim. de Majorit. & obedient. cap unic. eod. tit. in 6. tamen verius eſt non licere Capitulo unire, quia vacante ſede nihil eſt innovandum; cap. unico, ne ſede vacant. Rebuff. d. tit. de unionib. num. 36. Et unio eſt alienatio quædam quæ tollit Epiſcopo poteſtatem conferendi & jura Epiſcopalia, minuitque numerum ſubditorum nec valere poteſt ſine conſenſu Epiſcopi.

Vicarius Generalis Epiſcopi non poteſt unire beneficia ſine ſpeciali mandato, etiam ſi ei data ſit facultas conferendi cum clauſula generali, & ad omnia alia etiam requirentia ſpeciale mandatum, quæ non extenditur ad majora expreſſis cap. qui ad agendum, de procur. in 6. Rebuff. d. tit. de unionib. num. 37. & in form. Vicariat. num. 102. Inferior Epiſcopo, puta Abbas vel prior non poteſt unire beneficia, etiam ſi habeat poteſtatem

poteſtatem conferendi, niſi hoc ſpecialiter ei competat ex privilegio Apoſtolico, vel præſcriptione immemoriali. d.cap.ſicut unire, & d. Clem. Nè in agro §. ad hæc. Rebuff. d. tit. de unionib. num. 32. & in forma Vicariat. num. 102.

Unio beneficiorum per Epiſcopum facienda eſt, cauſâ cognitâ, vocatis quorum intereſt, putà Capitulo Cathedralis Eccleſiæ; quia unio eſt alienatio quædam, quæ conſenſum Capituli deſiderat. d. Clem. ſi una. Conc. Tridentin ſeſſ.7.de reformat. cap.6. Boer.qu.345.idque etiamſi unio fiat ab Epiſcopo tanquam Apoſtolicæ ſedis delegato; quia etiam hoc caſu unio fieri debet ſecundùm formam juris. Conc. Trident. ſeſſ. 21. de reform. cap. 5. In unione faciendâ requiritur etiam conſenſus Patroni, ſive Laïci, ſive Eccleſiaſtici d. cap. Paſtoralis. Conc. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 5. quia ſtatus Eccleſiæ non poteſt immutari ſine conſenſu Patroni. cap. ſuggeſtum. de jure Patronat. cap. pervenit. de Cenſib. cap. dilecta de Exceſſ. prælat. Can. Monaſterium 16. qu. 7. Panormitan. in cap. Cùm acceſſiſſent de Conſtitut. Jo. Sariſber. epiſt. 126. *Non aſſentiente nedum reluctante fundatore, ſtatus Eccleſiæ mutari non poteſt, aut ſubjici ſervituti.* In unione faciendâ requiritur etiam conſenſus inferioris Collatoris d. Clem. nè in agro. §. ad hæc. Beneficia etiam Regii Patronatûs vel collationis non poſſunt uniri ſine conſenſu Regis. Chopin. 2. Monaſtic. tit. 2. num. 21. Non requiritur tamen conſenſus Rectoris Eccleſiæ cùm & fraus non fiat, & unionis effectus in pendenti ſit quoad vixerit d. Clem. ſi una. d. cap. conſultationibus. Conc. Trident. ſeſſ. 21. de reformat. cap. 5. 10. Gallus. qu. 134. Rebuff. in prax. part. 1. in Regul. de unionib. gloſſ. 11. num. 8.

Nec requiritur vocatio vel conſenſus plebis in unione facienda, quia Laïci nihil juris habent in rebus Eccleſiaſticis, quos obſequendi manet neceſſitas, non auctoritas imperandi. Can. benè quidem. 96. diſt. & in his Epiſcopi judicium plebs ſequi debet. Ignat. epiſt. ad Philadelph. τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε, καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ, καὶ διακόνοις. *Epiſcopo attendite & Presbyterio & Diaconis*· Et idem epiſt. ad Trallian. ἀναγκαῖον οὖν ἐστὶν, ὥσπερ ποιεῖτε ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν πράσσειν ὑμᾶς, ἀλλ' ὑποτάσσεσθαι καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ. *Neceſſe igitur eſt, quemadmodum facitis ſine Epiſcopo nihil operari vos, ſed ſubjici & Preſbyterio.* Ariciam urbem ſolo æquavit Henricus V. quòd oppidani Eccleſiam S. Donati extra muros, nè ſedes Epiſcopalis ibi haberetur diſtraxiſſent. Otto Friſingens. 7. chronic. cap. 14. Plebs tamen auditur, ſi habeat juſtam cauſam contradicendi; non contemnenda vox plebis, quæ plerumque zelo domûs Dei tenetur: ea eſt plebecula quæ ſinceram & antiquam fidem tuetur. Ambroſ. in Pſalm. 118. *Plerumque Cle-*

M

rus erravit, Sacerdos mutavit ſententiam, divites cum ſæculi iſtius terreno Rege ſenſerunt; populus fidem propriam reſervavit. Plebis Romanæ fidem. Similibus verbis commendat Hieronym. in proœmio libr. 2. in epiſt. ad Galat. *Uſque hodie eadem vel virtutum veſtigia permanent, vel errorum; Romanæ plebis laudatur fides. Ubi alibi tanto ſtudio & frequentiâ, ad Eccleſias & ad Martyrum ſepulchra concurritur? Ubi ſic ad ſimilitudinem cœleſtis tonitrui Amen reboat, & vacua idolorum templa quatiuntur?* Unio beneficiorum non debet fieri niſi ex causâ neceſſitatis, vel utilitatis Eccleſiæ, putà propter tenuitatem, ſi duæ Eccleſiæ ſint tenuiores, ita ut ſingulæ non ſufficiant ſuſtentationi proprii Preſbyteri. cap. propoſuiſti. de præbend. d. Clem. nè in agro. §. ad hæc. Synod. Aquiſgranenſis. Can. 49. *Statuimus ut ſingulæ Baſilicæ plebes & res quibus conſiſtere poſſint habentes, ſingulos habeant Presbyteros; ſi vero plebes habuerint, & res quibus conſiſtere poſſint ruerint, in arbitrio Epiſcoporum pendet, utrum ita conſiſtere debeant aut poſſint, necnè, &c.* Vel ob viciniam Eccleſiarum, & decrementum populi. Can. & temporis. 16. qu. 1. Can. temporis. 7. qu. 1. puta ſi Eccleſiæ minùs quàm decem mancipia, id eſt, decem familias ſeu colonos habuerint Can. unio. 10. qu. 3. Vel ubi Eccleſia deſtructa eſt; vel deſolata hoſtili vel Barbaricâ clade. Can. poſtquam. 16. qu. 1. Balſamo in Can. Synod. Conſtantinopolit. 1. Vel ob pœnam publici delicti; quando Eccleſia ob nefariam cædem Epiſcoporum amittit dignitatem, & prærogativam ſedis Epiſcopalis, & Parochiæ vice adjungitur proximæ Diœceſi. can. ita; nos Scyllacenorum. 25. qu. 2. Unionibus modum impoſuit Concil. Tridentinum; Ex eo beneficia unius Diœceſis non poſſunt uniri beneficiis, Monaſteriis vel aliis locis piis alterius Diœceſis, nè Eccleſiarum ſtatus confundatur, & una eademque Eccleſia duarum quodammodò Diœceſum fiat. ſeſſ. 14. de reformat. cap. 9. Beneficia curata non uniuntur Monaſteriis, dignitatibus, præbendis, aliiſve beneficiis ſimplicibus. ejuſd. Concil. ſeſſ. 24. de reform. cap. 13. nè magis dignum uniatur minùs digno, contra Regulam juris: Magis dignum trahit ad ſe minùs dignum cap. per tuas de Arbitr. cap. quod in dubiis de conſecrat. Eccleſ. vel alt. Beneficia libera non poſſunt uniri quibuſcumque beneficiis etiam ſimplicibus juris Patronatûs, nè ſtatus beneficiorum confundatur ſeſſ. 25. ejuſd. Conc. de reformat. cap. 9. & beneficia unius ordinis non poſſunt uniri beneficiis alterius ordinis. d. ſeſſ. 24. de reform. cap. 13. Uniones beneficiorum vetitæ Conc. Conſtantienſi cap. 43. ſed lex valet in futurum, non in præteritum; nec enim audiuntur appellationes tamquam ab abuſu ab unionibus factis ante Concil. Conſtantienſe, ita judicatum audio in ſenatu Toloſano 16. Januar. ann. 1620. in cauſa appellationis tamquam

ab abuſu interpoſitæ ab unione Parochialis Eccleſiæ Caſtrinovi de Vallibus apud Cadurcos, facta Monaſterio Virginum de Pojeto, imò non provocatur tamquam ab abuſu ab unionibus factis à 40. annis, antè Conc. Trident. ejuſd. ſeſſ. 7. de reform. cap. 6. ſeſſ. 25. ord. cap. 9.

CAPUT XVII.

Epiſcopalis Juriſdictionis an ſit commendatio Eccleſiarum. Origo Commendarum. Earum uſus damnatur.

ORdinarius poteſt Eccleſias Parochiales ob evidentem neceſſitatem vel utilitatem Eccleſiæ commendare, non ultrà ſex menſes. Can. qui plures. 21. qu. 1. cap. nemo deinceps. de Elect. in 6. Commendatio Eccleſiarum fit ab Epiſcopo ob neceſſitatem, vel utilitatem Eccleſiæ dumtaxat, d. cap. nemo. putà ut detur tempus ad eligendum idoneum Rectorem, & interim Eccleſia Paſtore deſtituta damnum non patiatur. Qua propter commendatarius non facit fructus ſuos, quia eſt nudus miniſter & depoſitarius. Commendare nihil aliud eſt, quam deponere. L. Lucius. ff. depoſit. L. commendare. de US. Hinc Epiſcopo licet tantùm beneficia commendare ad tempus ſex menſium, quia hoc tempus ſatis idoneum viſum eſt, ad deliberandum de eligendo idoneo Rectore, cùm Ordinario non longius detur tempus ad conferendum cap. nulla. de conceſſ. præbend.

Commendatio Eccleſiarum originem cœpit ex neceſſitate Eccleſiæ, labente enim imperio Romano, Siciliâ & majori parte Italiæ à Sarracenis armis occupatâ, Eccleſiæ ut quæque deſtituebantur paſtore, commendabantur vicinioribus Epiſcopis ut eas currarent; & qui conſtituebantur in hujuſmodi Eccleſiis vacantibus, dicebantur incardinari, id eſt, imponebantur his Eccleſiis tamquam Cardinales Sacerdotes. can. relatio. can. illud quoque. 21. qu. 1. can. Paſtoralis. 7. qu. 1. can. fraternitatem. 71. diſt. Vel Epiſcopi ſede ſuâ pulſi conſtituebantur in aliis Eccleſiis vacantibus Cardinales Sacerdotes, ut eas adminiſtrarent, donec eis pateret ſecurus reditus ad ſuam Eccleſiam d. can. Paſtoralis. Vel vacantibus Eccleſiis deſtinabatur Viſitator, ut electionem faciendam promoveret, nè diutius Eccleſia vacaret can. obitum. can. Catinenſis. 61. diſt. can. conſtitutum. 7. qu. 1. can. ita nos. 25. qu. 2. cap. dilectas. de reſcript. Commendarum uſus antiquior eſt, quàm vulgò creditur; jam enim ab ætate Gregorii I. uſu frequentatum id ſcimus ex variis epiſtolis ejuſdem Pon-

tificis, è quibus deſumpti ſunt can. relatio & alii modò laudati. Sed ut pleraque optimè inſtituta, ſequior uſus depravat; cùm ſpecie commendationis beneficiorum, licentia plura beneficia retinendi irreperet, Commendis modus impoſitus eſt conſtitutione Leonis IV. quâ edictum eſt, ut qui plures Eccleſias obtineret, unam in titulum, aliam ſub commendatione obtineret. d. can. qui plures. Ante hæc tempora in Galliâ clarioribus Abbatibus etiam aliæ Abbatiæ tradi ſolitæ procurationis, ſeu adminiſtrationis nomine beneficio Principis. Hilduino Abbati S. Dionyſii à Ludovico Pio commendatæ ſunt Abbatiæ S. Medardi Sueſſionenſis, & S. Germani Pariſienſis. Aymoin. libr. 4. cap. 114. *Ipſe autem venerabilis Abbas præfatus Hilduinus inter plurima quæ ei auguſtali benignitate commiſſa fuerant monaſteria, habebat procurationem Cœnobii nobilis in proſpectu urbis Sueſſorum, quod Clotharius quondam Rex Francorum, filiuſque ejus Sigebertus, in honorem beatiſſimi Medardi Confeſſoris Chriſti, magnis conſtruxerant ſumptibus, in quo & ejus ſacratiſſima tumulaverant membra. Simili modo prædictus Abbas poſt deceſſum* Treninonis *regebat locum Sancti Vincentii Levitæ & Martyris, in ſuburbano urbis Parrhiſiacæ ubi pretioſus Chriſti Confeſſor Germanus requieſcit, &c.*

Anno 1175. Godefrido Epiſcopo Aſaphenſi in Vvallia ſedem ſuam relinquere compulſo ob inopiam & infeſtationem Vvallenſium, Abbatiam Abbendovienſem fortè vacantem in cuſtodiam tradidit Henricus II. Rex Anglorum, Roger. Hoveden. in ejus vit. ad ann. 1175. *Ipſe enim Godefridus Epiſcopatum ſuum deſeruit, paupertate & Vvallenſium infeſtatione compulſus, venienſque in Angliam à Chriſtianiſſimo Rege Henrico benignè & honorificè ſuſceptus eſt, cui & tradidit Abbatiam Abendoviæ vacantem in cuſtodiâ, donec ad propriam ſedem liberum haberet regreſſum.* In pejus ruente corruptelâ ſeculi, in Commendam cecidêre etiam ipſi Epiſcopatus in Germaniâ, uno in titulum, altero in Commendam retento. Primus peſſimi exempli auctor in his partibus Giſelerus Merſburgenſis Epiſcopus, beneficio Othonis III. tranſlatus in Magdeburgenſem Metropolim, unà retento in Commendam Epiſcopatu; quod novum & inſolens eâ ætate fuiſſe ſcribit Albert. Krantz. Metropolis. libr. 3. cap. 37. *Id verò ætas noſtra jam deſiit pro frequentia mirari, quòd paſſim cernimus alteram alteri Eccleſiæ, in unâ perſonâ accedere, ut habeat alteram in titulum, alteram in Commendam, ſed non potuere tum pro rei novitate placari homines.* Temporibus Gregorii VII. jam invaluerat uſus Commendarum. Abbati S. Arnulphi Metenſis, Abbatiam S. Remigii Rhemenſis, in Commendam tradidit Gregorius VII. ob merita viri. Auctor eſt ipſe libr. 1. epiſt. 52. ad Manaſſem Rhemenſem Archiepiſcopum: *Abbas S. Arnulfi Metenſis nobis admodùm placet, etſi poſſet ferre*

onus, ut utraſque Abbatias regeret, Metenſem ſcilicet & Rhemenſem, laudaſſem pro eo, quia vir religioſus & ſapiens eſt. Indè ſequentibus ſeculis res penè in jus tranſiit, & ex diſpenſatione Pontificia factum ab Innocent. III. ut qui plures Parochiales Eccleſias obtineret, unam intitulatam, alteram commendatam haberet. cap. dudum. 2. in fin. de Elect. Eadem ætate Abbatias Epiſcopis traditas in Commendam à Legatis Sedis Apoſtolicæ, probavit ipſe Innocentius, quaſi re actâ ex ſpeciali ipſius mandato. Auctorem ipſum habemus regiſtr. 13. epiſt. 40. *Cùm dilectus filius B. titulo S. Suſannæ Preſbyter Cardinalis tunc Apoſtolicæ Sedis Legatus Sebaſtienſi Epiſcopo, ſalvo mandato noſtro, cuſtodiam Monaſteriorum montis ſancti, quæ ad Sedem Apoſtolicam immediatè pertinere dicuntur, duxerit committendam, & ipſe illa multipliciter aggravarit, eaſque committat enormitates, quæ non ſunt dignæ relatu; fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipientes mandamus, quatenùs ipſum à cuſtodiâ Monaſteriorum ipſorum penitùs amoventes, ipſa monaſteria alicui perſonæ diſcretæ autoritate veſtra uſque ad adventum Legati noſtri committatis.* Rerum potitus Clemens V. Commendas ſeculares regularium beneficiorum ad vitam vel ad tempus damnavit, extravag. 2. de præbend. Sed res effectu caruit, non ſine lugenda clade Eccleſiæ: de quo Chopin. 1. Monaſtic. tit. 1. cap. 14.

Inferior Epiſcopo non poteſt commendare beneficia, licèt habeat poteſtatem conferendi; quippe inferior non habet poteſtatem conferendi, niſi ex privilegio, vel conſuetudine, quia eſt contra jus commune, nec poteſt extendi ad Commendas. Gloſſ. & dd. in d. cap. nemo. Imò etiam Epiſcopis ademptum jus commendandi Eccleſias Parochiales ad tempus, ex quo Conc. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 18. cognitâ vacatione Eccleſiarum Parochialium jubentur eis præponere idoneum Vicarium, cum congruâ penſitatione ſuper fructibus aſſignandâ, donec de Rectore ei provideatur. Solus verò Summus Pontifex poteſt beneficia commendare in perpetuum can. unum Abbatem. 21. qu. 1. De jure Commenda non eſt Canonicus titulus, quia eſt nudum depoſitum, & cuſtodia Eccleſiæ vacantis ad tempus. d. cap. nemo; nec inducit incompatibilitatem. d. cap. dudum. Sed ex quo Commenda deſiit in perpetuum, pro vero & canonico titulo habetur: unde hodiè inducit incompatibilitatem. Conc. Trident. Seſſ. 7. de reformat. cap. 4. Et beneficium commendatum poteſt permutari cum intitulato. cap. final. de reb. permutat. vel reſignari etiam in favorem. Flamin. Pariſ. de reſignat. benefic. libr. 2. qu. 17. num. 9. Et Commenda beneficii habentis curam animarum requirit ætatem 25. annorum, & promotionem ad ordinem Preſbyteratûs intra annum à tempore collationis, juxta cap. licet. canon. de Elect. in 6. Et Commendatarius habens dignitatem poteſt mandare

executioni reſcripta Apoſtolica, ſicut titularis, juxta cap. ſtatutum. de reſcript. in 6. Garcias de benefic. part. 4. cap. 4. num. 48. Chaſſan. in Conſuet. Burgund. in Rubr. *des ſucceſſ. des Baſtards.* §. 3. num. 88. Gonzal. in regul. 8. Cancellar. Gloſſ. 5. §. 8. num. 10. Interim verò Commenda beneficiorum regularium non mutat ſtatum regularem, quia eſt nudum depoſitum & temporaria permutatio quæ ſtatum Eccleſiæ non innovat. ſicut temporaria permutatio jus Provinciæ non innovat. L. nemo de R. & diviſio Provinciarum non mutat ſtatum Eccleſiarum ex Conſtitut. Innocentii I. ad Alexandrum. & ex Conc. Chalced. can. 12. can. lege. 10. diſt. can. pervenit. 101. diſt.

CAPUT XVIII.

Epiſcopalis Jurisdictionis eſt luſtratio Diœceſis. Viſitatio præcipuum officium Epiſcopi. Viſitanti Epiſcopo debetur procuratio. Viſitatio non admittit cognitionem niſi ſummariam.

EPISCOPUS tenetur quotannis viſitare Eccleſias ſuæ Diœceſis non exemptas. can. decrevimus. can. Epiſcopum. can. placuit 10. qu. 1. cap. conquerente. de offic. Ordinar. Viſitatio enim eſt Jurisdictionis Epiſcopalis cap. cum venerabilis. de cenſib. ubi Pontifex ponit hanc regulam: Epiſcopus ratione Epiſcopalis Jurisdictionis, tenetur causâ correctionis Eccleſias viſitare. Hoc jus manaſſe ab antiquâ conſuetudine fertur in d. can. decrevimus; nempè à conſuetudine quæ initium ſumpſit à Chriſto & Apoſtolis. Chriſtus qui eſt typus Antiſtitum, circuibat Civitates & Caſtella Judeæ & Samariæ. Luc. 10. Quem in locum Gregor. Nazianzen. orat. 31. Chriſtus, inquit, locum ſubinde commutat *ινα τόπȣς ἁγιάσῃ πλείονας, ut plura loca ſanctificet.* Magiſtri exemplo Petrus circuibat civitates & vicos, ut confirmaret fideles; Act. Apoſt. 9. & 32. Inde Epiſcopi divinis & Apoſtolicis regulis imbuti, toti fuêre in viſitationis officio. De Baſilio Cæſarienſi Epiſcopo Socrat. libr. 4. cap. 21. *περιιὼν γὰρ καὶ αὐτὸς τὰς πόλεις τὰς ῥαθυμȣ̃ντας περὶ τὴν πίστιν ἐρρώννυε. Vrbes quippe perluſtrans languentes in fide confirmavit.* De Martino Turonenſi Epiſcopo Sulpit. Sever. epiſt. 1. ad Euſebium Preſbyterum. *Cùm ad Diœceſim quandam pro ſolemni conſuetudine, ſicut Epiſcopis viſitare Eccleſias ſuas moris eſt, mediâ ferè hieme Martinus veniſſet, manſionem ei in ſecretario Eccleſiæ, Clerici paraverunt.* De eodem quanta paſſus à militibus in viſitatione ei occurrentibus narrat idem Sulpitius dialog. 2.

de ejus virtutibus : *Conſequenti itidem tempore iter facientes cum eodem Diœceſes viſitante agebamus, &c.* de quo & Paulin. ejuſdem vitæ auctor libr. 4.

Luſtrabat caulas commiſſi Paſtor ovilis
Queis pia rureſtrem claudebat Eccleſia plebem ;
Ne furum fortaſſe doli, rabieſve luporum
Incautas pecudes raperent Paſtore remoto, &c.

De Baſſo Epiſcopo Theodoret. de vit. Patr. cap. 26. *καὶ πείθει τὸν θαυμάσιον βάσσον, ὃς τηνικαῦτα. Πολλὰς περιώδευε κώμας τοῖς κατὰ κώμην ἱερεῦσιν ἐπιστατῶν. Suadet itaque admirando Baſſo, qui tunc temporis multos vicos circumibat, Vicariis præſidens Sacerdotibus.* De ſe ipſo Auguſtin. epiſt. 17. in appendice : *Sed quoniam viſitandarum Eccleſiarum, ad meam pertinentium curam, neceſſitate profectus ſum ; nec per me ipſe debitum continuè reddere potui.* De ſe ipſo etiam Sidonius Arvernenſis Epiſcopus libr. 4. epiſt. 13. *Nuper rogatu Germanici ſpectabilis viri Cantillenſem Eccleſiam inſpexi.* De Pappolo Lingonenſi Epiſcopo Gregor. Turonenſ. libr. 5. cap. 5. *Anno octavo Epiſcopatûs ſui, dum Diœceſes, ac Villas & Eccleſias circuiret, quâdam nocte dormienti apparuit illi Beatus Tetricus vultu minaci.* De Trojano Santonenſi Epiſcopo idem Turonenſis de glor. confeſſ. cap. 59. *Hic fertur dum eſſet in corpore, ſi novum ut adſolet, Amphibolum induiſſet, cum quo proceſſurus Diœceſim circumiret :* De Malachiâ Hibernenſi Epiſcopo. S. Bernard. in ejus vit. *Errat autem penè inceſſanter circumiens Parochias omnes, Evangelio & ſerviens & de Evangelio vivens, ſicut conſtituit ei Dominus.*

Viſitatio eſt præcipuum munus Epiſcopatûs ; ejus enim ſcopus eſt, ut quæ pertinent ad curam animarum, & adminiſtrationem Sacramentorum, ad cultum & ornatum & refectionem Eccleſiarum ; correctionem Clericorum, & hac de causâ inquiſitionem de vitâ & moribus eorum, inſtructionem plebis & conſignationem ſeu Confirmationem fidelium obſerventur. d. can. Epiſcopum. d. can. placuit. can. relatum. can. illud. 10. qu. 3. Conc. Trident. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 8. ſeſſ. 21. ejuſd. cap. 8. ſeſſ. 24. ejuſd. cap. 3. Unde Epiſcopi nomen Græcè nihil aliud ſonat quàm inſpector, viſitator Suidas *ἐπίσκοποι ἐπόπται κατάσκοποι.* M. Tull. 7. ad Attic. 18. *Vult enim me Pompeius eſſe, quem tota hæc Campania & maritima ora habeat ἐπίσκοπον ; ad quem delectus & ſumma negotii referatur.* Epiſcopus poteſt viſitare Eccleſias exemptas, tamquam Apoſtolicæ Sedis delegatus. Concil. Trident. ſeſſ. 21. de reformat. cap. 8. Quia Epiſcopus viſitat Eccleſias, maximè correctionis causâ, in viſitatione non poteſt cognoſcere judicialiter de vitâ & moribus Clericorum, ſed ſummariè intra modum correctionis, non poteſt punire de-

licta Clericorum pœnâ ordinariâ, ſed mitiori quæ correctionis modum non excedat; ut cenſuit ſacra congregatio ad Concil. Trident. ſeſſ. 6. de reformat. cap. 4. & ſeſſ. 24. ejuſd. cap. 10. Barboſa de offic. & poteſt. Epiſcop. part. 3. allegat. 73. num. 30. 43. Epiſcopo viſitationis nomine debetur procuratio à ſingulis Eccleſiis d. cap. conquerente. cap. cùm Apoſtolus cap. cùm olim. §. Venerabilis. de Cenſib. Synod. Sueſſionenſ. *Quando jure Canonico Epiſcopus circumit Parochiam ad confirmandum populum, Abbates vel Preſbyteri parati ſint ad ſuſcipiendum Epiſcopum in adjutorium neceſſitatis.* Viſitationi procuratio eſt annexa Matth. Vveſtmonaſter. ad ann. 1227. *Euſtachius London. Epiſcopus petit ab Abbate Guillelmo, & Conventu VVeſtmonaſterii proceſſionem, procurationem, viſitationem, & omnimodam Jurisdictionem, propter quæ ad Papam fuit appellatum.* Procuratio eſt curatio corporis ſeu refectio quæ præbetur Epiſcopo, viſitationis causâ accedenti ad Eccleſiam. Vox nota ſcriptoribus melioris ævi, quibus procurare nihil aliud eſt, quàm corpus curare ſeu reficere cibo. L. Accius apud Marcrob. libr. 1. cap. 7.

Exercent epulis læti, famuloſque procurant
Quiſque ſuos.

Et Virgil. 9. Æneid.

Quod ſupereſt, læti benè geſtis corpora rebus
Procurate viri.

Eadem analogiâ Auctor Sermon. ad fratres in Erem. Serm. 36. dixit *commatres procurare.* Inde procuratio etiam pro annona quæ debetur privatis ab Epiſcopo, vel Abbate. Robert. Montenſ. in Supplem. Sigebert. ad ann. 1180. *Septies viginti procurationes quas Burgenſes ex conſuetudine habere ſolebant ex donis Abbatum, penitùs delevit.* Et procurator eſt qui habet curam præbendi annonas, in vit. D. Bernard. libr. 2. cap. 3. de Energumeno. *Et ſtridebat dentibus & mordebat Procuratorem ſuum; quem paulò ante bajulum, de bajuli ſui brachiis ruit.* Epiſcopus debet viſitare Eccleſias Diœceſis ſemel quolibet anno, vel etiam poteſt iterum viſitare ex juſtâ causâ, & duplam procurationem exigere d. cap. cùm venerabilis. Epiſcopus univerſam Diœceſim debet viſitare ſingulis annis; vel ſi major ſit, intra biennium: Conc. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 3. Procuratio ratione viſitationis non debetur Epiſcopo, niſi perſonaliter fungenti officio viſitationis cap. procurationes. de Cenſib. Conc. 3. Valentin. Galliæ can. 22. *Ut de ſervitio Preſbyterorum erga Epiſcopos ſuos, conſuetudo valdè reprehenſibilis amputetur; ut ſcilicet quoties Epiſcopus ſtatuto tempore viſitationem & prædicationem per eoſdem Sacerdotes & populos non exercet, nequaquam ab eis pro ſolito ſervitio pecunias exigat.* Procuratio viſitationis nomine præſtanda eſt in edulibus ſeu victualibus,

bus, non nummo; cap. Romana. §. procurationes, de Cenſib. in 6. niſi à volentibus, cap. fœlicis; eod. tit. vel ubi alia eſt conſuetudo regionis, nimirum ut pecunia ſolvatur: Conc. Trident. d. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 3. A viſitatione Epiſcopi, ut ea omnia delibemus quæ ſpectant ad viſitationem quoad Juriſdictionem, non licet appellare quod fiat correctionis causâ, id eſt, non datur appellatio ſuſpenſiva, ſed devolutiva quæ devolvit tantùm cauſam ad Superiorem, non ſuſpendit executionem eorum quæ decreta ſunt: Conc. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 10. Imò à viſitatione Epiſcopi, etſi viſitationis officium impleat tamquam delegatus Sedis Apoſtolicæ, appellatio devolvitur ad Metropolitanum; quia Epiſcopus etſi agat tamquam delegatus Sedis Apoſtolicæ, jure ordinario utitur, nec poteſt declinare Juriſdictionem Metropolitani, uti cenſuit ſacra Congregatio ad d. cap. 10. ſeſſ. 24. de quo Barboſa de offic. & poteſt. Epiſcopi part. 3. allegat. 73. num. 32. & 35.

CAPUT XIX.

Legis Diœceſanæ eſt Synodus, id eſt, convocatio Synodi. Synodaticum & Cathedraticum. Modus Synodatici. Notatur Fevretius.

AD eam partem Juriſdictionis Epiſcopalis quæ venit appellatione legis Diœceſanæ, pertinet & Synodus ſeu convocatio Synodi; cap. conquerente, de offic. ordinar. cap. quod ſuper his, de major. & obed. Epiſcopus habet jus convocandi Synodum quotannis, adhibitis Abbatibus & Preſbyteris; d. cap. quod ſuper his. can. Epiſcopus. can. annis ſingulis. can. decernimus 18. diſt. Hæc fuit conſuetudo Carnotenſis Eccleſiæ, ut annuatim congregaretur Synodus Diœceſana, quam uſu & memoriâ concelebravit Ivo Carnotenſis Epiſcopus, epiſt. 61. *Præter hoc ſecundùm conſuetudinem Eccleſiæ noſtræ Synodum 7. Kal. Novembr. celebrare debemus, in quâ de negotiis Eccleſiaſticis, & pace totius Patriæ multa nobis tractanda ſunt, quæ ſine præſentiâ noſtrâ vel non tractarentur, vel tractata non terminarentur.*

Nec ſemel, ſed iterum in anno vocari Synodum Epiſcopalem antiqui juris fuit, nempè unam pro Preſbyteris, alteram pro Abbatibus; Concil. Antiſſiodor. can. 7. *Ut medio Maio omnes Preſbyteri ad Synodum in civitatem veniant, & Kalendis Novembris omnes Abbates ad Concilium conveniant.* Gandavenſium ſingulare privilegium fuit, nè Epiſcopus

Synodum celebraret, niſi quoque triennio, idque per ſe, non per Vicarium; Jacob. Meyer. libr. 7. ann. Belgicor. ad ann. 1191. Etiam Abbates coguntur venire ad Synodum Epiſcopalem, d. cap. quod ſuper his: Hæc fuit conſuetudo Galliæ; Synod. Aurelian. I. can. 19. *Abbates pro humilitate religionis in Epiſcoporum poteſtate conſiſtant, qui ſemel in anno, in loco ubi Epiſcopus elegerit, acceptâ vocatione conveniant*; can. Abbates. 18. qu. 2. Etiam ad alios Conventus ſolemnes, puta ad Tranſlationem Reliquiarum, Abbates ab Epiſcopo vocari familiare fuit: ad Tranſlationem Reliquiarum B. Benigni Martyris Divionenſis convenêre Abbates, vocante Gregorio Lingonenſi Epiſcopo: Gregor. Tur. de Miracul. libr. 1. cap. 51. *Sed ſanctum Sepulchrum, neſcio quâ causâ faciente, foris evenit: quod ille intùs transferre cupiens convocavit ad hoc opus & obſequium Abbates, atque alios religioſos viros, &c.* Ad Tranſlationem Reliquiarum Deſiderati Preſbyteri, etiam vocatos Abbates ab Agricola Cabillonenſi Epiſcopo, teſtis idem Turonenſ. de glor. Confeſſor. cap. 86. *Poſt hæc ædificato xenodochio leproſorum Sacerdos ſuburbano, in ejus Baſilicam conlectis Abbatibus & omni Clero, beatum Corpus tranſtulit, & in Baſilicâ ſuperiùs memoratâ ſummo ſtudio ſepelivit.* Et quod can. Epiſcopus. 18. diſt. ex Conc. Turonenſi ait Abbates non eſſe cogendos venire ad Synodum, niſi rationabilis cauſa adfuerit; cautiùs intelligendum eſt, non eſſe ſc. gravandos Abbates iterum in anno venire ad Synodum, ſi fortè extra ordinem convocetur, niſi rationabilis cauſa adſit, puta tranſlationis Reliquiarum, vel conſecrationis Eccleſiæ, vel alia ſimilis. Quam enim Gloſſographi confingunt de Abbatibus qui habebant Parochiales Eccleſias annexas ſuis Monaſteriis, non convenit iſtis temporibus; vix enim Monachi tum habebant decimas, vel Eccleſias Parochiales, quæ eis ſeriùs conceſſæ ſunt ex donatione Epiſcoporum; ſed tum Abbates erant in poteſtate Epiſcoporum, & ſemel in anno tenebantur venire ad Synodum pro humilitate religionis, id eſt, in argumentum ſubjectionis & obedientiæ, ex d. can. Abbates. qui depromptus eſt ex Conc. Aurelianenſi I. Sanè Abbates etiam exemptos ad Synodum adeſſe juris fuit; ex quo habuêre Eccleſias Parochiales & decimas, quia harum nomine tenentur reſpondere Epiſcopo de ſpiritualibus, id eſt, de curâ animarum; can. ſanè quia. 16. qu. 2. Londinenſi Epiſcopo mandavit Joannes Archiepiſcopus Cantuarienſis, ut Abbates exemptos qui vocati defuiſſent Concilio Provinciali, ratione non exemptarum Eccleſiarum quas in uſu proprio obtinebant, coërceret captis pignoribus, id eſt, Eccleſiis ſequeſtrè depoſitis; Matth. Vveſtmon. ad ann. 1281. Annuatim conveniebant Preſbyteri ad Litanias ſeu Rogationes, & ad Synodum, etſi ſine causâ deeſſent, multabantur arbitrio Epiſcopi; Conc. Aurelianenſ.

I. can. 28. *Ut Clerici qui ad Rogationes, id eſt, Litanias ante Aſcenſionem Domini venire contempſerint, arbitrio Epiſcopi coërceantur.* Et utroque in Conventu vocati reddebant rationem Epiſcopo de cura animarum & adminiſtratione Sacramentorum: Conc. Tolet. IV. can. 25. *Cùm verò ad Litanias, vel ad Concilium venerint, rationem Epiſcopo ſuo reddant, qualiter ſuſceptum officium celebrent, vel baptizent*; can. quando. 38. diſt. Soluto Concilio Provinciali, in quaque Diœceſi Epiſcopus debet celebrare Synodum Diœceſanam, & in eâ Abbatibus, Preſbyteris, & plebi nota facere quæ decreta ſunt in Concilio Provinciali; Conc. Tolet. XVI. can. 6. can. decernimus 18. diſt. In eadem Synodo Epiſcopus poſt congruam allocutionem, id eſt, orationem habitam ad Synodum, ſeptem aut plures honeſtiores viros è plebe eligere debet, quos Sacramento adigat, ut denuncient ea quæ emendatione & correctione egeant; can. Epiſcopus in Synodo. 35. qu. 1. Etiam in Concilio Provinciali ex Concilio Lateranenſi habito ſub Innocentio III. eliguntur viri probi qui obſervent ea quæ perpetrari eveniet contra decreta Synodi, & ea referant ad Metropolitanum in proximo Concilio, & quæ ſtatuta fuerint in eodem, publicentur in Epiſcopalibus Synodis annuatim per ſingulas Diœceſes celebrandis; cap. ſicut olim de accuſat. Inquiſitores hujuſmodi teſtes Synodales vocat cap. præterea, de teſtib. cogend. quòd non haberent Juriſdictionem, ſed ſolam inquiſitionem, & nudum teſtimonium, d. cap. ſicut olim. In Synodo Epiſcopali agitabantur cauſæ majores, quæ dicuntur Synodales, d. can. Epiſcopus in Synodo; puta cauſæ matrimoniales, ſeu de nuptiis vetitis inter conſanguineos & affines. Hoc jure Preſbytero Eccleſiæ S. Othmari apud Helvetios Synodica, id eſt, Epiſcopalia jura tributa, præter cauſas diſſolvendi matrimonii: Ekkeard. Junior de caſib. monaſt. S. Galli cap. 14. *Undè ut antiquitus loci noſtri mos ſtatutus erat, publicus populo noſtro etiam Preſbyter poſitus eſt, ut in Eccleſiâ S. Othmari, omnibus qui inter Goldahan & Sintrianum fluvios degunt, Synodica quæque præter disjunctiones conjugum pro Epiſcopo faceret.* Ibidem ventilabatur cognitio de juribus Eccleſiarum, puta de jure proceſſionis, vel cujuſlibet obſequii Eccleſiæ filialis erga matricem; Anſelm. Leodienſ. de geſt. Leodienſ. Pontific. cap. ult. *Cùm nedum in Epiſcopali cathedrâ, ſed etiam in ruſticanâ qualibet Parochiâ, illud jus ſibi mater Eccleſia defendat, ut in majoribus ſolemnitatibus filiarum ſuarum frequentiâ viſitetur, & honoretur: quòd ſi neglectum fuerit, judicio ſuorum Synodalium in ſuâ Synodo vindicetur.* De uſurpatione rerum Eccleſiarum ſollicitiùs etiam quærebatur in Synodis Epiſcopalibus: Ivo Carnotenſ. epiſt. 172. *Ad quod reſponderunt Bleſenſes monachi ſe ab illis Parochianis omnia Parochialia accepiſſe, & illam partem oblationum quam ſibi Vindocinenſes monachi uſurpaverant, violen-*

tiâ Lancelini Balgenciacenſis occupaſſe; nec tamen eas ipſis viginti annis in quibus confidebant, abſque Synodali reclamatione tenuiſſe. Etiam de pace patriæ, id eſt, pagi vel Diœceſis in Synodis Epiſcopalibus tractari moris fuiſſe jam obſervare licuit ex Ivone epiſt. 61. de Synodo celebranda, *in quâ*, inquit, *de negotiis Eccleſiaſticis, & de pace totius patriæ multa nobis tractanda ſunt*: quod velim intelligas tantùm de infractione treugæ vel pacis, quæ erat cognitionis Eccleſiaſticæ; cap. unic. de treug. & pac. can. illi. 24. qu. 3. de quo opportuniùs alio loco. In Synodo etiam Epiſcopus poteſt Statuta condere, vim legis habitura intra Diœceſim, can. 1. in fin. de conſecr. diſt. 5. cap. 2. de majorit. & obedient. cap. ut animarum, de conſtitut. in 6.

A Clericis verò convenientibus ad Synodum obſequii & reverentiæ in argumentum Epiſcopo præſtatur modicus cenſus, qui vario nomine appellatur: Vel Synodaticum, d. cap. conquerente. d. cap. quod ſuper his. cap. olim. de cenſib. Vel Synodus, Fulbert. epiſt. 57. ad Lexovienſ. Epiſc. *Preſbyteri Canonicorum noſtrorum ex Eccleſiis quas habent in Epiſcopatu veſtro venerunt ad nos, dicentes, quòd vos interdixiſtis eis miniſterium ſuum, ideò quòd de ipſis Eccleſiis non ferant vobis Synodum.* Synodus Caletenſis habita anno 1080. apud Ordericum Vitalem libr. 5. *Et qui Synodum & Circadam ſtatutis terminis non reddiderit ſimiliter*: Vel cathedraticum, quòd penſitetur pro honore cathedræ Epiſcopalis, can. placuit. can. inter cætera. can. ult. 10. qu. 3. Arnold. Lubecenſ. libr. 3. cap. 21. *Epiſcopus verò ex his quæ de cathedratico, vel Eccleſiarum conſecrationibus conſequi poterat, ſuſtentabatur*: Vel Paſchalis præſtatio, quòd ſolvatur in Synodo quæ convocatur poſt Paſcha, cap. 15. de Simon. in 1. collect. His contenti Epiſcopi non poſſunt exigere eulogias ſeu benedictiones, id eſt annonas & munuſcula à Clericis venientibus ad Synodum, nè minùs libenter occurrant ad Synodum, ex conſtit. Leonis IV. can. de Eulogiis. 18. diſt. Conc. Meldenſ. can. 45. *Decet Preſbyteros cum voluntariis eulogiis tempore congruo viſitare & venerari ſuos Epiſcopos.* Licet verò Abbates teneantur adeſſe ad Synodum, ſolvuntur onere ſynodatici ſeu cathedratici, quia vocantur ad Synodum dumtaxat obſequii & reverentiæ ergò, ſed quoad alia ſoluti ſunt à lege Diœceſanâ, d. can. inter cætera. can. cùm pro utilitate. 16. qu. 1.

Fevret. libr. 3. cap. 3. num. 23. aſtruit moribus Galliæ cathedraticum ſeu ſynodaticum non licere exigi à Clericis, niſi Epiſcopus ſit tenuior cenſu, vel nitatur præſcriptione longioris temporis; etſi exigatur appellari tamquam ab abuſu. Sententiæ ſuæ auctores laudat Chopin. libr. 2. de ſacr. polit. tit. 7. num. 2. & Boer. quæſt. 134. Sed utrumque minùs ſincerè, & non ex fide: Chopinus enim non negat cathedraticum eſſe

jus Canonicum, ſi modò intra modum exigatur, qui eſt duorum ſolidorum. d. can. placuit d. can. inter cætera & d. can. ult. 10. qu. 3. Sed refert à Nivernenſi Epiſcopo ad Senatum appellatum tamquam ab abuſu, ob exactionem æris 25. aſſium Cathedratici nomine: Non quærebatur de jure Cathedratici ſed de modo; appellationi enim locus eſſe poterat à modo Cathedratici, licet de jure ejuſdem nulla eſſet quæſtio: imò quod callidiùs diſſimulat Fevretius, rem nequaquam judicatam ſed miſſam in Concilium, & in pendenti relictam ſubjungit Chopinus, nè jura Epiſcopalia hactenùs inconcuſſa levi de cauſa corruerent. Nec Boërius loco laudato prorſus tractat de Cathedratico, ſed de charitativo ſubſidio, quod non imponitur niſi ex cauſa neceſſitatis, & de extraordinariis quæ moribus noſtris non exiguntur à vaſſallis Eccleſiæ; quod nihil commune habet cum Cathedratico, ſeu Synodatico quod eſt jus ordinarium, quod debetur Epiſcopo pro honore Cathedræ, ſeu pro ſumptu Synodi. Nec Synodaticum præſcriptione amitti poteſt, cùm ſit annexum Synodo adverſùs quam præſcribi non poteſt, & idem ſit argumentum ſubjectionis & reverentiæ Epiſcopalis, adverſùs quam à Clericis nullo tempore præſcribi poteſt. cap. cum non liceat de præſcript. Nec alio jure cenſendum ſit Synodaticum, quàm procuratio quæ eſt viſitationi annexa, adverſùs quam nullo tempore præſcribitur cap. accedentes eod. tit.

CAPUT XX.

Epiſcopi proprium munus eſt docere. Electio prædicatorum an ad alios ſpectet quàm ad Epiſcopum. Notatur Fevretius.

Apostolis à Chriſto tradita eſt poteſtas docendi: *Euntes docete omnes gentes.* Matth. ult. Has vices Apoſtolicas agnovit Angelus ad Cornelium miſſus, cùm ejus preces & eleemoſynas Deo acceptas ipſi ſignificavit, docendi verò munus ſibi non aſſumpſit, ſed ei Petrum indicavit ad quem iret ab eo inſtituendus in fide, Act. 10. quæ eſt meditatio S. Chryſoſtomi de diverſ. Utriuſq. teſtam. loc. Sermon. de Chriſto

Paſtore & ove. Idem Tertullian. in Scorpiac. cap. 12. *Quis nunc medullas Scripturarum magis noſſet, quam ipſa Chriſti Schola, quos & ſibi diſcipulos Dominus adoptavit, omnia utique edocendos, & nobis magiſtros ordinavit, omnia utique docturos.* Inde Epiſcopis tamquam Apoſtolorum ſucceſſoribus proprium munus eſt docendi verbum Dei: Synod. 6. in Trull. can. 19. Cæſaraugustan. can. 7. Hæc duo ſunt Pontificis opera, ut aut à Deo diſcat legendo & meditando, aut populum doceat can. ult. 38. diſt. qui eſt Origenis in Levitic. falsò adſcriptus Hieronymo à Gratiano. Quapropter Epiſcopus à rei familiaris cura abſtinere jubetur, ut melioribus ſtudiis, id eſt lectioni, orationi, & Verbi Dei prædicationi, omnem det operam: Conc. Carthag. 4. can. 20. can. Epiſcopus 88. diſt. Eo nomine etiam edicto Galieni quo remiſſa eſt perſecutio, Epiſcopus verbi Dei præſes agnoſcitur τοῖς τοῦ λόγου προεστῶσι, apud Euſeb. libr. 7. cap. 11. Idem auctori Conſtit. Apoſtolicar. lib. 2. cap. 22. λόγου διάκονος, γνώσεως φύλαξ, μεσίτης Θεοῦ, καὶ ἡμῶν. Miniſter verbi, ſcientiæ cuſtos, mediator Dei & hominum. Idemque depoſitarius verbi Dei: Cyrill. Hieroſolymit. Catecheſ. 15. Λόγον διδασκαλικὸν ἐπιστεύθης, οἰκονόμησον καλῶς. *Verbum doctrinæ creditum habes, diſpenſa rectè.* Omnia ſtudia in prædicationem verbi Dei ſeſe vertiſſe fatetur Auguſtin. epiſt. 15. ad Hieronym. *Et ſi quid in hac re habeo facultatis utcumque impendo populo Dei; vacare autem ſtudiis diligentiùs, quàm quæ populi audiunt inſtruendi, propter Eccleſiaſticas occupationes omninò non poſſum.*

Prædicandi munus ita proprium eſt Epiſcopi, ut nemini ſive Clerico ſive Monacho, liceat prædicare ſine licentia Epiſcopi, can. adjicimus 16. qu. 1. cap. inter cætera. de offic. ordinar. Clem. dudum. §. in Eccleſiis de ſepultur. Conc. Trident. ſeſſ. 5. de reformat. cap. 2. ſeſſ. 24. ejuſd. cap. 4. juxta illud Apoſtoli: *Quomodo prædicabunt, niſi mittantur?* Imò in Eccleſiâ Alexandrinâ ſolus Epiſcopus jus habuit prædicandi, ex quo Arrius Preſbyter Alexandrinus dicendi poteſtate abuſus, in perniciem Eccleſiæ, inde nefariæ hæreſis virus ſparſit per totum ferè orbem: Socrat. libr. 5. cap. 21. Sozomen. libr. 7 cap. 19. Preſbyteris in aliis Eccleſiis præſente Epiſcopo ſermonis copiâ moleſtè interdictum tulit Hieronym. epiſt. ad Nepotianum: *Peſſimæ conſuetudinis eſt, in quibuſdam Eccleſiis tacere Preſbyteros, & præſentibus Epiſcopis non loqui quaſi aut invideant, aut non dignentur audire*, can. ſta ſubjectus. 96. diſt. Mitiùs cum Preſbyteris actum eſt in pleriſque Eccleſiis; eis patet docendi commercium, non ſine Epiſcopi licentia, & prædicans ſine conſenſu Epiſcopi, excommunicationis vinculo tenetur, cap. excommunicamus. §. quia vero. de Hæretic. Nec audiendum quod crudiùs profert Fevret. libr. 3. cap. 4. num. 21. Epiſcopo non licere ſine abuſu repellere prædicatorem electum à Pa-

rocho, vel matriculariis ſeu ipſa plebe; Epiſcopus enim habet liberam poteſtatem eligendi Prædicatores, tamquam coadjutores & cooperatores in Prædicationis officio, d. cap. inter cætera: quod Conſtitut. regiâ Melodunenſi art. 6. ſancitum eſt. Unus caſus excipitur, ſi Parochus vel alii nitantur titulo, vel conſuetudine præſcriptâ quæ habet vim tituli. Et reverà Reipublicæ Chriſtianæ maximè intereſt, prædicatorum electionem liberam eſſe penès Epiſcopum, ut tollantur Hæreſes & Schiſmata, quæ per pravos & corruptos Prædicatores paſſim ſparguntur; Epiſcopi eſt probare fidem, ſcientiam, & animum Prædicatorum, quàm multi enim ad Prædicationis opus ſe accingunt, quæſtûs vel inanis gloriæ ſtudio, magis quàm verbi Dei: Auguſtin. in illud Pſalmi 11. *Eloquia Domini eloquia caſta. Caſta dicit ſine corruptione ſimulationis; multi enim prædicant veritatem non caſtè, quia vendunt illam pretio commoditatum hujus ſæculi.* Solus Epiſcopus etiam poteſt concedere facultatem Confeſſiones audiendi, & abſoluendi d. cap. inter cætera; Idem de jure baptizandi: Tertull. de Baptiſmo, cap. 17. *Dandi quidem habet jus ſummus Sacerdos, qui eſt Epiſcopus, dehinc Preſbyteri & Diaconi; non tamen ſine Epiſcopi auctoritate propter Eccleſiæ honorem, quo ſalvo ſalva pax eſt, alioquin etiam Laïcis jus eſt.* Hieronym. ad Luciferianos: *Inde venit ut ſine Chriſmate & Epiſcopi juſſione neque Presbyter neque Diaconus jus habeant Baptizandi; quod frequenter, ſi tamen neceſſitas cogit, ſcimus etiam licere Laïcis.* Quia licet Preſbyter habeat poteſtatem Ordinis, non habet executionem ordinis ſine conſenſu Epiſcopi, id eſt licet in ordinatione acceperit poteſtatem audiendi Confeſſiones & abſolvendi, non poteſt eam in executionem deducere, ſine ſpeciali auctoritate Epiſcopi.

CAPUT XXI.

Epiſcopi eſt inſtitutio & emendatio Sacrorum Rituum. An Epiſcopo liceat admittere Breviarium Romanum, non expectato conſenſu Metropolitani & Principis. Reprehenditur Fevretius.

AD Juriſdictionem Epiſcopi ſpectat inſtitutio, & emendatio Rituum Sacrorum, can. pronuntiandum de conſecr. diſt. 3. In his ſpectandum eſt unum judicium Epiſcopi. Varietate rituum circa jejunium Sabbathi matre turbatâ, de his unum Ambroſium conſuluit Auguſtinus, ejuſque judicium mater lubens amplexa eſt: teſtis ipſe Auguſtin. epiſt. 118. *Mater mea Mediolanum me conſecuta, invenit Eccleſiam Sabbatho non jejunantem, cœperat perturbari, & fluctuare quid ageret. Tunc ego conſului de hac re beatiſſimæ memoriæ virum Ambroſium: at ille ait mihi, Cùm Romam venio, jejuno Sabbatho; cum hic ſum non jejuno. Sic etiam tu, ad quam forte Eccleſiam veneris, ejus morem ſerva, ſi cuiquam non vis eſſe ſcandalo, nec quemquam tibi. Hoc cùm matri renunciaſſem, libenter amplexa eſt.* Hoc jure Ignatius Antiochenus Epiſcopus, Pſalmodiam primus inſtituit in ſua Eccleſia; unde in alias omnes tranſiit Eccleſias, Socrat. libr. 6. cap. 8. Ἰγνάτιος ἀντιοχείας τῆς Συρίας, τρίτος ἀπὸ τοῦ ἀποστόλου πέτρου ἐπίσκοπος, ὀπτασίαν εἶδεν ἀγγέλων, διὰ τῶν ἀντιφώνων ὕμνων, τὴν ἁγίαν τριάδα ὑμνούντων. καὶ τὸν τρόπον τοῦ ὁράματος, τῇ ἐν ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίᾳ παρέδωκεν. ὅθεν καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις αὕτη ἡ παράδοσις ἐδόθη. *Ignatius Antiochiæ quæ eſt in Syria tertius à Petro Apoſtolo Epiſcopus, viſionem vidit Angelorum ſanctam Trinitatem hymnis alternâ vice decantatis collaudantium, & formam canendi in ea viſione expreſſam Eccleſiæ Antiochenæ tradidit unde illa traditio in omnibus Eccleſiis recepta eſt.* Et hoc eſt quod intelligit Euſeb. libr. 10. cap. 3. καὶ θεοπρεπεῖς ἐκκλησίας θεσμοὶ ὧδε μὲν ψαλμῳδίαις καὶ ταῖς λοιπαῖς τῶν θεόθεν ἡμῖν παραδοθεισῶν φωνῶν ἀκροάσεσιν. *Decori Eccleſiæ ritus interdum Pſalmorum cantu, & cæteris Hymnorum divinitùs nobis traditorum recitationibus.* Eodem marte Hilarius Pictavienſis Epiſcopus primus Hymnos in Eccleſia canendos compoſuit; eum imitatus eſt Ambroſius ex Sigebert. ad ann. 391. *Ambroſius poſt Hilarium Pictavienſem Hymnos in Eccleſia canendos primus compoſuit.* Solennem

lennem etiam ritum canendi Antiphonas ſeu reſponſoria in Eccleſia primus è Latinis Ambroſius petiit à Græcis apud quos hic ritus jam à cunabulis Eccleſiæ receptus erat auctore Ignatio Antiocheno: Sigebert. ad ann. 387. *Ambroſius Epiſcopus ritum canendi Antiphonas in Eccleſia primus apud Latinos tranſtulit à Græcis, apud quos hic ritus jam inoleverat ex inſtituto Ignatii Antiocheni Epiſcopi, &c.* Solennem quoque ritum concinendi Hymnos & Pſalmos ex ritu Orientalium Eccleſiarum lubens aſſumpſit idem Ambroſius: Teſtis Auguſtin. Confeſſ. libr. 9. cap. 6. & 7. *Quantùm flevi in Hymnis & canticis tuis ſuavè ſonantis Eccleſiæ vocibus commotus acriter. Non longè cœperat Mediolanenſis Eccleſia genus hoc conſolationis, & exhortationis celebrare, magno ſtudio fratrum concinentium vocibus & cordibus. Tunc Hymni & Pſalmi ut canerentur ſecundùm morem Orientalium partium, nè populus mœroris tædio contabeſceret inſtitutum eſt, & ex illo in hodiernum retentum, multis jam ac penè omnibus gregibus tuis & per cætera orbis imitantibus.* In Gallia fœlici exemplo litas ſeu Rogationes ante Aſcenſionem inſtituit Mamercus Viennenſis Epiſcopus: Sidon. libr. 5. epiſt. 14. ad Aprum: *In Vrbem tamen, ni fallimur, Rogationum contemplatione revocabere, quarum vobis ſolemnitatem priùs Mamercus pater & Pontifex, reverentiſſimo exemplo, utiliſſimo experimento invenit, inſtituit, invexit.* Et idem libr. 7. epiſt. 1. ad ipſum Mamercum. *Solo tamen invectarum te auctore Rogationum palpamur auxilio.* Has vix inventas à Mamerco, avidè ſuſcepere cæteri Galliarum Epiſcopi; de Arvernis Sidon. in eadem Epiſtola ad Mamercum: *Quibus inchoandis inſtituendiſque populus Arvernus etſi non effectu pari, affectu certè non impari cœpit initiari, &c.* De univerſis Eccleſiis Galliarum Gregor. Turonenſ. libr. 2. cap. 34. *Cumque hæc agerentur, adpropinquante Aſcenſione majeſtatis Dominicæ indixit populis jejunium, inſtituit orandi modum, edendi ſeriem, erogandi hilarem diſpenſationem. Ceſſantibus quoque exinde terroribus per cunctas Provincias diſperſa facti fama, cunctos ſacerdotes imitari commonuit; quod ſacerdos fecit ex fide: que uſque nunc in Chriſti nomine, per omnes Eccleſias in compunctione cordis, & contritione ſpiritûs celebrantur.* Concil. Aurelianenſ. 1. can. 29. *Rogationes, id eſt Litanias ante Aſcenſionem Domini placuit celebrari, &c.* Exinde eundem ſolennem ritum Rogationum arripuere univerſi ferè orbis Eccleſiæ: Avitus Viennenſis Homil. de Rogationib. *Currit quidem tramite vitali, non per Gallias tantummodò, ſed penè per orbem totum, Rogationalis obſervantiæ flumen irriguum, & infectam vitiis terram, uberi fluxu annuæ ſatisfactionis expurgat.* Exemplo Mamerci alias Rogationes in quadrageſima inſtituit, & Gallus Arvernenſis Epiſcopus, de quo Gregor. Tur. libr. 4. cap. 5. *Rogationes illas inſtituit, ut media quadrageſimà pſallendo*

ad Baſilicam ſancti Juliani Martyris itinere pedeſtri venirent. Hæc omnia ſuis in Eccleſiis conſtituêre tot ſanctiſſimi Epiſcopi ſine querela & invidia Primatum, vel ſedis Apoſtolicæ, cum laude, & pia æmulatione cæterarum omnium Eccleſiarum.

Haud pridem tamen in foro agitatum eſt an Epiſcopo liceret, non dicam novos ritus inſtituere, ſed Rituale primum ſeu Breviarium Romanum admittere non expectato conſenſu Metropolitani, & Principis; & in cauſa Andegavenſis Epiſcopi ſolemni Pariſienſis Senatûs decreto pronuntiatum in abſentem & indefenſum abuſûs teneri Epiſcopum, qui propriâ auctoritate Breviarium Romanum admiſiſſet. Quod valdè placet Fevretio libr. 3. cap. 3. num. 12. qui hac in re deſiderari auctoritatem Metropolitani tentatur hoc argumento; quòd in ritu pſallendi divina officia, ſuffraganeæ Eccleſiæ debent ſequi conſuetudinem Metropolitanæ; can. de his. can. placuit. 11. diſt. can. altaria de conſecr. diſt. 1. can. inſtitutio. ead. diſt. 2. ex quo colligit in ſacris ritibus quicquam inſtitui vel novari non licere, abſque conſenſu Metropolitani. Sed nihil vetant hi Canones, quominùs Epiſcopus ſuo jure poſſit & debeat admittere ritus & conſuetudines Eccleſiæ Romanæ, haud quæſito conſenſu Metropolitani; quod enim dicitur ſequendam eſſe conſuetudinem Eccleſiæ Metropolitanæ, ita intelligendum eſt, ubi Eccleſiæ ſuffraganeæ non habent propriam conſuetudinem, nec tollit Epiſcopo libertatem ſequendi conſuetudines Eccleſiæ Romanæ; Eccleſia quippe Romana eſt mater omnium Eccleſiarum, à cujus regulis nullatenùs licet deviare, can. non decet. can. præcepta. 11. diſt. Nec conſuetudines Eccleſiæ Metropolitanæ ſequendæ, ſi fortè repugnent moribus Eccleſiæ Romanæ: Et ita Innocent. III in cap. tuas dudum. de ſponſa duorum reſcripſit Mutinenſi Epiſcopo Eccleſiam Mutinenſem humiliter tenere & ſervare debere, quod Beati Petri ſedem & ſuam Metropolim ſequi viderit & docere, in contrahendis matrimoniis, nè turpior ſit pars quæ ſuo non congruit univerſo. Aliarum Eccleſiarum conſuetudines non dedignatus eſt Ambroſius, ſed maximè Romanæ Eccleſiæ conſuetudines coluit. Teſtis ipſe de Sacrament. libr. 3. cap. 1. *In omnibus cupio ſequi Eccleſiam Romanam; ſed tamen & nos homines ſenſum habemus, ideo quod alibi rectius ſervatur, & nos rectè cuſtodimus.* Conſuetudines Romanæ Eccleſiæ inſtituit Malachias Epiſcopus in univerſa Hybernia: auctor eſt Bernardus in ejus vita: *Sed & Apoſtolicas ſanctiones, ac decreta ſanctorum patrum præcipuèque conſuetudines ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, in cunctis Eccleſiis ſtatuebat.* A Leone IX. depoſitum Hunibertum Diaconum Luitpoldi Archiepiſcopi Moguntini, quòd Archiepiſcopo coram ſe Miſſas celebrante Lectionem non Romano more

poſt monitionem contumaciter decantaſſet, nec reſtitutum à Pontifice, nè turbaretur ſolemne ſacrificium miſſæ refert Abbas Uſpergens. in chronic. ad ann. 1053. Sed quid, an fas erit Epiſcopis, divinis in officiis Romanæ Eccleſiæ ritum admittere inconſulto Principe? Abſit ut Eccleſia impugnet poteſtatem principis, quam perpetuis votis, & precibus defendit: Abſit ut Epiſcopi ullatenus detrahant Regiæ majeſtati, pro qua tuendâ ſanguinem & animam deſpondere parati ſunt. At ſalvâ majeſtate Principis liceat Eccleſiæ dicere, Epiſcopis in his quæ ſunt ſui muneris & officii non eſſe facilè objiciendum nomen Principis ad invidiam, nè magiſtratibus detur occaſio, ſacra Pontificum munia conturbandi. Vetus eſt non injuſta hac de re querela Eccleſiæ: S. Ambroſ. de Baſilicis in Auxentium: *Sempernè de Cæſare ſervulis Dei invidia commovetur, & hoc ad calumniam ſibi arceſſit impietas, ut imperiale nomen obtendat.* Epiſcopis haud invidioſum Romanos ritus ſuſcipere inconſulto principe, jam tutis præjudicio Pipini & Caroli M. aliorumve noſtrorum principum. Cantum ab Eccleſia Romana, in uſum Monachórum petiit Pipinus, quo diſcrepantiam cantûs Gallicani tolleret: Auctor eſt Carolus M. Capitular. libr. 1. cap. 80. *Monachi ut cantum Romanum pleniter, & ordinabiliter per nocturnale, vel gradale officium peragant ſecundùm quod beatæ memoriæ genitor noſter Pipinus Rex decertavit ut fieret, quando Gallicanum cantum tulit, ob unanimitatem Apoſtolicæ ſedis, & ſanctæ Dei Eccleſiæ pacificam concordiam.* Paternæ pietatis æmulus ipſe Carolus Cantum Romanum etiam petiit in uſum Eccleſiarum Galliæ, & ab Adriano I. Pontifice Cantores accepit, qui noſtros Cantum docerent, & ſingulis Eccleſiis magiſtros ſcholæ impoſuit: Ademar. in ejus vita: *Mox petiit Domnus Rex Carolus ab Adriano Papa Cantores, qui Franciam corrigerent de Cantu; At ille dedit ei Theodorum, & Benedictum Romanæ Eccleſiæ doctiſſimos Cantores, quià Sancto Gregorio eruditi fuerant, tribuitque Antiphonarios Sancti Gregorii quos ipſe notaverat notâ Romanâ. Domnus verò Rex Carolus revertens in Franciam, miſit unum Cantorem in Metis civitate, alium in Sueſſionis, præcipiens de omnibus civitatibus Franciæ, magiſtros ſcholæ Antiphonarios eis ad corrigendum tradere, & ab eis diſcere cantare &c.* Item Sigebert. ad ann. 774. *Carolus Rex offenſus diſſonantiâ Eccleſiaſtici Cantus inter Romanos & Gallos, & judicans juſtius eſſe de puro fonte, quàm de turbato rivo bibere, duos Clericos Romam miſit, ut authenticum Cantum à Romanis diſcerent & Gallos docerent; & primò per hos Metenſis Eccleſia, & per illam omnis Gallia ad auctoritatem Romani cantus revocata eſt.* In quo peccat igitur Epiſcopus qui dictorum principum exemplo regitur, qui Pipini & Caroli M.

præcepta exequitur, & cum his congrua ſanctiſſimi Concilii decreta, quæ novum jus non continent, ſed antiquum ritum Gallicanum inſtaurant? Epiſcopus eſt executor Canonum, quidnam eſt quod imputetur Epiſcopo, cùm fungitur officio ſuo? In rebus ſacris nihil innovandum eſſe fateor inconſulto Principe, novitas quæque ſuſpecta eſt: ſed nihil novi affert, qui dumtaxat ſequitur Ritus Romanæ Eccleſiæ, quæ eſt parens & magiſtra omnium Eccleſiarum; nihil novum comminiſcitur, ſed antiqua & meliora reſtituit, Eccleſiæ rugas & maculas tollit, qui ſe & ſuam Eccleſiam Romanæ conciliat, ſublatâ difformitate Rituum. Invidiam facti amolitur, quòd à Regibus noſtris ſemel admiſſum eſt Breviarium Romanum, idque primùm in Galliâ editum authoritate Chriſtianiſſimi Principis Henrici III. Nec rei geſtæ autoritas evacuatur, quòd arte Jeſuitarum id factum eſſe calumniati ſunt adverſarii Andegavenſis Epiſcopi: penè ſacrilegium eſt diſputare de judicio Principis, L. diſputare C. de crimin. ſacrileg. & fraudis ſuſpicio abeſt ſecutis variis editionibus, quæ pariter autoritate Regiâ non carent, & in manibus omnium palàm & publicè verſantur.

CAPUT XXII.

In quibus diſpenſandi poteſtatem habeat Epiſcopus. Diſpenſandi ratio.

AD Juriſdictionem Epiſcopalem pertinet & diſpenſatio, ſeu diſpenſandi poteſtas; nimirum Epiſcopus poteſt contra Canones diſpenſare in caſibus expreſſis à jure, cap. dilectus de tempor. ordinar. puta in irregularitate contracta ex adulterio, vel alio ſimili delicto. cap. etſi Clerici. §. de adulteriis & ibi Gloſſa de judic. Idem poteſt diſpenſare cum Hæreticis vel Apoſtatis à fide, ut promoveri queant ad Ordines, vel in Ordinibus miniſtrare, ſi metu vel periculo fracti à fide defecerint, & poſtea ſponte reluctati ſint; can. Preſbyteros. 50. diſt. Idem poteſt diſpenſare in irregularitate contracta ex alieno delicto, putà cum his qui per ſimoniam promoti ſunt ad Ordines vel ad beneficia, vitio parentum, can. ult. 1. qu. 5. Gloſſ. in d. cap. etſi Clerici. Epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitate ex delictis occultis; Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6. Epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitate ex defectu natalium, quoad minores Ordines, & beneficia ſimplicia, cap. 1. de fil. Preſbyter. in 6. Epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitate, ex

defectu ætatis, quoad dignitates & perſonatus non habentes curam animarum, & beneficia ſimplicia; cap. unic. de æt. & qualit. præfic. in 6. Idem poteſt diſpenſare in irregularitate ex defectu corporis, ſi levius ſit vitium, cap. cum tua. cap. ſignificavit, de corpor. vitiat. Epiſcopus conferens Ordines, poteſt diſpenſare de interſtitiis; Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 11. Sed an requiratur ſpecialis diſpenſatio, dubitatum eſt, quia Ordinarius non intelligitur diſpenſare, niſi id fiat expreſſis verbis, cap. 2. de ſchiſmatic. Gloſſ. & Hoſtienſ. in cap. litteras, de conceſſ. præbend. Rebuff. in prax. part. 2. tit. de diſpenſat. num. 15. 16. 17. Aliter tamen judicatum in Senatu Toloſano in prima Camera inqueſtarum relatore D. Turleo 9. Julii ann. 1642. in causâ Mag. Petri Calmetz adversùs M. Malbertum, Epiſcopum ita de interſtitiis diſpenſare poſſe, ut res non egeat ſpeciali diſpenſatione, quòd conferendo diſpenſare videatur; Epiſcopus enim eſt arbiter & interpres beneficii ſui, cap. Ordinarii de offic. ordinar. in 6. Epiſcopus poteſt diſpenſare ex legitimâ causâ, cum promotis per ſaltum, ſi non miniſtraverint; Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 14. Epiſcopus poteſt diſpenſare in contrahendo matrimonio inter raptorem & raptam, poſt peractam pœnitenriam, can. ſi autem. 36. qu. 2. Idem poteſt diſpenſare in ſolemnibus bannis ſeu denunciationibus conjugii; Conc. Trident. ſeſſ. 24. cap. 1. Nec abs jure videtur Concilium Epiſcopis reliquiſſe poteſtatem diſpenſandi in nuptialibus bannis; quia hujuſmodi banna ex conſuetudine Gallicanâ, id eſt, ex inſtituto Epiſcopali tranſierunt in jus, cap. cùm in tuâ, de ſponſalib. cap. cùm inhibitio, de clandeſtin. deſponſat. Nec alienum Epiſcopis licere diſpenſare in his quæ ſunt juris Epiſcopalis, inſpecto initio: ſed in Galliâ Epiſcopus non poteſt diſpenſare his duobus poſtremis caſibus, obſtantibus Conſtitutionibus regiis, & quoad banna nuptialia non poteſt diſpenſare niſi de duobus poſterioribus edito priori, idque ex legitimâ causâ. Aliis Epiſcopus poteſt diſpenſare in caſibus non prohibitis, d. cap. dilectus: & in cunctis caſibus in quibus Pontifex ſibi diſpenſandi poteſtatem non reſervavit, cap. nuper à vobis, de ſentent. excommunic. & ibi Gloſſa. Et hæc fuit ſententia Tancredi & Laurentii Gloſſ. in d. cap. etſi Clerici. Verùm Epiſcopus non poteſt diſpenſare contra jus ſine causâ neceſſitatis, can. fraternitatis. 34. diſt. Goffrid. Vindocinenſ. opuſcul. 5. ad Callixt. 2. *Diſpenſationes aliquandò in Eccleſiâ faciendæ ſunt, non quidem amore pecuniæ, vel quolibet humano favore, ſed piâ & miſericordi intentione: Tunc enim à Paſtore Eccleſiæ diſpenſatio piè, & miſericorditer fieri creditur, cùm aliquid minùs perfectè ad tempus fit ab illo, vel fieri permittitur, non voluntate ſuâ, ſed aliorum neceſſitate, nè in ipſis videlicet fides Chriſtiana periclitetur.* Et diſpenſatio facienda eſt propter merita perſonarum

& cauſarum; Arnulf. Lexov. epiſt. 26. *Planè ſunt quædam quibus ut fiant conſenſum adhibere non licet, quæ tamen ſi facta ſunt, diſſimulare neceſſe eſt, quia non poſſunt habere remedium, vel ſi quid recompenſationis habent, diſcretâ manſuetudine diſpenſare.* Et paulò poſt: *Tunc enim in poteſtate judicis eſt mollire ſententiam, & mitiùs judicare quàm leges, cùm rerum vel perſonarum merita poſtulant, aut inſtantia neceſſitatis extorquet.* Ubi autem diſpenſatio fit ſine causâ, non diſpenſatio, ſed diſſipatio dici debet: Bernard. de conſider. ad Eugen. libr. 3. *Ubi neceſſitas urget, excuſabilis diſpenſatio eſt; ubi utilitas provocat, diſpenſatio laudabilis eſt; utilitas dico communis, non propria: nam cùm nihil horum eſt, non planè fidelis diſpenſatio, ſed crudelis diſſipatio eſt:* quod reppetit Hoſtienſ. in cap. niſi cùm pridem, de renunciat. Etiam juſta eſt cauſa diſpenſandi propter iniquitatem temporum, quæ diſtrictiorem diſciplinam ferre non poteſt, d. can. fraternitatis; & hac de causâ diſpenſare ſolent Pontifices; Joannes 8. epiſt. 34. *Moderatio quippè Sedis Apoſtolicæ, & univerſalis Eccleſiæ diſpoſitio, in hoc periculoſo tempore, penè cuncta diſpenſatoriè moderanda compellit.* Eccleſia agit per diſpenſationem καὶ οἰκονομίαν pro tempore, ut in Syneſio actum eſſe obſervat Nicephor. Calliſt. libr. 14. cap. 55.

CAPUT XXIII.

Alienatio rerum Eccleſiæ non ſine conſenſu Epiſcopi. An in ea deſideretur conſenſus Principis. Alienationis cauſæ.

SICUT alienatio bonorum Minoris ſubjacet Jurisdictioni Prætoriæ, nec fit ſine decreto Prætoris, L. 1. ff. de reb. eor. qui ſub tutel. vel cur. ſunt. L. 2. §. ſi tutores. ff. de offic. ejus cui mandata eſt Juriſdict. ita & alienatio rerum Eccleſiæ pendet ex Juriſdictione Epiſcopali, nec enim res Eccleſiæ poſſunt alienari, ſine conſenſu & autoritate Epiſcopi. Auth. hoc jus porrectum. C. de SS. Eccleſ. cap. dudum de reb. Eccleſ. non alienand. in 6. & hoc acceptiſſimum fuit juri Gallicano. Conc. Agathenſ. can. 56. *In venditionibus quas Abbates facere præſumunt, hæc forma ſervetur, ut quidquid ſine Epiſcopi licentiâ venditum fuerit, ad poteſtatem Epiſcopi revocetur.* Et Concil. Aurelianenſ. III. can. 23. *Abbatibus, Preſbyteris, cæteriſque miniſtris de rebus Eccleſiaſticis vel ſacro miniſterio alienare vel obligare, abſque permiſſu & ſubſcriptione Epiſcopi ſui nihil liceat.* Quos Canones intexuit Gratianus in can. Abbatibus 12. qu. 2. & in can. in venditionibus. 17. qu. 4. In alienatione rerum Eccleſiaſticarum, præter

conſenſum Epiſcopi, requiritur etiam conſenſus capituli; cap. 1. cap. ea noſcitur. cap. tua nuper, de his quæ fiunt à Prælat. ſine conſenſ. capitul. capitul. d. auth. hoc jus porrectum, & d. cap. dudum, nec non conſenſus Patroni, ſi Eccleſia de cujus rebus alienandis agitur, ſit juris patronatû; can. conſtitutum. 16. qu. 1. can. filiis, ead. cauſ. qu. 7. Eoque nomine haud dubiè in alienatione rerum Eccleſiaſticarum requirebatur conſenſus Principis tamquam patroni & defenſoris Eccleſiarum. Capitulare Caroli Calui in Synodo Sueſſionenſi II. editum cap. 12. *Nè commutationes rerum vel mancipiorum quilibet Prælatus earumdem rerum Eccleſiaſticarum ſine licentiâ & conſenſu noſtro facere præſumat.* Quod lubens admiſit ipſa Synodus can. ult. *Poſtremò quod à quibuſdam conſervabatur, prætextum eſt generaliter ab omnibus cuſtodiendum, nè ullæ res Eccleſiaſticæ abſque Regis conniventiâ commutentur.* Hoc jus ex conſuetudine natum, ut plerque alia, non ignobile rei argumentum quòd Domnolum Cenomanenſem Epiſcopum monaſterio à ſe condito in ſuburbio civitatis ſuæ, res Eccleſiæ ſuæ dotis causâ teſtamento, id eſt, inſtrumento donaſſe non ſine conſenſu Chilperici Regis, memoratur in ejus vita apud Surium 16. Maii. tom. 3. *Extruxit autem monaſterium in ſuburbio civitatis ſuæ, in ejus verò conſecratione de rebus Eccleſiæ ſuæ, multa teſtamento ei legavit atque confirmavit; permittente & favente Chilperico Francorum Rege, ejuſque Principibus, multis etiam id ei ſuggerentibus Epiſcopis, imprimis Sancto Germano, Clero quoque, populoque ut id faceret adhortante.* Res etiam Eccleſiæ non poſſunt alienari niſi causâ cognitâ, ex causâ neceſſitatis & utilitatis. L. 14. jubemus. C. de Sacroſ. Eccl. Valet autem rerum Eccleſiaſticarum alienatio quatuor in caſibus à jure permiſſis. Primus eſt, cauſa neceſſitatis Eccleſiæ, ut ſi debitum urgeat ab ipſa Eccleſia contractum; authent. ſancimus. C. de Sacroſ. Eccleſ. C. hoc jus. 10. quæſt. 11. Secundus eſt cauſa pietatis, Gloſſ. in c. 1. 12. quæſt. 2. veluti pro alimonia pauperum, nè fame & frigore pereant: d. L. ſancimus. cap. Aurum habet Eccleſia. 12. quæſt. 2. vel pro redemptione captivorum, §. ſacra inſtitut. de rerum diviſ. Tertius eſt cauſa incommoditatis, ut quando res eſt Eccleſiæ incommoda, cap. terrulas, 12. quæſt. 2. Quartus eſt cauſa utilitatis, ut ſi res eſſet inutilis, tunc Prælatus eam alienare poteſt, ut res melior habeatur; C. ſine exceptione 11. quæſt. 2. C. non liceat. 12. quæſt. 2. d. cap. terrulas. Clement. 1. de rebus Eccleſ. non alien.

DE JURISDICTIONE ECCLESIASTICA TUENDA ADVERSUS INSULTUS

Auctoris tractatûs de Abuſu, & aliorum.

LIBER TERTIUS.

CAPUT PRIMUM.

Juriſdictio correctiva Epiſcoporum. In quibus verſetur. Modus hujuſmodi Juriſdictionis.

EPISCOPALIS Juriſdictio alia eſt voluntaria, quæ redditur inter volentes quocumque loco & tempore, citra tribunal, de quâ fuſiùs actum eſt proximo libro: alia eſt contentioſa, quæ diſceptatur pro tribunali causâ cognitâ: tertium genus eſt Juriſdictio correctiva, quæ explicatur diſciplinæ ſeu correctionis causâ, de plano extra tribunal, ſine ſolemnibus judiciorum, de quâ ſermonem prælibare placet, ut ab eo faciliùs ad ea quæ ſunt Juriſdictionis contentioſæ progrediamur. Quædam ſunt perſonæ quibus datur jus correctionis ſeu emendationis in ſubditos, in levioribus delictis, quæ atrocitatem facti non continent, puta dominis in ſervos; L. unic. C. de emendat. ſervor. parentibus in liberos, ſenioribus propinquis in juniores; L. aut facta §. ff. de pœn. L. unic. C. de emendat. propinquor. & Magiſtris in diſcipulos, ita ut modum

dum non excedant; L. ſed etſi quemcumque §. ult. cum L. ſeq. ff. ad L. Aquil. L. item quæritur §. item Julianus ff. locat. & hæc à parente vel magiſtro non pœnæ, ſed diſciplinæ causâ infertur; Arnob. in pſalm. 146. *Sicut qui litteras docent, timorem diſcentibus, & terrorem inducunt, non utique neceſſarium magiſtris, ſed valde diſcipulis profuturum.* Auguſtin. de verb. Domini. ſermon. 15. *Nec damus aliter filiis diſciplinam niſi aliquantum iraſcendo, & indignando, nec tamen daremus diſciplinam niſi amando.* Iſidor. Peluſiot. libr. 2. epiſt. 239. καὶ πατὴρ υἱῷ, καὶ διδάσκαλος φοιτητῇ ὀργίζεται ῥᾳθυμοῦντι, καὶ οὐκ ἄν τις φαίη ὀργὴν εἶναι ταύτην, ἀλλὰ φιλοσοφίαν καὶ κηδεμονίαν. *Et pater filio, & magiſter diſcipulo ignaviâ deſidi iraſcitur, nec quiſquam iracundiam hanc eſſe dixerit, verùm Philoſophiam, ac curam & ſollicitudinem.* Et hoc genere correptionis plerumque utitur Dominus erga homines. Hieronym. in cap. 1. Eſaiæ: *Idcircò Dominum percutere delinquentes, ut percuſſos corrigat, & non tam pœna ſit quàm emendatio.* Et in hanc ſententiam Jo. Chryſoſtom. in Act. Apoſtol. Homil. 15. ἐκείνη ἡ θλίψις κόλασις, αὕτη παιδεία ἡ διόρθωσις.: *Illa tribulatio, pœna; hæc diſciplina & correptio.* παιδείαν Græci, quam noſtri diſciplinam vocant., ut in pſalm. 49. σὺ δὲ ἐμίσησας παιδείαν. *Tu verò odiſti diſciplinam.* Et ibi Chryſoſtom. παιδείαν ἐνταῦθα φησὶ τὴν τοῦ νόμου διδασκαλίαν, τὴν ψυχὴν ῥυθμίζουσαν, τὴν κακίαν ἀπελαύνουσαν. *Diſciplinam hîc dicit legis doctrinam, quæ animam componit, vitium expellit.* Etiam minoribus Magiſtratibus, putà Magiſtratibus municipalibus non denegatur modica caſtigatio; L. Magiſtratibus. ff. de Juriſdict. L. item apud Labeonem, §. unde querel. ff. de injur. quia Juriſdictio nulla eſt ſine modicâ coërcitione; L. ult. de offic. ejus cui mand. eſt Juriſdict. Etiam Centurionibus licuit milites caſtigare vite feriendo, quæ fuit inſigne Centurionis; L. milites. §. incurrens. ff. de re militar. Plin. libr. 14. cap. 1. *Quid quòd inſertæ caſtris, ſummam rerum, imperiumque contineat, Centurionum in manu vitis, & opimo præmio tardos Ordines ad lentas perducit Aquilas, atque etiam in devictis pœnam ipſam honorat.* Et Tacit. 1. Annal. *Centurio Lucillius interficitur, cui militaribus facetiis vocabulum cedo alteram indiderant, quia fractâ vite in tergo militis alteram clarâ voce, ac rursùs aliam poſcebat.*

Epiſcopus qui Domini & patris & magiſtri vices fungitur, habet quoque jus corrigendi & reformandi Clericos univerſæ Diœceſis; cap. 1. cap. quantò. cap. licet in corrigendis. cap. irrefragabil. de offic. Ordinar. Synod. Vernenſ. can. 3. *Ut unuſquiſque Epiſcoporum habeat poteſtatem in ſuâ Parochiâ tàm de Clero, quàm de regularibus, vel ſecularibus ad corrigendum & emendandum ſecundùm ordinem canonicum ſpiritalem, ut ſic vivant qualiter Deo placere poſſint.* Et correctionis causâ maximè Epiſcopus debet luſ-

trare Diœceſim ; cap. cùm venerabilis, de cenſib. Imò correctio & emendatio Clericorum ita eſt propria, & perpetua Epiſcopi, ut ſi Summus Pontifex mandet Ordinario, ut Clericos Diœceſis corrigat, non tribuat ei Juriſdictionem, ſed propriam, quæ erat torpens & ſopita per ignaviam, excitet, & Ordinarius correctionis officio fungatur, tamquam Ordinarius, non tamquam delegatus, ſalvo jure appellationis ad Metropolitanum, ſi appellationis caſus emergat ; d. cap. licet in corrigendis : id eſt, ſi in correctione modum excedat ; à correctione enim & diſciplina non appellatur niſi modum excedat ; cap. 3. cap. reprehenſibilis. cap. de priore. de appellat. cap. Univerſitatis, de ſentent. excommunic. quia correctioni modus imponendus eſt, cùm non pœnæ, ſed emendationis & diſciplinæ causâ adhibeatur. Unde ſi magiſter diſcipulum graviùs percuſſerit, non tenetur quidem injuriarum, quia non habuit animum injuriæ faciendæ, ſed docendi & monendi ; ſed tenetur actione legis Aquiliæ, quia damnum injuriâ dedit, vel actione ex locato, quia nimia præceptoris ſævitia culpæ adnumeratur, eique levis dumtaxat caſtigatio permiſſa eſt ; d. L. ſed ſi quemcumque. §. ult. cum L. ſeq. & d. L. item quæritur. §. item Julianus. Epiſcopus habet jus corrigendi ſubditos non obſtante conſuetudine, vel appellatione, niſi modum excedat ; d. cap. irrefragabili : non obſtante conſuetudine, quia ſubjectio & obedientia non præſcribitur à Clericis ; cap. cùm non liceat. cap. cùm ex officio, de præſcript. Correctio etiam Canonicorum Cathedralis Eccleſiæ de jure pertinet ad Capitulum ; ſed ceſſante Capitulo devolvitur ad Epiſcopum ; d. cap. irrefragabili. Correctio Monachorum pertinet ad Abbatem ; cap. ad noſtram. cap. reprehenſibili, de appellat. Auguſtin. de corrept. & gratiâ ad Valentinum & cum illo Monachos, cap. 15. *Corripiantur itaque à Præpoſitis ſuis ſubditi fratres correptionibus de charitate venientibus pro culparum diverſitate diverſis, vel minoribus, vel amplioribus ; quia & ipſa quæ damnatio nominatur, quam facit Epiſcopale judicium, quâ pœnâ in Eccleſia nulla major eſt, poteſt ſi Deus voluerit, in correptionem ſaluberrimam cedere, atque proficere :* Inde deſumptus eſt can. corripiantur. 24. qu. 3. Ceſſante Abbate poſt monitionem, putà ſi fratres vagos & circumforaneos non revocet, correctio devolvitur ad Epiſcopum ; d. cap. quantò, can. Abbates. 18. qu. 13. Correctioni & diſciplinæ locus eſt, in minoribus delictis, quæ correctionis modum non excedunt, ut in Clericis turbantibus divinum officium ; cap. cum voluntate. in fin. de ſentent. excommunicat. Sed ſi delictum ſit gravius, propter atrocitatem facti res rejicienda eſt ad forum Eccleſiaſticum, ut in minoribus delictis correctio quidem datur propinquis ; ſed ſi atrocitas facti correctionis modum exſuperet, enormis

Epiſcopus habet modicam coërcitionem correctionis causâ, quia ea utitur exemplo magiſtri in diſcipulos, & parentis in liberos. Auguſtin. epiſt. 159.

delicti rei tradendi ſunt ſuo Judici ; d. L. unic. C. de emendat. propinquor. Judicio tamen propinquorum in necem uſque ſævitum refert Valer. Maxim. libr. 6. *Publicia autem quæ Poſthumium Albinum Conſulem, item Licinia quæ Claudium Agellum viros ſuos veneno necaverant, propinquorum decreto ſtrangulatæ ſunt.*

Correctio, ut jam dixi, debet eſſe levis & moderata ; & hoc caſu ſi pater vel magiſter vel Prælatus correctionis causâ Clericum leviùs percuſſerit, non incurrit ſententiam, can. ſi quis ſuadente. d. cap. cum voluntate. Marcus deciſ. 880. part. 2. Haud quaquam culpanda tamen diſciplina Epiſcoporum, ſi fortè auſteriùs ſe habeant cum quibuſdam Clericis, quò eos in officio contineant, vel lapſos ad meliorem frugem revocent : vigor publicæ diſciplinæ ampliorem pœnam poſtulat ; L. locatio §. quod illicitè ff. de publican. Abſit ut duritiem voces Epiſcopalis correctionis medelam ; experimento enim quotidiè diſcimus hujuſmodi rationem multis ad ſalutem prodeſſe : Bernard. in Cantica Serm. 30. *Quàm multos quotidiè experimur, piis impugnationibus Prælatorum ad meliora proficere, provehi ad altiora.* Nec modò in Clericos ſed etiam in Laïcos correctionem habet Epiſcopus : Auguſtin. de verb. Domini Serm. 16. *Novit enim neſcio quem homicidam Epiſcopus, & alius illum nemo novit. Ego volo illum publicè corripere, at tu quæris inſcribere. Prorſus nec prodo, nec negligo ; corripio in ſecreto, ponò ante oculos Dei judicium, terreo cruentam conſcientiam, perſuadeo pœnitentiam.* Et paulò poſt : *Sunt homines adulteri in domibus ſuis, in ſecreto peccant, aliquando nobis produntur ab uxoribus ſuis, plerumque zelantibus, aliquando maritorum ſalutem quærentibus ; nos non prodimus palàm, ſed in ſecreto arguimus.* Et idem de tempore Sermon. 164. *Ecce clamo vobis, ego me abſolvo : erogatorem me poſuit Deus, non exactorem. Et tamen ubi poſſumus, ubi datur locus, ubi conceditur, ubi ſcimus, corripimus, objurgamus, anathematiſamus, excommunicamus ; & tamen non corrigimus.* Et Alcuinus c. 6. de virtut. & vitiis. *Sacerdotis eſt in pace populum admonere, quod debeat agere ; populi eſt in humilitate audire quæ monet Sacerdos.*

CAPUT II.

Epiſcopus habet Ordinariam Juriſdictionem in ſua Diœceſi.

AD Epiſcopum pertinet Juriſdictio cauſarum omnium ad Eccleſiaſticum forum, de jure ſpectantium; cap. conquerente, de offic. judic. ordinar. cap. ex tenore de foro competent. Id eſt, cognitio cauſarum civi ium, & criminalium inter Clericos, vel etiam ſpiritualium inter Laïcos quæ ſunt juris Eccleſiaſtici: Epiſcopus enim habet Juriſdictionem ordinariam in tota ſua Diœceſi; cap. cùm Epiſcopus, de offic. ordin. in 6. Juriſdictionis ordinariæ, quam habet Epiſcopus in univerſa Diœceſi, pulcherrima argumenta ſunt. Primum quòd omnes res Eccleſiæ debent gubernari & diſpenſari cum judicio & poteſtate Epiſcopi, cui totius plebis animæ videntur eſſe creditæ; Synod. Antioch. can. 24. can. quæcumque. 10. qu. 1. Adminiſtratio enim rerum univerſarum vix poteſt explicari ſine Juriſdictione: Unde defenſorem patrimonii S. Petri in Sicilia & aliis Provinciis habebant propriam Juriſdictionem; can. valde neceſſarium eſt. 94. diſt. can. pervenit. 11. qu. 1. Secundum eſt quod tota Diœceſis eſt Parœcia Epiſcopi; Synod. Antiochen. can. 9. can. Lugdunenſis 9. qu. 2. unde quilibet Diœceſanus dicitur eſſe Parœcianus Epiſcopi; cap. licet. de feriis. cap. 1. de raptorib. cap. ad aures. de pœn. Unde Monachis non licet prædicare in Eccleſiis Parœcialibus, ſine licentia Epiſcopi; Clem. dudum §. in Eccleſiis, de ſepultur. Tertium accedit quòd de jure Epiſcopus poteſt collocare Cathedram, quæ eſt inſigne Juriſdictionis Epiſcopalis, in quacumque parte Diœceſis; d. cap. cùm Epiſcopus; quod licet non ſervetur in Gallia, ut non negat gloſſ. ibidem, inſcitiâ ævi exploſum dicitur odio Bonifacii tamquam juris novi conditoris; nam & multis ſeculis ante ex conſtitutione Gregorii I. Epiſcopo fas fuit Cathedram locare quocumque loco Diœceſis, præterquàm in locis exemptis; can. luminoſo. 18. qu. 2. Quartum eſt quòd Epiſcopus habet propriam Juriſdictionem à lege vel Canone, jure Magiſtratûs ſeu Sacerdotii, ex quo eam poteſt demandare; L. more majorum & ſeq. ff. de Juriſdict. & poſt conſtituere Officialem juris dicendi cauſâ, non modò in civitate quam vocant prin-

cipalem; ſed etiam extra civitatem, qui dicitur Officialis foraneus; cap. Romana, de offic. ordinar. in 6. Clem. etſi principalis, de reſcript. Nec derogat ordinariæ Juriſdictioni Epiſcopi, quòd Metropolitanus concurrit cum Epiſcopo in quibuſdam caſibus, ut in jure viſitandi Eccleſias ſuffraganeorum, & procurationem exigendi; cap. cùm ex officii, de præſcript. cap. ſopitæ. cap. cùm nuper, de Cenſib. cap. Romana. §. notoria eod. tit. in 6. Clem. II. de Privileg. Metropolitanus enim nihil juris habet in Diœceſi ſuffraganeorum, niſi in caſibus expreſſis à jure, id eſt, quatenùs ſacri Canones concedunt, & priſca conſuetudo contulit; can. nullus primas. 9. qu. 2. can. nullus primas. can. conqueſtus ead. cauſ. qu. 3. nec de cauſis ſuffraganeorum cognoſcit niſi per appellationem devolutis; cap. duo ſimul. cap. Paſtoralis. de offic. ordinar. Et quòd ab Epiſcopo appellatur ad Metropolitanum ſatis probat Juriſdictionem ordinariam ineſſe Epiſcopo: Sententia enim à proprio judice lata, non convellitur niſi remedio appellationis; L. vit. C. ſi à non competent. judic. L. I. §. item cum. ff. quæ ſentent. ſine appellat. reſcindant. cap. cùm inter vos de re judicat. Nec corruit etiam Juriſdictio ordinaria Epiſcopi, ex eo quòd inferiores prælati habent Juriſdictionem propriam, ut Archidiaconi; cap. ad hæc. cap. dilecto. de offic. Archidiacon. Abbates, cap. dilectus. de offic. ordinar. cap. auditis. cap. cùm olim, de præſcript. cap. accedentibus, de exceſſ. prælat. & ſubditor. Decani, cap. ſignificavit. de converſ. conjugat. cap. dilecto. de ſentent. excommunicat. in 6. quia inferiores ab Epiſcopo non habent Juriſdictionem, niſi ex privilegio, vel conſuetudine; & nihilominùs Epiſcopus eſt judex ordinarius Diœceſis ſuæ, & Juriſdictio non cenſetur præſcripta privativè, ſed tantum cumulativè, & in concurſu contra Epiſcopum ab inferiore, & Juriſdictio remanet habitu apud Epiſcopum, ita ut ceſſante inferiore propter negligentiam ejus devolvatur, vel potius quaſi poſtliminio redeat ad Epiſcopum; Felin. in cap. Paſtoralis de offic. ordinar.

Epiſcopum etiam habere ordinariam Juriſdictionem argumento eſt quòd habet modicam coërcitionem, nimirum virgis poteſt ſubditos coërcere: Auguſtin. epiſt. 159. in can. Circumcelliones 23. qu. 5. *Non urentibus flammis, ſed virgarum verberibus; qui modus coërcitionis à Magiſtris artium liberalium, & ab ipſis parentibus, & ſæpe etiam in judiciis ſolet ab Epiſcopis adhiberi.* Quia modica coërcitio eſt ſignum propriæ, & ordinariæ Juriſdictionis; L. Magiſtratibus. ff. de Juriſdict. can. contra Idolorum. 26. qu. 5. cap. univerſitatis. de ſentent. excommunicat. Nec mihi negotium facit, quod objicitur paſſim ex Novella Valentiani de Epiſcopali judicio, Epiſcopos forum legibus non habere:

Lubens enim concedo, eos non habere forum quoad res forenſes, ſed quoad Eccleſiaſticas; in his ſunt verè Judices ordinarii, & Ordinariorum appellatione continentur, ut in titulo de offic. judicis ordinarii; nec habent nudam audientiam id eſt ſimplicem notionem, ſed forum competens quod in ſe continet Juriſdictionem: Auguſtin. libr. 3. contra Julian. cap. 1. *Veſtra verò apud competens judicium communium Epiſcoporum modò cauſa finita eſt.* Epiſcopi inquam non habent nudam audientiam, ſed audientiam competentem, quæ pleniorem cauſæ cognitionem deſiderat, iiſdem ſolemnibus judiciorum explicatur, quibus publicum judicium, & nihil diſtat à verâ & propriâ Juriſdictione, ut in vita D. Goſvini Aquicinctenſis Abbatis, libr. 2. cap. 12. de lite inter Canonicos Turonenſes & Aquicinctenſis Monachos: *Super quibus cùm fuiſſet utrinque ſæpius decertatum, tandem ad Rhemenſem audientiam res perlata, ubi Monachis legum ignaris, & Abbati reverendo legum periti Turonenſes occurrerunt.* Denique Epiſcopis tanquam ordinariis competit cognitio omnium cauſarum ad forum Eccleſiaſticum ſpectantium in prima inſtantia, & hoc juris inſtauratum, Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. Et hoc eſt quod ait Theodoricus Rex etſi Arrianus apud Caſſiodor lib. 3. epiſt. 37. ad Petrum Epiſcopum: *Cauſarum veſtrarum qualitas vobis debet judicibus terminari, à quo eſt expectanda magis quàm imponenda juſtitia.* Et Ivo Carnotenſ. epiſt. 119. *Habent enim, ſicut noſtis ſtatuta Majorum, ut illæ cauſæ à judicibus Eccleſiaſticis minimè audiantur, quæ legibus non continentur.* Ac denique nè dubitetur ſacros judices habere ordinariam Juriſdictionem ſatis intelligimus ex hoc ipſo quòd ii tenentur ſolemnibus & formulis judiciorum, nec enim diſpari jure cenſeri poteſt Juriſdictio Eccleſiaſtica, quæ uno & eodem jure regitur cum civili, quoad ordinem & ſolemnia litis; cap. quia circa de privileg. cap. cum in tuâ de decim.

CAPUT III.

Epiſcopi Juriſdictio alia eſt Civilis, alia Criminalis. Pecuniariæ cauſæ quæ ſint. Martyrum judicium ejuſque auctoritas.

JURISDICTIO Eccleſiaſtica alia eſt Civilis, alia Criminalis, perinde ac Juriſdictio publica ſeu ſecularis; Epiſcopus enim cognoſcit de Civilibus & Criminalibus cauſis Clericorum, & Clerici omnino conveniendi ſunt apud Epiſcopum in Civili & Criminali negotio, ex Concilio Milevitano, aut quod verius eſt, ex Conc. Tolet. III. can. 13. & Conc. Carthaginenſi 3. can. 9. can. inolita. can. placuit. 11. qu. 1. Synod. Carthag. can. 15. apud Balſamon. & cap. ſi diligenti. de foro compet. Idem ante à Sylveſtro I. conſtitutum, nè Clericus quacumque de cauſa conveniatur in publico, id eſt publico tribunali, ſeu apud Judicem cinctum; id eſt civilem & forenſem; can. teſtimonium. can. nullus Clericus. 11. qu. 1. Anaſtaſ. in ejus vita: *Hic conſtituit ut nullus Clericus propter cauſam quamlibet in curiam introïret, nec ante Judicem cinctum cauſam diceret niſi in Eccleſia.* Cui acceſſit Conſtitutio Julii; idem Anaſtaſ. in ipſius vita: *Hic conſtitutum fecit, ut nullus Clericus cauſam quamlibet in publico ageret, niſi in Eccleſia.* Ex Synodo Chalcedonenſ. can. 9. *Si Clericus litem habeat adverſus Clericum, eum convenire debet apud Epiſcopum, non apud Judicem ſecularem: quod ſi lis emergat inter Epiſcopum & Clericum ab utraque parte eligendi ſunt arbitri à quibus lis finiatur*; can. ſi Clericus. 11. qu. 3. cap. de foro competent. unde deſumptus eſt can. 17. Concil. Aurelianenſ. 5. & cap. 241. libr. 7. Capitular. Ubi Novellâ Valentiniani Epiſcopalis Juriſdictio penè ſublata eſt, eam fortiter ac piè vindicarunt patres Gallicani variis per tempora decretis non ſinè nutu & ſuffragio Principum; Synod. Andegavenſ. can. 2. *Primum ut contra Epiſcopale judicium, Clericis non liceat reſilire, neque inconſultis ſacerdotibus ſecularium judicia expetere.* Nè Clerici conveniantur apud Judicem ſecularem in Civili & Criminali negotio, ac nè reſpondeant etiam volentes ſtatuit Synodus Agathenſ. can. 32. *Clericum nullus præſumat apud ſecularem, Epiſcopo non permittente pulſare; ſed ſi pulſatus fuerit, non reſpondeat, vel proponat, nec audeat criminale negotium in ſeculari judicio proponere*; can. Clericum nullus. 11. qu. 1. quod repetiit Synod. Epaunenſ. can. 11. *Clerici ſine ordinatione Epiſcopi*

ſui, adire vel interpellare publicum judicium non præſumant., ſed etſi pulſati fuerint, ſequi ad ſeculare judicium non præſumant. Et Synod. Aurelianenſ. IV. can. 20. *Quæcumque cauſatio quoties inter Clericum & ſecularem vertitur, abſque Preſbytero, aut Archidiacono, vel ſi quis eſſe Præpoſitus Eccleſiæ dignoſcitur, Judex publicus audire negotium non præſumat; ſanè ſi cauſam habentibus placuerit ire ad judicium, fortè ex voluntate communi, permittente Præpoſito Eccleſiæ Clerico licentia tribuatur.* Nè unus è Clericis alium conveniret ad Judicem ſecularem; alioquin actor ſi eſſet è minoribus Clericis, dempto uno quadraginta ictibus vapularet, ſi è majoribus, per triginta dies pœnæ causâ cuſtodiâ teneretur præcepit Synod. Matiſconenſ. I. can. 8. *Ut nullus Clericus ad Judicem ſecularem quemcumque alium fratrem de Clericis accuſare, aut ad cauſam dicendam trahere quocumque modo præſumat; ſed omne negotium Clericorum aut in Epiſcopi ſui, aut in Preſbyterorum, aut Archidiaconi præſentia finiatur. Quòd ſi quicumque Clericus hoc implere diſtulerit, ſi junior fuerit, uno minùs de quadraginta ictus accipiat, ſin certè honoratior, triginta dierum incluſione multetur.* Quod repetiit Conc. Antiſſiodor. can. 43. & Aquisgranenſ. can. 8. & Gratianus in can. nullus Clericus. 11. qu. 1. Olim Clerici in civilibus & criminalibus cauſis conveniebantur apud Epiſcopum volente actore; ſed ſi is nollet experiri cum Clerico coram ſuo judice, res transferebatur ad Præfectum Prætorio; ex L. cum Clericis. C. de Epiſc. & Cleric. & L. decernimus. C. de Epiſcopal. audient. Poſteâ ex Novell. Juſtin. 83. & 123. res aliter ordinata eſt, ut in pecuniariis cauſis Clerici convenirentur apud Epiſcopum, & nolente aut ceſſante Epiſcopo lis rejiceretur ad Judicem civilem: in criminibus civilibus, putà homicidio, adulterio, furto & ſimilibus, Clerici convenirentur apud competentes Judices, id eſt, apud Præfectum urbi in urbe, & apud Præſides in Provinciis; in Eccleſiaſticis verò, putà in ſacrilegio, ſimoniâ, vel crimine conſpirationis in Epiſcopum, ut Clerici convenirentur apud ſuum Judicem, id eſt Epiſcopum. Unde hauſtus eſt can. ſi quis cum Clerico. 11. qu. 1. Pecuniarias vocat cauſas quas can. 6. Synod. Conſtantinopolitanæ I. ἰδιωτικὰς, id eſt privatas, ibi Balſamo ἰδιωτικὰς δὲ ὠνόμασεν ὁ κανὼν τὰς χρηματικὰς ὑποθέσεις πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ἐγκληματικῶν, αἵ τινες δημόσιαι λέγονται, ὡς κινούμεναι παρὰ παντὸς τοῦ δήμου, ὅπερ ἐπὶ τῶν χρηματικῶν ἀγωγῶν, οὐκ ἔστι μόνος γὰρ ὁ ἔχων τὸ διαφέρον ταύτας κινεῖ. *Privatas autem nominavit Canon pecuniarias cauſas; ad differentiam criminalium quæ quidem publicæ dicuntur, ut quæ ab omnibus qui ſunt è populo moventur, quod non eſt in pecuniariis, is enim demum eas movet, cujus intereſt.* Sic pecuniarias cauſas à majoribus in quibus de ſalute & capite, diſtinxit Auguſtin. de doctrinâ Chriſtianâ

lib. 4. cap. 18. *In illis enim ea parva dicuntur, ubi de rebus pecuniariis judicandum eſt; ea magna, ubi de ſalute, ac de capite hominum.* Et Ambroſ. epiſt. 29. *Si de cauſis pecuniariis Comites tuos conſulis; quantò magis in causâ religionis Sacerdotes Domini æquum eſt conſulas.* Cur privatæ ſeu civiles cauſæ pecuniariæ dicerentur, ex jure promptum eſt, ex quo pecuniæ appellatione continetur, non modo pecunia numerata, verùm omnis pecunia, hoc eſt, omnia corpora; L. pecuniæ ff. de US. Ut ad propoſitum redeamus, ſi veterem uſum Eccleſiæ ſpectemus, hoc jure uſi ſunt Clerici à melioribus Eccleſiæ ſeculis, ut etiam in delictis non convenirentur apud alium Judicem quàm Epiſcopum: Athanaſ. Apolog. 2. de fuga. ὅτι δὲ ἐξωτικοῦ δικαστοῦ ἐξέτασις περὶ αἵματος χριστοῦ, καὶ σώματος χριστοῦ γένεται, εἰ γὰρ καὶ ὅλως ἐγεγόνει τι πλημμέλημα ἔδει, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὑπὸ κληρικῶν νομίμως ἐξετάζεσθαι. *Sub externo judice quæſtio de ſanguine & corpore Chriſti habetur; nam ſi omninò quod delictum perpetratum fuiſſet, oportebat de eo in Eccleſiâ inquiri ſub legitimis Clericis.* Eâ ætate Clerici omninò in rebus ſuis neſciebant judices ſeculares, tamquam ſegregati meritis ſacerdotii & religione Ordinis; Auguſtin. epiſt. 160. ad Apringium Judicem: *De vobis quidem dixiſſe Apoſtolum legimus, quod non ſine causâ gladium geratis, & miniſtri Dei ſitis vindices in eos qui malè agunt; ſed alia cauſa eſt Provinciæ, alia eſt Eccleſiæ.* Summa judicii Eccleſiaſtici fuit penès Epiſcopos; tantæ tamen autoritatis fuêre Martyres & Confeſſores, id eſt, qui jam pro fide tuendâ paſſi erant non ad necem uſque, ut poteſtatem judicandi cum Epiſcopis penè communem haberent, ſuo ſanguine quaſi conſecrati, & ſacerdotii caractere inſigniti. Martyrii palmâ cecidit Origenes, quòd ſacrificare maluit, quàm Æthiopis libidinem pati, & idem Eccleſiâ pulſus Martyrum & Confeſſorum judicio: ὑπὸ τῶν κρινόντων ὁμολογητῶν, τὲ καὶ μαρτύρων, ut tradit Epiphan. hæreſ. 68. Eò uſque pervenit autoritas Martyrum, ut Eccleſia vix auſa ſit damnare ſententias Martyrum in his quæ erant de fide & religione; Hieronym. in Hierem. libr. 4. cap. 19. *Quæ licet non ſequamur, tamen damnare non poſſumus, quia multi Eccleſiaſticorum virorum & Martyres iſta dixerunt.*

CAPUT IV.

Clerici habent privilegium fori, cui renunciare non licet contra Fevretium. Peregrina judicia.

CLERICI non modò inviti non trahuntur ad civilem Judicem, ſed nè volentes quidem poſſunt renunciare privilegio fori, ſeque ſubjicere Juriſdictioni judicis ſecularis; cap. ſi diligenti. cap. ſignificaſti, de foro competent. cap. gravem, de exceſſ. Prælat. Jure veteri Clerici volentes non prohibentur adire ſecularia tribunalia, de conſenſu proprii Epiſcopi; can. Clericum nullus. 1. & 2. qu. 1. cap. 1. & 2. de foro competent. quia videbatur minimè fieri injuria volentibus Clericis, maximè conſentiente Epiſcopo, cujus inprimis intereſt Juriſdictionem ſuam non indefenſam relinquere; L. 1. ff. ſi quis jus dicent. non obtemperav. L. nullum. C. de teſtib. cap. dilecto, de ſentent. excommunic. in 6. & præſcriptioni fori cuilibet licet pacto renunciare; L. ſi fide juſſor. ff. qui ſatis cogant. L. pen. C. de pact. Sed hoc jus correctum eſt ab Innocentio III. qui primus reſcripſit in d. cap. ſi diligenti, nè liceat Clericis etiam volentibus & juratis abdicare à ſe privilegium fori, optimâ ratione, nimirum quia privilegium hujuſmodi non perſonis, ſed Ordini conceſſum eſt, & privilegium eſt juris publici, cui privatorum pactis derogari non poteſt. Non poteſt contemni beneficium legis, in quo non merita perſonarum, ſed officii & ordinis ſpectantur: Ambroſ. de iis qui myſter. initiant. cap. 5. *Non merita perſonarum conſideres, ſed officia Sacerdotum.* Et Clericus qui privilegium fori emittit, non videtur retrò id facere, ſed metu & dolo captus, non tam paciſci, quàm decipi: Arnob. in Pſalm. 16. *Subplantatur qui privilegium amittit, ſicut à Jacob Eſau ſubplantatus eſt, &c.* Nemo præſumitur ſponte renunciare beneficio, multis fortè ſumptibus & laboribus quæſito, cap. ſuper hoc, de renunciat. Non poteſt Clericus prorogare Juriſdictionem incompetentis ſeu non idonei judicis: & facto ſuo ſe ſubripere proprio judici. Juriſdictiones ſuis finibus diſtinctæ confundi non debent, nè Eccleſiaſticus ordo intervertatur: totus Eccleſiaſticus ordo confunditur, ſi ſua cuique Epiſcopo Juriſdictio non ſervetur; can. pervenit. 11. qu. 1. can. ecce. 99. diſt. cap. ex tenore, de foro competent. Diſciplinæ Eccleſiaſticæ maximè intereſt Clericos ſuum & unum habere Judicem, ſi per leges regni liceret, quò faciliùs in obſequio & officio contineantur, nè dum in plures Judices diſtrahuntur, neutrum ferè agnoſcant, & conflictus Judicum inter

ſe effugii & impunitatis occaſionem eis præbeat : denique in Clericis, ſi quid ſapio, cavendum eſt quod de Italis fertur duobus eos gaudere dominis, ut unum alterius concurſu amoveant : Luitprand. hiſt. libr. 1. cap. 10. *Semper Italienſes geminis uti dominis volunt, quatenùs alterum alterius terrore coërceant.* De Mediolanenſibus Radevicus de geſt. Frideric. libr. 2. cap. 33. *Unde factum eſt ut civitas hæc inimica Regibus ab antiquo fuiſſe dicatur, hac uſa temeritate ut ſemper rebellionem Principibus ſuis moliens, ſchiſmate Regni gaudeat, & geminorum potiùs dominorum, quàm cujus ſuper ſe juſtè regnantis affectaret principatum.*

Nec modò Clerici non poſſunt expreſſè renunciare privilegio fori, ſed nec tacitè, putà non poſſunt conveniri apud Judicem ſecularem non obſtante conſuetudine contrariâ, quæ eſt vice pacti taciti ; cap. Clerici, de judic. Etiam exempti per ſe non poſſunt renunciare exemptioni, quia beneficium exemptionis non tantùm eſt in gratiam exempti, ſed etiam in gratiam concedentis ; cap. cùm venerabilis, de conſuetud. cap. dilecti, de renunciat. cap. cum tempore, de arbitr. cap. ſi Abbatem, de Elect. in 6. Gloſſ. in cap. tuarum, de privileg. Non diſpari quoque ratione percutientes Clericum, etiam volentem ex ſubmiſſione quæ fit de conſuetudine regionis, injuriæ luendæ causâ, non effugiunt excommunicationem latæ ſententiæ ; quia hujuſmodi pœna infligitur non tam in gratiam Clericorum, quam Ordinis clericalis ; cap. contingit, de ſentent. excommunicat. Ex his ſatis exploditur quod voluit Fevret. libr. 4. cap. 4. num. 2. Clerico licere in re civili renunciare privilegio fori ex ſubmiſſione in contractu appoſitâ. Tum quia Clericus omnino non poteſt renunciare privilegio fori, tum quia ex moribus Galliæ non poteſt prorogare Juriſdictionem extranei judicis, hoc eſt non ſui, quia Juriſdictiones ſunt limitatæ, & patrimoniales ; nec hac in re iniquioris conditionis eſſe debet Juriſdictio Eccleſiaſtica, ac ſecularis, cùm eodem jure patrimonii cenſenda ſit, nè Juriſdictionum termini confundantur ; & hæc eſt ſententia forenſium Clericos indiſtinctè non poſſe renunciare exceptioni fori, ex d. cap. ſi diligenti & d. cap. ſignificaſti : Benedict. in cap. Raynut. verb. & uxorem deciſ. 2. num. 30. & ſeqq. Aufrer. in quæſt. 128. Capell. Toloſ. idem de poteſt. ſecular. regul. 2. fallent. 30. Guid. Pap. qu. 139. Boer. qu. 114. Marc. deciſ. 1157. tom. Camill. Borrel. in addit. ad Bellugam rubr. de propoſit. Princip. §. videndum. Inde damnatur corruptela & acerbitas fœneratorum Italicorum, quos compoſito nomine vocabant Caurſinos, quaſi canis, & urſi feritate formidandos, quòd à Clericis mutuas pecùnias accipientibus ſolerent nomina ſeu cautiones mutui exigere quibus ſe & Eccleſias obligarent, & renunciarent privilegio fori, quam ſtipu-

landi formulam memoriæ tradidit Matth. Paris. in Henrico III. ad ann. 1235. *Pro quibus omnibus antedictis firmiter & plenariè adimplendis, & inviolabiliter obſervandis obligamus nos & Eccleſiam noſtram, & ſucceſſores noſtros, & omnia bona noſtra, & Eccleſiæ noſtræ, mobilia & immobilia, Eccleſiaſtica & mundana, habita & habenda, ubicumque fuerint inventa, Mercatoribus antedictis, & eorum hæredibus, uſque ad plenam ſatisfactionem omnium prædictorum, quæ bona ab eis precario nomine recognoſcimus poſſidere; & volumus ſuper omnibus antedictis, ubique & in omni foro conveniri, renunciando pro omnibus antedictis pro nobis & ſucceſſoribus noſtris omni juris auxilio canonici & civilis, privilegio clericatûs & fori, epiſtolæ D. Adriani, omni conſuetudini & ſtatuto, &c.*

Regulariter exceptio fori non poteſt opponi niſi ante litem conteſtatam; L. 4. C. de Juriſdict. L. ult. C. de except. L. peremptorias. C. ſentent. reſcind. non poſſ. Clericus tamen etiam poſt litem conteſtatam coram judice ſeculari poteſt opponere exceptionem fori; L. 1. C. Th. de Epiſcopal. judic. Capitular. libr. 6. cap. 281. refuſis ſc. ſumptibus litis, cap. exceptionem, de excep. Maynard. libr. 1. cap. 24. quia ut diximus, Clericus lite conteſtatâ non potuit extraneum Judicem ſuum facere. Quòd ſi Clericus conveniatur apud Judicem, an teneatur comparere apud Judicem ſecularem exceptionis fori proponendæ causâ, an apud judicem Eccleſiaſticum; & quidem ſi negetur eſſe Clericus, vel aliàs judex negetur competens, de jure cognitio hujus quæſtionis pertinet ad judicem Eccleſiaſticum, non ad ſecularem, quia de re Eccleſiaſticâ & ſpirituali agitur; cap. ſi judex, de ſentent. excommunicat. in 6. & ita apud Italos & Hiſpanos ſervari docent Thomas Grammatic. deciſ. Neapolit. 29. & Covarruv. practic. quæſt. cap. 33. Tamen in Galliâ Clericus conventus apud Judicem ſecularem tenetur comparere, & coram eo exceptionem fori opponere, quâ non admiſſâ appellat ad Superiorem; Guid. Pap. quæſt. 138. Gall. qu. 38. Durum certè ac lugendum Eccleſiam in Galliâ durioris ſortis eſſe ac in Hiſpania & Italia; ſed ferendæ leges & conſuetudines regni: *Ego*, inquit Jo. Faber in §. ult. Juſt. de Satisdat. *Cùm ſim de Regno, leges Regni non impugno*; nec à jure civili abhorret iſtud quo utimur, ſi enim judex negetur eſſe competens, conventus debet comparere, quia Prætoris eſt æſtimare, an ſua ſit Juriſdictio; L. ſi quis ex aliena, ff. de judiciis. L. ex quàcumque causâ, ff. ſi quis in jus vocat.

Nec modò Clericus non poteſt conſentire in Judicem ſecularem; quin imò non poteſt conſentire in Judicem non ſuum, licet Eccleſiaſticum, ſine conſenſu ſui Epiſcopi; quia peregrina judicia, id eſt Judicis non ſui tametſi Eccleſiaſtici, legibus Eccleſiæ ſubmoventur; can. peregrina. can. leges. can. non liceat. 3. qu. 6. can. nec extra. ead. cauſ. qu. 9. can.

ſcitote. 6. qu. 3. can. privilegia. 25. qu. 2. capitul. libr. 7. cap. 230. 348. cap. ſignificaſti, de foro compet. & hanc ſententiam comprobat Balſamo in can. 9. Synod. Antiochen. Ivo Carnot. epiſt. 35. *Peregrina judicia nullius eſſe momenti, decretorum pariter & Canonum generali ſanctione decernit autoritas.* Et idem epiſt. 85. *Cùm autem in Provincia veſtra peregrinum ſit judicium noſtrum, peregrinum tamen non putamus eſſe conſilium noſtrum.* Et Goffrid. Vindocinenſ. lib. 2. epiſt. 24. *Canonibus, ſicut ipſi meliùs noſtis, poteſtas obviare videtur, ut Eccleſiaſtica cauſa ſeculari & peregrino judicio terminetur, & quod vos & veſtros facere decet, aliis etiam perſonis Eccleſiaſticis concedatur.* Hoc jure Theodoritus Cyrenſis Epiſcopus ab hæreticis quibuſdam non rectæ fidei inſimulatus, & eo nomine à Dioſcoro Epiſcopo Alexandrino cauſâ inauditâ malè litteris acceptus, queſtus eſt apud Flavianum Epiſcopum C. P. epiſt. 86. Dioſcorum Alexandrinum, præter jus in Epiſcopum Orientis ſubditum Antiocheno Juriſdictionem ſibi aſciviſſe, contra Nicenum Canonem qui unicuique ſedi ſuam Juriſdictionem ſervari voluit.

CAPUT V.

Clerici quibuſnam caſibus amittunt privilegium fori.

CLERICI propter meritum & dignitatem Ordinis gaudent privilegio fori; cap. ſi diligenti, de foro competenti: tamen id certis caſibus ut indigni amittunt; putà Clerici qui poſt ſuſceptos Ordines duxêre uxorem, multanturprivilegio fori; cap. ex parte de Cleric. conjugat. cap. un. eod. tit. in 6. cap. ex parte, de privilegiis. Conc. Trident. ſeſſ. 23. de reform. cap. 6. Quod inſtitutum eſt propter abuſum illius ſeculi, quo permulti ambiebant Clericatum, non alio conſilio, quàm ut Judicem ſecularem declinarent: Stephan. Tornacenſ. epiſt. 12. *Nonnulli ut poteſtatum ſecularium Juriſdictionem devitent, tonſurâ tantùm, vel minoribus Ordinibus, dolo inter Clericos ſeſe ſimulant aggregari.* Nondum tamen ſecuris ad radicem poſita eſt: hac enim ætate Clericis qui unicam & virginem uxorem duxiſſent, & tonſuram veſtemque clericalem retinerent, non eſt ademptum privilegium fori; d. cap. unic. Hoc jure tempore Caroli VI. Joannes de Maris Advocatus fiſci in Senatu Pariſienſi, tumultûs publici inſimulatus hac exceptione uſus memoratur, tamquam Clericus unius uxoris vir, ejuſdemque virginis: Joannes de Urſinis in vit. Caroli VI. ann. 1382. *Si feut mis au Chaſtelet, & ny fallut gueres de procez, ne ſans a peine l'examiner, ne dire les*

cauſes, feut dit qu'il auroit le col coupé, & combien quil requiſt eſtre oüy en ſes juſtifications & deffenſes, & auſſi qu'il eſtoit Clerc marié avec une ſeule vierge & pucelle, quand il épouſa, ce nonobſtant fut mené aux Halles. Eodem tempore Montacutius penès quem rerum ſumma erat, ab æmulis perturbatæ Reip. reus factus, eadem exceptione uſus eſt, ſed non fœliciùs: Idem ſcriptor vitæ Caroli VI. ad ann. 1409. *Mais au regard dudit Montaigu, le dix-ſeptieſme jour dudit mois d'Octobre, feut condamné par Meſſire Pierre des Eſſars, à eſtre decapité aux Halles de Paris, combien qu'il feut Clerc marié* cum unica virgine, *& avoit eſté prins en habit non difforme à Clerc, &c.* Iiſdem moribus Vvillelmus de Buſſeyo ob facinora prehenſus à judice ſeculari, cùm exceptione fori Eccleſiaſtici uſurus niteretur amictum capitis ſolvere, ut tonſuram Clericalem oſtenderet, impeditus memoratur: Matth. Paris. in Henrico III. ad ann. 1259. *Et cùm non poſſet objectis reſpondere, quia multis erat irretitus ſceleribus, voluit ligamenta ſuæ coifæ ſolvere, ut palam monſtraret tonſuram ſe habere clericalem, non eſt permiſſus, &c.* Sed hodie Clericus conjugatus omnino amittit privilegium fori & Canonis, quia pro laïco habetur; Guid. Pap. qu. 138. & ibi Ferrer. Imbert. libr. 3. inſtit. forenſ. cap. 8. §. 2. in fin. Mayn. libr. 1. cap. 23. Belluga in ſpecul. rub. de propoſit. §. videamus. Clericus conjugatus etiam olim contractis nuptiis ſtatim amittebat beneficium Eccleſiaſticum; extravagant. unic. Joann. 22. de vot. & voti redempt. Gloſſ. in d. cap. un. de Cleric. conjug. in 6. Ivo Carnotenſ. epiſt 218. *Veruntamen conſilium quod mihi ipſi darem, ſi aliquem de commiſſis mihi fratribus uxoria compede adſtrictum deprehenderem, tutum eſſe intelligo, videlicet ut Sacramentum conjugii maneat, Clericus verò qui poſtpoſitâ clericali continentiâ, de ſuperiori ordine ad inferiorem deſcendit, ſtipendia militiæ Clericalis amittat.* Clericus unius uxoris ejuſdemque virginis vir, tonſurâ & habitu clericali utens retinebat quidem privilegium fori, & Canonis; ſi quis ſuadente d. cap. unic. cætera amittebat, puta beneficium Eccleſiaſticum, & alias exemptiones clericales; d. cap. ex parte, de Clericis conjugat. d. cap. ex parte, de privilegiis. Clerici quoque joculatores, Goliardi ſeu Buffones, id eſt mimi Scenici, Hiſtriones amittunt privilegium fori & Canonis, cap. unic. de vit. & honeſt. Cleric. in 6. & Hiſtrionicam facientes arcentur à ſacris Ordinibus; can 1. 51. diſt. De joculatoribus Conc Lateranenſ. habitum ſub Innocentio III. cap. pen. de vit. & honeſt. Cleric. *Mimis joculatoribus & Hiſtrionibus Clerici non intendant* Alexander III. in cap. etſi queſtiones, de Simon. *Non fuit magnum à Cardinali equum unum tranſmitti, quem etiam joculatori petenti vir tantus, & tam abundans fortè donaret.* Et de Goliardis Matt. Paris. in Henrico III. ad ann. 1239. *Re-*

cedentium autem quidam famuli, vel mancipia, vel illi quos ſolemus Goliardenſes appellare, verſus ridiculos componebant, dicentes, &c. Gallis *Jangleurs* ſive *Jongleurs*. Clerici etiam ſine tonſurâ & habitu clericali in delicto deprehenſi non habent privilegium fori; can. ut Preſbyteri. 17. qu. 4. d. cap. ex parte, de privilegiis, cap. ſi judex laicus, de ſentent. excommunicat. in 6. L. item apud Labeonem. §. ſi quis virgines. ff. de injur. quia mutato habitu pro laicis habentur; Capell. Toloſ. qu. 144. 147. Covarruv. practicar. qu. cap. 32. Belluga in ſpecul. de propoſit. §. videndum. num. 21. Imbert. libr. 4. cap. 6. Guid. Pap. q. 138. Mynſing. Centur. 2. obſerv. 67. Damhouder. in prax. cap. 15. num. 25. Sacerdotio abdicatus eſt Euſtathius Sebaſtienſis Epiſcopus, quòd non congruâ Sacerdoti veſte uteretur; Socrat. libr. 3. cap. 33. Sozomen. libr. 3. cap. 13. Ita Hoſtilium Macinum Ædilem curulem cum Manuciæ meretrici diem dixiſſet apud Tribunos plebis, quòd de ejus tecto noctu lapide ictus eſſet, deriſum quòd eum venire cum coronario, id eſt corona in capite non decuiſſet, Gell. libr. 4. cap. 14. Et ſi Clericus poſt delictum ambierit Ordinem clericalem, vel emiſerit profeſſionem regularem, non utitur privilegio fori, quia privilegium ſuperveniens non mutat forum; L. cum quædam, ff. de Juriſd. L. ſi quis poſteaquàm, de judic. L. 4. §. non omnes. L. ult. de re militar. L. 2. c. qui militar. poſſ. libr. 12. cap. propoſuiſti, de for. compet. cap. 2. nè Cleric. vel Monach. Covarruv. practicar. quæſt. cap. 32. Aufrer. de poteſt. ſecularium ſuper Eccleſ. regul 1. fallent. 11. ut & Clericus ſi poſt contractum æs alienum in ordinem clericalem irrepſerit, non gaudet privilegio fori, quia in fraudem creditorum, fori mutandi causâ Ordines ſuſcepiſſe intelligitur; L. ult. §. ex bonis, ff. de bon. damnat. d. cap. 2. nè Cleric. vel Monach. Clerici incorrigibiles etiam amittunt privilegium fori; cap. contingit, de ſent. excommunicat. & per ſecularem poteſtatem coërcendi ſunt; can. nec licuit. 17. diſt. cap. 1. de offic. ordinar. cap. cùm non ab homine, de judiciis: quia pro laïcis habentur, & ad Apoſtaſiæ crimen accedunt; Joannes Saliſber. epiſt. 72. *Quotiens perſonæ Eccleſiaſticæ, omni jure contempto, Eccleſiaſticas impugnant ſanctiones, eò quidem graviùs puniendæ ſunt, quò ad ſacrilegii crimen, & ſcelus Apoſtaſiæ quodammodò videntur accedere.* Si Clericus falſum teſtimonium dixerit coram judice ſeculari, ab illo in ipſum animadverti poteſt, non obſtante præſcriptione qualibet, vel privilegio fori; L. nullum. & ibi Gloſſ. C. de teſtib. L. Divus. ff. ad L. Cornel. de falſ. Ratio eſt quia quilibet judex poteſt Juriſdictionem ſuam deffendere pœnali judicio; L. unic. ff. ſi quis jus dicent. non obtemperaverit. Matth. de Afflict. deciſ. 219. 230. Frideric. Senenſ. Conſil. 93. Rebuff. in quib. caſib. Cleric. coram judic. ſecular. convenire poſſit. num. 88. 89.

CAPUT VI.

Clerici ſunt fori Epiſcopalis in actionibus perſonalibus Civilibus, vel Criminalibus. Cur obnoxiis publici ratiociniis arceantur à ſacris ordinibus, malignè interpretatur Fevretius. An Clericis negotiari liceat victûs causâ ſalvo privilegio fori.

IN actionibus in perſonam Civilibus vel Criminalibus Clerici non conveniuntur, niſi apud ſuum judicem, id eſt Epiſcopum; can. inolita. can. placuit. 11. qu. 1. cap. ſi diligenti. cap. ſignificaſti, de foro competent. Nov. Juſt. 83. & 123. cap. 20. Et hoc jus conſtitutione Philippi Pulchri anni 1303. ſancitum eſt, & rurſus conſtitutione Franciſci I. anni 1539. art. 4. exceptis actionibus quæ deſcendunt ex adminiſtratione muneris publici ſeu Civilis, putà tutelæ vel curæ vel rationis fiſcalis, vel cujuſlibet officii civilis, vel ex negotiatione. Malignè in hunc locum Fevretius libr. 4. cap. 8. interpretatur ideo ab Epiſcopis non admitti ad Ordines obnoxios ratiociniis publicis vel privatis, nè Juriſdictio Epiſcopalis evacuetur, & numerus ſubditorum decreſcat. Verum enim quidem eſt obnoxios ratiociniis arceri ab Ordinibus, ante rationes redditas, & præſtita reliqua; ſed non Juriſdictionis Epiſcopalis tuendæ cauſâ, Eccleſia enim non quærit quæ ſua ſunt: Sed ſanctiore & puriori conſilio, nempè ne Eccleſia dedecoretur infamiâ talium virorum, & videatur quaſi latibulum obnoxiorum hominum: Synod. Carthaginenſis 1. can. 8. Ex ſententia Grati Epiſcopi Carthaginenſis: *Si poſt depoſita univerſa & reddita ratiocinia, actus vitæ ipſorum fuerint comprobati in omnibus, debent & cum laude, Clerici, ſi poſtulati fuerint, honore munerari; ſi enim ante libertatem negotiorum, vel officiorum, ab aliquo ſine conſideratione, fuerint ordinati, Eccleſia infamatur.* can. magnus. 54. diſt. cap. unic. obligat. ad ratiocin. non ordinand. Nec eſt quod invidiâ oneretur providentia ſacræ legis: idem enim ante placuit Conſtantino, ne officiales obnoxii ratiociniis ordinentur nè injuria fiat Clero, ſi ad priorem conditionem retrahantur; L. officialis. C. de Epiſc. & Cleric. Eadem fuit ratio Nov. Juſt. 123. cap. 15. Laudabilior etiam fuit ſcopus Conſtitutionis Mauricii Auguſti nè obligati rationibus publicis ordinentur, nè indigni admittantur ad Clerum, quam commendat Gregor. 1. lib.

7.

7. epiſt. 11. in can. legem. 53. diſt. *Legem quam piiſſimus Imperator dedit, nè fortaſſe hi qui militiæ, vel rationibus ſunt publicis obligati, dum cauſarum ſuarum periculum fugiunt, ad Eccleſiaſticum habitum veniant, vel in Monaſteriis convertantur, veſtræ ſtudui fraternitati tranſmittere; hoc maxime exhortans, quòd hi qui ſeculi actionibus implicati ſunt, in Clero Eccleſiæ præproperè ſuſcipiendi non ſunt; quia dum in Eccleſiaſtico habitu non diſſimiliter quam vixerant vivunt, nequaquam ſtudent ſeculum fugere, ſed mutare.* Et idem Gregor. libr. 2. epiſt. 62. *Longino viro Clariſſimo Stratore veniente Dominorum legem ſuſcepi, in quà Dominorum pietas ſanxit, ut quiſquis publicis adminiſtrationibus fuerit implicatus, ei ad Eccleſiaſticum officium venire non liceat. Quod valdè laudavi evidentiſſimè ſciens, quia qui ſecularem habitum deſerens, ad Eccleſiaſtica officia venire feſtinat, mutare vult ſeculum, non relinquere.* Sacræ legis non immemor Thomas ex Cancellario Angliæ deſignatus Cantuarienſis Archiepiſcopus, non priùs conſenſit nominationi regiæ de ſe factæ, quàm à Principe omnibus curiæ nexibus abſolutus eſſet: Unde poſteà cùm Regis offenſionem ob tuendas libertates Eccleſiaſticas contraxiſſet, Conventus de reddendis rationibus adminiſtrationis initæ dum fungeretur officio Cancellarii, non eſſe repetendas ab eo rationes excepit quibus ſemel ſolemniter ſolutus eſſet ante ordinationem, de quo Rogerus Hovedenus & Matth. Pariſ. in Henrico II. Obligatos rationibus publicis, ab Ordinibus arcet Eccleſia, né injuria ipſi fiat, ſi obnoxii repetantur, vel nè indigni paſſim ſine delectu ordinentur: ſed ſemel ordinatos, ſi fortè rationibus fiſcalibus vel muneribus publicis implicentur, nequaquàm eos foro ſuo vindicat, imò eos prorſus à ſe ut indignos & exhæredes repellit: Petrus Bleſenſ. tractat. de inſtitutione Epiſcopi: *Quidam tamen per uſurpatas ſæculi adminiſtrationes ſe vinculo curiali obnoxiant; & quaſi renunciaverint ſuæ privilegio dignitatis, calculum durieris eventus expectant; nam pro cauſâ hujuſmodi hodiè in Sicilia mancipati ſunt Epiſcopi quidam carceralibus vinculis, nec aliquod expectant ab Eccleſia Romana ſolatium, quibus improperatur à ſummo Pontifice, ut bibant de calice, quem ſibi temerè miſcuerunt.* Clericus, ut ad propoſitum redeamus, ubi convenitur ut hæres Laïci, non utitur privilegio fori, quia conditio obligationis deterior fieri non poteſt ex perſona hæredis; L. 2. §. ex hiſ. ff. de VO. maximè ubi lis conteſtata eſt cum defuncto quia ubi ſemel acceptum eſt judicium, ibi & finem accipere debet, L. ubi acceptum. ff. de judic. Idem Juris eſt ſi Clericus fundum vendiderit Laïco, & fundus evincatur, & ab emptore denunciatus ſit ut eum evictionis nomine defendat.. quæ actio de evictione eſt perſonalis, quia oritur ex contractu, non poteſt uti privilegio ſui fori,

ſed emptoris forum ſequi debet ; L. venditor. ff. de judic. L. 1. C. ubi in rem actio.

Item Clericus conventus coram Judice ſeculari actione mixtâ quæ eſt tam in rem quàm in perſonam, putà actionibus familiæ erciſcundæ vel communi dividundo, non poteſt uti præſcriptione ſui fori, quia licet hujuſmodi actiones ſint quadamtenùs perſonales propter præſtationes perſonales quas continent, tamen magis accedunt ad actiones in rem, quod in his agatur de diviſione rerum communium ; L. cum putarem, L. inter cohæredeſ. §. 1. ff. famil. erciſcund. L. 1. ff. commun. dividund. Et hæc omnia perſequitur Benedict. in cap. Raynut. in verb. & uxorem deciſ. 2. num. Clerici denique conventi coram Judice ſeculari actione mandati quæ eſt perſonalis ex procuratione rerum Laïci, vel actione pro ſocio quæ eſt etiam perſonalis ex negotiatione, non poſſunt ſe tueri oppoſitâ exceptione fori; quia indignum eſt eis ab Eccleſia ſubveniri per quos conſtat in Eccleſia ſcandalum generari; cap. ſacerdotibus tit. ne Clerici vel Monachi : fruſtra auxilium legis invocat, qui committit in legem ; L. auxilium, ff. de Minorib. cap. quia fruſtra de uſur. & ibi Fevret. libr. 4. cap. 4. in fin. Sed quod de negotiatione dictum eſt, adhibitâ diſtinctione accipi velim, nimirum ſi Clericus negotietur lucri & quæſtûs causâ non uti privilegio fori; quòd ſi tenuem negotiationem exerceat, victûs & alimoniæ causâ, finge pauperiorem Clericum, tunc non amittere privilegium fori; quia Clerici non prohibentur aliquantiſper negotiari, ſublevandæ egeſtatis cauſa ; L. 2. C. de Epiſc & Cleric. L. 11. C. Th. de Luſtral. collat, vel etiam victum & veſtitum ſibi quærere quopiam artificiolo, ſalvâ dignitate Ordinis ; Conc. Carthaginenſ. 4. can. 49. *Clericus victum & veſtimentum ſibi artificiolo vel agriculturâ abſque officii ſui dumtaxat detrimento paret* : can. Clericus 91. diſt.

CAPUT VII.

An Judex Eccleſiaſticus cognoſcat de actionibus in rem, & poſſeſſoriis. Quæſtio feudi Laïci inter Clericos ad quem pertineat.

JURE Pontificio Judex Eccleſiaſticus poteſt cognoſcere de actionibus in rem, & de actionibus poſſeſſoriis inter Clericos. etiam uno eodemque judicio; cap. Cùm Eccleſia Sutrina. cap. cùm dilectus, de cauſa poſſeſſ. & proprietat. cauſam tamen poſſeſſionis incidentem cauſæ quæ erat fori Eccleſiaſtici, puta cauſæ ſtatûs, ſeu quæſtioni natalium, Pontifices ipſi non ingratiis abdicarunt, & Principibus ſecularibus, eorumque officialibus reliquere. Alexander III. cùm Londinenſi Epiſcopo & aliis duobus demandaſſet cognitionem cauſæ ſtatûs mulieris nomine Agathæ, ſimul & poſſeſſionis hæreditatis ſeu bonorum; hac de re graviùs commoto Henrico II. Anglorum Rege, Londinenſi Epiſcopo & condelegatis mandavit, ut reſervatâ cognitione cauſæ ſtatûs, quæſtionem poſſeſſionis bonorum, quaſi propriam Regi & ſuis dimitterent; cap. cauſam quæ qui filii ſint legitim. *Nos attendentes quòd ad Regem pertinet non ad Eccleſiam de talibus poſſeſſionibus judicare ne videamur juri Regis Anglorum detrahere qui ipſarum judicium ad ſe aſſerit pertinere; fraternitati veſtræ mandamus quatenùs Regi poſſeſſionum judicium relinquentes de cauſa principali, videlicet utrum mater prædicti R. de legitimo ſit matrimonio nata, pleniùs cognoſcatis, &c.* Eodem jure Judex Eccleſiaſticus cognoſcit de ſpolio ſeu redintegranda quæ eſt cauſa poſſeſſionis; can. redintegranda. 3. qu. 1. cap. ex parte, de foro competent. Inde Ivoni Carnotenſi Epiſcopo ſuccenſente Philippo I. quòd de ſpoliatione cognoviſſet inter Beccenſes & Moliſmenſes Monachos, Ivo comiter Juriſdictionem Eccleſiaſticam propugnavit epiſt. 9. ad ipſum Philippum: *Quòd enim inter Beccenſes & Moliſmenſes Monachos quantulamcumque pacem pro tempore feci, nullam Beccenſibus in hoc moleſtiam intuli, ſed Abbas Beccenſis cognoſcens, & erubeſcens inordinatam ſpoliationem factam Moliſmenſibus à quibuſdam neophytis Monachis ſuis multùm me rogavit ut vel pacem inter eos componerem, vel juſtè inter eos decernerem. Sed ego propter reverentiam veſtram judicium interim diſtuli, & gratis oblatâ portione victualium ſuorum, ab ipſo Abbate, quæ Mo-*

liſmenſes reppetebant, litigia quæ inter eos erant pro ipſius Abbatis caritate mitigavi. Qua de re non decuit humilitati meæ ſuccenſere ſublimitatem veſtram, quia ſi ipſos ſpoliatores etiam ab inordinata invaſione deſiſtere coëgiſſem; majeſtatem tamen regiam nullatenùs offendiſſem, &c. Moribus tamen Gallicanis. cognitio de actionibus realibus vel hypothecariis pertinet ad Judicem ſecularem etiam adverſùs Clericos; Jo. Faber. in §. item Serviana inſt. de Actionib. *Prælati Regni Franciæ, quibus interdictum eſt uti cognoſcant actione reali, non poſſunt cognoſcere hypothecariâ.* Et idem in §. ſi vero reus de ſatiſdat. *Quicquid ſit de jure, ſcio quòd Cardinales & Epiſcopi reſpondent in Regno Franciæ in foro ſeculari in realibus, & in talibus caſibus defenſiones recipiunt: quare cùm ego ſim de regno, leges regni non impugno.* Item Jo. Gallus multis locis; quæſt. 45. 52 291. 385. Guillelmus de Cuneo Doctor Toloſanus in L. de hiſ. C. de Epiſcop. & Cleric. Boër. qu. 69. num. 7. Molin. Conſil. 12. num. 8. Lucius L. 2. tit. 2. art. 17. Chopin. de ſacra Polit. libr. 2. tit. 1. num. 6 Mynſinger. centur. obſerv. 22. Nec abs jure actiones poſſeſſoriæ tribuuntur foro ſeculari; quia poſſeſſio quæ eſt facti magis quàm juris, eſt merè civilis & corporalis, nihil habet ſpirituale, de ea lege agendum eſt, id eſt jure Civili non Pontificio, & conſequenter apud Judicem civilem, non apud Judicem Eccleſiaſticum; Auguſtin. de altercat. Eccleſiæ & Synagogæ: *Lege agatur, quia de poſſeſſione contentio eſt.* Eadem ratione actiones hypothecariæ fori ſecularis ſunt, quia actio hypothecaria eſt actio in rem, quæ pertinet ad evocandam poſſeſſionem pignoris; L. pignoris. ff. de pignorib. L. pignoris. C eod. L. ſi cùm venditor. ff. de evict. licet concurrat cum perſonali actione, & una actio nihil habet commune cum alia, ex quo remiſſa actione hypothecaria, debitor non liberatur, quia tenetur perſonali; L. 1. C. de pignorib. Moribus noſtris etiam actio de ſpolio pertinet ad judicem ſecularem, quia eſt actio poſſeſſoria, Marc. qu. 1059. & ſeq. part. 1.

Quæſtio quoque de feudo Laïco inter Clericos non pertinet ad judicem Eccleſiaſticum ſed ad Dominum feudi; cap. cæterùm, de judic. cap. ex tranſmiſſa cap. verum, de foro compet. cap. Romana. §. debet. de appellat. in 6. Hinc Vvillelmus Camerarius Conventus apud Epiſcopum Lincolnienſem nomine Eccleſiæ de Luiton, is Epiſcopum judicem detrectavit, quod Eccleſiam feudi jure poſſideret Matth Pariſ. in hiſt. Abbatum S. Albani in Roberto Abbate. *Ad diem eis poſitum Vvillielmus non venit, ſed miſit nuntio qui dicerent ipſum nolle ſiſtere ſe judicio coram Epiſcopo de Eccleſia quam non in eleemoſyna, ſed pro militari ſervitio hæreditariè poſſidebat.* Unus caſus ſingularis eſt, in quo quæſtio feudi Laïci transferebatur ad forum Eccleſiaſticum, ſi forte eſſet mili-

tum in expeditione ſacrâ agentium, qui cenſebantur fori Eccleſiaſtici quamdiu militarent, quòd poſiti eſſent ſub tuitione Eccleſiaſticâ: Ivo Carnot. epiſt. 173. epiſt. Eugenii III. apud Otton. Friſingenſ. de geſt. Frideric. libr. 1. epiſt. cap. 35. & Innocent. III. libr. 1. 371. *Die ſtatutâ ventum eſt ad cauſam, obtulit ſe ad judicium Rotrocus. Secundùm ordinem geſtarum rerum dixerunt petitores qui pro Hugone loquebantur, ſe nolle ad hanc cauſam ingredi, niſi priùs eis ſatisfaceret de eo, quòd non erat intermiſſa ædificatio munitionis, & recredita redemptio Ivonis. Reſponſum eſt ex parte Rotroci, neutrum debere fieri, quia munitio illa ei adjudicata erat in curia Comitiſſæ de cujus feudo erat, cum judicio Eccleſiæ ad prædictam curiam hæc cauſa tranſlata eſſet, & prædictus Hugo pro peregrinatione Ivonis minimè erat reddendus, cùm prædictus Ivo Rotrocum Dominum ſuum diffiduciaſſet, & prædam ejus prior cæpiſſet, homines ſuos eâ die quâ captus eſt in vinculis haberet, & ad forisfaciendum eidem armatâ manu militum eo die procederet.*

CAPUT VIII.

An cauſa poſſeſſorii Beneficiorum de jure ſpectet ad Judicem Eccleſiaſticum. An eadem in Gallia ex lege Regni, vel conſuetudine, vel privilegio Apoſtolico ſpectet ad Judicem laïcum. An Judex Eccleſiaſticus in petitorio poſſit ferre contrariam ſententiam, ei quæ dicta eſt à Judice laïco in poſſeſſorio: Reprehenditur Fevretius.

JURE communi Judex ſecularis non poteſt cognoſcere de poſſeſſorio Beneficii Eccleſiaſtici; ſed utrumque id eſt tam poſſeſſorium, quàm petitorium ſpectat ad Judicem Eccleſiaſticum eodem jure, triplici potiſſimum ratione. Prima eſt, quia poſſeſſio nititur ſeu juſtificatur ut loquuntur, ex titulo qui eſt merè ſpiritualis, ſine quo Beneficium obtineri non poteſt; cap. 1. de regul. jur. in 6. Unde collatio Beneficii dicitur canonica inſtitutio; cap. in litteris, de reſtitut. ſpoliat. & Beneficia Eccleſiaſtica dicuntur Canonicæ vel Ordines; can. ex multis. 1. qu. 3. quòd conferrentur in ipſa Ordinatione & ratione ordinationis, ac Ordinatio quæ tota eſt ſpiritualis non fieret ſine titulo; can. neminem. can. ſanctorum. 70. diſt. Licet verò Beneficium Eccleſiaſticum habeat nonnihil temporale, putà fructus & obventiones; tamen uno & indivi-

duo tituli ſpiritualis jure cenſendum eſt, quia fructus & obventiones ſunt acceſſiones quæ aſſumunt naturam tituli; L. eos qui. C. de uſur. Et quòd temporale & prophanum eſt in Beneficio, extinguitur & conſumitur confuſione cum jure ſpirituali; quia majùs dignum trahit ad ſe minùs dignum; cap. per tuas, de arbitr. cap. quod in dubiis, de conſecr. Eccleſ. vel Altar. Unde cauſæ beneficiales cenſentur inter ſpirituales quæ non requirunt ſolemnem ordinem judiciorum, id eſt, ſolemnia judiciorum forenſium; Clem. diſpendioſam. de judiciis. Secunda eſt, quia poſſeſſorium beneficii habet admixtam cognitionem juris ſpiritualis, nec poteſt diſceptari niſi causâ cognitâ ex titulo; cap. tuam, de ordine cognit. cap. cauſam quæ. qui filii ſint legitim. Gloſſ. in Clem. unic. de cauſ. poſſeſſion. & proprietat. Adeoque ex Conſtitutionibus Regiis illi vel illi addicitur prorſus ex fide vel potiùs colore titulorum. Quo pacto igitur fiet, ut Judex ſecularis cognoſcat de poſſeſſorio Beneficii, quod tentari non poteſt, quin falcem mittat in meſſem alienam, id eſt, in notionem tituli, qui eſt merè ſpiritualis, & fori ſui expers. Tertia eſt, quòd utroque jure cauſa poſſeſſionis & proprietatis, apud eundem Judicem tractanda eſt, nè continentia litis dividatur; L. nulli. C. de judic. L. ordinarii. C. de rei vindicat. cap. 1. de cauſ. poſſ. & propriet. & nè diverſæ ſententiæ ferantur, ſi res eadem diſceptetur diverſis in tribunalibus; Nov. 96. cap. 2. cap. 1. de ſequeſtrat. poſſeſſ. & fruct. cap. diſpendia, de reſcript. in 6. Cùm ergo cauſa proprietatis ſeu juris Beneficii ſpectet ad Judicem Eccleſiaſticum, cauſam poſſeſſionis quæ eſt tantùm præparatoria, ad eum non ſpectare non poteſt.

In Galliâ tamen ex uſu forenſi Judex ſecularis cognoſcit de poſſeſſorio beneficii; ſalvo petitorio judici Eccleſiaſtico quod ſatis ferendum viſum eſt, quia poſſeſſorium rei ſpiritualis continet quid temporale; cap. ult. de judic. cap. litteras, de reſtit. ſpoliat. can. petimus. 11. qu. 1. Gloſſ. in cap. litteras, de jurament. calumn. & cauſa poſſeſſionis de re ſpirituali, non eſt merè ſpiritualis: Joan. Andreas in cap. frequens, de reſtitut. ſpoliat. in 6. Nec ſingulare fuit hoc jus in Galliâ; nam & Florentinam poteſtatem (ſic vocant Magiſtratum majorem) de poſſeſſione juris eligendi Rectorem inter Abbatem & Conventum S. Mariæ, & commune Caſtri de Signa ex conſuetudine cognoviſſe patet; ex d. cap. ult. de judic. Quo verò jure Judex ſecularis in Galliâ cognoſcat de poſſeſſione beneficii an lege Regni, an ex conſuetudine, an ex privilegio Apoſtolico, nimis invidioſum fortè erit diſputare hoc loco. Magiſtratus ſeculares hoc jure uti, jure regio ſeu lege regni voluit Fevret. libr. 4. cap. 8. num. 15. At ſalvâ reverentiâ Majeſtatis regni, quæ non colitur mendacio ſed veritate, hoc jus uſu celeberrimum fuit in Galliâ, ante-

quàm ulla lex de eo promulgata eſſet: nec enim ſeniores de eo novimus leges quàm Conſtitutiones Caroli VII. & Franciſci I. quæ Judicibus ſecularibus tribuant cognitionem poſſeſſorii beneficiorum. Priores Reges his abſtinuiſſe, teſtimonio eſt quòd Ludovicus Junior ubi audivit Henricum II. Anglorum Regem cogitare de amovendo à ſede ſuâ Thoma Archiepiſcopo Cantuarienſi, nefas horruit, palàmque obteſtatus eſt ſe non ſuſtinere vel minimum è Clericis regni ſui deſtituere, ut narratur in vita S. Thomæ libr. 2. cap. 6: *Certè*, inquit, *ſicut Rex Anglorum, ita & ego Rex ſum; & tamen minimum de Clericis mei regni deponere ego non valerem.* Ineptiùs Guido Pap. queſt. 1. & 552. & poſt eum Rebuff. in Conſtitut. regias tractat. de ſentent. executor. Gloſſ. 1. num. 2. & Gregor. Syntagmat. libr. 47. cap. 21. num. 25. & alii ſibi ſuaſêre hoc jus competere Magiſtratibus ſecularibus ex privilegio Apoſtolico, id eſt, ex reſcripto Martini V. Pontificis. Reſcriptum enim Pontificium non tribuit ullum jus Regi & Judicibus ſuis ſuper cognitione poſſeſſorii in beneficiis Eccleſiaſticis, ſed juri regio quod competebat ex antiqua conſuetudine non derogat, ut liquidò profitetur Pontifex his verbis reſcripti: *Cùm autem pro parte chariſſimi in Chriſto filii noſtri Caroli Regis Francorum illuſtris, nuper nobis fuit expoſitum, quòd à nonnullis vertitur in dubium, an per hujuſmodi noſtram conceſſionem derogare voluerimus juri & Juriſdictioni Regiæ, præſertim in caſu poſſeſſorii retinendæ poſſeſſionis, ſuper ſuis Eccleſiis & Beneficiis Eccleſiaſticis ſuorum Regni Franciæ, & Delphinatûs Viennenſis, per quam Juriſdictionem præfatus Rex ſibi aſſerit licere in omni caſu etiam juridicè tueri poſſeſſores. Nos ad omne ambiguitatis tollendum dubium ſuper his opportunè providere volentes, ejuſdem Regis in hac parte ſupplicationibus inclinati, autoritate Apoſtolicâ tenore præſentium declaramus, noſtræ intentionis non fuiſſe, neque eſſe per dictam aut per aliam quamcumque Conſtitutionem eidem Regi & Regiæ Juriſdictioni, per quam, ut aſſeritur, tam Rex quàm ſui Progenitores ſuper omni poſſeſſorio à tanto tempore citra quod de ejus contrario memoria hominum non exiſtit, conſueverunt cognoſcere, in aliquo derogari voluiſſe aut velle quoquomodò, &c.* Et licet reſcriptum à Pontifice emiſſum ſit precibus Caroli VII. Regis, nequaquàm id impetratum novelli juris acquirendi, vel veteris tuendi gratiâ; ſed ut tolleretur ſcrupulus, an Pontificis animi fuiſſet priori quadam Conſtitutione quæ lata erat libertatis Juriſdictionis Eccleſiaſticæ in gratiam, derogare juri ſeu conſuetudini Galliæ ex qua Judices Regii ſolebant cognoſcere de poſſeſſorio in beneficiis Eccleſiaſticis, & ita fortè ſenſit Duarenus de miniſter. Eccleſiaſtic. libr. 7. cap. 11. Vero propius eſt quod placuit Benedicto in cap. Raynut. in verb. & uxorem decíſ. 2. num. 39. Boërio quæſt. 69. Feraldo de privileg. Reg.

Franc. privileg. 11. & Ferrerio in d. queſt. 1. Guid. Pap. hoc jus ortum ex conſuetudine, quàm probarunt Pontifices Martinus V. & Leo X. & hoc ſatis probatum eſt ex verbis reſcripti Martini quibus commendatur antiqua conſuetudo Regni: nec fides reſcripti hac in re tentari poteſt, cùm editum ſit inſtante Carolo VII. à quo quærebatur an priori Conſtitutione Pontifex intendiſſet derogare conſuetudini Regni, in cognitione poſſeſſorii beneficiorum. Nec ullo pacto autoritati Regiæ officit hæc ſententia: nihil intereſt Principis, an ex lege an ex conſuetudine jus iſtud manarit; in Gallia enim conſuetudo præſcripta maximè in his quæ ſunt juris publici, vicem legis obtinet, & Juriſdictionem tribuit etiam perſonis incapacibus, putà clariſſimis fœminis; Innocent. III. Pariſienſis alumnus, rerumque Gallicarum peritiſſimus in cap. dilecti, de arbitr. *Juxta conſuetudinem adprobatam quæ pro lege ſervatur in partibus Gallicanis, fœminæ præcellentes in ſubditos ſuos ordinariam Juriſdictionem habere noſcuntur.* Et ita valuêre priſcæ conſuetudines in Gallia, ut Legis Salicæ appellatione cohoneſtarentur: & quòd feudum Lege Salicâ amitti dixit Suger. in vit. Ludovici Craſſi; *aut jure pro injuriâ caſtrum lege Salicâ amittere*, non aliter accipi poteſt quàm de conſuetudine Regni; feuda enim prorſus ignota fuêre Legi Salicæ, & ejus ætati, nec alio jure feuda nituntur quàm conſuetudine & regalia ſunt jura lege vel conſuetudine introducta; cap. ſuper quibuſdam. de US. Igitur ex conſuetudine cognitio poſſeſſorii Beneficii Eccleſiaſtici pertinet ad Judicem ſecularem, non ad Eccleſiaſticum. Ubi verò Judex ſecularis ſuper poſſeſſorio pronunciavit, adeundus eſt Judex Eccleſiaſticus petitorii, id eſt, cauſæ proprietatis ſeu juris beneficii explicandæ causâ; quod tamen ante fieri non poteſt, quàm judicium de poſſeſſorio completum ſit, & ſententia executioni demandata ex Conſtitutione Regiâ anni 1539.

Judex Eccleſiaſticus verò in petitorio liberam habet poteſtatem judicandi, non tenetur ſequi ſententiam à Judice ſeculari latam ſuper poſſeſſorio; non enim hac in re judicat ex formula Prætoris, ſed proprio jure: Ambroſ. epiſt. 64. *Ergo judicandi accepiſti formulam, quales illi qui volunt præſcribere Sacerdotibus quod ſequi debeamus.* Et hoc loco libertati Eccleſiaſticæ prorſus repugnat quod refert Fevretius, ſi in petitorio à Judice Eccleſiaſtico contraria ſententia lata ſit, appellare licere tamquam ab abuſu; quia ſententia Judicis ſecularis ſuper poſſeſſorio non tollit Judici Eccleſiaſtico poteſtatem judicandi in petitorio, nè luſorium ſit & inane judicium petitorii, & fruſtrà ex ipſa Conſtitutione Regiâ Judici Eccleſiaſtico reſervetur petitorium, ſi non liceret causâ cognitâ judicare ex animi ſententia, prout meliùs & æquiùs viſum fuerit. De jure etiam ſententia lata ſuper poſſeſſorio, non occupat libertatem Judicis in petitorio,

torio, quia cauſa poſſeſſionis nihil commune habet cum proprietate; L. naturaliter. §. nihil commune. ff. de adquir. poſſeſſ. Sententia dicta ſuper poſſeſſorio, non habet vim & autoritatem rei judicatæ; cauſa poſſeſſionis dicitur momentum ſeu poſſeſſio momentanea, & celeris reformatio, id eſt, poſſeſſio brevi duratura propter periculum reformationis; L. unic. C. ſi de moment. poſſeſſ. fuer. appellat. L. ſi coloni. C. de Agricol. & cenſit. L. 4. C. Th. unde vi. Unde ſententia ſuper poſſeſſorio ſtatim quidem executioni mandanda eſt, etiam ſi appellatum ſit, ita tamen ut integra omnis proprietatis cauſa ſervetur; d. L. unic. & ſententia ſuper poſſeſſorio, non obſtat agere volenti de proprietate, cap. cùm olim. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. cap. querelam. de Elect. Non immeritò certè, quia judicium poſſeſſorium eſt ſummarium quod fertur causâ ſummatim cognita, nec debet præjudicare petitorio, in quo ferenda eſt ſententia causâ pleniùs cognitâ, nec debet pendere conſcientia judicis ex alieno arbitrio. Conſtitutione Regiâ petitorium relinqui Judici Eccleſiaſtico, non negatur nec negari poteſt; ſed eam non uſu & deſuetudine ſublatam contenditur. Non deſtruitur lex, ſed luditur; victus in poſſeſſorio non ſolet agere in petitorio apud Judicem Eccleſiaſticum, an ergo non poteſt agere, ſi injuriâ victus ſit? Reſervatio petitorii eſt auxilium juris quod patet omnibus & beneficium legis contra quam præſcribi, vel cui privatorum conſenſu tacito, vel expreſſo derogari non poteſt. Conſtitutio Regia quâ petitorium in Beneficiis integrum relinquitur Judici Eccleſiaſtico, eſt titulus vigilans qui perenni cuſtodiâ & ſollicitudine tuetur Juriſdictionem Epiſcopalem, & impedit præſcriptionem. Judex ſecularis cognoſcit tantùm de poſſeſſorio: emenſo poſſeſſorio licet Judex Eccleſiaſticus deſtituatur in petitorio, non amittit ſuam Juriſdictionem, quia nihil obſtat Juriſdictioni Eccleſiaſticæ, ſi partes acquieſcant ſententiæ latæ à judice ſeculari in poſſeſſorio, quòd juſta & legitima videatur, vel ſi abſtineant à proſecutione petitorii apud Judicem Eccleſiaſticum tædio litis, vel difficultate ſumptuum & neceſſitate rei familiaris, petitorii cognitio à Judice Eccleſiaſtico præſcriptione vel infrequentiâ conventionis amitti non poteſt, quamdiu Judex ſecularis, poſſeſſorii judicio ſe continet; quia Dominus nullo tempore amittit poſſeſſionem rei ſuæ, interim dùm alius non poſſidet; L. licet L. ult. C. de acquir. poſſeſſ. Neque res judicata ſuper poſſeſſorio ullo tempore tranſit in vim judicati ſuper petitorio, quia cùm cognitio petitorii in beneficiis ſit merè ſpiritualis, laïci eam nullo tempore præſcribere vel ſuam facere poſſunt; cap. ad noſtram, de conſuetudine, cap. contingit, de arbitr. cap. decernimus, de judic. Denique poſſeſſorium non tollit petitorium, nè lites trahantur, & ut parcatur ſumptibus par-

tium, quia multò magis publicè intereſt, ut ſua unicuique Juriſdictio ſervetur. Totus ordo confunditur ſi ſua cuique Juriſdictio non ſervetur; can. pervenit. 11. qu. 1. Et certè re in judicium deductâ in ea valdè laboravit Senatus Pariſienſis & quò ſe expediret, rem miſit in conſilium.

CAPUT IX.

An Judex ſecularis cognoſcat de adipiſcenda poßeſſione in Beneficiis Eccleſiaſticis. An idem cognoſcat de cauſis refutûs Litterarum quas vocant Viſa, *ſuper proviſionibus Pontificiis.*

MORIBUS noſtris non incivile eſt Judicem ſecularem cognoſcere de poſſeſſione retinenda, vel recuperanda in Beneficiis Eccleſiaſticis, ſalvo utique petitorio Judici Pontificio. De interdicto autem adipiſcendæ poſſeſſionis non conſuevit Judex ſecularis cognoſcere, quia plus habet petitorii quàm poſſeſſorii, plus ſpiritualitatis quàm temporalitatis; Guido Pap. quæſt. 1. Duarenus de ſacr. miniſter. lib. 7. cap. 11. Nimirum non poteſt quis adipiſci poſſeſſionem Beneficii Eccleſiaſtici, ſine canonico titulo; cap. ex frequentibus, de inſtitut. cap. 1. de regul. jur. in 6. & intruſus dicitur, quiſquis nactus eſt poſſeſſionem Beneficii ſine titulo; cap. cùm jam dudum, de præbend. Hujuſmodi improbos poſſeſſores Eccleſiarum pædagogos & incubos notæ causâ vocitat Ivo Carnotenſ. epiſt. 66. *Turonenſis enim Archiepiſcopus prædictæ Eccleſiæ pædagogus & incubus, in Natale Domini Regi contra interdictum veſtrum coronam imponens, hac arte à Regi obtinuit, &c.* Et idem epiſt. 98. *Hoc enim modo & vos & Eccleſiam veſtram à multiplici pædagogorum invaſione liberabitis.* Pædagogi & incubi dicuntur intruſi incubare dicitur qui dolo vel vi poſſidet rem alienam, Servius in illud 1. Æneid. *Ponto nox incubat atra. Incubare*, inquit, *dicitur per vim rem alienam tenere.* Hoc jure ſi agatur de adipiſcenda poſſeſſione beneficii Epiſcopus poteſt vetare, nè quis ingrediatur poſſeſſionem beneficii abſque titulo, & idem poteſt compellere incubatores ſeu detentores beneficiorum exhibere titulos; cap. ordinarii, de offic. ordin. in 6. extravag. ut quos eod. tit. Conc. Trident. ſeſſ 7. de reformat. cap. 5. Epiſcopus quidem non poteſt cognoſcere de meritis & viribus tituli, an canonica ſit inſtitutio, an collatio ſit ab habente poteſtatem, nè indirectè ſe ingerat

cognitioni poſſeſſorii quæ eſt fori ſecularis ; ſed nihil vetat Ordinarium compellere ſubditos ut doceant de titulo, nè toleretur vitium intruſionis, & impunè ſit intruſis, quos ut fures & latrones deteſtatur Leo IV. in epiſt. ad Veronem Ducem Britanniæ : *Non furem nec latronem qualem Gillandum eſſe ſenſimus in Nannetica ſede, qui viventis quòd non licuit locum non timuit uſurpare, pro cujuſcunque muneris donis ultra debes defenſare* ; can. non furem. 7. qu. 1.

Quòd ſi Epiſcopus renuat conferre beneficia ad ſuam collationem ſpectantia, vel interponere litteras quas vocant *Viſa* ſuper proviſionibus Pontificiis, Judex ſecularis non poteſt cognoſcere de cauſis repulſæ ſeu refutûs, nec eum compellere ad conferendum, vel concedendum *Viſa* captis pignoribus ; ſed adeundus eſt ſuperior Eccleſiaſticus ex Conſtitutione anni 1571. art. 11. Bleſenſ. art. 64. Pariſ. art. 22. Nec in rebus judicandis habetur ratio hujuſmodi collationum vel litterarum quas vocant *Viſa*, ſi ab Ordinario per Judicem ſecularem elicitæ ſint vi compulſorii ſeu capionis pignorum ex Conſtit. Melodunenſi art. 16. Hodiè quidem ſeculares Judices abſtinent ab hujuſmodi compulſoriis, nè contemni videantur Conſtitutiones Regiæ ; ſed Ordinario recuſante & poſt eum proximiori, poſt alteram conventionem ſolent permittere proviſis ingredi poſſeſſionem beneficii adhibito executore laïco, nè committatur noxa intruſionis. Hoc pacto facilè per obliquum illuditur Conſtitutionibus Regiis & lethale vulnus infligitur libertati Eccleſiæ ; tum quia Ordinarius qui in hac re fungitur officio judicis dati à Sede Apoſtolicâ cum formulâ ſolemni in forma dignum, non habet liberam poteſtatem judicandi, an proviſus ſit capax beneficii nec nè ; cognitio enim capacitatis quæ eſt merè ſpiritualis, à Judice ſeculari aufertur Judici ſuo ; tum quia proviſus mittitur in poſſeſſionem beneficii per laïcam manum contra Canones ; inſtitutio enim corporalis, id eſt, miſſio in poſſeſſionem tàm in Beneficiis minoribus quàm in Dignitatibus, & inſtallatio Abbatum de jure pertinet ad Archiepiſcopum ; cap. ad hæc cap. ut noſtrum. de offic. Archidiacon. cap. cùm veniſſent, de inſtitut. cap. in tantum de Simon. Jo. Sariſber. epiſt. 1. *Et per Archidiaconum Epiſcopi ut mos eſt in poſſeſſionem liberam canonicè introductum.* Hodiè proviſus de beneficio mittendus eſt in poſſeſſionem per Preſbyterum vel Clericum, quia miſſio in poſſeſſionem beneficii Eccleſiaſtici quæ fit in vim tituli canonici, eſt magis juris quàm facti, magis ſpiritualis quàm temporalis ; Rebuff. in prax. part. 1. tit. de miſſion. in poſſeſſ. num. 11. & tribus. ſeqq. Et certè Judex ſecularis injuriæ ſibi conſcius, diffidentiùs hoc jure utitur, miſſio enim hujuſmodi in poſſeſſionem quæ datur ex edicto Judicis ſecularis, non tribuit poſſeſſionem realem, ſed civilem &

feſtucariam, quæ prodeſt dumtaxat ad impediendam vacationem beneficii, nec adquirit poteſtatem miniſtrandi, vel percipiendi fructus, neque agendi in jure judicioque de poſſeſſione beneficii, donec litteræ executoriæ quas vocant *Viſa* fuerint obtentæ. Unico colore hoc jus novum & inſolens defenditur, quòd remedii loco excogitatum ſit propter duritiem Epiſcoporum. Culpanda certè durities Epiſcoporum ſi qui diſciplinæ ſtudio, vel proprio ingenio acerbiores exiſtant quàm ſit; ſed non temerè & facilè malè cogitandum de Epiſcopis: Auguſtanum Epiſcopum proditionis patriæ inſimulatum ſtatim reſtituit Theodoricus: *Nihil enim*, inquit apud Caſſidiorum variar. epiſt. 9. *in tali honore temerariâ cogitatione præſumendum eſt, ubi ſi propoſito creditur, etiam tacitus ab exceſſibus excuſatur: manifeſta proinde crimina in talibus vix capiunt fidem.* Quàm tutius eſt malè cogitare de Clericis ab Epiſcopo repulſam paſſis, quibus diſplicet diligentia Epiſcopi in proviſorum examine. Placet Epiſcopus cujus negligentia electa eſt, ut impunè ſit: Conc. African. can. 88. can. placuit 16. qu. 3. O quàm infœlix ſors Epiſcoporum, quorum fama maledictis & calumniis laïcorum, paſſim expoſita eſt. Bonus Epiſcopus qui Clericorum malis moribus parcit; malus qui eos in officio & obſequio continet. His de cauſis quotidiè Epiſcopus ab altari ad tribunalia publica vocatur famæ purgandæ causâ: Has vices Epiſcoporum meritò dolet Auguſtin. in Pſalm. 128. *Faciat aliquid mali, non objurget Epiſcopus, bonus eſt Epiſcopus; objurget Epiſcopus, malus eſt Epiſcopus.* Et cumque ſit etſi Clericus in examine & ſcrutinio injuriam patiatur ab Epiſcopo, non ſine injuriâ remedium extraordinarium petit è curiâ, cùm legitimum & ordinarium ei pateat de jure, nimirûm recurſus ad Superiorem, id eſt, Metropolitanum, quem non negat etiam Regia Conſtitutio. Curanda ſunt vulnera Eccleſiæ, ſi quæ ſint, non ferro & igne, ſed ſalutari pharmaco, Eccleſia ſua remedia novit, aliena nè ingeras potiùs venena, quàm medicamenta.

CAPUT X.

An Judex Eccleſiaſticus cognoſcat Clericos de reliquis censûs penſionis, vel reditûs conſtituti perſonali actione conventus. An Judices ſeculares tuti ſint conſuetudine de occupatione Juriſdictionis Eccleſiaſticæ.

JUDICEM Eccleſiaſticum cognoſcere de actionibus perſonalibus, non de realibus in Clericos, juris antiqui & perpetui eſt. Inde naſcitur quæſtio an pro reliquis censûs, penſionis, vel reditûs pecuniâ conſtituti, Clericus conveniendus ſit apud Judicem Eccleſiaſticum, an apud ſecularem. E forenſibus quamplures opinantur, eo nomine agendum apud Judicem ſecularem, quia medium eſt reale, id eſt, cauſa petendi eſt realis, cenſus eſt onus reale, onus prædii non perſonæ; in vectigalibus & tributis magis couveniuntur ipſa prædia, quàm perſonæ; L. Imperatores. ff. de publican. L. cum poſſeſſor. de cenſib. L. 2. & ult. C. ſine cenſ. vel relig. fund. comparatur. non poſſ. Et licet cenſus petatur actione perſonali, hac quodammodò pro reali habetur, quòd oriatur ex contractu cenſuali ſpectante ad rem prædiariam; cauſa & origo obligationis ſpectanda eſt potiùs quàm titulus actionis, L. qui id quod. ff. de donat. L. facta. ad Trebell. L. clam poſſidere. de adquir. poſſeſſ. L. Tutor. de fidejuſſ. L. 3. c. ad Macedon. Licet tamen cenſus debeatur nomine prædii, & præſtetur à perſonis propter res, duplex pro eo competit actio, nempè actio in rem, quæ convenit rem non perſonam, pro qua adiri oportet Judicem ſecularem, & actio perſonalis qua convenitur perſona non res, quia datur ex contractu, nimirùm omnes actiones ex contractu ſunt perſonales; L. actionem. ff. de obligat. & act. & in hujuſmodi actione ut in aliis actionibus perſonalibus Clerici conveniendi ſunt apud Judicem Eccleſiaſticum: cùm enim reliqua cenſus petantur actione perſonali nihil vetat adiri Judicem Eccleſiaſticum qui eſt proprius & competens Judex Clericorum in omnibus actionibus perſonalibus, etiam ex conſtitutionibus Regiis: & hanc partem acriter defendit Jo. Gallus quæſt. 52. *Et credo*, inquit *iſtam partem pro qua placitavi, ut Evangelium veram, quicquid dicatur & fiat*. In eandem ſententiam in reditibus pecuniâ conſtitutis pedibus ivit Molin. de uſur. qu. 11. num. 154. Contrarium uſum publicorum tribunalium probant Aufrer. de poteſt. ſeculari regul. 2. fall. 4. Benedict. in cap. Raynut. in verb. & uxorem. decis. 2. num.

34. Rebuff. tract. in quib. caſib. num. 79. Fevret. libr. 4. cap. 8. num. 22. licet minùs propitius libertati Eccleſiæ fateri compellitur, ſi pro reliquis censûs perſonali actione agatur cum Clerico rem de jure eſſe fori Eccleſiaſtici, ſed alio jure utimur, inquit; id eſt vim & injuriam quæ à laïco judice fit Eccleſiæ, contrario uſu & conſuetudine defendit, quod peſſimum profecto eſt genus defenſionis. Non valet parva conſuetudo contra libertates Eccleſiæ, quæ non dicenda eſt conſuetudo, ſed corruptela; cap. ult. de conſuetud. Milites & negociatores habent ſuos judices, nec eis de privilegio fori movetur invidia: Clerici ſuum nacti ſunt judicem, meritis Ordinis & ſacræ militiæ, & totus orbis commovetur, ut tollatur eis privilegium, id eſt, præmium laborum. Quid facient infœlices Clerici? Si præſcriptionem fori tueantur auctoritate Canonum, legibus adversùm eos pugnatur; ſi legum auxilium invocetur à Clericis, ſtatim eis objicitur conſuetudo quæ deſtruat Leges & Canones. Incerto jure vagamur, laudamus leges ſi proſint, ſecùs provocamus ad capitula; cauſas noſtras non juri, ſed jura cauſis ſervire, & velut plumbeam regulam accommodari volumus, & hæc inveterata Reipublicæ labes quam deploravit Hincmarus in epiſt. ad Epiſcopos Franciæ cap. 15. *Quandò enim ſperant aliquid lucrari, ad legem ſe convertunt, quando verò per legem non æſtimant acquiri, ad capitula confugiunt, ſicque interdùm fit, ut nec capitula pleniter conſerventur ſed pro nihilo habeantur, nec lex.*

Caveant Judices ſuper his & cogitent quia non vilis eſt auctoritas conſuetudinis, ſed non ita valet ut rationem vincat aut legem; L. 2. C. quæ ſit longa conſuetud. Adversùs veritatem quæ eſt parens juſtitiæ nullo tempore præſcribitur; Tertul. de veland. Virginib. cap. 1. *Hoc exigere veritatem, cui nemo præſcribere poteſt, non ſpatium temporum non patrocinia perſonarum, non privilegium regionum.* Et prava conſuetudo non lex, ſed vetuſtas erroris eſt; Cyprian. magiſtrum ſecutus epiſt. 74. ad Pompeium: *Conſuetudo quæ apud quoſdam obrepſerat impedire non debet, quominùs veritas prævaleat & vincat; nam conſuetudo ſine veritate vetuſtas erroris eſt.* Can. conſuetudo. 8. diſt. Denique conſuetudo à jure aliena, non conſuetudo dicenda eſt, ſed corruptela, cap. ult de conſuetud. nec umquam parit præſcriptionem, cap. ult, de præſcrip.

CAPUT XI.

An Judex Eccleſiaſticus poſſit cognoſcere de ſolutione penſionis beneficiariæ. Epiſcopis olim licuit imponere penſiones beneficiis certis de cauſis. Congruæ portionis cognitio an ſpectet ad Epiſcopum.

JUDEX Eccleſiaſticus etiam poteſt cognoſcere de ſolutione penſionis impoſitæ Beneficio Eccleſiaſtico, pluribus rationibus. Primò, quia penſio Beneficiaria, inſpectâ cauſâ & origine reſervationis penſionum, eſt onus perſonale, quod non imponitur Beneficio, ſed perſonæ propter Beneficium, nec tranſit in ſucceſſorem, nè Beneficium ſcindi videatur; cap. niſi eſſent, de præbend. cap. ut noſtrum. ut Eccleſiaſtic. benefic. ſine diminut. conferant. can. ſi quis præbendas. 1. qu. 3. Secundò quia penſio petitur actione perſonali, ex pacto partium homologato à ſummo Pontifice, ex quo naſcitur actio perſonalis; cap. audivimus, de colluſione detegend. cap. extirpandæ. §. qui vero. de prebend. Tertiò quia jure communi Epiſcopus poteſt imponere penſionem Beneficio ex juſta cauſa, putà pro Clericis benè meritis de Eccleſiâ; can. poſſeſſiones. 16 qu. 1. Guid. Pap. qu. 179. Gigas. de penſionib. qu. 6. Rebuff. de pacifi. poſſeſſor. num. 120. Garcias de benefic. part. 1. cap. 5. num. 173. Ac licet hodiè poteſtas imponendæ penſionis Beneficiis uſu devoluta ſit ad Pontificem, nihil vetat Epiſcopum cognoſcere de ſolvenda penſione, quia origo poteſtatis Epiſcopalis ſpectanda eſt. Quartò in Galliâ debitor penſionis non poteſt compelli ad ſolvendam penſionem, per alium quàm per Ordinarium, id eſt Epiſcopum; Pragmat. in §. item quod ratione, de Annat. & ſi condemnatio emitteretur per executorem in litteris appellandi jus eſſet tamquam ab abuſu; Benedict. in cap. Raynut. in urb. ſi abſque liberis. in 2. de fideic. ſubſtit. num. 39. Rebuff. de pacific. poſſeſſ. num. 146.

Juris antiqui etiam fuit Beneficiis Eccleſiaſticis penſiones imponi ab Epiſcopis. In Concilio Matiſconenſi depoſito Fauſtiano Aquenſi Epiſcopo, Palladius Santonenſis & Oreſtes Vaſatenſis Epiſcopi ipſius Ordinatores damnati ſunt annuam penſionem centum nummorum alternis ei præſtare; Gregor. Turonenſ. lib. 8. cap. 20. *Fauſtianus autem qui*

ex juſſu Gundovaldi Aquenſis urbis Epiſcopus Ordinatus fuerat, eâ conditione removetur, ut Oreſtes ſivè Palladius qui eum benedixerant, vicibus paſcerent, centenoſque ei aureos annis ſingulis miniſtrarent. Quintianum Ruthenenſem Epiſcopum à Gothis ſede ſuâ pulſum comiter ſuſcepit Euphraſius Arvernenſis Epiſcopus, eique demum & prædia ſuſtentationis cauſâ præbuit: idem Turonenſ. libr. 2. cap. 36. *Unde factum eſt ut Quintianus Ruthenorum Epiſcopus per hoc odium ab urbe deponeretur. Et mox: De nocte conſurgens cum fideliſſimis miniſtris ſuis, ab urbe Ruthena egrediens ad Arvernos venit, ibique à ſancto Eufraſio Epiſcopo, qui quondam Aprunculo Divionenſi ſucceſſerat, benignè ſuſceptus eſt, largitiſque ei tam domibus quàm agris & vineis ſecum retinuit.* Clericos alienos ſede ſuâ pulſos, vi barbaricâ, Epiſcopus poteſt ſuſcipere in Eccleſiis ſuæ Diœceſis, eiſque penſiones aſſignare; Conc. Chalced. can. 20. Aliquandò & pauperibus Laïcis, vel Antiſtibus qui thronos ſuos amiſiſſent, locupletioribus in Monaſteriis præbendas aſſignari Patriarchæ CP. juris fuit ex Nov. Alexii Comneni quam intexuit Balſamo in can. 19. Synod. 7. & idem libr. 7. Reſponſ. de Privileg. Patriarchar. Eodem jure & Simplicius Pontifex Gregorio, quem invitum Mutinenſem Epiſcopum ordinavit Joannes Ravennas Epiſcopus, fundum in agro Bononienſi reditûs triginta ſolidorum è cenſu Ravennatis Eccleſiæ, ſubſidium tenuitatis Epiſcopatûs in diem vitæ impertivit: teſtem habemus ipſum Simplicium epiſt. 2. *Nam ſcandalum cujus author cognoſceris, ita moderatio noſtra compeſcuit ut frater & Coepiſcopus meus Gregorius, quem non provectum conſtat eſſe, ſed pulſum, nullam cauſam ſicut petit tecum habiturus, Mutinenſem gubernet Eccleſiam, & contubernium ſpiritale quod ſortiri non oportebat invitum, non recuſet amplecti: Neceſſitatibus etiam, quas faciente te compellitur ſuſtinere, hac definitione conſulemus, ut refuſo prædio quod ante annum ſibi datum eſſe commemorat, atque ad Eccleſiam Ravennatem reverſo, poſſeſſio in Bononienſi triginta ſolidorum reddituum liberorum ſine dubitatione tradatur in diem ſcilicet vitæ ejus, ſalvo proprietatis jure Ravennatis Eccleſiæ, ad quam poſt prædicti obitum revertetur.* Ex uſu forenſi tamen Senatus Toloſanus & Pariſienſis per modum proviſionis cognoſcant de ſolvendis penſionibus beneficiariis; Maynard. libr. 1. cap. 43. Chopin. de ſacra polit. libr. 3. cap. 2. num. 17. Injuriæ color quæritur favor alimentorum, quòd non patiantur dilationem, L. ult. C. de ordin. cognit. ſed triſti Beneficio conſulitur alimentis Clericorum, quod damno Juriſdictionis & libertatis Eccleſiaſticæ redimitur.

Eodem jure cognitio portionis congruæ quæ debetur Vicariis perpetuis ſuper reditibus Parœcialium Eccleſiarum ſpectat ad forum Epiſcopi ; cap. avaritiæ. cap. de Monachis. cap. extirpandæ. §. qui verò, de præbend. cap. ult. §. ubi autem, de decim. in 6. Clem. 1. de Jur. Patronat. Innoc. III. regiſtr. 13. ep. ult. idque non unâ ratione. Prima eſt quia Epiſcopi eſt providere ut congrua portio tribuatur Clericis, è qua Epiſcopalia jura perſolvere, hoſpitalitatem colere, & congruam habere poſſint ; d. cap. de Monachis. & cap. 2. de ſuppl. neglig. prælat. & congrua portio Clericorum non poteſt minui ſine conſenſu Epiſcopi ; d. cap. avaritiæ. cap. prohibemus. de Cenſib. Hac de cauſa Monachos quòd in Eccleſiis ad eos pertinentibus ad nihilum ferè redigerent portiones Vicarii perpetui, acriùs corripit Arnulfus Lexovienſ. epiſt. 69. ad Alexand. III. *Eſt quiddam quod tam meam quàm alias vehementer angit Eccleſias, quorum iam ſcilicet rapax & intemperans audacia Monachorum, qui quò liberiùs effluant, ſecularis potentiæ præſidia redimentes primò Epiſcopis omnem obedientiam ſubtrahunt, & Parochiales Eccleſias cum altariis & decimationibus, cæteriſque beneficiis de manu Laïcâ recipere pactis quibuſlibet ſacrilegâ temeritate præſumant. In his ergo ab eis nec Canonicus ordo, nec Epiſcopalis aſſenſus exigitur, ſed devocatis ad proprietatem omnibus, Mercenarios in tantâ paupertate ibi conſtituunt ſacerdotes, ut ad exhibitionem ſuam, & ad onera Eccleſiæ portanda non habeant quod opilioni ſufficeret aut curſori: generale eſt hoc. Sed in Epiſcopatu meo vehementiùs hæc eſt graſſata malignitas, nec jam nobis cujuſlibet rationis obtentu, ſed fallaciis ac muneribus nobis præſidioque violentiæ ſecularis obſiſtunt, ad quod ſecundùm ordinem inſtitutionis Eccleſiaſticæ reformandum, cùm ego adverſùs Abbatem quendam & Monachos Monaſterii cujuſdam in Epiſcopatu, ſcilicet ſancti Ebrulfi, à ſublimitate veſtra primos, ſecundos & tertios Judices impetraverim, Abbate ſemper multis artibus obſiſtente, nihil eſt adhuc effectui mancipatum, cùm Sacerdotes noſtri executione cauſæ apud Judices aſſignatos multis attenuati ſumptibus, multis laboribus ſint affecti.* Secunda ratio eſt quia congrua portio petitur actione in perſonam, potiùs quàm in rem alimentorum causâ. Moribus tamen Judex ſecularis per modum proviſionis cognitionem ſibi aſſumit de congruâ portione, quæſito colore favoris alimentorum : Maynard. libr. 1. cap. 38. & 43. Loëtius. in Litt. C. n. 48. Benedict. in cap. Raynut. verb. ſi abſque liberis, de fideicommiſſaria ſubſtitutione num. 33.

CAPUT XII.

An Judex Eccleſiaſticus cognoſcat de agnitione Chirographi. Actiones Chirographariæ ſunt perſonales. Refellitur Fevretius.

QUO jure Judex Eccleſiaſticus cognoſcit de perſonalibus actionibus, eodem cognoſcere poteſt de agnitione Chirographi ; cap. 1. §. ult. de foro compet. in 6. quia actio ex Chirographo eſt merè perſonalis, privata ſcriptura fidem non facit, & ex ea nulla datur actio priuſquàm agnita ſit ; L. qui agnitis. ff. de except. L. ſi procuratorem, de procurator. L. ſcripturas. & auth. ſi quis ult. C. qui potior. in pignor. L. inſtrumenta. L. rationes. L. exemplo. C. de probat. Et olim cùm quis conventus agnoſcebat Chirographum, ſolebat propriâ manu ſubſcribere Chirographo ex præcepto ſeu interlocutione Judicis ; d. L. qui agnitis ; quod factum eſt merè perſonale. Nec valet ratio quâ in contrarium movetur Fevret. libr. 4. cap. 5. num. 2. ut credat Judicem Eccleſiaſticum non eſſe idoneum ad recognitionem Chirographi, hæc nimirum quòd recognitio Chirographi non tendit ad alium finem, quàm ad acquirendam vim hypothecæ : quia recognitio Chirographi per ſe non parit hypothecam vel executionem, ſed tantùm actionem perſonalem quâ compellitur debitor ad ſolvendum æs alienum. Ex Chirographo datur condictio quæ eſt actio in perſonam ; L. ult. C. ſi cert. petat. Nov. Juſt. 18. cap. 8. & Nov. 136. cap. 5. & hoc argumento probat Aufrer. de poteſt. ſecular. ſuper Eccleſiaſt. regul. 2. fallent. 18. Clericum conveniendum eſſe apud Judicem Eccleſiaſticum ob agnitionem Chirographi ; & hoc jure in formula Vicariatûs Officiali demandari ſolebat recognitio Chirographorum, ex Rebuff. in prax. part. 1. in formul. Vicariatûs. num. 165. Et hypotheca quæ ineſt agnitioni Chirographi, ex Conſtit. regia anni 1539. art. 92. eſt hypotheca quæ venit à lege ex conſtitutione Principis, non ex Syngrapha, vel Chirographo, nec mutat naturam actionis Chirographariæ quæ eſt perſonalis, quia in actionibus ſpectanda eſt natura & origo actionis, non poteſtas judicii ; L. qui id quod. ff. de donat. L. 3. C. ad Macedon. Ex prædicta tamen conſtitutione Regiâ, ſi Clericus conveniatur apud Ju-

dicem ſæcularem ad recognoſcendum Chirographum, non poteſt opponere præſcriptionem fori; omnes enim Judices cenſentur idonei ſeu competentes, quoad recognitionem Chirographi, & hujuſmodi uſum probant Boer. qu. 114. Rebuff. in Conſtitutiones Regias tractat. de Chirographor. & ſchedular. recognit. in præfat. num. 68. Imbert. inſtit. forenſ. libr. 1. cap. 4. Hoc pacto licet Judex Eccleſiaſticus non negetur competens in actionibus perſonalibus quoad Clericos, etiam ex Conſtitutione Regiâ; illa tamen variis exceptionibus & technis evacuatur, quibus Juriſdictio Eccleſiaſtica, quæ erat legibus veneranda, vacuum & inane ſimulachrum efficitur, & quæ introducta ut conſulatur quieti Clericorum, facta eſt materia perpetuæ inquietudinis, & tentationis quam patiuntur à Laïcis.

CAPUT XIII.

An cognitio de ſartis tectis Eccleſiarum ſpectet ad Epiſcopum.

JURE communi Epiſcopi eſt cognoſcere de inſtauratione, & refectione Eccleſiarum; can. decrevimus. can. Epiſcoporum. 10. qu. 1. can. unio. ead. cauſ. qu 3. Hinc Clericis non licet deponere Eccleſias refectionis causâ ſine conſenſu Epiſcopi: Synodus Londinenſis habita anno 1237. præſide Othone Cardinali, & Legato ſedis Apoſtolicæ in Anglia apud Matth. Pariſ. *Ad hoc nè præſumant Abbates, Eccleſiarum Rectores, antiquas Eccleſias conſecratas, ſub prætextu pulchrioris vel amplioris fabricæ faciendæ diruere, abſque licentia Diœceſani Epiſcopi & conſenſu, præſenti ſtatuto diſtrictiùs inhibemus.* Refectioni Eccleſiarum aſcribitur tertia, vel quarta pars reditûs, pro conſuetudine Eccleſiarum; d. can. decrevimus. d. can. unio. can. conceſſio & ſeqq. 12. qu. 2. Conſtitutione Caroli VI. anni 1385. ut occurreretur prædis Innocentii VII. Avenione ſedentis & ſuorum qui Beneficia Eccleſiaſtica variis exactionibus exhauriebant, tertia fructuum addicta eſt refectioni Eccleſiarum, inſtante apud Regem Univerſitate Pariſienſi; de qua Jo. Juvenalis de Urſi.

nis in vitâ Caroli VI ad prædictum ann. 1385. *Et y eut Ordonnances faites, par leſquelles fut défendu, que nul or, ne argent, ne ſe transportaſt hors du Royaume, & oultre qu'on ſaiſiſt tous les Benefices, & que les fruits feuſſent mis en la main du Roy, & que le tiers en feut mis és reparations des Maiſons & Edifices, l'autre tiers à payer les Charges, & l'autre au vivre des perſonnes Eccleſiaſtiques.* Non aliâ occaſione quàm hujuſce Conſtitutionis, ab eo tempore Judices Regii cognitionem de reparandis Eccleſiis, ſimul & de congrua portione Vicarii perpetui ſibi aſcivêre; Benedict. in cap. Raynut. verb. ſi abſque liberis de fideicommiſſ. ſubſtit. num. 33. *Ex quo tempore Officiarii Regii de prædictis reparationibus ac proviſione circa divinum ſervitium contra Clericos & Prælatos, ac hujus prætextu de perpetuis Vicariis Parochialium Eccleſiarum augenda portione cognitionem receperunt.* Quo jure id introductum ſit non video; Regia enim Conſtitutio dumtaxat edita eſt, nè Beneficia Eccleſiaſtica Galliæ eſſent prædæ & direptioni Romanæ Curiæ: ceſſante igitur hac clade Magiſtratibus nefas fuit hac Conſtitutione abuti ut tolleretur Juriſdictio Eccleſiaſtica. His tamen initiis ſemel arreptam cognitionem de inſtaurandis Eccleſiis, Judices Regii mordicùs retinuerunt; Jo. Gallus quæſt. 187. 225. & 293. Aufrer. de poteſt. ſecul. ſuper Eccleſiaſtic. regul. 2. fallent. 26. Maynard. libr. 1. cap. 6. Chopin. de ſacr. polit. libr. 2. tit. 1. num. 6. Imbert. libr. 1. cap. 12. Inde ſecutæ Conſtitutiones Regiæ Aurelianenſ. art. 21. Bleſenſ. art. 16. Melodunenſ. art. 5. quibus Judicibus Regiis datur jus compellendi Epiſcopos & Clericos captis pignoribus, ad refectionem ædium ſacrarum. Olim etiam Proconſulum & aliorum Magiſtratuum fuit curare refectionem ædium ſacrarum; L. ſi in aliam §. ædes Sacras. ff. de offic. Proconſ. M. Tullius Verrin. 1. *Cum L. Octavius, C. Aurelius Coſſ. ædes ſacras locaviſſent neque potuiſſent omnia ſarta tecta exigere, neque iis Prætores quibus erat negotium datum C. Sacerdos & M. Cæſius, factum eſt SC. quibus de ſartis tectis cognitum & judicatum non eſſet uti C. Verres P. Coetius Pretores cognoſcerent & judicarent.* Sed in Chriſtianâ Republicâ, quâ religione par eſt Judices ſeculares rebus ſacris abſtinere, eâdem non inconveniens fuerit cognitionem de inſtaurandis Eccleſiis, quæ ſacris cohæret, eos Judici Eccleſiaſtico liberam & integram dimittere. Non ſine jure Epiſcopis relinquenda eſt cognitio de refectione Eccleſiarum, cujus poteſtas in Epiſcopis Miraculis illuſtrata memoratur: Nimirum miraculo fuit, quòd Odo Cantuarienſis Epiſcopus Eccleſiam quæ tecto carebat, dum tectum reſtituitur ab imbrium injuriâ precibus arcuit, ruente circumquaque è cœlo vi imbrium, quaſi cœlo obſecundante pietati An-

tiſtitis; Vvillelm. Malmeſbur. de Geſt. Pontific. Anglor. libr. 1. *Odo Cantuarienſis Archiepiſcopus neſcio quâ incuriâ Eccleſiam Archiepiſcopatûs tecto vacantem orationibus operuit, ut toto quo tectura parabatur tempore, nec pluviæ ſtillicidium loci madefecerit ambitum, & hoc eò celebrius habetur, quòd plurima vis imbrium, frequens tempeſtas turbinum totum illis diebus concuſſit mundum.* Eò magis liberam cognitionem refectionis Eccleſiarum Epiſcopis relinqui placet, quòd præcipuum officium Antiſtitis in viſitatione eſt cognoſcere de fabricâ Eccleſiarum, ædes ſacras inſpicere an ſartæ tectæ ſint, an refectione egeant; d. can. decrevimus. d. can. Epiſcopum. d. can. unio. Et ſi Judex ſecularis iſtis ſe immiſceat, ejus concurſu dehoneſtatur Epiſcopale officium, & maximum intercipitur viſitationis emolumentum.

CAPUT XIV.

Epiſcopi eſt ordines cuique conſtituere in Eccleſiâ.

EPISCOPI eſt lites & controverſias quæ in Litis ſeu Proceſſionibus ſuboriuntur inter Clericos & Regulares, ſummatim & de plano amotâ appellatione cognoſcere; Conc. Tridentin. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 13. & hoc jure utimur; Chopin. de ſacr. polit. libr. 2. tit. 6. num. 18. Idem 2. monaſtic. tit. 3. num. 23. Roderic. quæſt. regul. tom. 3. quæſt. 37. art. 3. Barboſa de offic. & poteſt. Epiſc. part. 3. alleg. 78. Hujus juris ratio eſt quòd Epiſcopi officium eſt Litas ſeu Proceſſiones indicere, & ſolemnem earum Ritum inſtituere; Novell. Juſtin. 123. cap. 32. & conſequenter ejuſdem eſt controverſias & quæſtiones in his incidentes inter Clericos & Regulares dirimere, nè Sacra turbentur: Judex idoneus & competens in principali, poteſt cognoſcere de incidenti quæſtione; L. 3. C. de judic. L. 1. C. de ordin. Judic. Hoc jure, ingruente peſte in urbe Gregorius I. ad placandam iram divini Numinis, ſolemnem Litaniam per regiones urbis, ætates, ſexus, ordines & conditiones diſtinctam celebravit, læto & proſpero ſucceſſu; de qua Gregorius ipſe in oratione habitâ ad plebem apud Gregor. Turonenſ. libr. 10. hiſtor. cap. 1. *Proinde, fratres cariſſimi, contrito corde & correctis operibus*

ab ipſo feriæ quartæ primo diluculo ſeptiformem Litaniam juxta diſtributionem inferiùs deſignatam, devotâ ad lachrimas mente veniamus. Clerus igitur egrediatur ab Eccleſiâ ſanctorum Martyrum Coſmæ & Damiani, cum Preſbyteris regionis ſextæ. Omnes verò Abbates cum Monachis ſuis, ab Eccleſiâ ſanctorum Martyrum Gervaſii & Prothaſii cum Preſbyteris regionis quartæ. Omnes Abbatiſſæ cum congregationibus ſuis egrediantur ab Eccleſiâ ſanctorum Martyrum Marcellini & Petri, cum Preſbyteris regionis primæ. Omnes infantes ab Eccleſiâ ſanctorum Martyrum Joannis & Pauli, cum Preſbyteris regionis ſecundæ. Omnes verò laïci ab Eccleſiâ Protomartyris Stephani, cum Preſbyteris regionis ſeptimæ. Omnes mulieres viduæ ab Eccleſiâ ſanctæ Euſemiæ, cum Preſbyteris regionis quintæ. Omnes autem mulieres conjugatæ egrediantur ab Eccleſiâ ſancti Martyris Clementis, cum Preſbyteris regionis tertiæ. Nec modò Epiſcopi partes ſunt, ordinem imponere in Proceſſionibus inter Clericos & Regulares, ſed etiam ejuſdem eſt locum & ordinem ponere laïcis, etiam dominis loci in Eccleſiis. Conc. Vvormacienſ. can. 58. & Capitulare libr. 1. capit. 148. iiſdem verbis: *Ut Epiſcopi provideant, quem honorem Preſbyteri pro Eccleſiis ſuis ſenioribus tribuant.* Et Conc. Troſleïan. can. 6. *Preſbyteris noſtris humilitatis exempla, & monita dare debemus, videlicet ut eis in quorum ditione ſuæ conſiſtunt Eccleſiæ, congruum honorem & obſequium impendant debitum, id eſt, ſpiritale atque Eccleſiaſticum, & hoc ſine ullo typho, vel contentione, aut rebellione.* Imò & melioribus ſeculis Epiſcopus ita erat arbiter honorum & ordinum in Eccleſiâ etiam inter laïcos, ut Epiſcopus priuſquàm dedicaret Eccleſiam quæ conſtructa erat & dotata à laïco, patronum moneret nihil eum juris habiturum in Eccleſiâ præter proceſſionis aditum qui Chriſtianis omnibus in commune, id eſt, promiſcuè deberetur; can. piæ mentis. can. Frigentius. 16. qu. 7. Eccleſia ita Deo tribuebat omnia in adytis ſuis, ut nulla in ea eſſet ratio dignitatis, & Magiſtratus non erubeſcerent in turbâ videri: Ambroſ. epiſt. 82. *Quantò magis in Eccleſiâ, ubi dives & pauper, ſervus & liber, Græcus & Scytha, honoratus & plebeïus, omnes in Chriſto unum ſumus. Nemo præſumat quia dives eſt, plus ſibi deferendum: ille eſt dives in Eccleſiâ, qui pauperi, non ſibi dives eſt.* Jo. Chryſoſtom. de diverſ. utriuſqu. teſtam. loc. ſermon. in S. Paraſceve. καὶ νῦν τί συνήθομεν πάντες ἀκοῦσαι τι περὶ σταυροῦ, καὶ πληροῦμεν ἐκκλησίαν, καὶ ἀλλήλους ὠθοῦμεν, ἱδροῦντες πονοῦντες, ἐπὶ μὲν δικαστῶν πολλάκις ἀξιούμενοι προεδρείας ἐπὶ δὲ Ἰησοῦ ἡδέως ἑστῶτες. *Nunc etiam quid convenimus ad audiendum aliquid de Cruce, & Eccleſiam implemus, noſque invicem trudimus ſudantes, laborantes, & quidem coram Judicibus ſæpè in primâ ſede collocati, coram Jeſu vero libenter etiam ſtantes.*

Epiſcopi inprimis eſt gradum & ordinem diſponere inter Clericos, nè Eccleſia quæ debet eſſe ordinata ſicut caſtrorum acies, & quæ militiam cœli, & pulcherrimam ejus aciem repreſentat, fœdâ confuſione dignitatis gratiam amittat. Hoc jure variis decretis Epiſcoporum ſtatutum, nè Diaconi ſedeant ante Preſbyteros; Synod. Nicen. can. 18. Laodicen. can. 20. Toletan. IV. can. 38. can. pervenit. can. non oportet. can. nonnulli. 93. diſt. Arelatenſ. II. can. 15. *In ſecretario, Diacono inter Preſbyteros ſedere non liceat.* Imò ſtatutum nè Diaconus ante Preſbyterum ſedeat, quamvis in dignitate, hoc eſt in officio Eccleſiaſtico poſitus ſit, niſi vices gerat Patriarchæ, aut Metropolitani; Synodus Trullenſ. can. 7. can. præcipimus. 93. diſt. Epiſcopus unicuique ſuum ordinem ſervare debet, ita ut poſteriorem priori non præponat, niſi ob delictum & contumaciam; Synod. Agathenſ. can. 23. can. Epiſcoporum. 74. diſt. Et Epiſcopi ut bono exemplo ſint inferioribus, ordinem inter ſe ſervare debent, non ex dignitate vel facultatibus Eccleſiarum, ſed ex die Ordinationis; can. Epiſcopos. 17. diſt. can. placuit. 18. diſt. Synod. Brachar. I. can. 24. Toletan. IV. can. 3. Et hic ordo ſummâ religione ſervatus in ſubſcriptionibus Patrum in Conciliis & aliis conventibus Eccleſiaſticis. Inde arreptâ occaſione Euſebius Vercellenſis Epiſcopus, cùm Dionyſius Mediolanenſis Epiſcopus ab Arrianis deceptus, Ariminenſi Synodo ſubſcripſiſſet, quo cùm ſubſcriptionis vinculo liberare vellet, finxit ſe Arrianum, ſeque eorum opinioni ſubſcribere paratum, ſed filium Dionyſium in ſubſcriptione ſibi præponi ſe ferre non poſſe: quo deluſi Arriani, cùm Dionyſii chirographum deleviſſent, priorem ſubſcribendi locum Euſebio deferentes, Euſebius eos deriſit, ut narrat Ambroſ. Sermon. 69. Ex ſpeciali tamen privilegio, Epiſcopo Auguſtodunenſi primum locum poſt Lugdunenſem Metropolitam conceſſum à Gregorio I. teſtem habemus ipſum Gregor. libr. 7. epiſt. 112. Dignitas etiam Eccleſiarum & Civitatum æſtimatur ex antiquitate, cujus fides habetur ex notitiâ Provinciarum: Dignitatem Catalaunenſis Eccleſiæ, ex cenſu civitatum Belgicæ vindicavit Fulbert. epiſt. 62. *Sed nè Civitati vel Eccleſiæ Catalaunorum ſuum derogetis honorem, meminiſſe vos decet, quòd in antiquâ deſcriptione Provinciæ Belgicæ, ſecundum ipſa Civitas à Rhemenſi locum habeat.* Primatum quoque Lugdunenſis Eccleſiæ ſuper Senonenſem ex cenſu & catalogo Civitatum defendit Ivo Carnotenſ. epiſt. 50. *De veteri querelâ quam habet adversùs Senonenſem Eccleſiam Lugdunenſis Eccleſia, laudo & conſulo ut ſi qua habens privilegia Apoſtolicâ manu roborata, vel ſcripta authentica quæ Primatum Lugdunenſis Eccleſiæ, quem aliquando ex catalogis Civitatum conjicimus extitiſſe, ab Eccleſiâ veſtrâ removeant, & li-*

bertatem quam deſideramus eidem Eccleſiæ defendatis, & Confratribus noſtris oſtendatis. Ita & Principis proprium eſt civilium dignitatum gradum & ordinem conſtituere; L. 1. C. de Conſulib. L. 1. & 2. C. ut dignitat. ord. ſervet. L. unicuique. C. de proxim. ſacr. ſcrin. L. fin. de Tyronib. L. nemo. C. de Advocat. diverſ. Judic. quia Princeps eſt culmen dignitatum à quo derivantur omnes dignitates & Juriſdictiones, tamquam flumina à mari; Bald. in cap. 1. §. ad hæc, de pace jurament. firmand. Marc. deciſ. 806. tom. 1.

DE JURISDICTIONE ECCLESIASTICA TUENDA ADVERSUS INSULTUS

Auctoris tractatûs de Abuſu, & aliorum.

LIBER QUARTUS.

CAPUT PRIMUM.

Juriſdictio Epiſcopalis in Clericos in criminalibus. Hæc etiam ab Arrianis defenſa. Juriſdictioni Eccleſiaſticæ in criminalibus modus impoſitus à Juſtiniano.

JURISDICTIO Eccleſiaſtica alia eſt civilis, alia criminalis; id eſt, alia pertinet ad cauſas civiles Clericorum, de qua hactenùs actum eſt; alia ad cauſas criminales, de qua operæ pretium eſt diligentiùs tractare, quoniam abſque ea diſciplinam Eccleſiaſticam Epiſcopi tueri non poſſunt. Non modò in civilibus, ſed etiam in criminalibus cauſis Clerici conveniendi ſunt apud Judicem Eccleſiaſticum; Synod. Agathenſ. can. 32. *Clericum nullus præſumat apud ſecularem Judicem Epiſcopo non permittente pulſare; ſed ſi pulſatus fuerit, reſpondeat, non proponat, nec audeat criminale negotium in ſeculari judicio proponere.* Can. Clericum 11. qu. 1. & Synod. Matiſconenſ. I. can. 8. *Nullus Clericus alium Clericum*

ad Judicem ſecularem accuſare, aut ad cauſam dicendam trahere quocumque modo præſumat, ſed omne negotium Clericorum aut in Epiſcopi ſui, aut in Preſbyterorum vel Archidiaconi *præſentia finiatur, &c.* can. nullus Clericus, ead. cauſ. & quæſt. Et hoc fuit primævum inſtitutum Eccleſiæ, & cum ipſa adultum; Synod. Carthag. III. can. 9. *Placuit ut quiſquis Epiſcoporum, Preſbyterorum & Diaconorum ſeu Clericorum, cùm in Eccleſiâ ei crimen fuerit intentatum, vel civilis cauſa fuerit commota; ſi derelicto Eccleſiaſtico judicio publicis judiciis purgari voluerit, etiam ſi pro ipſo prolata fuerit ſententia, locum ſuum amittat.* can. placuit. ead. cauſ. & qu. Hinc Athanaſius Epiſcopus Alexandrinus apud Conſtantinum inſimulatus de fracto ſacro Calice, exceptione fori ſeſe defendit; teſtis ipſe Apolog. 2. de fuga. ἔπι δὲ ἐξωτικοῦ δικαστοῦ ἐξέτασις περὶ αἵματος χριστοῦ, καὶ σώματος χριστοῦ γίνεται, εἰ γὰρ καὶ ὅλως ἐγεγόνει τι πλημμέλημα ἔδει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὑπὸ κληρικῶν νομίμως ἐξετάζεσθαι. *Sub externo Judice quæſtio de ſanguine & corpore Chriſti habetur; nam ſi omninò quòd delictum perpetratum fuiſſet, oportebat de eo in Eccleſiâ inquiri ſub legitimis Clericis.* Hoc argumento Magiſtratus habere jus gladii in Provincia, non in Eccleſia; in laïcos, non in Clericos eleganter ſcribit Auguſtin. epiſt. 160. ad Apringium Judicem: *De vobis quidem dixiſſe Apoſtolum legimus quòd non ſine causâ gladium geratis, & miniſtri Dei ſitis vindices in eos qui malè agunt: ſed alia cauſa eſt Provinciæ, alia eſt Eccleſiæ.*

Eccleſia etiam hoſtibus veneranda, Arrianos ſuæ Juriſdictionis in civilibus & criminalibus cauſis aſſertores experta eſt. Calumniatores Auguſtani Epiſcopi, quoniam erant Clerici, ad Mediolanenſem Epiſcopum judicandos remiſit Theodoricus Gothorum Rex licet Arrianus apud Caſſiodor. libr. 1. epiſt. 89. *Volumus enim impugnatores ejus legitimâ pœnâ percellere, ſed quoniam & ipſi clericatûs nomine fungebantur, ad ſanctitatis veſtræ judicium cuncta tranſmittimus ordinanda.* Clericos Romanos tam in civili quàm criminali actione, non apud alium quàm apud Romanum Pontificem, vel Judicem ab eo datum conveniri voluit Athalaricus, apud eundem Caſſiodor. libr. 8. epiſt. 24. *Si quiſpiam ad Romanum Clerum aliquem pertinentem, in qualibet causâ probabili crediderit actione pulſandum, ad Beatiſſimi Papæ judicium priùs conveniat audiendus, ut aut ipſe inter utroſque more ſuæ ſanctitatis agnoſcat, aut cauſam deleget æquitatis ſtudio terminandam.* Scio quàm lubrica ſit, delicatula & periculoſa Juriſdictionis Eccleſiaſticæ defenſio maximè in criminalibus: ſi enim Clericus criminis reus factus in Judicem ſecularem conſentiat, in Canones delinquit; ſi Judices forenſes reſpuat, in eum commovetur offenſio Principis; Ivo Carnotenſ. epiſt. 137. *Si enim concanonicum criminaliter impetitum alibi quàm in Eccleſiâ examinari conceditis,*

canonicam legem offenditis : ſi audientiam Regalis curiæ reſpuitis , Regem offenditis. Et idem epiſt 263. *Ceſſare quidem à divinis juſtè vel injuſtè , quid ad Regem? Exceſſus enim Clericorum ſi contigerit, non eſt vindicandus poteſtate ſeculari , ſed canonico judicio puniendus eſt & cenſurâ Epiſcopali.* In hoc lubrico Patres Gallicani ita Juriſdictionem propriam quo par erat ſtudio defenſitarunt , ut tamen ſchiſma vitandum duxerint.

Ex Novell. Juſtin 83. & 123. Juriſdictioni Eccleſiaſticæ in cauſis criminalibus modus impoſitus eſt diſtinctione adhibitâ , ut ſi crimen ſit Eccleſiaſticum , Clerici conveniantur apud Judicem ſuum ; in civili crimine apud Judicem civilem. Huic derogatum eſt Conſtitutione Friderici II. ex quâ indiſtinctè in cauſis civilibus & criminalibus Clerici ſoluti à Juriſdictione Judicis ſecularis ; Auth. ſtatuimus. C. de Epiſc. & Cleric. Et Conſtitutionibus Pontificum Clericos de quocumque crimine apud Judicem Eccleſiaſticum conveniri placuit ; can. ſi quis Epiſcopus. 2. qu. 7. cap. etſi Clerici. cap. Clerici. cap. cùm non ab homine , de judic. Sed moribus noſtris Clerici diſtrictionem utriuſque Judicis experiuntur pro diverſitate criminum , & quaſi ſemi-laïci , non ex perſonâ, ſed ex ratione delicti ſuum ſortiuntur Judicem : unde fœda ac propè horrenda oritur confuſio Juriſdictionum , & Clerici nocentes , dum inter utrumque Judicem de his vindiciis agitur , impunè elabuntur , non ſine ſcandalo & damno Eccleſiaſticæ diſciplinæ , quæ concertatione diverſorum Judicum corruit.

CAPUT II.

Diſtinctio criminum Eccleſiaſticorum & Civilium. Unde cœpta ratio nominis delicti Communis & Privilegiati: Rejicitur maligna interpretatio Milletotii & Fevretii ejus ſequacis.

EX Conſtitutionibus Pontificiis Epiſcopi propriam habent Juriſdictionem in Clericos, in criminalibus æquè ac civilibus cauſis. Individuam eſſe Juriſdictionem in Clericos placuit; nè ſi dividas, perdas, & quæ integra & indiviſa ſatis valet ad tuendam diſciplinam, diſciſſa conflictu Judicum evacuetur. Civilibus cauſis in Clericos facilè abſtinuêre Principes & Judices publici; ſed Juriſdictionem Eccleſiaſticam in criminalibus ægriùs admiſêre quòd hæc quodammodò habeat jus gladii licet incruenti: inde quaſi judicio facto Juriſdictionis erciſcundæ, in civilibus delictis civilem Judicem paſſi ſunt Epiſcopi & Clerici; in Eccleſiaſticis certè ſuum habuere Judicem. Variis criminibus, aliis civilibus, aliis Eccleſiaſticis impetitus Athanaſius Epiſcopus Alexandrinus, putà de vectigali lineæ veſtis Ægyptiis impoſito in uſum Alexandrinæ Eccleſiæ, de conſiliis initis cum Philumeno quodam perduelle & auro ei miſſo, de nece Arſenii, de comminuto ſacro Calice, de ſtupro illato Virgini; de criminibus læſæ Majeſtatis & aliis civilibus cognitionem ſuſcepit Conſtantius, dato in hanc rem Judice Dalmatio nepote ex ſorore; de cæteris ut potè Eccleſiaſticis cognitio rejecta ad Synodum ea de causâ Tyri indictam, in quâ ſtetit Athanaſius, de quo Socrat. lib. 1. cap. 20. 21. 23. Sozomen. lib. 2. cap. 11. Theodorit. libr. 1. cap. 26. Epiphan. hæreſ. 68. Per hæc tempora etiam Stephanus Antiochenus Epiſcopus reus poſtulatus de inſidiis poſitis Legatis à Conſtante miſſis ad Conſtantium fratrem, (hi erant Euphrates & Vincentius Epiſcopi,) & de ſubmiſſâ noctu meretriculâ in eorum hoſpitium, cùm is præſcriptione fori ſeſe tueretur & inſtaret jus ſibi dici in Concilio Epiſcoporum, Conſtantius hac de re cognitionem extra ordinem habuit; Theodoret. libr. 2. cap. 9. Nicephor. libr. 9. cap. 23. Inde ſecuta eſt Conſtitutio Valentis, ut in levioribus delictis Clericorum ad religionis obſervantiam pertinentibus, ac in civilibus cauſis cognitio ſpectaret ad Epiſcopum; in gravioribus verò delictis cognitio rejiceretur ad Judices civiles, ordinarios vel extraordinarios; L. qui mos. C. Th. de Epiſc. & Cleric. Tum Conſtitutione Theodoſii & Va-

lentiniani ſublatis geſtis Joannis Tyranni qui Clericos indiſcriminatim ad ſecularem Judicem revocandos duxerat, placuit ut Clerici in omnibus cauſis civilibus & criminalibus, Epiſcopali audientiæ reſervarentur : fas enim non eſt ut divini muneris Miniſtri temporalium poteſtatum ſubdantur arbitrio; L. ult. C. Th. de Epiſc. & Cleric. Poſteà à Juſtiniano reſtituta eſt vel potiùs expreſſiùs conſtituta hujuſmodi diſtinctio delicti civilis ſeu communis, ab Eccleſiaſtico inter Clericos; Nov. 83. ex quâ ſi commune ſeu civile crimen Clerico intendatur, veluti adulterium aut homicidium, Judici civili tribuitur; ſi Eccleſiaſticum, veluti ſacrilegium, ſimonia, diſceptatio eſt Epiſcopi. Et hoc pacto Græcis habetur ratio criminis Eccleſiaſtici, & ſi crimen Eccleſiaſticum intendatur Epiſcopo, accuſatores non admittentur ſive diſcuſſione; Synod. Conſtantinopolit. I. can. 6. & à Balſamone in can. 1. Synod. Conſtantinopolit. I. & II. refertur inter jura Epiſcopalia, τῶν ψυχικῶν σφαλμάτων ἐπιτήρισις : *Delictorum animæ examinatio.* In Galliâ mitiùs actum cum Epiſcopis & Clericis; ſeriùs audita eſt diſtinctio delicti civilis ab Eccleſiaſtico. Sub Regibus prioris ſtirpis tanti fuit dignitas Epiſcopalis, ut etiam in crimine læſæ-Majeſtatis, Epiſcopi neſcirent civilem Judicem, nec alibi damnarentur quàm in concilio Epiſcoporum, ut probatur judiciis Prætextati Rothomagenſis Epiſcopi, Urſicini Cadurcenſis, Salonii & Sagittarii Epiſcoporum. Eccleſiæ ſtudioſiſſimus Carolus Magnus ita ut magis Pontifex quàm Rex ſeu Imperator videretur, Capitul. libr. 5. cap. 225. ſine ulla diſtinctione ſtatuit, nè Clerici accuſentur apud civilem Judicem, ſed apud Epiſcopum, in violatores legis ſtatutâ pœnâ decem librarum auri, ſi eſſent in Magiſtratu poſiti, & in executores multationis officii, & detruſionis in decanicum Eccleſiæ. Eodem jure uſi ſunt Epiſcopi & Clerici in Angliâ : Hinc ubi Thomas Cantuarienſis Epiſcopus audivit ſententiam contrà ſe latam in Conſiſtorio Regis, (is erat Henricus II.) novitate judicii valdè perculſus eſt; Geſta ejus libr. 1. cap. 30. *Cùm verò audiſſet ſe judicatum ſic : Quale,* inquit, *ſit judicium hoc, me etiam tacente ſecula poſt futura non tacebunt. Nova quippè judiciorum forma hæc eſt, fortè ſecundùm novos Canones proximè apud Clarendonam promulgatos; ſi quidem à ſæculo non eſt auditum, quemquam Cantuarienſem Archiepiſcopum in curia Regum Anglorum pro qualicunque cauſâ judicatum, tum propter dignitatem Eccleſiæ, tùm propter autoritatem perſonæ, tùm quia ipſe Regis & omnium qui in regno ſunt, ſpiritualis pater ſit, & ob id ſemper ei deferendum ab omnibus.*

In Galliâ ſub Carolo VI. primùm audita eſt diſtinctio criminis privilegiati, & criminis communis ſeu Eccleſiaſtici. Eâ tempeſtate Nicolaus Dorgemonte Diaconus & Canonicus Pariſienſis, tumultûs conciti in

Principem inſimulatus, ſuo Judici redditus, id eſt, Capitulo, à quo Beneficiis & perpetuâ cuſtodiâ multatus: cæterum quoad caſum privilegiatum non evaſit Judicem Regium, qui multam ei dixit centum mille librarum: Juvenal. de Urſinis in vita Caroli VI. ad ann. 1416. *Et au regard dudit Dorgemont pource qu'il eſtoit Chanoine de Paris & Diacre, il fut rendu au Chapitre de Paris, leſquels feirent ſon procez, & par ſentence feut privé de tous ſes Benefices, & eſtre mené en un tombereau par la Ville de Paris, & aucuns carrefours, mitié & condamné en chartre perpetuelle au pain & à l'eauë.* Et paulò poſt: *Et eut le Roy tout; car pour le cas privilegié, les Gens du Roy le condemnerent en cent mille francs.* Idem Monſtrelet. vol. 1. cap. 155. Infensè sic & ſycophanticè Milletotius, & eum ſecutus Fevretius libr. 8. cap. 1. num. 8. ſcriptitant Clericos Juriſdictionem Regiam confundere & ſubvertere ſtudentes tranſtuliſſe nomina rerum, & crimini Eccleſiaſtico communis nomen aptaſſe quod olim erat proprium delicti civilis. Mutatio enim ſeu tranſlatio nominis communis, non fuit vitium Cleri, ſed ætatis quæ omnia variat, nè dum verborum ſignificationem. Veteribus crimen civile communis appellatione donatum eſt æmulatione Græcorum quibus τὸ κοινὸν, ſonat communè & prophanum. Acta Apoſtolor. cap. 10. ὅτι οὐδέποτε ἔφαγον πᾶν κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον *Quia numquam manducavi omne commune aut immundum.* Paul. ad Rom. cap. 14. ὅτι οὐδὲν κοινὸν δι᾽ ἑαυτοῦ, εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ τι κοινὸν εἶναι ἐκείνῳ κοινόν. *Quia nihil commune per ſe, niſi ei qui exiſtimat quid commune eſſe illi commune eſt.* Poſterior verò ætas alia ratione crimen Eccleſiaſticum commune nuncupavit, quòd communiter ſeu communi jure ejus cognitio ſpectaret ad Epiſcopum: & quòd atrociora crimina de quibus Judex civilis ſolet cognoſcere in Clericos, vocantur privilegiata ſeu caſus privilegiati, non eſt idioma Clericorum; ſed potiùs laïcorum, quibus hujuſmodi crimina dicta ſunt privilegiaria quòd de his Judex civilis cognoſcat ex privilegio, vel conſuetudine, quæ vim habet privilegii, quia eſt prærogativa, & beneficium temporis. Aliàs delictum Clericorum aliud eſt commune, aliud proprium: Clericorum delictum commune eſt, quod eſt commune Clericorum & laïcorum, ut homicidium, adulterium, ſtuprum, furtum; proprium eſt quod eſt proprium Clericorum, ut hæreſis, ſimonia ſeu ambitus munii Eccleſiaſtici. Ita militum delictum aliud eſt commune, aliud militare: commune eſt quod eſt commune tam paganorum quàm militum, ut homicidium, &c. Militare eſt, quòd eſt proprium militum, ut ſi miles militiam deſeruerit, ſi transfugiat ad hoſtes, ſi ſtationem relinquat; L. 2. & 3. ff. de re militar. L. 1. de veteran. L. ex militari, de teſtam. milit.

CAPUT III.

Cognitio de cauſis Fidei & Hæreticis pertinet ad Epiſcopum. Bugeres Heretici cur appellati. Ad Epiſcopum pertinet cenſura, & opprobatio Librorum.

EPISCOPORUM eſt cognoſcere de Hæreticis, tam in Laïcos quam in Clericos, etiam in exemptos partes ſunt Epiſcopi tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati; cap. Abolendam in fin. de Hæretic. Conc. Tridentin. ſeſſ. 5. de reformat. cap 2. §. ſi verò. Et Judicibus ſecularibus interdictum eſt, quoquomodò cognoſcere de crimine Hæreſis, cùm merè ſit Eccleſiaſticum; cap. ut inquiſitionis, de Hæretic. in 6. Oldrad. Conſil. 86. Rebuff. in quib. caſib. num. 46. quia omnia quæ ſpectant ad Fidem & Religionem ſunt propria Juriſdictionis Epiſcopalis; Ambroſ. epiſt. 29. ad Theodoſ. Imperator. *Si de cauſis percuniariis Comites tuos Conſulis, quantò magis in cauſa Religionis, ſacerdotes Domini æquum eſt Conſulas. Conſideret Clementia tua quantos inſidiatores habeat Eccleſia, quantos exploratores; levem rimam ſi offenderint, figent aculeam.* Et idem epiſt. 32. ad Valentinian. *Si tractandum eſt, tractare in Eccleſia dedici quod Majores fecerunt mei. Si conferendum de Fide, Sacerdotum debet eſſe iſta collatio, ſicut factum eſt ſub Conſtantino auguſtæ memoriæ Principe, qui nullas leges ante præmiſit, ſed liberum dedit judicium Sacerdotibus.* Et in cauſa Donatiſtarum Auguſtin. lib. 4. contra Creſcon. cap. 3. *Nonne meliùs, obſecro te, cauſa veritatis & unitatis, pacificis verbis & capacioribus locis inter Epiſcopos ageretur, quàm in foro ab Epiſcopis per advocatos litigaretur.* Boëticus ab Epiſcopis flagellis damnatus eſt ab Hæreſim; Auguſt. in Pſalm. 122. *Nam quis dubitet nuperrimè, ſicut audivimus à fratribus, qui interfuerunt Coepiſcopis noſtris, damnatum illum Boeticam inimicum contra Dominum latratem dignè flagellatum fuiſſe.* Hoc jure Proſcellianus & alii erroris ſocii, Hæreſis damnati in Synodo Cæſar Auguſtanâ, cui interfuere Aquitani Epiſcopi: de his rurſum actum in Synodo Burdegalenſi; verùm Priſcellianus nè audiretur, appellavit Maximum Tyrannum tùm Treviris ſedentem. Accuſator aderat Ithacius Epiſcopus, quo inſtante Priſcellianus & alii à Maximo damnati capite pœnas luérunt,

fruſtraque interceſſit Martinus Turonenſis Epiſcopus, nè de cauſa merè Eccleſiaſtica Judex ſecularis cognitionem ſibi aſciſceret; Sever. libr. 2. Hiſt. ſacr. *Namque tùm Martinus apud Treviros conſtitutus, non deſinebat increpare Ithacium, ut ab accuſatione deſiſteret; Maximum orare ut ſanguine infelicium abſtineret; ſatis ſuperque ſufficere, ut Epiſcopali ſententiâ hæretici judicati, Eccleſiis pellerentur; novum eſſe & inauditum nefas ut cauſam Eccleſiæ Judex ſeculi judicaret. Denique quoad uſque Martinus Treviris fuit, dilata cognitio eſt, &c.* De quo & Hieronymus ad Creſiphontem adverſ. Pelag. Quid *loquar de Priſcilliano qui & ſeculi gladio & totius orbis auctoritate damnatus eſt.* Eumdem tamen Martinum impetraſſe à Maximo, nè Tribuni cum jure gladii mitterentur in Hiſpaniam ad inquirendum de Hæreticis refert idem Auctor. de virtutib. B. Martin. dialog. 3. *Et jam pridiè Imperator ex eorum ſententia decreverat, Tribunos ſummâ poteſtate armatos ad Hiſpanias mittere, qui Hæreticos inquirerent, deprehenſis vitam & bona adimerent. Illi præcipua cura nè Tribuni cum jure gladiorum ad Hiſpanias mitterentur.* Et ante Arrius damnatus eſt in Synodo Nicenâ Macedonius in Synodo Conſtantinopolitana, Neſtorius in Epheſina, Dioſcorus in Chalcedonenſi Innocent. II. in epiſt. ad Epiſcopos Galliarum. quæ extat apud Otthonem Friſingenſ. de geſt. Frideric. I. libr. 1. cap. 48. *Sed quia hoſtis humani generis ſemper circuït quærens quem devoret, ad expugnandam ſinceritatem fidei, fraudulentam Hæreticorum fallaciam ſubinduxit; contra quas veri Eccleſiarum Rectores viriliter inſurgentes, eorum prava dogmata, cum ipſorum auctoribus condemnarunt. In magna namque Nicena Synodo Arrius Hæreticus eſt damnatus. Conſtantinopolitana Synodus Macedonium Hæreticum debitâ ſententiâ condemnavit. In Epheſina Synodo Neſtorius condignam ſui erroris condemnationem recepit. Chalcedonenſis quoque Synodus Neſtorianam Hæreſim, & Euthychianam cum Dioſcoro & ejus complicibus juſtiſſimâ ſententiâ confutavit.* Petrum Abailardum in Synodo Sueſſionenſis Hæreſis damnatum, Gilbertum Porcetanum Pictavienſem Epiſcopum conventum in Synodo Rhemenſi errorem ejuraſſe refert. idem Friſingenſ. eod. libr. c. 46. 50. & ſeqq. Et Goffrid. vitæ D Bernardi libr. 3. cap. 5. In eadem Synodo damnatus Eudo Pſeudopropheta & Hæreticus, & in turre, id eſt cuſtodia Archiepiſcopi retruſus ex Chronic. Norman. ad ann 1147. Eodem jure Betiſacius quæſtor Joannis Ducis Bituricenſis Præfecti Occitaniæ; cùm peculatûs reus factus eſſet apud Ballivum Biterrenſem, fori mutandi causâ ſimulavit ſe Hæreticum; quo audito Ballivus tradidit eum Officiali ejuſdem loci quem his verbis affatus eſt teſte Jo. Froſſardo vol. 4. cap. 7. *Vees-cy Beliſach, lequel nous vous rendons pour Bougre & pour Heretique*

Heretique, & errant contre la foy ; & s'il ne fut Clerc, nous euſſions fait de luy ce que ſes œuvres demandent.

Eâ tempeſtate Bugeres dicebantur Hæretici ignominiæ causâ, quòd Sodomiticæ labis infamiâ laborarent; Matth. Paris & Matth. Vveſtmonaſter. ad ann. 1236. iiſdem verbis : *Circa dies autem illos, invaluit Hæretica pravitas eorum, qui vulgariter dicuntur Patarini & Bugeres in partibus Tranſalpinis, de quorum erroribus malo tacere quàm loqui.* Eodem nomine notabantur & fœneratores odio quæſtûs; idem Matth. Paris ad ann. 1255. *Uſurarii quos Franci Bugeres vulgariter appellant.* De Hugone Albriotio Præpoſito Pariſienſi Hæreſis reo judicavit Epiſcopus Pariſienſis ; Juvenal. de Urſinis ad ann. 1381. *En pluſieurs & diverſes Hereſies eſtoit encouru, & ne craingnoit puiſſance aucune, pource qu'il eſtoit fort en la grace du Roy & des Seigneurs. Toutefois feut fort pourſuivi par l'Univerſité & Gens d'Egliſe, tellement qu'on le preint, & empriſonna t'on, & à la fin feut content de ſe rendre priſonnier és priſons de Monſieur l'Eveſque de Paris, & feut examiné ſur pluſieurs points ; leſquels il confeſſa, & feut trouvé par Gens Clercs à ce cognoiſſans, qu'il eſtoit digne d'eſtre bruſlé. Mais à la Requeste des Princes, cette peine luy feut relaſchée, & ſeulement au Parvis Noſtre-Dame, feut publiquement preſché par l'Eveſque de Paris, veſtu en habit Pontifical, & feut declaré en effet eſtre de la Loy des Juifs, & contempteur des Sacremens Eccleſiaſtiques, & avoir encouru les Sentences d'Excommuniement, qu'il avoit par long-temps contemnées & meſpriſées, & le condamna-t'on à eſtre perpetuellement en la foſſe au pain & à l'eau.* Inde ſolemnis obteſtatio Optimatum Galliæ, nè Clerici vel Laïci convenirentur apud Judicem Eccleſiaſticum, niſi ſuper Hæreſi, matrimonio, vel uſuris : de qua Matth. Pariſ. ad ann. 1247. *Nos omnes regni Majores, attento animo percipientes, quòd regnum non per jus ſcriptum, nec per Clericorum arrogantiam, ſed per ſudores bellicos fuerit adquiſitum, præſenti decreto omnium juramento ſtatuimus & ſancimus, ut nullus Clericus, vel Laïcus, alium de cætero trahat in cauſam coram ordinario Judice vel delegato, niſi ſuper Hæreſi, matrimonio vel uſuris.*

Nec modo de Hæreſi, ſed etiam de errore in fide, vel doctrina quæ pariat ſcandalum, Epiſcopum cognoſcere oportet. Sententiâ Pariſienſis Epiſcopi damnatus unus è Fratribus Ordinis Dominicanorum, qui affirmabat B. Virginem originalis labis minimè expertem fuiſſe ; Juvenal. de Urſinis ad ann. 1387. *En une Predication dit & tint publiquement, que la glorieuſe Vierge Marie, Mere de Noſtre Sauveur & Redempteur Jeſus-Chriſt, feut engendrée en peché originel. L'Eveſque de Paris le ſceut, & ſur ce aſſembla pluſieurs notables Clercs, tant Seculiers*

que Reguliers & Mendians, & feut la matiere ouverte & diſputée & debatuë en ſon Hoſtel, & feut conclud que ladite concluſion dudit Maiſtre en Theologie ſeroit & debvoit eſtre dannée; & pour ce feut faite une Proceſſion generale à Noſtre-Dame de Paris, & par l'Eveſque de Paris veſtu en eſtat Pontifical feut ladite propoſition dannée bien & ſolemnellement, &c. Ab Epiſcopo Pariſienſi damnata etiam ſententia Joannis Petiti Theologi, de juſta nece Ducis Aurelianenſis; Idem de Urſin. ad ann. 1413. *En ce temps l'Eveſque de Paris aſſembla pluſieurs notables Clercs, tant Theologiens que Legiſtes & Canoniſtes, & feit viſiter la propoſition que feit Maiſtre Jean Petit pour juſtifier la mort du feu Duc d'Orleans, en laquelle ledit Petit voulut monſtrer que le Duc de Bourgogne avoit juſtement fait de le faire tuer & mourir, & que en ce faiſant il n'avoit de rien meſpris. Et la choſe veuë & viſitée & diligemment examinée, feut le vingt-quatrieſme jour de Febvrier ladite propoſition condamnée, & dit & prononcé par ledit Eveſque qu'elle n'eſtoit pas recevable, ne apparente.* Idcircò ſolis Epiſcopis licet controverſias de Fide diſcutere tamquàm arbitris fidei. Hinc memoratur Archelai Epiſcopi cum Manichæo diſputatio electis arbitris; Epiphan. hæreſ. 69. art. 10. Et Agelius Novatianorum Epiſcopus, cùm in diſceptandis controverſiis de Religione non multùm valeret, Lectorem ſuæ Eccleſiæ Siſinnium nomine ad hoc munus deſignavit, cujus conſilio uſus Nectarius Epiſcopus Conſtantinopolitanus Theodoſio quærenti quanam ratione ſchiſmata & hæreſes tolli poſſent, reſpondit vitandas diſputationes de Fide, quæ non modò non componant diſcordiam, ſed hæreticos multò magis ad contentionem accendant; de quo Socrat. libr. 5. cap. 10. Ideòque Clericis vel laïcis non licet de Fide diſputare publicè vel privatim; L. nemo. C. de Summ. Trinitat. L. 2. C. Th. de his qui de religion. contend. cap. quicumque. §. inhibemus, de Hæretic. in 6. nimirum inſcio Epiſcopo. De Fide & Symbolo ſe adhuc Preſbyterum diſputaſſe in Concilio totius Africæ Hippone celebrato jubentibus Epiſcopis, de ſe teſtatur Auguſtin. L. 2. Retractat. cap. 17. *Per idem tempus coram Epiſcopis hoc mihi jubentibus, qui plenarium totius Africæ Concilium Hippone-regio agebant, de Fide & Symbolo Preſbyter diſputavi.* Soli enim Epiſcopi poſſunt decernere de cauſis Fidei, & in dubiis debent referre ad Summum Pontificem; can. quoties. 24. qu. 1.

Eadem ratione ad Epiſcopos pertinet examen & cenſura Librorum conſcriptorum de Fide & Religione. Eapropter Epiſcopi Hieroſolymis congregati, cùm intellexiſſent Marcelli Ancyrani Epiſcopi, & Aſterii Sophiſtæ libris Arrii dogma juvari, Aſterii quidem quòd eſſet laïcus nullam rationem duxerunt, ſed à Marcello Epiſcopo libri ab eo conſcripti rationem exegerunt: Et quidem ille errorem faſſus, librum ſe

igni crematurum promiſit, tum fidem detrectans Epiſcopatu abdicatus eſt; Socrat. libr. 1. cap. 24. Etiam libros magicos cremari juſſum ab Epiſcopis; Auguſtin. in Pſalm. 61. de Mathematico publicè pœnitente: *Perierat ergo iſte, nunc quæſitus inventus adductus eſt. Portat ſecum codices incendendos, per quos fuerat incendendus, ut illis in ignem miſſis ipſe in refrigerium tranſeat.* Demùm nè libri de rebus ſacris edantur ſine examine & approbatione Epiſcoporum vetuit Synodus Tridentina ſeſſ. 4. de Canonic. Scriptur. & ante Lateranenſis habita ſub Leone X. Ex his intelliget Fevretius quàm alienum ſit à regulis Patrum & canonicâ diſciplinâ, quòd voluit libr. 8. cap. 2. num. 2. editionem librorum Hæreticorum eſſe caſum Regium ſeu privilegiatum: poſtquàm enim confeſſus eſt hæreſim crimen eſſe Eccleſiaſticum, publicatio librorum hæreticorum quibus probatur hæreſis, non potuit alio jure cenſeri; una & eadem res non poteſt diverſo jure cenſeri; cap. cùm in tua, de decim. Nec mutat naturam rei, quòd ex Conſtitutionibus libri Hæreticorum edi vetantur, & cremari jubentur; L. quicumque. §. nulli. C. de hæretic. nam & Conſtitutionibus variæ pœnæ ſancitæ ſunt in Hæreticos, quibus tamen Epiſcopis non adimitur cognitio de hæreſi, & omnes hujuſmodi leges potiùs latæ ſunt ad tuendam & corroborandam, quàm ad enervandam Juriſdictionem Eccleſiaſticam. Judicium de Hæreticis proprium eſt Epiſcoporum: damnati verò de hæreſi ſive Clerici ſive laïci Judici ſeculari traduntur puniendi; d. cap. ad abolendam. cap. excommunicamus. §. damnati, de Hæretic. Jul. Clarus 5. de ſentent. §. hæreſis. num. 5. 6. 7. & §. fin. ejuſd. libr. qu. 96. Aufrer. de poteſt. ſecular. regul. 4. fall. 27. Rigord. in vita Philippi Aug. ad ann. 1209. de Hæreticis ſectæ Amalrici: *Et ita hujus ſectæ plures Sacerdotes, Clerici & laïci, ac mulieres diutiùs latentes, prout Domino placuit, tandem detecti & capti, & Pariſios adducti, & in Concilio ibidem congregato convicti & condemnati, & ab Ordinibus in quibus erant degradati, traditi fuerunt curiæ Philippi Regis, qui tamquam Rex Chriſtianiſſimus & Catholicus vocatis apparitoribus fecit omnes cremari, &c.* Nec non Epiſcopi non dedignantur auxilium poteſtatum ſecularium in coërcitionem & exterminium Hæreticorum; d. cap. ad abolendam. d. cap. excommunicamus. §. moneantur. Theodoſii opem ad purgandum orbem labe hæreticorum invocavit Neſtorius Epiſcopus Conſtantinopolitanus ſolemni hac oratione quam celebrat Socrat. libr. 7. cap. 29. *δός μοι ὦ βασιλεῦ καθαρὰν τὴν γῆν τῶν αἱρετικῶν, κἀγώ σοι τὸν οὐρανὸν ἀντιδώσω. συγκάθελέ μοι τοὺς αἱρετικοὺς κἀγώ σοι καθελῶ σοι τοὺς πέρσας. Mihi, ô Imperator, terram Hæreticis tu purgatam tribue, & ego tibi cœlum retribuam: tu mihi in profligandis Hæreticis ſubveni, & ego in profligandis Perſis ſubveniam.* Donatum Proconſulem Africæ ad Do-

natiſtas coërcendos ita ſollicitavit Auguſtinus epiſt. 127. ut pro eis intercederet ne in necem ſæviretur : *Nollem quidem in his afflictionibus eſſe Africanam Eccleſiam conſtitutam, ut terrenæ illius poteſtatis indigeret auxilio : ſed quia, ſicut Apoſtolus dicit, non eſt poteſtas niſi à Deo, procul dubio cùm per vos ſinceriſſimos Catholicæ Matris filios eidem ſubvenitur, auxilium veſtrum in nomine Domini eſt, qui fecit cœlum & terram. Quis enim non ſentiat in tantis malis non parvam nobis conſolationem divinitùs miſſam, cùm tu vir talis & Chriſti nominis amantiſſimus, proconſularibus es ſublimatus inſignibus, ut ab ſceleratis & ſacrilegis auſibus inimicos Eccleſiæ bonæ tuæ voluntati poteſtas ſociata cohiberet, &c.* Conſtitutionibus Franciſci I. 1542. & Henrici II. 1549. Judices quidem Regii in concurſu cum Epiſcopis cognoſcunt de crimine hæreſis quoad inquiſitionem & prehenſionem corporalem, ſed captos Judici Eccleſiaſtico de his ſententiam dicturo tradere tenentur ; & ſi crimini hæreſis accedat ſcandalum, vis publica, & turba popularis, ubi de crimine hæreſis judicatum fuerit per Judicem Eccleſiaſticum, tunc cognitio caſûs privilegiati reſervatur Judici Regio : imò hæreſis reos Epiſcopis per ſe ſeu apparitores ſuos prehendere licet ſine permiſſu vel ope Judicis Regii. Ex Conſtitutionibus etiam ultimum ſupplicium ſumptum de Hæreticis ; L. 1. C. de Summ. Trinit. L. 5. §. 8. C. de Hæretic.

CAPUT IV.

Cognitio de Magis & Sortilegis ſpectat ad Epiſcopum. An Sortilegium ubi accedit maleficium, ſit caſus Regius. Crimen mixtum quodnam ſit : Reprehenditur interpretatio Fevretii.

QUO jure Epiſcopus cognoſcit de hæreſi & Hæreticis, eodem cognoſcit de Magis, Sortilegis & ſortilegiis ; quia ars magica hæreſim ſapit, vel potiùs eſt idololatria quæ eſt Eccleſiaſticum crimen, quia in Religionem divinam committitur ; L. 4. C. de Hæretic. Nec fallit ratio ; Epiſcopi enim officium eſt contra ſortilegos, aruſpices, & idolorum cultores paſtorali cuſtodiâ invigilare, & eos pro qualitate perſonarum coërcere, nimirum ſi ſervi ſint, verberibus ; ſi liberi, cuſtodiâ ; Gregorius libr. 7. epiſt. 66. ad Januarium Epiſcopum : *Contra Idolorum cultores, vel aruſpices, atque ſortilegos fraternitatem veſtram vehementiùs paſtorali*

hortamur invigilare cuſtodiâ; quos tamen ſi emendare ſe à talibus, atque corrigere nolle repereris, ferventi comprehendere zelo te volumus: & ſi quidem ſervi ſunt, verberibus cruciatibuſque, quibus ad emendationem pervenire valeant, caſtigare; ſi verò ſint liberi, incluſione dignâ diſtrictâque ſunt in pœnitentiam redigendi; can. contra Idolorum. 26. qu. 5. Quo ex Canone rectè Gloſſa colligit Magiam & Sortilegium eſſe crimen Eccleſiaſticum; & hoc jure uſi ſunt Epiſcopi Galliarum. De muliere Pythoniſſa quæ futura præcinebat, unde multum quæſtum quærebat Domino, notionem habuiſſe Viridunenſem Epiſcopum refert Gregor. Tur. libr. 7. cap. 44. *Fuit tunc temporis mulier, quæ ſpiritum Pythonis habens, multum præſtabat dominis divinando quæſtum; eoque in gratiâ profecit, ut ab his libera facta, ſuis voluntatibus laxaretur. Si quis enim aut furtum, aut aliquid mali perferret, ſtatim hæc quò fur abiit, cui tradidit, vel quid ex ex hoc fecerit, edicebat: ſed cùm Agerico Virdunenſi Epiſcopo hæc nunciata fuiſſent, miſit ad comprehendendum eam: quâ adprehensâ & ad ſe adductâ, juxta id quod in Actibus legimus Apoſtolicis, cognovit in eâ immundum ſpiritum eſſe Pythonis, &c.* Sub ea tempora à Ragnemodo Pariſienſi Epiſcopo per Archidiaconum captus quidam impoſtor & in vincula miſſus; idem Gregor. Turonenſ. libr. 9. cap. 6. *Sacerdos verò intelligens eum ſeductorem, juſſit eum recludi in Cellulam, captuſque ab Archidiacono, & catenis vinctus juſſus eſt cuſtodiri.* Anno 847. Mulier quædam pſeudoprophetiſſa apud Moguntiam ſynodali ſententiâ flagellis publicè cæſa memoratur in Annalibus Pithoei: *Per idem tempus Mulier quædam de Alamanniæ partibus nomine Thiota pſeudoprophetiſſa Moguntiacum venit, quæ Salomonis Epiſcopi Parochiam ſuis vaticiniis non minimè turbaverat. Hæc in præſentiam Epiſcoporum apud Sanctum Albanum deducta, & diligenter de ſuis aſſertionibus requiſita, Preſbyterum quemdam ſibi ea ſuggeſſiſſe & ſe talia quæſtus causâ narraſſe profeſſa eſt: quapropter ſynodali judicio publicis cæſa flagellis miniſterium prædicationis, quod inrationabiliter arripuit, & ſibi contra morem Eccleſiaſticum vindicare præſumpſit, cum dedecore amiſit, ſuisque vaticiniis tandem confuſa finem impoſuit.* Multis poſt ſeculis Decreto Senatûs Pariſienſis anni 1282. cognitionem in ſagas ſeu ſortilegas Mulieres, quæ jam præventæ erant à juridico Regio, ſibi vindicavit Sylvanectenſis Epiſcopus part. 7. arreſt. curiæ. arr. 72. Sed poſteà aliud judicatum Decreto ejuſdem Senatûs anni 1387. pro Præpoſito Pariſienſi; de quo Jo. Gallus quæſt. 241. ex L. 3. C. de Malefic. & Mathematic. & Chopin. de ſacr. polit. libr. 2. tit. 2. num. 10. 11. De Sagis ubi maleficium accedit, diſceptationem eſſe Judicis ſecularis nolim negare: Fredegundis uxor Chilperici ubi accepit Theodoricum filium ex Chilperico ſuſceptum magicis artibus à Mulieribus ſortilegis ſublatum Mum-

moli gratiâ, quo graviori morbo curaretur nece alterius, alias igni cremari, alias rotâ diſrumpi juſſit; Gregor. Tur. libr. 6. cap. 35. Aymoin. libr. 3. cap. 51. Judæis & mulieribus quas vocant Sagas ſolemni coronationis Regiæ Edicto Richardi I. Regis Anglorum interdictum, propter incantationes in Regum inauguratione ab his fieri ſolitas; Matth. Paris in Richard. I. ad ann. 1188. *Huic coronationi multi Judæorum interfuerunt contra Regis prohibitionem: die itaque præcedenti, communi interdictum eſt edicto, nè Judæi aut mulieres intereſſent, propter magicas artes quæ ſolent in Regum coronationibus exerceri, de quibus Judæi & aliquæ mulieres ſunt infames.* Sed ubi ſortilegio conjungitur maleficium, de maleficio magis quàm de ſortilegio cognoſcit Judex ſecularis, & per hoc crimen ſortilegii non deſinit eſſe Eccleſiaſticum. Alia eſt cauſa ſortilegii, alia maleficii, & à graviſſimis Senatoribus ſæpiùs ego audivi Senatum non cognoſcere de ſortilegio, ſed de maleficio. Non aliter de Circumcellionibus & Donatiſtis cognovit Judex publicus: ſed quæſtio erat de homicidiis quæ ab his commiſſa erant, non de religione; nec eos ſuum ad tribunal, quaſi ageretur de hæreſi, revocavit, imò pro his interceſſit Auguſtinus apud Marcellinum Comitem epiſt. 159. *Circumcelliones illos & Clericos partis Donati, quos de Hipponenſi Civitate ad judicium pro factis eorum, publicæ diſciplinæ cura deduxerat, à tua nobilitate comperi auditos, & plurimos eorum de homicidio quod in Reſtitutum Catholicum Preſbyterum commiſerunt, & de cæde Innocentii alterius Catholici Preſbyteri, atque de oculo ejus effoſſo, & de digito præciſo fuiſſe confeſſos. Unde mihi ſollicitudo maxima incuſſa eſt, nè fortè ſublimitas tua cenſeat eos tantâ legum ſeveritate plectendos, ut qualia fecerunt, talia patiantur. Quamvis enim ab illorum interitu diſſimulare poſſemus, qui non accuſantibus noſtris, ſed illorum Notoriâ ad quos tuendæ publicæ pacis vigilantia pertinebat, præſentati videantur examini; nolumus tamen paſſiones ſervorum Dei, quaſi vice talionis, paribus ſuppliciis vindicari, &c.* Non rectè igitur Fevretius libr. 8. cap. 2. num. 3. ſibi ſuaſit Magiam & Sortilegium eſſe caſum Regium ſeu privilegiatum ubi adeſt maleficium: hæc enim duo ſunt valdè diverſa, & ſingula ſuo foro reddenda; ſortilegi ſi quem necent ſuis artibus, non ſpectantur ut ſortilegi, ſed ut homicidæ, nec maleficium trahit ad ſe cauſam ſortilegii quæ nihil habet commune. Non valet etiam argumentum quo utitur Fevretius eodem loco, ſi capitale ſit crimen propter maleficium, nullas de eo eſſe partes Judicis Eccleſiaſtici: quia nihil vetat Judicem Eccleſiaſticum cognoſcere de ſortilegio, reſervatâ Judici civili cognitione maleficii; nec vetatur Judex Eccleſiaſticus cognoſcere de criminibus Eccleſiaſticis, quòd impares habeat pœnas; re enim cognitâ, reos à ſe dimittit, eoſque tradit curiæ ſeculari propter atrocitatem de-

licti. Nihilò convenientius eſt quod addit Fevretius, ſi abſit maleficium, ſortilegium eſſe crimen mixtum, id eſt, ut ipſe interpretatur, hujuſmodi, ut de eo Judex Eccleſiaſticus cognoſcat adversùs Clericos, Judex civilis adversùs laïcos: Sortilegii enim cognitio omninò ſpectat ad Diœceſanum in Clericos, ad ſecularem per præventionem in laïcos ex Conſtitutione Caroli VIII. anni 1490. ſtyl. Parlam. part. 3. tit. 41. de blaſphem. & maleficiis. Et malè idem deffinit crimen mixtum, de quo Judex civilis in laïcos, Judex Eccleſiaſticus in Clericos notionem habet: cùm enim Juriſdictio Eccleſiaſtica & civilis ſint omninò diſtinctæ, can. duo ſunt. 96. diſt. mixtum crimen dici non poteſt, de quo quiſque Judex competens eſt in ſubditos; ſed illud mixtum intelligendum eſt, de quo uterque Judex eſt competens in Clericos & laïcos, ita ut locus ſit præventioni, & cognitio ſit occupantis; cap. cùm ſit generale, de foro compet. Et ita intelligi velim quod ait Panormitan. in d. cap. cùm ſit generale, ſortilegium eſſe utriuſque fori, & ad Judicem ſecularem ſpectare ejus cognitionem; nimirum ita ut ad eum ſpectet per præventionem.

CAPUT V.

Judicis Eccleſiaſtici eſt cognitio de Simoniâ.

JUDEX Eccleſiaſticus etiam cognoſcit de crimine Simoniæ tamquam merè Eccleſiaſtico, quia Simonia eſt hæreſis; cap. quoties, de ſimonia. can. quicumque. can. cùm liqueat. can. fertur. 1. qu. 1. can. altare. 1. qu. 3. can. patet. 1. qu. 7. Joannes 8. epiſt. 94. *Et cùm prima contra ſanctam Dei Eccleſiam ſimoniaca hæreſis ſit exorta, cur non perpenditur, cur non videtur, quia eum, quem quis cum pretio ordinat, provehendo egit ut Hæreticus fiat?* Tum quia prohibitio Simoniæ originem cœpit ab Eccleſia, eaque primùm damnata à Petro Principe Apoſtolorum in perſona Simonis magi; d. can. cùm liqueat. d. can. fertur. Et ſimoniæ pœna eſt canonica, nempè in Clericis καθαίρεσις ſeu depoſitio, in laïcis ἀφορισμὸς ſeu excommunicatio; Concil. Chalced. can. 2. can. ſi quis Epiſcopus. 1. qu. 1. can. Salvator. 1. qu. 3. Synod. 6. in Trull. can. 23. Synod. 7. can. 19. cap. conſulere, de ſimoniâ. Aliæ & canonicæ ſunt Simoniæ pœnæ, in Clericis beneficii privatio; cap. cùm dilecti, de accuſat. non modò ejus in quo ſimonia commiſſa eſt, ſed & aliorum; Nov. Juſtin. 6. cap. 1. & detruſio in monaſterium pœnitentiæ causâ; can. reperiun-

tur. 1. qu. 1. cap. ex tua, de ſimoniâ. Simoniam eſſe crimen Eccleſiaſticum idoneum argumentum eſt, quòd ejus pœnæ ſint canonicæ, putà depoſitio, excommunicatio, & aliæ ſimiles; crimen enim canonicum dignoſcitur à civili ex genere pœnæ; L. quod ad ſtatum. ff. de pœn. Nec mutat naturam criminis, quòd ſimonia alias pœnas ſortiatur, putà infamiam; can. ſi quis præbendas. 1. qu. 3. L. ſi quemquam. C. de Epiſc. & Cleric. & reſtitutionem dati & accepti in duplum; d. Nov. 6. cap. 1. & Nov. 123. cap. 2. quia crimen denominatur à principali pœna, ea eſt depoſitio vel excommunicatio, quæ eſt canonica, ut optimè docet Baldus in Auth. Clericus quoque. C. de Epiſc. & Cleric. Hoc jure de Simoniæ crimine velut Eccleſiaſtico cognovêre Epiſcopi Galliarum: de ſe teſtis Ivo Carnot. epiſt. 133. *Quòd autem vobis ſuggeſtum ſimoniacam hæreſim me permittente in Eccleſiâ Carnotenſi publicè dominari, omninò veritate caret; quia hoc malum ab initio clericatûs mei ſemper exhorrui, & poſtquàm ad Epiſcopatum veni, quantùm Deo donante prævalui, in ſuperficie reſecavi.* Et paulò poſt: *Si qua tamen talia in auribus noſtris judiciario ordine publicantur, ſi certis documentis approbantur, conſervato quidem legum tramite, inulta præterire non patimur.* Et hæc eſt communis ſententia Doctorum Simoniam eſſe crimen Eccleſiaſticum, ejuſque cognitionem ſpectare ad Judicem Eccleſiaſticum, non ad ſecularem; Gloſſ. & Baldus in d. auth. Clericus quoque. Panormit. in cap. cùm ſit generale, de foro compet. Marcus part. 2. qu. 816. Judex tamen ſecularis in poſſeſſorio beneficii incidenter & per modum exceptionis de Simoniâ cognoſcere poteſt, quia Judex qui de principali cognoſcit, poteſt cognoſcere de incidenti quæſtione; L. quoties. C. de judic. L. 1. C. de ordin. judic. Marcus qu. 496. tom. 1. Aufrer. de poteſt. ſecular. regul. 4. fall. 17. Pejus eſt quod ex Conſtit. Bleſenſ. art. 21. cognitio Simoniæ ſcinditur in partes, & Judici Eccleſiaſtico tribuitur adverſùm Clericos, Judici ſeculari adverſùs laïcos, ſceleris participes.

CAPUT VI.

CAPUT VI.

Ad Judicem Eccleſiaſticum ſpectat cognitio Sacrilegii. Notatur Fevretius.

SECUNDUM jus Pontificium, Sacrilegium eſt crimen merè Eccleſiaſticum, ejuſque cognitio tam in Clericos quàm in laïcos pertinet ad Judicem Eccleſiaſticum; cap. cùm ſit generale. cap. conqueſtus, de foro compet. & ibi Gloſſ. can. de viro. 12. qu. 2. can. quiſquis. 17. qu. 4. Ratio non una eſt. Prima, quia ſacrilegium committitur vel in rebus ſacris; d. can. quiſquis; vel in perſonis ſacris propter injectionem manuum in Clericos vel Monachos; can. ſi quis ſuadente. 17. qu. 4. & ratione delicti, etiam laïci fiunt fori Eccleſiaſtici; Oldrad. conſil. 86. Secunda eſt, quia pœna ſacrilegii eſt canonica, nimirùm excommunicatio; d. cap. conqueſtus. d. can. de viro; Concil. Turonenſ. 2. can. 24. *Necatori pauperum qui res pervadit Eccleſiæ, Pſalmus* 108. *dicatur, ut veniat ſuper eum illa maledictio quæ ſuper Judam venit, qui dum loculos faceret, ſubtrahebat pauperum alimenta, ut non ſolùm excommunicatus, ſed etiam anathematizatus moriatur.* Alia eſt pœna quaſi canonica, nimirùm multa pecuniaria, quæ infertur ſacro ærario; d. can. quiſquis. Aliis placet crimen ſacrilegii eſſe mixti fori, ac de eo cognoſcere utrumque Judicem tam ſecularem quàm Eccleſiaſticum, ita ut locus ſit præventioni, quod perpetui juris eſt in criminibus mixtis quæ diverſos Judices nanciſcuntur, nè alioqui de eodem crimine duplex judicium fiat, aut pugnantes ſententiæ ſequantur, & variè judicetur; L. 1. & 2. ff. de quibus reb. ad eund. judic. L. cognitio. §. ſi plures, de liberal. cauſ. L. ſingulis, de excep. rei judicat. cap. diſpendia, de reſcript. in 6. Et hæc eſt ſententia Gloſſ. & Panormit. in d. cap. cùm ſit generale. Jul. Clar. in prax. criminal. §. fin. qu. 37. Marci deciſ. 817. part. 2. Rebuff. in quib. caſib. num. 50. Ant. Fabri in Cod. tit. de crim. ſacrileg. deffinit. 1. Et hoc in ſacrilegio introductum favore Eccleſiæ, ut Eccleſia laïcos convenire poſſit coram quo Judice maluerit, Eccleſiaſtico vel ſeculari, nè ſacrilegium impunitum maneat, quòd ſeculares Judices in exhibendâ juſtitiâ perſonis Eccleſiaſticis ſæpiùs in judicio ſunt remiſſiores; d. cap. cùm ſit generale, Belluga in ſpecul. de propoſit. princip. §. videamus. Non deſunt qui malint ſacrilegium eſſe crimen privilegiarium; hos fortè movet atrocitas delicti cui Eccleſia pœnâ minor ſit, & Conſtitu-

tio Arcadii & Honorii, ex qua ſacrilegium veluti crimen publicum capitali pœnâ à civili Judice afficitur; L. ſi quis in hoc genus. C. de Epiſc. & Cleric. & in hanc ſententiam inclinare videntur Jul. Clar. d. qu. 37. & Rebuff. in proëm. Conſtitut. Gloſſ. 5. num. 117. qui eandem uſu tuetur, & hos lubens ſequitur Fevret. libr. 8. cap. 2. num. 9. Sed verius eſt ſacrilegium eſſe crimen Eccleſiaſticum tum ratione delicti quod committitur in res vel perſonas ſacras, tum ratione pœnæ, quòd ſacrilegii pœna eſt canonica; & ſi judicium Dei ſpectemus in ſacrilegio, eò magis Eccleſiaſticum id cenſeri convenit, quod Deum ferè perpetuum ultorem habet, ut contigiſſe in ſacrilegis effractoribus Baſilicæ S. Juliani Brivatenſis refert Gregor. Tur. libr. 3. cap. 11. *De quibus nonnulli ad Baſilicam Sancti Juliani perveniunt, confringuntque oſtia, ſeras removent, reſque pauperum quæ ibidem fuerant adgregatæ diripiunt, & multa in hoc loco perpetrant mala: veruntamen auctores ſcelerum à ſpiritu immundo correpti, infeſtis dentibus propriis ſe morſibus lacerant, clamantes atque dicentes; Cur nos, Martyr Sancte, ſic crucias.* Vindictam Numinis experti Galli Delphos aggreſſi fulminibus de cœlo, & ſaxis de Parnaſſo ruentibus undique petiti, non ferente Deo etiam pravæ religionis contemptum; Pauſan. in Attic. ὡς δὲ ἐς χεῖρας συνήεσαν, ἐνταῦθα κεραυνοί τε ἐφέροντο ἐς τοὺς γαλάτας, καὶ ἀποῤῥαγεῖσαι πέτραι τοῦ παρνασσοῦ, δείματά τε ἄνδρες ἐφίσταντο ὁπλῖται τοῖς βαρβάροις. *Ut verò ad manus ventum eſt, & crebra de cœlo fulmina, & ſponte avulſa de Parnaſſo ſaxa Gallos perculêre, & tres viri armati terribili ſpecie contra Barbaros ſtetere.* Nec ſacrilegii ſtatum demutat Conſtitutio Principalis, quia non demit pœnas canonicas ſacrilegii, ſed pœnam corporalem cumulat cum cenſuris Eccleſiaſticis, & per eam non eliditur Juriſdictio Eccleſiaſtica, ſed potiùs adjuvatur, nè crimen Eccleſiaſticum impunitum remaneat.

CAPUT VII.

Sacrorum interturbatio eſt fori Eccleſiaſtici. Reprehenditur Fevretius.

JURE Pontificio Ordinarius obſervare debet, nè divina turbentur officia, eaque turbantes coërcere per cenſuras Eccleſiaſticas; cap. decet. §. Ordinarii, de ~~offic. ordinar.~~ in 6. quia perturbatio divini cultûs eſt crimen quod damnatur ab Eccleſiâ; Jo. Chryſoſtom. in Pſalm. 43. αἰσχυνθῶσαν οἱ θορυβοῦντες ἐν ἐκκλησίᾳ. *Erubeſcant qui tumultuantur in Eccleſiâ.* Et pœna hujuſce delicti eſt canonica, nimirùm Sacra perturbantes excommunicantur ab Ordinario; cap. dilectis, de appellat. Pragmatic. tit. de his qui temp. divin. offic. vagant. per Eccleſ. §. prohibeatur. Hinc ratione delicti in Eccleſiâ commiſſi, laïci fiunt fori Eccleſiaſtici; Gloſſ. in auth. item nulla communitas. C. de Epiſc. & Cleric. Et ſub Regibus primæ ſtirpis, ſubortâ rixâ in Baſilica Dionyſii Martyris inter cognatos viri, & mulieris quæ in eo erat ut purganda eſſet de ſuſpicione adulterii ſacramento patris, res perlata eſt ad judicium Epiſcopi; Gregor. Tur. libr. 5. cap. 33. Aymoïn. libr. 3. cap. 29. His Juris cunabulis, cùm laïcus conventus apud Officialem Aurelianenſem ut reſponderet de perturbatâ ſolemni Litâ, & injuriâ illatâ Clericis procedentibus Litæ causâ, appellaſſet tamquam ab abuſu à nudâ citatione, judicatum eſt abuſui locum non eſſe auctore Ægidio Magiſtro Præſide Pariſienſi tractat. de appellat. tamquam ab abuſu. cap. 6. Nec invidioſum eſt Judicem Eccleſiaſticum eſſe idoneum Judicem in laïcos tumultûs exciti in Eccleſiâ; nam & teſtis deponens apud Judicem non ſuum, ſi falſum teſtimonium dixerit, poteſt ab eo coërceri ſubmotâ præſcriptione fori; L. nullum. C. de teſtib. & contumaces præpedientes Juriſdictionem Judicis delegati poſſunt ab eo multari; can. præterea, de offic. delegat. E contrà perturbationem divini cultûs eſſe crimen mixtum contendit Fevret. libr. 8. cap. 8. num. 2. nixus autoritate L. ſi quis in hoc genus. & auth. ſed novo jure. C. de Epiſc. & Cleric. ex quibus perturbantes ſacra miniſteria, pœnâ capitis vel exilio plectuntur: nititur idem autoritate rei judicatæ, adducto Chopin. libr. 3. de ſacra polit. tit. 4. num. 24. & Papponio libr. 1. tit. 5. art. 58. Sed cùm poteſtas Epiſcopi tota ſit intra Eccleſiam, diſciplinæ tuendæ gratiâ, neceſſe eſt cognitionem tumultûs conciti in Eccleſiâ omninò pertinere ad Epiſcopum; fruſtrà enim Epiſcopus

immun.

præeſt Eccleſiæ, fruſtrà magiſter diſciplinæ dictitatur, ſi æmulum & rivalem Juriſdictionis habeat Judicem laïcum in his quæ ad diſciplinam Chriſtianam pertinent in adytis Eccleſiæ; L. 2. ff. de Juriſd. L. 1. ff. de ſuſpect. tut. Nec Conſtitutiones quæ latæ ſunt de pœnis eorum qui interturbarent divina officia, promulgatæ ſunt ad ſcindendam in partes hac in re Juriſdictionem Eccleſiaſticam, ſed magis ad eam explicandam & tuendam, intentatis gravioribus pœnis quæ excederent modum Juriſdictionis Eccleſiaſticæ: & licet ſemel judicatum auctor ſit Chopinus crimen perturbationis divini cultûs eſſe mixti fori, idem tamen non diſſimulat re iterum in judicium deductâ, eandem in conſilium miſſam. Ex quo ſatis intelligimus non multùm valere autoritatem rei judicatæ quæ variis fluctuat ſententiis, & potiorem eſſe debere ſententiam juris, quæ autoritate & ratione nititur.

CAPUT VIII.

Crimen uſurarum eſt fori Eccleſiaſtici contra Fevretium.

CRIMEN Uſurarum eſt Eccleſiaſticum, & fori Eccleſiaſtici ex communi ſententia Auctorum juris Canonici, duplici ratione. Prior eſt, quia uſurarum interdictio originem cœpit à jure divino; cap. ſuper eo. cap. cum tu, de uſur. id eſt, à lege Moyſis, Deuteronom. cap. 23. Auguſtin. in Pſalm. 128. *Noli fœnerare: tu accuſas Scripturam dicentem, Qui pecuniam ſuam non dedit ad uſuram; non ego illud ſcripſi, non de ore meo primùm exiit. Deum audi: & ille, Clerici non fœnerent.* Altera eſt, quia pœna uſurarum eſt canonica, & fœneratores coërcentur cenſuris Eccleſiaſticis, & hujuſmodi cauſa, velut canonica expeditur ſimpliciter & de plano, ſine ſtrepitu, & figurâ judicii; Clem. diſpendioſam, de judic. & ibi Gloſſ. & cùm agitur de reppetendis uſuris, cenſuris Eccleſiaſticis compelluntur fœneratores rationes edere; Clem. 1. §. cæterum, de uſur. Haud dicam crimen uſurarum eſſe Eccleſiaſticum; quòd mortale peccatum contineat, de quo cognoſcit Judex Eccleſiaſticus per viam diſciplinæ Evangelicæ; cap. novit, de judic. Si enim in quolibet caſu in quo verteretur peccatum mortale, adeundus eſſet Judex Eccleſiaſticus, penè ex aſſe evacuaretur Juriſdictio ſecularis. Et hæc eſt communis ſententia Gloſſatorum crimen uſurarum propriè pertinere ad Judicem Eccleſiaſticum; Gloſſ. in cap. 1. de offic. ordinar. Gloſſ. & dd. in cap. cùm ſit generale, de for. competenti: imò & cauſam uſurarum

eſſe quaſi ſpiritalem, cùm ſit ſpirituali annexa; Gloſſ. in cap. ex litteris de jurejur. Covarruv. libr. 3. var. reſolut. cap. 3. Aliis placet media ſententia crimen uſurarum eſſe fori Eccleſiaſtici, ſi agatur an contractus ſit uſurarius, quia illud eſt ſpirituale; ſecularis, ſi non quæratur an uſura contracta ſit, ſed de reppetendis uſuris indebitis ſolutis, quòd illud ſit facti & merè temporale; Bartol. in L. Titia. ff. ſolut. Matrimo. Bald. in L. quoties. C. de judic. Frideric. Senenſ. conſil. 96. Marcus. qu. 496. & 535. part. 1. Forenſibus magis placet crimen uſurarum eſſe mixti fori, id eſt, utrumque Judicem promiſcuè de eo cognoſcere, quòd uſura utroque jure Canonico & Civili vetita ſit, & uſuræ interdictio pertineat ad utilitatem Reipublicæ, & commodum negotiationis & ſocietatis civilis. Annuere eis videntur Pontifices eo quòd Judæos compeſcendos eſſe per Principes & Poteſtates ſeculares ad remittendas Chriſtianis uſuras ſcriptum eſt in cap. poſt miſerabilem, de uſur. & in hanc ſententiam inclinat Panorm. in d. cap. cùm ſit generale. Belluga in ſpecul. de propoſ. Princip. §. de uſurariis. Covarruv. d. loc. Jul. Clarus libr. 5. ſent. §. uſura. num. 8. & §. fin. quæſt. 37. & poſt eos Chopin. de ſacra polit. libr. 2. cap. 2. num. 16. 17. & idem de doman. libr. 2. tit. 7. num. 20. quos avidè ſecutus eſt Fevret. libr. 8. cap. 2. num. 6. Sed non ideò crimen uſurarum fit mixtum ſeu commune, quòd uſura utroque jure vetita ſit: nam crimen uſurarum eſt Eccleſiaſticum jure præventionis, quòd priùs vetitum ſit à jure divino, nempè Lege Moyſis quæ eſt primæva & typus omnium legum; in omnibus enim actionibus ut ſciatur quæ cujuſque ſit natura, vis & poteſtas, ſpectanda eſt cauſa & origo obligationis; L. qui id quòd. ff. de donat. L. tutor, de fidejuſſ. L. clam poſſidere, de adquir. poſſeſſ. L. 3. C. ad Macedon. Nec officit Juriſdictioni Eccleſiaſticæ quod ex d. cap. poſt miſerabilem, Principes & Poteſtates ſeculares adhibentur, ut Judæi compellantur uſuras Chriſtianis remittere: hoc enim introductum eſt in ſubſidium Eccleſiæ, quæ ſatis non valebat ad compeſcendos Judæos; imò ſpecialiter hoc inſtitutum ad promovendum delectum ſacræ expeditionis adversùs Sarracenos, ut qui ære alieno tenebantur Judæis vel aliis creditoribus ſub gravioribus uſuris, provocarentur ad ſuſcipiendam ſacræ militiæ teſſeram remiſſione uſurarum quaſi ſtipendii vice, ut liquet ex integra Decretali quæ legitur apud Innocent. III. libr. 2. epiſt. 331. Et idem ante conſtitutum Bullâ Eugenii II. ſacræ itidem expeditionis causâ, quam intexuit Otho Friſingens. de geſt. Frideric. libr. 1. cap. 43. de qua Bernard. epiſt. 322. ad Spirenſes, de Judæis: *Attamen exigendum ab eis juxta tenorem Apoſtolici mandati, ut omnes qui Crucis ſignum ſuſceperint, ab uſurarum exactione liberos omninò dimittant.*

CAPUT IX.

Adulterium eſt crimen Eccleſiaſticum: Reprehenditur Fevret. Variæ adulterii pœnæ. Mactari adulteros idem eſt quod virgis cædi: inde vernaculum, Matter.

ADULTERIUM etiam numeratur inter crimina Eccleſiaſtica; Epiſcopus enim habet poteſtatem inquirendi & judicandi de adulterio ſecundùm Canones, & cùm opus fuerit, publicum adhibendi auxilium; cap. 1. de offic. ordinar. Conc. Aurelianenſ. 4. can. 29. *Si quæ mulieres fuerint in adulterio, cum Clericis deprehenſæ, Clericis diſtrictione adhibitâ mulieres ipſæ prout ſacerdoti viſum fuerit, diſtrictioni ſubjaceant, & à civitatibus ut Sacerdos præceperit, repellantur*, collat. Cartaginenſis cap. 102. *Iſte Vitalis Diaconus fuit, Catholicus in civitate Citiſenſi, rebaptizatus factus eſt Presbyter, projectus eſt cauſa adulterii.* Etiam in Clericis Eccleſiarum quæ ſunt annexæ Monaſterio, cognitio de adulterio pertinet ad Epiſcopum, non ad Abbatem; Goffridus Abbas Vendocinenſ. libr. 4. epiſt. 47. *Herbertus Presbyter de Saviniaco* (quæ Eccleſia parebat Monaſterio Vindocinenſi) *quandam maritatam tenebat, cujus maritum nocte graviter vulneravit; nec iſta à nobis, ſed ab Epiſcopo ſuo ſunt examinanda.* Imò Epiſcopus habet poteſtatem diſpenſandi cum Clericis de adulterio, pœnam ſcilicet depoſitionis remittendo poſt peractam pœnitentiam; cap. etſi Clerici. §. de adulteriis. Et Clericus de adulterio ſemel punitus per Judicem Eccleſiaſticum, non poteſt iterum de eodem per Judicem ſecularem; d. cap. etſi Clerici. Adulterium verò cenſetur Eccleſiaſticum crimen, non quaſi ſit levius delictum & inter minora crimina; quid enim adulterio gravius; can. quid in omnibus. 32. qu. 7. & graviores mores ſunt adulteria, ex Ulpiano libr. regular. tit. de dotibus. Et quod dicitur in d. cap. etſi Clerici, Epiſcopum cum Clericis diſpenſare de adulteriis & aliis minoribus criminibus, ita accipi velim ut adulterium numeretur inter minora crimina, non per ſe, ſed comparativè reſpectu homicidii, inceſtûs, ſacrilegii quæ ſunt atrociora crimina. Magis eſt ut adulterium collocetur inter Eccleſiaſtica crimina, duplici ratione. Prior eſt quia per adulterium temeratur fides matrimonii, quod eſt unum è Sacramentis Eccleſiæ; can. nemo.

32. qu. 4. cap. intelleximus, de adulter. Per adulterium penè ſolvitur conjugium cum fide ipſius coniugii; Iſidor. Peluſiot. libr. 3. epiſt. 76. ἡ δὲ μοιχεία εἰς τὰς τοῦ γάμου συνθήκας ὠθεῖ. *Adulterium ad ipſa matrimonii pacta tendit.* Unde adulteri ſacrilegi dicuntur; L. quamvis. C. ad L. Jul. de adulter. Altera eſt, quia adulterii pœnæ ſunt Canonicæ; nempe in Clericis depoſitio, in Laïcis excommunicatio; d. cap. intelleximus can. eos. can. Clericus. 81. diſt. Occurrunt & aliæ pœnæ adulterii ſecundùm Canones etiam in Laïcos, puta flagellatio, abſciſſio veſtium ante, & retrò, & detonſio capillorum ignominiæ cauſâ; de qua intelligendus eſt can. de Benedicto. 32. qu. 1. *Jubemus ut eum cum ipſa quoque diſtinctè mactare non differas, & calvatos ab invicem ſeparate.* Et hoc genus pœnæ in adulteris uſurpari in Saxonia teſtatur Bonifacius Epiſcopus Moguntin. epiſt. 19. *Nam in antiqua Saxonia ſi Virgo paternam domum cum adulterio maculaverit, vel ſi mulier maritata, perdito fœdere matrimonii adulterium perpetraverit, aliquando cogunt eam propriâ manu per laqueum ſuſpenſam, vitam finire, & ſuper buſtum illius incenſæ, & concrematæ corruptorem ejus ſuſpendunt; aliquando congregato exercitu fœmineo, flagellatam eam mulieres per pagos circumquaque ducunt, virgis cædentes & veſtimenta ei abſcindentes juxta cingulum, & cultellis ſuis totum corpus ejus ſecantes & pungentes, minutis vulneribus cruentatam & laceratam de villa ad villam mittunt, & occurrunt ſemper novæ ſcapellatrices, zelo pudicitiæ adductæ, uſquedum eam aut mortuam aut vix vivam derelinquant.* Idem in quibuſdam locis moris eſſe ait Gloſſa in d. can. Benedicto. & Panormit. in cap. cùm ſit generale, de for competent. Boër. qu. 297.

Mactari dicuntur adulteri in d. can. qui virgis cædebantur, & quibus veſtis abſcindebatur & capillus tondebatur ignominiæ causâ; quia hujuſmodi pœna propter dedecus penè morti comparatur. Mactare eſt cædere virgis; Plaut. in Aulul. *Dotatæ mactant, & malo & damno viros.* Idem in Epidic. *Macto ego illum infortunio.* Unde ortum opinor vernaculum *Matter.* Hac analogiâ Matapena nomen fuit caſtro quod conditum eſt in contumeliam Haduiſſæ comitiſſæ Orderic. Vital. libr. 11. *In loco qui vetus Rothomagus dicitur, caſtrum condere cœpit, quod matapenam id eſt divincens meretricem pro deſpectu Haduiſſæ Comitiſſæ nuncupavit.* Et Robertus Abbas S. Albani per locum dictus eſt Robertus Mateſelon à Vvillelmo comite Harundellæ, quòd ab eo compulſus fuiſſet cedere Eccleſiâ de Vvimundam quæ erat cella Monachorum S. Albani. Matt. Paris in Hiſt. Abbat. S. Albani. *Unde ſemper Comes poſtea cautè ſeria commutans in jocoſa ait: Per lanceam Dei nomen tuum de cætero mutabitur, & vocaberis Robertus Mateſelon nomen adeptus & te-*

nens ab effectu. Nec vox iſta ignota fuit Latinis Plaut. in Auluaria. *Dotatæ mactant & malo, & damno viros.* Nec proprium id pœnæ genus adulteris; nam & olim reis cùm torquebantur, veſtis ſciſſa ignominiæ cauſâ; Quintil declamat. 7. *Mirum herclè ſi ſcindo veſtes, nudo corpus, ignes, flagella depoſco. Homini non eſt nova res dolor corporis applicit, quod ſciſſa laceraque veſte non poteſt ferre pudorem, quod noſcit ad flagellorum vices membra componere.* Et mox: *Diceres me herclè te velle torqueri, ego ſcindo veſtes, tu intremiſcis.* Et idem declam. 18. *Pater in tormentis filii non averſos tenuit oculos, ipſe veſtes ſcidit, velamenta laceravit.* Inter pœnas Canonicas adulterii cenſetur & detruſio in Monaſterium quoad mulieres, quia detruſio in monaſterium non imponitur pœnæ cauſâ, ſed providæ diſpenſationis cauſâ, ut in tuto ſit cuſtodiâ Monaſterii pudor mulieris lapſæ, & ut collocetur in loco in quo ei non liceat malè vivere; d. cap. de benedicto. cap. tuæ, de procurat. vel penitentiæ causâ: Unde Monaſterium pœnitentium à Juſtiniano Conſtantinopoli inſtitutum, Μετανοίαν vocarunt; Procop de ædific. Juſtinian. Si agatur de adulterio quoad ſeparationem tori, Judicis Eccleſiaſtici diſceptationem eſſe certi juris eſt; d. cap intelleximus. d. cap. tuæ. cap. 1. ut lit. non conteſtat. Panormit. in d. cap. cùm ſit generale. Decius Conſil. 212. part. 2. Belluga in ſpecul. de propoſit. princip. §. ſunt & aliæ. Jul. Clarus in §. fin. 57. num. 3. Quòd ſi agatur criminaliter de adulterio, ſolum, Judicem ſecularem de eo cognoſcere placet; L. quamvis. C. ad L. Jul. de adulter. Aliorum ſententia eſt adulterium eſſe mixti fori tam in Laïcos quàm in Clericos, ita ut locus ſit præventioni; Jul. Clar. in §. adulterium num. 6. & d. §. final qu. 37. num. 3. Marcus qu. 513. Boër. d. qu. 297. Damhouder. in prax cap. 89. num. 11. & ſeq. part. 1. Aliter Gloſſa in pragmatic. tit. de concubinar. §. & cùm omne, verſ. hi ad quos pertinet, voluit adulterium quandoque eſſe crimen Eccleſiaſticum, quandoque mixtum, quandoque ſeculare pro varietate caſuum; nimirum ſi agatur de adulterio ad ſeparationem tori, vel cenſuras Eccleſiaſticas, eſſe crimen Eccleſiaſticum; ſi ad detruſionem in Monaſterium, adiri poſſe utrumque Judicem Eccleſiaſticum & Civilem; cap. gaudemus, de converſ. coniug. Auth. ſed hodie. C. de adulter. Si agatur criminaliter, rem eſſe tantùm fori ſecularis, nec locum eſſe Judici Eccleſiaſtico; cap. ſententiam, ne Cleric. vel Monach. Bald. in auth. Clericus quoque. C. de Epiſc. & Cleric. & Panormit. in d. cap. Cùm ſit generale. Durior his omnibus ac deterior eſt ſententia Fevretii libr. 8. cap. 2. num. 10. Adulterium etiam in Clericis omnino eſſe fori ſecularis, & Clericos hujuſce criminis reos poſtulatos apud Judicem ſecularem, non uti præſ-

criptione

criptione fori, quaſi Conſtitutionibus Regiis id criminis numeretur inter crimina capitalia: inauditum enim eſt ex quapiam Conſtitutione Regiâ adulterium eſſe capitale; non irrogabat pœnam ſanguinis ac nè quidem deportationis, ſed tantùm relegationis L. ſi quis viduam. ff. de quæſt. & aliis infinitis locis. Hinc Auguſtum, ubi adulteros pœnâ capitis affecit, legum ſuarum modum exceſſiſſe ait Tacit. 3. Annal. *Auguſtus culpam inter viros ac fœminas vulgatas, gravi nomine læſarum religionum ac violatæ majeſtatis appellando, clementiam Majorum, ſuaſque ipſe leges egrediebatur.* Conſtitutione Conſtantini adulterium factum eſt capitale; d. L. quamvis; de qua intelligendus Arnob. 4. adverſ. gentes: *Ad libidinem homines proni, atque ad voluptatum blanditias naturæ infirmitate proclives, adulteria tamen legibus vindicant, & capitalibus afficiunt eos pœnis, quos in aliena comprehenderint fœdera genialis ſe lecti expugnatione jeciſſe.* Et Hieronym. libr. 1. adverſ. Jovinian. *Quotidie Mœchorum ſanguis effunditur, adulteria damnantur, ac inter ipſas ſecures ac tribunalia flagrans libido dominatur.* Hac lege Cethegus Senator adulterii pœnam capite luit; Ammian. L. 28. *Tunc Cethegus Senator adulterii reus delatus, cervice periit abſciſſâ.* Conſtantini legem ſecutus Carolus Magnus adulterium pari cum ſacrilegio capitis pœnâ proſcripſit, ex Capitul. libr. 6. cap. 325. & eo fortè ſe referens Ivo Carnotenſ. epiſt. 10. ad Sanctimoniales quaſdam: *Si enim aliqua veſtrûm*, inquit, *eſſet alicui nuptiali fœdere ſociata, & ad alium tranſiret, nonnè adultera judicaretur? nonnè capitali ſententiâ à Judicibus puniretur?* Sed antiquioribus moribus Galliæ adulterium non eſſe capitale, locupletes autores ſunt Joannes Faber in §. item lex Julia. inſt. de public. judic. & Marcus d. deciſ. 513. & hanc pœnæ remiſſionem in adulteros valdè deteſtatus eſt Thomas Cantiprat. libr. 2. apum. cap. 30. *Ita & de adulteris dicimus, qui proximorum uxores defœdant, quare ſecundùm leges civiles non ſit ſtatutum, ut crimen tam abominabile puniatur?* Ante Carolum etiam adulterium non fuit capitale: Septiminam ob adulterium flagellis cæſam, & cauterio vultum aduſtam, ad molam damnatam, Droctulfum ejus adulterum inciſis auribus & capillis ad vineam, refert Gregor. Tur. libr. 9. cap. 38. *Septimina verò cum Droctulfo vehementer cæſa, ac cauteriis accenſis in facie vulnerata, ablatis omnibus quæ habebat in Marilegium villam deducitur, ut ſcilicet trahens molam, iis quæ in Gynæcio erant poſitæ, per dies ſingulos farinas ad victus neceſſarias præpararet: Droctulfum autem inciſis capillis & auribus, ad vineam excolendam delegaverunt.*

CAPUT X.

Concubinatus in Clericis eſt fori Eccleſiaſtici. Refutatur captioſa interpretatio Fevretii.

CONCUBINATUS pariter eſt crimen Eccleſiaſticum , quia ejus interdictio originem cœpit ab Eccleſiâ ; can. nemo. 32. qu. 4. nec jure civili vetitus fuit concubinatus ; L. in concubinatu. ff. de concubin. Gloſſ. in pragmatic. tit. de concubinar. §. & cùm omne verſ. hi ad quos pertinet. Ægid. Magiſter de appellat. tamq. ab abuſu. cap. 6. Hieronym. ad Ocean. *Aliæ ſunt leges Cæſarum , aliæ Chriſti : Aliud Papinianus , aliud Paulus noſter præcipit. Apud illos viris impudicitiæ frœna laxantur ; & ſolo ſtupro atque adulterio condemnato, paſſim per lupanaria & ancillulas libido permittitur, quaſi culpam dignitas faciat, non voluntas.* Hoc jure Euſthatium Lectorem Cæſarienſem per calumniam accuſatum apud Epiſcopum de ſtupro cum filiâ Preſbyteri, depoſitum refert Pallad. Hiſtor. Lauſiac. cap. 141. Et Marcion Ponticus à patre Epiſcopo ob ſtuprum illatum Virgini Eccleſiâ pulſus , pœnitentiâ à patre non impetratâ Romam profectus , à Pontifice audivit non mitiùs cum eo actum iri , niſi pater annueret ; Epiphan. hæreſ. 42. Fevret. lib. 8. cap. 3. num. 7. non auſus inficiari quin concubinatus in Clericis ſit crimen Eccleſiaſticum , ut per obliquum fruſtretur Juriſdictionem Eccleſiaſticam , quam directò petere non poteſt , illud in crimen ſeculare migrare vult , ſi ſit publicum propter ſcandalum. Sed fucatâ interpretatione non convenit , Eccleſiæ quòd ſuum eſt tolli : delictum fateor in Clericis gravius ſi ſit publicum, quàm ſi occultum ; Ambroſ. de Abrahamo libr. 1. *Tolerabilior eſt ſi lateat culpa , quàm ſi culpæ uſurpetur autoritas.* Sed parum refert an publicum ſit, an occultum ; quia concubinatus eſſe non poteſt ſine conſuetudine ex qua neceſſe eſt ſcandalum cieri , maximè in Clericis quorum vita & mores diligentiùs obſervantur à laïcis . Et ut intelligat quàm frivola & captioſa ſit hujuſmodi diſtinctio , etiam publicos concubinarios eſſe fori Eccleſiaſtici patet ex Concordato tit. de publicis concubinariis , ex quo ii variis pœnis afficiuntur imponendis ab Epiſcopo : ac primùm ab Epiſcopo ſuſpenduntur à perceptione fructuum Beneficii per tres menſes , tum ſi concubinam à ſe non abjecerint , veniunt privandi omnibus beneficiis. His argumentis nihil eſt quod dubitemus concubinatum prorſus eſſe fori Eccleſiaſtici : verumtamen ſi Clericus monitus non abſtineat , tunc rectè aditur Judex ſecularis ; Conc. Hiſpalenſ. I. can. 3. *Placuit proindè , ut ſi Preſbyteri , Diaconi vel Clerici conſortia extranearum fœmi-*

narum, vel ancillarum familiaritatem, poſt Sacerdotis ſui admonitionem à ſe minùs removerint, ſæculi Judices eaſdem mulieres, cum voluntate & permiſſu Epiſcopi comprehenſas in ſuis lueris uſurpent, &c. Et Synodus Auguſtana habita anno 952. ſub Joanne XII. *Nullus in Clericatûs officio manens mulierem ſubintroductam ſecum habere permittat: ſi verò aliqua ſuſpicionum maculis adſperſa, contra hæc agere tentaverit, ab Epiſcopo vel ejus miſſo virgis cæſa detondeatur; ſi autem ſecularis poteſtas hoc fieri prohibuerit, regiâ poteſtate fœmina coacta, prælatæ ſententiæ ſubjaceat.* Etiam de concubinis Clericorum cognoſcere Judicem Eccleſiaſticum moris fuit in Anglia; Matth. Paris ad ann. 1225. *Eodem anno exivit Decretum ab Archiepiſcopo Cantuarienſi* (Huic nomen erat Stephanus de Langetuna) *& Epiſcopis ejus ſuffraganeis in hunc modum: Concubinæ Sacerdotum & Clericorum qui infra ſacros Ordines conſtituti & beneficiati ſunt, Eccleſiaſticâ careant ſepulturâ, niſi ſanè ſe correxerint incolumes, vel tanta earum in extremis appareat pœnitentia, propter quam non immeritò cum eis debeat diſpenſari. Item non recipiantur ad oſculum pacis, nec panem benedictum percipiant in Eccleſiâ, quamdiù concubinarii eas detinent in domibus ſuis, vel publicè extra domos. Item ſi pepererint, non purificentur, niſi priùs ſufficientem præſtiterint cautionem Archidiacono, vel ejus Officiali, de ſatisfactione in proximo capitulo poſt purificationem earum facienda. Item Sacerdotes in quorum Parochiis concubinæ talium commorantur, ſi non hoc oſtenderint Archidiacono vel ejus Officiali, ſuſpendantur, & priuſquàm relaxentur, gravi pœnitentiæ ſubjaceant. Item quæ convinci poterit quòd Sacerdos eam carnaliter cognoverit, publicam agat pœnitentiam & ſolemnem, ac ſi de adulterio eſſet convicta, tamquàm pro duplici adulterio puniatur, nè tanti reatûs impunitas aliis tranſeat in materiam delinquendi.* Tamen quia concubinæ Clericorum ſunt perſonæ laïcæ, lubens & non ingratiis concedo, nullas in eas eſſe partes Judicis Eccleſiaſtici: concubinæ non ſunt fori Eccleſiaſtici propter commixtionem ſceleris cum Clericis, quia nulla eſt ſocietas maleficiorum; L. 1. §. planè. ff. de tutell. & rat. diſtrah. L. ſi plures, de adminiſtr. tutor. Et hac in re mihi potius eſt judicium nobilis matronæ quæ omiſſo Clerico concubinam ſuo foro vindicavit, eamque latiore coronâ velut Preſbyteram dehoneſtavit; Jacob. à Vitriaco Occidental. hiſtor. libr. 2. cap. 8. *Quædam autem nobilis mulier in villa quam habebat frequenter admonuit Preſbyterum ut ſuam relinqueret concubinam; quo renuente & reſpondente, Quid ad vos de Sacerdotibus? ipſa reſpondit contra vos nullam poſſum exercere juſtitiam: veruntamen omnes hujus villæ, qui non ſunt Clerici ad meam ſpectant juriſdictionem. Jubens autem Sacerdotis ad ſe adduci concubinam, fecit ei fieri amplam coronam dicens: Quia non vis relinquere Sacerdotem, volo te ordinare in Sacerdotiſſam.*

CAPUT XI.

Cognitio Homicidii quoad Clericos pertinet ad Judicem Eccleſiaſticum: Notatur Fevretius. An idem in Veneficio.

Homicidii cognitio quoad Clericos pertinet ad Judicem Eccleſiaſticum; cap. ſicut dignum eſt, de ſimon. quia homicidio ſtatutæ ſunt pœnæ canonicæ in Clericis, depoſitio & detruſio in Monaſterium; d. cap. ſicut dignum. §. vult. Gregor. Tur. libr. 5. *Epiſcopus in homicidio, adulterio & perjurio deprehenſus, à Sacerdotio divellatur.* Et homicidium eſt crimen commune, niſi committatur ex inſidiis; quo caſu eſt regium & privilegiarium, de quo ſuo loco dicemus. Hoc jure Dioſcorus Epiſcopus Alexandrinus ob nefariam necem Flaviani Epiſcopi Conſtantinopolitani in Concilio Chalcedonenſi eſt depoſitus; Liberat. in Breviar. cap. 12. & 13. Eodem jure Salonius Ebredunenſis & Sagittarius Vapincenſis Epiſcopi homicidii, adulterii & aliorum ſcelerum rei in Synodo Lugdunenſi depoſiti; Gregor. Tur. libr. 5. can. 20. Aymoin. libr. 3. cap. 28. Ob nefariam cædem Joannis Archiepiſcopi Rothomagenſis Monachi Sancti Audoëni in Concilio damnati, & pœnę causâ per diverſa Monaſteria in ergaſtulum detruſi; Matth. Paris ad ann. 1073. *Eodem anno invaſerunt Monachi Sancti Audoëni Joannem Archiepiſcopum Rothomagenſem, Miſſam celebrantem in feſtivitate ejuſdem Sancti, cum armata manu virorum. Unde judicatum eſt in Concilio in eadem civitate congregato, præſidente Rege Anglorum Vvillielmo, Monachos hujus criminis reos, per Abbatias carceribus retrudi, & perpetuam agere pœnitentiam ſuper tam gravi delicto.* Quod & Matth. Vveſtmonaſter. iiſdem verbis. Erat quòd de hoc dubitaretur, quia cædes Pontificum eſt enorme flagitium, cujus cognitio tribuitur Judici ſeculari ſecundùm can. ſunt quædam. 23. qu. 5. *Sunt quædam enormia flagitia, quæ potiùs per mundi Judices, quàm per Antiſtites & Rectores Eccleſiarum vindicantur; ſicut cùm quis interficit Pontificem Apoſtolicum, Epiſcopum, Preſbyterum ſivè Diaconum. Hujuſmodi reos Reges & Principes mundi damnant, &c.* Tamen homicidium à Clericis commiſſum eſſe fori Eccleſiaſtici jure & moribus obtinuit: inde cùm Clericus homicidii reus poſtulatus conveniretur apud Epiſcopum Sariſberienſem, inſtantibus Regiis Magiſtratibus & propinquis defuncti ut meritas pœnas daret, deficientibus probationibus, indicta eſt ei purgatio canonica; quo in purgatione deficiente conſultus Tho-

mas Archiepiſcopus Cantuarienſis edixit ut omni privatus Beneficio Eccleſiaſtico, in Monaſterium perpetuæ pœnitentiæ causâ retruderetur: quæ fuit una è cauſis ſchiſmatis inter Henricum II. Regem Anglorum & Thomam, excandeſcente Rege quòd mitiùs actum eſſet cum Clerico; Vita & Proceſſ. S. Thomæ Cantuar. libr. 1. cap. 22. *Contigit ut quidam operarii diabolici, nomine dumtaxat Clerici, ſed de ſorte Sathanæ, de maleficiis accuſati, capti tenerentur in vinculis, inter quos Sacerdos unus erat de homicidio infamatus & accuſatus à propinquis defuncti. Iſte ob privilegium Ordinis ad Diœceſanum Epiſcopum Sariſberienſem captus dirigitur, Regis Officialibus & propinquis defuncti accuſantibus, & acriter inſtantibus, ut Epiſcopus exhiberet juſtitiam. Sed Sacerdote conſtanter inficiante cùm non poſſet per accuſatores convinci, canonica indicitur purgatio accuſato; ſed eo in purgatione deficiente, mittit Epiſcopus ad Archipræſulem de jure conſulens, & ut in exequendis procederet ſecuriùs. Archipræſul verò conſultus quidem mandavit, ut omni privatus Beneficio Eccleſiaſtico exautorizaretur, & in Monaſterio ad agendam perpetuam vitæ diſtrictiſſimæ pœnitentiam perpetuò recluderetur, &c.* Eccleſiæ Normannicæ remiſſa ex parte ſervitus quâ tenebatur, Beneficio Richardi I. Regis Anglorum, ita tamen ut Clerici eſſent in poteſtate Judicis ſecularis in homicidio, furto & aliis enormibus flagitiis; Matth. Vveſtmonaſter. 1190. *Circa illos dies annuente Rege Richardo liberata eſt Eccleſia Normannica à longo ſervitutis jugo quo premebatur; quòd ſcilicet nullâ occaſione, à ſecularibus caperentur Clerici poteſtatibus ſicut conſueverant, niſi pro homicidio, furto, incendio, vel hujuſmodi enormi flagitio.* Fevret. libr. 8. cap. 12. num. 18. non aliâ ratione nititur probare homicidium eſſe crimen fori ſecularis quàm hacce, quòd ejus pœna ſit capitalis: ſed quàm prava eſt hujuſmodi ratiocinatio. Etſi enim homicidium ſit capitale, reus non liberatur à pœnâ homicidii Eccleſiaſticâ, ſed ut pœna æquet atrocitatem facinoris, tradendus eſt Judici ſeculari; cap. cùm non ab homine, de judic.

Veneficium etiam eſt fori Eccleſiaſtici, eodem enim jure cenſetur quo homicidium; venefici eâdem pœnâ tenentur qua homicidæ; can. 92. Synod. VI. in Trull. licet gravius videatur veneficium quàm homicidium, quòd venenum propinetur ex inſidiis: plus eſt enim occidere veneno quàm gladio; L. 1. C. de malefic. & mathematic.

CAPUT XII.

Blaſphemia eſt fori Eccleſiaſtici. Refellitur Fevretius.

BLASPHEMIA in Deum, Dei-param Virginem & Sanctos eſt crimen Eccleſiaſticum, cujus cognitio pertinet ad Epiſcopum, quia ſapit hæreſim, ejuſque pœnæ ſunt canonicæ; cap. ſtatuimus, de maledic. Eccleſia enim non debet tolerare illius opprobrium, qui probra noſtra ſuſtulit; cap. in nonnullis, de Judæis; necnon blaſphemi tamquam ſacrilegi puniendi ſunt; cap. cùm ſit generale, de foro competent. atque blaſphemiæ reum Epiſcopali judicio flagellis cæſum ſe audiiſſe refert Auguſtin. in Pſalm. 122. *Nam quis dubitet, ſicuti audivimus à fratribus qui interfuerunt Coepiſcopis noſtris, damnatum illum Boeticum inimicum contra Dominum latrantem, dignè flagellatum fuiſſe.* Scio multis placere blaſphemiam eſſe mixti fori Eccleſiaſtici & ſecularis, & blaſphemum in utroque foro puniri; quòd Canones videantur tribuere Juriſdictionem Judici ſeculari in crimine blaſphemiæ; d. cap. ſtatuimus. d. cap. in nonnullis. Panormit. in d. cap. ſtatuimus. Aufrer. de poteſt. ſecul. reg. 41. fallent. 14. Rebuff. in quib. caſib. Judex ſecul. num. 49. Calderin. conſil. 11. de judic. & foro compet. Ancharan. conſil. 15. Boër. deciſ. 301. Sed in utroque cap. Eccleſia auxilium Judicis ſecularis implorat in blaſphemos & Judæos, non ut propriam Juriſdictionem cum poteſtatibus ſecularibus dividat, ſed ut illarum ſolatio utatur, ſi neceſſe fuerit in executione rei judicatæ, ut diſertè ſcriptum eſt in d. cap. ſtatuimus. Gravius eſt quòd voluit Fevret. libr. 8. cap. 1. num. 2. blaſphemiam eſſe omnino caſum privilegiarium, quaſi importet confiſcationem corporis & bonorum. Aliâ ratione Chopin. de doman. libr. 2. tit. 7. num. quòd blaſphemi divinæ Majeſtatis rei ſint. Equidem jure civili pœna blaſphemi eſt ultimum ſupplicium; Nov. Juſt. 77. & Conſtitutione D. Ludovici candente ferro oris deformatio; de quo genere pœnæ Jonvilla in ejus vita: *Et auſſi oüy dire que depuis qu'il fut retourné d'oultre-mer: qu'il avoit fait bruſler & mercher à fer chault le neys & la baulievre d'un Bourgeois de Paris, pour un blaſpheme qu'il avoit fait.* Sed ex his non probatur blaſphemiam eſſe omninò Judicis ſecularis: etſi enim blaſphemis irroganda veniat pœna corporalis, Judex Pontificius non vetatur de his cognoſcere, & ubi re cognitâ intellexit delictum excedere modum Juriſdictionis Eccleſiaſticæ, tunc debet tradere reum Judici ſeculari puniendum; cap. cùm non ab homine, de

judic. & hoc pacto utrique Juriſdictioni quod ſuum eſt relinquitur. Ex Conſtitutione Caroli VIII. blaſphemia eſt crimen commune, cujus cognitio tribuitur Judici ſeculari in laïcos, Judici Eccleſiaſtico in Clericos, permiſſâ tantum Judici ſeculari capturâ Clericorum. Quo jure igitur contra Conſtitutionem Regiam crimen commune convertitur in privilegiarium, & Judex ſecularis excedit lineas, quas poſuêre Chriſtianiſſimi Reges utriuſque Juriſdictionis æquiſſimi arbitri?

CAPUT XIII.

Judex Eccleſiaſticus cognoſcit de Perjurio. Refellitur Fevretius.

COGNITIO de Perjurio pertinet ad Judicem Eccleſiaſticum; cap. novit, de judic. Gloſſ. & Panormitan. in cap. cùm ſit generale, de foro competent. quia ejuſdem eſt cognoſcere de juramento an licitum ſit necnè propter ſpiritualitatem, id eſt, religionem quam in ſe habet jusjurandum; & hoc eſt quod dicitur in cap. cùm C. laïcus, de foro compet. cognitionem perjurii pertinere ad Judicem Eccleſiaſticum ratione juramenti, id eſt, eadem ratione qua cognoſcit de jurejurando; quia perjurium eſt tranſgreſſio jurisjurandi; tum etiam quia perjurii pœna eſt canonica, nimirum Beneficii privatio in Clericis; cap. querelam, de jurejurand. Marcus quæſt. 665. part. 1. Jul. Clarus 5. ſentent. §. perjurium. num. 4. Et ita cùm Joannes Tabenneſiotes Epiſcopus Alexandrinus Epiſcopatu depoſitus Romam profugiſſet, & apud Simplicium Pontificem conqueſtus eſſet ſe depoſitum, quòd Conc. Chalcedonenſis doctrinam tueretur; Pontifici de cauſâ depoſitionis ſciſcitanti reus reſcripſit non aliâ de cauſa eum abdicatum, quàm quòd perjurii reus eſſet, nimirum ob ambitum Epiſcopatum, contra fidem & religionem jurisjurandi; Evagr. libr. 3. cap. 15. Nicephor. Calliſt. libr. 16. cap. 11. 15. In laïcis perjurii pœna eſt pœnitentia injungenda ab Epiſcopo; cap. quantò, de jurejurand. Jure civili verò perjurium non punitur in foro, & contempta jurisjurandi religio ſolum Deum ultorem habet; L. 2. C. de reb. credit. & jurejurand. Perjurium eſſe fori Eccleſiaſtici, ſatis argumento eſt, quòd Summus Pontifex poteſt gratiam facere jurisjurandi, id eſt, abſolvere à juramento, ut perjurium vitetur; cap. non ſine, de

arbitr. cap. cùm ex injuncto, de nov. oper. renunciat. Et quòd olim idem licebat Principi L. ult. ff. ad Municipal. & Tranquill. in Tiber. cap. 35. hoc jus ei proprium erat tamquam Pontifici; Imperatores enim ab Auguſto Pontificatum maximum principali purpuræ adjunxerunt, & amictum Pontificalem à Sacerdotibus accepêre ad Gratianum uſque, qui oblatam veſtem Pontificiam rejecit, ratus nefas eſſe Chriſtiano Principi hujuſmodi veſte uti; Auctor eſt Zozim. libr 4. Hinc inter damnata capitula Clarendonenſia cenſetur illud quod vetuit Henricus II. Rex Anglorum, nè Judices Eccleſiaſtici cognoſcerent de perjurio; Jo. Sariſber. epiſt. 59. *Hæc capitula inprimis damnata ſunt, quòd non liceat Epiſcopo excommunicare aliquem qui de Rege teneat ſine licentiâ ipſius, quòd non valeat Epiſcopus coërcere aliquem Parochianorum ſuorum, pro perjurio vel fide læſa.* Nec invidioſum Dei Sacerdotes cognoſcere de perjurio, tamquam de violata religione, cùm ipſi ſacrificuli gentilium eodem jure uſi ſint; Plaut. in Rudente. *Libet jurare furi meò, Pontifex perjurio es.* Non inficior aliis placere perjurium eſſe utriuſque fori; Panormit. in d. cap. cùm ſit generale, Belluga in ſpecul. de propoſit. princip. §. quædam. num. 1. 2. 3. Guid. Pap. qu. 178. & licet in criminibus mixtis ſit præventioni locus etiam adversùm laïcos, aliud ſervari in Galliâ, & in his laïcos conveniri coram Judice ſeculari, Clericos coram Judice Eccleſiaſtico: quæ eſt ſententia Rebuff. in quib. caſib. Judex ſecular. num. 72. quam avidè ſuam fecit Fevret. L. 8. cap. 2. num. 4. ſed ea quàm pugnet cum religione jurisjurandi, & ſaniore doctrinâ juris, ex præmiſſis judicabit æquus lector. Licet verò de juramento cognoſceret Judex Eccleſiaſticus, nefas ei fuiſſe fateor cognoſcere de viribus contractûs; & quia obtentu juramenti contractibus apponi ſoliti laïci traducebantur ad forum Eccleſiaſticum, non injuriâ Decreto Senatûs Pariſienſis anni 1290. In causâ Archiepiſcopi Toloſani vetitum eſt, nè deinceps jusjurandum contractibus apponeretur nè Juriſdictio ſecularis evacuaretur; Benedict. in cap. Raynut. in verb. duas habens filias. num. 247. Jusjurandum non eſt de ſubſtanſtia contractus, & adhibetur tantùm ob fidem contractûs tuendam; Gregor. Nazianzen. orat. 40. *εἰ γὰρ τὰς πρὸς ἀνθρώπους ὁμολογίας ἐμπεδοῖ θεὸς μέσος παραληφθεὶς* : *Nam ſi ad hominum pacta Deus medius adhibetur.* Jusjurandum igitur non poteſt tamquam decipula apponi ad rapiendam Juriſdictionem ſecularem: Jusjurandum enim non debet eſſe vinculum iniquitatis; d. cap. quantò. can. inter cætera 22. qu. 4.

CAPUT XIV.

CAPUT XIV.

Cauſa Injuriarum in Clericos eſt fori Eccleſiaſtici. An idem in cauſa Libelli famoſi.

SI cum Clerico agatur actione injuriarum civili, vel criminali, is conveniendus eſt apud Judicem Eccleſiaſticum, quia in civilibus vel criminalibus cauſis Clerici non alium ſortiuntur, quàm Judicem Eccleſiaſticum; can. Clericum nullus & paſſim. 11. qu. 1. Nec ſpectanda Novella Valentiniani de Epiſcopali judicio, quâ cavetur ut Epiſcopi actione injuriarum conveniantur apud Judicem publicum, ſi atrocior fuerit injuria: quia legis appellatione indigna habita eſt Conſtitutio Principis Eccleſiæ infenſiſſimi. Si Clericus libellum famoſum ſparſerit, caſum privilegiarium eſſe putat Fevret. libr. 8. cap. 2. num. 7. Etſi tamen libellus famoſus atrociorem injuriam contineat, non excedere modum Juriſdictionis Eccleſiaſticæ probatur duobus argumentis: prius eſt, quòd ſi qui deprehenſi fuerint libellos famoſos ſpargere, in Eccleſiâ anathemate percelluntur ex Concil. Eliberit. can. 42. can. ſi qui 5. qu. 2. Alterum eſt, quòd quempiam qui libellum famoſum valvis Eccleſiæ affixerat adversùs mulierem unam è Diaconiſſis, ſe excommunicaſſe refert Baſil. epiſt. 249. *τὴν ἐμοὶ ἐπιβάλλουσαν ἐπέθηκα δίκην τῷδε, ἐξείρξας αὐτὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας. Pœnam huic homini, quam pro poteſtate potui inflixi, eumque ab Eccleſiæ Communione ſeparavi.* Quid ſi Clerico injuria irrogata ſit à laïco, an eâ de re cognitio erit Judicis Eccleſiaſtici in laïcos. Olim res pertinebat ad judicium Epiſcopi; cap. olim, de injur. can. Guiliſarius 23. qu. 4. quia injuria illata Clericis ſpectat ad Deum; Salvian. libr. 8. de gubernat. Dei. *Sacrilegii quippè genus eſt Dei odiſſe cultores: ſicut enim ſi ſervos noſtros quiſpiam cædat, nos in ſervorum noſtrorum cædit injuriam, & ſi à quoquam filius verberetur alienus, in ſupplicio filii pietas paterna torquetur; ita & cùm ſervus Dei à quoquam*

læditur, Majeſtas divina violatur. Et id olim ſervatum in Galliâ auctor eſt Guid. Pap. quæſt. 562. Sed hodiè nullæ in his ſunt partes Judicis Eccleſiaſtici, ex quo Conſtitutione Regiâ anno 1539. Judex Eccleſiaſticus non cognoſcit inter laïcos, niſi in cauſis Sacramentorum, vel aliis ſpiritualibus.

DE JURISDICTIONE ECCLESIASTICA TUENDA ADVERSUS INSULTUS

Auctoris tractatûs de Abuſu, & aliorum.

LIBER QUINTUS.

CAPUT PRIMUM.

Crimen mixtum eſt, de quo uterque Judex competens eſt, & in quo præuentioni locus eſt. Reprehenditur hîc perpetuus error Fevretii.

DELICTA alia ſunt merè Eccleſiaſtica, id eſt, ad notionem Judicis Eccleſiaſtici pertinentia; alia merè ſecularia, id eſt, ad cognitionem Judicis laïci pertinentia; alia mixta ſeu communia, id eſt, quæ ſunt utriuſque fori, Eccleſiaſtici & ſecularis, & in his locus eſt præventioni; cap. cùm ſit generale, de for. compet. id eſt, diſceptatio eſt Judicis qui priùs hac de causâ aditus eſt, nè mutuo conflictu & concertatione Judicum crimina impunita maneant, & dum Judices inter ſe certant de competenti foro, reus lubricò effugiat, & nè pugnantes ſententiæ ſubſequantur; L. cognitio. §. ſi plures. ff. de liberal. cauſ. In civilibus præventio litis inducitur per citationem; cap. pro-

poſuiſti, de foro compet. L. ſi quis poſteaquàm. ff. de judic. vel per litis conteſtationem; L. ubi acceptum. ff. eod. L. cùm quædam, de Juriſdict. Et ubi plures Judices in eadem actione concurrunt, electio eſt actoris coram quo agat; Gloſſ. in L. ult. C. ubi in rem act. Rebuff. tract. in quib. caſib. Judex ſecular. num. 72. non diffitetur crimina mixti fori eſſe, & utrumque Judicem de his cognoſcere per præventionem etiam contra laïcos. Sed in his aliud ſervari in Galliâ affirmat, & in his laïcos conveniri coram Judice ſeculari, Clericos coram Judice Eccleſiaſtico: & hîc eſt perpetuus lapſus Fevretii, quo evertitur ratio mixtorum criminum. Si enim crimina mixta de jure ſunt utriuſque fori, & in his locus eſt præventioni, ea amplius mixta dici non poſſunt de quibus Judex ſecularis cognoſcit in laïcos, & Judex Eccleſiaſticus in Clericos, quia Juriſdictio Eccleſiaſtica & civilis ſunt omninò diſtinctæ; can. duo ſunt. 96. diſt.

CAPUT II.

Crimen falſi in Litteris Apoſtolicis eſt fori Eccleſiaſtici.

FALSI crimen in Litteris Apoſtolicis eſt crimen Eccleſiaſticum ſeu fori Eccleſiaſtici, quia ejus pœna eſt canonica, nimirum in Clericis officii & Beneficii Eccleſiaſtici privatio, in Monaſterium detruſio, & redactio ad Communionem laïcam; can. ſi Epiſcopus. 50. diſt. cap. ad falſariorum, de crimin. falſ. Innocent. III. libr. 1. epiſt 261. & 533. Quâ de causâ confingens Litteras Apoſtolicas vel Epiſcopales, ſingulis feſtis diebus ſolemniter denunciari jubetur excommunicatus; Richardus Archiepiſcopus Cantuarienſis apud Petrum Bleſenſ. epiſt. 53. *Præterea quoniam in his partibus publica falſariorum peſtis obrepſit, qui Bullis adulterinis & litteris calumnias innocentibus movent, & ſtatum juſtè poſſidentium ſubvertere moliuntur, providentiæ veſtræ diſtrictè præcipimus, quatenùs ſolemniter denunciari faciatis excommunicatos ſingulis feſtivis diebus eos qui Domini Papæ Bullam, vel noſtra, & veſtra ſigilla falſare præſumunt eiſque conſentientes, ut quos à ſuâ malignitate non cohibet propriæ judicium conſcientiæ, ſaltem frequens denunciationis iteratio valeat deterrere.* Sed quia falſi crimen gravius eſt, quàm ut pares huic pœnas habeat Judex Eccleſiaſticus, nimirum lege Corneliâ pœna falſi eſt capitalis; L. 1. & 5. C. ad leg. Cornel. de falſ. & Conſtitutionibus, in libero homine deportatio, vel publicatio omnium bonorum, in ſervis ultimum

ſupplicium; L. ubi C. eod. L. 1. §. ult. ff. eod. unde ab accuſatione falſi arcentur Sacerdotes; Collat. Carthaginenſ. 1. cap. 61. *Falſi crimen non objicere condecet Sacerdotem, nec committere potuiſſe credendum eſt.* Re cognitâ per Judicem Eccleſiaſticum Clerici falſi convicti poſt degradationem traduntur Judici ſeculari puniendi, & laïci falſi rei per eundem Judicem legitimè puniuntur; d. cap. ad falſariorum. Et ita crimen falſi eſt fori Eccleſiaſtici quoad pœnam Eccleſiaſticam, & civile quoad pœnam civilem, ex ſententia Panormitan. in d. cap. cùm ſit generale, de foro compet. Clericus verò confingens inſtrumentum publicum ſub ſigillo regio, non utitur privilegio fori, & hoc genus falſi omninò ſpectat ad Judicem Regium; Gall. qu. 56. & 186.

CAPUT III.

Homicidium qualificatum eſt privilegiarium. Homicidium ſui ipſius in Clerico fori eſt Eccleſiaſtici. Homicidium per monomachiam etiam eſt privilegiarium.

HOMICIDIUM qualificatum, id eſt, à Clerico patratum datâ operâ, ex inſidiis, eſt crimen privilegiarium quod omninò ſpectat ad Judicem ſecularem, eundemque regium; cap. 1. de homicid. in 6. nimirum propter atrocitatem criminis: atrocitas enim ſeu enormitas flagitii eſt argumentum Juriſdictionis ſecularis; can. ſunt quædam 23. qu. 5. Et hoc eſt quod noſtri vocant Aſſaſſinium, à nefariâ ſectâ Aſſaſſinorum, quod erat Sicariorum genus qui à Sarracenis ſubmittebantur ad tollendos ex inſidiis Principes Chriſtianos, & eorum nece belli patrii molem à ſe avertendam. Ejuſdem ætatis ſcriptores Murdrum vocabant; Matth. Paris in Joanne ad ann. 1216. *Prima propoſitio contra Regem Angliæ fuit, quòd Arthurum nepotem ſuum propriis manibus per proditionem interfecit peſſimo mortis genere, quod Angli Murdrum appellant.* Abbas Urſpergenſ. in Chronico: *Ille enim malignus* (hic erat Otto Palatinus de Vvitiliſpach. interfector Philippi Regis) *ad præfatos Epiſcopum & Marchionem confugit; unde & illi rei habiti ſunt de tali mordro.* Noſtri olim homicidium *d'aguet apensè* ex inſidiis meditatis; Juvenalis de Urſinis in vita Caroli VI. ad annum 1414. *Et ne peut-on oncques ſçavoir qui ce feit, & diſoient les aucuns que c'eſtoit feit d'adventure, & les autres qu'il avoit eſté mis d'aguet appenſé*: Hodiè contractiùs, *guet-à-pens.* Et

ita judicatur Clericos hujuſmodi maleficii reos non gaudere privilegio fori; Jo. Gallus quæſt. 350. Boër. deciſ. 69. num. 19. Aufrer. de poteſt. ſecular. regul. 1. fallent. 18. Id genus cædis ita grave & nefarium viſum eſt, ut etiam abſens tribus edictis citatus moribus noſtris capite plecteretur; Matth. Paris loco modò laudato: *Conſuetudo eſt in Regno Franciæ, quòd ex quo aliquis accuſatur coram ſuo Judice de tam crudeli homicidio, quod Murdrum appellatur; & ille qui accuſatur non venit, verùm modo legitimo ſe excuſat; pro convicto habetur, & tamquam convictus per omnia judicatur, & etiam ad mortem, ac ſi præſens eſſet.* Homicidium ſui ipſius in Clerico, an eſſet fori Eccleſiaſtici an regii in Senatu diſputatum eſt. Hinc objiciebatur id genus homicidii eſſe atrocius; quia ſævitia in ſeipſum, omnia naturæ vincula exſcindit, qui enim ſibi non parcit, multo minùs aliis parcet; L. 3. §. ſic autem. ff. de his qui ſibi mort. conſciver. non nihil in alium auſurus, qui hoc adversùs ſe auſus eſt; L. cùm autem. §. excipitur. ff. de ædil. edict. Senec. 8. controverſ. 4. *Nihil non auſurus fuit, qui ſe potuit occidere.* Et qui ſibi vim affert, ſibi & vitæ inſidiatur, quod eſt deterrimum genus necis. Eorum qui ſibi mortem conſciviſſent graviſſima pœna: eorum ſc. cadavera inſepulta jacebant in area publica; Cedren. in Romano Argyropoli: ἑαυτὸν ἀποκρημνίσας τοῦ τείχους καὶ συντραχηλισθεὶς ἀπέθανε, ῥιφεὶς μετὰ τῶν αὐτοφόνων. *Se ipſum de muro præcipitem dedit, confractâque cervice, eò abjectus eſt quò ſolebant qui ſibi ipſis mortem conſciviſſent.* Idem in Michaele Paphlagone: κἀκεῖνον ἄταφον ῥίπτουσι, κατὰ τὸν τῶν βιοθανάτων νόμον. *Ipſum autem inſepultum abjecerunt, ut lex jubet eos qui ſibi mortem conſciverunt.* Idem Zonar. Sed alii in contrarium exiſtimabant non eſſe ſpectandam atrocitatem facti, quia magis furori, quàm nequitiæ & ſceleritati imputandum eſſet, vel inſidiis diaboli, & non aliam eſſe pœnam canonicam hujuſce generis homicidii, quàm nè pro his qui ſibi manus intulere, oblatio, id eſt, Miſſæ ſacrificium fiat; can. non eſt noſtrum. can. placuit. 23. qu. 5. & in hanc ſententiam itum, rem eſſe fori Eccleſiaſtici, refert vir clariſſimus Simeon Oliva Senator Toloſanus Juris & usûs forenſis peritiſſimus libr. 1. cap. ult. Homicidium ex duello ſeu monomachiâ eſſe caſum Regium, & ad Præpoſitum Mareſcallorum ſpectantem judicatur, quia deteſtabile eſt homicidii genus quod tollit corpus & animam. Et Eccleſia ipſa deteſtatur monomachiam, & probationem per id genus certaminis ſeu judici in quo Deus tentatur; can. monomachiam. 2. qu. 5. cap. 1, & paſſim de purgat. vulgar. Clericus in maleficio quoque deprehenſus ſine habitu & tonſurâ privilegium fori amittit; cap. ex parte, de privileg. cap. perpendimus, de ſentent. excommunicat. Aufrer. de poteſtat. ſecular. regul. 1. fall. 19. Euſtathius Sebaſtienſis Epiſcopus in Armenia

depoſitus, quòd veſte non congruâ Sacerdotio uteretur: ἐπειδὴ ἀνάρμοσον τῇ ἱερωσύνῃ ςολὴν ἠμφιέςω, ait Socrat. lib. 2. cap. 33. idem Sozomen. lib. 3. cap. 13. Euſebius tamen Samoſatenſis Epiſcopus à Valente in Thraciam relegatus, quamplures Eccleſias Paſtore deſtitutas intelligens, pio conſilio veſte mutatâ, habitu militari & capite tyarâ operto Syriam, Phœniciam & Paleſtinam peragravit, tum quo Preſbyteros & Diaconos crearet, tum quo alia Epiſcopalia miniſteria obiret; Theodorit. libr. 4. cap. 12.

CAPUT IV.

Crimen Perduellionis olim in Epiſcopis & Clericis fori Eccleſiaſtici, deſiit in privilegiarium quoad Clericos.

CRIMEN perduellionis ſeu majeſtatis, cujuſnam eſſet tribunalis in Clericis, Eccleſiaſtici an civilis, non una & conſtans fuit ratio pro vario ſtatu Reipublicæ. Athanaſius Epiſcopus Alexandrinus ab Arrianis inſimulatus de vectigali lini Ægyptiis impoſito, apud Conſtantium ſe purgavit; Socrat. libr. 1. cap. 20. Epiphan hæreſ. 68. Nimirum non vectigal lini indictum, ſed à Fidelibus id ultrò oblatum de conſuetudine in ornatum Eccleſiæ, auctor eſt ipſe Athanaſ. apolog. 2. de fuga. Idem novis calumniis petitus, quaſi interminatus eſſet ſe vetiturum nè frumentum Alexandriâ, ut ſolebat, deveheretur Conſtantinopolim; Socrat. cap. 23. ejuſd. libr. Calendio Antiochenus Epiſcopus à Zenone in Oaſim Inſulam exilii causâ damnatus, quòd Illi, Leontii & Pamprepis qui ab eo defecerant, partes foveret; Nicephor. libr. 16. cap. 13. Zonar. in Baſilic. In Galliâ reverentiùs actum eſt cum Epiſcopis & Clericis propter dignitatem Ordinis: Prætextatus Rothomagenſis Epiſcopus à Chilperico Majeſtatis, homicidii & furti poſtulatus, Epiſcopali judicio, annuente Rege, traditus; Gregor. Tur. libr. 5. cap. 19. *His ita geſtis audiens Chilpericus, quòd Prætextatus Rothomagenſis Epiſcopus contra utilitatem ſuam populis munera daret, eum ad ſe arceſſiri præcepit. Quo diſcuſſo eerit cum eodem res Brunichildis Reginæ commendatas; ipſiſque ablatis, eum in exilio uſque ad ſacerdotalem audientiam retineri præcepit. Conjuncto autem Concilio exhibitus eſt: Erant autem Epiſcopi qui advenerant apud Pariſios, in Baſilicâ Sancti Petri Apoſtoli, &c.* Urſicinus quoque Cadurcenſis Epiſcopus in Matiſconenſi Synodo in triennium ſuſpenſus Epiſcatu, quòd Gundobaldum Clotharii filium ſeſe dicentem falsâ opinione

deceptus admiſiſſet; Idem Gregor. Turouenſ. libr. 8. cap. 20. *Urſicinus Cadurcenſis Epiſcopus excommunicatur, pro eo quòd Gundobaldum excepiſſe publicè eſt confeſſus; accepto hujuſmodi placito, ut pœnitentiam tribus annis agens, neque capillum, neque barbam tonderet, vino & carnibus abſtineret, Miſſas celebrare, Clericos ordinare, Eccleſiaſque & chriſma benedicere, eulogias dare penitùs non auderet; utilitas tamen Eccleſiæ per ejus ordinationem, ſicut ſolita erat, omnino exerceretur.* Ægidius etiam Rhemenſis Epiſcopus coïtæ conſpirationis in Childebertum Regem delatus, in Metenſi Synodo Epiſcopatu depoſitus, & Straſburgum exilii causâ deportatus; Idem Gregor. Turonenſ. libr. 10. cap. 19. & Flodoard. hiſt. Rhemenſ. libr. 2. cap. 2. iiſdem verb. *Hæc Epiſcopi audientes, ac lamentantes fratris opprobrium, obtentâ vitâ, ipſum ab ordine ſacerdotali, lectis Canonum ſanctionibus, removerunt: qui ſtatim ad Argentoracenſem urbem, quam nunc Strateburgum vocant, deductus, exilio condemnatus eſt.* Ebo Rhemenſis, Agobardus Lugdunenſis, Theodulfus Aurelianenſis Epiſcopi, dejectionis Ludovici Pii cum Lothario & aliis Regni proceribus conſcii, in Synodo Epiſcoporum depoſiti; Aymoïn. libr. 5. cap. 26. Flodoard. libr. 2. cap. 20. Balduicus Noviomenſis libr. 1. cap. 41. Sigebert. ad ann. 843. Auctor vit. Ludovic. Pii. Et horum facinus locum dedit can. 12. Aquiſgranenſ. Concil. habiti anno 836. *Et idcircò in commune ſtatuimus, ut ſi quiſpiam Epiſcoporum aut quilibet ſequentis Ordinis Eccleſiaſtici, deinceps timore aut cupiditate, aut qualibet ſuaſione, à Domino & Orthodoxo Ludovico Imperatore defecerit, aut etiam Sacramentum fidelitatis illi promiſſum violaverit, & ejus contrariis malevolâ intentione quolibet modo ſe copulaverit, gradum proprium canonicâ atque ſynodali ſententiâ amittat, &c.* Vvenilo Senonenſis Epiſcopus à Carolo Caluo perfidiæ delatus in Synodo Tullenſi, de quo extat libellus proclamationis ipſius Caroli adversùs Vvenilonem porrectus Epiſcopis in Synodo conſidentibus. In Synodo Sueſſionenſi damnati duo Monachi perduelles & conſcii evaſionis Pipini Aquitaniæ Regis, qui à Carolo Caluo in Monaſterio S. Medardi detonſus erat: Synod. ipſa Sueſſionenſ. can. 3. *Ejectos juſſu venerabilis Rothadi Sueſſionum Epiſcopi, ad Synodi audientiam Archidiaconus deduxit, & partim confeſſi, partim convicti conſpirationis malum perpetraſſe, Canonum ſeveritate depoſiti ſunt, (Preſbyteri quippe erant) & ſeparatim in Monaſteria ſui Ordinis longè diſtantia relegati.* In Hiſpaniâ Gothorum Reges judicio de Epiſcopis & Clericis abſtinuêre, etiam in crimine majeſtatis, & res derelicta Concilio Patrum, nè ſanctiſſimus Ordo cognitione Judicis laïci dehoneſtaretur; Synod. Toletan. VII. can. 1. *Ideòque placuit nunc concordi ſententiâ definire, ut quiſquis in ordine Clericatûs à maximo gradu uſque ad minimum conſtitutus in alienæ*

gentis

gentis regionem ſe quacumque occaſione transduxerit, quò genti Gothorum, vel patriæ vel regno ſpecialiter ſub hac occaſione poſſit nocere, vel fieri diſpoſuerit vel aliquatenus fecerit; quiſquis hoc feciſſe dinoſcitur, iſte ita indubitanter omni honoris ſui gradu privetur, ut locum ejus in quo miniſtraverat alter, continuò perpetim regendum accipiat. His regulis Siſbertus Epiſcopus Toletan. in Concilio Toletano XVI. ob crimen conſpirationis in Egirum Regem Epiſcopatu dejectus, ſimul & anathemate multatus, ita ut non priùs, quàm in ſummo vitæ diſcrimine abſolvi poſſet, ut patet ex ejuſd. Concil. can. 11. Vaſeo in chronic. ad ann. 69. Mariana de reb. Hiſpanic. libr. 6. cap. 18. Sub æram M. XX. Adulfus Epiſcopus Compoſtellanus per calumniam factionis cum Sarracenis inſimulatus apud Veremundum Regem, Oveti coram Principe adfuit, & in eum taurus immiſſus: verùm non ſine miraculo taurus facto impetu eum illæſum præteriit, & in ejus manu cornua depoſuit, ut refert Lucas Tudenſ. libr. 4. Reverentiâ Ordinis, ab Epiſcopis & Clericis pœnas ſanguinis non exegêre Principes etiam in crimine majeſtatis; ſatis eis fuit eos perpetuâ pœnitentiâ, vel exilio multari: non eſt auditus Chilpericus cùm à Prætextato minùs canonicas pœnas exigeret: Gregor. Tur. libr. 5. cap. 19. *His ita geſtis petiit Rex, ut aut tunica ejus ſcinderetur, aut centeſimus octavus pſalmus, qui maledictiones Iſchariōticas continet, ſuper caput ejus recitaretur; aut certè judicium contra eum ſcriberetur, nè in perpetuum communicaret. Quibus conditionibus ego reſtiti juxta promiſſum Regis, ut nihil extra Canones gereretur.* Hodiè verò Epiſcopi & Clerici non eodem jure cenſentur in crimine majeſtatis. Epiſcopis enim ſemper dantur Judices Epiſcopi, de quo ſuo loco dicemus; in Clericis verò crimen majeſtatis eſt privilegiarium, cujus cognitio omninò pertinet ad Judicem regium in Clericis propter atrocitatem facinoris; Benedict. in cap. Raynut. verb. & uxorem deciſ. 2. num. 143. Jul. Clarus. §. final. qu. 36. num. 27. Imbert. libr. 3. inſtit. cap. 6. Carond. 7. Pandectar. cap. 13. Chopin. de doman. libr 2. tit. 7. & confiſcatio bonorum ob id criminis pertinet ad fiſcum regium, non ad inferiores dominos; L. quiſquis. C. ad L. Jul. Majeſtat. Guid. Pap. qu. 76. & 341. & Chopin. d. loc.

CAPUT V.

Vis publicæ ſeu portûs armorum cognitio ſpectat ad Judicem Regium. Pœna canis ſellæ ſeu rotæ.

MORIBUS noſtris vis publicæ uel portûs armorum cognitio ſpectat ad Judicem regium, nec in ea Clericis prodeſt exceptio fori; Jo. Faber in L. addictos. C. de Epiſcopal audient. Guid. Pap. qu. 437. Benedict. in cap Raynut. verb. & uxorem. deciſ. 2. num. 144. Chaſſan. in conſuet. Burgund. Rubr. *Si aucun commet ſimple larcin.* in verb. *s'il n'a grace.* num. 80. Jul. Clarus §. fin. qu. 36. num. 26. Belluga in ſpecul. de propoſit. princip. §. dubitatur num. 3. Covarvu. pract. qu. cap. 33. Imbert. libr. 3. inſtit. forenſ. cap. 6. Ratio hujus regulæ duplex eſt: Prior quia geſtatio armorum Clericis interdicta eſt, ex Conc. Pictavienſ. cap. 2. de vit. & honeſt. Cleric. can. Clerici. can. quicumque. 23. qu. 8. Clerici arma geſtantes poſt trinam monitionem amittunt privilegium fori; cap. in audientia. cap. contingit, de ſentent. excommunicat. Etiam privatis interdicitur uſus armorum; L. unic. C. ut armor. uſus inſcio principe interdictus ſit, & Conſtit. Frederici de pacis violatoribus. Imo in Gallia ſolis Nobilibus licet gladio accingi, niſi in itinere ob tutelam corporis. Gunterus Ligurin. libr. 1.

Quoſlibet ex humili vulgo, quod Gallia fœdum
Judicat, accingi gladio concedit equeſtri.

Burkard. de Caſib. Monaſt. S. Galli cap. 7. *Miniſteriales optimos manſus curiarum noſtrarum neligebant, cellerarii Eccleſiæ jura villicationis in modum beneficiorum habere cotendebant, & contra conſuetudinem quidam ex ipſis more Nobilium gladium cingebant.* Alia ratio eſt, quia Principis maximè intereſt vim publicam quæ armis infertur hominibus ad hoc coactis & manu militari, compeſci, nè publica pax perturbetur: L. nam ſalutem ff. de offic. præfect. vigil. cap. 1. de prohibit. feud. alienat. cap. 1. de pace tenenda in uſib. feudor. Tamen conſuetudo quâ utimur, exceſſit modum Conſtitutionum regiarum & Imperialium; Conſtitutione Friderici I. de pace violata quæ pertinet tam ad Clericos quàm ad Laïcos, Clerici ſi publicam pacem vi & armis perturbaverint, habent ſuum judicem Epiſcopum, & ab eo puniuntur privatione officii, vel beneficii

Eccleſiaſtici; hoc uno reſervato Judici ſeculari, quòd multa viginti librarum addicitur Comiti ſeu Judici in cujus territorio delictum commiſſum eſt. Frequens eſt apud Germanos, ut multa aut pars multæ tribuatur Judici etiam Eccleſiaſtico; Conc. Tribur. can. 5. can. omnes 17. qu. 4. Ex conſuetudine Gallicanâ & Germanicâ quoad Laïcos, pœna perturbatæ pacis in Nobilibus viris eſt circumferre canem humeris in proximum uſque comitatum, in plebeiis vel ruſticis ſellam ante pœnam capitis, Otto Friſing. de Geſt. Frideric. libr. 2. cap. 28. *Denique vetus conſuetudo pro lege apud Francos & Suevos inolevit, ut ſi quis nobilis miniſterialis vel colonus coram ſuo Judice pro hujuſmodi exceſſibus reus inventus fuerit* (ſub de turbata pace abſente Principe) *antequàm mortis ſententiâ puniatur, ad confuſionis ſuæ ignominiam Nobilis canem, miniſterialis ſellam, ruſticus aratri rotam de comitatu in proximum comitatum geſtare cogatur.* Quod metro non ineleganter expreſſit Gunter. libr. 5.

Quippe vetus mos eſt, uti ſi quis Rege remoto,
Sanguine, vel flammâ, vel ſeditionis apertæ
Furtivè ſeu crebris regnum vexare rapinis
Audeat, ante gravem quàm fuſo ſanguine pœnam
Excipiat, ſi liber erit, de more vetuſto
Impoſitum ſcapulis ad contigui Comitatûs
Cogatur per jura canem confinia ferre,
Sin alius ſellam.

Hoc pœnæ genus ſubiit Otto Comes Palatinus, ut patet ex his quæ ſequuntur apud Ottonem Friſingenſem & Gunterum: Eadem pœnâ multatus Eberhardus Comes ob pacem violatam; VVitichind. rer. Saxonic. libr. 2. *Qua preſumptione Rex* (is erat Henricus I. Imp. *auditâ, condemnavit Eberhardum centum talentis, æſtimatione equorum, omneſque principes militum, qui eum ad hoc facinus juvabant, dedecore canum quos portabant uſque ad urbem Regiam quam vocamus Magdeburg.* Imo & præter pœnas civiles, violatores pacis excommunicatione multantur, & eo nomine Eccleſiis locorum interdicitur; Ivo Carnotenſ. epiſt. 266. *Suaſit enim Hugo filius Gervaſii propter violatam pacem ſe eſſe injuſtè excommunicatum, & terræ patris ſui injuſtè divinum officium eſſe interdictum.* Conſtitutione B. Ludovici ann. 1254. ſi Clerici deprehenſi fuerint arma geſtantes, arma quidem eis adimuntur à Judice regio, ſed ſtatim traduntur ſuo Judici multâ pecuniariâ puniendi: quòd ſi Judex Eccleſiaſticus rem neglexerit, captis pignoribus compelluntur ad emendam ſeu multam luendam.

CAPUT VI.

Latrocinii quæſtio pertinet ad Judicem regium. Idem cognoſcit de Incendiariis.

LATROCINIUM à noſtris refertur inter caſus privilegiarios, cujus notio omninò pertinet ad Judicem regium etiam in Clericis, quod ſatis ferendum videtur duplici ratione. Prior eſt, quia latrocinium eſt furtum atrocius quod per vim committitur in via publica, in mari, aut in domibus; Auth. ſed novo. C. de ſervis fugitivis. Hieronym. in Oſee cap. 7. *Fures inſidiantur, & occultà fraude decipiunt; Latrones audacter aliena diripiunt*: & Auguſtin. de civit. Dei libr. 4. cap. 4. *Remotà juſtitià quid ſunt regna, niſi magna latrocinia; quia & ipſa latrocinia quid ſunt, niſi parva regna.* Et hoc eſt quod noſtris dicitur *Vol*, à verbo, involare, quod idem ſonat ac per vim eripere, ut in L. 6. ff. de incend. ruin. naufrag. *Aut vela corſcinduntur, aut anchoræ involantur de mari.* Plin. libr. 9. cap. 59. de Piſcatore Anthiæ piſcis: *Singulos involat veriùs quàm capit.* Optat. libr. 4. adverſ. Donatiſt. *Numquid de ſubducto veſtimento, aut de involato gremio, aut de aliquibus rebus quæ ablatæ vel lucra vel damna inter homines faciunt.* Et Catull. *Remitte pallium mihi meum, quod involaſti.* Publicarum autem viarum cura & ſecuritas pertinet ad Principem; L. 1. §. ſumma. ff. de his qui effud. Tum quia latrocinio publica pax perturbatur, ac pacis tuendæ causâ principis intereſt maximè regionem latronibus & graſſatoribus purgari: & hoc maximum fuit ſtudium Auguſti finito bello civili, pace terrâ marique partâ, & poſt eum Tiberii, graſſatores cohibere militum ſtationibus per congrua loca diſpoſitis; Tranquill. in Auguſt. cap. 32. *Graſſatores diſpoſitis per opportuna loca ſtationibus inhibuit.* Et idem in Tiber. cap. 37. *In primis tuendæ pacis à graſſaturis ac latrociniis, ſeditionumque licentià curam habuit, ſtationes militum per Italiam ſolito frequentiores diſpoſuit.* Quod ſecuti Imperatores optimè inſtitutum ſervaverunt. Tertull. Apologetic. cap. 2. *Latronibus veſtigandis per univerſas provincias militaris ſtatio ſortitur.* Et qui præponebantur perquirendis latronibus εἰρονάρχαι dicti, id eſt pacis Præfecti; L. Divus Hadrianus. ff. de Cuſtod. reor. L. unic. C. de Irenarch. vel latrunculatores; L. ſolemus. ff. de judic. Hinc pacis ab Auguſto orbi terrarum datæ clariſſimum argumentum ponitur, quod terrâ marique latrocinia ſuſtulit; Strabo libr. 3. πρότερον δὲ καὶ ἡ νῦν εἰρήνη τῶν λῃστηρίων καταλυθέντων, ὥσθ' ἡ

. σύμπασα ὑπάρχει ῥᾳστώνη τοῖς πλεϊζομένοις. *In mari nunc pax eſt abolitis latrociniis : itaque ſumma eſt navigantibus ſecuritas.* Et Conſtitutione Friderici I. de pacis violatoribus comprehenduntur latrones & incendiarii, de quibus mox dicendum.

Incendium etiam cenſetur inter caſus privilegiarios ; quia incendiarii latronibus conjunguntur, utrique publicæ pacis conturbatores exiſtunt, & iiſdem pœnis, id eſt, pœnis capitis afficiuntur ; L. Capitalium. §. incendiarii. ff. de pœn. L. qui ædes. de incend. ruin. naufrag. Incendii caſum altæ Juſtitiæ & Comitibus qui eam exercent, tribuit Conſtitutio Friderici : *Quòd ſi aliquis in ducatu alicujus incendium fecerit, ipſe proſcriptum pronunciet, ac deinde juſtitiæ ſuæ auctoritate proſcribat : id ipſum faciant Marchiones, Palatini, Comites, Lantgravii & Comites alii, nec alicui eorum liceat talem abſolvere, niſi Domino Imperatori.* Et olim tempore D. Jo. Chryſoſtomi cùm Eccleſia Conſtantinopolitana incendio deflagraſſet, de incendiariis quæſtio habita eſt à Præfecto urbi, etiam adverſùs Clericos falsò ad invidiam Chryſoſtomi inſimulatos, nimirum Eutropium lectorem, Tigrinum Preſbyterum, & nobilem virginem Olympiadem Diaconiſſam ; Sozomen. libr. 8. cap. 24. Nicephor. libr. 13. cap. 23. & 24. Et ubi Juriſdictio Eccleſiaſtica convalvit in Normania quæ tum erat ditionis Anglicæ, & Clerici ſuo judici redditi ſunt Conſtitutione Richardi I. Regis Anglorum, excepti ſunt tres caſus homicidii, furti & incendii ; Matt. Vveſtmonaſter. ad ann. 1190. *Circa illos dies annuente Rege Richardo liberata eſt Eccleſia Normanica à longo ſervitutis jugo quo premebatur, quòd ſcilicet nulla occaſione à ſecularibus capientur Clerici poteſtatibus ſicut conſueverant, niſi pro homicidio, furto incendio, vel hujuſmodi enormi flagitio.* Denique in toto jure Gallicano, Imperii meri quod vocant altam Juſtitiam ſunt latrocinium & incendium ; Stylus Parlament. cap. 31. In terra conſuetudinaria Franciæ aliqui caſus non reputantur de alta Juſtitia, niſi tres, incendium, raptus, & murtrum ; de quo videndus Chopin. de doman. libr. 2. tit. 7. num. 12.

CAPUT VII.

An Inceſtus ſpiritualis ſit commune delictum, an privilegiarium. De ſtupro Veſtalium judicium fuit penès Pontifices.

AN Inceſtus ſpiritualis ſit commune delictum, an privilegiarium variè judicatum. Hujuſmodi flagitium privilegiarium eſſe, & regio foro vindicari placuit Senatui Rhedonenſi ex Bellordeo controverſ. libr. 9. cap. 11. quem lubens ſecutus eſt Fevret. libr. 8. cap. 2. num. 13. Fautores hujus ſententiæ movet enormitas criminis nè quidem nominandi inter fideles, quòd delictum Preſbyteri cum muliere vel puella ſubdita pœnitentiæ causâ, eſt inceſtus ſpiritualis; Parochus enim patris loco fungitur, dum Sacramentum Baptiſmi & alia quibus renaſcimur in gratiam, miniſtrat, & concubitus cum muliere pœnitente non minùs grave eſt, quàm cum filiâ ſpirituali, eundemque pœnitentiæ modum recipit; can. non debet. 30. qu. 1. Adeoque nefaria & horrenda viſa eſt Clerici libido cum mulierculâ pœnitente, ut pœnitentiæ uſus à Nectario Epiſcopo ſublatus ſit in Eccleſiâ Conſtantinopolitanâ, quòd mulier ingenua & nobilis publicè confeſſa ſit fœdam ſibi conſuetudinem fuiſſe cum Diacono, dum pœnitentiæ causâ verſaretur in Eccleſiâ; Socrat. libr. 4. cap. 19. Idem videtur dicendum multò magis de ſtupro cum Virgine Deo dicatâ: Si quis Aſcetriam, id eſt, Monacham corruperit, vel ſollicitaverit, capite plectitur, bonaque ejus monaſterio vindicantur, & mulier cum ſuis rebus cautiori, id eſt, diſtrictiori monaſterio traditur, ex Nov. Juſtin. 123. cap. 43. quam Gratianus intexuit in can. ſi quis rapuerit. 27. qu. 1. Eòque atrocius eſt hujuſmodi delictum, quòd non unum eſt crimen, ſed triplex; Primum eſt inceſtus; can. Virginibus, ead. cauſ. & qu. Cyprian. epiſt. 62. *Quid Chriſtus Dominus & Judex noſter, cùm Virginem ſuam ſibi dicatam, & ſanctitati ſuæ deſtinatam, jacere cum altero cernit, quàm indignatur & iraſcitur? & quas pœnas inceſtis ejuſmodi conjunctionibus comminatur?* Cur Inceſtus? Quia virgo Deo dicata eſt mater ſpiritualis tamquam ſponſa Chriſti qui eſt pater noſter; can. qui abſtulerit. 12. qu. 2. & hac ſignificatione Græcis ἀμμᾶς dicitur; Pallad. hiſtor. Lauſiac. cap. 42. εὐλόγησον με ἀμμᾶ. Et mox: αὕτη γὰρ ἐστὶν ἀμμᾶς· οὕτω γὰρ καλοῦσι τὰς πνευματικὰς μητέρας. *Benedic Amma. Hæc enim*

eſt Ammas, ſic enim vocant matres ſpirituales. Sic Præpoſitæ Virginum, matres vocantur; Optatus Milevitan. libr. 2. adverſ. Donatiſt. *Invenerunt matres quas de caſtimonialibus fecerunt mulieres.* Auguſtin. epiſt. 109. *Præpoſitæ tamquam matri obediatur.* Sic Sacerdos qui Virginem conſecravit, ſi eam vitiaverit, inceſtum committit, ut potè pater ſpiritualis; Optatus. lib. 2. *Super memoratus Fœlix inter crimina ſua & facinora nefanda, ab eo comprehensâ puellâ cui mitram ipſe impoſuerat, à qua paulò ante pater vocabatur, nefariè inceſtare minimè dubitavit.* Secundum in eo crimen eſt adulterium: Adulterium enim committitur in virgine Deo dicatâ quæ eſt ſponſa Chriſti; Baſil. ad Amphiloch. can. 18. Gloſſ. in d. can. Virginibus. Ambroſ. ad Virginem lapſam. cap. 5. *Nam ſi inter decem teſtes confectis ſponſaliis, nuptiis conſummatis, quævis fœmina viro conjuncta mortali, non ſine magno periculo perpetrat adulterium; quid quod inter innumerabiles teſtes Eccleſiæ, coram Angelis & exercitibus Cœli facta copula ſpiritalis per adulterium ſolvitur.* Inceſtum magis quàm adulterium contrahi dixit Hieronym. libr. 1. adverſ. Jovinian. *Virgines enim quæ poſt conſecrationem nupſerunt, non tam adulteræ ſunt quàm inceſtæ.* Eodem ſcelere committitur etiam ſacrilegium, quia Virgo profeſſa eſt vas Deo ſacratum; d. can. Virginibus, & ibi Gloſſ. Marcus deciſ. 964. part. 1. Adulterium ſimul & ſacrilegium ineſſe dicitur in epiſtola Epiſcoporum in causâ Pictavienſis Monaſterii B. Radegundis apud Gregor. Turonenſ. libr. 9. cap. 39. *Si fortaſſis Chriſto relicto homini voluerit nubere, diabolo captivante, non ſolum ipſa quæ refugit, ſed etiam ille qui ei conjunctus eſt, turpis adulter, & potiùs ſacrilegus quàm maritus: vel quiſquis, ut hoc fieret, venenum magis quàm conſilium miniſtravit, ſimili ultione, ſicut de illâ dictum eſt, cœleſti judicio, nobis optantibus, percellatur; donec ſeparatione factâ, per competentem execrandi criminis pœnitentiam, à loco quo egreſſa fuerat, recipi meruerit & adnecti.* Imò & quartum facinus in eodem conjungitur, nimirum Apoſtaſia: unde Virgines quæ ſemel profeſſam virginitatem infringunt, dicuntur prævaricari; Synod. Ancyr. can. 18. in can. quotquot. 27. qu. 1. *Quotquot virginitatem pollicitam prævaricatæ ſunt, profeſſione contemptâ, &c.* Græcum ἀθετοῦσι τὴν ἐπαγγελίαν. Synod. Arauſican. I. can. 28. *In utroque ſexu deſertores profeſſæ caſtitatis, prævaricatores habendi.*

Stuprum Virginis conſecratæ longè adulterio gravius eſſe optimè probatur hoc argumento, quòd lege Juliâ adulterium non erat capitale, at pœna ſtupri Veſtalis erat capitalis, nempè vivæ in terram defodiebantur; Auguſtin. de civit. Dei libr 3. cap. 5. *Nam & ipſi Romani antiqui, in ſtupro detectas Veſtales Sacerdotes vivas etiam defodiebant; adulteras autem fœminas quamvis aliquâ damnatione, nullâ tamen morte plectebant:*

uſque adeò graviùs ſeveriùſque vindicanda putabant adyta divina, quàm humana cubilia vindicabant. Et quod culpam Virginis magis execrabilem & regio cognitore dignam efficit, eſt, quòd in eam incidit vis publica, & clauſtri effractio quæ regio Judici olim conceſſa etiam in causâ Pictavienſis Monaſterii; de quo Gregor. Turonenſ. libr. 10. cap. 15. Verùm ſi rem maturiùs perpendamus, atrocitas criminis non eſt idonea cauſa propter quam Epiſcopus amittat Juriſdictionem propriam; quia Eccleſia habet pœnas canonicas in ultionem hujuſce criminis. Inceſtûs ſpiritualis pœna eſt in Epiſcopis & Presbyteris, & pœnitentia quindecim vel duodecim annorum pro diſtinctione Ordinum; d. can. non debet. in laïcis excommunicatio & publica pœnitentia; d. can. Virginibus. Sub Regibus primæ ſtirpis Leubovera Abbatiſſa Monaſterii Sanctæ Crucis Pictavienſis à Chrodieldi unâ è ſacris Virginibus filiâ Chariberti inſimulata apud Epiſcopos quòd virum fœmineâ veſte amictum in obſequio haberet; Gregor. Tur. loco proximè laudato: *Tunc reſidentibus Sacerdotibus qui aderant ſuper tribunal Eccleſiæ, adfuit Chrodieldis multa in Abbatiſſam jactans convicia cum criminibus, adſerens eam virum habere in Monaſterio, qui indutus veſtimenta muliebria pro fœminâ haberetur, cùm eſſet vir manifeſtiſſimè declaratus, atque ipſi Abbatiſſæ famularetur aſſiduè.* Nec invidioſum quod obtinuit Epiſcopos de probro ſacrarum Virginum cognoſcere: nam & Pontifices de pollutis Veſtalibus pœnas ſumebant; Dionyſ. Halicarnaſſ. libr. 2. τιμωρίαι τε ἐπὶ τοῖς ἁμαρτανομένοις κεῖνται μεγάλαι, ὧν ἐξετασταί τε καὶ κολασταὶ κατὰ νόμον εἰσὶν οἱ ἱεροφάνται. *Pœnæ delinquentibus graves conſtitutæ, quarum arbitri & exactores ſunt ex lege Pontifices.* De inceſtu cauſam dixit apud Pontificem Maximum, aſſidente Collegio Pontificum, Poſthumia virgo Veſtalis ob mundiorem cultum in ſuſpicionem adducta; Livius libr. 4. *Eodem anno Poſthumia virgo Veſtalis de inceſtu cauſam dixit, crimini obnoxia ob ſuſpicionem propter cultum amœniorem, ingeniumque liberius quàm Virginem decet, parum abhorrens famam, ampliatam deinde abſolutam, pro Collegii ſententiâ Pontifex Maximus abſtinere jocis, colique ſanctè potiùs quàm ſcitè juſſit.* Eodem judicio damnata Minucia Veſtalis; idem Livius libr. 8. *Minucia Veſtalis ſuſpecta primò propter mundiorem juſtò cultum, inſimulata deinde apud Pontifices ab indice ſervo, cùm decreto eorum juſſa eſſet ſacris abſtinere, familiamque in poteſtate habere, facto judicio viva ſub terram ad portam Collinam dexterâ viâ ſtratâ defoſſa.* A Domitiano jure Pontificis Maximi damnata & Cornelia Veſtalis, adhibito Collegio Pontificum; Plin libr. 4. epiſt. 11. *Cùm Corneliam maximam Veſtalem defodere vivam Domitianus cupiſſet Pontificis Maximi jure, ſeu potiùs immanitate Tyranni, licentiâ Domini, reliquos Pontifices, non in Regiam, ſed in Albanam*

nam villam convocavit. Aliis placet ſtuprum à laïco illatum ſacræ Virgini, eſſe crimen mixtum, id eſt, utriuſque fori ut ſacrilegium, & præventioni locum eſſe; Aufrer. de poteſtat. ſecul. regul. 4. fallent. 11. Nuper tamen Senatus Toloſanus judicavit commune id eſſe delictum, & Virgo profeſſa cujus nomini parcimus, ſtupri inſimulata, reddita eſt Judici Regulari.

CAPUT VIII.

Inceſtus ſimplex & Sodomia ſunt fori Eccleſiaſtici in Clericis.

INcestus ſimplex an ſit delictum commune, an privilegiarium, quæſitum eſt. Quibuſdam placuit inceſtum foro ſeculari concedi propter enormitatem flagitii, inceſtus enim eſt graviſſimum crimen jure gentium prohibitum; L. ſi adulterium. §. quare. ff. ad L. Jul. de adulter. Et hoc eſt quod ait Papinianus in L. ult. ff. de condict. ſine cauſ. jure gentium inceſtum committi, id eſt, culpari ob prohibitionem ipſius quæ proficiſcitur ex jure gentium, quia natura ſeu naturalis ratio hujuſmodi commixtionem abhorret: quam ob cauſam etiam Perſis & Macedonibus inceſtum exprobrat Tertullian. Apologetic. cap. 9. *Perſas cum ſuis matribus miſceri Cteſias refert: ſed & Macedones ſuſpecti, quia cùm primùm Oedippum tragediam audiſſent, ridentes inceſti dolorem,* ἤλαυνε, dicebant, εἰς τὴν μητέρα. Inceſti crimen adulterio gravius; d. L. ſi adulterium. §. nonnunquam. can. adulterii 32. qu. 7. ideòque inceſti pœna eſt capitalis; d. L. ſi adulterium, & ibi Barthol. quod jus reppetendum eſt ex 12. tabulis; M. Tull. 2. de legib. *Inceſtum Pontifices ſupremo ſupplicio ſanciunto.* Inceſti matrimonii minor eſt pœna, nimirum confiſcatio bonorum & deportatio, cinguli ſpoliatio & verberatio, ſi viles ſint perſonæ; auth. inceſtas. C. de inceſt. nupt. Enormia autem flagitia potiùs per mundi Judices, quàm per Antiſtites & Rectores Eccleſiarum vindicantur; can. ſunt quædam 23. qu. 5. Inceſtus tamen nequaquam eſt extra metas Juriſdictionis Eccleſiaſticæ: Primò, licet inceſtus gravior ſit, non effugit Juriſdictionem Eccleſiaſticam, quia Eccleſia ſuas habet pœnas in ejus ultionem, & re cognitâ quia impares habet pœnas, reus tradendus eſt Judici ſeculari puniendus; cap. cùm non ab homine, de judic. cap. novimus, de V S. Secundò, diſciplinæ Eccleſiaſticæ intereſt etiam in gravioribus Clericos non eripi Judici Eccleſiaſtico, nè eorum culpa lateat

proprium Judicem, & obſervantiâ proprii Judicis Clerici faciliùs in officio, & obſequio contineantur. Tertiò inceſtus non numeratur inter crimina privilegiaria quorum cenſum habuere Gallicani ſcriptores. Hoc religionis ſenſu æquior Eccleſiaſticæ diſciplinæ arbiter Senatus Toloſanus conſtanter judicavit Inceſtum commune delictum eſſe in Clericis ſuo, id eſt, Eccleſiaſtico Judici reddendum: Ita ſolemniter judicatum anno 1642. 9. Maii per orante Nicolao Pariſotio celeberrimo Advocato in cauſa Rudolphi Regis Præpoſiti Uceticenſis, adulterii & inceſtûs incuſati; Idemque ante judicatum anno 1636. 15. Aprilis in caſu Puteoli Preſbyteri, qui de inceſto reus factus erat apud Convenarum Epiſcopum.

De Sodomia pariter diſputatum eſt an commune delictum eſſet, an privilegiarium. Qui privilegiarium aſſerunt, quos inter Fevret. libr. 8. cap. 2. num. 14. moventur atrocitate criminis quod tantò gravius eſt inceſto, quantò inceſtus gravior eſt adulterio, quòd contra naturam committatur; d. can. adulterii, unde extraordinariæ voluptatis nomine intelligitur, can. in eo fornicator 32. qu 4. Eoſdem movet quod Sodomiæ pœna eſt capitis; L. cùm vir nubit. C. ad Jul. de adulter. Nov. Juſtin. 77. ut non luxurientur homines contra naturam; Marc. tom. 1. qu. 508. Hac lege Hugo Spenſerius unus è Primoribus Anglicis Judicio Baronum Angliæ ob Sodomiam & hæreſim capite damnatus memoratur à Froſſardo vol. 1. cap. 14. Sodomiæ & pœna ignis; Albert. Argentinenſ. in chronic. *Mediolanenſis quendam de Sodomia damnatum ducere edecreverant ad cremandum, ut Alemannis egredientibus ad videndam, clauſis portis Regem occiderent deſolatum.* Verius tamen eſt Sodomiam in Clericis eſſe fori Eccleſiaſtici, quia ſapit hæreſim; ex quo Bugeres ſeu Bugrii & hæretici promiſcuè accipiuntur. Notum eſt quod ſcripſit Froſſard. vol. 4. cap. 7. de Betiſacio quæſtore Joannis Ducis Bituricenſis, qui peculatûs delatus, ſe ultrò faſſus eſt Bugerem & hæreticum, quò declinaret Judicem ſecularem: quo audito ſtatim redditus eſt Officiali Biterrenſi. Eodem & jure Clericus qui polluit ſtatuam muliebrem, quod eſt turpiſſimum Sodomiæ genus, à Judice Eccleſiaſtico depoſitus, & in perpetuum ergaſtulum truſus eſt; Ivo Carnotenſ. epiſt. 166. *De Presbytero qui in ſtatua fœminea ſacramenta Eccleſiaſtica prophanavit, breviter reſpondeo quia ut ſacrilegus & idololatra judicandus eſt, quem ſi tractare vultis ſecundùm cenſuram canonicam, oportet ut adhibitis vobis aliis quinque Epiſcopis, publicè detractis ſacerdotalibus indumentis, per ſingulos eum gradus deponatis, & depoſitum perpetuo carcere damnetis, aut in æternum exilium detrudatis.* Et quòd Clericum Sodomiticum ab Officiali ad Laïcum Judicem revocatum, & ſententiâ ipſius ultimo ſupplicio affectum ex Thuano re-

fert auctor Pontificiæ Juriſdictionis hiſtoriæ libr. 4. cap. 3. num. 11. non uſquequaque convellit Juriſdictionem Eccleſiaſticam: idem enim fatetur Judicem Laïcum hunc ad ſe non priùs revocaſſe, quàm ſemel & iterum interpellato Ordinario ceſſante.

CAPUT IX.

An queſtio Raptûs ſit fori Eccleſiaſtici quoad Clericos.

AN Raptus ſit crimen civile, & ipſius cognitio ſpectet ad Judicem ſecularem an Eccleſiaſticum, quæſitum eſt. Ubi agitur inter Laïcos, nihil eſt quòd dubitetur eſſe crimen civile, & ſpectans ad Judicem ſecularem; L. raptores C. de Epiſc. & Cleric. L. unic C. de rapt. virgin. Nov. Juſtin. 143. & hoc ſatis intelligimus ex genere pœnæ, quæ eſt capitis & publicationis bonorum; d. L. raptores: aliàs ſi Eccleſia ratione peccati cognoſceret de raptu inter Laïcos, facilè & liceret evacuare Juriſdictionem temporalem, quod ferendum non eſſet; Cyn. & Bald. in auth. Clericus. C. de Epiſc. & Cleric. Marc. qu. 2. vol. 1. & qu. 462. vol. 2. Etiam quoad Clericos videtur idem dicendum, raptûs cognitionem eſſe Judicis ſecularis, quia raptus non committitur ſinè vi publicâ quæ omnino eſt fori regii, & in eo offenditur libertas eligendi matrimonii, quæ maximè ſpectat ad rempublicam; L. Titio centum. §. Titio centum. ff. de condit. & demonſtrat. & ita delicatula eſt, ut nuptias etiam reſcripto Principis conciliari vetetur; L. unic. C. ſi nupt. ex reſcript. petant. Conc. Pariſ. 1. can. 6. can. nullus. 32. qu. 2. Symmach. libr. 1. epiſt. 4. Caſſiodor. 7. var. 40. 46. Juriſdictioni tamen Eccleſiaſticæ ſuas eſſe partes in cognitione raptûs tam in Clericos quàm in Laïcos argumento eſt, quòd raptûs pœna in Clericis eſt depoſitio, in Laïcis excommunicatio, ex Conc. Chalcedonenſ. can. 17. can. eos qui can. de puellis. 32 qu. 2. can. ſtatutum. 27. qu. 2. quod jus altiùs repetendum quàm è Concilio Chalcedonenſi: Raptorem enim puellæ ſe excommunicatum denunciaſſe, & locis quibuſcumque ſuſciperetur cum rapta ſacris interdixiſſe indicat Baſil. epiſt. 244. Ejuſdem argumenti eſt quòd ſuſcepti ex raptore cum rapta arceantur à ſacris Ordinibus, niſi cum eis diſpenſetur ob neceſſitatem, vel utilitatem Eccleſiæ, & meritorum prærogativam; Synod. Meldenſ. can. 64. Inde diviſis tribunalibus de raptu cognitum per Judices ſeculares & Eccleſiaſticos, ubi Balduinus Comes Juditham Caroli Calvi filiam

ſine aſſenſu patris duxit uxorem ; cum raptore legibus actum, & poſtquàm is lege Francorum, id eſt, civili judicio damnatus eſſet ; idem ſententiâ Epiſcoporum diris excommunicationis proſcriptus, deſiderante Rege ; Capitul. Carol Calvi tit. 30. cap. 5. *Filiam noſtram Judith viduam ſecundùm leges divinas & humanas ſub tuitione Eccleſiaſtica, & regio mundebrerdo conſtitutam Balduinus ſibi furatus eſt in uxorem, quem poſt legale judicium Epiſcopi regni noſtri excommunicaverunt ſecundùm ſacros Canones, & diffinitionem ſancti Gregorii Papæ qui dicit, &c.* Quæſtio raptûs non eſt aliena à Judice Eccleſiaſtico, quia annexa eſt quæſtioni matrimonii : verùm quæſtio raptûs eſt præjudicialis, id eſt, prius de ea quæritur, quàm Judex Eccleſiaſticus attingat cauſam matrimonii, ex Conſtit. Melodunenſ. artic. 25. Jo. Paponius. in Syntagmat. arreſt. tit. de raptu, arr. 2. Carond. 1. Pandect. cap. 13.

CAPUT X.

Crimen falſæ Monetæ, & crimen falſi cujus ſint fori.

CRIMEN falſæ Monetæ eſt privilegiarium de jure, quia vitio Monetæ crimen læſæ-Majeſtatis committitur, & pœna capitis irrogatur ; L. quicumque. ff. ad. L. Cornel. de falſ. L. ſi quis nummos. C. de falſ. monet. Nimirùm jus cudendæ monetæ eſt de Regalibus; cap. unic. quæ ſunt Regalia in uſib. feudor. cap. quantò, de jurejur. Ob id Ariandrum Ægypti Præfectum capite puniit Darius Rex Perſarum, quòd æmulatione nummi aurei à ſe fuſi, argenteum cudiſſet; Herodot. libr. 4. Perennium unum è carioribus amicis morte multavit Commodus, viſis nummis ejus vultu ſignatis ; Herodian. libr. 1. Et quidem jus cudendæ monetæ Imperatoribus ita proprium fuiſſe notum eſt, ut vel ipſi Perſarum Reges nummi aurei ſuâ imagine inſignis cuſione abſtinerent, & primi omnium Francorum Reges, ſpretâ majeſtate Imperii Romani nummum aureum ſuâ imagine ſignarint : Procop. de bello Gothic. libr. 3. Hac de cauſa Mediolanenſes pactis conditionibus pacis Friderico I. jus cudendæ monetæ & alia Regalia remiſere ; Guntherus Ligurini libr. 8.

At primùm Ligures ſuper hoc à Rege rogati
Vectigal, portus, cudendæ jura monetæ
Cumque molendinis telonia, flumina, pontes,
Id quoque quod fodrum vulgari nomine dicunt

Et capitolitium certo ſub nomine cenſum,
Hæc Ligures ſacro tribuerunt omnia fiſco.

De quo & Radevicus meminit libr. 1. de geſt. Frideric. cap. 41. Ut verò falſæ monetæ vitio occurreretur, extra conſpectum Principis monetam, id eſt, officinam monetæ alio loco eſſe quàm in Palatio vetuit Carolus Magnus; qua de re præter Capitular. 18. libr. 2. extat aliud ejuſmodi à Jacobo Sirmundo editum. *Ut in nullo loco moneta percutiatur niſi ad curtem: & illi denarii palatini mercentur, & per omnia diſcurrant.* Et poſt eum Carolus Calvus capitulo 31. art. 12. *Sequentes conſuetudinem prædeceſſorum noſtrorum ſicut in illorum capitulis invenitur, conſtituimus ut in nullo loco alio in omni regno noſtro moneta fiat, niſi in Palatio noſtro, &c.* Hinc & cognitio criminis adulterinæ monetæ pertinet ad Judicem Regium, non ad Judices inferiores; Chopin. de doman. libr. 2. tit. 7. num. 17. 18. Et bona damnatorum ob crimen falſæ monetæ addicuntur fiſco regio, non inferiori domino temporali; L. 1. C. de bon. vacant. libr. 10. Chopin. eod. loc. num. 13. Guid. Pap. qu. 76. Bodin. 1. de repub. cap. 10. Non deſunt tamen Juriſdictionis Eccleſiaſticæ veſtigia in judicio hujuſce criminis in Clericos. Clericum falſæ monetæ reum ab ordine & beneficio depoſuit Ivo Carnotenſis Epiſcopus, & cùm reus appellaſſet ad Urbanum II. Pontificem, & litteras abſolutionis per ſubreptionem ab eo elicuiſſet, amarulentam hac de re ſcripſit epiſtolam ad Pontificem quæ eſt 25. cujus ecce particula: *Hoc ideò ſuggero ſanctitati veſtræ, quia quidam Clericus noſtræ urbis, falſis delationibus aures veſtræ pietatis jam ſecundò pulſavit dicens, ſe per conjecturas accuſatum, & de ſola ſuſpectione proſcriptum. Sed cauſa illa propter quam à Clero ſeparatus eſt, tam manifeſtis indiciis eſt revelata, tam certâ accuſatione publicata, tam evidenti exitu comprobata, ut nemini non tantùm civium, ſed etiam comprovincialium dubium ſit, quin in domo ſuâ falſam monetam fabricari fecerit, & in quadam Eccleſia ejuſdem præpoſituræ, quam ei Gaufridus vendiderat, contra voluntatem omnium fratrum. Hoc publicum facinus, & quædam ejus horrenda flagitia, Deo volente, vera eſſe probabo ſuo tempore in veſtrâ præſentiâ. Ideò Sacramentum quod mihi obtulit, intuitu caritatis nolui ſuſcipere, ſciens eum peccatum perjurii peccato priori velle ſuperponere: tamen propter reverentiam veſtræ paternitatis ad quam confugerat quamvis doloſè, interim volui ei reditus unius præbendæ integerrimè dare, & cibum mecum in menſa, donec poſſem de hoc negotio in præſentia veſtra agere, & conſilio veſtro quæ reſtituenda viderentur, miſericorditer reſtituere.* De quæſtione falſi incidente in contractu regio ſigno munito, cognitio quoque pertinet ad ſolum Judicem regium: licet enim quæſtio falſi incidens liti civili ſortiatur eundem Judicem, quem lis principalis; L. ſi lis pecuniaria. C.

ad leg. Cornel. de falſ. L. quoties. C. de Judic. tamen ſi falſum committatur in contractu regio ſigno ſancito, cognitio eſt ſolius Judicis regii, quòd eo potiſſimum injuria fiat majeſtati Principis; Chopin. loco modò laudato. num. 51. Imbert. libr. 3. Inſtitut. cap. 6. Clericus etiam falſum deponens apud Judicem ſecularem, ex delicto eum Judicem ſortitur, licèt aliàs incompetentem; L. nullum, & ibi Gloſſ. C. de teſtib. quod in Galliâ ſervari quoad pœnam pecuniariam tradunt Aufrer. de poteſt. ſecular. reg. 1. fallent. 2. Benedict. in cap. Raynut. in verb. & uxorem deciſ. 2. num. 142.

CAPUT XI.

Infractio Salvæ-gardiæ Regiæ pertinet ad Juridicum Regium.

INTER privilegiaria crimina cenſetur & infractio ſalvæ-gardiæ, id eſt, commiſſum in fraudem tuitionis ſeu ſecuritatis cuipiam conceſſæ à Principe; veluti ſi quis poſitus ſub cuſtodiâ Regis vulneratus vel occiſus ſit, vel damno affectus in rebus ſuis, quia in eo majeſtas Principis offenditur. Salva gardia eſt proprium beneficium Principis, tum quoad res, tum quoad perſonas; ſolius Principis eſt imponere titulos prædiis alienis, vel vela regia ſuſpendere ad ſecuritatem prædiorum; L. 1. & 2. C. ut nemo privat. titul. præd. imponat. vel vela regia ſuſpendat. Eadem ſunt quæ cortinæ regiæ; Ambroſio epiſt. 33. *Dum hæc tracto, ſuggeſtum eſt mihi cortinas regias eſſe collectas, refertam autem populo baſilicam, præſentiam mei poſcere.* Et mox: *Exactus eſt totus ille dies in mœrore noſtro, ſciſſæ tamen ab illudentibus pueris cortinæ regiæ.* Adeo propria erat Principis hujuſmodi impoſitio titulorum ſeu velorum regiorum, ut non liceret privatis potentiorum nomine titulos prædiis imponere; L. unic. C. de his qui potentior nomine titul. prædiis affigunt. Hac de re Auguſtin. in pſalm. 21. ubi affatur hæreticum: *Quid ad defenſionem poſſeſſionis tuæ titulos Chriſti poſuiſti? Nonnè hoc faciunt nonnulli in domo ſua? Nè domum ipſius invadat aliquis potens, ponit ibi titulos potentis, titulos mendaces: ipſe vult eſſe poſſeſſor, & frontem domus ſuæ vult de titulo alieno muniri; & cùm titulus lectus fuerit, conterritus quis potentiâ nominis, abſtineat ſe ab invaſione.* Et idem de verbis Domini Sermon 62. *Hæretici & ſchiſmatici de furtis Dominicis peculia ſibi fecerunt, & greges non Chriſti, ſed ſuos contra Chriſtum paſcere voluerunt. Planè in ipſis deprædationibus ſuis titulum illius poſuerunt, ut prædæ ipſorum quaſi defenderentur per titulum potentis. Quid facit Chriſtus quando tales convertuntur, qui*

foris ab Eccleſiâ titulum ejus baptiſmatis acceperunt? Ejicit prædatorem, titulum non deponit, & poſſidet domum; quia invenit ibi titulum ſuum. Eccleſiæ interdicta eſt & hujuſmodi impoſitio titulorum prædiis alienis, velut propria Principis; Gregor. 1. libr. 4. epiſt. 44. ex Canon. conſuetudo. 16. qu. 6. *Conſuetudo nova in Eccleſia hac, & valdè reprehenſibilis erupit, ut cùm rectores ejus patrimonii urbana vel ruſtica prædia juri illius petere poſſe ſuſpicantur, fiſcali more titulos imprimant, atque hoc quod competere pauperibus æſtimant, non judicio, ſed manibus defendant.* Idem quoque Pontifex libr. 4. epiſt. 18. queritur de Stephano Chartulario quòd nomine fiſci bona ſingulorum invaderet, & indictâ causâ titulos prædiis & domibus imponeret. Idemque libr. 1. epiſt. 63. quia audiſſet domum Petronii Notarii Romanæ Eccleſiæ à Conſtantio defenſore non jure titulatam, mandavit ut titulo depoſito domum Theodoræ relictæ Petronii reſtitueret ſine morâ. Solius Principis eſt etiam privatis tuitionem concedere, pro ſecuritate perſonarum, nè à potentioribus opprimantur; Caſſiodor. 4. var. 41. *Sed nè cujuſquam forſitan plectenda temeritas, in te impetus reparare poſſit audacia, Patricii Albini, ſalvis legibus, tuitio te deputata communiet.* Et hoc apertiùs elucet ex tuitionis formulâ quam idem Auctor dictavit 7. var. 39. Hoc jure in Galliâ qui tuitionem impetraſſent à Principe, dicebantur poſiti in verbo Regis; Gregor. Turonenſ. libr. 9. cap. 27. de puellâ quæ Amalonem Ducem pudicitiæ ſuæ intentantem necaverat: *Verùm etiam præceptionem tribui juſſit* (Guntchramnus Rex) *ut in verbo ſuo poſita, à nullo unquam parentum defuncti illius, in aliquo moleſtiam pateretur.* Quò pertinet Marculfi formula libr. 1. cap. 24. Pariter Principis eſt privatis tribuere defenſores quos Græci ἐκδίκους, cum Epiſcoporum proviſione, id eſt, conſilio & aſſenſu, nè pauperes à potentioribus conterantur; Conc. Carthag. V. can. 9. can. ab Imperatoribus 23. qu. 3. & Capitul. 31. libr. 5. Itidem Regis eſt præbere ſalvum conductum; Ivo Carnotenſ. epiſt. 9. ad Philippum I. Regem. *Quicumque autem illi ſunt, ſi conductum bonum mihi, & his qui mecum ſunt miſeritis, ut ſecuri ſimus in eundo & redeundo, & apud vos morando, paratus ſum in præſentia veſtra æmulorum meorum objectionibus reſpondere.* Et Guill. Brito Philippid. libr. 6.

Nec ſalvum præſtar viris pendente querelâ
Conductum, juris ut poſtulat ordo, volebat.

Ex conſuetudine tamen Reginæ velut auguſtæ majeſtatis participes tuitionem conceſſêre; Gregor. Tur. libr. 9. cap. 19. *Quoniam Regina Brunichildis in verbo ſuo poſuerat Sichariam.* Inclinante regni ſtatu, etiam

Duces & Comites eodem jure uſi ſunt; Hildebert. Cenomanenſ. epiſt. 26. ad quamdam Comitiſſam: *Epiſcopo Carnotenſi conductum, ſicut fertur, providiſti ad Concilium profecturo: quod ſi ita eſt, præfatæ gratiæ beneficium mihi communices, exoro.* Et Innocent. III. in cap. accedens 1. ut lit. non conteſt. de Guillielmo Vicecomite qui ſuſpectum habebat Comitem Britanniæ: *Et licet*, inquit, *litteras non habuerit de conductu.* Epiſcopi etiam in negotiis Eccleſiaſticis idem jus tentarunt; Ivo Carnotenſ. epiſt. 50. ad Richerium Senonenſem Arch. *Unde rogo manſuetudinem veſtram, ut à Pieveris uſque ad vos ſecurum mihi conductum præparetis.* Rebus tamen reſtitutis, omne jus patrocinii publici rediit ad Principem: inde infractio ſalvæ-gardiæ meritò pertinet ad ſolum Judicem regium etiam adversùs Clericos; Gall. qu. 3. Guid. Pap. qu. 437. Aufrer. de poteſt. ſecular. ſuper Eccleſ. regul. 1. fallent. 12. Benedict. in cap. Raynut. in verb. & uxorem deciſ. 2. num. 147. Chaſſan. in conſuet. Burgund. Rubric. *Si aucun commet larcin*, verb. *s'il n'a grace.* num. 81. Imbert. libr. 3. cap. 6. Bacquet. de jurib. juſtit. cap. 7. num. 32. Hoc jure Dux Lotharingiæ majeſtatis reus factus apud Carolum VI. quòd regia ſigna quæ erant appoſita in argumentum regiæ ſalvæ-gardiæ in loco eminentiore, apud municipium novi Caſtelli in Lotharingia ſuſtuliſſet; Juvenal. de Urſinis in vit. Caroli VI. ad ann. 1412. *Et envoya-t-on faire certain exploit audit lieu de par le Roy, dont le Duc de Lorraine feut mal content, & feit prendre des Officiers Royaux qui faiſoient ledit exploit, & de ceux à la requeſte deſquels il ſe faiſoit: & encore feit-il pis, car il y avoit des Pannonceaux, & Eſcuſſons aux armes du Roy en la Ville qu'on y avoit attachez en aucun lieu en ſigne de ſauvegarde, leſquels il feit prendre & lier à la queüe de ſon cheval, & les traiſnoit, laquelle choſe venuë à la connoiſſanc des Gens du Conſeil du Roy, feut deliberé qu'on luy feroit ſon procez comme à crimineux de leze-Majeſté, & feut adjourné à comparoir en perſonne en la Cour de Parlement, &c.*

CAPUT XII.

CAPUT XII.

Privilegiarii caſus ſunt offenſio Magiſtratuum officio fungentium, & infractio Regiarum Conſtitutionum.

PRivilegiariorum caſuum cenſum implet offenſa quæ per Clericos infertur Magiſtratui Regio officio ſuo fungenti, quia ejus injuria ſpectat ad Principem, L. quiſquis. C. ad leg. Jul. majeſt. & quilibet Magiſtratus poteſt Juriſdictionem ſuam defendere pœnali judicio; L. 1. ff. ſi quis jus dicent. Neque hoc invidioſum eſt, quoniam etiam Judices Eccleſiaſticos, impedientes Juriſdictionem ſuam propria authoritate poſſe punire volunt Pontifices; cap. 1. de offic. delegat. cap. ex parte, de US. cap. Romanâ, de pen. in 6. cap. dilecto, de ſentent. excommunicat. eod. De jure ſi Magiſtratus municipalis ſervum alienum, honorem ornamentaque ſua, id eſt, inſignia dignitatis petulanter intemptantem, virgis ceciderit, non tenetur injuriarum; 1. item apud Labeonem. §. unde quærit. ff. de injur. L. 4. C. eod. quia injuriam feciſſe non videtur Magiſtratus, qui dignitatis contumeliam repellit; Aſcon. verr. 3. *Qui poteſtatem ſuam in adminiſtrando non defenderit, imminuti Magiſtratus veluti majeſtatis læſæ reus eſt.* Non omittendum hoc loco quod memoratur de Severo tum Legato Proconſulis Africæ, quòd plebeïum in ejus amplexum ruentem fiduciâ antiquæ familiaritatis, flagris ceciderit cum elogio; Spartian. in ejus vita: *In qua Legatione, cum eum quidam municipium ſuorum Leptitanus, præcedentibus faſcibus, ut antiquum contubernalem ipſe plebeïus amplexus eſſet, fuſtibus eum ſub elogio ejuſdem præconis cecidit: Legatum Populi R. homo plebeïus temerè amplecti noli.* Hoc jure ſi Clericus quid injuriâ fecerit adversùs Judicem regium officio fungentem, poteſt ab eo coërceri; Aufrer. de poteſt. ſecular. regul. 1. fall. 14. Chaſſan. in conſuet. Burgund. rubr. *Si aucun commet larcin.* verb. *s'il n'a grace.* num. 82. & ſeqq. Hujus juris non inſcius Thomas Cantuarienſis Archiepiſcopus, cùm Henricum II. Regem Anglorum adversùs Clericum quemdam ob contumeliam illatam Juſticiario regni, & ejus occaſione adversùs univerſum Clerum valdè exaſperatum ſentiret, publicè eum ab officio & beneficio in tempus ſuſpenſum virgis cædi juſſit, ut Regis animum emolliret; nec hoc pacto Regi ſatisfacere potuit eum depoſcenti ad pœnam corporalem; quâ de re Auctores vitæ S. Thomæ. libr. 1. cap. 22. *Illud etiam minimè prætermittendum, quòd circa illud tempus Philippus de*

Lydrois Canonicus Juſticiarium Regis quibuſdam contumeliis affecerat. Propter quòd Rex non ſolùm adversùs ipſum, ſed potiùs adversùs totius regni Clerum exaſperatus videbatur: (Solet quippe mox in tantam cujuſvis officii profeſſionem conferri, ſi quid fortè turpiter, vel enormiter ab aliquibus de profeſſione admittitur.) Verùm querelâ ad Archipræſulem delatâ, dictus Clericus etiam ſupra modum delicti, ut vel ſic faciliùs quieſceret Regis indignatio, eſt punitus publicè, ſcilicet virgarum diſciplinæ adjudicatus, & per annos aliquot ab omni officio & Eccleſiaſtico beneficio quod in regno habebat, ſuſpenſus: verùm cùm Regi non ſufficeret hoc, videbatur potiùs Rex reum Clericum ad aliquam pœnam corporalem depoſcere, &c.

Privilegiariis caſibus accenſetur & infractio Regiarum Conſtitutionum, maximè earum quæ ſpectant ad libertatem regni; putà ſi Clerici delinquant adversùs Conſtitutiones Regias, cauſam dicunt apud regium Judicem; Aufrer. in clem. 1. de offic. ordinar. Imbert. libr 3. inſtit. for. cap. 3. num. 1. Hoc jure Presbyteri celebrantes nuptias vetitas filiorumfamilias ſine conſenſu parentum, conveniuntur apud Judicem regium; Ferron. in conſuetud. Burdegalenſ. tit. de dote §. 2. Tranſgreſſionem Donatiſtarum principalium juſſionum ad cognitionem Judicis ſecularis pertinere inſinuat Gregor. 1. libr. 5. epiſt. 63. ad Mauritium Auguſtum: *Qualiter autem pietatis veſtræ ſerenitas contra Donatiſtarum flagitioſiſſimam pravitatem conſideratione juſtitiæ, & ſinceriſſimæ religionis zelo commota ſit, directarum lucidiſſimè tenor inſinuat juſſionum. Sed venientes viri Reverendiſſimi ex Africanâ Provinciâ Epiſcopi, aſſerunt ita eſſe incautâ diſſimulatione poſtpoſitas, ut nec Dei illic judicium haberetur in metu, nec principales hactenùs juſſiones ſortirentur effectum. Sed quia cauſa ipſa ſecularis Judicis intererat, eoſdem Epiſcopos ad pietatis veſtræ exiſtimavi eſſe veſtigia dirigendos; ut per ſemetipſos ſereniſſimis auribus ſuggerant, quæ ſe fatentur pro Fide Catholicâ pertuliſſe.*

CAPUT XIII.

Crimen conſpirationis in Epiſcopos cujuſnam ſit fori. Genus criminis olim frequens in Galliâ.

DETESTABILE crimen eſt tam in Clericis quàm in laïcis conſpiratio adversùs Epiſcopos, quæ Græcis dicitur φρατρία; Conc. Chalced. can. 28. can. conjurationum 11. qu. 1. Deteſtabile, inquam, crimen quod non ſolùm Eccleſiaſticæ, ſed etiam ſeculares damnant leges; can. conſpirationum ead cauſ. & qu. Nimirùm hujus flagitii pœna in Clericis eſt depoſitio, in laïcis excommunicatio; can. conſpirationum ead. cauſ. & qu. In laïcis proſcriptio bonorum, & ultimum ſupplicium: Ex conſtitutione enim Honorii, Clerici prohibentur illicita & tumultuoſa conventicula celebrare, etiam extra Eccleſiam in privatis ædibus, proſcriptionis domûs periculo imminente domino ædium qui eos ſuſceperit; L. conventicula. C. de Epiſc. & Cleric. Et Conſtitutione Marciaani vetitum eſt nè ſeditio vel tumultus, vel conclamatio fiat in Eccleſiis ſub pœnâ ultimi ſupplicii; & ſi tumultus moveatur in Eccleſiis, liceat adire Judicem, & legitimum expoſcere præſidium; L. denunciamus, de his qui ad Eccleſ. confug. Perſæpè hujuſmodi tumultus in Eccleſiis ſuborti occaſione electionis Epiſcoporum, in quâ plebs in varias partes diſtracta plerumque proſiliebat ad tumultus & cædes, uti fœdo exemplo evenit in electione Damaſi Pontificis factâ, competente Urſicino: quâ de causâ multi è fautoribus ſchiſmatis ſupplicio affecti à Maximino Præfecto urbis; de quo Ammian. libr. 27. & Socrat. libr. 4. cap. 20. Et ob eandem cauſam, fortè ut vitaretur ſeditio & tumultus in electionibus, plebem arceri ab electione Epiſcoporum voluit Synod. Laodicen. can. 13. can. non eſt permittendum 63. diſt.

Conſpirationis in Epiſcopos crimen eò graviùs puniendum fuit etiam adhibito judicio ſeculari, quòd fuit frequentius maximè in Galliâ; Callixtus epiſt. 2. ad Epiſcopos Galliæ, ex d. can. conſpirationum: *Conſpirationum crimina veſtris in partibus vigere audivimus, & plebes contra Epiſcopos ſuos conſpirare nobis manifeſtum eſt, &c.* Inde ut conſuleretur ſecuritati Epiſcoporum, Synod. Vvormatienſ. can. 74. repetiit Canonem 18. Synod. Chalced. de conſpiratione in Epiſcopos. Tumultuantes in Eccleſiis & conſpirantes adversùs Epiſcopos ſubeunt etiam Judicem forenſem, quia pro reis divinæ majeſtatis, & ſeditioſis habentur; quorum

pœna eſt capitalis; L. 1. & 2. C. de ſeditioſ. L. ſi quis aliquid. §. 2. ff. ad L. Jul. majeſtatis: & ita in cauſâ Pictavienſis Monaſterii, cognitio ſeditionis & tumultûs ab ipſis Epiſcopis rejecta ad Judicem regium; Gregor. Tur. libr. 10. cap. 15. *Hæc autem Childebertus Rex audiens, legationem ad Guntchramnum Regem direxit ut ſcilicet Epiſcopi conjuncti de utroque regno, hæc quæ gerebanur ſanctione canonicâ emendarent. Ob hanc cauſam Childebertus Rex mediocritatis noſtræ perſonam cum Ebregeſilo Agrippinenſi, & ipſo urbis Pictavæ Maroveo Epiſcopo juſſit adeſſe: Guntchramnus verò Rex Gundegiſilum Burdegalenſem cum provincialibus ſuis, eò quòd ipſe Metropolis huic urbi eſſet. Sed nos reſultare cœpimus dicentes, quòd non diſcederemus ad hunc locum, niſi ſæva ſeditio, quæ per Chrodieldem ſurrexit, Judicis diſtrictione prematur: Pro hâc causâ Macconi tunc temporis Comiti prolata præceptio eſt, in qua jubebatur ut hanc ſeditionem, ſi reſiſterent, vi opprimeret, &c.* Adeò deteſtabile eſt crimen conſpirationis adversùs Epiſcopos, ut civitas Scyllacænorum quæ eſt in Calabriâ, Sede Epiſcopali multata ſit ob geminam cædem ſuorum Antiſtitum, & Parochiæ vice tradita viciniori Epiſcopo regenda; can. ita nos. 25. qu. 2. Et ſi Epiſcopus occiſus fuerit, alter in ejus locum non ſubrogatur, donec rei detecti & puniti fuerint, nè fortè ſcelus impunitum maneat; Ivo decret. part. 10. cap. 19.

CAPUT XIV.

Venatio pro crimine. Privatis non licet foreſtam inſtituere ſine conſenſu Principis. Caſtitia ſunt caſæ in ſylvis cuſtodiæ causâ.

APUD Anglos venatio quæ jure naturali ſingulis permiſſa eſt in oblectamentum, lege converſa eſt in maleficium; & crimina inter privilegiaria poſt homicidium qualificatum ſive murdrum, & incendium locum tenuit forisfactum foreſtæ, id eſt, transgreſſio interdicti venationis in ſylvis regiis, tam in Clericis quàm in laïcis, ita ut ſi quis Clericus vel laïcus venaretur in ſylvâ regiâ, non alium quàm regium Judicem ſubiret. Henricus I. Rex Anglorum venationis ſtudio ferocior venationem ferarum in universâ Angliâ ſibi peculiarem fecit; pedes canum quotquot inventi in viciniâ ſylvarum, uno pede debilitari juſſit; vix paucis è Nobilioribus & familiaribus propriis in ſaltibus venandi copiam fecit; Orderic.

Vital. libr. 11. Ejuſdem legibus violationis foreſtæ pœna fuit bonorum proſcriptio, vel truncatio membrorum; quò ſpectat Jo. Sariſber. Policratic. libr. 1. cap. 4. *Quodque magis mirere, pedicas parare avibus, laqueos texere, allicere modis vel fiſtulà, aut quibuſcumque inſidiis ſupplantare, ex edicto ſæpè ſit criminis, & vel proſcriptione bonorum mulctatur, vel membrorum punitur ſalutiſque diſpendio.* Inde ubi Henricus ſpeciali Conſtitutione quam emiſit inſtante Petro Leone Legato Sedis Apoſtolicæ, Clericis reſtituit privilegium fori corruptelà ſeculi ferè extinctum, tenaciùs excepit duos caſus, nimirùm foreſtæ & laïci feudi; Matth. Paris in ejus vita ad ann. 1176. *De cætero Clericus non trahatur ante Judicem ſecularem pro aliquo crimine vel tranſgreſſione, niſi pro foreſta & laïco feudo.* Eccleſia ipſa Clericos transgreſſores legis ultrò reliquit foro regio quaſi indignos beneficio Canonum, qui delinquerent in Canones quibus Clericis interdicta eſt venatio; Synodus Juliobonenſis habita anno Dom. 1080. can. 6. apud Ordericum Vitalem libr. 5. *Si Preſbyter forisfacturam fecerit de foreſtis Regis, vel Baronum ejus, nullam inde emendationem habebit Epiſcopus.* Legibus foreſtæ poſtea modus impoſitus: edicto Joannis remiſſa eſt pœna corporalis, & commutata in pœnam pecuniariam, vel exilium; Matth. Paris in ejus vit. ad ann. 1215. *Nullus de cætero amittat vitam vel membra pro venatione noſtra: ſed ſi aliquis captus fuerit & convictus de captione venationis, graviter redimatur, ſi habeat unde redimi poſſit; & ſi non unde redimi poſſit jaceat in priſona noſtra per annum unum & unum diem; & ſi poſt annum unum & diem unum plegios invenire poſſit, exeat à priſona, ſin autem, abjuret regnum noſtrum Angliæ.* Idem ſtatutum lege Richardi I. Matth. Paris ad ann. 1232. *Hanc enim legem de venatione ſublatâ, Rex ille in pace clementiſſimus in hoc temperavit, quòd cùm apud Reges anteceſſores ejus, ſi quilibet in fraude venationis deprehenſi fuiſſent, eruebantur oculi eorum, abſcindebantur virilia, manus vel pedes truncabantur. Sed tale judicium pio Regi Richardo viſum eſt nimis inhumanum, ut homines ad imaginem Dei creati, pro feris quæ juxta legem naturalem generaliter omnibus ſunt conceſſæ, de vita vel membris periclitarentur, ut id faciendo feris ac beſtiis deterior videretur. Hoc enim ſolummodò ſufficiebat ei, ut quilibet in tali culpâ deprehenſi, vel Angliam abjurarent, vel pœnam carceralem ſubirent, vel pœnâ punirentur pecuniali, ſalvis omnibus vitâ & membris.* Mitius multò Eduardus III. anno 1339. ſubditis remiſit omnes pœnas contractas ob violatas emunitates foreſtarum; Vvalſingam. in ejus vita: *Pro hac autem conceſſione remiſit dominus Rex & condonavit omnia catalla telonum, & fugitivorum evaſiones incarceratorum, fines exitus & forisfactiones, & amerciamenta murdrorum, & omnia alia delicta infra foreſtas facta, adjudicata, vel adjudicanda.* Erit quòd truces & ferinæ vi-

deantur hujuſmodi leges Anglicæ; ſed nihilo mitiores fuere Francicæ, quibus æque capitale fuit venari in ſylvâ regiâ, tanti fuere deliciæ Regum; Gregor. Turonenſ. libr. 10. cap. 10. *Dum ipſe Guntchramnus Rex per Voſagum Sylvam venationem exerceret, veſtigia occiſi bubuli deprehendit: cumque cuſtodem ſylvæ arctius diſtringeret, quis hæc in regali ſylvâ gerere præſumpſiſſet, Chundonem cubicularium Regis prodidit. Quo hæc loquente, juſſit eum adprehendi, & Cabillonum compactum in vinculis duci; cumque uterque in præſentiâ Regis intenderent, & Chundo diceret numquam à ſe hæc præſumpta quæ objiciebantur, Rex campum dijudicat.* In ſequentibus narratur exitus pugnæ initæ inter Chundonis nepotem & Cuſtodem ſylvæ, utrique infœlix, & mutuâ nece cruentus: quo ſecuto Chundo cum confugii causâ Baſilicam S. Marcelli peteret, juſſu Regis captus, & ad ſtipitem vinctus, lapidibus eſt obrutus quaſi reus noxæ.

Jus foreſtæ & in ea venandi ita regium fuit, ut non liceret privatis foreſtam inſtituere ſine conſenſu Regis; Capitul. libr. 2. cap. 4. Foreſtis tuendis præponebantur cuſtodes, quos foreſtarios vocitabant, & in ipſis foreſtis inædificabantur caſtitia, id eſt, habitacula cuſtodiæ causâ; Synod. Sueſſionenſ. can. 6. in caſtitiis & ſylvis cuſtoditis. Jacobum Sirmundum & Spelmannum licet ſagaciſſimos viros valdè torſit hujus vocis etymon, ſed parum fœliciter. Ego ſi quis meæ conjecturæ locus, affirmare auſim hanc vocem originem ducere à voce caſtulâ quæ eſt virga lignea; Glaber. libr. 1. cap. 4. *Alius quoque Sarracenorum eorumdem cultro deplanans ligni caſtulam*: Quòd hujuſmodi caſtitia contexta eſſent ligneis tabulis vel virgis, quibus caſtulæ nomen.

DE JURISDICTIONE ECCLESIASTICA TUENDA ADVERSUS INSULTUS

Auctoris tractatûs de Abuſu, & aliorum.

LIBER SEXTUS.

CAPUT PRIMUM.

De ſpiritualibus, Judicis Eccleſiaſtici cognitio eſt etiam in laïcos. Laïci nè ſtent intra Cancellos. Incaſtellatio Eccleſiarum vetita.

JURISDICTIO Eccleſiaſtica maximè in Clericis ſuas partes obtinet, ſed & ad laïcos uſque porrigitur certis in cauſis. Melioribus Eccleſiæ ſeculis Chriſtiani etiam laïci non alium inter ſe agnoſcebant Judicem quàm Epiſcopum, ſecuti Apoſtoli verba 1. Cor. 6. nè contagio Ethnicorum Judicum Chriſtiana religio nondum adulta labefactaretur; can. quæcumque. can. relatum. 10. qu. 1. Conſtitutione Conſtantini Epiſcopis non eſt adempta judicandi poteſtas; L. 1. C. Th. de Epiſc. judic. Verùm compoſitis rebus Eccleſiæ, Juriſdictioni Eccleſiaſticæ modus impoſitus eſt, nè Juriſdictio civilis quæ Chriſtianis ſuſpecta eſſe deſierat, fœlici mutatione rerum in totum evacuaretur, & inde fortè oriretur ma-

teria ſchiſmatis inter imperium & Sacerdotium. Tunc demum Epiſcopis ſubiata eſt poteſtas judicandi inter laïcos, niſi ex vinculo compromiſſi; ex Conſtitutione Honorii L. ſi qui ex conſenſu. C. de Epiſc. & Cleric. & Nov. Valentiniani de Epiſcopali judicio: Aliàs Epiſcopus non habet Juriſdictionem in laïcos, niſi in his quæ ſunt fidei & religionis, & aliis ſpiritualibus; ex aliâ Conſtit. Honorii L. omni innovatione. C. de SS. Eccleſ. L. 45. C. Th. de Epiſc. & Cleric. In his Eccleſia ſemper obſequentes habuit laïcos Juriſdictioni ſuæ; Ambroſ. epiſt. 33. *Cauſam fidei agendum in Eccleſiâ quis abnuat?* can. convenior. 23. qu. 8. Auguſtin. libr. 4. contr. Creſcon. *Nonnè meliùs, obſecro te, cauſa veritatis & unitatis, pacificis verbis & capacioribus locis inter Epiſcopos ageretur, quàm in foro ab Epiſcopis per advocatos litigaretur.* Hodiè ex Conſtitutione Franciſci I. ann. 1539. art. 1. Judex Eccleſiaſticus non cognoſcit in laïcos in merè perſonalibus, id eſt, in his quæ ſpectant res & perſonas laïcorum quatenùs laïci ſunt, ſed tantùm in ſpiritualibus, putà ſi agatur de Sacramentis, id eſt, de adminiſtratione Sacramentorum, aut ſi agatur de jure & fœdere matrimonii, vel de ſeparatione tori inter conjuges, vel de jure decimarum; quæ omnia ſunt ſpiritualia. Judex Eccleſiaſticus non cognoſcit in laïcos niſi de Sacramentis, putà ſi parentes culpâ ſuâ puerum mori ſinant abſque baptiſmo, vel ſi quis non accedat ad ſacram Communionem ſaltem in anno, juxta cap. omnis utriuſque ſexûs, de pœnitent. & remiſſ. Rebuff. in quib. caſib. Judex ſecular. num. 38. & 74. Judex Eccleſiaſticus etiam cognoſcit de ſalario Preſbyteri pro celebratione Miſſæ, quia ſacrificium Miſſæ eſt opera ſpiritualis, quæ imponi poteſt etiam à patrono qui ſervum manumiſit, ut ordinaretur; can. frequens 54. diſt. cap. nullus, de ſerv. non ordinand. cap. 2. de ſucceſſ. ab inteſtat. & obſequium precum poteſt reſervari in fundatione Eccleſiæ factâ, quia eſt beneficium ſpirituale; Ingulphus in Chronic. Croyland. ex tabulis Bertulphi Regis Merciorum: *Et emancipo ab omni debito Regis, & omnis alterius domini & hominis, cujuſcumque fuerit dignitatis, excellentiæ vel honoris, ut nihil amodò de veſtri ſacri Monaſterii Croyl. Monachis litteratis aut laïcis, ſervis, aut tenentibus veſtris exigere poterunt, præter orationes veſtras, & beneficia ſpiritualia, &c.* Hilgaud. in vita Roberti Regis: *Præterea patri Benedicto & ſuis Piſcatoriam Ligeriti fluminis benigniſſimus adhibuit, ſcripto firmavit, & ex his nihil aliud quam interceſſionis illius quæſivit ſuffragia.* Alia fuere Monaſteria Galliæ quæ Regi debebant militiam, alia quæ dona ſeu cenſum, alia preces tantùm pro ſalute Principis & liberorum; quorum notitiam dedit Jac. Sirmundus in notis ad tom. 2. Concil. Galliæ. Hinc & præbendæ cùm confertur, imponi poteſt onus celebrandæ Miſſæ; cap. ſignificatum, de præbend. quia

eſt

eſt onus ſpirituale; cap. 1. de cenſib. Conc. Hiſpal. ſ. can. Eadem ratione Judex Eccleſiaſticus poteſt cognoſcere in laïcos de ſalario Prædicatorum, quia eſt quid ſpirituale quod magis offertur, quàm petitur: de ſalario tamen Presbyteri Miſſam celebrantis, & Prædicatoris notionem ſibi vindicat Judex ſecularis; Papon. libr. 1. tit. 1. arr. 1. 23. Lucius placit. libr. 1. tit. 1. arr. 1. Maynard. libr. 1. cap. 1.

Pari jure Epiſcopus poteſt vetare, nè laïci ſtent intra cancellos; Conc. Tur. II. can. 4. quem Raymundus laudat ex Conc. Moguntino cap. 1. de vit. & honeſt. Cleric. Synod. VI. in Trull. can. 69. laïci non ſtabunt intra cancellos Communionis gratiâ: Auguſtin. Homil. 49. *Ego ſcio quia ſapientes amant me; in hoc a Communione ſe cohibent, qui ſciunt quia novi peccata ipſorum, nè de cancellis projiciantur.* Et alienum ab Eccleſia fuit quòd apud Donatiſtas recens baptizati ſpectabantur intra Cancellos; Idem epiſt. 168. *Minatur & tranſit ad partem Donati, rebaptizatur furens, & in maternum ſanguinem fremens albis veſtibus candidatur, conſtituitur intra cancellos eminens, atque conſpicuus.* Soli Imperatori licebat ex conſuetudine Græcorum oblationis causâ ſanctuarium ingredi; d. can. 69. Synod. VI. in Trull. & hoc inſinuat Gregor. Nazianz. orat. 20. cùm ait Valentem vertigine correptum præſente Baſilio oblationis causâ intra velum pedem poſuiſſe, εἴσω τοῦ παραπετάσματος. Hujuſmodi conſuetudine uſus Theodoſius, cùm Mediolanenſem Eccleſiam ingreſſus eſſet, & intra ſanctuarium conſtitiſſet oblationis causâ, & poſt oblationem intùs propè cancellos maneret; Ambroſius per Diaconum juſſit ut extra cancellos inter laïcos ſtaret, ſatis callens purpuram Imperatores, non Sacerdotes efficere: cui Imperator non fiduciâ poteſtatis, ſed pro conſuetudine Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ſe intra cancellos manſiſſe reſpondit. Inde Auguſtus redux Conſtantinopolim cùm ſolemni die Sacris adeſſet, ſtatim atque ſacra dona menſæ obtuliſſet, è ſanctuario receſſit; à quo cùm Nectarius qui id temporis Eccleſiæ C. P. præerat, quæreret cur intra cancellos non manſitaret: Seriùs didici, inquit, quid interſit inter Imperatorem & Epiſcopum, vix tandem nactus veritatis magiſtrum, unum Ambroſium novi Epiſcopum, eo dignum nomine; Theodorit. libr. 5. cap. 17. Judicis Eccleſiaſtici etiam eſt prohibere nè ſupellectilia in Eccleſiâ deponantur cuſtodiæ causâ, niſi urgente neceſſitate, putà ob hoſtilem incurſum, vel incendium repentinum; cap. ult. de cuſtod. Euchariſt. & hoc nè divinum officium impediatur; Rebuff. in quib. caſib num. 35. Idem Judex poteſt prohibere nè Eccleſiæ à laïcis incaſtellentur, id eſt, in modum arcium muniantur, nè inde ſervitutis naſcatur occaſio; Callixtus II. in can. Sanctorum 10. qu. 1. *Eccleſias à laïcis incaſtellari, aut in ſervitutem redigi authoritate Apoſtolicâ prohibemus.*

Otho Friſingenſ. libr. 7. chronic. cap. 31. *Eccleſiam etiam Beati Petri, omnium Eccleſiarum caput incaſtellare ſacrilegè & prophaniſſimè non metuunt.* Et Bertoldus Preſbyter Conſtantienſ. in chronic. ad ann. 1087. *Guibertus Hæreſiarcha, non magis ab incœpta perverſitate ceſſavit, imò ſe apud S. Mariam ad Martyres, quam Rotundam dicunt, incaſtellavit.* Et Thomas Cantuar. in ejus vit. libr. 3. cap. 16. *Non enim decet Eccleſiam incaſtellare.* Epiſcopus etiam, ut ea quæ ſunt Juriſdictionis Epiſcopalis in laïcos in ſpiritualibus perſequamur, laïcos non ritè Dominicum, aut alios dies feſtos colentes poteſt coërcere; Conc. Aurelianenſ. III. can. 29. *De Miſſis nullus laïcorum ante diſcedat, quàm Dominica dicatur oratio: & ſi Epiſcopus præſens fuerit, ejus benedictio expectetur. Sacrificia verò matutina Miſſarum ſive veſpertina, nè quis cum armis pertinentibus ad bellorum uſum ſpectet. Quod qui fecerit, in Sacerdotis poteſtate conſiſtat, qualiter ejus diſtrictione debeat caſtigari.* Unde ſumptum eſt Capitul. 200. libr. 7. & Conc. Turonenſ. III. cap. 40. Idem etiam poteſt prohibere nè mercata & placita fiant die Dominico; Conc. Tur. III. can. 40. *Itemque interdicatur, nè mercata & placita uſquam fiant die Dominica, &c.* Non immeritò delinquentes in cultu Feſtorum ſunt fori Eccleſiaſtici, quia hujuſmodi indevotio ſapit hæreſim; Rebuff. in quib. caſib. Júdex ſecular. num. 87. Idem & cognoſcere poteſt de laïcis, ſi ab eis Eccleſia polluta ſit fuſo ſanguine, quia eſt Eccleſiaſticum delictum; Rebuff. ibid. num. 36. Denique laïci non ſunt expertes Juriſdictionis Eccleſiaſticæ in ſpiritualibus: ejus rei non ignobile argumentum eſt quod Gandavenſium privilegium fuit anni 1191. nè ullus civis Gandavenſis longiùs in jus vocaretur pro causâ ſpirituali, quàm in ædem D. Joannis Gandavenſis, teſte Meyero Rer. Belgicar. libr. 7. Extra ſuos caſus Judicem Eccleſiaſticum Juriſdictionis in laïcos expertem eſſe non nego: movet exemplum Chriſti, qui duos inter fratres aditus arbiter rei familiaris dividendæ causâ, judicium detrectavit: *Quis me*, inquit, *conſtituit Judicem aut diviſorem ſuper vos.* Luc. 12.

CAPUT II.

Cauſæ Matrimoniales pertinent ad Epiſcopum; nec non cauſæ Divortii, & ſeparationis thori.

COGNITIO cauſarum Matrimonalium tamquam merè ſpiritualis pertinet ad Epiſcopum diœceſanum; cap 1. de Conſanguin. & affinitat. cap. tuam, de ordin. cognit. cap. litteras, de reſtit. ſpoliat. cap. cauſam matrimonii, de offic. delegat. Hoc jure Gaufrido Comiti Vindocinenſi inceſtas nuptias cum Matilde relicta Roberti Vice-Comitis Bleſenſis ejus conſanguinei ſub pœna excommunicationis interdixit Ivo Carnotenſis Epiſcopus epiſt. 129. *Unde tibi mando & per legem Chriſtianum interdico ferales & inceſtas nuptias, quas nec lege poteris defendere, nec legitimos de eis hæredes ſuſcipere. Quòd ſi aliter inceptum tuum adimplere præſumpſeris, & excommunicationem incurres, & infamiæ notam non evades.* Cognitio cauſarum matrimonalium propria eſt Epiſcopi, quia eſt de majoribus cauſis, quæ majores Judices requirit; d. cap. 1. Unde Abbates, Decani, Archidiaconi, Archipreſbyteri vel alii inferiores non cognoſcunt de cauſis matrimonialibus, niſi ex privilegio vel conſuetudine præſcripta; cap. auditis, de præſcript. cap. accedentibus, de exceſſ. Prælat. & d. cap. 1. de conſanguinit. & affinitat. Conc. Trident ſeſſ. 24. de reform. cap. 20. Synodus Londinenſis habita anno Domini 1237. præſide Othone S. Nicolai in carcere Tulliano Diacono Cardinali, Apoſtolicæ ſedis Legato in Anglia apud Matth. Paris: *Propterea duximus ſtatuendum, quòd matrimoniales cauſæ, quæ inter cæteras maturitate magnâ & diligenter ſunt tractandæ, viris providis & fide dignis, & habentibus juriſperitiam, vel ſaltem competens exercitium committantur. Si qui verò Abbates, Archidiaconi, vel Decani habent ex privilegio, vel conſuetudine approbatâ, quòd de matrimonialibus cauſis cognoſcant diligenter, ipſas examinare procurent, ita quòd tam ipſi quàm delegati eorum, ad diffinitivam ſententiam non procedant, niſi habitâ priùs deliberatione de cauſæ meritis cum Diœceſano Epiſcopo diligenti, ipſiuſque requiſito concilio, & obtento.* Et cauſa matrimonialis non pertinet ad Decanum, niſi vices Epiſcopi defungatur; cap. ſignificavit, de converſ. conjugat. nec ad Capitulum niſi ſede vacante, quia tunc ſuccedit in Juriſdictione Epiſcopali; cap. Albericus, de teſtib. cap. veniens, de ſponſal. Et conſervatores Apoſtolici non cognoſcunt de cauſis ma-

trimonialibus; Molin. in d. cap. 1. de conſanguinit. & affinit. quia habent Juriſdictionem limitatam, cap. 1. de offic. delegat. in 6. Imò quandoque etiam matrimoniales cauſæ diſceptantur apud Epiſcopos provinciales, id eſt, in Synodo provinciali, ſi fortè moveantur inter illuſtres perſonas; can. ſeculares, & ibi Gloſſ. 33. qu. 2. can. multorum 33. qu. 6. Denique hujuſmodi cauſæ ita ſunt fori Epiſcopalis, út de his non poſſit tranſigi, vel compromitti in arbitros; cap. ult, de tranſact. cap. pen. de in integr. reſtit. Gloſſ. in L. non diſtinguemus. §. de liberali. ff. de recept. arbitr. & in d. cap. 1. de conſanguinit. & affinitat. quia ſunt cauſæ ſtatûs quibus conſtuitur ſtatus & legitimitas liberorum, quæ majores Judices requirunt; L. unic. C. ubi cauſ. ſtat. Judex Eccleſiaſticus cognoſcit de matrimonio, & acceſſoriè de omnibus quæ pertinent ad validitatem matrimonii, putà de bannis, & an ritè facta ſint, & an pro his ex laudabili conſuetudine quid debeatur; Rebuff. in quib. caſib. Judex ſecular. num. 9. & Epiſcopus per cenſuram Eccleſiaſticam poteſt compellere eum qui promiſit Caïam ſe ducturum uxorem, ſponſionis fidem adimplere; cap. ex litteris, de ſponſalib. Quæſtio verò de damnis & intereſſe relinquitur Judici ſeculari. Ad Epiſcopum pertinet etiam cauſa divortii, divortium non poteſt fieri ſine judicio Eccleſiæ; cap. porrò, de divort. d. can. ſeculares. d. can. multorum. Ivo Carnotenſ. epiſt. 229. *Ipſi ſponte ſuâ conſilio quorumdam Clericorum inter ſe divortium quæſierunt, ipſi cauſas divortii me neſciente jurejurando probaverunt.* De Engeltrude uxore Boſonis Comitis, quæ relicto viro, Vvarangero adultero in Galliis adhæſit, actum in Synodo Tullenſi; Hincmar. de divort. Lotharii & Theutbergæ, cap. 22. *Sicut Boſonis mulier de quâ in Synodo apud Leucorum civitatem habitâ fuimus cum interpellatione commoniti.* Eamdem ob diſſidium cum viro crebro anathemate percuſſam memoratur in can. Engeltrudam. 3. qu. 4. De divortio Lotharii & Theutbergæ actum apud Nicolaum I. & in Synodis Aquiſgrani & Metis in Galliâ habitis, & à Pontifice probatio adulterii quod intendebatur per duellum, denegata, de quo Nicolaus ipſe epiſt. 50. can. monomachiam. 2. qu. 5. & Regino 2. Chronic. Imò Theutgaudus Trevirenſis & Guntharius Colonienſis Archiepiſcopi in Synodo Metenſi depoſiti, quòd Engeltrudem Boſonis conjugem intra Diœceſes ſuas recepiſſent, & divortio Lotharii & Theutbergæ annuiſſent: de quo & Nicolaus I. epiſt. 58. can. ult. 2. qu. 1. & Regino 2. Chronic. De repudio Hildegardis Comitiſſæ quam Vvillelmus Comes Pictavienſis à ſe repulit ſuperductâ Vicecomitiſſâ Caſtri-Airaldi, querela delata eſt in Synodum Rhemenſem apud Callixtum II. qui Concilio præfuit, de quo Orderic. Vitalis libr. 13. *Interea Hildegardis Comitiſſa Pictavorum cum ſuis pediſſequis proceſſit, & altâ claráque voce querimoniam*

ſuam eloquenter enodavit, quam omne Concilium diligenter auſcultavit; ſe ſi quidem dixit à marito ſuo eſſe derelictam, ſibique Malbergionem Vicecomitis de Caſtello-Airaldi conjugem in throno ſubrogatam: cùmque Papa interrogaret utrum Conſul Pictavenſis ſecundùm ſuum edictum ad Synodum veniſſet, Guillelmus eloquentiſſimus juvenis Epiſcopus Santonenſis, & plures Epiſcopi & Abbates de Aquitaniâ ſurrexerunt, &c. Epiſcopus etiam cognoſcit de ſeparatione thori inter conjuges ob adulterium, vel ſævitiam viri ſeu malam tractationem; cap. ut lit. non conteſtat. cap. ſignificaſti, de divort. Idem Judex cognoſcit etiam de ſequeſtro, putà an puella de cujus nuptiis agitur, vel mulier quæ petit ſe à viro ſeparari, ſequeſtrò deponenda ſit apud honeſtam matrem-familias; cap. locum, de ſponſalib. cap. ex transmiſſa, de reſtit. ſpoliat.

CAPUT III.

An Judex Eccleſiaſticus cognoſcat de Matrimonio impuberum: Arguitur Fevretius. An idem cognoſcat de dote & dotalitio. Moribus Francorum dos dicta ad fores Eccleſiæ.

QUÆSITUM eſt an Judex Eccleſiaſticus cognoſcat de Matrimonio impuberum. Fevretius per omnia hoſtili animo agens cum Eccleſia abſciſſè exiſtimat libr. 5. cap. 6. num. 7. nullas eſſe partes Judicis Eccleſiaſtici in hujuſmodi causâ, hac ratione uſus quòd nullæ ſint nuptiæ inter impuberes; Judex verò Eccleſiaſticus non ſit competens de vinculo matrimonii, atque ita ejus Juriſdictio ceſſet, ubi nullum eſt matrimonium. Sed verius eſt Judicem Eccleſiaſticum eſſe idoneum & competentem de matrimonio impuberum, duplici ratione: prior eſt, quòd in ea occurrit quæſtio facti an ſint impuberes qui contraxerunt, quæ omninò eſt fori Eccleſiaſtici: altera eſt, quòd non perpetua eſt regula quâ nititur Fevretius nuptias nullas eſſe inter impuberes; nuptiæ enim contrahi poſſunt etiam inter impuberes duobus caſibus: primus eſt, ſi contrahantur neceſſitatis causâ, putà inter Principes, vel illuſtres familias pacis publicæ vel gravioris litis & diſſidii componendi causâ; cap. 2. de deſponſat. impuber. can. 1. 31. qu. 2. Secundus eſt, ſi contrahentes ſint proximi pu-

bertati, & malitia, id eſt, natura præcox ſuppleat ætatem; cap. de illis, eod. tit. quo caſu nuptiæ contractæ inter impuberes, non diſſolvuntur ſecutâ copulâ carnali; cap. à nobis, eod. tit. Imò nuptiæ inter impuberes quæ ab initio non valent, ex poſt-facto convaleſcunt, ſuperveniente conſenſu poſt pubertatem; L. minorem. ff. de rit. nuptiar. L. dotis promiſſio, de jur. dot. cap. ult. de ſponſalib. Et Fevretius ipſe non potuit diſſiteri de matrimonio impuberum aliquando actum apud Judicem Eccleſiaſticum principales inter perſonas; quod non inani & ſtultâ cautione factum eſſe credendum eſt, ſed potiùs adhibito peritorum conſilio, quibus viſum eſſet non alium hac de re eſſe Judicem competentem quàm Eccleſiaſticum: quod ſpernendum non fuit in re tanti momenti, in qua agitur de ſalute animæ & ſtatu liberorum.

Jure Pontificio ubi Judex Eccleſiaſticus cognoſcit de matrimonio, incidenter cognoſcit de dote & dotalitio, id eſt, doario; cap. ex parte, de foro competent. cap. 3. de donat. inter vir. & uxor. quod nimis à jure alienum non fuit duplici ratione: Prior eſt, quia Judex Eccleſiaſticus non cognoſcit principaliter de dote, putà ſi agatur de dote reſtituendâ, morte viri ſoluto matrimonio, vel conſtante matrimonio ſi maritus vergat ad inopiam, ſed ita demum ſi quæſtio dotis incidat quæſtioni matrimonii, vel ſeparationis thori; quo caſu Judex competens de principali, eſt competens de incidenti; L. quoties. C. de judic. L. 1. C. de ordin. cognit. Altera eſt, quia cauſa dotis eſt quaſi ſpiritualis, vel annexa ſpirituali, quia jure Pontificio nullum erat legitimum conjugium ſine dote & publicis nuptiis, ut vitarentur clandeſtinæ nuptiæ; can. conſanguineorum. 3. qu. 4. can. qualis debeat. can. nullum 30. qu. 5. Hoc jure dos dicebatur ad fores Eccleſiæ; Matth. Paris ex edicto Joannis Regis anni 1215. *Aſſignetur autem ei pro dote ſua tertia pars totius terræ mariti ſui, quæ ſua fuit in vita, niſi de minori dotata fuerit ad oſtium Eccleſiæ.* Moribus Francorum doarium conſtituebatur die votorum ad fores Eccleſiæ per cultellum plicatum; Andreas de Yſerniis in cap. donare qualit. olim feud. poterat alienar. Jure Pontificio etiam Judex Eccleſiaſticus cognoſcit de quæſtione natalium, id eſt, de ſtatu liberorum an ſuſcepti ſint ex legitimo matrimonio, necnè; cap. tuam, de ord. cognit. cap. lator. qui filii ſint legitimi. Sed moribus noſtris utraque quæſtio de dote & natalibus pertinet ad Judicem ſecularem.

Supereſt adhuc quæſtio, an Judex Eccleſiaſticus qui occupavit quæſtionem matrimonii, valeat cognoſcere de quæſtionibus facti incidentibus. Fevret. libr. 5. cap. 1. num. 11. fortiter cenſet quæſtiones facti incidentes eſſe remittendas ad Judicem ſecularem. Sed hoc cautiùs accipiendum eſt adhibitâ diſtinctione: aut quæſtio incidens eſt meri facti, putà an Titius

deſponſaverit Caïam per verba de præſenti, vel eamdem carnaliter cognoverit, vel ſimul vixerint tamquam conjuges, & domi nati ſint liberi; tunc cognitio pertinet ad Judicem ſecularem, quia eſt quæſtio meri facti, quæ nihil ſpirituale continet: aut ſuper certo facto diſputatur de jure, putà an valeat matrimonium nec nè, quia opponitur impedimentum canonicum affinitatis vel conſanguinitatis, frigiditatis & inhabilitatis; tunc quæſtio incidens, quæ licet facti ſit, reſolvitur in quæſtionem juris, pertinet ad Judicem Eccleſiaſticum, quia ſine ea principalis quæſtio expediri non poteſt: mandatâ Juriſdictione conceſſa videntur ea omnia ſine quibus Juriſdictio explicari non poteſt; L. 2. ff. de Juriſdict. L. 1. ff. de ſuſpect. tutor. Alioquin vix Epiſcopus cognoſceret de matrimonialibus cauſis, & luſoria eſſet Juriſdictio Eccleſiæ, quæ inefficaciter cognoſceret de matrimonio, eam morantibus incidentibus quæſtionibus facti, ut optimè docet Belluga in ſpecul. de propoſ. princip. §. ſunt & aliæ. num. 1. Non omittendum quòd licet cauſa matrimonialis ſit maximè fori Eccleſiaſtici, tamen de incidente quæſtione criminis, putà raptûs vel adulterii, non cognoſcit Judex Eccleſiaſticus, & ſi de raptu incidat quæſtio, Judex Eccleſiaſticus ſuperſedere debet quæſtioni matrimonii, quouſque Judex forenſis de raptu pronunciaverit; Ægid Magiſter tit. de appell. tam q. ab abuſu. cap. 6.

CAPUT IV.

De Decimis in petitorio cognoſcit Judex Eccleſiaſticus, in poſſeſſorio Judex ſecularis. Bannus Epiſcopalis.

JUDEX Eccleſiaſticus cognoſcit de petitorio, id eſt, de jure Decimarum; cap. 1. cap. Parochianos, de decim. quia jus decimarum eſt ſpirituale. Decima eſt cenſus Deo debitus in ſignum univerſalis dominii; d. cap. Parochianos. cap. 2. de cenſib. can. decimæ 16. qu. 1. can. majores, ead. cauſ. & quæſt. & laïci ratione decimarum dicuntur tributarii & vectigales Dei; Helmold. hiſt. Sclavor. libr. 1. cap. 3. de conditionibus pacis à Carolo Magno initæ cum Saxonibus: *Porrò ea conditio à Rege propoſita, & ab ipſis ſuſcepta eſt, ut abjecto dæmonum cultu Chriſtianæ fidei*

Sacramenta ſuſciperent, eſſentque tributarii & ſubjugales Domini Dei, omnium jumentorum ſuorum & fructuum, culturæ ſeu nutrituræ ſuæ decimas Sacerdotibus legaliter offerentes. Unde in judicio decimarum non juratur in litem, quia eſt cauſa ſpiritualis; cap. litteras, de jurament. calumn. nec de decimis poteſt compromitti in laïcos; cap. contingit, de arbitr. Inde laïci compelli poſſunt ab Epiſcopo Diœceſano ad ſolutionem decimarum per cenſuras Eccleſiaſticas; cap. poſtulaſti, de homicidio. Clem. diſpendioſam, de judic. & ſi quis decimas extra baptiſmalem Eccleſiam dare voluerit, bannum Epiſcopale componit, & communione privatur; can. ſtatuimus 16. qu. 1.

Bannus Epiſcopalis eſt mulcta quæ ſolvebatur Epiſcopo quæ erat ſexaginta ſolidorum, ut in legibus Longobardorum, ex Gloſſ. in d. can. ſtatuimus, & Conc. Piſtenſi: qui decimas dare recuſant, ſi non ſolvant poſt excommunicationem, poteſtate regiâ compelli poſſunt; d. cap. poſtulaſti & Synod. Meldenſ. can. 68. etiam commiſſo prædiorum de quibus non ſolvunt decimas; & hoc eſt quod voluit d. can. 68. eos regiâ poteſtate compelli juxta legale & antiquum edictum: *Qui negligit cenſum, perdat agrum.* Quòd ſi agatur de poſſeſſorio decimarum, quia poſſeſſio eſt magis facti quàm juris, de ea diſceptatur apud Judicem regium ex Conſtitutione Philippi pulchri anni 1303. Rebuff. tract. de decim. qu. 10. num. 2. & 38. idem tractat. in quib. caſib. Judex ſecular. num. 13. & 15. Matth. ad qu. 1. Guid. Pap. 1. Gayll. practic. obſerv. libr. 1. cap. 38. Covarruv. pract. quæſt. cap. 35. Papon. libr. 1. arr. tit. 4. arr. 1. Loëtius in litt. D. num. 29. Quòd ſi agatur de decimis feudalibus, harum cognitio ſive in petitorio ſive in poſſeſſorio pertinet ad laïcum Judicem, quia pro merè temporalibus habentur. Rebuff. & alii locis laudatis.

CAPUT V.

CAPUT V.

An Judex Eccleſiaſticus cognoſcat de cauſis Viduarum, Pupillorum, & aliarum miſerabilium perſonarum. Notatio vocis, Miſerabiles. *An idem cognoſcat de cauſis Pœnitentium, & de feudo inter Cruce ſignatos.*

JURE Pontificio etiam Judex Eccleſiaſticus cognoſcit de cauſis Viduarum, Pupillorum, & aliarum perſonarum miſerabilium, quia ejus intereſt viduas defenſare; cap. ex parte, de foro competent. cap. ſuper quibuſdam, de US. Epiſcopi officium eſt, tueri viduas & pupillos, & pauperes; Synod. Sardicenſ. can. 7. τοῖς πένησι καὶ τοῖς λαϊκοῖς, ἢ ταῖς χήραις συναρέσθαι, καὶ ἐπικουρεῖν. Viduarum curam non minimum onus Epiſcoporum agnoſcit Jo. Chryſoſtom. libr. 3. de Sacerdot. cap. 52. viduæ ſc. & pauperes pari gratiâ erant in matricula Eccleſiæ, ejuſque ſumptu alebantur: can. mulieres 32. diſt. can. viduæ 81. diſt. Euſeb. libr. 6. cap. 35. χήρας σὺν θλιβομένοις, οὓς πάντας ἡ τοῦ δεσπότου χάρις, καὶ φιλανθρωπία διατρέφει. *Viduas & alios afflictatos, quos omnes Domini gratia & benignitas ſuſtentat.* Flodoard. hiſt. Rhem. libr. 1. cap. 9. ex teſtamento Benagii Rhemenſis Epiſcopi: *Sanctimonialibus & viduis in matriculâ poſitis ſolidos tres.* Quæ cura etiam fuerit Eccleſiæ in tuendis pupillis ſignat Auguſtin. epiſt. 20. in appendice: *Novit optimè religio tua, quam curam tuendis cùm omnibus hominibus, tum maximè pupillis Eccleſia, vel Epiſcopi debeant.* Viduarum cauſas ſibi vindicat Judex Eccleſiaſticus non perpetuo jure, ſed ita demum ſi ſint pauperes & oppreſſæ, putà ſi ſint ſpoliatæ dote vel dotalitio; d. cap. ex parte. cap. nuper, de donat. inter vir. & uxor. Aliud eſt ſi viduæ mentiantur ſe pauperes; cap. ex tenore, de for. compet. cap. ſignificantibus, de offic. delegat. Eccleſia ita viduas tuetur, ut non intendat ſuam Juriſdictionem tollere Judici ſeculari: *Sic ſumus*, ait Pontifex in d. cap. ex tenore, *viduis in juſtitia debitores, quòd aliis injuſtitiam facere non debemus.* Viduæ, pupilli, & aliæ miſerabiles perſonæ ſunt ſub tuitione Eccleſiæ miſerationis intuitu.

Miſerabiles perſonæ ſunt quæ ob viduitatem, ætatem, paupertatem, vel valetudinem miſeratione dignæ ſunt; Quintilian. declamat. 1. *Semper ſe cuſtodiunt miſeri, nè eſſe miſerabiles deſinant.* Hieronym. 2. adverſ. Jovinian. *ſed & ipſæ mulierculæ miſeræ, & non miſerabiles.* Eadem ana-

Ff

logiâ Sidonius libr. 1. epiſt. 7. de Arnaudo : *Paulò poſt cùm duceretur addictus, miſer nec miſerabilis erat.* Hæc una fuit è querelis Petri de Cugneriis apud Philippum Valeſium, quòd viduæ & pupilli audirentur in foro Epiſcopali, ut videre eſt in libello hac de re edito, gravamine 43. Sed ſi ſpectemus tempora, hoc ſatis ferendum fuit propter malignitatem & duritiem ſæculi, quo viduæ & pupilli ſeculari præſidio deſtituti vim & injuriam quam patiebantur à Potentioribus, non aliâ quàm Eccleſiæ ope repellere poterant : nec culpanda Eccleſia, quæ non lucri, vel Juriſdictionis prorogandæ causâ viduarum & pupillorum cauſas ſuſcepit, ſed potiùs unico pietatis affectu. Eodem modo Imperator de cauſis viduarum & pupillorum extra-ordinem cognoſcit; L. unic. C. quand. Imperat. inter pupill. vel viduas. Theodoricus apud Caſſiodor. 4. var. 9. *Proinde ſublimitas veſtra tenorem præſentis juſſionis agnoſcens, ſupra memoratos adultos, ſi quis jurgantium pulſare maluerit, ad noſtrum Comitatum noverit dirigendos.* Eodem ingenio & cauſæ viduarum & pupillorum communi calculo Epiſcopi & Comitis ſeu Judicis terminantur ex voto magis quàm præcepto Patrum; Conc. Matiſconenſ. II. can. 12. *Decernimus ut Judices non priùs viduas & pupillos conveniant, quàm Epiſcopo nunciarint, cujus ſub velamine degunt. Quòd ſi Epiſcopus præſens non fuerit, Archidiacono vel Preſbytero cuidam ejus, ut pariter ſedentes communi deliberatione cauſis eorum terminos figant.* Et eaſdem cauſas ante omnes audiri in eleemoſyna Regis, id eſt, gratis ſine ſportulis placuit; Conc. Vernenſ. can. 23. *Ut Comites vel Judices ad eorum placita, primò viduarum, orphanorum, vel Eccleſiarum cauſas audiant & definiant, in eleemoſyna domni Regis; & poſteà alias cauſas cum juſticia rationabiliter judicent.* Unde ſumptum eſt Capitul. 33. libr. 2. Imò cauſæ viduarum & pupillorum ſecundùm mentem Canonum non abſolutè pertinent ad Eccleſiam, ſed quoad protectionem tantùm, id eſt, ſi hujuſmodi perſonæ egeant auxilio Eccleſiæ, putà ſi vim & injuriam patiantur à Potentioribus, quæ alio remedio propulſari non poſſit; can. 1. & 2. 87. diſt. can. adminiſtratores. 23. qu. 5. & hæc eſt ſententia Gloſſ. in d. cap. ex tenore. Dico quoad protectionem, quæ ex neceſſitate tribuit Juriſdictionem, quia protectio non poteſt eſſe efficax ſine Juriſdictione, ut probatur in defenſoribus Eccleſiarum & Civitatum; can. Ab Imperatoribus 23. qu. 3. L. 3. C. de defenſorib. civitat. & in conſervatoribus Apoſtolicis cap. 1. & 2. de offic. delegat. in 6. Eo cum moderamine cauſas Pœnitentium non rejecit Eccleſia; Leo I. epiſt. 90. in can. aliud quidem 11. qu. 1. *Unde ſi quis pœnitens habet cauſam quam negligere fortè non debeat, meliùs expetit Eccleſiaſticum quàm forenſe judicium.* Eodem nomine & de feudo cognoſcebat Judex Eccleſiaſticus inter Cruce ſignatos, quòd ſub

tuitione Eccleſiaſtica poſiti eſſent tam in rebus quàm in perſonis; Ivo Carnotenſ. epiſt. 173. *Die ſtatutâ ventum eſt ad cauſam, obtulit ſe ad judicium Rotrocus: ſecundùm ordinem geſtarum rerum dixerunt petitores, qui pro Hugone loquebantur ſe nolle ad hanc cauſam ingredi, niſi priùs eis ſatisfaceret de eo quod non erat intermiſſa ædificatio munitionis, & recredita redemptio Ivonis. Reſponſum eſt ex parte Rotroci neutrum debere fieri, quia munitio illa ei adjudicata erat in curiâ Comitiſſæ, de cujus feudo erat, cùm judicio Eccleſiæ ad prædictam curiam hæc cauſa tranſlata eſſet, & prædictus Ivo pro peregrinatione Hugonis minimè erat reddendus, cùm prædictus Ivo Rotrocum dominum ſuum diffiduciaſſet, &c.* Nec Regibus diſplicuit hujuſmodi defenſio viduarum & pupillorum, & aliarum miſerabilium perſonarum variis temporibus ab Eccleſiâ ſuſcepta. Eccleſia eſt mater Fidelium, quæ miſeris ſinum & dextras porrigit, & ad ſe confugientes non repellit; Nicolaus I. in epiſt. ad Carolum Calvum in causâ Theutbergæ apud Reginon. libr. 2. Chronic. *Eccleſiæ refugium quærens, Eccleſiaſticum judicium ſemper expetens, ſubmitti non debet ſeculari judicio.* Hodie verò rebus in melius compoſitis, lubens Eccleſia abſtinet cauſis viduarum & pupillorum, & unicum ejus votum eſt nè res redeat in infœlicem temporum caſum, quo viduæ, pupilli & pauperes egeant non defuturo unquam Eccleſiæ ſolatio & auxilio.

CAPUT VI.

An Judex Eccleſiaſticus cognoſcat de rationibus Matriculariorum: Reprehenditur Fevretius. Matricularii unde aſſumpti.

AD Judicem Eccleſiaſticum, an ad ſecularem pertineat diſceptatio de rationibus Matriculariorum, non mediocris momenti quæſtio occurrit. Forenſium una ſententia eſt Matricularios pro reddendis adminiſtrationis ſuæ rationibus, non apud alium conveniendos eſſe quàm apud Judicem ſecularem, quia merè laïci ſunt, & res vel pecunia cujus diſpenſatio eis credita eſt, licet in uſus ſacros ſit deſtinata, non eſt ſacra: & hæc eſt ſententia Chopin. de ſacr. polit. libr. 2. cap. 2. num. 7. & 8. Duranti quæſt. 42. Mayn. libr. 2. cap. 1. Chenu in arreſtis quæ ſunt ordinis Eccleſ. tit. 1. cap. 12. Papon. in arreſt. tit. d'*appellation comme d'abus*, arr. 14. quam gaudens ſequitur Fevretius libr. 4. cap. 7. num. 21. Sed ſi verum amamus, nulla ratio eſt quæ cognitionem geſtûs Matriculariorum

tribuat Judici ſeculari. Primò, Matriculariorum officium eſt merè Eccleſiaſticum, & ad Clericos dumtaxat pertinet, cùm in diſpenſandis rebus Eccleſiæ conſiſtat. Notum eſt quod placuit Synodo Chalced. can. 26. ut quilibet Epiſcopus eligat ſibi œconomum de proprio Clero, nè Eccleſiæ rerum diſpenſatio ſit ſine teſtimonio; can. quia in quibuſdam. 89. diſt. can. quoniam in quibuſdam. can. in nona. 16. qu. 7. quod comprobatum Conc. Hiſpal. II. can. 9. d. can. in nona. Laïcos Eccleſiaſtici patrimonii procuratores eſſe vetuit Gregorius I. de quo Jo. Diacon. ejus vit. libr. 2. cap. 15. *Nemo laïcorum quodlibet palatii miniſterium, vel Eccleſiaſticum patrimonium procurabat, ſed omnia Eccleſiaſtici juris munia, Eccleſiaſtici nihilominùs viri ſubibant.* Laïci etiam patroni Eccleſiarum non poſſunt omninò ſe immiſcere diſpenſationi rerum Eccleſiaſticarum, ſed ſicut Eccleſia, ita & dos ejus ad Epiſcopi ordinationem pertinet; can. noverint. 10. qu. 1. can. laïcis. can. filiis. 16. qu. 7. Secundò, actores rerum Eccleſiæ quos vocant Matricularios, ſi originem & rectiorem rerum uſum ſpectemus, non è laïcis, ſed è matriculâ, id eſt, Clericorum albo eligebantur. Matricula eſt tabula in quâ continetur cenſus Clericorum cujuſque Eccleſiæ, quæ erat penès Primicerium; Iſidorus in epiſt. ad Leufredum, can. perlectis 25. diſt. *Baſilicanos ipſe conſtituat, & Matriculam ipſe diſponat.* Unde Matricularii dicuntur juniores ſeu minores Clerici, qui deſcripti erant in Matriculâ Eccleſiæ; Adamus Bremenſ. libr. 3. cap. 5. *Cùm & ego indigniſſimus Eccleſiæ Dei Matricularius Bremam veni.* Et ideò diſtinguebantur à Canonicis ut minores; ſic in vita S. Gerard. apud Surium Octobris 3. *Erant autem aliquot ibi inſtituti ſeu deputati Clerici in miniſterium S. Giſleni regularis diſciplinæ prorsùs ignari, nec ut ſunt hodie Canonici, ſed quales ſunt quos Matricularios vocant.* Horum munus erat ſacras ædes tueri & obſervare; Gregor. Turonenſ. libr. 7. cap. 29. *Nonnulli etiam Matriculariorum & reliquorum pauperum pro ſcelere commiſſo tectum cellulæ conantur evertere: ſed & energumeni ac diverſi egeni, cum petris & fuſtibus ad ulciſcendam Baſilicæ violentiam proficiſcuntur.* Eorumdem erat oblationes accipere; Abbas Urſpergenſis in Chronic. de Clodoveo Victore Alarici, & equo per eum oblato S. Martino apud Turones ex voto: *Cùmque interfecto Alarico reverteretur cum victoriâ, veniens ad eamdem Eccleſiam, pro ſolvendo voto dona obtulit plurima; pro equo vero quem ibi dimiſerat, dedit matriculariis Eccleſiæ centum ſolidos ut eum reciperent.* Aimoin. libr. 4. cap. 33. de fundatione Cœnobii Dionyſiani per Dagobertum: *Prædia verò tam innumera fratribus in eodem loco Deo famulantibus, ſive Matriculariis Eccleſiæ contulit, ut devotio animi ejus plurimis admirabilis eſſet.* Iidem ſunt quos Cubicularios vocat Sigebert. ad ann. 509. & Otho Friſingenſ. libr. 4. Chronic. cap. 32. Cubicularios etiam nun-

cupavit ædit uos ſeu cuſtodes Baſilicæ ſeu Sacelli Anaſtaſ. in Leone I. *Hic conſtituit ſuper ſepulchra Apoſtolorum cuſtodes qui dicuntur Cubicularii, ex clero Romano.* Ipſorum etiam fuit infantulos expoſitos ad fores Eccleſiæ colligere & curare; Vandelbert. Diaconus in vita S. Goaris apud Surium 6. Julii. *Moris quippè tunc Trevirorum erat, ut cùm caſu quælibet fœmina infantem peperiſſet, cujus nollet ſciri parentes, aut certè quem præ inopia rei familiaris nequaquam nutrire ſufficeret, ortum parvulum in quadam marmoreâ conchâ quæ ad hoc ipſum ſtatuta erat, exponeret.* Et paulò poſt: *Si quandò igitur id contigiſſet, cuſtodes vel Matricularii Eccleſiæ puerum accipientes, quærebant in populo, ſi quis fortè eum ſuſcipere nutriendum, & pro ſuo deinceps habere vellet.* Cùm igitur Matricularii eſſent de Clero, non alium par fuit eos habere Judicem quàm Epiſcopum. Tertiò, utroque jure œconomi Eccleſiarum & aliorum locorum piorum tenentur actûs ſui rationem reddere apud Epiſcopum; Novell. Juſtin. 123. cap. 23. Clem. quia contingit. §. ut autem, de religioſ. domib. Conc. Trident. ſeſſ. 22. de reformat. cap. 9. & hoc jus eò convenientius eſt Matriculariis, quòd eorum munus verſatur circa curationem fabricæ, cui addicta eſt quarta decimarum; can. vobis. can. Vulteranæ. can. quatuor. can. de reditibus. 12. qu. 2. Quartò, Clerici qui contra Canones ſe immiſcent adminiſtrationi rerum ſecularium, amittunt privilegium fori, & non injuriâ conveniuntur coram Judice ſeculari, haud reclamante Eccleſiâ, ex Conſtit. anni 1539. can. 4. Quæ invidia igitur laïcos gerentes res Eccleſiæ connivente Republicâ, quoad rationes reddendas ſubjici Judici Eccleſiaſtico? Nonnè incongruum eſt unam eandemque Eccleſiæ ſubſtantiam diverſo jure cenſeri uſurpationis & Canonum; can. cognovimus. 12. qu. 1. Nonnè aut laïci ab adminiſtrandis rebus Eccleſiæ arceri oportet; aut ſi eis communem eſſe volunt adminiſtrationem rerum Eccleſiæ, Epiſcopalis fori non eſſe exortes, cùm in hac Clericorum vices fungantur: quò inclinat Rebuff. in quib. caſib. Judex ſecular. num. 33. Hac de causâ potiſſimùm laïcos ab actu rerum Eccleſiaſticarum removendos per Epiſcopum, nè præſcriptione fori rationum redditionem fruſtrentur, cenſuit Gregor. I. libr. 7. epiſt. 67. ad Januarium Epiſcopum Caralitanum: *Indicatum etiam nobis eſt, quòd laïcis quibuſdam curam veſtri patrimonii committentes, poſtmodum in ruſticorum veſtrorum deprædationibus, atque per hoc ex fatigationibus fuerint deprehenſi, & reddere res quas indecenter retinent habitas, quaſi ſuæ ditionis, quippè veſtræ non ſuppoſiti curationi, poſtponant, vobiſque deſpiciant actuum ſuorum reddere rationem.* Et paulò poſt: *De cætero verò cavendum à fraternitate veſtrâ eſt, nè ſecularibus viris, atque non ſub regulâ veſtrâ degentibus res Eccleſiaſticæ committantur, ſed probatis de veſtro officio Clericis: in quibus ſi quid reperiri poterit pravitatis, ut in ſubditis*

emendare quod illicitè geſtum fuerit valeatis, quos apud vos habitûs ſui magis officium commendet, quàm excuſet. Nec idonea eſt medela injuriæ quam à laïcis patitur Eccleſia, quòd Epiſcopo fas eſſe volunt luſtrando Diœceſim inſpicere rationes Matriculariorum: quid enim confert nuda inſpectio rationum, niſi valeat Epiſcopus rationes diſpungere & exigere, & reliquatores ad præſtanda reliqua compellere? Inanis ac penè ludicra fatigatio Epiſcopi in viſitationis annuo munere, ſi ei adimas Matriculariorum correctionem, quibus impunè erit negligere ſarta tecta ſacrarum ædium, & fabricæ dotem in uſus prophanos ſpargere, patrimonium Chriſti & pauperum prædam ſuam facere in oculis Epiſcopi, quem non Judicem, ſed teſtem rapinæ habituri ſunt. Eccleſiæ planctum circa hæc audiêre Chriſtianiſſimi Principes, & tandem edictis Caroli IX. anni 1571. 3. Octobris, Henrici IV. anni 1609. 16. Martii, Ludovici XIII. anni 1619. uno calculo Epiſcopis, Archidiaconis, Officialibus tributa cognitio rerum & redituum qui ad Eccleſias & fabricas pertinerent, & rationum diſpunctio, modò gratuita & ſine ſportulis opera impenderetur, & iiſdem edictis additum ut eorum ſententiæ non obſtante appellatione executioni demandarentur. Sed eodem ſpiritu quæ proſunt Eccleſiæ leges contemnuntur, ac Canones; & ubi leges & Canones pro Eccleſia militant, conſuetudo, id eſt, corruptela fori vincit leges & Canones.

CAPUT VII.

Quibus caſibus de jure cognoſcat Judex Eccleſiaſticus in laïcos.

JURE Pontificio laïci non ſunt exſortes Juriſdictionis Epiſcopalis variis caſibus, ut malefactores Eccleſiæ, id eſt, raptores rerum Eccleſiaſticarum, Rectori Eccleſiæ coram quo maluerint Judice convenire fas eſt, quia pro ſacrilegis habentur: quòd favore Eccleſiæ introductum eſt, quoniam Judices ſeculares in exhibenda juſtitia perſonis Eccleſiaſticis, ſæpè in judicio ſunt remiſſiores; cap. cùm ſit generale, de foro compet. can. de viro. 12. qu. 2. Eodem jure ſi quis Epiſcopum percuſſerit, anathemate multatur, & ejus bona Eccleſiæ in perpetuum traduntur; ſi Presbyterum, vel Clericum inferioris ordinis, deponitur; & ſi contumax fuerit, excommunicatur; can. ſi quis deinceps. 17. qu. 4. Laïcorum Eccleſiam gravantium pœna eſt depoſitio, id eſt, amiſſio cinguli, quod eſt præcipuum inſigne dignitatis; can. nullus Epiſcopus. 11. qu. 1. Hoc pœnæ genere affectus Raimbaldus miles qui Monachum Bonævallenſem vi caſtra-

vit, quòd ejus famulos herbam ſuffurantes verberibus malè accepiſſet; Ivo Carnot. epiſt. 135. *Coacto rigore Eccleſiaſtico arma ei abſtulimus, & 14. annorum pœnitentiam indiximus, ut diebus ſibi præſcriptis, à cibis lautioribus abſtineret, & tam immane facinus eleemoſynis & jejuniis expiaret.* In Synodo Belvacenſi excommunicatus, & cingulo ſpoliatus licet abſens Thomas de Marna homo improbus & infeſtus Eccleſiæ; nec factum diſplicuit Ludovico Craſſo qui tum rerum potiebatur, quaſi regni majeſtati noxium: quin imò Chriſtianiſſimus Princeps, hoſtem Eccleſiæ regno infidum ducens, precibus Patrum in eundem copias movit; Suger. in vita Ludovici Craſſi: *Cujus intolerabili fatigata moleſtiâ cùm ſederet Belvaci generali conventu Gallicana Eccleſia, ut in hoſtes veri ſponſi Jeſu Chriſti, hic etiam judicii primordia, & damnativam promulgare inciperet ſententiam venerabilis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Legatus Cono Præneſtinus Epiſcopus, innumerarum pulſatus moleſtiâ querelarum, Eccleſiarum, pauperum & orphanorum, denegationum tyrannidem mucrone Beati Petri, anathemate ſcilicet generali detruncans, cingulum militare ei licet abſenti deſcingit, ab omni honore tamquam ſceleratum infamatum, Chriſtiani nominis inimicum omnium judicio deponit. Tanti itaque Concilii Rex exoratus deploratione, citiſſimè in eum movet exercitum, &c.* Percuſſorum Clericorum præter amiſſionem cinguli, alia pœna eſt excommunicatio, quam ut minorem explodit Petrus Bleſenſ. epiſt. 73. *In Eccleſiâ Anglicanâ damnoſa omnibus, & omninò damnanda conſuetudo invaluit, quæ niſi per induſtriam veſtram fuerit omninò ſublata de medio, in enorme totius Cleri diſpendium vehementer excreſcet. Si Judæus, aut laïcorum viliſſimus occiditur, ſtatim ſupplicio mortis addicitur interfector: ſi quis verò Sacerdotem, vel Clericum minoris aut majoris ſtatûs occiderit, Eccleſia ſolâ excommunicatione contenta, aut ut veriùs loquar, contempta materialis opem gladii non requirit.* Tertia ſecundùm Canones interfectoris Preſbyteri pœna eſt wirgeldus, id eſt, pœna pecuniaria quæ pro parte ſolvitur ſeu componitur Eccleſiæ cui defunctus præfuit, pro parte Epiſcopo veluti proximiori hæredi qui ipſum Domino ſociavit, can. omnes 17. qu. 4. nimirum multa ſeu compoſitio pro interfecto Clerico ſolvebatur Epiſcopo, ut in legibus Longobardicis multa ſolvebatur Judici. Percuſſores tamen Leonis Papæ ejus nominis III. habitâ decies quæſtione juxta legem Romanam, ut majeſtatis rei capite damnati ſunt inſtante Carolo Magno, de quo Adelmar. in ejus vit. Aymoin. libr. 4. cap. 28. non alienæ legis cenſurâ; cauſas enim Eccleſiaſticas quoad res & perſonas lege Romanâ diſceptari moris fuit. In Anglia percuſſores Clericorum à Juſticiario Regni damnati, non niſi præſente Epiſcopo, & hoc fuit unum è quatuor Capitulis, quæ petente Petro Leone Legato Sedis Apoſtolicæ, ſervanda conſtituit Henricus II. apud Matth. Paris ad

ann. 1176. *Tertiò, conceſſit ut interfectores Clericorum convicti vel confeſſi coram Juſticiario Regni præſente Epiſcopo puniantur.* Imò & noſtris placuit percuſſores Clericorum coram utroque Judice conveniri poſſe veluti ſacrilegos, & locum eſſe præventioni; Papon. libr. 1. tit. 4. arr. 6. Ægid. Magiſt. de appellat. tamq. ab abuſ. cap. 11. Eodem jure violatores emunitatis Eccleſiæ ratione delicti ſortiuntur forum Eccleſiæ, & per Epiſcopum excommunicantur; cap. ſicut antiquitùs. can. ſi quis ex atrio. can. ſi quis contumax. can. quiſquis 17. qu. 4. putà ſi quis homicidium vel latrocinium perpetraverit in Eccleſiâ, vel intra atrium Eccleſiæ quod gaudet emunitate Eccleſiæ. Atrium ſive ambitus Eccleſiæ eſt area ſive ſpatium quod eſt circùm Eccleſiam, in majoribus Eccleſiis quadraginta paſſuum, in minoribus Eccleſiis ſeu capellis triginta; d. can. ſicut. d. can. quiſquis. Et hoc eſt quod canonicum ſpatium vocitat Innocent. III. epiſt. 162. regiſtr. 13. Et hoc ſpatium ita gaudebat emunitate Eccleſiaſticâ, ut laïci in eo non ſepelirentur, niſi eſſent majoris dignitatis; Baldric. Noviomenſ. libr. 3. Chronic. Cameracenſ. cap. 22. *In atrio tamen, quia major erat villulæ, ſubterratus.* De laïcis qui veſtes ſuffurati erant in Eccleſiâ tempore Synodi, tamquàm de infractoribus emunitatis Eccleſiaſticæ judicandi ſuas partes eſſe duxit Baſilius: teſtis ipſe epiſt. 417. ad Commentarienſem: *τὰ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἁμαρτανόμενα ὑφ' ὑμῶν προσήκει τῆς πρεπούσης τυγχάνειν διορθώσεως δικαστὰς δὲ περὶ τούτου μὴ παρενοχλεῖσθαι. Delicta commiſſa in Eccleſiis noſtram convenit ſortiri correctionem, neque Judices propter id moleſtari.* Eodem jure violatores Treugæ & pacis excommunicandi poteſtatem habet Epiſcopus; cap. unic. de Treuga & pace; can. illi qui. 24. qu. 3. quia per eos violatur pactum initum inter Epiſcopos Galliarum de pace colenda, quod dictum eſt Treuga Domini, de quo Glaber libr. 5. cap. 1. *Contigit verò ipſo in tempore inſpirante divinâ gratiâ primitùs in partibus Aquitanicis, deinde paulatim per univerſum Galliarum territorium firmari pactum propter timorem Dei pariter & amorem, taliter ut nemo mortalium à feriæ quartæ veſpera uſque ad ſecundam feriam incipiente luce auſu temerario præſumeret quidpiam alicui hominum per vim auferre, neque ultionis vindictam à quocumque inimico exigere, nec etiam à fidejuſſore vadimoniam ſumere. Quòd ſi ab aliquo fieri contingeret contra hoc decretum publicum; aut de vitâ componeret, aut à Chriſtianorum conſortio expulſus, patriâ pelleretur: hoc inſuper placuit univerſis, veluti vulgò dicitur, ut Treuga Domini vocaretur.* Iiſdem juris elementis pactioni pacis initæ inter Philippum Ducem Burgundiæ & Comitem Flandrenſem, & Gandavenſes appoſita eſt clauſula, quòd ſi quis Clericus hujuſmodi pacis conditiones infringeret, conveniretur apud ſuum Judicem, quaſi de pace infractâ; Jo. Froſſard. vol. 2. cap. 178. *Item, que ſi aucune perſonne d'Egliſe*

contrevenoit à ladite paix, ſoit baillé à ſon Ordinaire, pour eſtre puny comme de paix enfrainte. Hoc jure etiam incendiarios & prædones excommunicare poteſt Epiſcopus; can. ſi quis membrorum. can. peſſimam. 23. qu. 8. cap. tua vos, de ſentent. excommunicat. cap. 1. de raptor. & incend. Alexandrum ob latrocinium damnatum, qui ſe non propter maleficium, ſed ob nomen Chriſti perſecutionem paſſum ſimulabat, in communionem Eccleſiæ non receptum tradit Euſeb. libr. 5. cap. 17. καὶ ἡ ἰδία παροικία αὐτὸν ὅθεν ἦν, οὐχ ἐδέξατο, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν λῃστήν. *Attamen propria ac ſua unde erat Eccleſia, eum qui latro erat, recipere nolebat.* Etiam alienos Parochianos ob latrocinium & deprædationis cauſam poteſt excommunicare Epiſcopus; can. placuit. can. de illis. 6. qu. 3. quia ſunt vagi & acephali, & nullius Diœceſis, ideòque non gaudent ſecuritate Eccleſiæ; d. can. ſicut. Eodem demum jure laïci naufragos ſpoliantes excommunicantur; cap. excommunicationi, de raptorib. cap. cùm dilecti, de accuſat. Gregor. VII. libr. 5. epiſt. 14. *Et quoniam Dei judicio nonnullos naufragio perire cognoſcimus, & eos quaſi legali jam jure, diabolico imò inſtinctu, ab his quibus miſericorditer ſublevari & conſolari deberent, deprædari conſpicimus; ſtatuimus, & ſub anathematis vinculo, ut à prædeceſſoribus noſtris ſtatutum eſt, jubemus ut quicumque naufragum quemlibet aut bona illius invenerit, ſecurè tam eum quàm omnia ſua dimittat.* In Synodo Nannetenſi jus naufragii, id eſt, quicquid naufragio enataret ſibi vindicandi, quo ex conſuetudine utebatur Comes Britanniæ, ultrò in manibus Epiſcoporum dimiſit, poſtulans eos excommunicari qui manumiſſa petere, vel manumiſſionis plenitudinem imminuere tentarent: quod comprobavit Honorius II. ut videre eſt apud Hildebert. epiſt. 65. & 67. Et in cauſis quæ ſunt fori Eccleſiaſtici, Juriſdictionem ſuam etiam in laïcos minimè præterire debent Epiſcopi; Gregor. libr. 5. ind. 14. epiſt. 43. ad Joannem Epiſcopum Syracuſanum: *Oportet namque filiis ſacerdotalem vos affectum impendere, & in cauſis, prout ratio ſuffragatur, Juriſdictionem Eccleſiæ veſtræ minimè præterire.*

CAPUT VIII.

An Novatores Monitoria impetrare poſſint nomine Procuratoris fiſci. An Ordinarius compelli poſſit à Judice ſeculari poſtulantibus Monitoria concedere. An à conceſſione Monitorii appellandum ſit tamquam ab abuſu: Profligatur Fevretius & ſuis telis conficitur.

EPISCOPUS ſolus, aut ejus Officialis poteſt concedere Monitoria ad finem revelandi pro rebus caſu deperditis, vel furto ſubtractis; cap. ſi Sacerdos, de offic. ordinar. Gloſſ. & DD. in L. civile. C. de furt. Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reform. cap. 3. Joannes Monach. in cap. 2. num. 33. de Conſtitut. in 6. Neviranus in Sylv. nupt. verb. monitoriæ. num. 28. Abbates & alii inferiores minimè poſſunt hujuſmodi Monitoria decernere, tamquam minores, quia Monitorium tendit ad excommunicationem quæ eſt reſervata Epiſcopo; can. corripiantur. 24. qu. 3. cap. cùm non ab homine, de judic. unde dicitur fœlix mucro Epiſcopi; can. viſis 16. qu. 2. Novatoribus non conceditur Monitorium, quia eſt beneficium Eccleſiæ quod non patet hæreticis: privilegia Eccleſiæ non proſunt hæreticis; L. 1. C. de hæretic. Nov. Juſtin. 109. cap. 1. Auguſtin. in Joann. tract. 6. *Leguntur enim leges manifeſtæ, ubi præceperunt Imperatores eos qui præter Eccleſiæ Catholicæ Communionem uſurpant ſibi nomen Chriſtianum, nec volunt in pace colere pacis authorem, nihil nomine Eccleſiæ audeant poſſidere*; can. quo jure. 8. diſt. Monitorium etiam non conceditur excommunicatis, quia à Communione Eccleſiæ alieni ſunt; Jo. Monachus in cap. 2. num. 33. de Conſtitut. in 6. nulla eſt ſocietas Chriſto cum Belial. Verùm an Novatoribus fas ſit impetrare Monitoria ſub nomine Procuratoris fiſci, Fevret. libr. 7. cap. 2. num. 2. & ſeqq. poſt Mornacium tradit hoc uſu receptum, nec improbat. Sed abſit hæreticos ſub ſacra imagine Principis latere, & irato Numine perfrui: Eccleſiæ auxilio indignus eſt, qui Eccleſiam oppugnat; can. diſpar. 23. qu. 8. Nec procurator fiſci qui eſt vindex Eccleſiaſticæ diſciplinæ opem ſuam debet accommodare hæreticis, nè furoris audacia creſcat: Procurator fiſci eſt legitimus accuſator, non palpator hæreticorum. Olim in Gallia remoto Ithacio ab accuſatione Priſcilliani, fiſci patronum appoſuit Maximus; Sulpit. Sever. hiſtor. ſacr. libr. 2. *Cæterùm Ithacius videns quàm invidioſum ſibi apud Epiſcopos foret, ſi accuſato etiam poſtremis rerum capitalium judiciis aſtitiſſet,*

etenim iterari judicium neceſſe erat, ſubtrahit ſe cognitioni fruſtrà calido jam ſcelere perfecto: at tum per Maximum accuſator apponitur Patricius quidam fiſci patronus. Adde cùm in Galliâ nemini liceat agere vel excipere per Procuratorem, præterquàm Principi maximè in criminalibus; quonam jure licebit Novatoribus agere per Procuratorem regium? Singulare Religioſorum Mendicantium beneficium eſt, quòd omnibus abdicatis, etiam defenſione ſui, non audiuntur in foro niſi per Procuratorem Regium. Quàm fœda rerum confuſio, ſi Hæretici de privilegiis certent cum Eccleſia, & unitatis larvam præferant unitate patroni & defenſoris! Novatores non probantur, ſed tolerantur propter bonum pacis, certis depactis conditionibus, à quibus nihil amplius eis ſperandum eſt. Non jure igitur per interpoſitam perſonam expetunt Monitoria ab Eccleſiaſtico Judice, quæ per ſe non eſſent impetraturi: quod enim directò prohibetur, per indirectum licere non poteſt; L. ſcire. §. 1. ff. de tutor. & curator. dat.

An verò Epiſcopus, vel ejus Officialis compelli poſſit poſtulantibus Monitoria concedere, Fevret. eod. cap. num. 9. de Eccleſiaſticæ Juriſdictionis internecione ubique ovans & triumphans voluit eum compelli capione pignorum; quod omninò bonis ferendum non eſt. Cùm enim Monitorii datio tendat ad excommunicationem, quæ infligi non poteſt niſi causâ cognitâ, & pro graviori delicto; can. nemo Epiſcoporum. 11. qu. 3. non eſt cogendus Judex Monitorium mittere, ſed res relinquenda eſt arbitrio & conſcientiæ Judicis; alioquin Epiſcopus cogeretur infligere excommunicationem ſine cognitione cauſæ ad libidinem Judicis ſecularis, & excommunicatio non eſſet ampliùs gladius ſpiritualis, ſed potiùs prophanus & ſervilis: Juriſdictio Eccleſiaſtica & civilis ſunt duæ Juriſdictiones omninò diſtinctæ; can. duo ſunt. 96. diſt. una alteri opem & auxilium ferre debet, non ancillari tamquàm vile mancipium. Nec ferendum eſt quod vult Fevret. libr. 7. cap. 2. num. 13. & 14. Epiſcopum eſſe nudum miniſtrum, & executorem expeditionis Monitorii. Hujus enim conceſſio non eſt officium ſervile Judicis Eccleſiaſtici, ſed actus merè judicialis qui cauſæ cognitionem deſiderat, & liberum animi arbitrium: Et ita rectè definivit Synodus Tridentina. d. cap. 3. Epiſcopum non poſſe compelli à quovis Judice ſeculari Monitoria concedere, ſed totum hoc in ejus arbitrio & conſcientia poſitum eſſe. Epiſcopus quidem causâ cognitâ tenetur Monitorium poſtulantibus concedere, ſi juſta ei videatur cauſa id faciendi; & ſi deneget, ab eo poteſt appellari ad Superiorem, id eſt, ad Metropolitanum, ut optimè docet Joannes Monachus in d. cap. 2. num. 96. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 96. n. 4. Sed nullæ hîc ſubeſt ratio appellandi tamquàm ab abuſu; non ſine injuriâ poſcitur remedium extraordinarium adverſùs Eccleſiam, cùm ordinarium pateat;

fruſtrà poſtulatur à Principe, quod de jure communi obtineri poteſt; L. Imperatores. ff. de reb. auctor. judic. poſſidend.

Quòd etiam ab ipſa conceſſione Monitorii appellari poſſit tamquàm ab abuſu, ita pronunciavit Fevretius eodem loco, & velut rota ſemel impulſa quieſcere nequit, ſemel propoſitam ſibi appellationem tamquàm ab abuſu in omnibus ſibi fingit. Æquior Senatus Toloſanus, ſi fortè Monitorium non ritè & generalibus verbis conceptum ſit, non recipit appellationem tamquàm ab abuſu, ſed aditur per ſimplicem libellum viâ caſſationis, ut loquuntur. Et Fevretius ipſe cùm ait ab expeditione Monitorii tamquàm ab abuſu appellari licere, ſibi contrarius eſt; ſi enim verum eſſet quod non jure tamen dixit, Epiſcopum nudum eſſe miniſtrum & ſubſcriptorem Monitorii, nudum executorem mandati ſeu præcepti Judicis ſecularis, ab eo appellari penitùs fas non eſſet: ab executore non appellatur niſi modum excedat; L. 1. C. quor. appellat. non recipiantur, nec quicquam eſt quod imputetur Epiſcopo qui Monitorium conceſſit, vel potiùs paruit publico Judici cui neceſſitatem parendi habuit, ſi credendum eſt homini nimis ſeculari.

CAPUT IX.

An Epiſcopo liceat mutare modum ſacri Servitii debiti ex pacto, vel contractu inter Plebanum & Parochianos. Impugnatur Fevretius.

JURE Pontificio Judex Eccleſiaſticus ſi adeatur, ſolet cognoſcere etiam de reſciſſione contractuum adversùs laïcos; cap. conſtitutus, de in integr. reſtitut. cap. cùm te, de re judicat. cap. pen. de reb. Eccleſ. alienand. quia Eccleſia ad ſe confugientes non ſolet repellere; can. 1. & ſeqq. 87. diſt. Aufrer. de poteſt. Eccleſ. ſup. laïcos. n. 55. & hoc eſt quod ait Nicolaus I. in epiſt. ad Carolum Caluum jam à nobis laudata: *Eccleſiæ refugium quærens, Eccleſiaſticum judicium ſemper expetens, ſubmitti non debet ſeculari judicio.* Tamen jure quo utimur, Judex Eccleſiaſticus non cognoſcit de executione vel reſciſſione Contractuum, quia Contractus muniuntur ſigillo regio, quod Judici regio tribuit Juriſdictionem exequendi & reſcindendi Contractus. Quæſitum eſt an Epiſcopo liceat immutare modum ſacri Officii quo ex Contractu tenebatur erga Parochianos. Fevret. libr. 4. cap. 11. refert judicatum, id Epiſcopo fas non eſſe

abſque abuſu. Sed ſi verum & æquum amamus, nihil vetat Epiſcopum mutare modum Servitii in ſtipulatum deducti inter Plebanum & Parochianos, triplici ratione. Prior eſt, quòd omnes Eccleſiæ cujuſque Diœceſis ſunt in poteſtate Epiſcopi; can. omnes Baſilicæ 16. qu. 7. & conſequenter in his ea omnia quæ pertinent ad divinum Officium, ſpectant ad diſpoſitionem Epiſcopi; can. altaria, de conſecrat. diſt. 1. Secunda eſt, quòd legatum ad piam cauſam relictum, ſi pecunia non ſit ſufficiens & idonea, vel aliam ob cauſam voluntas defuncti commodè impleri non poſſit, ab Epiſcopo converti poteſt in aliam piam cauſam; L. legatum ff. de uſufruct. legat. L. ſi quis ad declinandum. §. ſin autem. C. de Epiſc. & Cleric. Conc. Trident. ſeſſ. 22. de reformat. cap. 6. Guid. Pap. qu. 556. Benedict. in cap. Raynut. in verb. reliquit. num. 17. Nihil igitur obſtat Epiſcopo, quin cauſâ cognitâ poſſit mutare Servitium ſeu obſequium debitum ex pacto vel contractu, cùm non prohibeatur mutare id quod debetur ex teſtamento, quod eſt magis favorabile propter favorem noviſſimarum voluntatum. Nihil enim eſt quod magis hominibus debeatur, quàm ut ſupremæ voluntatis, poſtquàm jam aliud velle non poſſunt, liber ſit ſtylus, & licitum quod iterum non redit arbitrium; L. 1. C. de SS. Eccleſ. L. 4. C. Th. de Epiſc. & Cleric. Tertia eſt, quòd etſi Epiſcopus demutet formam & modum Servitii, non tentat vel reſcindit contractum, quia non inſpicit onus ſervitii velut obligationem quæ continetur contractu; ſed illud ſpectat per ſe ſeorſim à contractu velut ſpirituale officium, cujus ipſe eſt naturalis & legitimus arbiter; ſi onus ſervitii ſit immodicum & nimis grave, contractus non reſcinditur, ſed onus minuitur vel rejicitur, proinde ac ſi de eo nihil actum; quę facta enim lędunt pietatem, nec facere nos poſſe credendum eſt; L. filius qui ff. de condit. inſtitut. Imò & cognitio de concordia inter Clericos inita ſuper Beneficio Eccleſiaſtico ſpectat ad Judicem Eccleſiaſticum, & ita judicatum non negat Loët. in litt. C. num. 43. Ratio eſt, quia ex concordiâ naſcitur actio perſonalis inter Clericos ſuper re ſpirituali, quæ omnino eſt fori Eccleſiaſtici tum ratione rei, tum perſonarum.

CAPUT X.

An Epiſcopus cognoſcat de Jurejurando & Perjurio. Jusjurandum apponi ſolebat omnibus Contractibus.

JURE Pontificio etiam Epiſcopus cognoſcit de Juramento, an licitum ſit & obligatorium, & de Perjurio inter laïcos; cap. ea te. cap. intellecto, de jurejurand. cap. licet, eod. tit. in 6. Jo. Chryſoſtom. in Act. Apoſtolor. homil. 9. κατορθώσατε τοὺς τοὺς ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ὅρκους, τοὺς δὲ μὴ πειθομένους, πάντας ἐμοί ἀγάγετε. *Emendate juramenta forenſia, eos autem qui non obtemperant, omnes mihi indicate.* Cognitio jurisjurandi pertinet ad Epiſcopum propter religionem jurisjurandi, quod totum ſacrum, quia præſtatur per Deum tactis ſacroſanctis Evangeliis, & in Eccleſia; L. generaliter. §. in omnibus. C. de reb. credit. & jurejurand. Inter damnatiſſima capitula condita ab Henrico II. Rege Anglorum quæ nefandi ſchiſmatis cauſa fuêre, unum fuit inprimis nè Epiſcopis liceret punire Diœceſanos de perjurio, vel fide læſa; Jo. Sariſber. epiſt. 159. *Hæc capitula inprimis damnata ſunt, quòd non valeat Epiſcopus coërcere aliquem Parochianorum pro perjurio, vel fide læſa.* Epiſcopis Normanniæ duritiè temporum intercepta, edicto Richardi I. Regis Anglorum reſtituta eſt cognitio juramenti & perjurii; Matth. Paris ad ann. 1190. *Circa dies iſtos Eccleſia Dei in Normannia de longo ſervitutis jugo liberata eſt, glorioſo Rege Richardo annuente, & omnia diſponente: inprimis terminatum eſt & à Rege conceſſum, &c.* Et paulò poſt: *Item generaliter omnes de fidei læſione, vel juramenti transgreſſione quæſtiones, in foro Eccleſiaſtico tractabuntur.* Nec invidioſum eſſe debet iſtud jus Epiſcopale; nam & inter Gentiles Imperator tamquam Pontifex Maximus cognoſcebat de viribus jurisjurandi, & jusjurandum remittere ſolebat; Papirius in L. Imperatores. ff. ad Municipal. *Imperatores Antoninus & Verus reſcripſerunt gratiam ſe facere jurisjurandi ei qui juraverat ſe ordini non interfuturum, & poſtea Duumvir creatus eſſet.* Et Tranquill. in Tiberio. cap. 35. *Equiti Romano jurisjurandi gratiam fecit, ut uxorem in ſtupro generi compertam dimitteret, quam ſe numquam ante repudiaturum juraverat.* Inde pejeraſſe non videtur cui remiſſum eſt jusjurandum à Lege vel Principe; L. ult. ff. qui ſatisd. cogantur. L. adigere. §. ult. ff. de jur. patronat. Et eodem jure utitur Romanus Pontifex; cap. cùm ex injuncto, de nov. oper. nunciat.

Olim tanta erat jurisjurandi religio, ut jusjurandum omnibus Con-

tractibus apponeretur, quo fides contractûs religione jurisjurandi tutior eſſet; Gregor. Nazianzen. orat. 40. εἰ γὰρ τὰς πρὸς ἀνθρώπους ὁμολογίας ἐμπεδοῖ θεὸς μέσος παραληφθεὶς πόσος ὁ κίνδυνος ὧν πρὸς αὐτὸν ἐθέμεθα τὸν θεὸν συνθηκῶν τούτων παραβάτας εὑρίσκεσθαι. *Nam ſi ad hominum pacta Deus medius adhibetur, quantum periculum fœderum quæ cum Deo ipſo contraximus, transgreſſores inveniri.* Hac occaſione uſu evenit, ſi fides ſecularibus, ut Epiſcopi cognoſcerent de Contractibus & de feudis propter juramenti vinculum in his interpoſitum; cap. novit, de judic. Hac de cauſa vetitum, nè jusjurandum Contractibus apponeretur, neve ulla ejus ratio in judiciis haberetur, nè hoc obtentu ſecularis Juriſdictio evacuaretur; quoniam jusjurandum non debet eſſe vinculum iniquitatis; can. inter cætera. 22. qu. 4. cap. quanto, de jurejurand. Benedict. in cap. Raynut. in verb. duas habens filias. num. 1247. Paſquier. libr. 3. cap. 3.

CAPUT XI.

An Epiſcopus cognoſcat de jure Patronatûs inter laïcos.

JURE Pontificio Epiſcopus de jure Patronatûs cognoſcit etiam inter laïcos, quia licet jus Patronatûs non ſit merè ſpirituale, quatenus poteſt poſſideri & præſcribi per laïcos, tamen eſt adnexum ſpirituali, & ſapit ſpiritualitatem; cap. quanto, de judic. cap. de jure, de jure Patronat. cap. præterea, de tranſact. Moribus noſtris cauſa juris Patronatûs ſpectat ad Judicem laïcum, quia depravato ferè rerum omnium ſenſu, jus Patronatûs ratione perſonarum quæ hujuſmodi jure utuntur, vel prædiorum quibus cohæret, magis ſpectatur ut temporale quàm ut ſpirituale; Covarruv. pract. quæſt. cap. 36. Gayll. 1. practic. obſerv. 38. Jo. Gallus. qu. 327. Aufrer. de poteſt. ſecular. regul. 4. fall. 21. Rebuff. in quib. caſib. Judex ſecular. num. 21. Nec ea Eccleſiæ labes peculiaris fuit Galliæ: jam olim enim Eccleſiam Anglicanam infœliciùs peſſumdedit, & hæc fuit materia ſchiſmatis inter Henricum II. Regem Anglorum & Thomam Cantuarienſem Epiſcopum, quod tandem ejus martyrio cruentatum. Inter capitula enim condita à prædicto Rege in necem libertatum Eccleſiæ unum inprimis fuit, ut cauſæ juris Patronatûs ſpectarent ad Judicem laïcum; Matth. Paris ad ann. 1164. *De advocatione & præſentatione Eccleſiarum, ſi controverſia emerſerit inter laïcos, vel inter laïcos & Clericos, vel inter Clericos; in curia domini Regis tractetur & terminetur.* Et hoc juris deinceps à Regibus Anglicis tenaciter vindicatum teſtatur

aſperior epiſtola Eduardi III. ad Clementem VI. Pontificem conquerentis de proviſionibus Pontificiis Beneficiorum Angliæ, quæ paſſim fiebant Italis & peregrinis in fraudem patronorum, quam intexuit Thomas Walſingan. in ejus vita ad ann. 1343. *Nam jus Patronatûs, quod nos & fideles noſtri in talibus obtinemus beneficiis, enervatur; curia noſtra in qua dumtaxat cauſæ ſuper jure Patronatûs dictorum Beneficiorum tractari debent, eluditur, & ſic jura Coronæ noſtræ tam probrosè quàm damnosè deperiunt.*

CAPUT XII.

Epiſcopus eſt executor Teſtamentorum & legatorum piorum. An cognitio de feudo eleemoſynæ pertineat ad Epiſcopum. Notatio vocis, Eleemoſyna. *Legales homines quinam dicantur.*

UTROQUE jure Epiſcopus eſt legitimus executor Teſtamentorum & legatorum piorum, ſi alii executores teſtamento deſignati non ſint, vel ſint in mora exequendæ voluntatis defuncti; L. nulli. C. de Epiſc. & Cleric. cap. nos quidem, de teſtament. quod inſtauratum eſt à Conc. Trident. ſeſſ. 22. de reformat. cap. 8. Nec id jus novum & invidioſum; nam & veteri jure Pontificio ſi teſtator monumentum ſibi fieri juſſiſſet, Principali vel Pontificali autoritate hæredes compellebantur ad obſequium ſupremæ voluntatis; L. hæreditas. §. 1. ff. de petit. hæredit. Pio conſilio Epiſcopis datur executio noviſſimarum voluntatum de piis diſpoſitionibus, nè hæredum negligentiâ caducæ & irritæ jaceant. Alibi tamen Epiſcopus tuitionem teſtamentorum, id eſt, curam exequendi ea ſuſcipere vetatur; Conc. Carthag. IV. can. 18. can. Epiſcopus. 88. diſt. nè à lectione, oratione & prædicatione verbi Dei avocetur. Utroque jure etiam Epiſcopus poteſt mutare legata pia in aliam piam cauſam, ſi voluntas defuncti commodè impleri non poſſit; L. legatum. ff. de uſufr. legat. L. ſi quis ad declinandum. C. de Epiſc. & Cleric. præter alios proximè adductos. Alexander Conſil. 73. vol. 3. Capell. Toloſan. qu. 26.

Lege Anglicâ pariter cognitio feudi vel prædii de eleemoſynâ, id eſt, prædii Eccleſiaſtici pertinet ad Judicem Eccleſiaſticum, ut in capitulis quæ redacta ſunt ab Henrico II. anno 1164. apud Matth. Paris in ejus vita: *Si calumnia emerſerit inter Clericum & laïcum, vel è converſo, de ullo tenemento quod Clericus velit ad eleemoſynam trahere, vel laïcus ad laïcum feudum; per recognitionem duodecim legalium hominum, juxta capitalis Juſticiarii*

ſticiarii Regis conſiderationem terminabitur, utrum tenementum ſit pertinens ad eleemoſynam, ſive ad laïcum feudum, coram Juſticiario Regis: & ſi recognitum fuerit ad eleemoſynam pertinere, placitum erit in curia Eccleſiaſtica, &c. Et in conceſſione Richardi I. facta in gratiam Eccleſiæ Rothomagenſis & aliarum Normanniæ, anno 1190. apud eundem Matth. Paris: *Item nulla fiet recognitio in foro ſeculari, ſi chartâ vel alio modo eleemoſynatam eſſe poſſeſſionem viri Eccleſiaſtici probare poterunt, ſed ad Eccleſiaſticos Judices remittuntur.* Eleemoſynata poſſeſſio dicitur hîc quæ conceſſa eſt Eccleſiæ, eleemoſynæ titulo: ſic vocat ea ætas quamcumque oblationem quæ fit Eccleſiæ, ut denarium S. Petri, quod fuit vectigal ab Ina & Offa Regibus Anglorum in ſingula tecta impoſitum, in gratiam Eccleſiæ Romanæ; Roger. Hoveden. ad ann. 886. *Hoc anno Ethoes Comes VViltunenſium eleemoſynam Regis Elfredi detulit Romam:* & eleemoſynam pro aratris, in epiſt. Canuti Regis Angliæ apud Ingulphum in Chronic. Croyland. & apud VVillelm. Malmeſb. 2. de geſt. Reg. Anglor. cap. 11. *Omnia debita quæ ſecundùm legem antiquam debemus, ſint perſoluta, ſcilicet eleemoſyna pro aratris.* Et Synod. Vernenſ. can. 23. *Eccleſiarum cauſas audiant & definiant in eleemoſyna domini Regis.* Vvillelm. Tyrius libr. 9. cap. 8. de Godefrido Bullionio: *Caſtrum unde ei cognomen erat, Bullionem Eccleſiæ Leodienſi in perpetuam eleemoſynam conceſſit habendum.* Robert. Mont. in ſuppl. Sigebert. ad ann. 1176. *Promovit chartam & ſigillum omnium eleemoſynarum Eccleſiæ.* Recognitio an feudum ſeu prædium ſit de eleemoſynâ, id eſt, quæſtio facti an prædium ſit Eccleſiaſticum, traditur hominibus legalibus. Legales homines ſunt viri probi & idonei æſtimatores rerum; Hoveden. in Richardo I. *Idem verò qui electi fuerant & conſtituti ad hoc negotium Regis faciendum, ſtatuerunt per æſtimationem legalium hominum uniuſcujuſque carrucæ VVannagium centum acras terræ.* Idem Guillelm. Neubrigenſ. libr. 5. cap. 1. *Hi ſunt qui in foro dicuntur probi & legales homines*; vulgò, *Preud'hommes.* Sed ubi ſemel compertum eſt per legales homines prædium eſſe de eleemoſyna, non negatum cognitionem hujuſmodi prædii pertinere ad Eccleſiaſticum Judicem, propter meritum piæ cauſæ. Multò iniquiùs cum Eccleſia agitur moribus noſtris, quibus cognitio legatorum ad piam cauſam adversùs laïcos eſt fori ſecularis, & ſi laïcus legati pii nomine conveniatur apud Judicem Eccleſiaſticum, appellatur tamquam ab abuſu; de quo Jo. Gall. qu. 9. 26. 212. Aufrer. in deciſ. Capell. Toloſ. qu. 214. Rebuff. in quib. caſib. Jud. ſecular. Tiraquell. 15. privileg. piæ cauſæ. Chopin. de ſacra polit. libr. 2. cap. 5. num. 18.

CAPUT XIII.

An Epiſcopus cognoſcat de re Funeraria. Legum antiquarum emendatio.

COGNITIO de Funeribus, monumentis & mortuariis pertinet ad Judicem Eccleſiaſticum; Panormitan. & alii in cap. quanto, de Judic. Rebuff. in quib. caſib. Judex ſecular. num. 6. Duar. de ſacr. Eccleſ. miniſter. libr. 7. cap. 6. multis argumentis. Primum eſt, quòd ſepulchra ſunt loca religioſa, & illatione mortui locus fit religioſus; L. 2. ff. de religioſ. imò ſepulchra ſunt quid ſacrum, terra enim humando mortuos ſacros facit; Plin. libr. 2. cap. 63. de Terra: *Noviſſimè complexa gremio jam à reliquâ naturâ abdicatos, tum maximè ut mater operiens, nullo magis Sacramento quàm quo nos quoque ſacros facit.* Secundum eſt, quòd monumentorum extruendorum vel reficiendorum cura ſpectat ad cognitionem Pontificum, quia ad religionis cauſam pertinet: unde ſi teſtator monumentum ſibi fieri juſſerit, hæredes Principali vel Pontificali autoritate compelluntur ad obſequium ſupremæ voluntatis; L. hæreditas. §. 1. ff. de petit. hæredit. & ſi monumentum refectione indigeat, non poteſt deponi reficiendi causâ ſine decreto Pontificum; L. 2. C. Th. de ſepulchr. violat. nè religio quæ jam occupavit locum, violetur: & hoc eſt quod eleganter dictum eſt in L. ult. ff. de mort. inferend. ſi religioſus locus jam factus ſit, Pontifices explorare debere, quatenus ſalvâ religione deſiderio reficiendi operis medendum ſit. Et pariter oſſa ſeu reliquiæ defunctorum non poſſunt transferri ſine decreto Pontificum, ſeu juſſu Principis; L. oſſa. ff. de religioſ. L. 3. §. non perpetuæ, de ſepulchr. violat. quò ſpectat veteris monumenti inſcriptio quæ legitur apud Joſeph. Scaliger. Auſonianar. lection. libr. 1. cap. 12. *Reliquiæ trajectæ ex permiſſu collegii Pontificum piaculo facto.* Commodi cadaver jam ſepultum erui juſſit Cingius Severus Pontifex non ſine collegio Pontificum; Lamprid. in Commodo: *Cingius Severus dixit, Injuſtè ſepultus eſt: quia Pontifex dico, hoc collegium Pontificum dicit.* Si hæc inter Gentiles, non deterior debet eſſe ſacerdotii ratio inter Chriſtianos, quibus verum Numen, verum & proprium habet Sacerdotem. Tertium eſt, quòd ſepultura eſt quid ſpirituale, & dignum Sacerdotum curâ & religione: ideò pro ſepulturâ nè quicquam exigatur, vetatur, ſalvis piis conſuetudinibus; cap. abolendæ, de ſepultur. cap ad Apoſtolicam, de Simon. & quarta funerum debetur Eccleſiæ parœciali

tamquam jus canonicum : & hoc eſt quod intelligitur per hujuſmodi clauſulam, ſalvâ juſtitiâ Eccleſiarum ; cap. certificari, de ſepultur. can. quicumque. 16. qu. 7. & hoc jure moris fuit Epiſcopos in luſtranda Diœceſi cognoſcere de ſepulturis. Hugo Dunelmenſis Epiſcopus cùm peragrans Diœceſim in quopiam Monaſterio obſervaſſet tumulum pallio ſerico velatum, lampadibus & facibus accenſis illuſtrem, & audiſſet eſſe tumulum Roſimundæ quæ fuerat concubina Henrici II. Regis Anglorum, dejici juſſit, & extra Eccleſiam locari ; Roger. Hoveden. in Richardo I. ad ann. 1191. *Eodem anno Hugo Lincolnienſis Epiſcopus faciens viſitationes ſuas per domos Eccleſiarum religioſarum in ſua Diœceſi, venit ad Abbatiam Sanctimonialium de Godeſtone, quæ eſt inter Oxoniam & Wodeſtoc ; & cùm intraſſet Eccleſiam ut oraret, vidit tumbam in medio ante altare ſericis pannis velatam, & lampadibus & cereis circumdatam, & quæſivit cujus eſſet tumba ; & dictum eſt ei illam eſſe tumbam Roſamundæ quæ quondam extiterat amica Henrici Regis Angliæ filii Mathildis Imperatricis, & quòd ipſe pro amore illius multa bona Eccleſiæ illi fecerat : & reſpondit Epiſcopus, Tollite eam hinc, quia ſcortum fuit, & ſepelite eam extra Eccleſiam cum cæteris, ne Chriſtiana religio vileſcat, &c.*

Media ſententia actionem funerariam eſſe mixti fori, & in ea locum eſſe præventioni. Sed proh dolor ! hujuſmodi actio omnino tranſiit ad forum civile, ex quo Conſtitutione regiâ anni 1539. Judici Eccleſiaſtico adempta eſt cognitio de actionibus perſonalibus laïcorum niſi in merè ſpiritualibus, hac ratione quòd actio funeraria eſt actio perſonalis, cùm naſcatur ex tacito contractu qui cum defuncto initus intelligitur ; L. 1. ff. de religioſ. Olim inter Gentiles rei funerariæ cognitio fuit penès Pontifices & Principem, quòd ipſe Pontificem Maximum ſe gereret : non alio titulo Princeps funerum cognitionem ſibi communem fecit cum Pontificibus, quàm quia Pontificatûs apex eâ tempeſtate principatui conjunctus erat. Hodie Sacerdotio ab Imperio ſejuncto, quo jure Magiſtratus civiles qui vices Principis gerunt, ea quæ ſunt Sacerdotii retinere & uſurpare non dubitarunt ? Unicus titulus hujuſce juris nova Conſtitutio anni 1539. Paulò ante eam aliter judicavit juris antiqui tenacior Senatus Pariſienſis anno 1528. die 4. Martii, laïcos à parocho conveniendos pro juſtis funerum quæ præſtarentur ex laudabili conſuetudine : teſtem habemus Rebuffum loco ſupra laudato. Unde igitur tam repentina facta ſit mutatio & converſio rerum, non video. Leges quæ pertinent ad religionem & Eccleſiam, æternas & immutabiles eſſe oportet, cùm habeant cauſam æternam & immutabilem : harum ſemper-viridis eſt obſervantia, ut eleganter dicitur in L. 5. C. de Hæretic.

Placeat igitur Chriſtianiſſimo Regi Ludovico Theodato, duriori

Conſtitutioni modum imponere, & jura antiqua, quibus Eccleſia cum regno fœliciter tot ſeculis coaluit, reſtituere. Placeat tanto Principi legem temperare, quam haud dubiè emendaturus fuiſſet, niſi durities ſeculi & ſecularium malignitas obſtitiſſet. Non erubeſcenda Principi legum correctio, quin imò digna Principe rerum omnium in melius reſtitutio. Nonnè Imperatores tot leges antiquas experimentis edocti, ſuis Conſtitutionibus abrogarunt vel emendarunt? Hoc argumento Imperatores ad tollendas nequiſſimas Leges adversùs Chriſtianos promulgatas provocat Tertullian. Apologetic. cap. 4. *Nonnè & vos quotidiè experimentis illuminantibus tenebras antiquitatis, totam illam veterem & ſqualentem ſylvam legum novis principalium reſcriptorum & edictorum ſecuribus ruſtatis & cæditis? Nonnè vaniſſimas Papias leges, quæ ante liberos ſuſcipi cogunt, quàm Juliæ matrimonium contrahi, poſt tantæ autoritatis ſenectutem, heri Severus conſtantiſſimus Principum excluſit &c?*

CAPUT XIV.

Epiſcopi habent cenſoriæ Juriſdictionis imaginem in Magiſtratum: Magiſtratibus cur denegaretur communio Eccleſiaſtica, priuſquàm litteras communicatorias accepiſſent ab Epiſcopo.

JURISDICTIO Eccleſiaſtica & civilis ſunt omninò diſtinctæ & ſegreges; can. duo ſunt. 96. Utriuſque fori Judices ſuis terminis contenti eſſe debent, ita ut unus in alterius fines non irruat; can. Eccleſias. 13. qu. 1. Hac juris œconomiâ Judex Eccleſiaſticus non habet Juriſdictionem in laïcos in rebus civilibus: ſi tamen Præſes vel Rector Provinciæ negligat jus dicere Provincialibus, licet eis adire Epiſcopum; Nov. Juſtin. 86. cap. 1. Et Conſtitutionibus Pontificiis, ceſſante Judice ſeculari ob ejus moram & negligentiam lis transfertur ad Epiſcopum, & quaſi jure devoluto laïcis apud eum agere, vel conveniri licet; cap. ex tranſmiſſa. cap. licet. cap. ex tenore, de foro competent. can. adminiſtratores. 23. qu. 5. E converſo Clerici in cauſis pecuniariis priùs conveniuntur apud Epiſcopum, ſed eo nequeunte propter occupationes ſacras vel nolente judicare, lis tranſit ad Judicem civilem; Nov. Juſtin. 83. cap. 1. quam Gratianus non omiſit in can. ſi quis cum Clerico. 11. qu. 2. Aliter tamen jure Pontificio Clericis à ſuo Judice ob defectum juſtitiæ non licet migrare ad Judicem ſecularem;

cap. qualiter, de Judic. Epiſcopis etiam fuit penè cenſoria Juriſdictio in Magiſtratus, & jus eos monendi & corripiendi; & ſi moniti ad meliorem frugem non redirent, fas fuit eos denunciandi Principi & excommunicandi; Synod. Tolet. III. can. 18. *Sint enim proſpectores Epiſcopi ſecundùm regiam admonitionem, qualiter Judices cum populis agant, ut ipſos præmonitos corrigant, aut inſolentias eorum, Principum auribus innoteſcant. Quòd ſi correptos emendare nequiverint, & ab Eccleſia, & à Communione ſuſpendant.* Et Synod. Tolet. IV. can. 31. *Epiſcopi in protegendis populis ac defendendis, impoſitam à Deo ſibi curam non ambigant. Ideoque dum conſpiciunt Judices ac Potentes, pauperum oppreſſores exiſtere, priùs eos ſacerdotali admonitione redarguant, & ſi contempſerint emendari; eorum inſolentiam Regis auribus intiment, ut quos ſacerdotalis admonitio non flectit ad juſtitiam, regalis poteſtas ab improbitate coërceat.*

Quanta & magiſteria penè fuerit poteſtas Epiſcoporum in Magiſtratus etiam majores, his argumentis intelliges, quòd Præſides initio adminiſtrationis jurabant apud Epiſcopum quòd pecuniam ſuffragii nomine non dediſſent, & accepto ſucceſſore compellebantur quinquaginta dies morari in Provincia, ut omnes conventiones & querelas Provincialium exciperent præſente Epiſcopo, & cauſam ſummariè ſine ſcripto examinante; Nov. Juſtin. 8. cap. 9. & 14. Imò & melioribus ſeculis, Magiſtratibus qui cum jure gladii eſſent propter exercitionem capitalium judiciorum denegabatur communio Eccleſiaſtica, priuſquàm accepiſſent litteras communicatorias ab Epiſcopis; Synod. Arelatenſ. I. can. 7. *De Præſidibus qui fideles ad Præſidatum proſiliunt, placuit ut cùm promoti fuerint, litteras accipiant Eccleſiaſticas communicatorias; ita tamen ut in quibuſcumque locis geſſerint, ab Epiſcopo ejuſdem loci cura de illis agatur, & cùm cœperint contra diſciplinam agere, tunc demum à communione excludantur.* Magiſtratibus non denegabatur communio, nè impunita manerent crimina, ſed eis non patebat ſine indulgentia, id eſt, ſine litteris communicatoriis Epiſcopi; Ambroſ. epiſt. 59. ad Studium: *Ideò majores maluerunt indulgentiores eſſe circa Judices, ut dum gladius eorum timeretur, reprimeretur ſcelerum furor, & non incitaretur: quòd ſi negaretur communio, videretur criminoſorum vindicata pœna. Maluerunt igitur priores noſtri, ut id in voluntate magis abſtinentis, quàm in neceſſitate ſit legis.*

CAPUT XV.

Epiſcopi paſſim electi Arbitri litium inter laïcos. Conſenſus exterorum Principum in judicium Gallicanæ Eccleſiæ.

TANTA fuit reverentia Fidelium, & conſenſio animorum in Epiſcopos tamquam Patres & Paſtores ſpirituales, ut paſſim omiſſis Judicibus civilibus, Epiſcopos communi conſenſu de rebus etiam prophanis in arbitros eligerent abſque invidia Judicum. In lite vindiciarum de lacu inter duos fratres arbiter ſumptus Gregorius Thaumaturgus Neocæſarienſis Epiſcopus, judicandi causâ in rem præſentem venit, ut moris erat in judicio vindicationis; Gregor. Nyſſenus in ejus vita: γένεται οὖν τῆς δίκης κύριος ὁ διδάσκαλος, καὶ κατὰ τὸν τύπον τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ νόμοις ἐκέχρητο πρὸς τὴν δίαιταν. *Litis fit dominus magiſter, qui cùm ad locum de quo controverſia erat veniſſet, ſuis ipſius legibus utebatur ad judicium, nempè ſuaſoriis verbis reconciliationis.* Derelicto Judice civili arbiter electus Ambroſius Epiſcopus inter Marcellum Epiſcopum & ejus ſororem; teſtem habemus ipſum Ambroſium epiſt. 25. *Nam cùm ipſe arguerem quòd adhuc inter vos maneret veternoſum jurgium, cognoſcendi mihi neceſſitatem partes impoſuerunt. Erubui recuſare, fateor, cùm præſertim togati utriuſque partis invicem ſe laceſſerent, dicentes ut meo ſub examine liqueret, cui parti majora juris vel juſtitiæ ſuffragia forent. Quid plura? Cùm jam concluſi eſſent dies, & paucarum horarum ſupereſſet ſpatium, quibus tamen alia audiret Præfectus negotia; petierunt cauſæ patroni prorogari paucorum dierum tempora, ut ego reſiderem cognitor. Tantus ardor erat Chriſtianis viris, nè Præfectus de Epiſcopi judicaret negotio.* Et paulò poſt: *Recepi cognitionem, ita tamen ut compoſitionis eſſem arbiter.* Vix adiri potuiſſe Ambroſium ob diſtrictionem cauſarum, dolet Auguſtin. L. 6. Confeſſ. cap. 3. *Diſcedebamus, & conjectabamus eum parvo ipſo tempore, quod reparandæ menti ſuæ nanciſcebatur, feriatum ab ſtrepitu cauſarum alienarum, nolle in aliud avocari.* Quid? ipſe Auguſtinus cognitione litium inter laïcos ſe fatigari queritur non uno loco; ut libr. de opere Monachor. cap. 29. *Multò mallem per ſingulos dies certis horis, quantum in benè moderatis Monaſteriis conſtitutum eſt, aliquid manibus operari, & cæteras horas habere ad legendum & orandum, aut aliquid de divinis litteris agendum liberas, quàm tumultuoſiſſimas perplexitates cauſarum alienarum pati de negotiis ſecularibus vel judicando dirimendis, vel interveniendo præcidendis: quibus nos moleſtiis idem*

affixit Apoſtolus, non utique ſuo, ſed ejus qui per eum loquebatur, arbitrio. Idem ſignat & ipſe de verb. Apoſtoli Sermon. 24. *Fratres mei, in cauſis & in negotiis veſtris, quando ad nos judicanda veniunt, ſi homini Chriſtiano dico, ut pro tempore redimendo perdat aliquid ſuum; quantò majore curâ & fiduciâ debeo dicere ut reddat alienum?* De Auguſtino idem teſtificatur Poſſidius in ejus vita cap. 19. *Interpellatus ergo Beatus Auguſtinus à Chriſtianis, vel à cujuſque ſectæ hominibus, cauſas audiebat diligenter ac piè; & eas aliquandò uſque ad horam refectionis, aliquandò autem totâ die jejunans, ſemper tamen noſcebat & dirimebat, &c.*

Ab aliis Epiſcopis idem judicandi officium ſuſceptum indicat & Auguſtin. de Doctrinâ Chriſtianâ libr. 4. cap. 18. *Sanè ſi moneremus homines, quemadmodum ipſa negotia ſecularia vel pro ſe, vel pro ſuis apud Eccleſiaſticos Judices agere deberent, rectè admoneremus ut agerent tamquam parva ſubmiſſè.* Se ægrotare, & cauſarum mole opprimi queritur & Gregor. Nazianzenus epiſt. 88. ἐμὲ γὰρ ἡ νόσος κατέχει καὶ πλέον τοῖς πράγμασι συντριβόμενον. *Nam me morbus detinet, & magis negotiis afflictatum.* Litibus inter laïcos judicandis magnam autoritatem quæſiiſſe memoratur Cyrillus Epiſcopus Alexandrinus, ita ut Oreſtis Præfecti Ægypti livorem & odium hac de causâ in ſe moverit, quòd illi videretur multa quæ eſſent ſuæ Juriſdictionis ad ſe pertrahere; de quò Socrat. libr. 7. cap. 13. & Nicephor. libr. 14. cap. 14. Quid? & ipſe Gregorius I. Summus Pontifex totius Eccleſiæ curis implicitus, non deſiit etiam inter laïcos arbitri officio fungi, & litibus componendis operam dare, nè rixis & altercationibus privatorum pax Reipublicæ & Eccleſiæ diſſolveretur; de quo ipſe ſub initio Pontificatûs libr. 1. epiſt. 5. *Sub colore Epiſcopatûs,* inquit, *ad ſeculum ſum reductus. Undique cauſarum fluctibus quatior, ac tempeſtatibus deprimor.* Iiſdem ſtudiis Galliarum Epiſcopi inter Clericos vel laïcos etiam de rebus temporalibus arbitrorum munus non reſpuêre. Inter Beccenſem Abbatem & Moliſmenſes Monachos arbitrium de ſpolio ſuſcepit Ivo Carnotenſis Epiſcopus; Auctor mihi eſt ipſe epiſt. 9. *Sed Abbas Beccenſis cognoſcens & erubeſcens inordinatam ſpoliationem factam Moliſmenſibus à quibuſdam Neophytis monachis ſuis, multùm me rogavit, ut vel pacem inter eos componerem, vel juſtè inter eos decernerem.*

Quanti fuerit in animis omnium judicium Eccleſiæ Gallicanæ, vel hoc argumento intelliges, quòd in ea quæſtione quæ orta eſt inter Henricum II. Regem Anglorum, & Thomam Cantuarienſem Epiſcopum, Regem paratum fuiſſe ſe ſubjicere judicio Eccleſiæ Gallicanæ tradit Matth. Paris ad ann. 1169. *Rex autem Anglorum coram Rege Francorum, ut aſſerebat, Archiepiſcopo ſatisfacere paratus erat, vel ſi contendere vellet, judicium in Palatio Pariſienſi ſubire, Gallicanâ Eccleſiâ ponente partes ſuas,*

ſeu Scholaribus diverſarum Provinciarum æquâ lance negotium examinantibus. Jure Cæſareo & Pontificio obveniente Sacerdotio arbiter ſumptus non cogitur quidem ſententiam dicere, nè à ſacris avocetur; L. non diſtinguemus. §. Sacerdotio. ff. de recept. arbitris. cap. præſentata, de teſtib. Et Conſtitut. Juſtiniani Epiſcopis certè adempta eſt ordinaria Juriſdictio inter laïcos in rebus civilibus, verùm arbitraria eis non denegatur inter volentes; L. ſancimus. §. vos autem. C. de Epiſc. & Cleric. & Valentiniani Novella de Epiſcopali judicio, ſublatâ Epiſcopis omni Juriſdictione ordinariâ inter Clericos vel laïcos, arbitrariam inter volentes non attigit.

DE JURISDICTIONE ECCLESIASTICA

TUENDA ADVERSUS INSULTUS

Auctoris tractatûs de Abuſu, & aliorum.

LIBER SEPTIMUS.

CAPUT PRIMUM.

Ordo & proceſſus judiciorum Eccleſiaſticorum. In his ſolemnia juris remittuntur.

EX his quæ ſuperioribus libris dicta ſunt, facilè intelleximus quænam eſſet vis & poteſtas Juriſdictionis Eccleſiaſticæ, tam in laïcos quàm in Clericos: nunc animum ſubit non intempeſtivum conſilium explorandi quem ſervari oporteat ordinem & proceſſum, ut vocant, in judiciis Eccleſiaſticis. Forenſium certè ſententia eſt Judicem Eccleſiaſticum teneri in ordinatione ſeu in inſtructione litium, ſervare ſtylum & uſum fori civilis; quos inter Aufrerius de poteſt. ſecular. regul. 2. in fin. Imbert. in Enchiridio in verb. executor citationis. Horum ſententiam totis viribus tuetur Fevret. libr. 1. cap. 7. num. 3. & 4. & ut eam vindicet, nititur probare Eccleſiam uſam eſſe formulis & ſolemnibus judiciorum publicorum in cauſis Eccleſiaſticis: ſed in eo valdè laborat, nè dicam eum

deficere. Quod enim profert ex cap. 1. de nov. oper. nunciat. & aliis hujuſmodi locis lites Eccleſiaſticas ordinari ſolitas fuiſſe ſecundùm Leges & Canones, non probat intentionem ipſius: facilè enim fieri poteſt, ut cauſæ Eccleſiaſticæ ordinentur ſecundum leges quatenùs congruunt canonicis inſtitutis; quandoquidem ſicut Leges non dedignantur ſacros Canones imitari, ita & ſacrorum Statuta Canonum conſtitutionibus Principum adjuvantur, ex dict. cap. 1. & cap. Clerici, de judic. Sed in multis valdè diſcrepans fuit ratio judicii Eccleſiaſtici à forenſi, quod pace magni viri dixerim. In foro ſententiæ non ferebantur niſi ex ſcripto: at judicia Eccleſiaſtica tractabantur ſine ſcriptura, ſummariè causâ cognitâ; Nov. Juſtin. 83. can. ſi quis. 11. qu. 1. A ſententiis Judicum provocatio erat per libellum: à ſententiis verò Judicum Eccleſiaſticorum appellabatur ſine libello appellatorio, nudo verbo. Novum ac inſolens viſum, quòd Cyrillus Epiſcopus Hieroſolymitanus in Concilio Seleucienſi depoſitus, per libellum contra Canones appellaſſet ad majorem Judicem; Socrat. libr. 2. cap. 32. *τοῦτο μὲν οὖν, μόνος καὶ πρῶτος παρὰ τὸ σύνηθες τῷ ἐκκλησιαστικῷ κανόνι Κύριλλος ἐποίησεν, ἐκκλήτοις ὡς ἐν δημοσίῳ δικαστηρίῳ χρησάμενος. Solus & primus contra canonis Eccleſiaſtici conſuetudinem id fecit Cyrillus libellis appellatoriis uſus, proinde ac in publico judicio.* Quod minùs advertens Pontifex in can. Synodum. 17. diſt. *Nam ſi*, inquit, *ſeculares in publicis judiciis libellis utuntur appellatoriis, quantò magis Sacerdotibus hæc eadem agere licet, qui ſuper illos ſunt.* Quàm aliena fuerint judicia Eccleſiaſtica à forenſibus ſolemnitatibus, ſatis inſinuat quod ait Emeritus unus ex Epiſcopis Donatiſtarum in collat. 1. Carthagine habita, cap. 20. *Quòd ſi prætermiſſis iſtis ſecundùm forenſes faſces, jactantiamque illius controverſiæ quam tribunalia ſibi vindicant, ſemper legalis nobis ritus ac ſermo ſervandus eſt; judica vir ſublimis in negotio chriſtiano, quia huic cauſæ judicat Deus qui & noſtra merita, & veri judicis ſententiam æquâ ponderans librâ, nè immergat attendit.* Et idem Emeritus rurſus in eadem collatione cap. 31. *Cauſæ præſcriptio eſt Judicis ſermo, ſervari forenſem uſum, conſuetudinemque jurgandi inter Epiſcopos non oportere, nutare illam verſutiam legum, jurisque controverſiam, ubi de fidei ſtatu, & de totius ſanctitatis diſceptatione tractatur.* Et Petilianus unus è parte Donatiſtarum in eadem collatione cap. 53. *Sine præjudicio noſtro legat, ſalvo eo quia hæc cauſatio forenſis eſt non legalis, nam uti mandato his formulis præſumere, non eſt Eccleſiaſticæ conſuetudinis, ſed forenſis ludi, atque certaminis.* Et licet de jure civili litis inſtantia perimatur ceſſatione & ſilentio triennii; L. properandum. C. de judic. Jure Pontificio in cauſis Eccleſiaſticis litis non habet tempus limitatum; cap. venerabilis, de judic. Marcus. qu. 418. tom. 1. quâ de causâ præſcriptionem triennii quæ objiciebatur in causâ Donatiſtarum ridet Au-

guſtinus quaſi alienam libr. contra Donatiſt. poſt collat. cap. 12. *Et adhuc utique dies erat, quando nobis forenſi more de tempore præſcribebant, dicentes cauſam lapſam eſſe, & agi jam omnino non poſſe.* Et idem cap. 23. ejuſd. libr. *Quanti emère debuimus, ut more forenſium advocatorum de temporibus & diebus, de perſonis etiam nobis præſcribere conarentur.* Et hoc eſt quod innuit Marcellinus Comes, qui interfuit collationi ex mandato Honorii Imperat. cùm ait cap. 30. ejuſd. collat. 1. *Unde de tempore, quoniam magis forenſis eſt, quàm Epiſcopalis obectio.* Eodem jure in cauſis de Eccleſiis, decimis & aliis ſpiritualibus remittitur jusjurandum de calumniâ; cap. litteras, de jurament. calumn. can. ſi quis Preſbyter. 2. qu. 5. & in negotio Eccleſiaſtico ſi reus dolo fecerit, quominùs actor mitteretur in poſſeſſionem rei ſervandæ causâ, & ſub finem anni offerat cautionem Judici ſiſti, non tenetur interdicto, nè vis fiat ei qui in poſſeſſionem, quia in Eccleſiaſticis perſonis & negotiis, rigor & diſtrictio juris non requiritur; cap. 1. de dol. & contumac. Et licet jure civili interdictum unde vi detur tantùm contra eum qui vi dejecit; tamen jure Pontificio datur non modò adversùs ſpoliatorem, ſed etiam adversùs tertium poſſeſſorem, quia ſpoliatori quaſi ſuccedit in vitium; cap. ſæpe, de reſtit. ſpoliat. cap. quia, de judiciis. cap. bonæ memoriæ, de appellat. Et in cauſis matrimonialibus quæ ſunt fori Epiſcopalis, teſtes recipiuntur ante litem conteſtatam ob contumaciam rei, quia in his rigor juris uſquequaque non ſervatur; cap. ad hæc, ut lit. non conteſtat.. Et in cauſis Eccleſiaſticis remittuntur omnia ſolemnia juris, nec eſt inquirendum ſubtiliter cujuſmodi actio intentetur, ſed purè & ſimpliciter factum ipſum & rei veritas ſecundùm formam Canonum, & inſtituta ſanctorum Patrum inveſtiganda ſunt; cap dilecti, de judic. Item in foro Eccleſiaſtico reconventio locum habet, ut breviùs lites terminentur, id eſt, reus conventus ſi viciſſim velit agere, poteſt reconvenire actorem coram eodem Judice; cap. 1. & 2. de mutuis petit. quod neſciunt tribunalia forenſia. Et licet jure civili Judex non poſſit in eadem cauſa fungi officio arbitri; L. non diſtinguemus. §. quæſitum. ff. de recept. arbitr. tamen in cauſis Eccleſiaſticis Judex ſuadetur concordiâ vel judicio lites componere; d. cap. 1. de mut. petit. cap. querelam, de Simon. can. ſi primates. 5. qu. 2. Denique cauſæ Clericorum ſecundùm Canones diſceptandæ ſunt, non ſecundùm Leges; cap. quòd Clerici, de foro compet. ubi Celeſtinus III. conſtituit Clericos Pariſiis commorantes ſtudiorum causâ, id eſt, Scholares qui Clericorum appellatione continentur, & gaudent privilegio fori Epiſcopalis, juxta auth. habita. C. nè filius pro patre; ſi quas cauſas pecuniarias habuerint agendo, vel defendendo, ipſas ab Epiſcopo jure canonico decidi. Nec Conſtitutio Pontificia tamquam prorsùs aliena à jure noſtro explodenda eſt, uti

placet Fevretio : nam & paucis poſt annis, anno ſcilicet 1200. idem juris conſtitutum à Philippo Auguſto, in cauſis Scholarium Pariſienſium; Roger. Hoveden. in Joanne : *De cætero nullus Clericus trahatur ad ſeculare examen propter aliquod delictum quod fecerit; ſed ſi Clericus deliquerit, tradatur Epiſcopo, & ſecundùm judicium Cleri tractetur.* Et quod hodiè volunt Judicem Eccleſiaſticum teneri in ordinatione litium legibus & formulis fori ſecularis, magis ex præſumptione Judicum, quàm è jure proficiſcitur. Nonnè quælibet curia habet proprium ſtylum & conſuetudinem, & ſtylus & conſuetudo cujuſque fori ſpectatur; L. 3. §. lege Juliâ. ff. de teſtib. L. ſi fundus, de evict. cap. conſuluit, de offic. delegat? Quæ igitur, amabo, invidia forum Eccleſiaſticum, id eſt, tribunal Dei & Eccleſiæ habere ſuas leges & conſuetudines, dummodò non derogent honeſtati publicæ & juſtitiæ? Nonnè incongruam formulam judicandi Sacerdotibus, imponi à laïcis ait Ambroſ. epiſt. 64: *Ergo judicandi accepiſti formulam, quales illi qui volunt præſcribere Sacerdotibus, quod ſequi debeamus?* Multa haud diffiteor fuêre communia foro Eccleſiaſtico cum ſeculari, ut nè quis ſine accuſatore damnetur, vel abſens per contumaciam, niſi tribus edictis citatus: & his argumentis ſe abſentem & indefenſum, non legitimè citatum, damnatum querebatur Athanaſius. Nec enim conſtitui poteſt judicium ſine citatione & defenſionis copiâ; ſed de cætero multa ſunt ſpecialia in praxi fori Eccleſiaſtici quæ non conveniunt foro ſeculari, propter diſtinctionem perſonarum & rerum quæ ibi tractantur. Jüriſdictio Eccleſiaſtica & civilis ſunt omninò diſtinctæ: non incivile eſt unamquamque ſuo ſtylo & conſuetudine regi. Quâ fide, quo auctore ait Fevretius, Pontifices ſolemnibus publicorum judiciorum uſos in judiciis Veſtalium? Nullo auctore, nullo teſte, imò & contra fidem veterum. Veſtalibus graves pœnæ conſtitutæ, quarum arbitri & exactores ex lege fuêre Pontifices: ſed extraordinarium de his fuit judicium, ob levius enim delictum virgis cæſæ per ipſos Pontifices, ob ſtuprum ſeu inceſtum vivæ funebri pompâ elatæ, & humo defoſſæ, ex Dionyſ. Halicarnaſſeo libr. 2. Livio, Plinio, & Zonar. Quid commune fuit pœnæ Veſtalium, cùm aliis publicis judiciis? Nihil omninò. Et certè tanta fuit autoritas Pontificis Maximi, ut cæteri Magiſtratus ei faſces ſubmitterent.

CAPUT II.

Cauſæ Eccleſiaſticæ judicandæ ſecundùm Canones; his deficientibus juxta Legem Romanam.

De cauſis Eccleſiaſticis Judex Pontificius debet judicare ſecundùm Canones, non ſecundum Leges vel conſuetudines locorum; cap. quod Clericis, de foro competent. quia Juriſdictio Eccleſiaſtica eſt omninò diſtincta à civili; can. duo ſunt. 96. diſt. utraque ſuas leges habet, & formulas. Eccleſia Chriſti ſanguine redempta, Lege Evangelicâ manumiſſâ, non adſtringitur mundanis legibus; can. inter 33. qu. 2. Conſtitutiones laïcorum non ligant Eccleſiam, quos obſequendi manet neceſſitas, non autoritas imperandi; can. benè. 96. diſt. cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de Conſtitut. & Capitul. libr. 6. cap. 294. Et quod dicitur; cauſas Eccleſiaſticas terminari oportere ſecundùm Leges & Canones; cap. 1. de novi oper. nuntiat. & violatores emunitatis Eccleſiaſticæ puniendos eſſe ſecundùm Canones, & ſæculi leges; can. cùm devotiſſimam. 12. qu. 2. civiliter accipiendum eſt ubi leges coëunt cum Canonibus, quia ſicut leges non dedignantur Canones imitari, ita & Canones Principum Conſtitutionibus adjuvantur; d. cap. 1. cap. Clerici, de judic. cap. ult. de ſecund. nupt. quod ſumptum eſt ex L. ſacris. C. de Epiſcop. & Cleric. & Nov. Juſtin. 63. cap. 1. Ita accipe quod Gregorius ad Chilpericum in cauſa Prætextati, teſte ipſo libr. 5. cap. 18. *Habes legem & Canones, hæc te diligenter rimari oportet.* Et mox: *Tu verò qui alios de juſtitia culpas, pollicere priùs quòd legem & Canones non omittas.* Et ita leges allegatas in cauſa Aquicinctenſis Monaſterii contra Turonenſes Canonicos apud Metropolitanum Rhemenſem velim accipias in vita D. Goſvini libr. 2. cap. 12. *Super quibus cùm fuiſſet utrinque ſæpiùs decertatum, tandem ad Rhemenſem audientiam res perlata, ubi Monachis legum ignaris & Abbati reverendo legum periti Turonenſes occurrerunt.* Aliàs in foro Eccleſiaſtico Leges non audiuntur, ſi pugnent Canones, vel ubi præſtò ſunt Canones; Nicolaus I. epiſt. 32. ad Epiſcopos Galliarum apud Convicinum congregatos; can. lege. 10. diſt. *Lege Imperatorum non in omnibus Eccleſiaſticis controverſiis utendum eſt, præſertim cùm inveniatur Evangelicæ, ac canonicæ Sanctioni aliquoties obviare: lex Imperatorum non eſt ſupra legem Dei, ſed ſubtus. Imperiali judicio non poſſunt Eccleſiaſtica jura diſſolvi.* Epiſcopos non aliter damnandos quàm ſecundùm Canones, probatur etiam judicio

& confeſſione noſtrorum Regum, ut in judicio Prætextati Rothomagenſis Epiſcopi, poſcentibus Epiſcopis juratus annuit Chilpericus Rex ut judicaretur ſecundùm Canones. Et cum præter fidem depoſceret ut pœnis non canonicis puniretur, fortiter ei reſtitit Gregorius Turonenſis Epiſcopus qui Concilio aderat: teſtem ipſum habemus libr. 5. cap. 19. *His ita geſtis petiit Rex, ut aut tunica ejus ſcinderetur, aut centeſimus octavus Pſalmus qui maledictiones Iſcharioticas continet, ſuper caput ejus recitaretur, aut certè judicium contra eum ſcriberetur, nè in perpetuum communicaret. Quibus conditionibus ego reſtiti, juxta promiſſum Regis, ut nihil extra Canones gereretur.* Imò & ibidem ſuggillatur Chilpericus, quòd Sacramenti minùs memor ad Epiſcopos miſit codicem Canonum, cui adjectus erat novus quaternio continens varios Canones quaſi Apoſtolicos, qui de induſtriâ conſuti erant, ut ex his jus diceretur in Prætextatum: *Ipſe verò ad metatum diſceſſit, tranſmittens librum Canonum, in quo erat quaternio novus adnexus, habens Canones quaſi Apoſtolicos continentes hæc: Epiſcopus in homicidio, adulterio, & perjurio deprehenſus à Sacerdotio divellatur.* Hinc & Clericis in jure conventis dantur induciæ ſecundùm Canones, non noctes, id eſt, dilationes quæ numerantur per noctes ſecundùm conſuetudinem laïcorum; Goffrid. Vindocinenſ. libr. 2. cap. 27. *In hoc tamen non noctes ſecundùm conſuetudines laïcorum, ſecundùm Inſtituta Canonum inducias poſtulamus.* Clericis conventis dantur induciæ, quia erant laxiores, longiùs tempus dabatur Clericis ad reſpondendum; can. 1. can. induciæ. 1. & 2. 3. qu. 3. cap. 1. de dilat. Deficiente Canone cauſæ de rebus Eccleſiaſticis deciduntur Lege Romanâ potiùs quàm Salicâ, id eſt conſuetudine Francicâ, quia lex Romana eſt magis amica & indulgentior Eccleſiæ; Adrevald. Floriacenſ. libr. 1. de miracul. S. Benedict. cap. 26. *Sed cùm litem in eo placito finire nequirent, eò quòd Salicæ legis Judices, Eccleſiaſticas res ſub Romanâ conſtitutas lege diſcernere perfectè non poſſent.* Hoc jure percuſſores Leonis III. à Carolo Magno ut rei majeſtatis ſecundùm legem Romanam capite damnati; Ademar. in vita Caroli: *Poſt paucos autem dies juſſit eos qui Papam anno ſuperiori dehoneſtaverant, exhiberi, & habitâ decies quæſtione, ſecundùm legem Romanam, ut majeſtatis rei capite damnati ſunt.* Et ſi Preſbyter vel Diaconus quid molitus ſit in Principem, vel litteras Apoſtolicas confixerit, Epiſcopo relinquitur judicandus lege Romanâ ex Capitulis ipſius Caroli; can. in memoriam. 19. diſt. *Si verò quilibet ſive ſit Preſbyter, ſive Diaconus aliquam perturbationem machinando, & noſtro miniſterio inſidiando redarguatur falſam ab Apoſtolicâ Sede detuliſſe epiſtolam, penès Epiſcopum ſit poteſtas utrum eum in carcerem, aut aliam detrudat cuſtodiam, uſquequò per epiſtolam, aut per idoneos ſuæ partis Legatos Apoſtolicam interpellet ſublimitatem, ut potiſſimùm ſuâ ſanctâ Le-*

gatione dignetur decernere, quid de talibus juſto ordine lex Romana ſtatuat definire. Eodem jure etiam apud Ripuarios cauſas Eccleſiaſticas lege Romanâ diſceptari moris fuit; leg. Ripuar. tit. 60. de tabular. §. 1. *Secundùm legem Romanam quâ Eccleſiâ vivit.*

CAPUT III.

In cauſis Eccleſiaſticis Monomachia non admittitur. In cauſa Eccleſiaſtica lis ſorte dirempta.

CAUSAS Eccleſiaſticas judicari ſecundùm Canones, vel his deficientibus ſecundùm legem Romanam, modò obſervatum. Hinc in foro Eccleſiaſtico duellum ſeu Monomachia probationis causâ non indicitur, & ubi deficientibus probationibus lis ordinario judicio terminari non poterat ſine monomachiâ, res rejiciebatur ad forum ſeculare, ut à ſe in lite de feudo inter duos milites judicatum refert Ivo Carnotenſ. Epiſcopus. epiſt. 168. *Quæ altercatio cùm aliquandiù duraſſet, præcepimus judicium fieri, judicatumque eſt, quia hæc cauſa ſine monomachiâ terminari non poterat, & judicium ſanguinis nobis agitare non licebat, ut utraque pars irent in curiam Comitiſſæ ad quam talia judicia pertinebant, & de cujus feudo iſta tenebant, &c.* Quâ de causâ Aurelianenſem Eccleſiam quæ judicio ſuo monomachiam inter duos milites probaverat, & diſcrimini diem dixerat, vehementer increpat idem Ivo Carnotenſis. epiſt. 247. *Clerici noſtri nuper ad nos revertentes, qui cauſæ Comitis Theobaldi Aurelianis interfuerunt, retulerunt nobis quòd quidam miles domni Radulphi quemdam militem Comitis ad monomachiam provocaverit, & hanc provocationem Eccleſia veſtra judicio confirmaverit; & diem peragendæ monomachiæ conſtituerit. Quod audientes valdè mirati ſumus; cùm monomachia vix aut numquam ſine ſanguinis effuſione tranſigi valeat, judicium verò ſanguinis ſervanda Patrum autoritas Clericos agitare prohibeat, & Romana Eccleſia in legem eam non aſſumat.* Et paulò poſt: *Faciant hæc cincti Judices, qui ad malorum vindictam gladium materialem portant, non qui contra nequitias ſpirituales gladio ſpiritûs pugnant, &c.* Eundem Italorum ſequiorem uſum deteſtatur Petrus Damian. L. 4. epiſt. 9. ad Firmanum Epiſcopum: *Cauſas igitur Eccleſiaſtici cujuſque negotii, leges dirimant fori; vel ſacerdotalis edicta conſilii; nè quod gerendum eſt in tribunalibus Judicum, vel ex ſententia debet prodire Pontificum, in noſtrum vertatur opprobrium congreſſione bellorum.* Sæpiùs tamen vitio ſæculi factum eſt, ut dubiæ cauſæ inter Cle-

ricos & Monachos etiam per monomachiam ſubmiſſis pugnatoribus dirimerentur; Adrevaldus de miracul. S. Benedict. libr. 1. cap. 26. *Sed cùm litem in eo placito finire nequirent, eò quòd Salicæ legis Judices, Eccleſiaſticas res ſub Romanâ conſtitutas lege diſcernere perfectè non poſſent, tandem adjudicatum eſt ut ab utraque parte teſtes exirent, qui poſt ſacramenti fidem ſcutis ac baculis decertantes finem controverſiæ imponerent, &c.* Eodem marte inter Chiretum quemdam qui fidem ſeu hominium detrectabat Aquicinctenſi Abbati debitum, & Almannum militem monaſterii lis fœliciter dirempta eſt; in vita D. Goſvini libr. 2. cap. 15. *Cùm autem de correptione ejus ſpes omnis abiiſſet in ventum, & omnia conſilia defeciſſent, timentes viri boni nè plantationem Patris cœleſtis eradicare niteretur, eum pro ſuis criminibus ejectum de Eccleſiâ, judicio quod Eccleſia non recipit, judicandum decreverunt, & monomachiæ legibus agendum cum eo ſtatuerunt. Hoc igitur modo mutantem Prothea vultus alligantes Almannum quemdam ab Eccleſia ſuum tenentem garamentum* (lege caſamentum) *adversùs eum armaverunt, & in causâ ordine judiciario procedentes locum certaminis adierunt.* Inter Clericum & Monachum duello certatum in Diœceſi Santonenſi dolet Goffrid. Vindocinenſ. libr. 3. epiſt. 39. ad Petrum Santonenſem Epiſcopum: *Audivimus, dilectiſſime Pater, Rainaldum Cheſnellum Clericum veſtrum, cum domno Guillelmo Monacho veſtro duellum cœpiſſe, nullum tamen ex ſua parte, vel ex parte monachi teſtem habuiſſe: quòd, quia ſeculi leges nullâ ratione fieri permittunt, & ſacri Canones omninò nè fiat interdicunt, humiliter rogamus ut quod in Epiſcopatu veſtro ab Eccleſiaſticis viris contra Eccleſiaſticas regulas præſumptum dignoſcitur, veſtrâ autoritate irritum fiat & corrigatur, nè fortè perversâ conſuetudine prævaleat hominum iniquitas canonicæ æquitati, & ſic, quod abſit, ſubdatur veritas falſitati.* Inde reclamante Eccleſiâ Anglicanâ, & inſtante Petro Leone Legato Sedis Apoſtolicæ in Angliâ, Clericis remiſſa eſt indictio duelli in cauſis Eccleſiaſticis: & hoc fuit unum è quatuor capitulis quæ Clericis conceſſa ſunt ab Henrico II. Rege Anglorum; Matth. Paris ad ann. 1126. *Quartò, quòd Clerici duellum facere non cogantur.* Ante Conſtitutionem Henrici II. etiam Clericis in cauſis Eccleſiaſticis ſolebat indici duellum, ita ut fieret petitâ licentiâ Epiſcopi; Synodus Caletenſis habita anno 1080. can. 19. apud Ordericum Vitalem libr. 5. *Si Clericus duellum ſine licentiâ Epiſcopi ſuſceperit, aut namnum cœperit.*

Civilius eſt quod obſervo, cauſas Eccleſiaſticas quæ jure ordinario terminari non poſſent, ſorte diremptas. Sorte dirempta eſt lis inter Epiſcopos altercantes de vindiciis reliquiarum S. Leodegarii, Anſoaldum ſcilicet Pictavienſem Epiſcopum monaſterii & conſanguinitatis privilegio, Hermentharium Auguſtodunenſem Epiſcopum Epiſcopatûs jure,

jure, Vindicianum Cameracenſem Epiſcopum loco martyrii, & corpus ceſſit Anſoaldo; Baldricus Noviomenſ. libr. 1. cap. 21. *Ex ſententia cæterorum Pontificum, tribus epiſtolis horum trium nominibus ſubſcriptis, & confuſè ſub pallâ altaris obtectis, factâque in commune oratione, Pictavenſi Epiſcopo ex indiciis ſanctum Corpus deberi declaratum eſt.*

CAPUT IV.

Olim Epiſcopi per ſe jus dicebant. Epiſcopus tenetur c. eare Vicarium in ſpiritualibus & temporalibus.

AB Eccleſiæ cunabulis Epiſcopis judicandi munus tam inter laïcos quàm Clericos per ſe obibant; Conc. Chalced. can. 9. can. ſi Clericus. 11. qu. 1. Et hoc juris obtinebat adhuc ætate Gregorii I. teſtem ipſum habemus libr. 1. epiſt. 32. in can. pervenit. 11. qu. 1. *Sed ſi quis contra quemlibet Clericum cauſam habuerit, Epiſcopum ipſius adeat, ut aut ipſe cognoſcat, aut certè ab eo Judices deputentur.* Inde deciſum eſt cap. ſi quis contra, de foro competent. De Baudegeſilo Cenomanenſi Epiſcopo teſtatur Gregor. Tur. libr. 8. cap. 39. quotidiè eum cum Judicibus, id eſt, adhibito conſilio, cauſas diſcuſſiſſe. De Ragnemodo Pariſienſi Epiſcopo teſtis eſt idem Gregor. Turonenſ. libr. 9. cap. 6. eum impoſtorem quemdam damnaſſe. Imò multis poſt Gregorium ſeculis, Epiſcopi ipſi pro tribunali jus dixerunt: de Valtero Tornacenſi Epiſcopo teſtatur Thomas Cantipratenſ. libr. 1. apum. cap. 15. *Valterus de Marvis Tornacenſis Epiſcopus vix unquàm otioſus domi ſedebat: aut enim meditabatur, aut legebat, aut confeſſionibus audiendis incumbebat, aut cauſis diſcernendis intentus lites hominum dirimebat, aut ſi ab his vacaret, propriis manibus laborabat.* Nec eſt quod miremur de Epiſcopis; nam & domini temporales juridicinam ipſimet per ſe exercebant: de S. Geraldo Comite Aureliacenſi teſtes locuples Odo Cluniacenſis ejus vitæ libr. 1. cap. 19. *In craſtinum verò Mallenſibus undique ad ſeniorem confluentibus, jubet reum adduci.* Nec modò viri, ſed etiam fœminæ quæ ditiones Juriſdictione præditas habebant, ipſæ in ſubditos jus dicebant ex conſuetudine Gallicanâ, quam memoriâ celebrat Innocent. III. in cap. dilecti, de arbitr. *Quia tamen juxta conſuetudinem approbatam, quæ pro lege ſervatur in partibus Gallicanis, fœminæ præcellentes in ſubditos ſuos ordinariam Juriſdictionem habere noſcuntur.* Hoc jure uſa memoratur nobilis matrona in concubinam Clerici; Jacob. à Vitriac. hiſt. Occidental. libr. 1. cap. 8. *Quædam autem nobilis mulier in*

villa quam habebat frequenter admonuit Preſbyterum ut ſuam relinqueret concubinam; quo renuente & reſpondente; Quid ad vos de Sacerdotibus? ipſa reſpondit: Contra vos nullam poſſum exercere juſtitiam, verumtamen omnes hujus villæ, qui non ſunt Clerici ad meam ſpectant Juriſdictionem. Jubens autem Sacerdotis ad ſe adduci concubinam, fecit ei fieri amplam coronam dicens: Quia non vis relinquere Sacerdotem, volo te ordinare in Sacerdotiſſam. Epiſcopi, inquam, judicabant; vel ſi propter nimias occupationes juri dicundo operam dare non liceret, judicem dabant; d. can. pervenit. Et hoc eſt quod ait Apoſtolus 1. Cor. 6. ut contemptibiles ſi qui ſint in Eccleſia, id eſt, minoris meriti, eligantur ad dirimendas lites inter privatos, dummodò ſint ſapientes & idonei, id eſt, rerum periti, ita ut qui forte erunt eminentioris meriti, reſerventur prædicationi verbi Dei, & aliis officiis magis ſpiritualibus; Gregor. in cap. 29. Job. cap. 14. *Et tamen Paulus Apoſtolus dicit: Contemptibiles qui ſunt in Eccleſia, illos conſtituite ad judicandum. Ac ſi apertè dicat: Qui minoris meriti ſunt in Eccleſiâ, & nullis magnorum donorum virtutibus pollent, ipſi de terrenis negotiis judicent, quatenùs per quos magna nequeunt, bona minora ſuppleantur. Quos & contemptibiles nominat, & tamen ſapientes vocat, cùm dicit: Sic non eſt ſapiens inter vos quiſquam, qui poſſit judicare inter fratrem ſuum? Quâ ex re quid colligitur, niſi ut hi terrenas cauſas examinent, qui exteriorum rerum ſapientiam perceperunt? Qui autem ſpiritualibus donis ditati ſunt, profectò terrenis non debent negotiis implicari; ut dum non coguntur inferiora bona diſponere, exercitati valeant bonis ſuperioribus deſervire.*

Tandem quia Epiſcopale munus varium & multiplex eſt, & verſatur tam in ſpiritualibus quàm in temporalibus, conſultò inſtitutum, ut quiſque Epiſcopus crearet ſibi Vicarium in ſpiritualibus & temporalibus; can. volumus. 89. diſt. can. cùm ſimus. 9. qu. 3. can. quoniam. can. in nona. 16. qu. 7. cap. quoniam in pleriſque, de offic. Ordinar. cap. Romana, & toto tit. de offic. Vicar. in 6. Exin Epiſcopus tenetur ſibi creare Vicarium generalem in ſpiritualibus & temporalibus, cujus ope ſufficere valeat oneri Epiſcopali, & ſolutus minoribus curis, ſpiritualibus, id eſt, lectioni, orationi, & verbi Dei prædicationi intentiùs vacet; can. Epiſcoopus 88. diſt. ita ut non ſit ut cauſetur Epiſcopus ſe non egere Vicario, quaſi ipſe ſufficiat muneri; quia etſi valde idoneus ſit, convenit ut onus partiatur cum alio, nè Eccleſiaſtica ſollicitudo ulla in parte deficiat; cap. ult. de offic. Archipreſbyter. Quòd ſi Epiſcopus moram faciat in eligendo Vicario, optio Vicarii devolvitur ad Clerum totius Diœceſis; d. can. volumus. vel potiùs ad Metropolitanum; d. can. cùm ſimus. cap. ult. de ſuppl. negligent. Prælat. in 6. Conc. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 16. Idque rectè inſtitutum exemplo civilium Magiſtratuum: Præfectus enim Præ-

torio, & alii majores Magiſtratus urbani vel provinciales ſuos habuêre Vicarios; L. 1. & 2. C. de offic. Vicar. Caſſiod. 6. var. epiſt. 16. & paſſim in notit. Imperii, ut in Galliâ fuêre Vicarii Comitum; Conc. Cabillonenſ. II. can. 21. Capitul. libr. 2. cap. 28. & apud walafrid. Strabon. de reb. Eccleſiaſtic. cap. ult. Epiſcopus Vicarium ſibi aſſumere debet, qui dicitur & Officialis in Angliâ & aliis Provinciis Ciſmontanis; cap. inſinuante, de offic. delegat. cap. ex frequentibus, de inſtitut. cap. in tantum, de Simon. cap. cum generali, de offic. Vicar. in 6. idemque miſſus Epiſcopi; cap. 1. de frigid. & maleficiat. alius à miſſo Dominico de quo in cap. 2. de Regular. quem malè Gloſſa accepit de Vicario ſeu Officiali Epiſcopi: hoc enim Capitulum eſt Concil. Moguntini habiti ſub Carolo Magno anno Chriſti 813. & intelligendum eſt de Miſſis qui ex Comita Principis dirigebantur, ut ſimul cum Epiſcopo Diœceſano luſtrarent monaſteria Galliæ reformationis causâ; de quibus eſt can. 20. ejuſdem Concilii: *Deinde dignum ac neceſſarium eſt, ut Miſſi per quæque loca directi, ſimul cum Epiſcopis uniuſcujuſque Diœceſis, perſpiciant loca monaſteriorum Canonicorum pariter & Monachorum.* Idem etiam Vicarius Epiſcopi dicitur creditus Epiſcopi; ſic Guntramus Boſo ad Magnericum Trevirenſem Epiſcopum, apud Gregor. Turonenſ. libr. 9. cap. 10. *Nequaquam*, inquit, *ſed tranſmitte Abbates & creditos tuos, ut hæc quæ loquor, exponant.* Quo ſenſu creditarii dicuntur & miſſi Principis in vita Ludovici Pii & apud Continuat. Aymoïn. libr. 5. cap. 10. *Fideles ac Creditarios à latere ſuo miſit.* Vicarius Epiſcopi, & Officialis promiſcuè accipiuntur in jure; ſed hodiè eorum vices ſunt diverſæ: Vicarius enim Epiſcopi exercet ea quæ ſunt Juriſdictionis voluntariæ, & miniſterii; Officialis verò ea quæ ſunt Juriſdictionis contentioſæ; cap. cùm nullus, de tempor. ordinat. in 6. cap. ult. de offic. Vicar. eod. tit.

CAPUT V.

Poteſtas & munia Vicarii Epiſcopi. Vicarius Epiſcopi poteſt revocari ad nutum: Impugnatur Fevretius. Qualis debeat eſſe Vicarius Epiſcopi.

VICARIUS generalis Epiſcopi habet propriam & ordinariam Juriſdictionem; Gloſſ. & DD. in cap. quoniam in pleriſque, de offic. ordinar. Gloſſ. in cap. Romana, de appell. in 6. cap. licet, verb. Officialem, de officio Vicar. eod: quia conſtituitur ad univerſitatem cauſarum;

nec habet Juriſdictionem ab Epiſcopo, ſed à lege, miniſterio & facto Epiſcopi: & ſemel datus ab Epiſcopo Juriſdictionem tuetur velut datam à lege ſeu Canone; ut Legatus Proconſulis dicitur habere propriam Juriſdictionem, etſi non poteſt eam exercere priuſquàm ipſi à Proconſule demandata ſit; L. Legati. ff. de offic. Proconſul. L. pen. de offic. ejus cui mandat. eſt Juriſdict. quia ſcilicet Legati non legebantur ab ipſo Proconſule, ſed ei dabantur à Senatu, ut obſervatur ex Vopiſco in Probo, & Capitolino in Gordianis; & mandatum Proconſulis non tam tribuebat Juriſdictionem Legato, quàm explicabat. Vicarius Epiſcopi habet ordinariam Juriſdictionem; & hanc ob cauſam à Vicario Epiſcopi non appellatur ad Epiſcopum, ſed ad Metropolitanum, quia unum & idem eſt tribunal Epiſcopi & Vicarii; cap. 2. de conſuetudin. in 6. cap Romanâ, de appellat. eod. Vicarius Epiſcopi habet ordinariam Juriſdictionem in his quæ veniunt ex generali mandato; de cætero habet delegatam in his quæ indigent ſpeciali mandato: Vicarius ſcilicet vi mandati generalis poteſt omnia exceptis prohibitis, id eſt, his quæ requirunt ſpeciale mandatum; cap. 2. de offic. Vicar. in 6. putà Vicarius Epiſcopi non poteſt conferre Beneficia ſine ſpeciali mandato Epiſcopi; can. nullus 16. qu. 7. cap. ult. de offic. Vicar. in 6. quia collatio Beneficiorum eſt in fructu, & meræ gratiæ, quæ non alii competit quàm Epiſcopo: poteſt tamen Vicarius Epiſcopi ex mandato generali confirmare electiones, inſtituere præſentatos, quia utrumque eſt munus neceſſarium; cap. ex frequentibus, de inſtitutionib. Gloſſ. in d. cap. ult. de offic. Vicar. in 6. Poteſt etiam Vicarius Epiſcopi conferre Beneficia ex causâ permutationis; Gloſſ. in d. cap. final. quia hujuſmodi collatio eſt neceſſaria; cap. unic. de rer. permut. in 6. Clem. unic. eod. tit. Vicarius Epiſcopi etiam non poteſt unire Beneficia ſine ſpeciali mandato Epiſcopi, quia unio eſt de arduis & reſervatis Epiſcopo, nec inferiori competit; cap. ſicut unire, de exceſſib. Prælat. tum quia unio beneficii eſt alienatio quæ requirit ſpeciale mandatum; cap. 1. ne ſede vacant. Clem. ult. de reb. Eccleſ. non alienand. Mandato generali non continetur alienandi poteſtas; L. mandato generali. L. procurator totorum bonorum. ff. de procurator. cap. qui ad agendum, eod. tit. in 6. Rebuff. in prax. part. 1. de unionib. num. 37 & in forma Vicariat. num. 102. Capell. Toloſ. deciſ. 97. Sbrozz. de Vicar. Epiſcopi libr. 2. cap. 115. Garcias de benefic. part. 12. cap. 2. de unionib. §. 1. num. 77. Item Vicarius Epiſcopi non poteſt viſitare Diœceſim ſine ſpeciali mandato Epiſcopi, quia viſitatio eſt de reſervatis Epiſcopo; can. decrevimus. 10. qu. 1. cap. ſi Epiſcopus, de offic. ordin. in 6. Conc. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 3. Sbrozz. de Vicar. Epiſc. libr. 2. qu. 120. Item Vicarius Epiſcopi non poteſt celebrare Synodum ſine ſpeciali mandato Epiſcopi;

Gloſſ. in cap. ſua nobis, verb. Vicarii, de offic. Vicar. Sbrozz. de Vicar. Epiſc. libr. 2. qu. 46. Vicarius Epiſcopi non poteſt conferre Ordines, niſi ſit Epiſcopus; quia Epiſcopus non poteſt mandare inferioribus, ea quæ ſunt ordinis Epiſcopalis; cap. pen. d. conſecr. Eccleſ. vel altar. ſed dare poteſt litteras dimiſſorias ad Ordines; cap. cùm nullus, de temporib. ordinar. in 6. Rebuff. in forma Vicariat. num. 47. Ejuſdem etiam eſt litteras dimiſſorias dare proficiſcentibus Romam religionis causâ; Concil. Salegunſtad. can. 16. *Decrevit quoque Sancta Synodus, ut nullus Romam iret niſi cum licentia Epiſcopi, vel ejus Vicarii.* Quod ſtatutum, ut tolleretur occaſio evagandi, & coërceretur Pœnitentium abuſus, qui omiſſo ſuo Epiſcopo, ſpe veniæ faciliùs impetrandæ emigrabant ad Summum Pontificem. Vicarius Epiſcopi etſi habeatur pro Ordinario, non poteſt alium ſubdelegare; cap. Clericus, de offic. Vicar. quia electa eſt induſtria & fides perſonæ; cap. ult. §. is autem cui, de offic. delegat. L. inter artifices, de ſolut. niſi ab initio datus ſit cum poteſtate ſubſtituendi alium; cap. 1. de offic. Vicar. in 6.

Vicarius Epiſcopi nudâ voluntate & nutu revocari poteſt; Cle. etſi principalis. ubi Gloſſ. & DD. de reſcript. Gloſſ. in Clem. ult. de procurat. quia Vicariatus eſt nudum mandatum, quod nudâ voluntate revocatur; L. ſi verò. §. pen. ff. mandat. Judicium ſolvitur vetante judicare eo qui majus imperium in ea Juriſdictione habet; L. judicium ſolvitur. ff. de judic. & Vicariatus Epiſcopalis non confertur in titulum, ſed ut ad nutum revocabilis; cap. pervenit. 2. de appellat. cap. cùm ex eo, de elect. in 6. Hoſtienſis in ſumma, de offic. Vicar. §. & quibus. verſ. ſed numquid. Barbat. in cap. poſtulaſti, de reſcript. & in cap. quoniam, de offic. Ordinar. Jo. Andreas. in cap. pen. de offic. Vicar. Rebuff. in forma Vicariat. num. 192. Boër. qu. 347. Papon. in arreſt. tit. *des Vicaires*, arr. 4. Sbrozz. de Vicar. Epiſc. libr. 1. quæſt 45. & libr. 3. qu. 32. Barboſa de offic. & poteſt. Epiſcop. part. 3. allegat. 54. num. 145. & 170. Unus contra tot authores Fevretius libr. 3. cap. cap. 4. num. 22. negat Vicarium Epiſcopi revocari poſſe, niſi ex cauſa & causâ cognitâ; unicâ hac ratione nixus, quòd clauſula quæ apponitur formulæ Vicariatûs ut ſit revocabilis ad nutum, accipienda eſt civiliter, non ſine arbitrio boni viri. Sed omninò ceſſat hîc boni viri arbitrium, quia Vicariatus eſt nudum mandatum, quod nudâ voluntate extinguitur, ut utar verbis d. L. ſi verò. In Beneficiis certè quæ conferuntur in titulum, titularis non debet ſine cauſa & cauſæ cognitione deſtitui: & hoc eſt quod voluit can. ult. 67. diſt. Epiſcopum ſolùm honorem dare poſſe, ſolum auferre non poſſe: ſed aliud eſt in conceſſione Vicariatûs, quæ eſt nudum mandatum quod nudâ voluntate removetur, quia ſocietas nudâ voluntate ſolvitur; imò & non modò di-

gnitatis Epiſcopalis intereſt Vicarium ſine cauſæ adjectione deſtitui, ſed etiamdignitatis Vicarii, nè deſtitutio quæ fiet cum elogio, ſit contumelioſa honeſto viro.

Vicarius Epiſcopi debet eſſe Clericus, non laïcus; can. in nona. 16. qu. 7. imò debet eſſe Preſbyter & Doctor., vel Licentiatus ſaltem in jure canonico; Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 16. Conſtitut. Bleſenſ. ann. 1579. art. 45. Sbrozz. de Vicar. Epiſc. libr. 1. qu. 36. num. 9. 10. Canonicus regularis, vel Monachus non prohibetur eſſe Vicarius generalis Epiſcopi; Gloſſ. & DD. in can. ſi quis. verb. majorem 58. diſt. & in can. de præſentium. verb. defenſor. 16. qu. 1. Jo. Andreas. in cap. ult. de Cleric. ægrot. vel debilitat. dummodò non ſit Ordinis Mendicantium; Clem. 1. §. ad Prioratus de Regular. Flamin. Pariſ. de reſignat. benef. libr. 9. qu. 4. num. 5. Roderic. quæſt. regular. tom. 3. qu. 76. art. 5. Sbrozz. de Vicar. Epiſc. libr. 1. qu. 37. 38. 40. Hoc jure Theophilus Alexandrinus Epiſcopus duos Monachos ex eremo invitos accivit, & poſtquàm eos in Clericos ordinaſſet, Vicariam Eccleſiæ adminiſtrationem illis concredidit: καὶ τῇ τῶν κληρικῶν ἀξίᾳ τιμήσας τὴν οἰκονομίαν τῆς ἐκκλησίας αὐτοῖς ἐνεχείριζεν, ut auctor eſt Socrat. libr. 6. cap. 7. Eodem jure Abbas Lobienſis eſt Vicarius Leodienſis Epiſcopi; Ægid. de geſt. Leodienſ Pontific. cap 62. *Abbas Lobienſis Vicarius eſt Epiſcopi Leodienſis in Eccleſia Leodienſi, & Lobienſi.* Etiam Epiſcopus poteſt eligi Vicarius Epiſcopi, ut in caſu cap. quoniam in pleriſque, de offic. Ordinar. ſi ejuſdem Diœceſis populi ſint linguis varii & diſcrepantes, & Epiſcopus alterius linguam non calleat, alium Epiſcopum linguæ peritum ſibi adjungere debet. Nec deſunt Archiepiſcopi, qui habent Vicarium natum unum è ſuffraganeis, ut Londinenſis Epiſcopus eſt Vicarius natus Archiepiſcopi Cantuarienſis, & hoc jure ejus vices functus eſt in Henrici I. Regis Anglorum inauguratione; Matth. weſtmonaſterienſ. ad ann. 1100. *In hac autem coronatione non eſt derogatum Eccleſiæ vel Antiſtiti Cantuarienſi, quia Londinenſis Epiſcopus Archiepiſcopi Cantuarienſis, imò totius Angliæ Decanus vices ejus in hoc officio exſequebatur, & hoc chartâ ipſius teſtificatur.* Vicarius Epiſcopi poteſt conferre Beneficia cum ſpeciali ipſius mandato, etiam extra Diœceſim, quia collatio beneficiorum eſt voluntariæ Juriſdictionis, quæ extra Diœceſim explicari poteſt; L. 2. ff. de offic. Proconſul. Gloſſ. in cap. novit, de offic. Legat. Gloſſ. in Pragmatic. de collat. §. & quia, verb. Vicario Selva de benefic. 3. part. qu. 40 Rebuff. in prax. in form. Vicariatûs num. 227. & de nominat. qu. 14. num. 46. Flamin. Pariſ. de reſignat. benef. libr. 7. qu. 24. num. 32. Covarruv. 3. var. cap 20. Marcus 2. part. qu. 413. Sbrozz. de Vicar. Epiſc libr. 2. qu. 65. & 102. Vicarius Epiſcopi poteſt mandare executioni reſcripta Apo-

ſtolica juxta cap. ſtatutum, de reſcript. in 6. quia eſt conſtitutus in dignitate, ſecùs in Vicario foraneo; Clem. etſi principalis, de reſcript. Rebuff. in form. Vicariat num. 27. & de pacific. poſſeſſ. num. 91. Sbrozz. de Vicar. Epiſc. libr. 2. qu. 22. Barboſa de offic. & poteſt. Epiſc. part. 3. alleg. 54. num. 132. Vicarii Epiſcopi officium expirat morte Epiſcopi, quia eſt nudum mandatum; cap. relatum cap. gratum, de offic. delegat. An officium Vicarii ceſſet præſente Epiſcopo; quidam ſunt qui negant, quos inter Frideric. Senenſ. conſil. 302. Marcus part. 1. qu. 482. num. 2. Rebuff. in prax. in forma Vicar. Archiepiſcopi. num. 187. Sbrozz. de Vicar. Epiſc. libr. 2. qu. 64. ſed verius eſt officium Vicarii ſuſpendi præſente Epiſcopo, ut probatur, can. denique 22. diſt. can. pen. & ult. 96. diſt. cap. volentes, de offic. Legat. & cap. antiqua, de privileg. & cap. cùm nullus, de temp. ordin. in 6. Nec hoc jus ſingulare eſt in Vicario Epiſcopi; nam & Magiſtratuum civilium poteſtas quaſi juſticio indicto ſilet præſente Principe; L. ult. ff. de offic. Proconſul. Ambroſiaſter in cap. 2. epiſt. ad Coloſſenſ. *Sicut enim abſente Imperatore imago ejus habet autoritatem, præſente non habet; ita & hæc ante adventum Domini tempore ſuo obſervanda fuerunt, præſente autem, carent authoritate. Numquid aliquis vicem domini agens, ipſo præſente dominatur? Si Præfectorum Vicarii, præſentibus eis privati ſunt; quantò magis ſervi præſente Domino etiam ipſi in obſequio debent videri?*

Vide Gratianum Disc. for. cap. 11 n. 42.

CAPUT VI.

Præter Vicarium generalem Epiſcopus debet inſtituere Officialem. Vicarii generalis & Officialis diſtinctæ vices.

PRÆTER Vicarium generalem Epiſcopus tenetur creare Officialem qui præſit juri dicundo; cap. inter cætera. cap. quoniam, de offic. ordinar. can. cùm ſimus. 9. qu. 3. can. in nona. 16. qu. 7. quia Epiſcopus utcumque diligens & peritus rerum, non poteſt ſufficere omnibus partibus muneris Epiſcopalis: & hæc eſt ſententia Panormitani in d. cap. quoniam, qui inprimis nititur d. can. cùm ſimus, & d. can. in nona; ex quibus Epiſcopus debet ſibi eligere œconomum, id eſt, Vicarium generalem in ſpiritualibus & temporalibus. Nec obſtat quod Felinus in d. cap. quoniam, Panormitano contrarius ait œconomum non reſpondere Officiali, cujus munus verſatur in jure dicundo; quaſi officium œconomi pertineret tantùm ad curam rei familiaris: nam œconomi officium non modò ſpectabat

ad curam temporalium, ſed etiam adnexas habebat vices judicandi; & ita defenſores patrimonii Eccleſiæ Romanæ habebant Juriſdictionem inter Clericos & laïcos; can. valdè neceſſarium. 94. diſt. can. pervenit 11. qu. can. Probinum 16. qu. 1. Et ex conſuetudine Galliæ Epiſcopus tenetur ſibi aſſumere Officialem; in Pragmat. de collat. §. ſtatuit. verb. Vicariis. §. teneantur, de collat. in Concord. Rebuff. in prax. part. 1. tit. collat. plures an fieri poſſ. num. 16. Boër. qu. 437.

Hoc diſtat Officialis à Vicario Epiſcopi, quòd Vicarius Epiſcopi exercet ea quæ ſunt voluntariæ Juriſdictionis; Officialis ea quæ ſunt contentioſæ; cap. cùm nullus, de tempor. ordin. in 6. cap. 2. de offic. Vicar. eod. Vicarius Epiſcopi poteſt revocari ad nutum; Officialis non ſine cauſa, & cauſæ cognitione, quia non eſt propriè Officialis Epiſcopi, verùm Diœceſis; Gall. qu. 173. Papon. in arr. tit. *Des Officiers Royaux.* arr. 8. Boër. qu. 149. Mayn. libr. 2. cap. 24. Vicarii mandatum ſolvitur morte Epiſcopi; Officialis non item, quia eſt ordinarius; cap. Legatos, de offic. Legat. in 6. cap. nè aliqui, de hæretic. eod. Cle. nè Romani. §. eo tamen proviſo, de elect. Hoc commune eſt Vicario Epiſcopi, & Officiali, quòd uterque poteſt executioni mandare reſcripta Apoſtolica, quia habet dignitatem; ſecùs in Officiali foraneo: Clem. etſi principalis, de reſcript. Rebuff. in prax. part. 1. in forma Vicariatûs num. 27. & in forma novæ proviſionis, verb. Officiali Epiſcopi num. 2. Quænam ſit Officialis dignitas vel ex eo intelliges, quòd Chartophylax, quæ una eſt inter primarias dignitates Eccleſiæ Patriarchalis Conſtantinopolitanæ, eſt Judex omnium cauſarum Eccleſiaſticarum, etiam matrimonialium, & jure dicundo præeſt tamquam dextra Patriarchæ; Codin. de officiis Eccleſiæ C. P. cap. 1. κριτὴς τῶν ὅλων ὑποθέσεων τῶν ἐκκλησιαστικῶν, ἔχων τὰς γαμικὰς ὑποθέσεις, ἀλλὰ ἐν ταῖς λοιπαῖς τῶν κληρικῶν ὑποθέσεων ἔκδικος, ὡς δεξιὰ τοῦ ἀρχιερέως χείρ. *Et eſt judex omnium cauſarum Eccleſiaſticarum & controverſiarum matrimonialium, quin & in cæteris Clericorum litibus Judex eſt, tamquam dextra Patriarchæ.* Eundem in quibuſcumque cauſis Eccleſiaſticis inter laïcos utriuſque ſexûs, & in litibus civilibus & criminalibus inter Clericos & Monachos judicem eſſe tradit Balſamo libr. 7. medit. jur. Oriental. tit. de Chartophylace, quòd habeatur os, & labia & manus quodammodò Patriarchæ: unde obtinuit ut ſedeat ante Epiſcopos, quaſi locum tenens Patriarchæ, ut addit Balſamo eodem loco, & in can. 18. Synod. Nicen.

CAPUT VII.

CAPUT VII.

An Epiſcopus poſſit judicare in quacunque parte Diœceſis. An idem poſſit jus dicere in Eccleſia. Arguitur hallucinatio Fevretii.

JUDEX debet ferre ſententiam ſedens pro tribunali, in loco ubi judicari ſolet; L. ſi locus. ff. de judic. L. quid tamen. §. ſi arbiter, de recept. arbitr. L. cùm ſententiam. C. de ſentent. & interlocut. Seneca 1. de ira. cap. 16. ubi bonum Judicem depingit: *Procedam*, inquit, *in tribunal, non furens nec infeſtus, ſed vultu legis*. Apuleius 1. Florid. *Præco cum Proconſule & ipſe tribunal aſcendit*. Et mox: *Enimverò ipſe Proconſul moderatâ voce rarenter & ſedens loquitur, & plerumque de tabella legit.* Judex Eccleſiaſticus quoque debet judicare publicè pro tribunali, & ſententiam pronunciare ex libello ſeu ſcripto; can. legum. 2. qu. 1. cap. quoniam, de probat. idemque poteſt ſedere pro tribunali, & cauſas ad forum Eccleſiaſticum ſpectantes audire in quolibet loco Diœceſis non exempto, quoniam eſt Ordinarius in tota Diœceſi; cap. cùm Epiſcopus, de offic. Ordinar. in 6. Neque jus iſtud tamquam novellum, vel odio Bonifacii nominis decoloratum explodendum eſt quaſi minimè introductum, ſed inſtauratum à Bonifacio. Satis notum eſt jure antiquo Epiſcopum non prohiberi Cathedram, quæ eſt inſigne Juriſdictionis Epiſcopalis, collocare in qualibet parte Diœceſis, præterquam in loco exempto; can. luminoſo 18. qu. 1. ex Gregor. I. Nec unicus eſt hic locus Gregorii: nam & ejuſdem juris veſtigia extant apud eundem libr. 5. epiſt. 46. & libr. 6. epiſt. 12. Tamen moribus Galliæ Judex Eccleſiaſticus non judicat extra proprium tribunal, niſi in viſitationis decurſu, de his quæ cauſæ cognitionem non deſiderant, & de plano, id eſt, ſummariè expediri poſſunt, hac ratione quòd Eccleſia non habet territorium; Aufrer. de poteſt. Eccleſ. ſuper laïc. num. 11. Non negatur Epiſcopum poſſe Ordines conferre, & alia Epiſcopalia exercere in quacumque parte Diœceſis; can. nullum & ſeqq. 9. qu. 2. Cur igitur minùs æquo animo ferunt ſeculares, Epiſcopos eodem jure uti in his quæ ſunt Juriſdictionis? An quia, inquiunt, Eccleſia non habet territorium, ſed audientiam quæ non datur extra proprium tribunal? Verùm Juriſdictionem Epiſcopalem in qualibet parte Diœceſis exerceri nihil vetat, quia non territorii finibus continetur, ſed perſonarum ſubmiſſione; non habet locum in territorio, ſed in perſonis. Et certè olim laxiores habenas habuêre Epiſcopi in Galliâ: Epiſcopum Santonenſem

L l

poſſe ſedere pro tribunali in quacumque parte Diœceſis, conſultus reſpondit Oldradus rerum noſtrarum peritiſſimus, conſil. 318. & idem reſponſum eſt ab eodem pro Pictavienſi Epiſcopo, conſ. 187.

An Judici Eccleſiaſtico fas ſit tribunal in Eccleſia collocare, quæritur. Negat Fevret. libr. 7. cap. 3. num. 1. in hanc ſententiam nixus variis Canonibus Gallicanis quos laudat ex Ant. Auguſtino: ſed pace tanti viri dixerim, nimis incautè deceptus eſt fide alienâ; hi enim omnes Canones nequaquam vetant nè Judex Eccleſiaſticus placitum habeat in Eccleſia, ſed hujuſmodi interdictum ſpectat tantùm ad Judices ſeculares. Nè dubites, ecce præſtò ſunt Canones; Conc. Arelatenſ. VI. can. 22. *Ut placita publica & ſecularia, neque in atriis Baſilicarum, neque in ipſis Baſilicis fiant, dicente Domino: Domus mea, domus orationis vocabitur.* Concil. Moguntin. can. 40. *Præcipimus ut in Eccleſiis, aut in domibus Eccleſiarum vel atriis, placita ſecularia minimè fiant.* Conc. Turonenſ. III. can. 39. *Placita quidem ſecularia in Eccleſiis vel in atriis Eccleſiarum, à Comitibus, Vicariiſque uſque modò multis in locis habita, nè ultra fiant, interdicendum eſt, &c.* Et Concil. Sueſſionenſ. II. can. 7. *Et Miſſi noſtri per ſingulas Parochias Comitibus & Reipublicæ miniſtris ex banno noſtro præcipiant, nè malla vel placita in exitibus & in atriis Eccleſiarum, & Preſbyterorum manſionibus, neque in Dominicis vel feſtivis diebus tenere præſumant, &c.* Unde deſumptum eſt Capitulare 89. libr. 5. & Capitulare 59. addit. 3. nec non cap. 1. de immunitat. Eccleſiar. quod refertur ex Synodo Joannis Papæ, eſtque Joannis IX. Pontificis. Ejuſdem argumenti eſt cap. 2. eod. tit. in 6. quo judicia ſecularia exploduntur ab Eccleſiis, & ſententiæ Judicum ſecularium in eiſdem prolatæ, nullæ & irritæ dicuntur, quia domum Domini decet ſanctitudo. Quod igitur negatur Judicibus ſecularibus, tacitè conceditur Eccleſiaſticis. Et certè moris fuiſſe judicia Eccleſiaſtica in Eccleſiis celebrari, idoneum argumentum eſt quòd laïcus vetatur eſſe Vicarius Epiſcopi, hac ratione nè laïcus judicet in Eccleſia; Synod. Hiſpal. II. can. 9. can. in nona 16. qu. 7. *Indecorum eſt enim laïcum Vicarium eſſe Epiſcopi, & ſeculares in Eccleſia judicare.* Hoc juris tramite & in Eccleſia fieri ſolebat confirmatio electionis Epiſcoporum, quæ non ſine cauſæ cognitione per Metropolitanum fiebat: quâ de cauſa Alexander III. perſtringit Richardum Cantuarienſem Archiepiſcopum, quòd electiones Epiſcoporum non in Eccleſia, ſed in camera Regis præter juris ordinem confirmaret; cap. quâ fronte, de appellat. *Quâ fronte,* inquit, *nos conſulere valeas, non videmus, cùm dicaris ordinem juris pervertere: jam enim non in Eccleſiâ, ſicut eſt canonicum & honeſtum, non etiam in palatio, non in camera tua, ſed in camera Regis contra debitum juris, & Pontificalis officii dignitatem, Epiſcoporum electiones diceris confirmare.* Et

hoc argumento Vicarium Epiſcopi poſſe ſibi ſtatuere tribunal juris dicendi causâ etiam in Eccleſia de conſuetudine, probat Bertachin. de Epiſcopis, parte 7. num. 33.

CAPUT VIII.

Laïci non poſſunt eſſe Judices Eccleſiaſtici; nec laïcis licet adſidere Judicibus Eccleſiaſticis.

LAïcus non poteſt fungi officio Judicis Eccleſiaſtici, quia in uno eodemque officio non debet diſpar eſſe profeſſio, juxta illud ſacrum oraculum, Deut. 2. *Non arabis in bove & aſino*; can. in nona. 16. qu. 7. & laïci Eccleſiaſtica negotia tractare non debent, maximè quæ ſunt ſpiritualia; cap. decernimus, de judiciis. Ideò non poteſt de rebus ſpiritualibus compromitti in laïcum; cap. contingit, de arbitr. & hoc eſt quod dicitur in cap. ſignificaſti, de foro competent. Clericos non poſſe conſentire in Judicem non ſuum, niſi ſit Eccleſiaſtica perſona, & accedat conſenſus Diœceſani. Quæritur hîc an laïci Judicibus Eccleſiaſticis adſeſſores adhiberi poſſint in cauſis Eccleſiaſtici fori. Aufrer. de poteſtat. ſecul. regul. 4. fallent. 34. & Ferrer. in deciſ. Guid. Pap. 69. conſentiunt laïcos poſſe adſidere Judicibus Eccleſiaſticis, non alio jure nixi quàm conſuetudine. Sed ego auſim affirmare nequaquàm ſpectandam eſſe conſuetudinem, quæ magis dicenda eſt corruptela quàm conſuetudo; quia laïci non poſſunt intereſſe judiciis Eccleſiaſticis, nihil omninò præſtolante conſuetudine contrariâ; cap. ad noſtram, de conſuetudine; ubi damnatur conſuetudo Pictavienſis quæ inoleverat, ut in judiciis Eccleſiaſticis auditâ utraque parte audirentur ſententiæ præſentium, ſive litterati, ſive illitterati eſſent. Non ſpectatur conſuetudo in ſpiritualibus, quia laïci jura ſpiritualia quocumque tempore præſcribere non poſſunt vitio incapacitatis; cap. ſacroſancta. cap. Maſſana, de elect. cap. cauſam, de præſcript. & ſi jura ſpectemus, laïci non poſſunt adſidere judiciis Eccleſiaſticis, ſed Preſbyteri & Diaconi tantùm; Auctor Conſtitut. Apoſtolicar. libr. 2. cap. 47. συμπαρέστωσαν δὲ τῷ δικαστηρίῳ καὶ οἱ διάκονοι, καὶ οἱ πρεσβύτεροι: *Aſſiſtant autem judicio Diaconi & Preſbyteri.* Et in Synodo Chalcedonenſi act. 3. cùm Dioſcorus Alexandrinus Epiſcopus, de multis reus poſtulatus, Judicum, id eſt, Legatorum Principis qui conſilio aderant, præſentiam in judicio deſideraret, Epiſcopi conſtanter reſponderunt: κανονικῶν γὰρ ἐξεταζομένων ἔτε ἀρ-

χοντας, ὅτε ἑτέρους τινὰς λαικοὺς παρεῖναι χρή. Quando enim regularia tractantur, neque Judices, neque aliquos alios laïcos intereſſe oportet. Quod in Legem Francicam transfuſum, Capitul. lib. 7. cap. 345. *Quandò ea quæ canonica ſunt ventilantur, vel quædam regularia examinantur, neque Judices ſeculares, neque aliquos laïcos intereſſe oportet.* Denique laïci omnino arcentur à judiciis Eccleſiaſticis, nec licet laïcis ſtatuendi in rebus Eccleſiaſticis habere aliquam poteſtatem, quos obſequendi manet neceſſitas, non autoritas imperandi; can. benè quidem. 96. diſt. cap. Eccleſia, de Conſtitut. cap. cum laïcis, de reb. Eccleſ. alienand. & Capitul. libr. 6. cap. 294. Nec debent gloriari laïci ſe vocari in ſubſidium propter imperitiam Clericorum: quia præterquàm quòd Eccleſia inprimis Gallicana non caret viris litteratis & peritis, judicia Eccleſiaſtica celebrari debent in civitatibus & locis inſignibus, ubi eſt copia peritorum; cap. ſtatutum, de reſcript. in 6. Neque laïcos juvat, quòd Summus Pontifex aliquando mandavit propriam Juriſdictionem laïco, etiam mulieri, nempè Brunichildi Reginæ; can. Mennam 2. qu. 5. quia hoc factum de plenitudine poteſtatis tolerandum eſt propter dignitatem & merita perſonæ; cap. dilecti, de arbitr.

CAPUT IX.

Judex Eccleſiaſticus non exequitur ſententiam per ſe, ſed implorato officio Judicis ſecularis.

EPISCOPUS habet ordinariam Juriſdictionem, quia eam habet à Lege ſeu Canone: ex quo eam poteſt demandare; cap. 1. de offic. Vicar. in 6. cap. Romanâ, de appellat. eod. & propriè Ordinarius dicitur. In eo tamen minor eſt ordinario, quòd non poteſt per ſe ſententiam executioni mandare, ſed implorato ad hoc officio Judicis ſecularis; L. ſi qui ex conſenſu. L. Epiſcopale. C. de Epiſc. & Cleric. Nov. Juſtin. 83. & 123. cap. 21. Gloſſ. in cap. 1. de offic. Ordinar. quia Eccleſia non habet territorium, ſine quo executio in res vel perſonas fieri non poteſt, cùm in territorio vel ſuper territorio facienda ſit. Epiſcoporum ſententias ratas eſſe voluit Conſtantinus recenti Chriſtianæ religionis ſtudio ferveſcens, ita ut ab his non liceret appellare, velut à ſententiâ à Principe prolatâ: ſed quod ſuum erat ſibi vindicans, voluit ut Magiſtratus civiles eorum ſententias exequerentur; Sozomen. libr. 1. cap. 9. *κυρίαν δὲ εἶναι τὴν αὐτῶν ψῆφον, καὶ κρείττω τῆς τῶν ἄλλων δικαστῶν ὑπάρχειν παρὰ τοῦ Βασιλέως ἐξενεχθεῖσαν,*

εἰς ἔργον δὲ τὰ κρινόμενα ἄγειν τοὺς ἄρχοντας, καὶ διακονουμένους αὐτοῖς στρατιώτας. Atque eorum ſententiam ratam eſſe, & aliorum Judicum ſententiis plus habere authoritatis, tamquam ab ipſo Imperatore prolatam ſtatuit: quin etiam juſſit ut Magiſtratus res judicatas reipsà exequerentur, militesque eorum voluntati inſervirent. Quem ſecuti ſunt Honorius, & Juſtinianus antedictis Conſtitutionibus. Epiſcopus igitur quoad executionem deſinit eſſe Ordinarius, & comparatur Judici dato vel pedaneo, qui non exequitur ſententiam à ſe latam, ſed Judex qui ipſum dedit; L. à divo Pio. ff. de re judicat. Judex Eccleſiaſticus non exequitur ſententiam per ſe, ſed executionis causâ implorat officium Judicis ſecularis, quod Eccleſiæ non diſplicuit, nè res judicatæ impotentiâ Judicis Eccleſiaſtici executione carerent; Synod. Turonenſ. III. can. 41. *Inceſtuoſi, parricidæ, homicidæ, multi apud nos, heu, proh dolor! reperiuntur: ſed aliqui ex illis Sacerdotum nolunt admonitionibus aurem accommodare, volentes in priſtinis perdurare criminibus; quos oportet per ſecularis potentiæ diſciplinam, à tam pravâ conſuetudine coërceri, qui per ſalutifera Sacerdotum monita noluerunt revocari.* Et Synod. Cabilonenſ. II. can. 25. *Ut à domino Imperatore impetretur adjutorium, qualiter ſi quis publicè peccat, publicâ multetur pœnitentiâ, & ſecundùm ordinem Canonum, pro merito ſuo excommunicetur & reconcilietur.* Et Concil. Trecenſe celebratum Præſide Joanne VIII. *Et cùm opus fuerit, publicum convocent auxilium, non ad præjudicandum, ſed potiùs ad ea quæ Deo ſunt placita conſequendum.* Et Capitulare 315. libr. 7. *Ut ea quæ in ſua Diœceſi Epiſcopus per ſe ſuosque corrigere, vel emendare nequiverit, coram reliquis Epiſcopis ad corrigendum inſinuet, vel Regi indicare non tardet: ut qui Eccleſiaſticis regulis inobediens apparuerit, per Poteſtates exteras corrigatur.* Nec peculiare hoc fuit Eccleſiæ Gallicanæ: nam & multis ante ſeculis Orientales & Africanæ Eccleſiæ ultrò invocarunt auxilium Judicum ſecularium, ad compeſcendam proterviam Epiſcoporum & Clericorum; & promovendam executionem rerum judicatarum, putà ſi Epiſcopus vel Clericus depoſitus Eccleſiam perturbare non deſinat, per civilem Magiſtratum tamquam ſeditioſus coërcetur; Conc. Antioch. can. 3. cap. 2. de Cleric. excommunicat. miniſtr. can. 38. Synod Carthag. III. can. petimus. 11. qu. 1. Synod. Carthaginenſ. can. 32. apud Balſamon. can. nec licuit. 17. diſt. & occupatas in Africâ à Maximianiſtis baſilicas repeti placuit, invocato auxilio Judicum civilium; Conc. African. can. 34. Adversùs Circumcelliones pariter & Donatiſtas Preſbyterorum Catholicorum interfectores, adhibitum auxilium Judicum civilium; Auguſtin. epiſt. 160. *Circumcelliones quoſdam & Clericos Donatiſtas curâ eorum qui diſciplinæ publicæ inſerviunt, præmiſſa Notoria ad judicia legeſque perduxit.* Et ante hæc omnia cùm Paulus Samoſatenus Antiochenus Epiſcopus Ec-

cleſiæ domo recedere detrectaret, aditus eſt Aurelianus Imperator, à quo juſſum eſt ut domus traderetur cui videretur Romæ urbis Epiſcopo; Euſeb. libr. 7. cap. 24. ἀλλὰ γὰρ μηδαμῶς ἐξιέναι τοῦ παύλου τοῦ τῆς ἐκκλεσίας οἴκου θέλοντος βασιλεὺς ἐντευχθεὶς αὐρηλιανός, αἰσιώτατα περὶ τοῦ πρακτέου διείληφε τούτοις νεῖμαι προστάττων τὸν οἶκον, οἷς ἂν οἱ κατὰ τὴν ἰταλίαν, καὶ τὴν ῥωμαίων πόλιν ἐπίσκοποι τοῦ δόγματος ἐπιστέλλοιεν. *Sed cùm Paulus Samoſatenus nollet exire de domo Eccleſiæ, Imperator Aurelianus ea de re rogatus ſanctiſſimè reſpondit quid eſſet agendum, illis tribui præcipiens domum Eccleſiæ, quibus Italiæ & urbis Romæ Epiſcopi per litteras præciperent.* Hoc jure Judex Eccleſiaſticus extra ſepta tribunalis non poteſt manum injicere in Clericos ob delictum, niſi intra cancellos tribunalis capti ſint, quia non habet territorium; Jo. Gallus qu. 276. 357. 363. Bened. in cap. Raynut. verb. & uxorem. deciſ. 2. num. 133. Imbert. libr. 3. inſtitut. forenſ. cap. 9. Idem non poteſt exequi ſententiam captis & diſtractis pignoribus, id eſt, pignoratione bonorum; Rebuff. in §. 1. de regia ad prælatur. nominat. in Concord. Chopin. de ſacra polit. libr. 2. tit. 1. num. 2. & 3. Imbert. libr. 1. cap. 62. Maynard. libr. 2. cap. 4. Charond. libr. 1. Pandectar. cap. 13. Marc. part. 1. qu. 448. Sed ad hoc invocatur auxilium Judicis ſecularis, & ſi opus ſit, adhibetur manus militaris; can. Principes. 23 qu. 5. & hoc eſt quod ait Jo. Sariſber. epiſt. 75. *Ex authoritate Canonum, niſi jura taliter contemnuntur, ad reprimendam malitiam adhibenda eſt manus militaris.* Judex verò ſecularis hac de cauſa aditus ſeu requiſitus, tenetur præſtare opem & auxilium Judici Eccleſiaſtico in executione ſententiæ; cap. 1. cap. quoniam, & ibi Gloſſ. de offic. Ordinar. quia licet utriuſque Juriſdictionis officia ſint diſtincta, una debet fovere & adjuvare alteram; can. quoniam. 10. diſt. can. cùm ad verum. 96. diſt. can. Principes. can. adminiſtratores. 23. qu. 5. Ivo Carnotenſ. epiſt. 106. Res omnes non aliter benè adminiſtrantur, niſi cùm regnum & ſacerdotium in unum convenerunt ſtudium. Nec Judex ſecularis poteſt cognoſcere de viribus & meritis ſententiæ, tamquam merus executor; cap. paſtoralis. §. quia verò, de offic. delegat. cap. 2. de except. in 6. Marcus part. 1. qu. 269. & Gayll. 1. obſerv. 115. Belluga in ſpecul. Princip. de propoſit. §. tractandum. num. 12. 4. ſalvâ appellatione, ſi ſententia diſpliceat; L. 1. C. ſi ſæp. in integr. reſtitut.

CAPUT X.

Clerici nè quidem volentes audiuntur à Judice ſeculari. Cur Judex ſecularis Judex cinctus dicitur.

OLIM ſoli Judices ordinarii, id eſt, Præſides & Magiſtratus provinciales cognoſcebant de civilibus & criminalibus cauſis Clericorum; L. cùm Clericis. L. jubemus. C. de Epiſc. & Cleric. Juſtinianus civilium cauſarum Clericorum cognitionem permiſit Epiſcopis, criminalium verò cognitionem tribuit Magiſtratibus, niſi eſſent crimina Eccleſiaſtica; Nov. 83. & 123. can. ſi quis cum Clerico. 11. qu. 1. Jure autem Pontificio, Clerici nè quidem volentes poſſunt deduci ad Judicem ſecularem quem cinctum vocabant, quia habebat jus cinguli ut militares, ita ut ſi Judex his non abſtinuerit, cingulum amittat; Bonifacius epiſt. ad Epiſcopos Galliæ in can. nullus Epiſcopus. 11. qu. 1. *Nullus Epiſcopus neque pro civili, neque pro criminali causâ apud quemvis Judicem ſive civilem, ſive militarem producatur, vel exhibeatur. Magiſtratus enim qui hoc jubere auſus fuerit, amiſſionis cinguli condemnatione plectetur.* Et Sylveſter in calce Conc. Romani in can. nullus Clericus, ead. cauſ. & quæſt. *Nullus Clericus, vel Diaconus, vel Preſbyter propter quamlibet cauſam intret in curiam, nec ante Judicem civilem cauſam dicere præſumat.* His juris argumentis de causâ merè Eccleſiaſticâ, putà de Calice fracto, coram ſeculari Judice in ſe actum expoſtulat Athanaſ. apolog. 2. de fuga: ἐπὶ δὲ ἐξωτικοῦ δικαστοῦ ἐξέτασις περὶ αἵματος χριστοῦ, καὶ σώματος χριστοῦ γίνεται, εἰ γὰρ καὶ ὅλως ἐγεγόνει τι πγεμμίγεμα ἔδει, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἰπὸ κληρικῶν νομίμως ἐξντάζεσθαι. *Sub externo Judice quæſtio de ſanguine & corpore Chriſti habetur; nam ſi omninò quod delictum perpetratum fuiſſet, oportebat de eo in Eccleſia inquiri ſub legitimis Clericis.* Eadem juris exceptione Trajectenſes conventi apud Fridericum I. pro controverſia quæ erat inter Fridericum & Hermannum de Epiſcopatu Trajectenſi, fori præſcriptione ſeſe tuiti ſunt, quòd cauſa eſſet Eccleſiaſtica, & ad Pontificem jam delata; de quo Otho Friſingenſ. de geſt. Frideric. libr. 1. cap. 62. *Illi viaticum redeundi poſtulaverunt, dicentes ſe, eo quòd cauſa ipſa tamquam Eccleſiaſtica ad Eccleſiaſticum Judicem, ad aures Summi Pontificis tranſlata eſſet, reſpondere coram cincto Judice non poſſe.* Non alio jure poteſtates ſeculares à clauſtris Canonicorum exploſit Ivo Carnot. Epiſc. epiſt. 49. ad Stephanum Palatinum Comitem: *Quòd enim à clauſtro Canonicorum om-*

nis ſecularis poteſtas ſit eliminata, jamdiù ante tempora patrum veſtrorum & Regum decretis eſt cautum, & Eccleſiaſticis ſanctionibus multimodè roboratum. Et cauſam interdicti Eccleſiæ nihil pertinere ad Principem, tamquam merè Eccleſiaſticam contendit idem Ivo epiſt. 263. ad Belvacenſes: *Ceſſare quidem à divinis juſtè vel injuſtè, quid ad Regem? Exceſſus enim Clericorum ſi contigerit, non eſt vindicandus poteſtate ſeculari, ſed canonico judicio puniendus eſt, & cenſurâ Epiſcopali.* Et hæc eſt perpetua Canonum regula Clericos expertes eſſe fori ſecularis, & ſolutos poteſtate Judicis cincti; idem Ivo libertatum Eccleſiæ vindex acerrimus & ſcientiſſimus, epiſt 241, *Legibus autem non continetur, imò prohibetur, ut Epiſcopus à Judice ſeculari ad cauſam Eccleſiaſticam vocetur, vel cincti Judicis ſententiæ ſubjiciatur.* Judices tamen ſeculares facilè ſibi ſuaſi ſunt ſe non gravare Eccleſiam, ubi de conſuetudine cognoſcunt de quibuſdam caſibus quos vocant privilegiarios, qui jure veteri erant Juriſdictionis Eccleſiaſticæ, ex quo ſecundùm foros & conſuetudines debent judicare; cap. venientes, de jurejurando, ut ſcribit Belluga in ſpecul. Princip. de propoſit. §. ſunt & aliæ. num. 3. in fin. Cogitent Judices an conſuetudo vincat Leges & Canones, & audiant vocem Domini ad Judices ſeculares; *Cùm accepero tempus, ego juſtitias judicabo.* Pſalm. 74.

CAPUT XI.

An Senatus ſit competens Judex in criminalibus cauſis Epiſcoporum.

AN Senatus de cauſis Epiſcoporum cognoſcere valeat, eo colore quòd mixtus ſit Clericis & laïcis, non inopportunium eſt quærere hoc loco. Auctor Hiſtoriæ Pontificiæ Juriſdictionis libr. 4. cap. 3. num. 29. ſine ulla authoritate tradit Curiam cùm ſit mixta è Clericis etiam Epiſcopis, & laïcis, habere jus decernendi in Epiſcopos etiam in criminalibus. Sed facilè corruit ſententia hominis, cujus ingenium quale fuerit in ſpiritualibus, ex eo ſatis intelliges, quòd ſacrum opus exorſus eſt à commendatione formæ uxoris, & næniis ejus interitûs. Primò, quæ partes ſunt laïcis quibus conſtat major pars Curiæ, in judicio de Epiſcopis, cùm Epiſcopi non poſſint damnari niſi in Synodo Provinciali, judicio duodecim Epiſcoporum; can. nullam. 2. qu. 4. can. hæc quippe. 3. qu. 6. can. 1. 2. 3. qu. 8. adeòque non poſſint deponi ſine Apoſtolicæ Sedis authoritate; can.

can. nullus. can. duodecim. 5. qu. 4. & laïci non audiantur adversùs Epiſcopos, quia oppidò eis infeſti exiſtunt; can. laïcos. can. laïci. 2. qu. 5.

Secundò, inanis eſt fucus ſeu color quæſitus, quòd Curia conſtet ex Clericis & laïcis: quia præterquàm quòd majori ex parte conſtat laïcis, & ejus ordinis cenſenda eſt qui prævalet; L. quæritur. ff. de ſtat. homin. nulla poteſtas ei eſt in ſpiritualibus, ſi quidem cujuſque rei origo ſpectanda eſt; cap. dudum, de decimis. L. 3. C. ad Macedon. At curia Juriſdictionem habet à Principe ſeculari, qui ſpiritualis Juriſdictionis prorſus expers eſt; cap. decernimus, de judic. cap. ſollicitæ, de majorit. & obedient. & conſequenter non potuit transferre in alium majorem poteſtatem quàm ipſe habeat; d. cap. dudum. L. nemo de R. I. ut rectè argumentatur Rebuff. de decimis. qu. 10. num. 36. & poſt eum Anaſtaſ. Germon. de ſacris immunitatib. libr. 3. cap. 19. num. 8. Azor. part. 1. inſtit. moral. libr. 7. cap. 36. qu. 2. Moneta de decim. cap. 8. qu. 1. num. 4. Fateor non vetari Principes uti Epiſcopis & Clericis in rebus publicis gerendis, eiſque demandare ſuam Juriſdictionem, etiam in judiciis publicis; can. ſæpe 23. qu. 8. cap. 1. de poſtuland. cap. in Archiepiſcopatu, de raptorib. Sed haudquaquam præſumunt Judicibus à ſe datis ſive Epiſcopis ſive Clericis, demandare Juriſdictionem in Epiſcopos, quam ſibi ipſi non vindicant.

Tertiò, futile argumentum eſt Juriſdictionis ſecularis in Epiſcopos & Clericos, quòd Paulus ipſe Apoſtolus Gentium ſeculare judicium non reſpuit, & ad Cæſarem provocavit: ſpectandum enim eſt tempus, quo non erat copia alterius Judicis, in cunabulis ſurgentis Eccleſiæ; ſub Ethnicis rerum dominis, neceſſe ei fuit provocare ad majorem Judicem, nè per injuriam damnaretur. In hoc diſcrimine igitur, quocumque modo potuit, ſibi conſuluit, & non tamquàm Chriſtianus, & Sacerdos appellavit ad Gentilem Judicem, quod ei fas non erat ex ipſius præcepto 1. Cor. 6. ſed coactus, ut declinaret iniquum Judicem; Ambroſiaſter in epiſt. ad Galat. cap. 6. *Denique Judæis compellentibus, & ſæpenumerò falſas accuſationes contra eum deferentibus obliquum Judicem videns, coactus appellavit Cæſarem.* Vel Apoſtolus tamquàm civis Romanus appellavit Cæſarem, quaſi ſepoſito Chriſtiani, Apoſtoli, & Epiſcopi ſtemmate, & Civem Romanum ſeſe dixit, ut Romam duceretur judicii causâ, Romam cogitans arcem Chriſtianæ religionis, ut Petro ſe laborum & martyrii ſocium præberet; Idem Ambroſiaſter in cap. 1. epiſt. ad Roman. *Voluntati itaque ejus ſic occaſio data eſt, ut coactus appellaret Cæſarem, & dirigeretur ex alia cauſa ad urbem Romam, Deo volente, ut impleret propoſitum voluntatis ſuæ.* Et hoc exemplo Donatiſtas, ſi injuriam paterentur, legum auxilium invocare, æquo animo tulit Auguſtinus libr. 2. contra litteras Petiliani Donatiſtæ, cap. 58. *Si autem in adjutorium etiam terreni imperii leges aſſumendas puta-*

ſtis, non reprehendimus : fecit hoc Paulus, cùm adversùs injurioſos Civem Romanum ſe eſſe teſtatus eſt. Inde ſumptus eſt can. ſi in adjutorium. 10. diſt. Nec Judicem ſecularem agnovêre Martyres, quia patienter eum tulerunt; nimirum non ut Judicem, ſed hoſtem fidei, laureæ præbitorem ſpectarunt; Auguſtin. in Pſalm. 36. *Et dixit ſententiam Proconſul in Cyprianum. Alia eſt ſella terrena, aliud tribunal cœlorum*; unde ſumptus eſt can. etſi. 11. qu. 3. Nec melioris notæ argumentum eſt, quòd Chriſtus traditus Pilato non detrectavit ejus judicium, imò lubens eum ſuſcepit : hoc cniin ſingulare myſterium eſt, non judicium; & Chriſtus ſeipſum tradidit Gentili, qui nullam poteſtatem in ſe habebat, nè deficeret inſtrumentum humanæ redemptionis, ſicut ſcriptum eſt Epheſ. 5. *Tradidit ſemetipſum pro nobis hoſtiam & oblationem Deo in odorem ſuavitatis.* Et totum hoc factum eſt extra ordinem ſpeciali nutu Dei propter ſalutem hominum, ſicut dixit Chriſtus ipſe ad Pilatum, Joann. 19. *Non haberes poteſtatem adversùm me ullam, niſi tibi datum eſſet deſuper.* Ac nè dubites Paſſionem Chriſti conſensûs fuiſſe patientis, non poteſtatis Præſidis; Chriſtus ipſe qui tot plagis percuſſus ſiluit, & ſicut ovicula coram tondente obmutuit, interrogatus à Pilato an eſſet Rex Judæorum, nè minor videretur ait : *In hoc natus ſum.* Joann. 18. Erat ſub Judice, cædebatur à Judæis Chriſtus, cùm Sol contumeliam Domini perhorreſcens occidit, terra contremuit, elementa omnia penè defecerunt; adeòque Paſſio Chriſti abfuit ab omni forma & imagine judicii, ut in ea omnes leges judiciorum everſæ ſint, cùm eum Pilatus dimittere vellet, intercedentibus Judæis, & uno clamore inſurgentibus : *Tolle, tolle, crucifige.* Et eadem, fuit ſæva & nefaria conjuratio Gentium & Judæorum adversùs Dominum, de qua fertur memorabile vaticinium David, Pſal. 2. *Aſtiterunt Reges terræ, & Principes convenerunt in unum adversùs Dominum, & adversùs Chriſtum ejus.* Et in judicio Chriſti, viſa eſt dumtaxat ſpecies judicii, reverà autem fuit latronum conſilium; Jo. Chryſoſtom. in Matth. Homil. 85. καὶ γὰρ σχῆμα ἦν, τοῦ δικαστηρίου μόνον, τὸ δὲ ἀληθὲς λῃστῶν ἔφοδος. *Figura enim ibi dumtaxat judicii erat, re autem ipsâ latronum impetus.*

Quartò, ſi ſpectemus judicia meliorum Principum, ab Epiſcopis judicandis omninò abſtinuêre, tamquàm extra ſortem rerum humanarum poſitis. Epiſcoporum invicem ſeſe accuſantium libellos in Synodo Nicenâ rejecit Conſtantinus hoc æternùm memorando reſponſo : *Vos à nemine dijudicari poteſtis, quia ad Dei ſolius judicium reſervamini*; can. continua. 11. qu. 1. & à Valentiniano perpetuâ lege ſancitum, nè Epiſcopi ad tribunalia ordinariorum, vel extraordinariorum Judicum pertrahantur : *Habent illi*, ait, *ſuos Judices, nec quicquam his publicis eſt commune cum legibus*; L. ult. C. Theodoſ. de Epiſc. Judic. è quâ contexta eſt pars d. can.

continua. Et hujuſmodi legem probarunt Magiſtratus; Auguſtin. contra Creſcon. libr. 4. cap. 48. *Seranus Proconſul dixit : Lis Epiſcoporum ſecundùm legem ab Epiſcopis audienda eſt.* Et quòd Conſtantinus Cæciliano à Donatiſtis accuſato de traditione chartarum Eccleſiæ, alios atque alios Judices dedit, non fiduciâ poteſtatis id fecit, ſed potiùs intemperanti ſtudio conciliandæ pacis Eccleſiaſticæ; Optat. libr. I. contr. Donatiſt. Auguſtin. epiſt. 162. & 266. & idem libr. 3. contra Creſcon. Nec non pulcherrimo Canonum cum Legibus concentu, nè Epiſcopi in civilibus vel criminalibus cauſis ad quemvis Judicem civilem ſeu militarem producantur, diſtrictè vetitum Judici, indictâ pœnâ amiſſionis cinguli; can. nullus Epiſcopus. II. qu. I. Non ſine cauſa gladium traditum poteſtatibus ſecularibus, ſed in alios quàm Sacerdotes ait Auguſtin. epiſt 160. ad Apringium Judicem : *De vobis quidem dixiſſe Apoſtolum legimus, quòd non ſine causâ gladium geratis, & miniſtri Dei ſitis vindices in eos qui malè agunt : ſed alia cauſa eſt Provinciæ, alia eſt Eccleſiæ.* Et quàm turpe ſit cauſas Epiſcoporum in foro agitari ſubmovet idem Auguſtin. libr. 4. contra Creſcon. cap. 3. *Nonnè melius, obſecro te, cauſa veritatis & unitatis pacificis verbis & pacatioribus locis inter Epiſcopos ageretur, quàm in foro ab Epiſcopis per advocatos litigaretur?* In eandem ſententiam, nihil commune eſſe gladio & ſpiritui, id eſt, poteſtates non ſtringere gladium, (quod eſt proprium inſigne Magiſtratûs) in Sacerdotes eleganter ait Gregor. Nazianz. epiſt 227. κᾂν γὰρ ὦσι χριστιανοὶ, οἱ τῶν τοιούτων κριταὶ τί κοινὸν ξίφει, καὶ πνεύματι. *Nam etſi ſint Chriſtiani hujuſmodi negotiorum Judices, quid commune gladio & ſpiritui?* Hoc jure Prætextatus, Urſicinus, Salonius, Sagittarius, & alii Epiſcopi Galliarum variis de criminibus etiam majeſtatis poſtulati, peregrina, id eſt, ſecularia judicia non tulêre; nec alibi quàm in Synodo Epiſcoporum damnati ſunt, ut ſuprà à nobis obſervatum ex Gregorio Turonenſi, & aliis : & conſidentibus Epiſcopis in cauſa Prætextati Aëtius Archidiaconus Pariſienſis in medium ſe ſiſtere coram his non dubitavit, eoſque hortari, nè Epiſcopus per injuriam contra Canones damnaretur; Idem Gregor. Turonenſis libr. 5. cap. 19. *Confabulantibusque nobis ſubitò advenit Aëtius Archidiaconus Pariſiacæ Eccleſiæ, ſalutatiſque nobis ait : Audite me, ô Sacerdotes Domini qui in unum collecti eſtis; aut enim hoc tempore exaltabitis nomen veſtrum, & bonæ famæ gratiâ refulgebitis; aut certè nullus vos amodò pro Dei Sacerdotibus eſt habiturus, ſi perſonas veſtras ſagaciter non erigitis, aut fratrem perire permittitis.*

Quid: multis poſt ſeculis unus è noſtris Regibus Carolus VIII. captis Epiſcopis Petrocorienſi, & Montalbanenſi, ob ſuſpicionem coïti concilii cum Duce Aurelianenſi & Comite Dunenſi, qui erant partium Ducis Britanniæ, valdè laboravit quo Judice in eos experiretur; & Juridici ci-

vilis poteſtate eos ſolutos eſſe ſentiens, Officialem Archiepiſcopi Turonenſis adhibuit ut audirentur, ut narrat Auctor vernaculus vitæ Caroli VIII. ad ann. 1486. *Pareillement audit mois de Janvier 1486. le Roy feut adverti que les Eveſques de Perigueux ſurnommé de Pompadour, & de Montauban ſurnommé de Chaumont, & les Seigneurs d'Argenton & de Bucy freres dudit Eveſque de Montauban avoient aucune intelligence avec Monſeigneur d'Orleans, & Monſeigneur de Dunois, & autres qui eſtoient en Bretaigne, & leur faiſoient ſçavoir toutes nouvelles de Cour. Et a cet cauſe à un matin le Roy les feit conſtituer priſonniers, & à chaſcun bailla garde, & les feit mettre en lieu ſeur: & à interroguer les Eveſques, les Officiers de l'Archeveſque de Tours furent appellez, & les faiſoit le Roy bien traicter pour l'honneur de l'Egliſe.* Vocatus eſt Officialis Turonenſis ut audirentur Epiſcopi, non quaſi idoneus Judex eſſet, ſed quaſi minùs alienus, ut aliquatenùs conſuleretur dignitati & pudori ordinis Epiſcopalis, amoto ſeculari Judice.

Denique Epiſcopi ita ſunt expertes Juriſdictionis ſecularis, ut Epiſcopus damnatus à Judice ſeculari non habeatur pro damnato: inde cùm Hilarius Pictavienſis Epiſcopus exularet in Phrygiâ, indictâ Synodo Seleucianâ ipſe inter cæteros Epiſcopos datâ evectionis copiâ adeſſe juſſus eſt; Sulpit. Sever. libr. 2. hiſt. ſacr. *Quâ tempeſtate Hilarius Pictavienſis Epiſcopus, quartum jam exilii annum in Phrygia agens, inter reliquos Epiſcopos, per Vicarium ac Præfectum datâ evectionis copiâ, adeſſe compellitur, &c.* Inde Prætextatus abſque ſententia Epiſcoporum juſſu Chilperici deportatus in Inſulam, apud Gregor. Turonenſ. libr. 8. cap. 31. *Ego*, inquit, *ſemper in exilio, & extra exilium Epiſcopus fui, ſum & ero.* Judices ſeculares in Commonitorio quod nuper legi, ut Principem vocent in partem conſilii evacuandæ Juriſdictionis ſimul & dignitatis Epiſcopalis, & Epiſcopos tamquam vernulas ſubjiciendi foro ſeculari, eos de fide & obſequio ſuſpectos facere nituntur, quaſi de dignitate certent cum Regibus. Sed ô probrum! ô infandum maledictum! Epiſcopi quotidiè orant pro Regibus; Epiſcopi quaſi interceſſores exiſtunt inter Deum & Principem; Epiſcoporum una cum Apoſtolo vox eſt, Principibus parendum etiam dyſcolis; denique Chriſtus typus Epiſcoporum ſeceſſit in montem, nè Rex fieret; Ambroſ. in epiſt. 33. ad Marcellinam Sororem: *Veteri jure à Sacerdotibus donata Imperia, non uſurpata: & vulgò dici quod Imperatores Sacerdotium magis optaverint, quàm imperium Sacerdotes: Chriſtus fugit, nè Rex fieret.* Faceſſat igitur à ſanctiſſimis Epiſcopis invidia; faceſſat ſecularis calumnia; Pontificio relinquatur ſuus honor, ſuum decus. Audite, Judices, Deum principem Sacerdotii ita canentem, Pſalm. 104: *Nolite tangere Chriſtos meos.* Qui Apoſtolos in manibus habebant, quid

de his facerent dubitarunt, inter ſe quærentes : *Quid faciemus viris iſtis?* Act. Apoſtolor. 4. Judæi dubitarunt manum mittere in Apoſtolos, eos Juriſdictionis ſuæ expertes eſſe intelligentes etiam alieni ſacerdotii beneficio : Epiſcopos Chriſti Vicarios, Apoſtolorum ſucceſſores, quo pacto vos, ô Chriſtiani Judices, judicabitis, qui judicandi eſtis ab ipſis Apoſtolis Chriſto aſſeſſuris in noviſſimo die judicii, quibus à Chriſto Domino dictum eſt Matth. 19. *Sedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, judicantes duodecim tribus Iſraël.* : unde & Dominicæ promiſſionis fiduciâ, Apoſtolus 1. Cor. 6. *An neſcitis quoniam Sancti de hoc mundo judicabunt?* Epiſcopi ſuos Judices habent etiam ex lege Regni, & ex Concordato quod vim legis obtinet ; tit. de frivolis appellationib. Cauſæ Epiſcoporum primùm diſceptari debent apud proprios Judices, id eſt, Metropolitanum & Comprovinciales ; & ſi ab his appellandum duxerint ad Sedem Apoſtolicam, cauſa appellationis peragi debet per Judices à Sede Apoſtolicâ delegatos in partibus. Quæ ergo in cauſis Epiſcoporum ſunt partes Judicum ſecularium, cùm Epiſcopi in prima inſtantia habeant proprios Judices à Canone datos, & in cauſa appellationis Judices in partibus quidem, verùm non alios quàm à Sede Apoſtolicâ delegatos?

CAPUT XII.

An Judex ſecularis poſſit injungere Judici Eccleſiaſtico, ut excommunicatum abſolvat ad cautelam.

AN Judex ſecularis poſſit injungere Judici Eccleſiaſtico, ut excommunicatum abſolvat ad cautelam, quæritur. Fevretius. libr. 1. cap. 2. num. 40. præter omnem rationem juris & diſciplinæ Eccleſiaſticæ affirmat poſſe : quod nimis erubeſcendum eſt. Primò, excommunicatus à ſuo Epiſcopo non poteſt abſolvi ab alio : ejus eſt ſolvere, cujus & ligare ; ex Conc. Antiochen. can. 6. can. ſi quis à proprio. 11. qu. 3. Conc. Eliberit. can. 53. cap. ad reprimendam, de offic. Ordinar. Ergo Magiſtratûs civilis autoritas non poteſt interponi, ut Ordinarius excommunicatum abſolvat ad cautelam. Secundò, abſolutio ad cautelam non poteſt fieri ſine ſummariâ ſaltem cauſæ cognitione : ea quidem non debet denegari petenti, ubi dubia eſt cauſa excommunicationis, ſed requiritur cauſæ cognitio; cap. ſolet. cap. per tuas, de ſentent. excommunicat. in 6. Igitur cùm res cauſæ cognitionem deſideret, non eſt adeundus Judex ſecularis, ſed Eccleſiaſticus qui causâ cognitâ beneficium abſolutionis impenſurus eſt.

Tertiò, ſi Epiſcopus leviori de cauſa excommunicatum abſolvere noluerit, poſt monitionem, à vicinis Epiſcopis ejuſdem Provinciæ, abſolutio illi non eſt deneganda uſque ad tempus proximæ Synodi; ex Conc. Agath. can. 3. can. Epiſcopi 11. qu. 3. vel Metropolitanus poteſt adiri, qui excommunicatum abſolvet ad cautelam, præſtitâ cautione ſtandi judicio, & parendi ſententiæ; d. cap. per tuas, & cap. venerabilibus, eod. tit. Igitur in ea re nullæ ſunt partes Judicis ſecularis, & recuſante Ordinario beneficium abſolutionis ad cautelam, adeundus eſt ſuperior, id eſt, Metropolitanus, vel viciniores ſuffraganei qui ſunt vice Metropolitani, per viam querelæ. Quartò, nefas eſt Judici ſeculari cognoſcere de meritis ſententiæ Judicis Eccleſiaſtici; cap. ult. de except. in 6. Hac ratione inter nefanda Juliani Apoſtatæ refertur, quòd Chriſtianos amotos à Communione Eccleſiaſtica, vel Antiſtites depoſitos reſtitui jubebat callido conſilio, ut excommunicationis vel depoſitionis vim, quam ſatis rebus noſtris edoctus ſciebat eſſe nervum Eccleſiaſticæ diſciplinæ, convelleret: Jo. Chryſoſtom. in vita S. Babylæ Antiochen. Epiſcopi & Martyris: *κακοῦργος δὲ ὤν, καὶ δεινός τοὺς ὑπὸ ἀρχόντων τῆς ἐκκλησίας κολασθέντας δι' ἁμαρτίας τινάς, καὶ τῆς ἀρχῆς ἐκβεβλημένους πάντας πάντοθεν ἠφίει τούτῳ τῷ τρόπῳ τοῖς τε πονηροτάτοις ἐξουσίαν διδοὺς, καὶ τοὺς τῆς ἐκκλησίας ἀνατρέπων θεσμούς. Proinde vafer & callidus cùm eſſet, quos intelligebat ob peccatum aliquod à Chriſtianorum conventuum principibus pœnas dediſſe, & à Præfectura quam gererent amotos, eos omnes liberos eſſe ſinit; hoc modo peſſimis quibuſque licentiam largiens, Eccleſiæ leges ſubvertens.* Quintò non licet Magiſtratui ſeculari prohibere Judici Eccleſiaſtico, ut quem excommunicet, vel inflictam excommunicationem ſolvat; Conc. Trident. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 3. quod transfuſum eſt in Conſtitutionis Melodunenſ. art. 23. Si hujuſmodi licentia detur Judici ſeculari indicendi Judici Eccleſiaſtico abſolutionem ad cautelam, ex eo ſequetur contemptus & ludibrium excommunicationis quæ eſt nervus & robur Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ut fatetur etiam è ſecularibus Lucius libr. 2. tit. 2. arr. 9. facilitate veniæ contemnitur pœna, & facilè ſpernetur excommunicatio, ſi præſtò ſit remedium, vel potiùs effugium abſolutionis ad cautelam. Olim certè religioſiùs actum eſt cum Eccleſiâ, nec ſolebat Senatus Judici Eccleſiaſtico injungere abſolutionem ad cautelam, ſed pro reis intercedere apud Judicem Eccleſiaſticum. Hoc pacto Senatus Gratianopolitanus quempiam excommunicatum reddidit Officiali Viennenſi, comiter adhortando ut ei jus diceretur ſuper cauſa excommunicationis, & interim abſolveretur ad cautelam; Marcus qu. 29. part. 2.

CAPUT XIII.

Pœnæ ſtatutæ in perfringentes Juriſdictionem Eccleſiaſticam. Privilegium ne Magiſtratus excommunicentur, civiliter interpretandum. Officium Chriſtiani Principis eſt tueri Juriſdictionem Eccleſiaſticam.

JURISDICTIO Eccleſiaſtica ſuâ religione tuta & incolumis vigere debet; & Judices ſeculares ſuis finibus contentos eâ abſtinere convenit tamquam re ſacrâ, & prophanis non attingendâ. Hac lege Chriſtus, ut ſacerdotibus ſervaret quod ſuum erat, cùm Leproſum curaviſſet, eum remiſit ad Pontifices: *Vade*, inquit, *oſtende te Sacerdoti, & offer munus quod præcepit Moyſes pro emundatione tua*; Matth. 8. & Luc. 5. Sed quia ſeculares Judices plerumque Juriſdictionem Eccleſiaſticam per omnia evacuare nituntur, officii & religionis nimium immemores, Eccleſia ſuam Juriſdictionem & libertatem variis pœnis tùm ſpiritualibus, tum temporalibus tueri neceſſe habuit. Hinc infringentes Juriſdictionem & libertatem Eccleſiaſticam, ſententiam excommunicationis incurrunt; cap. non minùs. cap. adverſùs, de immunit. Eccleſ. Eadem pœnâ percelluntur ſervantes, aut ſervari caventes ſtatuta edita contra libertatem Eccleſiæ; cap. noverit. cap. gravem, de ſentent. excommunic. ut & per injuriam perſonas Clericorum detinentes; cap. quicumque, eod. tit. in 6. Nigellum de Sackevilla incubatorem Eccleſiæ de Herges, & Robertum de Broc, quòd equum ſagittarium ipſius per injuriam caudâ detruncaſſet, ſolemniter excommunicavit Thomas Cantuar. Archiepiſcopus; Matth. Paris ad ann. 1171. *B. Thomas Cantuar. Archiepiſcopus ſermonem habiturus ad populum in die Dominicæ Nativitatis, pulpitum aſcendit; & ſermone completo, Nigellum de Sackevilla Eccleſiæ de Herges violentum incubatorem & ejuſdem Vicarium Eccleſiæ, Robertum quoque de Broc, qui equum quendam ipſius Archiepiſcopi victualia deferentem, ad dedecus & ignominiam ejus decurtaverat, ſolemniter excommunicavit.* Præter excommunicationis pœnam, uſurpantes Juriſdictionem & libertates Eccleſiæ etiam multantur feudis quæ ab Eccleſia obtinent; d. cap. gravem. cap. ubi periculum, de elect. in 6. Aufrer. de poteſt Eccleſ. ſuper laïcos, num. 62. & 65. Belluga in ſpecul. de propoſit. princip. §. item dubitatur, num. 2. 3.

Hæc omnia facilè contemnuntur ab officialibus Regiis ſibi ſecuris edicto Caroli V. & privilegio Apoſtolico, nè officiales Regii excommunicari poſſint pro actu exercitii Juriſdictionis temporalis, de quo monumenta libertatum Eccleſiæ Gallicanæ tom. 2. cap. 5. & Ferald. de privilegiis regni Françor. privileg. 6. & legibus Anglicis nè qui à Rege feuda tenent in capite, eo inſciente excommunicentur, de quibus Eadmer. libr. 1. Hiſt. novell. & Matth. Paris ad ann. 1163. & 1164. Sed pace Judicum ſecularium dixerim, Edicta Principalia & privilegia Pontificia, utraque civiliter interpretanda ſunt; puta uti ſi Magiſtratus quid fecerit officio Magiſtratûs, non tenetur lege Aquiliâ vel injuriarum, ſed ſi per injuriam quid fecerit fiduciâ Magiſtratûs, nihil vetat eum conveniri; L. quemadmodum. §. magiſtratus. ff. ad leg. Aquil. L. injuriarum §. quæ jure poteſtatis. L. nec Magiſtratibus, de injur. Ita & ſi idem officio Magiſtratus ex neceſſitate officii quid faciat, non debet excommunicari; ſed ſi fiduciâ poteſtatis quid violentius fecerit, & in Juriſdictionis Eccleſiaſticæ fines irruperit, non video quo pacto poſſit effugere excommunicationem. Eſto, parcatur dignitati Magiſtratûs, ut tutus ſit ab excommunicatione lata ab homine; quâ tamen ratione evitaturus eſt excommunicationem latam à Canone? Non pertinet ad Edictum injurioſa rapina Juriſdictionis Eccleſiaſticæ, nè impunè liceat Magiſtratibus conculcare Juriſdictionem Eccleſiaſticam. Beneficium Principis non eſt interpretandum in necem & injuriam Eccleſiæ, quia boni Principis eſt tueri & defenſare Eccleſiam; can. boni Principis. 96. diſt. can. Maximianus. 23. qu. 5. can. Principes. ead. cauſ. qu. 5. can. tributum. ead. cauſ. qu. 8. Ivo Carnotenſ. epiſt. 49. *Habet enim legitimus Principatus Eccleſiarum quieti providere, non Eccleſiarum quietem perturbare; ſua dare, non ſuis ſpoliare: quatenùs Eccleſia Deum pro Principibus & poteſtatibus orans, non cum diſceptatione hoc faciat, ſed cum pietate.* Et Anſelmus Cantuar. lib 3. epiſt. 65. ad Guibertum Comitem & Marchionem: *Ergo, mi Domine, ne putetis Eccleſiam quæ in veſtro principatu eſt, vobis eſſe datam in hæreditariam dominationem, ſed in hæreditariam reverentiam; & in tuitionem: eam ut matrem veſtram amate, ut ſponſam & amicam Dei honorate.* Exemplo Clementis III. ſimile privilegium conceſſum eſt ab Innocentio III. inſtante Henrico Rege Hungariæ, nè ipſius Conſiliarii, vel familiares excommunicentur. Sed hoc modo adhibito, nè excommunicentur niſi pro manifeſtâ & rationabili cauſâ, & poſt canonicam monitionem, ut tradit ipſe Innocent. libr. 1. epiſt. 507. ad Epiſcopos Hungariæ: *Sanè poſtulavit nuper concedi ſibi à nobis ad inſtar bonæ memoriæ Clementis Papæ prædeceſſoris noſtri regia celſitudo, ut nullus Archiepiſcopus, vel Prælatus quilibet in familiares & Conſiliarios ſuos, de*

quorum

quorum abſentiâ & privatione tam Regnum Hungariæ, quàm perſona Regis poſſit incurrere detrimentum, excommunicationis ſententiam promulgaret. Nos ergo de benignitate Sedis Apoſtolicæ, Magnificentiæ Regiæ uberiorem volentes favorem & gratiam impertiri, univerſitati veſtræ authoritate præſentium duximus inhibendum, ut in Conſiliarios & familiares ipſius, quorum in hac tempeſtate conſilio & familiaritate ſine magno ſui diſpendio carere non poteſt, nullus veſtrûm niſi pro manifeſtâ & rationabili cauſâ, & canonicâ monitione præmiſſâ, excommunicationis vel interdicti ſententiam audeat promulgare. An injurioſum & grave erit Magiſtratibus, privilegio nè excommunicari poſſint, hunc modum imponi, ut non excommunicentur niſi pro manifeſtâ causâ, & poſt canonicam monitionem? Eò res pervenit, ut paſſim impunè peſſumdetur Juriſdictio Eccleſiaſtica: nonnè pietati & nomini Chriſtianiſſimorum Regum convenit, ut Eccleſiaſticæ Juriſdictioni jam ferè proſtratæ & femineci conſuletur? Rem dignam providentiâ Regum agnovit unus è clariſſimis Senatoribus Galliæ Coſmas Guiſmierius Præſes Pariſienſis in Pragmatic. in proëm. §. cùm itaque, verb. libertatis: *Cùm autem*, inquit, *Rex Franciæ ſit pugil Eccleſiæ, & inter omnes Chriſtianos Chriſtianiſſimus, debet cuſtodire Juriſdictiones & libertates Eccleſiaſticas: ſed Officiarii ejus in multis hodie turbant Eccleſiam in prædictis, ita quòd, niſi Deus provideat, tandem Juriſdictio & libertates Eccleſiæ evaneſcent, &c.*

CAPUT XIV.

Epiſcopi præter ordinariam Juriſdictionem habent delegatam à Canone, vel ex mandato Summi Pontificis. Ordinarius judex Exemptorum. Conſervatores Apoſtolici.

JURISDICTIO Epiſcopalis alia eſt ordinaria, alia delegata. Juriſdictio ordinaria eſt quæ competit Epiſcopo jure ſuo, jure ſacerdotii ſeu ſacri Magiſtratûs, qui eam habet jure ſuo, non alieno beneficio, id eſt, ex mandato; L. more majorum. ff. de juridict. L. 1. §. qui mandatum, de offic. ejus cui mandat. eſt juriſdict. L. cùm Prætor, de judic. Delegata eſt quam Epiſcopus habet non jure ſuo, ſed authoritate Sedis Apoſtolicæ, id eſt, tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatus à Canone, vel ex mandato ſpeciali: ut Epiſcopus cognoſcit de hæreſi in Exemptos, non ut Ordinarius, ſed tamquàm Sedis Apoſtolicæ delegatus; cap. ad abolendam, in fin. de hæretic. Conc. Trident. ſeſſ. 5.

de reformat. cap. 2. §. ſi verò. Et ſi Canonici ſine manifeſtâ & rationabili causâ, maximè in contemptum Epiſcopi, ceſſaverint à divinis, Metropolitanus tamquàm Apoſtolicæ Sedis delegatus poteſt eos cenſuris Eccleſiaſticis coërcere; cap. irrefragabili. §. cæterum, de offic. Ordinar. Monaſteria vel alia loca pia non exempta, authoritate ordinariâ exempta authoritate Apoſtolicâ per Ordinarium viſitari poſſunt; Clem. attendentes, de ſtat. Monach. Clem. quia contingit, de religioſ. domib. Conc. Trident. ſeſſ. 22. de reformat. cap. 8. & ſeſſ. 24. ejuſd. cap. 11. Clauſuram Monialium in Monaſteriis ſubjectis ordinariâ, in exemptis Apoſtolicæ Sedis authoritate obſervare, vel reſtituere poteſt Ordinarius; cap. periculoſo. §. ult. de ſtat. regular. in 6. Conc. Trident. ſeſſ. 25. de reform. cap. 5. In cauſis civilibus mercedum, & miſerabilium perſonarum, Exempti licet proprios Judices ſeu conſervatores à Sede Apoſtolicâ delegatos in partibus habeant, coram locorum Ordinariis tamquam à Sede Apoſtolicâ delegatis conveniri poſſunt, & ad ſolvendum compelli; Conc. Trident. ſeſſ. 7. de reform. cap. 14. de quibus Barboſa de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 105. part. 3. Et ſi Regulares Beneficia ad ſuam collationem ſpectantia non conferant intra tempus Lateranenſis Concilii, collatio devolvitur ad Epiſcopum, in non exemptis tamquam Ordinarium, in exemptis tamquam Apoſtolicæ Sedis delegatum; Clem. quia regulares, de ſupplend. neglig. Prælat. Hujuſmodi delegatio cùm fiat à Canone ſine mandato, habetur pro Juriſdictione ordinaria; arg. d. L. cùm Prætor: & hoc verbo, id eſt, colore delegationis Apoſtolicæ uſum Pontificem ad placandos Exemptos, id eſt, nè videretur tollere exemptiones, ait Hoſtienſis, & poſt eum Jo Andreas in d. cap. ad abolendam. Epiſcopus habet propriè delegatam Juriſdictionem, ubi cauſa delegatur Ordinario mandato ſpeciali. Reſcripta omnia ſeu Commiſſiones Apoſtolicæ diriguntur Ordinariis loci ad quos ſpectat Juriſdictio de jure aut conſuetudine, aliàs provocatur tamquam ab abuſu juxta Pragmatic. & Concordat. tit. de cauſis. Chopin. de ſacra polit. libr. 2. tit. 4. num. 5. Pileo purpurato donatus eſt Ægidius Rigaldus de Rociaco, ex Abbate Sancti Dionyſii Cardinalis deſignatus, per manus Epiſcoporum Laudunenſis & Pariſienſis ad hoc à Summo Pontifice delegatorum per Bullam, idque Pariſiis coram Rege in regio Palatio; Jo. Froſſard. vol. 1. cap. 153. *Le jour de Paſques fleuries qui furent le dixieſme jour d'Avril 1351. feut preſenté à Gilles Rigaud de Rouſſi, qui avoit eſté Abbé de Saint Denys, & de nouvel avoit eſté Cardinal, le Chappel rouge au Palais à Paris en la preſence du Roy Jean, par les Eveſques de Laon & de Paris, & par mandement du Pape fait à eux par Bulle: ce qui n'avoit point accouſtumé eſtre autrefois fait, mais ce fut en la preſence du Roy Jean.* Reſcripta ſeu mandata Apoſtolica executioni man-

dantur ſecundùm Juriſdictionem ordinariam ; & ubi cauſa demandatur Ordinario, excitata potiùs cenſetur Juriſdictio ordinaria, quàm delegata; cap. licet, & ibi not. de offic. Ordinar. cap. cum aliquibus, de reſcript. in 6. Marc. deciſ. 196. part. 1. Loëtius in litt. D. num. 49. Exempti quidem ſuum habent Judicem Summum Pontificem, nè ſint quaſi acephali, & velut locuſtæ ſine Rege; can. nulla. 93. diſt. can. Abbatibus. 18. qu. 2. Ciſtercienſibus exprobrantibus Cluniacenſibus quòd Diœceſanorum Epiſcoporum ſuffugerent Juriſdictionem quaſi acephali, id eſt, ſine capite, Cluniacenſes non carere proprio Epiſcopo, nimirum Summum Pontificem eſſe Ordinarium Exemptorum, ait Petrus Cluniacenſ. in apolog. *Hunc unum ſolum*, inquit, *& maximum nos habere Epiſcopum gloriamur, huic ſoli ſpecialiter obedimus, ab hoc ſolo, ſi cauſa (quod abſit) exigeret, interdici, ſuſpendi, atque excommunicari poſſemus.* Idem alii Abbates exempti; Goffrid. Vindocinenſ. libr. 2. epiſt. 27. *Acephali non ſumus, quia Chriſtum ſalvatorem caput habemus, & poſt ipſum Romanum Pontificem.* Summus Pontifex eſt Ordinarius Exemptorum: Exemptis tamen à Pontifice dari ſolet proprius Judex in partibus, quem vocant Conſervatorem; cap. 1. & ult. de offic. delegat. in 6. Conc. Trident. ſeſſ. 14. de reform. cap. 5. ſed ſi Conſervator negligat fungi officio ſuo, nè exemptiones dent occaſionem relaxationis diſciplinæ, Diœceſanus tamquam Apoſtolicæ Sedis delegatus ſupplet negligentiam Conſervatorum.

CAPUT XV.

Juriſdictio temporalis Epiſcoporum. Vicedominus Vicarius Epiſcopi in temporalibus. Miſſi dominici.

EPISCOPI præter Juriſdictionem Eccleſiaſticam quam habent de jure vel conſuetudine; cap. ult. de except. in 6. cap. quoniam, de immunitat. Eccleſ. eod. tit. habent etiam Juriſdictionem temporalem ratione Regalium, id eſt, feudorum & ditionum temporalium quas tenent beneficio Regis vel Principis; cap. verum, de foro competent. cap. Romana. §. debet, de appellat. in 6. cap. ult. nè Cleric. vel Monach. eod. Ita Epiſcopus Pariſienſis habet Juriſdictionem temporalem, & gerit vicem Comitis Pariſiis in certa regione urbis, & habet ſuum forum temporale, quod vocant forum Epiſcopi; Gloſſ. & DD. in cap. quod Clericis, de foro competent. & Summus Pontifex in Patrimonio Beati Petri; cap. per venerabilem, qui fil. ſint legitim. cap. ſi duobus. §. denique, & ibi Ho-

ſtienſis de appellat. nec non alii inferiores, putà Abbates, & Monachi; & hoc eſt de quo Ciſtercienſes increpat Alexander III. in cap. recolentes, de ſtat. Monach. quòd fidelitates & hominia benignè ſuſcipiunt, juſtitiarias & tributarias tenent. Licet hujuſmodi Juriſdictio quam Epiſcopi vel inferiores Prælati habent, verſetur in temporalibus; tamen de jure habetur pro ſpirituali, favore perſonarum ad quas ſpectat, & ab Epiſcopo in temporalibus non appellatur ad Principem, vel Judicem regium, ſed ad Metropolitanum; d. §. debet: Juriſdictio temporalis ſpirituali juncta, naturam ſpiritualis ſapit; Hoſtienſ. in ſumma, tit. de appellat. §. à quo & ad quem, verb. ſed pone. Bened. in cap. Raynut. verb. & uxorem. deciſ. 1. num. 9.

Eodem jure olim Epiſcopi Juriſdictionem temporalem exercebant per unum è Clericis, cui nomen erat Vicedominus, quaſi Vicarius Domini, id eſt, Epiſcopi; Gregor. I. libr. 9. epiſt. 66. in can. volumus. 89. diſt. *Volumus ut frater noſter Paſchaſius & Vicedominum ſibi ordinet & Majorem domûs, quatenus poſſit vel hoſpitibus ſupervenientibus, vel cauſis quæ eveniunt idoneus & paratus exiſtere.* Et Concil. Moguntin. I. can. 50. *Omnibus igitur Epiſcopis, Abbatibus, cunctoque Clero continuò præcipimus Vicedominos, Præpoſitos, Advocatos ſive defenſores bonos habere, non malos, non crudeles, non cupidos, non perjuros, non falſitatis amantes, ſed Deum timentes, & in omnibus juſtitiam diligentes.* Et Concil. Rhemenſ. I. can. 24. *Ut Præpoſiti & Vicedomini ſecundùm Canones & regulas conſtituantur.* Ejuſdem argumenti eſt Capitulare Caroli Magni libr. 3. cap. 11. *De Advocatis, Vicedominis, Vicariis & Centenariis pravis ut tollantur, & tales eligantur quales & ſciant & velint juſtè cauſas diſcernere, & terminare.* Et aliud libr. 5. cap. 120. *Et ſi Judex publicus ſervum Eccleſiæ ſuper furto non præſumentem, ſine audientia Vicedomini aut Archidiaconi detinere, aut injuriare præſumpſerit, anno integro ab Eccleſiæ limine arceatur.* Et quia parum eſt jura condere, niſi ſint qui jura tueantur; L. 2. §. poſt originem. ff. de origine jur. à Carolo Magno Miſſi deſtinati per univerſas Provincias ditionis ſuæ, quibus in mandatis fuit inter alia obſervare, ut Epiſcopi idoneos Vicedominos & Advocatos haberent, qui juri dicundo præeſſent; Flodoard. hiſtor. Rhemenſ. libr. 2. cap. 18. *Sicut & alii quidam ſapientes, & Deum timentes habebantur Abbates per omnem Galliam & Germaniam à Præfato Imperatore delegati, quò diligenter inquirerent qualiter Epiſcopi, Abbates, Comites, & Abbatiſſæ per ſingulos pagos agerent, qualem concordiam & amicitiam ad invicem tenerent, & ut bonos & idoneos Vicedominos & Advocatos haberent, & undecumque neceſſe fuiſſet, tam regias quàm Eccleſiarum Dei juſtitias, viduarum quoque & orphanorum, ſed & cæterorum hominum inquirerent & perficerent.* Laudunenſis-

Vicedomini judicium in quamdam mulierem ob homicidium dictum celebrat Sigebert in Chronic. ad ann. 1094. *Quo audito parentes hominis occiſi, properantes nunciaverunt Vicedomino Laudunenſi: jubente Vicedomino vocata mulier venit, & qualiter hominem occidiſſet, nequaquam celavit. Judicatum eſt igitur eam ignibus debere concremari.* Hac de cauſa fortè in Vicedominum Sabinenſem ſuper cauſa juris Patronatûs compromiſſum legitur; in cap. examinata, de judiciis. & cap. examinata, de confirmat. util. quòd is propriam, id eſt, temporalem Juriſdictionem haberet. Sed in Gallia ex Conſtitutione Philippi pulchri anni 1303. Epiſcopi, Abbates, & alii inferiores Prælati qui habent Juriſdictionem temporalem, vetantur ordinare Judices temporales è Clericis, ſed è laïcis tantùm; quò ſi deliquerint in officio, faciliùs coërceri poſſint. Et à judicibus Epiſcoporum in temporalibus non appellatur ad Metropolitanum, ſed ad Seneſchallos vel alios majores Judices regios; imò ubi Eccleſia habet Juriſdictionem temporalem, cauſæ judicantur ſecundùm leges, non ſecundùm Canones, nec ſervatur cap. quod Clericis, de foro competent. Gloſſ. in cap. ult. verb. tam canonica quàm civilis, de præſcript. Speculator tit. de appellat. §. nunc tractemus in fin. Gloſſ. in d. §. debet. Bened. in verb. & uxorem. 2. deciſ. num. 25. 26. Chopin. de ſacra polit. libr. 2. tit. 2. num. ult. & idem 1. Monaſtic. tit. 3. num. 19.

CAPUT XVI.

Notantur querelæ Secularium de uſurpationibus Judicum Eccleſiaſticorum. Invidioſa poteſtas Epiſcoporum. Commendatur Officialium ſcientia. Laudatur judicium Philippi Valeſii. Rex defenſor Eccleſiæ.

VARIÆ per tempora increbruêre Secularium querimoniæ in Epiſcopos & Clericos de civilis Juriſdictionis uſurpatione: nimirum non æquo animo ferebant Judices ſeculares, Clericos proprios habere Judices; unum & idem eſſe volebant forum Clericorum & Secularium; quòd Eccleſia ſit in Republica, & pars Reipublicæ, ex Optato Milevitano libr. 3. Iidem perſtringebant præſumptionem Clericorum, quòd ſeculari foro ſe ſubduxiſſent, quò de gravioribus delictis impunè eis eſſet; cùm Eccleſia neſciret ſanguinem, & mitiores eſſent pœnæ canonicæ, Juriſdictionis Eccleſiaſticæ moras & inducias non ferebant: *Epiſcoporum juſtitia jubilæa &*

valdè tarda eſt, ait Benedict. in cap. Raynut. verb. & uxorem deciſ. 2. num. 156. Alienum videbatur, quòd Epiſcopi certis de cauſis cognoſcerent in laïcos, putà de contractibus propter religionem jurisjurandi quod his apponebatur, de dote quòd eſſet pignus & acceſſio matrimonii, & reconventioni locus eſſet in foro Eccleſiaſtico. Denique inſanæ voces jactabantur Eccleſiam ducere aquam ad ſuum molendinum; Bald. in L. 1. C. de oper. libert. *Domini mei Canoniſtæ dicunt*, inquit, *quòd in dubiis ſpiritualibus Eccleſia cognoſcit, & quicquid eſt dubium trahunt ad ſuum molendinum.* Quod repetiit Aufrer. de poteſt. ſecular. ſuper Eccleſ. regul. 4. fall. 4. Sed facilè mihi erit hujuſmodi calumnias & ſuſpiciones diluere. Primò, dolenda eſt ſors Epiſcoporum & Clericorum, quos nimis notum eſt expoſitos eſſe odiis & livori Secularium propter Sacerdotii dignitatem. Nè fratrum quidem, Mariæ ſororis & Aaronis convicia & ſuſurros effugit Moyſes Rex & Sacerdos à Deo electus; de quo eleganter Gregor. Nyſſen. τοσοῦτον γέ ἐστιν εὐπρόσκρουστον προστασία λαοῦ καὶ τὸ διδασκαλικὸν ἐπιτήδευμα. *Uſque adeo populi Præfectura, docendique munus res eſt offendiculis obnoxia.* Et Jo. Chryſoſtom. de Sacerdot. libr. 3. cap. 57. τὸ τῶν κρίσεων μέρος μυρίας μὲν ἔχει τὰς ἀπεχθείας πολλὴν δὲ τὴν ἀσχολίαν, καὶ δυσκολίας τοσαύτας, ὅσας οὐδὲ οἱ τοῖς ἔξωθεν δικάζειν καθήμενοι φέρουσι. *Judiciorum pars mille habet odia, multas offenſiones, & tam multas difficultates, quantas nè forenſes quidem Judices ſubeunt.* Et idem libr. 4. de Sacerdot. cap. 82. ἀνάγκη τὸν προεστῶτα μέμψεις ὑπομένειν ἀλόγους. *Neceſſe eſt Antiſtites abſurdas querelas ſuſtinere.* Hinc temerè non ſunt accuſandi Epiſcopi, qui quaſi ſignum ſunt poſiti ad ſagittam; cap. qualiter. 2. de accuſat. Nec laïci facilè audiendi in Epiſcopos & Clericos, quia oppidò eis infeſti exiſtunt; can. laïcos. can. laïci. 2. qu. 6. Secundò, ſi rerum veritatem ſpectemus, ſi fortè Juriſdictio Epiſcopalis nonnulla incrementa accepit, non artibus & machinis Epiſcoporum & Clericorum id factum eſt, ſed potiùs ſtudio & devotione laïcorum ad ipſos certatim confluentium propter eorum famam, & laïcorum imperitiam. Nimirum laïci labentis ævi ita erant barbari & expertes litterarum, ut laïcorum nomen eſſet commune neſcientibus litteras; Guillelm. Neubrigenſ. libr. 4. rer. Anglicar. cap. 3. *Laïci eſtis, ſi percipere non potuiſtis vim verbi.* Et Robert. Montenſ. in ſuppl. Sigebert. ad ann. 1123. *Laïcis & illiteratis vix loqui dignabatur.* Et Goffrid Vindocinenſ. libr. 3. epiſt. 8. *Ad cujus objecta Monachus, quia laïcus eſt, non latinâ quam non didicit linguâ, ſed maternâ reſpondet.* Innocent. III. in cap. tuarum, de privileg. *Laïcos & illiteratos mittunt pro eleemoſynis colligendis.* Et litterati vulgò Clerici dicebantur, ut in cap. quod Clerici, de foro competent. Otho Friſingenſ. de geſt. Frideric. I. libr. 1. cap. 4. de Britannia minore; *Eſt enim prædi-*

cta terra, Clericorum acuta ingenia & artibus applicata habentium, ſed ad alia negotia penè ſtolidorum ferax. Et Ordericus Vitalis libr. 3. *Radulphus autem quintus frater. Clericus cognominatus eſt, quia peritiâ litterarum, aliarumque artium apprimè imbutus eſt.* Hujus rei ratio eſt, quia vix alii dabant operam litteris, quàm qui cogitabant de Clericatu; Stephan. Tornacenſ. epiſt. 12. *In Gallicanis etiam partibus ad hoc tantùm plerique litteras addiſcunt, ſive parvuli, ſive adulti, ut in Eccleſia Dei gradatim per Ordines promoti, Deo ſerviant & miniſtrent.* Et Henricus IV. imperio deſtitutus ubi petiit præbendam ab Epiſcopo Spirenſi, apud Helmodum hiſt. Sclavor. libr. 1. cap. 33. *Da ergo mihi*, inquit, *præbendam apud Spiram; novi enim litteras, & poſſum adhuc ſubſervire choro.*

Per hæc tempora Officiales ferè erant principes litterarum. Cùm Legati Aquitaniæ miſſi ſunt in Angliam, ut apud Richardum II. Regem expoſtularent de donatione Aquitaniæ facta Joanni Duci Lancaſtriæ, unus è potioribus legationis qui pro cæteris oravit, fuit Officialis Burdegalenſis; de quo Jo. Froſſard. vol. 4. cap. 62. *Remonſtré & dit a eſté par la parolle de l'un qui eſt, ce me ſemble, Official de Bourdeaux, & tous ceux de ſa partie l'ont avoüé & par ſcience, & a mis en termes que la Cité de Bourdeaux, &c.* Et ubi Carolus VII. Rothomagum urbem deditione poſt diutinam obſidionem ab Anglis recepit, unus ex oppidanis lectus eſt Officialis Epiſcopi, qui de deditionis conditionibus paciſceretur, tamquàm omnium idoneïor, & rerum gerendarum peritior; Alanus Quadrigarius ſcriptor vernaculus vitæ Caroli VII. ad ann. 1449. *Le lendemain ceux de ladite Cité de Roüen pour la grande paour, doubte & frayeur qu'ils eurent deſdits aſſaulx, doubtans que ladite Ville ne fut prinſe par force, & par ce pillée, robée, deffoulée, & deſtruite, pour éviter auſſi l'effuſion du ſang humain qui s'en pourroit enſuir, envoyerent l'Official d'icelle Cité & autres audit Pont de l'Arche devers le Roy pour obtenir de luy un ſaufconduit, ou ſureté pour aucuns notables Gens d'Egliſe, Bourgeois, Marchands, & autres de ladite Cité, leſquels ſe vouloient tranſporter devers luy ou les Seigneurs de ſon grand Conſeil, afin de traiter, ou trouver aucun bon appointement.* Etiam temporibus Ludovici XI. forum Pariſienſe Clericos admiſit propter inopiam litteratorum, ſedente in Senatu Rege Luſitanorum, qui à Rege adversùs Caſtellanum ſuppetias petiturus advenerat. Cauſam Regaliæ orarunt Franciſc. Haleus Archidiaconus Pariſienſis, idemque Advocatus fiſci, & Petrus de Brabantio Advocatus & Plebanus S. Euſtachii; de quibus Chronic. vernaculum ad ann. 1476. *Qu'il les faiſoit moult bel oyr.* Nihil eſt igitur quod culpentur Officiales, quòd partibus ultrò ſeſe adeuntibus præbuerint, ut lites quæ erant inter eos terminarent: imò magis laudandi fuêre ſingulari de pietatis officio, quo ſupplebatur officium civilis Judicis, nè penu-

riâ Judicis partes ferro & armis diſceptarent. Damnantur moræ, & laxiores induciæ judiciorum Eccleſiaſticorum : ſed hæ optimo conſilio excogitatæ, ut rei parati ad defenſionem venirent ; can. vocatio. can. præſenti. can. ſi Primates. 5. qu. 2. vel fortè ut tædio litis partes ad concordiam adducerentur, & litigantium animi defervеſcente litis calore conciliarentur. Nec propagandæ Juriſdictionis causâ admiſſæ ſunt mutuæ petitiones in foro Epiſcopali, ſed ut lites coërcerentur, & plures unâ ſententiâ terminarentur ; cap. 1. de mutuis petit. & hoc pacto conſuleretur ſumptibus & laboribus partium, qui maximè fuit ſcopus Judicis Eccleſiaſtici ; cap. ut debitus, de appellat. Lubens & volupè audiuntur querelæ ſecularium Judicum de uſurpatione civilis Juriſdictionis per Epiſcopos & Clericos ; ſed non obturandæ aures querelis Antiſtitum ſacri Ordinis de uſurpatione ſacræ Juriſdictionis per laïcos, de quibus varia capita edidit Durandus Mimatenſis Epiſcopus tract. de modo Concil. generalis celebrandi part. 2. rubr. 70.

Tempore Philippi Valeſii mutuæ recruduêre querelæ inter Epiſcopos & Judices forenſes, de uſurpatione propriæ cujuſque Juriſdictionis. Petrus Cugnerius Procurator fiſci Senatûs Pariſienſis belli incentor querebatur apud Regem univerſam ferè Juriſdictionem ſecularem ad Epiſcopale forum migraſſe : è contra Epiſcoporum querela erat Juriſdictionem Eccleſiaſticam penè defeciſſe. In celeberrimo utriuſque ordinis conſeſſu cauſa diſceptata eſt coram Rege apud Vicennas, òrante Petro Cugnerio pro ſecularis judicii vindiciis, Bertrando verò Heduorum Epiſcopo pro Eccleſia. Auditis partibus Princeps nè pravo exemplo eſſet poſteris, Juriſdictioni Eccleſiaſticæ nihil demendum duxit, ut legitur in calce libelli quem hac de re Bertrandus ipſe edidit, cujus verba hîc attexere non pigebit : *Quod cùm Dominus Bituricenſis ſignificaſſet Prælatis Dominum Regem dixiſſe quòd non timerent Prælati, quia nihil ſuo tempore perderent, & quòd defenderet eos in ſuis juribus & conſuetudinibus, quia nolebat tempore ſuo exemplum dare aliis Eccleſiam impugnandi, &c.* Sequiùs & maligniùs rectum & honeſtum conſilium Principis interpretatur Carolus Loyſeau tractat. *des Seigneuries.* cap. 15. num. 85. Philippum rebus ſuis diffiſum recens ſopitâ lite de regno cum Anglis, factum diſſimulaſſe, nè Epiſcoporum & Clericorum offenſionem contraheret, & rebus novis moliendis occaſionem daret : eâ enim tempeſtate res tutæ & compoſitæ erant in Gallia, de fide Epiſcoporum nulla ſuſpicio erat ; nec ſine injuria ſiniſtrâ interpretatione decolorari reſponſum Chriſtianiſſimi Principis, cujus avitum officium fuiſſe Juriſdictionem Eccleſiæ tueri, teſtatur etiam è ſecularibus Benedict. in cap. Raynut. verb. & uxorem decif. 1. num. 10. *Juriſdictionem & bona Eccleſiæ Francorum Rex pugil Eccleſiæ potenti brachio tueri*

ſemper

ſemper conſuevit & defendere, &c. Denique ſi Eccleſia aliquando propriæ Juriſdictionis terminos egreſſa eſt damno ſecularis, juſtæ ultionis modum longè exceſſère Seculares: uno enim ictu tota Juriſdictio Eccleſiaſtica ferè corruit, id eſt, uno capite Conſtitutionis regiæ anni 1539. Inde vulnus immedicabile, niſi Regiâ manu curetur, & durities legis ſalutari remedio frangatur.

CAPUT XVII.

Judices Eccleſiaſtici vetantur ſportulas accipere. Iidem ſuadentur lites componere.

ECCLESIA non modò uſurpationis Juriſdictionis civilis, verùm etiam avaritiæ & quæſtûs ſtudii in re judiciaria inſimulatur à ſecularibus, quos inter Carolus Loyſeau loco modò adducto: & hoc non ſine injuriâ, quam propulſare juvat hoc loco, nè Eccleſia impunè calumniam & injuriam patiatur, & ut ſua ei reddatur facies quæ eſt ſine ruga & macula. Eccleſia deteſtatur in Epiſcopis juridicinæ quæſtum velut illicitum fœnus, & cauponariam negotiationem: Eccleſia exhorruit Epiſcopos qui ſacram Juriſdictionem in quæſtu ducerent. Paulum Samoſatenum Antiochenum Epiſcopum, quòd à litigantibus pecunias emungeret quibus ad maximas opes perveniſſet, notat Dionyſius Alexandrinus apud Euſeb. libr. 7. cap. 24. καὶ μάτην καρπούμενος τὴν τῶν ἐν πράγμασιν ὄντων ἑτοιμότητα, πρὸς τὸ διδόναι ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς τῶν ἐνοχλούντων. *Fruſtra fructum colligens ex propenſione litigatorum, ut liberarentur ab his qui eos vexabant.* Clericis judicum officio interdixit Sylvanus primùm Philippopolis, tum Troadis Epiſcopus, nè quæſtûs occaſione avaritiæ ſordes contraherent, & negotium rejecit ad laïcum quem juri dicundo præfecit; Socrat. libr. 7. cap. 38. καπηλῶν γοῦν τοὺς κληρικοὺς ἐμπορείαν ποιουμένους, τὰς τῶν δικαζομένων ἐσσελελίας, οὐδένα τῶν τοῦ κλήρου δικαστὴν ἐπεδίδου ποτὲ, ἀλλὰ τὰ βιβλία τῶν δεομένων δεχόμενος, παρεκάλει ἕνα τῶν πιστῶν λαϊκῶν, ὃν ᾔδει φιλοῦντα τὸ δίκαιον, κἀκεῖνα ἐγχειρίσας τὴν ἀκρόασιν τοὺς δικαζομένους τῆς ἐσσελελίας ἀπήλασεν. *Nam cùm Clericos ex litigantium controverſiis quæſtum facere videret, deinceps neminem ex Clero judicem eſſe permiſit; ſed acceptis ſupplicantium libellis, unum ex fidelibus laïcis, quem æquo & bono favere pro certo cognoſceret, ei cauſarum cognitionem concredidit, ſicque litigantes contentione & controverſiâ libera-*

vit. Hinc Epiſcopi & Clerici vetantur more ſecularium Judicum ſportulas accipere, nè judicia Eccleſiaſtica ſecularium vitio fœdentur; Conc. Tarraconenſ. can. 10. ex can. obſervandum. 15. qu. 2. *Obſervandum quoque decrevimus, nè quis Sacerdotum vel Clericorum, more ſecularium judicum pro impenſis patrociniis munera audeat accipere, niſi fortè in Eccleſiis gratuitò oblata, quæ non favore muneris videantur accepta, ſed collatione devotionis illata.* Conc. Vernenſ. can. 25. *Ut nullus Epiſcopus, vel Abbas, vel laïcus propter juſtitiam faciendam ſportulas contradictas accipiat; quia ubi dona intercurrunt, juſtitia evacuatur.* Nec modò ordinarii Judices, verùm etiam delegati prohibentur more ſecularium Judicum decimam litis vel quam aliam partem, præter ſumptum victualium accipere, vel quicquam exigere nomine aſſeſſorum, quia habent ſua ſtipendia, id eſt, reditus Beneficiorum; cap. cùm ab omni, de vit. & honeſt. Clericor. Gloſſ. in Pragmat. de electione, cap. ſicut. §. Notariis autem, verb. ſcripſerint. Et ut explodatur omne quæſtûs ſtudium è ſacrorum Judicum animis, ſuadentur Eccleſiaſtici Judices lites inter partes concordiâ vel judicio terminare, cap. 1. de mut. petit. cap. querelam, de ſimon. imò diſtrictiùs prohibentur, nè partes impediant pacto vel tranſactione à lite diſcedere, vel nè quid eo nomine exigant; Synodus Londinenſis habita anno 1237. Præſide Othone Cardinali & Legato Sedis Apoſtolicæ in Anglia, apud Matth. Paris: *Cæterùm diſtrictiùs duximus inhibendum, nè Eccleſiarum Prælati, & maximè Archidiaconi & Decani, vel Officiales eorum, quin de diſcordiis vel querelis fiat pax vel concordia inter partes, præſumant aliquatenùs impedire: ſed quandocumque partes voluerint, à judicio per compoſitionem recedant, dummodò ſit tale negotium, quod jure poſſit tranſigi vel componi, nec exigatur aliquid propter hoc ab eiſdem.*

DE JURISDICTIONE ECCLESIASTICA TUENDA ADVERSUS INSULTUS

Auctoris tractatûs de Abuſu, & aliorum.

LIBER OCTAVUS.

CAPUT PRIMUM.

Ab Epiſcopo vel ejus Officiali appellatur ad proximum Superiorem. Appellatio non recipitur omiſſo medio.

POSTQUAM de Juriſdictione & judiciis Eccleſiaſticis, ſuperioribus libris à nobis ſatis fusè & diligenter actum eſt, operæ pretium eſt hoc libro inſtitutum opus perſequendo de appellationibus tractare, & in his de appellationibus quas vocant tamquam ab abuſu, quod eſt lethale telum & ſcopulus Juriſdictionis Eccleſiaſticæ: de ſingulis congruo ordine, Deo præſtolante, dicamus. A ſententiis Epiſcoporum non erat provocatio: ſententia Epiſcopi non poterat retractari ex Conſtitutione Conſtantini, quia habebat vim & robur ſententiæ Præfecti Prætorio; L. 1. C. Theod. de Epiſcopal. judic. quam ſecuti ſunt Theodoſius & Arcadius L. 8. & 9. C. eod. Sed jure Pontificio à ſententiis Epiſcoporum non denegatur appellatio, quia appellatio eſt auxilium commune juris,

quod omnibus patet ; L. 3. §. falſus Procurator. ff. Rat. rem habes. A ſententiis Epiſcoporum appellatur ad proximum Superiorem, id eſt, ad Metropolitanum ; can. quia cognovimus. 10. qu. 3. Metropolitanus enim non poteſt cognoſcere de ſuffraganeorum ſubditorum cauſis, niſi per appellationem ; cap. duo ſimul. cap. Paſtoralis, de offic. Ordinar. can. per ſingulas. 1. & 2. 9. qu. 3. Ab Officiali Epiſcopi non appellatur Epiſcopus, nè idem à ſeipſo appellari videatur, quia Epiſcopi & Officialis unum eſt tribunal, ſed appellatur ad Metropolitanum ; cap. referente, de præbend. cap. Romana, de appellat. in 6. cap. 2. de conſuetud. eod. libr. Appellatio ab Ordinario devolvitur gradatim ad Superiorem, idcirco ab Epiſcopo appellatio non defertur ad Primatem, omiſſo Metropolitano ; can. ſi quis. can. placuit. 2. qu. 6. Pragmatic. tit. de cauſis. §. nec ad quemcumque, & ibi Gloſſ. verb. omiſſo medio. Concordat. tit. de frivol. appellat. & congruenter appellationes quæ rectà ad Principem factæ ſunt, omiſſis his ad quos debent fieri, ad Præſides remittuntur ; L. Imperatores. ff. de appellat. Juxta Africanos Canones à Judicibus electis conſenſu partium non licebat provocare ; can. à Judicibus. can. ſanè ſi. 2. qu. 6. quod juris placuiſſe Gallis ex eo colligere eſt, quòd in cauſa Lotharii & Theutbergæ hos Canones adducit Nicolaus I. in epiſt. ad Carolum Caluum, quæ extat apud Reginonem 2. Chronic. *Secundùm ſacros Canones, à Judicibus quos communis conſenſus elegerit, non licet provocare.*

CAPUT II.

Ratio diverſa appellationis in judiciis Eccleſiaſticis & civilibus. Sententiarum inſinuatio apud acta Provincialia.

NON ſecùs ac judiciorum Eccleſiaſticorum diverſa fuit ratio à ſecularibus in prima inſtantia : judicia enim Eccleſiaſtica pertractabantur ſimpliciter & ſummariè ſine ſcriptura ; Nov. Juſt. 83. ita & in cauſa appellationis appellandi ratio alia fuit in cauſis Eccleſiaſticis, ac in civilibus. A ſententiis Judicum civilium appellatur per libellum ; L. 2. ff. de appellat. L. litigatoribus. C. eod. à ſententiis verò Epiſcoporum appellatur nudo verbo citra libellum appellatorium. Hinc novum & inſolens viſum eſt, quòd Cyrillus Epiſcopus Hieroſolymitanus in Synodo Seleucienſi depoſitus ad majores Judices, id eſt, ad Sedem Apoſtolicam appellavit per libellum appellatorium, more publicorum judiciorum, contra Eccleſiæ conſuetudinem ; Socrat. libr. 2. cap. 32. καθαιρεθεὶς δ᾽ ὅμως ἐκκλη-

ρου βιβλίον τοῖς καθελοῦσι διαπεμψάμενος μεῖζον ἐπεκαλέσατο δικαστήριον. τοῦτο μὲν οὖν, μόνος καὶ πρῶτος παρὰ τὸ σύνηθες τῷ ἐκκλησιαστικῷ κανόνι Κύριλλος ἐποίησεν, ἐκκλήτοις ὡς ἐν δημοσίῳ δικαστηρίῳ χρησάμενος. Qui ſimul atque de gradù eſſet dejectus, appellationis libello ad eos qui eum dejecerant miſſo, ad majores Judices provocavit. Atque à Cyrillo ſolo ac primo, perinde ac ſi res apud laïcos Judices ageretur, contra Canonis Eccleſiaſtici conſuetudinem provocatum eſt. Inde increbruit uſus libellorum appellatoriorum etiam in judiciis Eccleſiaſticis; & cùm Eutyches Conſtantinopolitanus Archimandrita, Monotheliſmi damnatus eſſet in Chalcedonenſi Concilio, & ad Sedem Apoſtolicam ſe per libellum appellaſſe ſimulaſſet, Flavianus C. P. Patriarcha ſcripſit per epiſtolam quæ extat 1. part. Concil. ad Leonem Pontificem; Eutychetem imponere in eo quòd diceret libellos ſe appellationis dediſſe Flaviano & Synodo. Et in cauſa divortii Lotharii & Theutbergæ, Theutbergam per libellum appellaſſe ad Sedem Apoſtolicam ſcimus, ex can. Lotharius 31. qu. 2. qui eſt Nicolai I.

Nec ſilere tamen poſſum can. Synodum. 17. diſt. quem Gratianus laudat ex Marcello qui ſub Maxentio damnatus eſt in catabulum, mihi valdè ſuſpectum eſſe; in eo quòd Pontifex nititur vindicare in judiciis Eccleſiaſticis uſum libellorum appellationum, exemplo publicorum judiciorum: *Nam ſi ſeculares*, inquit, *in publicis judiciis libellis utuntur appellatoriis, quantò magis Sacerdotibus hæc eadem agere licet, qui ſuper illos ſunt.* Hoc enim valdè alienum eſt à diſciplina illorum temporum, & à ſeveritate morum Pontificis. Nec contemnenda eſt authoritas Socratis à quo ſcriptum eſt Cyrillum Hieroſolymitanum Epiſcopum in Synodo Seleucienſi damnatum, primum & ſine exemplo per libellum appellaſſe ad majorem Judicem, præter Eccleſiæ conſuetudinem & ex more publicorum judiciorum. Melioribus nimirum Eccleſiæ ſeculis Epiſcopi & Clerici ſolemnium judiciorum ſolemnia, quantum fieri poterat, declinabant, nè quid commune haberent cum ſecularibus, à quorum vita & moribus remotiores eſſe debebant; can. laïcos 2. qu. 7. Eo nomine graviter notatur Paulus Samoſatenus, quòd judicii causâ ſublime ſibi locaſſet tribunal, quod ſecretum vocaret more publicorum judiciorum; Euſeb. libr. 7. cap. 20. *βῆμα μὲν καὶ θρόνον ὑψηλὸν ἑαυτῷ κατασκευασάμενος, οὐχ ὡς Χριστοῦ μαθητής, σήκρητον δὲ, ὥσπερ οἱ τοῦ κόσμου ἄρχοντες ἔχων τε καὶ ὀνομάζων. Sedem & thronum ſublimem ſibi paravit non ut Chriſti diſcipulus, ſed ut orbis Principes, ſecretum habens & nomine appellans.* Secretum ſeu ſecretarium eſt locus ubi Judices conveniunt judicandi causâ; L. 3. C. ubi Senator. L. 3. de offic. diverſ. judic. L. 1. C. Th. de offic. Rect. Provinc. Ambroſ. Serm. 4. *Sed fortè Judicem metuis, quem in ſecretario reliquiſti.* Et Auguſtin. libr. 1. Sermon. Dom. in monte cap. 21. *Quemadmodum etiam &*

in hac ordinatione Reipublicæ vel à ſecretario, vel à prætorio Judicis extra mittitur, qui in carcerem truditur. Symmach. libr. 10. epiſt. 38. *Hic juſſu ejus ad commune ſecretarium, quo faciendæ oblationis gratiâ ſummates quoſque condixeram, à Principibus officii utriuſque perducitur.* Labente verò diſciplinâ confundi cœpit ritus judiciorum Eccleſiaſticorum & civilium; & uſu obtinuit, ut in judiciis Eccleſiaſticis ſententiæ ex libello & ſcripto pronunciarentur, ut in civilibus; Hincmarus in Concilio Sueſſionenſi, in can. legum. 2. qu. 1. *Legum Eccleſiaſticarum conſuetudo*, inquit, *& authoritas talis eſt, ut in cauſis geſtorum ſemper ſcripturam requirant, &c.* Inde ſecutus eſt uſus appellandi per libellos, de quo modò dictum eſt: verumtamen inter judicia Eccleſiaſtica & civilia hoc diſcriminis non deſiit, quòd à Judice civili non appellatur ante ſententiam deffinitivam, id eſt, ab interlocutoria appellari non poteſt; L. ult. C. de ſentent. & interlocut. L. quoniam. C. Th. de appellat. in cauſis verò Eccleſiaſticis ab interlocutione appellare licet; cap. ſuper eo. 2. de appellat. quia ſecundùm Canones appellari poteſt à quocumque gravamine.

Commune & illud fuit, quod uti ſententiæ Judicum inſinuari ſolebant apud acta Provincialia, perpetuæ fidei gratiâ; L.ult.C.de re judicat.L.2.C. de edend. L.notione. C.Th.de Hæretic. Euſeb. libr. 5. cap. 17. de Alexandro quodam ob latrocinia damnato: οὗ τὰς λῃστείας, καὶ τὰ ἄλλα τολμήματα ἐφ' οἷς κεκόλασται, οὐχ ἡμᾶς δεῖ λέγειν, ἀλλὰ ὁ ὀπισθοδόμος ἔχει. Et mox: καὶ οἱ θέλοντες μαθεῖν τὰ κατ' αὐτὸν, ἔχουσι τῆς Ἀσίας δημόσιον ἀρχεῖον. *Cujus latrocinia & alia flagitia pro quibus pœnas dedit, non neceſſe eſt nos referre, cùm in tabulas publicas relata ſint; & volentes diſcere quæ ad eum pertinent, habent Aſiæ tabularium publicum.* Et Apuleïus 1. Florid. in fin. *Proconſulis autem tabella ſententia eſt, quæ ſemel lecta, neque augeri litterâ unâ, neque autem minui poteſt, ſed utcumque recitata eſt, Provinciæ inſtrumento refertur*: Ita etiam Concilia, & alia geſta Eccleſiæ referebantur apud acta Provincialia, perpetuæ memoriæ causâ; Auguſtin. in Pſalm. 57. *Lectum eſt Concilium Bagaitanum, ubi damnati ſunt Maximianiſtæ; inſertum eſt actis Proconſularibus, &c.* De cætero judicia Eccleſiaſtica ſoluta erant formulis & ſolemnibus publicorum judiciorum: nuda & ſimplex fuit forma judicii Eccleſiaſtici, certa & ſolemnis judicii civilis; & hoc eſt quod inſinuat Juſtinianus in L. conſulta. C. de teſtament. cùm ait Clericis opprobrium eſſe, ſi peritos ſe velint diſceptationum eſſe forenſium: turpis ſcilicet eſt in Clericis peritia rerum forenſium, quòd non congruat ſimplicitati fori Eccleſiaſtici, nec adſtringendus videtur Judex Eccleſiaſticus formulis judiciorum ſecularium, quas ignorare ei honeſtum eſt, & ſcire probroſum ex judicio Imperatoris.

CAPUT III.

An liceat appellare ad Summum Pontificem omiſſo medio. Appellationes transmarinæ. Afri vagi & errones. Anglorum privilegium nè conveniantur citra mare.

ETsi appellationes quæ rectà ad Principem factæ ſunt, omiſſis his ad quos fieri debuerunt, ad eos debeant remitti ex reſcripto Severi & Antonini; L. Imperatores. ff. de appellat. L. non putabam, de condit. & demonſtrat. tamen jure Pontificio undecumque ad Summum Pontificem appellari ſolebat, omiſſo medio; can. ad Romanam. 2. qu. 6. can. ipſi ſunt. can. cuncta per mundum. 9. qu. 3. cap. ſi duobus, de appellat. Ex Conc. Sardicenſi can. 5. Epiſcopis licet appellare ad Sedem Apoſtolicam omiſſo medio; can. ſi quis Epiſcopus. 2. qu. 6. quod & Carolus Magnus probavit Capitul. libr. 7. cap. 235. & 323. Preſbyteris verò & Clericis Africanis vetitum eſt appellare ad judicia tranſmarina, id eſt, ad Sedem Apoſtolicam, ex Conc. Milevit. II. can. 23. can. placuit. 2. qu. 6. can. Preſbyteri. 11. qu. 3. Concil. Carthag. can. 31. apud Balſamon. Speciale fuit ut Preſbyteris & Clericis Afris vetarentur appellationes tranſmarinæ, non ut detraheretur Sedis Apoſtolicæ faſtigio, ſed ut tolleretur occaſio & materia evagationis, ad quam propenſiores ſunt Afri, ut colligitur ex can. Afros. 97. diſt. Conc. African. can. 73. & L. unic. C. Th. de Saturian. & Subafrenſib. Saturianos fuiſſe puto vagos & errones per Africam, ſic dictos fortè quod annonâ quotidianâ vel latrocinio ſatiato ventre, reliqua dabant vel projiciebant, quos paſſivos, id eſt, paſſim vagantes appellat Auguſtin. contra Adimantum Manichæi diſcipulum cap. 24. *Nam ſi hoc ideò dictum eſt, ut non ſervetur panis in craſtinum, magis hoc implent vagi Romanorum, quos paſſivos appellant, qui annonâ quotidianâ ſatiato ventre, aut donant ſtatim quod reſtat, aut projiciunt, &c.* In cauſis verò Epiſcoporum, quia in his aberat ſuſpicio evagationis, non prohibebantur appellationes tranſmarinæ; Auguſtin. epiſt. 162. de cauſa Donatiſtarum: *Neque enim judicium deſeruerant, ubi numquam omninò conſtiterant; nec in illis ſolis Epiſcopis Afris erat Eccleſia, ut omne judicium Eccleſiaſticum vitaſſe viderentur, qui ſe judicio eorum præſentare noluiſſent. Millia quoque collegarum tranſmarina reſtabant, ubi apparebat eos judicari poſſe, qui videbantur Afros; vel Numidas collegas habere ſuſpectos.* Et hoc actum eſt epiſtolâ Patrum Concilii Africani ad Bonifacium I. & prioribus

litteris ad Zozimum, ut Epiſcopis Africanis liceret Romam provocare, Preſbyterorum verò & Clericorum cauſæ ſuos apud Epiſcopos terminarentur.

Hodiè in Galliâ non licet appellare ad Pontificem, omiſſo medio: ab Ordinario gradatim appellandum ad Superiorem; Pragmatic. tit. de cauſis. §. ſtatuit 2. & §. nec ad quemcumque. Concordat. tit. de frivol. appellat. Et quia Pontifices majoribus negotiis diſtracti, litibus privatorum diſceptandis non ſufficerent, viſum eſt ut Judices darentur in partibus, idque non ultra duas dietas, nè actori præberetur occaſio adverſarium vexandi & diſtringendi; cap. nonnulli, de reſcriptis. cap. ex parte, de foro competent. Eadem de cauſa Anglis indultum eſt à Sede Apoſtolica, nè ex mandatis Apoſtolicis citra mare conveniri poſſent; cap. dilecti, eod. tit. de quo Matth. Paris ad ann. 1246. *Gravatur regnum Angliæ, quòd Anglici extra regnum in cauſis authoritate Apoſtolica trahuntur, contra regni conſuetudinem, contra jura ſcripta, eò quod inter inimicos conveniri non debent, & contra indulgentias à Prædeceſſoribus Domini Papæ, Regi & regno Angliæ conceſſas.* Et ut Judicum datorum peritia & fides certior eſſet, ſtatutum eſt ut reſcripta Apoſtolica exequenda non demandarentur aliis quàm majoribus Clericis, putà perſonis dignitatem aut perſonatum obtinentibus, vel Cathedralium Eccleſiarum Canonicis; cap. ſtatutum, de reſcript. in 6.

CAPUT IV.

Ab eadem ſententia tertiò provocare licet. Excuſatur mora judiciorum Eccleſiaſticorum.

JURE civili in una eademque cauſa bis appellare licet, veluti à Prætore ad Præfectum urbis, & à Præfecto urbis ad Principem; L. Æmilius. ff. de Minorib. L. qui Romæ. §. pen. de V. O. & ſi quis gemino judicio victus, iterum appellaverit, ab eo in actorem poſſeſſio transfertur; L. 1. C. Th. de poſſeſſ. ab eo qui bis provocav. transferend. Conſtit. Juſtiniani in una eademque cauſa tertiò provocare non licet; L. unic. C. nè liceat in una eademq. caus. tertiò provoc. cum quâ concordat jus Pontificium, cap. ſua nobis, de appellat. Jure quo utimur in Galliâ, ab interlocutoria ſecundò, à deffinitiva tertiò provocare non licet, ita ut ſecunda interlocutoria conformis, vel tertia deffinitiva etiam conformis, omni morâ ſublatâ executioni mandari poſſit, non obſtante quacumque appellatione

latione; Pragmatic. tit. de frivol. appellat. §. ut lites. Concordat. eod. tit. §. ab interlocutoriis. & ita judicatur; Chopin. de ſacra polit. libr. 2. tit. 4. num. 27. & poſt tres ſententias deffinitivas conformes executio ſententiæ non poteſt impediri, oppoſitâ exceptione nullitatis, vel aliâ qualibet; Clem. ut calumniis, de re judicat. Nec ægrè ferenda eſt mora judicii Eccleſiaſtici quæ inducitur trinâ appellatione conceſſa per Pragmatic. & Concordat. Non peculiare eſt illud Galliæ: etiam apud Germanos in una eademque cauſa à Judice Eccleſiaſtico trina provocatio admittitur; Mynſinger. centur. 1. obſ. 15. Etſi ſententia lata in cauſa matrimoniali numquam tranſeat in rem judicatam, ſi appareat malè judicatum; cap. lator. cap. tenor. cap. conſanguinei, de re judicat. à trina ſententia conformi in cauſa matrimoniali non licet provocare; Rebuff. in Concordat. tit de frivol. appellat. §. ab interlocutoriis, in verb. etiam in cauſa matrimoniali. Si trina ſententia conformis à Judice Eccleſiaſtico lata ſit ſuper decimis infeudatis; quia Judex Eccleſiaſticus non poteſt cognoſcere de decimis infeudatis, à trina ſententia etiam conformi licet appellare ab abuſu; Rebuff. eod. tit. d. §. ab interlocutoriis, init. Chopin. de ſacra polit. libr. 2. tit. 1. num. 6.

CAPUT V.

Appellationes ab Epiſcopis ad Judicem ſecularem damnantur pravitate authorum. Appellationis Pauli ad Cæſarem ratio redditur.

A Judice Eccleſiaſtico appellatio devolvitur ad Superiorem, & conſequenter non pertinet ad Judicem ſecularem, quia Juriſdictio Eccleſiaſtica & civilis ſunt diſtinctæ; can. quoniam, & ibi Gloſſ. 10. diſt. & par in parem non habet imperium; L. eſt receptum. ff. de Juriſdict. L nam Magiſtratus; de recept. arbitr. L. ille à quo. §. tempeſtivum, ad Trebell. cap. innotuit, de elect. Marc. tom. 1. qu. 147. Ivo Carnot. epiſt. 189. *Verùm ubi perſonarum æqualis eſt poteſtas, quarum altera alteri nihil præter caritatem debet, ſi altera alteri jus ſuum vult detrahere, & ſibi ſoli arrogare, deceptus eſt ſeculi ambitione.* Hinc ſi Presbyter vel Diaconus depoſitus à proprio Epiſcopo, vel Epiſcopus, à Synodo Epiſcoporum, Principem vel ſecularem Judicem adierit, ſpem recipiendi gradûs amittit, ex Conc. Antiochen. can. 22. & epiſt. Gregor. 1. libr. 4. epiſt. 34. can. ſi quis à proprio Epiſcopo. can. ult. 21. qu. 5. Auguſtin. epiſt. 15. in Appendic. *Nullus enim ſic proditur qualem cauſam habuerit, quàm ille qui per ſeculares*

poteſtates, vel quaſlibet violentias, cùm perturbatione & querela conatur recipere honorem quem perdidit. Et certè quid nobis ſentiendum ſit de hujuſmodi appellationibus, ſatis intelligimus ex nequitia authorum à quibus cœpere malo exemplo, quos non alios fuiſſe notum eſt quàm Hæreticos, Chriſtianæ fidei hoſtes, ac Eccleſiaſticæ diſciplinæ everſores. Primus Paulus Samoſatenus Antiochenus Epiſcopus ob hæreſim & malos mores depoſitus, appellavit ad Gallienum gentilem Principem, à quo juſſum eſt Eccleſiam & Epiſcopium dimittere quibus viſum eſſet Epiſcopo urbis Romæ; Euſeb. libr. 7. cap. 24.

Tempore Conſtantini cùm Cæcilianus Carthaginenſis Epiſcopus à Donatiſtis accuſatus de traditione ſacrorum Codicum, ſententiâ Epiſcoporum abſolutus eſſet, & Donatiſtæ appellaſſent ad Imperatorem, & libellos obſignatos ad eum direxiſſent per Anulinum Proconſulem Africæ, Imperator novitate & inſolentiâ facti commotus exclamavit: O rabida furoris audacia! ſicut in cauſis Gentilium ſolet, appellatum; Optat. Milevit. libr. 1. adverſ. Donatiſt. *Cæcilianus omnium Epiſcoporum ſententiis abſolutus: & tamen Donatus appellandum eſſe ab Epiſcopis credidit; ad quam appellationem Conſtantinus Imperator ſic reſpondit: O rabida furoris audacia! ſicut in cauſis Gentilium fieri ſolet, appellationem interpoſuerunt.* Hac de cauſa noluit Imperator per ſe, vel per Judices ſeculares cognoſcere, ſed judices dedit Melchiadem urbis Romæ & alios Epiſcopos, non fiduciâ poteſtatis, ſed ſtudio pacis quoquomodo ſi fieri poſſet conciliandæ; Euſeb. libr. 10. cap. 3. & 5. & Cæciliano ab his abſoluto, cùm iterum à Donatiſtis provocatum eſſet ad Conſtantinum, iterum Arelatenſem & alios Epiſcopos judices dedit, quod bonâ gratiâ, & quaſi conniventibus oculis Sedis Apoſtolicæ factum eſſe præſumendum eſt; à quibus cum tertiò appellatum eſſet ad eumdem, Conſtantinus, ut liti finem imponeret, & tot appellationum repullulantia capita præcideret, ipſe cognitionem aſſumpſit, & innocentem Cæcilianum pronunciavit.

Non ſuo jure hæc præſumpſit Conſtantinus: quippe qui furoris damnavit audaciam Donatiſtarum, quòd ab Epiſcopis provocaſſent ad Principem; ſed bono & æquo conſilio Eccleſiæ pacis componendæ, & cauſam magis à ſe removit quam Epiſcopis demandavit, nec propriâ præſumptione, ſed rogatus Judices dedit Epiſcopos, nimirùm fatigatus precibus Donatiſtarum; Auguſtin. epiſt. 162. *Deinde diximus, aliquantò poſt Majorini ordinationem, quem contra Cæcilianum nefario ſcelere levaverunt, eos petiiſſe à Conſtantino tunc Imperatore judices Epiſcopos, qui de ſuis quæſtionibus, quæ in Africâ exortæ pacis vinculum dirimebant, arbitro medio judicarent. Quod poſteaquàm factum eſt, præſente Cæciliano & illis qui adverſùs eum navigaverant, judicante Melchiade tunc Romanæ urbis Epiſcopo*

cum collegis ſuis, quos ad preces Donatiſtarum miſerat Imperator, in Cæcilianum nihil probare potuiſſe, ac per hoc illo in Epiſcopatu confirmato, Donatum qui adversùs eum tunc aderat, improbatum. Quibus peractis rebus, cùm illi omnes in pertinaciâ ſceleſtiſſimi ſchiſmatis permanerent, pòſt apud Arelatum memoratum Imperatorem eamdem cauſam diligentiùs examinandam, terminandamque curaſſe. Illos verò ab Eccleſiaſtico judicio provocaſſe, ut cauſam Conſtantinus audiret. Quò poſteaquam ventum eſt, utraque parte aſſiſtente, innocentem Cæcilianum fuiſſe judicatum, atque illos receſſiſſe ſuperatos, & in eadem tamen perverſitate manſiſſe. Et infrà: *An fortè non debuit Romanæ Eccleſiæ Melchiades Epiſcopus cum collegis transmarinis Epiſcopis illud ſibi uſurpare judicium, quod ab Afris ſeptuaginta, ubi Primas Tigiſitanus præſedit, fuerat terminatum? Quid quòd nec ipſe uſurpavit? Rogatus quippè Imperator, judices miſit Epiſcopos, qui cum eo ſederent, & de tota illa cauſa quod juſtum videretur, ſtatuerent. Hoc probamus & Donatiſtarum precibus, & verbis ipſius Imperatoris: utraque vobis lecta meminiſtis, & inſpiciendi ac ſcribendi licentiam nunc habetis. Legite ac conſiderate omnia. Videte quantâ curâ pacis atque unitatis conſervandæ, vel reſtituendæ cuncta diſcuſſa ſint, &c.* Et rursùs: *Judices enim Eccleſiaſticos tantæ authoritatis Epiſcopos, quorum judicio & Cæciliani innocentia, & eorum improbitas declarata eſt, non apud alios collegas, ſed apud Imperatorem accuſare auſi ſunt, quòd malè judicarint. Dedit ille aliud Arelatenſe judicium, aliorum ſcilicet Epiſcoporum; non quia jam neceſſe erat, ſed eorum perverſitatibus cedens, & omnimodò cupiens tantam impudentiam cohibere. Neque enim auſus eſt Chriſtianus Imperator ſic eorum tumultuoſas & fallaces querelas ſuſcipere, ut de judicio Epiſcoporum qui Romæ ſederant, ipſe judicaret; ſed alios, ut dixi, Epiſcopos dedit: à quibus tamen illi ad ipſum rursùs Imperatorem provocare maluerunt; quâ in re illos quemadmodum deteſtetur, audiſtis. Atque utinam ſaltem ipſius judicio inſaniſſimis animoſitatibus ſuis finem poſuiſſent, atque ut eis ipſe ceſſit, ut de illa cauſa poſt Epiſcopos judicaret, à ſanctis Antiſtibus poſteà veniam petiturus, dum tamen illi quod ulterus dicerent non haberent, ſi ejus ſententiæ non obtemperarent, ad quem ipſi provocaverunt, ſic & illi aliquando cederent veritati.* Et idem epiſt. 166. ad Donatiſtas: *Scitote quòd primi majores veſtri cauſam Cæciliani ad Imperatorem Conſtantinum detulerunt. Sed quia Conſtantinus non eſt auſus de causâ Epiſcopi judicare, eam diſcutiendam atque finiendam Epiſcopis delegavit. Quod & factum eſt in urbe Roma, præſidente Melchiade Epiſcopo illius Eccleſiæ cum multis collegis ſuis: qui cùm Cæcilianum innocentem pronunciaſſent, & Donatum qui ſchiſma Carthagini fecerat, ſententiâ percuſſiſſent, iterum veſtri ad Imperatorem venerunt, de judicio Epiſcoporum in quo victi fuerant, murmurarunt. Iterum tamen clementiſſimus Impera-*

ter alios judices Epiſcopos dedit apud Arelatum Galliæ civitatem, & ab ipſis veſtri ad ipſum Imperatorem appellarunt, donec etiam ipſe cauſam cognoſceret, & Cæcilianum innocentem, illos calumnioſos pronunciaret; nec ſic toties victi quieverunt.

Ex his Conſtantinus, ad quem à Donatiſtis appellatum eſt à ſententia Epiſcoporum, ingenuè ſeſe non idoneum, & incompetentem profeſſus, judices dedit Epiſcopos: nec Donatiſtæ ipſi auſi ſunt Judices ſeculares petere ab Imperatore, ſed poſtularunt judices Epiſcopos non ſemel, ſed iterùm; ac demùm ſecundo judicio Epiſcopali ſuperati, tertiò provocarunt ad ipſum Imperatorem, ut ipſe cauſam audiret. Sed qui ſemel & iterùm judices Epiſcopos in causâ Cæciliani ſuſceperant, in eâdem causâ quo pacto potuêre Judicem ſecularem depoſcere? Imò & qui judicium Epiſcoporum ſpreverant, judicio Principis non acquieverunt; Auguſtin. dictâ epiſt. 162. *Judicium Epiſcoporum ad Imperatorem appellatur: Judex eligitur Imperator; judicans contemnitur Imperator.* Quàm ægrè & reluctanter Conſtantinus Epiſcopi cauſæ ſe immiſcuit, & quàm demiſsè de facto ſe excuſavit apud Epiſcopos, epiſtolâ ad eos ſcriptâ quæ extat tom. 1. Conciliorum inter acta Melchiadis: *Quotiens à me jam ipſo improbiſſimis aditionibus ſuis ſunt condignâ reſponſione oppreſſi? Qui utique ſi hoc ante oculos habere voluiſſent, minimè hoc ipſum interpoſuiſſent. Meum judicium poſtulant, qui ipſe judicium Chriſti expecto, &c.* Et hoc eſt quod ait Auguſtin. dictâ epiſt. 162. de Conſtantino: *Ut de illa cauſa poſt Epiſcopos judicaret, à ſanctis Antiſtibus poſteà veniam petiturus.* Et certè Conſtantinus ipſe in cauſis Epiſcoporum ità ſe incompetentem duxit, ut libellos Epiſcoporum invicem ſe accuſantium annulo obſignatos nec lectos, coram Epiſcopis igni cremarit; Gelaſ. Cyzicen. libr. 2. actor. Conc. Nicen. cap. 8. Socrat. libr. 1. cap. 5. Theodorit. libr. 1. cap. 8. Nec probatur recurſus à ſentẽtiis Epiſcoporum ad Judicem ſecularem hoc alio exemplo, quòd Conſtantinus in causâ Fœlicis Aptungitani Epiſcopi, à quo Cæcilianus fuerat ordinatus, Helianum Proconſulem Africæ judicem dedit: non jure judicioque id factum à Conſtantino, ſed importunis precibus Donatiſtarum; Auguſtin. epiſt. 166. *Sed de Fœlice Aptungitano, per quem Cæcilianus fuerat ordinatus, quotidianis interpellationibus ipſi Imperatori tædium fecerunt, dicentes eum eſſe traditorem, & ideò Cæcilianum Epiſcopum eſſe non poſſe, quòd à traditore fuerit ordinatus; donec & ipſe Fœlix juſſu Imperatoris causâ cognitâ ab Heliano Proconſule innocens probaretur.* Et Conſtantinum in hac causâ Judicem dediſſe quaſi arbitrum ſchiſmatis ſumptum, ait Auguſtin. epiſt. 162. *Ait enim quidam: Non debuit Epiſcopus proconſulari judicio purgari; quaſi verò ipſe ſibi hoc comparaverit; ac non Imperator ita quæri juſſerit; ad cujus curam, de qua rationem Deo redditurus eſſet, res illa ma-*

ximè pertinebat. Arbitrum enim & judicem cauſæ traditionis & ſchiſmatis illi eum fecerant, qui ad eum etiam preces miſerant, ad quem poſteà provocarunt; & tamen judicio ejus acquieſcere noluerunt. Nihil etiam ſpectari velim, quòd à ſententiâ Synodi Tyrenſis Athanaſius provocavit ad Conſtantinum; Socrat. libr. 2. cap. 31. Hoc enim fecit Athanaſius præter ordinem juris, ut conſuleret tempori, & Arrianorum inſidiis ſe ſubduceret; exemplo Pauli qui in pari diſcrimine Cæſarem appellavit.

His exemplis ſæpiùs Imperatores ab Epiſcopis interpellati Judices dabant, non alios quàm Epiſcopos; Synod. Carthaginenſ. III. can. 9. can. placuit. 11. qu. 1. *Placuit ut quicumque ab Imperatore cognitionem publicorum judiciorum petierit, honore proprio privetur. Si autem Epiſcopale judicium ab Imperatore poſtulaverit, nihil ei obſit.* Quod & Synodi Carthag. can. 15. legitur apud Balſamon. Etiam ab Imperatoribus dabantur defenſores Eccleſiæ & pauperum, non tamen ſine Epiſcoporum proviſione; Conc. Carthag. V. can. 9. can. ab Imperatoribus. 23. qu. 5. Milevitan. 2. can. 16. African. can. 64. Priſcillianus & ſocii hæreſis inſimulati, accuſatore Ithacio Epiſcopo apud Maximum Tyrannum, ad Synodum Burdegalæ indictam deduci juſſi ſunt; Severus Sulpit. hiſt. ſacræ libr. 2. *Quibus permotus Imperator, datis ad Præfectum Galliarum, atque ad Vicarium Hiſpaniarum litteris, omnes omninò quos labes illa involverat, deduci ad Synodum Burdegalenſem jubet.* Sed narratur factum Tyranni, qui poteſtatem in cauſis Eccleſiaſticis eodem ſcelere quo imperium occupavit: & Priſcillianus in Synodo Burdegalenſi ſe damnandum intelligens, appellavit ad Maximum; ſed eâ de causâ malè audiêre Epiſcopi, quòd provocationi ad Maximum ceſſiſſent; idem Sever. Sulpit. libro modò laudato: *Priſcillianus verò, ne ab Epiſcopis audiretur, ad Principem provocavit: permiſſumque id noſtrorum inconſtantiâ, quia aut ſententiam in refragantem ferre debuerant, aut ſi hi ipſi ſuſpecti habebantur, aliis Epiſcopis audientiam reſervare, non cauſam Imperatori de tam manifeſtis criminibus permittere*: de quo Proſper Aquitanus in Chronic. & Sigebert. ad ann. 386. Judicio Dei damnata eſt præſumptio Principum, ubi de cauſis Epiſcoporum cognoſcere non dubitarunt: edicto de Baſilii exilio ſubſcribere non potuit Valens tertiùm effracto calamo, & dexterâ tremore concuſſâ; Theodorit. libr. 3. cap. 17. Quâ ratione igitur fieri poterit, ut probetur uſus appellationum ab Epiſcopis ad Judicem ſecularem, qui tam pravis initiis cœpit ab Hæreticis, paribuſque exemplis proceſſit? Vix bono peraguntur exitu, quæ malo inchoantur principio; can. principatus. 1. qu. 1. A ſententiis Epiſcoporum ſi temerè appelletur, furoris audacia eſt ex ſacro Conſtantini oraculo. Quis feret appellationes ſemel damnatas furoris in conſpectu totius Eccleſiæ, à Chriſtianiſſimo & ſapientiſſimo Principum?

Nec in exemplum trahendum eſt quòd Paulus appellavit ad Cæſarem: hoc enim fecit deficiente copiâ alterius Judicis, nè prorsùs Judice careret; vel non tamquam Epiſcopus & Apoſtolus, ſed tamquam civis Romanus; vel potius afflante Numine, ut duceretur Romam propagandæ fidei, & martyrio conteſtandæ causâ, ut ſupra docui ex Ambroſio & Auguſtino, libr. 7. cap. 11.

CAPUT VI.

De jure à Judice Eccleſiaſtico non appellatur ad Judicem ſecularem. Capitula Clarendonenſia damnata. Vera interpretatio Can. Filiis. *quo abutuntur ad probandum uſum appellationum tamquam ab abuſu.*

De jure à Judice Eccleſiaſtico non aditur Judex ſecularis per appellationem, neque per querelam ob defectum juſtitiæ, quia Judex ſecularis non ſupplet negligentiam Judicis Eccleſiaſtici; cap. verum. cap. cæterum. cap. generaliter, de judic. Bellug. in ſpecul. de propoſit. Princip. §. dubitatur. num. 14. 15. nec Judex ſecularis cognoſcit de nullitate ſententiæ Judicis Eccleſiaſtici; cap. ult. de except. in 6. cap. licet, de jurejur. eod. libr. Tamen Conſtitutionibus Henrici II. Anglorum Regis apud Clarendonam editis anno Chriſti 1164. ab Epiſcopo appellatur ad Archiepiſcopum, & ab Archiepiſcopo ad Principem ob defectum juſtitiæ; Matth. Paris in Henrico II. ex Capitulis conſuetudinum ſive libertatum Angliæ: *De appellationibus ſi emerſerint, ab Archidiacono debebit procedi ad Epiſcopum, ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum: & ſi Archiepiſcopus defuerit in juſtitia exhibenda, ad Dominum Regem perveniendum eſt poſtremò, ut præcepto ipſius in curia Archiepiſcopi controverſia terminetur; ita quòd non debeat ultra procedi abſque aſſenſu Domini Regis.* Sed Conſtitutiones Clarendonenſes Eccleſiæ leges eſſe nemo bonus & ſanus, ut credo, in animo ducet, quos ab irato Principe emiſſas ſcimus odio Thomæ Cantuarienſis Archiepiſcopi, ferro & ſanguine ſcriptas, exilio ac tandem martyrio Thomæ cruentatas & funeſtatas. Hæc capitula primùm damnavit Thomas Cantuarienſis de conſilio Sedis Apoſtolicæ, licet ea primùm juramento ſanxiſſet, ac in omnes qui ea obſervarent, ſententiam excommunicationis protulit; Jo. Sariſber. epiſt. 159. *Hæc capitula imprimis damnata ſunt: quòd non liceat Epiſcopo excommunicare aliquem qui*

de Rege teneat, ſine licentia ipſius: quòd non valeat Epiſcopus coërcere aliquem Parochianorum ſuorum pro perjurio vel fide læſa: quòd ad ſecularia judicia trahantur Clerici: quòd laïci ſive Rex ſive alius, cauſas de Eccleſiis & decimis tractent: quòd non appellaretur pro cauſa aliqua ad Sedem Apoſtolicam, niſi Regis & Officialium ſuorum venia impetratâ, &c. Eadem etiam Capitula ab Alexandro III. Pontifice damnata ſunt, nec non ab ipſo Henrico II. qui nefariæ cædis B. Thomæ expiandæ causâ, pœnitentiam impoſitam à Legatis Sedis Apoſtolicæ, & inter cætera juſſum de tollendis Clarendonenſibus capitulis, ultrò & humiliter ſuſcepit; Vita & proceſſus B. Thomæ libr. 4. cap. 5. *Tunc injunctum eſt ei à Legatis quòd inveniret, &c.* Et mox: *Secundò quòd prava ſtatuta de Clarendono, & omnes malas conſuetudines quæ in diebus ſuis in Eccleſia Dei adductæ ſunt, penitùs dimitteret: ſi quæ autem fuerint malæ ante tempora ſua, illas juxta mandatum Domini Papæ, & conſilio religioſorum virorum temperaret.* Hinc & B. Thomas cùm audiſſet ſe judicio mixto Procerum & Pontificum apud Northamptonam damnatum, novum & inſolens judicii genus, quo par erat zelo, deteſtatus memoratur, nimis intolerandum ratus patrem ſpiritualem à filiis damnari; Vita & proceſſus ejuſdem, libr. 1. cap. 30. *Cùm verò audiſſet ſe judicatum ſic: Quale*, inquit, *ſit judicium hoc, me etiam tacente ſecula poſt futura non tacebunt. Nova quippe judiciorum forma hæc eſt, fortè ſecundùm novos Canones proximè apud Clarendonam promulgatos; ſi quidem à ſæculo non eſt auditum quemquam Cantuarienſem Archiepiſcopum in curia Regum Anglorum pro qualicumque causâ judicatum, tum propter dignitatem Eccleſiæ, tum propter authoritatem perſonæ, tum quia ipſe Regis & omnium qui in regno ſunt, ſpiritualis pater ſit, & ob id ſemper ei deferendum ab omnibus.* Non licet liberis judicare de patre: erubeſcit lex caſtigatores filios parentibus dare; Nov. Juſtin. 22. cap. 24. Henricus IV. Imperator regno depoſitus eſt dolo & artibus filii, ex epiſt. ad Regem Francorum: *Culpæ patris vindicem filium eſſe, nulla divinæ legis conſtituit ſanctio.*

In Hiſpania etiam ex Conc. Tolet. IX. can. 1. can. filiis. 16. qu. 7. patrono ſeu fundatori Eccleſiæ vel liberis ejus, ſi res Eccleſiæ eorum beneficio collatæ, à Preſbytero vel Clericis labefactarentur, fas fuit Epiſcopo vel Judici emendanda denunciare: quòd ſi Epiſcopus eſſet reus noxæ, Metropolitano: ſi verò Metropolitanus, Regi: *Si autem Metropolitanus*, inquit, *talia gerat, Regis hæc auribus intimare non differant.* Et hoc Canone niſi ſunt Judices ſeculares comprobare uſum appellationum ad curiam veluti ab abuſu, ut ſæpiùs ſe audiviſſe tradit Aufrer. de poteſt. ſecular. reg. 2. fall. 30. Sed quàm ſibi blandiantur Seculares, nemo eſt qui facilè non intelligat; hic enim Canon non tribuit Jùriſdictionem Prin-

cipi vel Judici in rebus Eccleſiæ, ſed tuitionem tantùm & cuſtodiam; ejuſque causâ denunciationem fieri permittit, non ut Princeps vel Judex civilis cauſam audiat, ſed ut ea reddatur Synodo provinciali, ut rectè interpretor ex Conc. Tolet. IV. can. 32. can. conſtitutum. 16. qu. 2. ex quo ſtatuitur, ut *ſi Epiſcopus præter tertiam decimarum & oblationum quidpiam tulerit, per Concilium reſtauretur, appellantibus aut ipſis conditoribus aut hæredibus eorum.*

CAPUT VII.

Appellationes à Judice Eccleſiaſtico ad ſecularem ſerius auditæ in Galliis. Proteſtatio Procerum Galliæ, & expoſtulatio Petri de Cugnerio an habeant imaginem appellationum tamquam ab abuſu: Reprehenditur Fevretius.

SERIUS in Galliis audita eſt à Judice Eccleſiaſtico ad ſecularem provocatio. Hincmarum Laudunenſem Epiſcopum nepotem ſuum graviter coarguit Hincmarus Rhemenſis Epiſcopus, quòd à ſententiâ per electos Judices datâ ſecundùm Canones Africanos, appellaſſet ad Judicem ſecularem, elicito reſcripto Principis; Flodoard. libr. 3. Rhemenſ. hiſt. cap. 22. integram dedit epiſtolam Hincmari ad nepotem, cujus particulam hîc apponere non pigebit: *Petitio autem tua apud domnum Regem talis fuit quando ad eum veniſti, quia, ſicut plures & penè omnes in iſtis Provinciis ſcire dicuntur & patet, neſcio quibus machinationibus exquiſitis à te juſſio eſt Principalis elicita, ut de his, de quibus electos Judices ſecundùm ſacros Canones expetiſti, non ſolùm eorum querela, quorum cauſa uſque ad alium tractatum diffinienda remanſit, verum & quæ, ut dixi, in domni Regis præſentia electorum judicum ſententiâ deffinita fuerunt; ſine Metropolitani conſcientia, ſineque canonico & Epiſcopali judicio, per Judices ſeculares Helmigarium ſcilicet mercati palatini telonearium, & Flotharium ac Vrſionem villarum regiarum majores refricarentur, contra Canones qui ab Eccleſiaſticis ad majoris authoritatis Eccleſiaſticos Judices, & non à majoribus ad minores, nec ab Eccleſiaſticis ad ſeculares, neque à conſenſu partium electis provocare permittunt, &c.* Ludovicus Junior, ubi accepit litteras Henrici II. Regis Anglorum de fugâ Thomæ Archiepiſcopi Cantuarienſis, & audivit ſermonem nunciorum regiorum de Thoma quondam Archiepiſcopo, zelo correptus ſciſcitatus eſt ſemel & iterùm à quonam

depoſitus

depoſitus eſſet, hoc memorandum verbum addens ſe eſſe Regem, neque vel minimum è Clericis regni ſui ſe deponere valere; Vita & proceſſ. B. Thomæ libr. 2. cap. 6. *Verùm ut audivit ex litterarum nunciis, Thomas quondam Archiepiſcopus; Regem Francorum ſicut Eccleſiæ filium devotiſſimum ſtatim apprehendit æmulatio, & primùm ex verbo motus eſt. Et Rex mox, quis eum depoſuiſſet, iterum & iterum ſciſcitatus eſt, & adjecit: Certè,* inquit, *ſicut Rex Anglorum, ita & ego Rex ſum; & tamen minimum de Clericis mei regni deponere ego non valerem.* Et ut non modò verbo, ſed & facto Henrici facinus Ludovicus noſter damnaret, Thomam exulantem hoſpitaliter ſuſcepit, & ſumptu ſuo ſuſtentavit cum ſuis.

Anno 1247. tempore D. Ludovici ſolemnis facta eſt conteſtatio Procerum Galliæ, nè quis Clericus vel laïcus traheretur ad ordinarium vel delegatum Judicem, niſi tribus caſibus, ſuper hæreſi, matrimonio, & uſuris; de qua Matth. Paris in Henrico III. & Mattheus weſtmonaſterienſis ex libello ipſius conteſtationis è gallico latinè verſo: *Nos omnes regni Majores, attento animo percipientes quòd regnum non per jus ſcriptum, nec per Clericorum arrogantiam, ſed per ſudores bellicos fuerit adquiſitum, præſenti decreto omnium juramento ſtatuimus & ſanximus, ut nullus Clericus vel laïcus alium de cætero trahat in cauſam coram ordinario Judice vel delegato, niſi ſuper hæreſi, matrimonio vel uſuris: amiſſione omnium bonorum ſuorum, & unius membri mutilatione, tranſgreſſoribus imminente; certis à nobis executoribus deputatis, ut ſic Juriſdictio noſtra reſuſcitata, reſpiret, &c.* Fevret. libr. cap. 1. num. 11. ex hujuſmodi actu appellationum uſum probare nititur: ſed quàm ſibi & cauſæ blandiatur, facilè eſt intelligere; hujuſmodi enim teſtatio non eſt actus judicialis, ſed nuda & ſimplex Procerum regni querela extra judicium facta, quæ non poteſt appellationis vim habere, quæ eſt actus judicialis; maximè cùm facta ſit ſine authoritate Principis vel majorum Magiſtratuum, penès quos ſolos reſident juris publici vindiciæ: imò hujuſmodi querela magis eſt crimen conſpirationis, quàm provocatio vel querela legitima; non minùs enim lædit Juriſdictionem Regiam quàm Eccleſiaſticam, cùm facta fuerit ſine authoritate Principis, de quo nè verbum quidem. Et verò ipſe Matth. Paris hujuſmodi conteſtationem conſpirationis nomine notat: *Et præcipuè in Franciâ, in quâ quidem multi nobiles in ipſum Papam, & Eccleſiam, quod numquam meminimus eveniſſe, conſpirabant, ſicut in hac chartula, &c.*

Anno Chriſti 1329. expoſtulante Petro Cugnerio Procuratore fiſci apud Philippum Valeſium de uſurpatione Regiæ Juriſdictionis per Epiſcopos & Clericos, & indicente Rege celebrata eſt ſolemnis collatio apud Vicennas coram ipſo Principe; hinc orante Petro Cugnerio pro vindiciis Juriſdictionis regiæ, hinc Bertrando Auguſtodunenſi Epiſcopo pro

tuendâ Jurisdictione Eccleſiaſticâ. Sed hujuſmodi quoque expoſtulatio, quâ utitur Fevretius tamquam argumento nobili appellationum veluti ab abuſu, nullam habet vim appellationis; imò eſt nuda collatio inter Epiſcopos & Proceres regni, pro tuendis finibus utriuſque Jurisdictionis, ut unicuique ſuum ſervaretur: nec Petrus Cugnerius querelam depoſuit apud Senatum, etſi unus eſſet è majoribus Senatûs, ſed apud Principem, qui auditis partibus omnia integra reliquit, nec quicquam innovandum duxit, nè malum exemplum compararet poſteris tentandæ Jurisdictionis Eccleſiaſticæ, quæ non alio robore tuta eſt quàm religione & tuitione Principum, & obſequio Fidelium.

CAPUT VIII.

Appellatio tamquam ab abuſu ſatis recens inventum. Refutatur Fevretius.

A Judice Eccleſiaſtico nuda & ſimplex appellatio ad Judicem ſecularem numquam audita eſt in Galliâ: ſed noviſſimis ſeculis, ingenio & machinis ſecularium Judicum excogitatum eſt genus appellationis, quod vocant tamquam ab abuſu, quo à Judice Eccleſiaſtico lis transferretur ad Judicem ſecularem, propter abuſum commiſſum à Judice Eccleſiaſtico in his quæ propriæ eſſent Jurisdictionis. Abuſus nomen antiquum eſt: abuſus nihil aliud eſt quàm uſus earum rerum quæ utendo conſumuntur, ut frumenti, vini, olei, quorum non eſt uſus, ſed abuſus; L. plenum. §. 1. ff. de uſu & habitat. M. Tull. in topic. *Non debet ea mulier, cui vir bonorum ſuorum uſum fructum legavit, cellis vinariis & oleariis plenis relictis, putare id ad ſe pertinere; uſus enim, non abuſus legatus eſt.* Et Donatus in Andria in illud, *Operam abutitur*: *Utimur*, inquit, *fructibus rei quæ ab amantibus ſalvo uſu nobis ſubminiſtrantur; abutimur quando deperdimus & rem & fructum: nam uſui eſt ager, domus; abuſui vinum, oleum, & cætera hujuſmodi.* Abuſus etiam dicitur in pecunia quæ aſſiduâ permutatione, quaſi uſu conſumitur. Hinc Attico quærenti à Nervâ, quid de theſauro domi invento fieri juberet; Imperator reſcripſit, Utere invento: & rurſùs anxiè requirenti ob theſauri magnitudinem, Etiam abutere, inquit, χρῶ τῷ εὑρήματι, καὶ καταχρῶ, ut tradit Philoſtrat. de vitis Sophiſtar. libr. 2. & Zonar. in Nerva. Aliàs abuſus eſt prava conſuetudo Eccleſiæ; cap. pernicioſus, de celebrat. Miſſar. vel ſequior uſus rerum, ut privilegium dicitur amitti abutendo; can. ubi. 74. diſt. can. privile-

gium. 11. qu. 3. Auguſtin. Serm. 247. de tempore : *Judicio enim Legum jure ab obtenta dignitate dejicitur, qui privilegio ſibi conceſſo abutitur.* Eadem analogiâ abuſio exactionum dicitur; Radevic. de geſt. Frideric. libr. 2. cap. 8. *Illicitas etiam exactiones, maximè ab Eccleſia, quarum abuſio jam per longa tempora inolevit.* Sed appellatio quam vocant ab abuſu, ſatis recens inventum, & novitate ipsâ ſuſpectum eſt. Fevret. libr. 1. cap. 1. num. 15. ut id genus appellationis ætatis ſenio commendet, adumbratam ejus imaginem repetere nititur ab appellationibus ad futurum Concilium, vel à Papâ ad Papam meliùs informatum ſeu conſultum, quarum varia exempla variis temporibus referuntur. Verùm hujuſmodi appellationes, quid commune habent cum appellatione tamquam ab abuſu, quæ interponitur ad Judicem ſecularem, & ad Parlamenta ? Imò ſi ſpectemus conſilium & eventum hujuſmodi appellationum ad proximum Concilium vel ad Papam meliùs conſultum; non alium habuiſſe effectum compertum eſt, quàm offenſionem & ſcandalum. Quid enim auxilii ſperandum erat ex appellatione ad futurum Concilium, quod convocari non poterat abſque authoritate Pontificis ? Nec probabile erat fore ut à Pontifice contra ſe ipſum congregaretur, & in appellatione à Papâ ad eumdem meliùs conſultum, idem à ſeipſo appellari nequibat; quia appellatio non defertur niſi ab inferiori ad ſuperiorem : & ex his ſatis intelligimus eâ ætate nondum auditum fuiſſe nomen appellationis tamquam ab abuſu. Nec origo hujuſmodi appellationum duci poteſt à querela Procerum Galliæ, quæ facta eſt tempore D. Ludovici, vel à querela Petri Cugnerii Procuratoris fiſci quæ audita eſt tempore Philippi Valeſii : quia querela Procerum Galliæ quæ facta eſt tempore D. Ludovici, facta eſt in Summum Pontificem, & eſt actus privatorum, quibus de re publica deliberare fas non fuit inſcio Principe, de quo nè verbum quidem. Querela verò Petri Cugnerii dirigebatur ad Principem, ſuper quâ Rex nihil pronunciavit, ſed inter Epiſcopos & Optimates regni collationem tantùm indixit : quibus auditis, re cognitâ nihil innovandum duxit, nè pravo exemplo Juriſdictionis Eccleſiaſticæ reverentia & obſervantia tentaretur, & ſumma collationis fuit ſponſio Epiſcoporum, ſi quid emendandum eſſet, id emendari oportere judicio Eccleſiæ.

Sed ut ætas appellationum tamquam ab abuſu accuratiùs obſervetur, harum nè nomen quidem notum fuit temporibus Caroli VI. Caroli VII. Ludovici XI. & Caroli VIII. & nullum de his veſtigium extat apud Maſuerium qui ſcripſit tempore Caroli V. neque apud Joann. Gallum qui claruit tempore Caroli VI. neque apud Guidon. Papam qui ſcribere cœpit ab anno 1440. & à Judice Eccleſiaſtico ad Judicem ſecularem appellandum negant Maſuer. tit. de appellat. num. 35. Jo. Gall. qu. 258. 385. Ste-

phan. Paſquier, diſquiſit. Francicar. libr. 3. cap. 27. hujuſmodi appellationum uſum non altiùs repetit quàm à temporibus Ludovici XII. hoc argumento uſus, quòd antea ſub Carolo VIII. Rege à Joanne de Nanterra Procuratore fiſci anno 1484. appellatum à Legatione Balvæ Cardinalis ad Sixtum Papam meliùs conſultum : ex quo ſatis deprehenditur nondum notum fuiſſe remedium appellationis tamquam ab abuſu. Hujuſmodi appellationum cunabula ſuo ævo accepta refert Aufrer. Præſes Toloſanus qui claruit anno 1486. de poteſt. ſecular. regul. 2. fall. 30. cujus verba non contemnenda : *Fallit in præſenti regno, ubi Eccleſiaſtica poteſtas abutitur notoriè ſuâ Juriſdictione vel poteſtate ; quo caſu etiam contra Clericos concedi ſolent per Cancellarium litteræ in caſu appelli ab abuſu notorio vulgariter nuncupatæ, de quibus ſæpenumerò dubitavi ubi fundari poterant in jure. Numquam tamen audivi, neque vidi niſi ſemel, quòd ſuper meritis hujuſmodi cauſarum appellationum fuerit pronunciatum, ſed dumtaxat vel appellationes annullari, aut quòd appellantes non erant ut appellantes recipiendi, quia à Judice ſpirituali non eſt ad ſecularem Judicem appellandum.* Ab eo tempore increbuit uſus appellationum tamquam ab abuſu, qui hodiè forum implet & onerat ; Benedict. in cap. Raynut. verb. ſi abſque liberis. §. 2. num. 49. *Et idem in quocumque judicio Eccleſiaſtico, à quo poteſt ad Regem & ejus Curiam recurri, conqueri, vel etiam appellari ; & quotidiè practicari ſolitum eſt, & Cancellaria litteras concedit.* Non antiquiora Areſta Curiæ in causâ appellationis veluti ab abuſu, quàm ab anno 1533. refert Ægid. Magiſter. tract. de appellat. tamq. ab abuſu, & ab anno 1537. Lucius libr. 2. placit. tit. 3. arr. 5. Tot ſeculis latuit uſus appellationum ad Judicem ſecularem à Judice Eccleſiaſtico ; undenam prodiit ferreo ſeculo? Tot Reges & Principes qui per tempora clavum regni tenuerunt, itanè ſupini & rerum publicarum expertes fuêre, ut de coërcendâ Juriſdictione Eccleſiaſticâ non adverterint, vel eos id remedii effugerit? Sacrilegium eſt dubitare de Principali judicio; L. diſputare. C. de crimin. ſacrileg. Una extollenda tot Principum ſapientia & religio, qui Juriſdictionem Eccleſiaſticam, eodem ſpiritu quo Eccleſiam ipſam, impenſiùs coluêre : nec Eccleſiæ decus & compendium Reipublicæ damno cedere rati ſunt. De compeſcenda & anguſtanda Juriſdictione Eccleſiaſtica vehementiùs compellatus eſt Philippus Valeſius : ſed re bene perpensâ, eam integram, & judicio ſuſpenſam reliquit, nè malum exemplum traderet poſteris labefactandæ Juriſdictionis Eccleſiaſticæ. Idem Deus propitius Ludovico Theodato inſpiret conſilium, ut pace jam regno & orbi Chriſtiano partâ, Eccleſiæ pacem tribuat, eamque ſuæ dignitati reſtituat.

CAPUT IX.

Proprii caſus appellationis tamquam ab abuſu expenduntur.

SEMEL admiſſo uſu appellationum tamquam ab abuſu ab Eccleſiaſtico Judice ad ſecularem, ſcire valdè expedit quibuſnam in caſibus locus ſit hujuſmodi appellationi, nè ad libidinem cujuſque in immenſum excreſcat, & ſuis transgreſſis terminis, in Juriſdictionis Eccleſiaſticæ ſolum impunè & irreverenter graſſetur, non ſecùs ac torrens perruptis aggeribus univerſos circum agros devaſtat. Vulgus Forenſium ponit caſus ſeu apices appellationum tamquam ab abuſu, nimirum infractionem ſacrorum Canonum, & Decretorum ſanctorum Patrum uſu receptorum, tranſgreſſionem Conſtitutionum regiarum, contraventionem Arreſtis ſupremarum Curiarum, & tentationem ſive invaſionem Juriſdictionis regiæ & ſecularis; Imbert. libr. 3. inſtitut. forenſ. cap. 6. & in Enchirid. in verb. abuſus. Rebuff. in Conſtitut. reg. tract. de appellat. tamqu. ab abuſu. Paſquier libr. 3. diſquiſit. Francic. cap. 27. Chopin. de ſacra polit. libr. 2. tit. 4. num. 1. Burdin. in Conſtit regiam anni 1539. art. 5. Ego ſatis intelligo quàm intutus in lubrico gradiar; nimis invidioſum eſt Eccleſiam de jure ſuo cum Republica diſputare; non æquo marte decernitur, cùm Eccleſia invalida & inermis certat adversùs mundi Principes & Poteſtates. Haud debent Epiſcopi de ſummo jure cum Poteſtatibus contendere, diſpendio rerum redimentes pacem & ſecuritatem Eccleſiæ, & ſchiſmatis occaſionem devitantes; Auguſtin. in pſalm. 71. *Excellentes quippè in Eccleſiâ, paci debent vigilanti intentione conſulere, nè propter ſuos honores ſuperbè agendo, ſchiſma faciant compage diruptâ.* Captâ armis Apameâ à Choſroë Perſarum Rege, unà cum eo Thomas Apaméenſis Epiſcopus ludos circenſes ſpectavit ut ejus ferociam emolliret, licet hoc Canon vetaret: περὶ τὸ νενομισμένον σόφως ὑπέξῃ, ut ait Evagr. libr. 4. cap. 24. Sed nè Eccleſia inaudita jus ſuum amittat, ſalvâ majeſtate Principis, ei non immeritò licet libertatem tot ſeculis inoffenſam comiter & inculpatè tueri. Non invidendum ei ſolatium quod miſeris relinquitur, lugendi & querendi: immò nefas eſt Epiſcopis ſilere, ubi ſalutari voce Eccleſiam juvandi ſeſe præbet occaſio, & in diſcrimine Eccleſiæ quo pacto ſeſe gerant, exemplo inſinuat David Pſalm. 118. cùm ait: *Loquebar de teſtimoniis tuis in conſpectu Regum, & non confundebar.*

Nimis profectò vagos, effuſos & effrænes eſſe caſus appellationis tam-

quam ab abuſu, eſt quòd dicamus, ſi ſingula ad amuſſim expendamus. Primùm, ſi quid à Judice Eccleſiaſtico contra Canones tentetur, non parit abuſum de jure. Non negatur appellationem tamquam ab abuſu eſſe noviſſimum & ſubſidiarium remedium, quod petendum non eſt niſi deficiente Ordinario: ſed violatio Canonum licet per ſe inducat gravamen, ſententia lata contra Canones poteſt retractari, vel reſcindi per appellationem ſimplicem ad Superiorem. Non ſine injuriâ igitur, omiſſo ſimplicis appellationis remedio, decurritur ad appellationem tamquàm ab abuſu: fruſtrà enim poſtulatur à Principe, quod de jure communi obtineri poteſt; L. Imperatores. ff. de reb. author. judic. poſſid. Et ſi quidquid tentatur à Judice Eccleſiaſtico contra Canones, daret cauſam abuſui, omninò evacuaretur & extingueretur Juriſdictio Eccleſiaſtica, nec umquàm deeſſet occaſio appellandi tamquam ab abuſu à ſententiis Epiſcoporum: nulla enim exiſtere poteſt ſententia quæ gravamen contineat, à qua non appelletur tamquam ab abuſu, quia omne gravamen contrahitur ex tranſgreſſione Canonum vel decretorum Pontificum; & ſi Judicem ſecularem admittamus judicem & arbitrum contraventionis ſacrorum Canonum, ille unus erit interpres Canonum; quod proprium eſt Epiſcoporum, quia ejus eſt interpretari legem, cujus eſt condere, & Epiſcopis nefas eſt Scripturas & Canones ignorare; Synod. Tolet. IV. can. 24. *Sciant igitur Sacerdotes Scripturas ſanctas & Canones, ut omne opus eorum in prædicatione & doctrina conſiſtat.* Et Celeſtin. epiſt. 3. ad Epiſcopos Apuliæ & Calabriæ: *Nulli Sacerdotum liceat Canones ignorare, nec quicquam facere quod Patrum regulis poſſit obviare*: Quæ omnia deſumpta ſunt ex can. ignorantia, & can. nulli Sacerdotum 38. diſt. & Hieronym. in illud Aggæi cap. 2. *Interroga Sacerdotes legem: Sacerdotis enim eſt ſcire legem, & ad interrogationem reſpondere de lege.* Et certè in cauſis abusûs infractio Canonum ab initio tantùm ſpectabat ad Pragmaticam, & ideò petebantur Regiæ litteræ è Cancellaria, quæ concipiebantur ſub formula infractionis Pragmaticæ, ex edicto Caroli VII. anni 1453. art. 84. 85.

Pariter & infractio Principalium Conſtitutionum non eſt idonea cauſa appellationis tamquam ab abuſu, quia Epiſcopi in negotiis Eccleſiaſticis debent judicare ſecundùm Canones & Decreta Pontificum; Nov. Juſtin. 6. init. Novell. Theodoſ. de Epiſcopor. ordinatione: *Epiſcopis Gallicanis, omnibuſque pro lege ſit, quidquid ſanxit vel ſanxerit Apoſtolicæ Sedis authoritas.* Nec Conſtitutiones laïcorum ligant Eccleſiam; cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ, de Conſtitut. cap. decernimus, de judic. In quo ergo peccat Judex Eccleſiaſticus, ſi judicans ſecundùm Canones omittat Conſtitutiones, quæ ut plurimùm pugnantes ſunt cum Canonibus? Et ſi Conſtitutionum infractio pariat abuſum, quomodò ſe expedient judices Eccleſiaſti-

ci quò caveant abuſum: cùm enim Canones ut plurimùm diſcrepent à Conſtitutionibus quæ plerumque ex conſuetudine in jus tranſierunt, ſi fortè judicent ſecundùm Conſtitutiones, incident in abusûs laqueos, quia continget eos judicaſſe præter Canones; quòd ſi judicent ſecundùm Canones, non effugient abuſum, quia futurum eſt ut judicarint contra Conſtitutiones.

Multò minùs Arreſtorum contraventio abuſum generat, quia Eccleſia habet ſuas leges, id eſt, Canones qui habent vim legum: alioquin eſſet in poteſtate Judicis ſecularis evacuare & tollere Canones & Decreta Patrum, quod ferendum non eſt. Arreſta Curiæ jus quidem faciunt, id eſt, habent vim rerum judicatarum, ita ut retractari non valeant, vel ab his appellari non poſſit, ſed non habent vim Legum; & hoc eſt quod dicitur in L. non ambigitur. ff. de legibus: *Non ambigitur Senatum jus facere poſſe.* Arreſta Curiæ jus faciunt propter authoritatem rerum judicatarum quibus ſtandum eſt; L. ſi fidejuſſor. §. in omnibus. ff. mandat. L. ſi patronus. §. ſi quis cum eſſet, de bon. libertorum; ſed non habent vim Legum, vel Edictorum Principis quæ ſimilium cauſarum fata componunt; L. 3. C. de legib. Arreſta Curiæ ſunt Decreta Senatûs lata in certis cauſis inter privatos, quæ non habent vim legum, quia variè judicatur ex variis cauſarum figuris ſeu circumſtantiis; L. nonnumquam. ff. ad Trebell. Bonus Judex variè ex perſonis cauſiſque judicat; L. in fundo. ff. de rei vindicat. L. ob carmen. §. ult. de teſtib. L. ult. de oblig. & act. Inde Judex non exemplis rerum judicatarum judicare debet, ſed Legibus: nec enim ſi quid perperàm fortè judicatum ſit, in aliorum Judicum vitium trahi oportet; L. nemo. C. de ſentent. & interlocut. id eſt, Præſes in jure dicendo non tam ſpectare debet quod major Magiſtratus judicarit, quàm quod legibus & æquitati congruat. Non eſt contemnenda rerum ſæpiùs iudicatarum authoritas; L. 1. §. hoc autem. ff. ad Sylan. L. 1. §. ſi cohæredes, ad L. Falcid. ideò optima legum interpres dicitur conſuetudo; L. ſi de interpretatione. ff. de legib. id eſt, conſuetudo res ſimiliter judicandi: ſed ea Judici non imponit legem. Legibus, non exemplis judicandum; valdè periculoſum eſt judicare exemplis; ſententia lata ex hypotheſi, ex cauſis & perſonis vim legis generalis obtinere non poteſt, & ſæpiùs per exempla rerum judicatarum legibus illuditur; Cyprian. libr. de ſingularite Cleric. *Callidi argumentatores & Juriſperiti fallaces; qui dum cupiunt prævaricari controverſias actioneſque cauſarum, etiam ipſa jura tranſvertunt; & cùm nolunt competentibus coërceri juſſionibus legum, ad illudendos Judices inconvenientibus exemplis, velut ſimiles conjecturas juris objiciunt.* Quantò magis Judex Eccleſiaſticus non obſtringitur exemplis rerum judicatarum à Judice ſeculari, quod forum eſt peregrinum & alie-

num prorſùs Judici Eccleſiaſtico; Goffrid. Vindocinenſ. libr. 2. epiſt 24. *Omninò enim injuſtum eſt, & ſacris Canonibus, ſicut ipſi meliùs noſtis, penitùs obviare videtur, ut Eccleſiaſtica cauſa ſeculari & peregrino judicio terminetur.* Item Judices ſeculares de multis injuriâ judicant, ſecuti uſum & conſuetudinem fori ſecularis, quæ vitio uſurpationis cœpit: quæ ratio igitur, ut Judex Eccleſiaſticus non modò juris ſui diſpendium ſuſtineat, dolorem diſſimulatione & ſilentio premat; verùm etiam incubatorem ſui juris laudare, & authorem rei judicandæ ſibi habere cogatur? Et quidem Forenſium meliores in cenſu caſuum appellationis tamquam ab abuſu, contraventionem Arreſtorum tacuêre, licet in aliis à plebe authorum non diſcrepent; Boër. qu. 297. num. 3. *Talia enim attentare, vel alia contra authoritatem & Regias Ordinationes, & Sanctorum Patrum Decreta, libertates & privilegia regni & regnicolarum, vocatur abuſus in Francia.* Imbert. libr. 2. Inſtit. forenſ. cap. 3. *Interdum verò prætermiſſis inferiorum decuriarum gradibus, ad ſummas rectà licet appellare; ſcilicet ſi de abuſu appellans queratur, quem his tantùm ſpeciebus aptari audivimus: primùm, cùm Judex Pontificius ea quæ Regiæ aut laïcæ Juriſdictionis ſunt, ſibi vendicat & præripit: rurſus item, cùm laïcus regiuſve Judex ea quæ ad Pontificium ſpectant, ſibi arrogat: deinde ſi Baſileenſis Concilii ſeu Pragmaticæ Sanctionis Decreta, aut regiæ Conſtitutiones violentur & contemerentur vel à Judice, vel ab alia publica perſona quæ ad judicium quippiam ſpectans exerceat.* Quod idem repetit in Enchirid. in verb. abuſus, iiſdem ferè verbis.

Inter caſus Abuſûs connumeratur & tentatio ſeu interpriſia adversûs regiam ſeu ſecularem Juriſdictionem, hoc argumento quòd quilibet Judex poteſt tueri Juriſdictionem ſuam pœnali judicio; L. 1. ff. ſi quis jus dicent. non obtemperav. Sed hac in cauſa non videtur Judex ſecularis alio jure uti poſſe, quàm quo utitur in Judicem Eccleſiaſticum, exploſo ſcilicet cap. dilecto, de ſentent. excommunic. in 6. ex quo Judici Eccleſiaſtico licebat Juriſdictionem ſuam defenſare ſpirituali gladio, id eſt, cenſurâ Eccleſiaſticâ adversùs Judicem ſecularem. Regula enim juris utriuſque eſt, quòd quiſque juris in alterum dixerit, ut ipſe eodem jure utatur. Et ſi admittamus Judicem ſecularem poſſe cognoſcere propter abuſum, de meritis ſententiæ Judicis Eccleſiaſtici, inde duplex incommodum ſeu inconveniens emergit: unum quòd Judex ſecularis judicem ſe præſtat in ſua cauſa, contra L. qui Juriſdictioni. ff. de juriſd. alterum quòd par in parem ſibi aſſumit imperium, contra L. eſt receptum. ff. eod. Item quemadmodum ubi quæſtio eſt de Juriſdictione ſeu competentia fori inter inferiores, cognitio pertinet ad Superiorem; & ubi quæſtio occurrit duas inter Curias ſupremas, ea devolvitur ad Principem, cujus proprium

eſt

ſt componere Juriſdictiones; L. judicium ſolvitur. ff. de judic. cap. ut noſtrum, de appellat. & Conſtitut. Caroli VIII. anni 1493. art. 72. ne ſcilicet tribunalia Judicum vario conflictu inter ſe, velut fluctus tempeſtuoſi maris, colliſione frangantur: ita ſi de Juriſdictione quæſtio ſit inter utrumque Judicem, non alius convenienter adiri poteſt quàm Princeps, qui Juriſdictionum fines componat. Ac ubi Petrus Cugnerius de molitionibus fori Eccleſiaſtici celebrem querelam depoſuit, non adiit Senatum, etſi unus eſſet è cœtu, nempè Procurator fiſci; verùm rectà convenit Principem, quem in re explicanda ita laboraſſe compertum eſt, ut omnia in pendenti reliquerit, nè triſti exemplo poſteros provocaret in Juriſdictionis Eccleſiaſticæ everſionem.

CAPUT X.

Appellationibus tamquam ab abuſu imponendus eſt modus. Judicium Authoris de appellationibus tamquam ab abuſu, idem quod Patrum Gallicanorum de fruſtratoriis appellationibus ad Sedem Apoſtolicam. Appellationes tamquam ab abuſu lethale virus diſciplinæ Eccleſiaſticæ. Cunctatio judiciorum Eccleſiaſticorum excuſatur.

ERGO nonnihil concedam ſeculo, quod prioris diſciplinæ auſteritatem ferre non poteſt; Tacit. 1. hiſtor. *Nocuit antiquus rigor, & nimia ſeveritas, cui jam pares non ſumus.* Appellationes tamquam ab abuſu licèt canonicæ diſciplinæ omninò adverſas, haud penitùs explodi velim, ſed modum eis imponi; nè quæ ſine lege introductæ ſunt, ſine lege evagentur, & quaſi cuniculis ſuffodiant univerſam Juriſdictionem Eccleſiaſticam, & Eccleſiam ipſam quæ ſine Juriſdictione ſalva & incolumis eſſe non poteſt. Appellationis tamquam ab abuſu ſuffragium non rejecêre Reges noſtri; verùm id ſuis finibus coërcendum duxerunt, nec recipiendum extra caſus Conſtitutionum: Carolus IX. edicto anni 1572. art. 5. *Les appellations comme d'abus ne ſeront, ſinon ès cas de nos Ordonnances.* Et Henricus III. in Conſtitutione Bleſenſi art. 59. *Défendons à nos Cours de Parlement de recevoir aucunes appellations comme d'abus, ſinon és cas de nos Ordonnances.* Eodem conſilio iidem Principes à diſciplinâ & correctione appellari tamquam ab abuſu non tulere; & ſi appelletur, appellationem quaſi exſecuere, adempto proprio robore appellationis, cujus

effectus eſt ut ſuſpendat judicatum; L. ſi cauſa cognita. C. de tranſact. atque ita demptâ vi appellationis, ut non ſuſpendat executionem judicati, verùm devolvat tantum cauſam appellationis ad Judicem ſecularem: quod ante ſtatutum eſt & Conſtitut. Franciſci I. anni 1539. art. 5. quæ omnia deſumpta ſunt ex cap. ad noſtram. & cap. reprehenſibilis, de appellat.

Appellatio tamquam ab abuſu, quæ ſucceſſit appellationibus ad futurum Concilium, & ad Papam meliùs conſultum, non alio conſilio primitùs excogitata eſt quàm ad tuendam Juriſdictionem Ordinariorum, & coërcendas molitiones tranſalpinas. Abſit igitur ut qualecumque remedium convertatur in necem Ordinariorum, quorum gratiâ comparatum fuit. Appellatio tamquam ab abuſu velut pharmacum tempeſtivè ſumptum corpori forſitan prodeſt, ſed eo utendum parciùs deficiente alio remedio; eo utendum tamquam ferro & igne, quibus interdum curatur corpus urendo, ſecando, cæteris remediis morbo imparibus. Denique idem mihi judicium de appellatione tamquam ab abuſu, quod de inveteratis abuſibus; ferendi, non amplectendi; omittenda adulta vitia, nè impares videamur, non fovenda; Tacit. 3. Annal. *Omittenda potiùs prævalida & adulta vitia, quàm hoc adſequi ut palàm fieret, quibus flagitiis impares eſſemus.* Dolendum quòd vitio ſeculi ſequior uſus hujuſmodi appellationum in legem deſiit, ut veteres morbi corporis in naturam deſinunt; Jo. Chryſoſtom. Sermon. In princip. indict. novi anni, de muliere quæ profluvium ſanguinis patiebatur jam duodecim ab annis: *ἐις φύσιν ὡ̕ι οἶμαι τὸ πάθος μετέπεσεν. In naturam, opinor, morbus evaſerat.* Indiſcretas & fruſtratorias appellationes ad Sedem Apoſtolicam damnarunt Patres Gallicani, tamquam Juriſdictionis Ordinariorum, & diſciplinæ Eccleſiaſticæ exitium lethumve; Bernard. epiſt. 178. *Vox una omnium, qui fideli apud nos curâ populis præſunt, juſtitiam in Eccleſia deperire, annullari Eccleſiæ claves, Epiſcopalem omninò vileſcere authoritatem, dum nemo Epiſcoporum in promptu habeat ulciſci injurias Dei, nulli liceat illicita quævis, nè in propria quidem Parochia diſputare. Cauſam referunt in vos, Curiamque Romanam. Rectè geſta ab ipſis (ut aiunt) deſtruitis, juſtè deſtructa ſtatuitis. Quique flagitioſi & contentioſi de populo, ſive de Clero, aut etiam ex monaſteriis pulſati, currunt ad vos: redeuntes jactant & geſtiunt ſe obtinuiſſe tutores, quos magis ultores ſenſiſſe debuerant.* Ivo Carnotenſ. epiſt 219. ad Paſchalem II. *Paternæ pietati ſuplicamus, ut de cætero ſenectutem meam propter ſuperfluam & impunitam appellatorum licentiam vexari non permittatis. Dum enim premit nos à prælata poteſtate illata adverſitas, regendi in nobis debilitatur authoritas; cùm Eccleſiaſticam in eos non audemus exercere diſciplinam, qui eam adversùs nos appellant non confidentiâ juſtitiæ, ſed pro di-*

latione ſententiæ. Quantò magis magiſque damnandæ ſunt indiſcretæ & quotidianæ appellationes tamquam ab abuſu, quæ paſſim interponuntur in necem Juriſdictionis Eccleſiaſticæ.

Non de damno Juriſdictionis Eccleſiaſticæ conqueror; Eccleſia non quærit quæ ſua ſunt, nec tuetur Juriſdictionem ut cenſum temporalem, ſed ut mucronem ſpiritualem in defenſionem diſciplinæ, ad continendos Clericos in officio. Unum eſt quod doleo, appellationem tamquam ab abuſu peti non ut auxilium & refugium, ſed ut ſuffugium, ut utar verbis D. Bernardi de conſider. ad Eugen. libr. 3. quod ſemel nacti Clerici, impunè luxuriantur & fœnerantur, impunè ſeculariter vivunt; & Epiſcopi nè ſeſe committant Judici ſeculari, nè ſacrum nomen dehoneſtetur in foro, multa ferunt quæ non erant ferenda. Interceſſio Tribunorum plebis, ſi initia ſpectes, fuit ſacroſanctum auxilium, arx & palladium libertatis noſtræ; ſed ut ſubiit intercedendi licentia, verſa eſt in injuriam, alienarum ſimultatum inſtita, fax turbarum & bellorum civilium facta: ita & appellationes tamquam ab abuſu, quæ priùs in ſpeciem inſtitutæ dicuntur ad tuendam Juriſdictionem Ordinariorum, authoritatem Pragmaticæ & Concordati, inſano uſu deſiêre in perniciem & exitium Eccleſiæ, & Juriſdictionis Eccleſiaſticæ, ut rectè obſervat Robert. Rer. judicat. libr. 3. cap. 5. Parvis initiis res abiit in immenſum, & appellationis genus quod introductum eſt propter publicas cauſas, nunc uſu corruptum vix locum habet niſi in cauſis privatorum; & quod intolerabilius eſt, peſſima hæc lues Reipublicæ Chriſtianæ alitur & fovetur induſtriâ & ingenio Forenſium, qui in hoc genere cauſarum ferè inſaniunt, (nec ad votum audiuntur,) plauſuſque excitant in foro, niſi quotidiè orent cauſas appellationis tamquam ab abuſu, & velut in theatro triumphent de humiliatione & contumeliâ ſanctiſſimorum Epiſcoporum. Sacroſanctorum nomen Epiſcoporum luditur & exſibilatur in foro; zelus diſciplinæ, typhi & tyrannidis inſimulatur; honeſtum ſtudium tuendæ dignitatis Epiſcopalis, faſtûs & ambitionis accuſatur; ſicque falsâ interpretatione religio adulteratur, ſanctitas Epiſcoporum fit ludibrium fori, & forum fit capitolium impunitatis Clericorum incontinentium & facinoroſorum, & falſo nomine contumelia Epiſcoporum vocatur diſciplina: quæ olim fuit querela militum in Tribunos; Tacit. 1. hiſtor. *Falſis nominibus ſupplicia & contumelias veſtras diſciplinam appellant.*

Ut Judici ſeculari, & appellationi velut ab abuſu, locus ſeu color quæratur, Juriſdictio Eccleſiaſtica moroſa, jubilæa, pigra, ſordida & quæſtuoſa depingitur, ut olim ſtatua Zenæ Auguſtæ quæ erat formâ inſignior, ab Andronico in ſtatuam anûs rugis & canis obſitæ demutata, nè formæ gratiâ invidiam ejus cædis exacerbaret, & memoriam ſceleris inſtaura-

ret; Nicet. in Andronic. Trinæ appellationis, trinæ ſententiæ volumina pinguiores Officialium exactiones exaggerantur: verùm quid? in foro ſeculari nonnè tertiò appellare licet? Et cunctatio judiciorum nonnè prodeſt Judici ut animum informet, ut partes ad concordiam adducat hortando, ſuadendo, quod maximè eſt officium Epiſcopi: id exemplo ſuo, inſinuat Auguſtin. Serm. 24. de verb. Apoſtol. *Fratres mei, in cauſis & negotiis veſtris, quando ad nos judicanda veniunt, ſi homini Chriſtiano dico ut pro tempore redimendo perdat aliquid ſuum; quantò majore curâ & fiduciâ debeo dicere ut reddat alienum?* Officialium quæſtus culpatur; verùm Eccleſia huic malo quâ par erat providentiâ conſuluit, vetando nè ſacri Judices ſportulas exigant; ac ſi hac in re fortè deliquerint, ſuos Judices habent, à quibus pro modo delicti coërceantur. Nec propter vitium Judicis Eccleſia debet ſuâ Juriſdictione carere: delictum Prælati non eſt in damnum Eccleſiæ convertendum; can. ſi Epiſcopum. 16. qu. 7. cap. delictum, de regul. jur. in 6. Innocent. III. libr. 1. epiſt. 249. Concil. Tolet. II. can. 5. *Nec enim juſtum eſt, ut pro pravis actibus Sacerdotum, Eccleſiæ quibus præeminent ſuſtineant damnum, & pro exceſſibus talium ſatisfactio ab Eccleſiis exigatur, cùm Eccleſia cultores ſuos non ad litem, ſed honeſtatem informet.* Hoc jure ex Conſtitutione Conradi Beneficium Eccleſiaſticum ob culpam Epiſcopi vel Abbatis non committitur in perpetuum, ſed ad vitam Prælati, & poſt ejus mortem redit ad Eccleſiam; 2. Feud. tit. 40. Hoc jure uſus Fridericus, Hartuicum Bremenſem, & Ulricum Halberſtatenſem Epiſcopos regalibus multavit quoad viverent, quòd ei defuiſſent in expeditione Italicâ; Otho Friſingenſ. de geſt. Frideric. libr. 2. cap. 12. *Hunc morem Principe ſecuto, non ſolùm laïcorum feuda, ſed & quorumdam Epiſcoporum, id eſt Hartuici Bremenſis, & Vlrici Halberſtatenſis regalia perſonis tantùm, quia nec perſonis, ſed Eccleſiis perpetualiter à Principibus tradita ſunt, abjudicata fuere.* Quod Guntherus metro reddidit, Ligurin. libr. 2.

Quin & Pontifices Halberſtadenſis, & ille
Sub quo Brema fuit, tali regalia jura
Amiſere notâ, perſonæ ſcilicet ipſæ,
Non tamen Eccleſiæ: neque enim quod Paſtor iniquè
Geſſerit, Eccleſiæ fas eſt in damna refundi.

CAPUT. XI.

Metropolitanus judex ordinarius Suffraganeorum Epiſcoporum. Idem non habet Juriſdictionem in ſubditos Suffraganeorum niſi in caſibus expreſſis.

SICUT Epiſcopus eſt Judex ordinarius totius Diœceſis, ita & Archiepiſcopus eſt ordinarius ſuffraganeorum Epiſcoporum totius Provinciæ; can. Cleros. 21. diſt. can. per ſingulas. 9. qu. 3. can. quia cognovimus. 10. qu. 3. Epiſcopi enim comprovinciales ſunt ſubditi Archiepiſcopo lege Metropolitanâ; cap. Paſtoralis, de offic. Ordinar. & in hanc ſententiam Archiepiſcopus dicitur habere curam & ſollicitudinem totius Provinciæ; d. can. per ſingulas. quia ejus curam gerit univerſaliter, non ſingulariter; Gloſſ. in d. cap. Paſtoralis. Et Metropolitanus non impropriè dici poteſt Epiſcopus Epiſcoporum; quod etiam de Lupo Trecenſi Epiſcopo dixit Sidon. libr. 6. epiſt. 1. *Tu Pater patrum, & Epiſcopus Epiſcoporum:* Et Metropolis dicitur matrix & caput Provinciæ; L. obſervare. §. ingreſſum. L. ſi in aliam. ff. de offic. Proconſ. Mater urbium; Ammiano libr. 14. *In excidium urbium matris Seleuciæ efferebantur.* Mater civitatum, can. in illis. 80. diſt. *Non Primatum aut Metropolitanorum nomine, quia matres civitatum non tenent.* Metropolitanus eſt Judex ordinarius in cauſis civilibus & criminalibus Suffraganeorum: putà ſi Epiſcopus viſitando Diœceſim Clericos gravet angariis & procurationibus ſupra modum, querela defertur ad Metropolitanum; d. can. quia cognovimus: & ſi Epiſcopus ſine cauſa Eccleſiæ ſacris interdixerit, deponitur, niſi coram Metropolitano ſeſe purgaverit; can. quicumque. 26. qu. 1. Et ſi civilis vel criminalis lis ſit inter Epiſcopum, & Clericum ſibi ſubditum ſeu Diœceſanum, Metropolitanus de ea cognoſcit in Synodo Provinciali; can. Epiſcopum. 6. qu. 1. can. ſi Clericus. 11. qu. 1. Synod. Conſtantinopolit. I. can. 6. Aurelianenſ. V. can. 17. Capitul. libr. 7. cap. 241. & hæc ſe habent in minoribus cauſis criminalibus: majores enim quæ depoſitione dignæ ſunt, pertinent ad ſolum Pontificem; Conc. Trident. ſeſſ. 13. de reform. cap. 6. 7. 8. & ſeſſ. 24. de reformat. cap. 5

Metropolitanus verò non eſt Judex ordinarius ſubditorum Suffraganeorum, quia illi habent ſuum judicem, nimirum Epiſcopum Diœceſanum; can. in apibus. 7. qu. 1. Metropolitanus nihil juris habet in Diœceſi Suffraganei, niſi quantùm ſacri Canones concedunt., vel priſca conſue-

tudo illis contulit ab antiquo; can. conqueſtus. 9. qu. 3. cap. duo ſimul, de offic. Ordinar. Ivo Carnot. epiſt. 83. *Si enim conceſſum fuerit, ut Metropolitanus in Eccleſiis comprovincialibus, abſque conſenſu Epiſcoporum qui eis præſunt, quicquid voluerit valeat imperare, Clericos earumdem judicare, vel ab officio ſuo ſuſpendere; dignitati Epiſcoporum indigna fiet violentia, & authoritati ſanctorum Patrum ruinoſa injuria.* Quam ob cauſam Metropolitanus non poteſt unire Beneficia in Diœceſi Suffraganei, vel confirmare unionem ſine aſſenſu ſuffraganei Epiſcopi factam, quia in Diœceſi Suffraganei nihil debet contra Conſtitutiones canonicas attentare; cap. ſicut unire, de exceſſ. Prælat. & Metropolitanus non poteſt conſecrare Eccleſiam in aliena Diœceſi, etiam in ſuo fundo ſuoque ſumptu ædificatam, ſine conſenſu diœceſani Epiſcopi; Conc. Arauſic. I. can. 10. Arelat. II. can. 36. quos Nicolao I. perperam tribuit Gratianus, in can. ſi quis Epiſcoporum. 16. qu. 7. niſi hoc habeat ex ſpeciali privilegio, vel conſuetudine præſcriptâ: quo jure Anſelmum Cantuarienſem Archiepiſcopum, in Diœceſi Londinenſi Eccleſiam quam Lanfrancus unus è deceſſoribus ædificarat, dedicaſſe memorat Eadmerus hiſt. libr. 1. *Veniens autem in villam ſuam quæ Herga vocatur, dedicavit illic Eccleſiam quam Lanfrancus quidem fabricaverat, ſed morte præventus ſacrare nequiverat. Inter quam dedicationem venerunt illuc duo Canonici de Sancto Paulo ab Epiſcopo Londoniæ miſſi, litteras ex parte Epiſcopi deferentes, in quibus ut ipſam dedicationem, donec ſimul inde loquerentur, differret deprecatus eſt: dicebat enim ipſam Eccleſiam in ſua Parochia eſſe, & ob hoc licet in terra Archiepiſcopi fuerit, dedicationem illius ad ſe pertinere. Audiens hoc Anſelmus, & Anteceſſorum ſuorum antiquam conſuetudinem ſciens, ratus eſt ab ipſo miniſterio pro hominum precibus non ceſſandum; nec fecit: ſi quidem mos & conſuetudo Archiepiſcoporum Cantuarienſium ab antiquo fuit & eſt, ut in terris ſuis ubicumque per Angliam ſint, nullus Epiſcoporum præter ſe jus aliquod habeat, ſed humana ſimul & divina omnia, velut in propria Diœceſi, in ſua diſpoſitione conſiſtant, &c.* Hac de re Anſelmus ipſe libr. 3. epiſt. 19. *Semper Archiepiſcopus Cantuariæ hanc habuit poteſtatem & conſuetudinem, ut intra cujuſque Epiſcopi Diœceſim haberet Eccleſia Cantuariæ villam aut Eccleſiam, quæ ejuſdem Archiepiſcopi proprii juris eſſent, quicquid de eadem villa, vel Eccleſia pertineret ad Epiſcopale officium, ſive dedicatio, ſive aliquid aliud.*

Metropolitanus non habet Juriſdictionem in ſubditos Suffraganeorum, niſi in caſibus expreſſis à jure, putà in cauſis quæ per appellationem ad ſe devolvuntur; cap. Paſtoralis. cap. duo ſimul, de offic. Ordinar. cap. Romana, eod. tit. in 6. cap. Romana, de foro compet. eod. cap. Romana, de appellat. eod. cap. Romana. cap. venerabilibus, de ſentent. excom-

municat. eod. ab Epiſcopo ſeu ejus Officiali ad Archiepiſcopum appellatur; cap. 2. de conſuetud. in 6. cap. ut litigantes, de offic. Ordinar. eod. Metropolitanus cauſas per appellationem devolutas poteſt judicare per ſe, vel illas ſubdito cuicumque Suffraganei ſui in ejus Diœceſi delegare, volenti non invito; d. cap. Paſtoralis. d. cap. Romanâ, de foro compet. in 6. in ſua vel in ejus Diœceſi à quo appellatum eſt, non alibi, niſi aliud de conſuetudine obtineat; d. cap. ut litigantes. Convenientius tamen de cauſis Suffraganeorum Metropolitanum judicare in ipſa Metropoli, duxit Gregor. Nyſſenius in cauſa Helladii Epiſcopi: teſtem ipſum habemus in epiſt. ad Flavianum: εὐπρεπέστερον εἶναι κρίνων, ἐπὶ τῆς μητροπόλεως γε ἐθέλει τὴν συνουσίαν. *Quod magis eſſe decoro conſentaneum putarem, ut in ipſa Metropoli hominem convenirem.* Metropolitanus non poteſt in Diœceſibus Suffraganeorum ſibi conſtituere Officialem pro futuris cauſis, ſed pro pendentibus tantùm, cùm ſcilicet fuerit appellatum, niſi aliud de ſpeciali conſuetudine obtineat; cap. Romanâ, de offic. Ordinar. in 6. cap. Romanâ, de appellat. eod. Metropolitanus quoque poteſt ordinariam Juriſdictionem exercere in tollendis pravis conſuetudinibus Provinciæ; cap. ad extirpandas. cap. ult. de filiis Preſbyter. cap. ex frequentibus, de inſtitut. vel contrà impedientes Juriſdictionem ſuam, putà viſitando Provinciam poteſt coërcere injuriam facientes ſibi vel ſuis; vel ubi convocat Concilium, per nuncios quos hac de cauſa deſtinat per Provinciam; cap. Romanâ, de pœn. in 6. Canonicos abſque manifeſtâ & rationabili causâ, in contemptum Epiſcopi, ceſſantes à divinis, Metropolitanus tamquam delegatus à Sede Apoſtolica poteſt cenſuris Eccleſiaſticis coërcere; cap. irrefragabili. §. cæterum, de offic. Ordinar. cap quamvis, eod. tit. in 6. Metropolitanus etiam poteſt miſſitare quæſtores per univerſam Provinciam pro fabrica Metropolitanæ Eccleſiæ, & indulgentiam concedere per totam Provinciam; cap. 1. de pœnitent. in 6. ita ut modum generalis Concilii non excedat; cap. noſtro, ex eod. tit. Item Metropolitanus Clericos cruce falsò ſignatos, à fratribus militiæ S. Joannis Hieroſolymitani miſſos per totam Provinciam, prædicationis officio interdicere poteſt; & ſi ſint laïci, excommunicationis mucrone percellere; cap. tuarum, de privilegiis.

Si Epiſcopus à Metropolitano monitus, ſubdito non jure excommunicato abſolutionis beneficium deneget, Metropolitanus receptâ cautione juratoriâ de ſatisfaciendo, eum abſolvere poterit; cap. ad reprimendam, de offic. Ordinar. cap. per tuas, de ſentent. excommunicat. cap. venerabilibus, eod. tit. in 6. nec non Metropolitanus aditus per querelam poteſt ſupplere negligentiam Suffraganeorum; putà poteſt cogere Epiſcopum ut ſibi conſtituat Oeconomum ſeu Vicarium, vel eo ceſſante poteſt ipſe

conſtituere ; can. cùm ſimus. 9. qu. 3. can. in nona. 16. qu. 7. idem de Decano ſeu Archipreſbytero rurali ; cap. ult. de offic. Archipreſbyter. ſic & poteſt cogere Epiſcopum ſuffraganeum ceſſantem in erectione Seminarii ; Conc. Trident. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 18. imò & viſitando poteſt punire notoria crimina, propter negligentiam Suffraganeorum ; cap. 1. §. notoria, de cenſib. in 6. Vacante Sede Epiſcopali morte Epiſcopi, Juriſdictio Epiſcopalis, vel adminiſtratio rerum Eccleſiæ non devolvitur ad Metropolitanum, ſed relinquitur penès Capitulum ; exceptis duobus caſibus. Primus eſt, ſi non ſint idonei Clerici in Eccleſia ; can. non liceat alicui. 12. qu. 2. Secundus eſt, ſi Capitulum res Eccleſiæ perperàm adminiſtret, tunc Metropolitanus causâ cognitâ, viſitatorem ſeu adminiſtratorem ſedi vacanti poteſt imponere ; cap. 1. & ult. de ſuppl. neglig. Prælat. in 6. Olim tamen Metropolitanus vacantem Eccleſiam per ſe curabat, donec Epiſcopus ordinaretur, vel eam viciniori Epiſcopo commendabat. Foro-Cornelienſem, nunc Imolenſem Eccleſiam, quæ tunc pertinebat ad Mediolanenſem Metropolim, fortè vacantem Conſtantio Epiſcopo viciniori commendavit Ambroſius Mediolanenſis Epiſcopus, quòd eò non poſſet excurrere per tempus Quadrageſimæ : teſtis ipſe Ambroſ. epiſt. 44. *Commendo tibi, fili, Eccleſiam quæ eſt ad forum Cornelii, quò eam de proximo interviſas frequentiùs, donec ei ordinetur Epiſcopus. Occupatus diebus ingruentibus Quadrageſimæ, tam longè non poſſum excurrere.* In Anglia, vacante Sede Epiſcopali, baculus paſtoralis deferebatur ad Metropolim, & collocabatur ſuper altare Metropolis ; Eadmer. hiſt. libr. 4. *Supra memoratus Gundulfo Epiſcopo de hac vita ſublato, Anſelmus ad eum ſepeliendum Roffam ivit : Baculus autem Epiſcopalis Cantuariam ab Ernulfo Monacho Roffenſi, qui ejuſdem Epiſcopi Capellanus extiterat, pro more delatus eſt, & in præſentia fratrum ſuper altare Domini Salvatoris præſentatus.* Vacantium Epiſcopalium Eccleſiarum fructus unius anni Rex ſibi vindicabat, Juriſdictionem & quicquid emolumenti inde erat, Metropolitanus ; Polydor. Virgil. Rer. Anglicar. libr. 10. *Item per jus ipſis Regibus licet & Epiſcopatuum vacantium prædia recipere, ac fructus in ſex menſes, vel in integrum annum debitos capere, aut ab illis quibus ea ſacerdotia dantur exigere ; quemadmodum interea dum vacant, primus Provinciæ Antiſtes in Epiſcopalibus ipſis Juriſdictionem habet, & quicquid emolumenti inde eſt, ei eſt.*

CAPUT XII.

CAPUT XII.

Jura & munia Metropolitanorum. Lapſus Eccleſiaſticæ diſciplinæ ex omiſſione Conciliorum Provincialium.

METROPOLITANUS eſt judex ordinarius totius Provinciæ. Hoc jure is poteſt viſitare Provinciam, & procurationes exigere à ſubditis Suffraganeorum; cap. ſopitæ. cap. ſuper eo. cap. cùm nuper, de cenſib. cap. 1. & ult. eod. tit. in 6. cap. cùm ex officii, de præſcript. quod dicitur fieri jure metropolico; cap. cùm à nobis, de arbitr. Jo. Gallus. qu. 196. Archiepiſcopus dum luſtrat Provinciam, poteſt notoria crimina punire, cùm ſuper his meritò notari poſſit negligentia Ordinariorum; Confeſſiones ſubditorum Suffraganeorum audire, & abſolvere confitentes, ipſiſque pœnitentiam injungere; d. cap. 1. & ult. de cenſib. in 6. Hodiè Metropolitanus non poteſt viſitare Provinciam, & Suffraganeorum Diœceſes, niſi causâ cognitâ & probatâ in Concilio Provinciali, putà propter negligentiam Ordinariorum; Conc. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 3. Veteri jure Metropolitanus debet convocare Concilium Provinciale bis in anno; Conc. Nicen. can. 5. Antiochen. can. 20. Chalced. can. 13. Leon. epiſt. 82. can. de Conciliis. can. habentur. can. propter. can. pervenit. 18. diſt. Idem ſtatutum in Synodo Conſtantinopolitana 2. Socrat. libr. 5. cap. 8. ὥρισαν δὲ, ὥστε εἰ χρεία καλέσοι τὰ καθ᾽ ἑκάστην ἐπαρχίαν. ἵνα ἡ τῆς ἐπαρχίας σύνοδος διοικῇ. *Itemque ſtatuerunt uti, ſi uſus poſtularet, res cujuſque Provinciæ Concilium Provinciale diſpenſaret.* In Gallia penès Metropolitanum fuit congregatio Concilii Provincialis; Gregor. Tur. libr. 5. cap. 20. *Quòd cùm Rex Guntramnus comperiſſet, congregari Synodum apud urbem Lugdunenſem juſſit: conjunctique Epiſcopi cum Patriarchâ Nicetio beato*, is fuit Archiepiſcopus Lugdunenſis. Et Idem libr. 9. cap. 20. *Sed juxta conſuetudinem Canonum placebat glorioſiſſimo nepoti veſtro, ut unuſquiſque Metropolitanus cum Provincialibus ſuis conjungeretur, & tunc quæ inrationabiliter in regione propriâ fiebant, ſanctione ſacerdotali emendarentur.* Concilium apud Arvernam civitatem pro Parochis Cadurcinis, à Sulpitio Metropolitano Bituricenſi celebratum refert idem Greg. Tur. libr. 6. cap. 38. *Theodoſius Ruthenorum Epiſcopus obiit, & Innocentius Gabalitanorum Comes eligitur ad Epiſcopatum, opitulante Brunichilde Reginâ: ſed aſſumpto Epiſcopatu, confeſtim Urſicinum Cadurcinæ urbis Epiſcopum laceſſere cœpit dicens, quia Diœceſes Ruthenæ Eccleſiæ debitas retineret. Unde factum eſt, ut diuturnâ intentione gliſcente,*

poſt aliquot annos conjunctus Metropolitanus cum ſuis Provincialibus, apud urbem Arvernam reſidens, judicium emanaret, ſcilicet ut Parochias, quas numquam Ruthena Eccléſia tenuiſſe recolebatur, reciperet: quod ita factum eſt. Medio jure Concilium Provinciale à Metropolitano ſemel in anno celebrari placuit; Synod. VI. in Trull. Synod. VII. can. 6. can. quoniam. 18. diſt. Concil. general. Lateranenſ. cap. ſicut, de accuſat. cap. grave nimis, de præbend. Hodiè ſaltem quolibet triennio; Conc. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 3. Metropolitanus non poteſt exactitare Eccleſias à Suffraganeis vocatis ad Synodum; can. de eulogiis. 18. diſt.

Metropolitanus in Concilio Provinciali debet habere tractatum de corrigendis exceſſibus, & reformandis moribus Suffraganeorum, & ob id ſtatuere idoneos inquiſitores, qui per totum annum ſimpliciter & de plano ſine Juriſdictione ſollicitè inquirant, quænam correctione & emendatione egeant, & ea perferant ad Metropolitanum & Comprovinciales ſuos in proximo Concilio Provinciali, & quæ ſuper his in eo ſtatuta fuerint caveant obſervari, Decreta Concilii Provincialis publicaturi in Epiſcopalibus Synodis annuatim per ſingulas Diœceſes celebrandis; d. cap. ſicut. can. Epiſcopus in Synodo. 35. qu. 6. & hi ſunt quos teſtes Synodales vocat cap. præterea, de teſtib. cogend. quòd in Synodo Provinciali publicè legerentur & probarentur, & vice Synodi fungerentur; Ambroſ. epiſt. 79. *Vicem enim Synodi recepiſtis, quos ad examinandum Synodus elegit.* Metropolitanus in Concilio Provinciali debet diligenter inquirere, an Suffraganei conferant Beneficia indignis. Quod ſi Epiſcopus poſt alteram monitionem deprehenſus fuerit conferre Beneficia indignis, per Metropolitanum in Synodo Provinciali ſuſpenditur à collatione beneficiorum inſtitutâ idoneâ perſonâ, quæ ſuſpenſi defectum ſuppleat in Beneficiis conferendis; d. cap. grave nimis. Epiſcopi vocati ad Synodum adeſſe debent: quòd ſi non liceat propter ætatem, valetudinem, vel aliam cauſam, debent ſe excuſare apud Metropolitanum per litteras quas tractorias vocant, alioquin pœnæ causâ propriæ Eccleſiæ communione debent coërceri; can. Epiſcopus. can. placuit. 18. diſt. Quòd ſi antequàm Concilium ſolvatur, à Concilio diſcedant ſine commeatu, à fratrum communione ſuſpenduntur; Concil. Arelat. II. can. 19. can. ſi quis autem. ead. diſt. vel à Miſſarum officio per ſex menſes; Conc. Aurelian. V. can. 18. Metropolitanus non poteſt vocare ad Synodum Provincialem, Epiſcopos alterius Provinciæ. Hac de cauſa Victorini Primatis Numidiæ tractoriam quâ Mauritaniæ Epiſcopos ſimul cum Numidicis ad Synodum convocabat, arguit Auguſtin. epiſt. 217. *Legi in eadem tractoriâ, etiam ad Mauritanias eſſe ſcriptam, quas Provincias ſcimus habere ſuos Primates. Quòd ſi & ex eis ad Numidiam convocandum eſſet Concilium, oportuit utique ut aliquorum Maurorum Epiſcoporum,*

qui illic priores ſunt, nomina in tractoria ponerentur. Ivo Carnotenſ. epiſt. 236. *Nuſquam enim reverenda Patrum ſanxit authoritas, nuſquam hoc ſervare conſuevit antiquitas, ut primæ ſedis Epiſcopus Epiſcopos extra Provinciam propriam poſitos invitaret ad Concilium, niſi hoc aut Apoſtolica Sedes imperaret, aut una de Provincialibus Eccleſiis, pro cauſis quas intra Provinciam terminare non poterat, primæ Sedis audientiam appellaret.*

Floruit diſciplinæ Eccleſiaſticæ genius, quamdiu Metropolitani Provincialia Concilia quot-annis vel ſaltem crebriùs celebrare ſtuduerunt, quibus Suffraganeorum negligentia & remiſſio coërcebatur, ſtatus Eccleſiarum, Epiſcoporum & Clericorum vivendi ratio obſervabatur: ſed his omiſſis, brevi tractu collapſa eſt Eccleſiaſtica diſciplina. Inde Epiſcopatus in manus laïcorum cecidêre, Eccleſiæ factæ ſunt ſtipendia militum, præda & deliciæ laïcorum. Eccleſiæ cladem deplorat, & ejus cauſam inſinuat Bonifac. Moguntin. epiſt. 132. ad Zachariam S. P. *Franci, ut ſeniores dicunt, pluſquam per tempus octoginta annorum Synodum non fecerunt, nec Archiepiſcopum habuerunt, nec Eccleſiæ canonica jura alicubi fundabant, vel renovabant. Modò autem maximâ ex parte per civitates Epiſcopales, ſedes traditæ ſunt laïcis cupidis ad poſſidendum, vel adulteratis Clericis ſcortatoribus & publicanis ſeculariter ad perfruendum.* Inſtaurandæ Eccleſiaſticæ diſciplinæ causâ jam ferè extinctæ, Concilia Provincialia inſtaurari, imploratâ à Principe libertate coëundi, jam olim placuit Patribus Conc. Pariſienſis VI. quod habitum eſt anno 829. part. 1. can. 26. *Inrepſit inter cætera, quæ Eccleſiaſticæ authoritati, imò divinæ contraëunt, miſerabilis ac periculoſa temporis noſtri conſuetudo, quæ valdè ab authoritate canonica abhorret, eò quòd Epiſcoporum Concilia bis in anno, ſicut mos canonicus docet, per unamquamque Provinciam non fiunt, & ob id Eccleſiaſticæ utilitati magnum diſpendium, & Principalibus auribus inſolens impedimentum, & multorum impunitas naſcitur flagitiorum. Proinde omnibus nobis per neceſſarium viſum eſt, ut ab Imperiali celſitudine, libertas temporis imploretur, quo hæc ad honorem Dei, & utilitatem ſanctæ Dei Eccleſiæ, multorumque correctionem, congruenter decenterque fieri poſſint. Et ſi hæc aliquâ præpediente neceſſitate bis nequeunt, ſaltem in anno ſemel fiant: quoniam ſi hæc ſemel, ut dictum eſt, in anno per unamquamque Provinciam celebrata fuerint, & honor Eccleſiaſticus vires ordinis ſui obtinebit, & impudentia quorumdam ſuperborum Clericorum, quæ paſſim authoritate canonicâ calcatâ auribus Imperialibus moleſtiam ingerit, ceſſabit, & impunitas diverſorum flagitiorum locum deliteſcendi quem nunc habet, non habebit, & alia multa quæ hactenùs ſecùs, quàm Eccleſiaſtica diſciplina docet, inceſſerunt, ordinem ſuum Domino auxiliante, ſervabunt.* Recidivo Eccleſiæ vulnere Conciliorum Provincialium celebrandorum ſolemnis uſus defecit, non ſine maximâ

labe, & diſpendio Eccleſiaſticæ diſciplinæ: utinam diebus noſtris fœlici poſtliminio reſtituatur, & Metropolitani intelligant quantum damni & dedecoris ſibi & Eccleſiæ contingat, ex caſu & quaſi caducitate Provincialium Conciliorum. Sublatâ electione Epiſcoporum, Metropolitanis adempta eſt confirmatio & conſecratio electorum. Cognitio de cauſis ſubditorum Suffraganeorum quæ pertinet ad Metropolitanos, paſſim intercipitur per appellationes veluti ab abuſu: unicum eis reſtat dignitatis & poteſtatis argumentum Synodi Provincialis convocandæ jus, quod ſi eis tollatur, Metropolitanorum nomen & authoritas evanuit. Eſt igitur quod ſibi caveant, nè hoc unico lumine priventur; L. illicitas. §. nè tenues. ff. de offic. Præſid. Clem. 1. §. in ceſſationibus, de ſentent. excommunic.

CAPUT XIII.

Ad Metropolitanum pertinet confirmatio & conſecratio electorum Epiſcoporum. Metropolitanus habet jus Crucis præferendæ per univerſam Provinciam. Idem habet jus Pallii.

AD Metropolitanum ſpectat confirmatio electi in Epiſcopum; Conc. Nicen. can. 4. can. 1. diſt. 64. cap. Suffraganeis. cap. cùm inter. cap. cùm dilectus, de elect. cap. quâ fronte, de appellat. Metropolitanus electus & confirmatus, etſi nondum conſecrationem acceperit, poteſt confirmare electum; cap. 1. de tranſlat. Epiſc. quia poteſt exercere ea quæ ſunt Juriſdictionis, non Ordinis; cap. transmiſſam. cap. noſti, de elect. Ad Metropolitanum etiam pertinet Ordinatio & conſecratio Epiſcoporum; Conc. Nicen. can. 4. & 5. Antioch. can. 19. can. Epiſcopi. 64. diſt. can. ſanè. can. Epiſcopus 65. diſt. can. qui in aliquo. 51. diſt. Hoc jure Silveſtrum deſignatum B. Tetrico ſucceſſorem in Epiſcopatu Lugdunenſi, Lugdunum iter arripuiſſe ut conſecrationem acciperet à Nicetio Archiepiſcopo Lugdunenſi, refert Gregor. Tur. libr. 5. hiſt. cap. 5. *Interea tranſeunte beato Tetrico, hic tonſo capite Preſbyter ordinatur, acceptâ omni poteſtate de rebus Eccleſiæ: qui verò ut benedictionem Epiſcopalem Lugduni accipiat, iter parat.* Epiſcopus verò debet ordinari à tribus Epiſcopis, non ſine præſentia vel conſenſu Metropolitani; Conc. Nicen. can. 4. & 5. can. Epiſcopi & ſeq. 64. can. ſanè. & ſeq. 65. diſt. cap. ſi Archiepiſcopus, de tempor. Ordinat. Metropolitanus priuſquàm Pallium acceperit, non poteſt Clericos ordinare, Epiſcopos conſecrare, Concilium Provinciale convocare, Chriſma conficere, quæ omnia ſunt Ordinis; can. quoniam. 100. diſt. cap. ſignificaſti, in antiq. cap. quod ſicut. §. pen. de elect. Metro-

politanus quidem non poteſt conſecrare Epiſcopos ſine Pallio : ob id cùm Richerio Senonenſi Archiepiſcopo ad tempus pallio interdictum eſſet, ab Urbano II. ei indultum eſt interim pallio uti in conſecratione Guillelmi electi Pariſienſis; Ivo Carnotenſ. epiſt. 50. *Inde mando vobis ex parte domni Papæ, ut ſi Pariſienſis Eccleſia eum ſibi ordinari & conſecrari poſtulaverit, ante feſtum ſancti Remigii ſecundùm authoritatem & conſuetudinem Eccleſiæ veſtræ ei manum imponatis, & honore Pallii ad tempus vobis interdicto, in ejus ordinatione & conſecratione uti nullatenùs formidetis.* Metropolitanus, inquam, priuſquàm pallium acceperit, non poteſt conſecrare Epiſcopos, verumtamen poteſt mandare Suffraganeis, ut electum qui ejus ad Juriſdictionem pertinet conſecrent; cap. Suffraganeis, de elect. quia electus & confirmatus demandando ſuis Suffraganeis, ut electum conſecrent, exercet ea quæ ſunt Juriſdictionis. Mandatum de conſecrando eſt Juriſdictionis, non Ordinis; & ideò non poteſt id officii mandare aliis quàm Suffraganeis, qui ſemel mandatâ poteſtate conſecrandi, eam exercent ut propriam; L. legali. ff. de offic. Proconſul.

Metropolitanus poteſt per ſe conſecrare Epiſcopos, adjunctis duobus Epiſcopis, vel rem alteri demandare; cap. quòd ſedem, de offic. Ordinar. Cùm Fauſtianus à Gundovaldo incubatore Aquitaniæ, Aquenſis Epiſcopus deſignatus eſſet, Bertramnus Burdegalenſis Archiepiſcopus ſibi cavens, ejus conſecrationem mandavit Palladio Santonenſi Epiſcopo; Gregor. Tur. libr. 7. cap. 31. *Dum autem in hac urbe morarentur, Fauſtianum Preſbyterum Aquenſi urbi Epiſcopum ordinari præcipiunt. Nuper enim in Aquenſi urbe Epiſcopus obierat, & Nicetius comes loci illius, germanus Ruſtici Vici-Julienſis Epiſcopi, præceptionem ab Chilperico elicuerat, ut tonſoratus civitati illi Sacerdos daretur. Sed Gundovaldus deſtruere nitens ejus decreta, convocatis Epiſcopis juſſit eum benedici : Bertramnus autem Epiſcopus qui erat Metropolis cavens futura, Palladium Santonicum injungit qui eum benediceret; &c.* Epiſcopus cùm conſecratur, profeſſionem obedientiæ & reverentiæ præſtat Archiepiſcopo, quæ vocatur ſponſio canonica; can. quanquàm. 23. diſt. cap. dilecti, de major. & obed. Conc. Vernenſ. I. can. 2. Capitul. Carol. Magni. addit. 4. cap. 87. Ivo Carnotenſ. epiſt. 61. *Timentes rei fieri ſponſionis quam Metropolitanæ Sedi fecimus.* Metropolitano protelante poſt monitionem electum conſecrare, conſecratio devolvitur ad Summum Pontificem, ſalvo Metropolis privilegio; can. nunc verò. 9. qu. 3. Recuſante Richerio Senonenſi Archiepiſcopo, Ivonem Carnotenſem Epiſcopum propriis manibus conſecravit Urbanus II. ſalvâ Metropolitano canonicâ obedientiâ, de quo extant litteræ ipſius Pontificis, quæ præfixæ ſunt epiſtolis Ivonis: *Noſtrâ itaque fulti licentiâ Carnotenſes venerabilem Preſbyterum Ivonem canonico ordine*

in Epiſcopum elegerunt: cùm autem à te conſecrationis gratiam pro more Eccleſiæ petiviſſent, tua ei fraternitas manum imponere recuſavit. Ad nos igitur ipſis venientibus, & conſecrationis ejuſdem gratiam depoſcentibus, Nos qui viri religionem jamdudùm noveramus, & ejus eligendi licentiam dederamus, petitioni juſtæ deeſſe nequivimus: conſecratum ergo eum, ſalvâ Eccleſiæ tuæ obedientiâ, remittentes, &c. Hodiè ex quo per Concordata promotio Epiſcoporum reſervata eſt Summo Pontifici, ſalvâ Principi deſignatione ſeu nominatione, Metropolitanus amiſit omne jus quod ei erat circa conſecrationem Epiſcoporum, & ea ſolet à Pontifice demandari tribus Epiſcopis, etſi minimè comprovincialibus.

Metropolitanus habet jus Crucis præferendæ per totam Provinciam; cap. 1. Ut lit. pendent.: Vita & proceſſ. B. Thomæ Cantuar. libr. 1. cap. 35. *Intraturus Cameram Regis, ibi enim Regis præſtolabatur adventum, ad oſtium ipſum à crucis bajulo crucem accepit, & palam cunctis videntibus ipſe eam bajulat, ſequentibus eum Epiſcopis, & id aliter quàm decuit interpretantibus.* De quo & Guill. Neubrigenſ. libr. 2. cap. 16. Etiam in locis exemptis Metropolitanus habet jus Crucem præferendi, & in Pontificalibus celebrandi; Cle. ult. de privil. Metropolitanus etiam habet jus Pallii, quod eſt proprium inſigne dignitatis & poteſtatis Metropolitanorum, quo confertur plenitudo Pontificalis officii; cap. quoniam. & ſeqq. 100. diſt. d. cap. ſignificaſti, de elect. cap. niſi, de author. & uſu Pallii.

CAPUT XIV.

Jura Primatum. Peregrina judicia. Primatus Senonenſis. A Metropolitano appellatur ad Primatem, vel ad Sedem Apoſtolicam. Primatus non continet gradum Juriſdictionis neceſſariæ, contra Fevretium.

SICUT Epiſcopus præeſt cuique Diœceſi, Metropolitanus ſeu Archiepiſcopus uni Provinciæ, ita & Primas pluribus Provinciis, ſeu ſyntheſi Provinciarum; can. in illis. 81. diſt. Leo IX. epiſt. 4. Primatis eſt Epiſcopos & Metropolitas electos confirmare & conſecrare; Leo epiſt. 84. Conc. Carthag. I. can. 12. can. de perſonâ. can. placuit. 65. diſt. can. Metropolitano. 63. diſt. Inconſulto Primate cujuſque Provinciæ, Epiſcopus non poteſt à Metropolitano ordinari; d. can. de perſonâ. d. can. placet. can. ſi Primates. 5. qu. 2. Imò Carthaginenſis Epiſcopi & Primatis Africæ eſt conſecrare Epiſcopos totius Africæ; Synod. Carth. III. can. 45. *Fuit ſem-*

per hæc licentia Sedi Carthaginenſi, unde vellet & de cujus nomine fuiſſet conventus, pro deſiderio cujuſque Eccleſiæ ordinare Epiſcopum : Quod repetitum eſt Conc. African. can. 22. Et hoc jure Auguſtinus Hipponenſis Epiſcopus ordinatus à Megalio Calamenſi Epiſcopo Numidiæ Primate, non ſine conſenſu Primatis Carthaginenſis, de quo Poſſid. in ejus vit. *Unde ampliùs formidans idem venerabilis ſenex* (is erat Aurelius Hipponenſis Epiſcopus, qui Auguſtinum ſibi adſcivit adjutorem, & futurum ſucceſſorem) *& ſciens ſe corpore & ætate infirmiſſimum, egit ſecretis litteris apud Primatem Epiſcopum Sedis Carthaginenſis, allegans imbecillitatem corporis ſui, ætatiſque gravitatem, & obſecrans ut Hipponenſi Eccleſiæ ordinaretur Epiſcopus, qui ſuæ Cathedræ non tam ſuccederet, ſed Conſacerdos accederet Auguſtinus : quæ igitur beatus Valerius optavit, & rogavit ſatagens, reſcripto impetravit.* Et hoc jus Carthaginenſi Primati reſtitutum, receptâ à Vandalis Africâ; Nov. Juſtin. 131. cap. 4. Idem juris fuit Toletani Epiſcopi & Primatis Hiſpaniæ, conſecrare Epiſcopos à Rege electos, & ab ipſo Primate probatos, ſalvo privilegio Metropolitani, ita ut Epiſcopus poſt Ordinationem intra tres menſes proprium Metropolitanum adiret obſequii & reverentiæ ergo; Conc. Tolet. XII. can. 6. can. cùm longè. 63. diſt. Tarraconenſ. can. 5. can. ſi quis in Metropolitana. 65. diſt. Primatis etiam eſt Synodos è Provinciis ſubditis convocare; Leo epiſt. 84. Hormiſd. epiſt. 1. Gregor. libr. 4. epiſt. 52. ſed & nonnumquàm urgentibus negotiis, quoſdam è diverſis Provinciis ad ſe evocare, de negotiis illis conſultaturos; Gregor. eod. loc. Hæ ſunt præcipuæ vices Primatum Synodum convocare Epiſcoporum totius Diœceſis, Decreta Sedis Apoſtolicæ ſubditis Epiſcopis & Metropolitanis intimare, geſta in Synodo referre ad Sedem Apoſtolicam, & majora negotia quæ ſpectant ad Sedem Apoſtolicam diſponenda ſatagere, ut ſpecialiter expreſſum eſt litteris Joannis VIII. de Primatu Anſegiſi Senonenſis Archiepiſcopi, quæ in Synodo Pontigonenſi lectæ ſunt præſente Carolo Caluo, & ægrè receptæ ab Epiſcopis Galliarum, nec aliter quàm ſalvo ſingulis Metropolitanis privilegio Eccleſiarum; Aymoin. continuator libr. 5. cap. 33. *Reſedit domnus Imperator in Synodo, & legit Joannes Tuſcanenſis Epiſcopus epiſtolas à Domno Apoſtolico miſſas, cum quibus & legit epiſtolam de Primatu Anſegiſi Senonenſis Archiepiſcopi, ut quoties utilitas Eccleſiaſtica dictaverit, ſive in evocanda Synodo, ſive in aliis negotiis exercendis per Gallias & Germanias, Apoſtolicâ vice fruatur, & rursùs quæ geſta fuerint, ejus relatione, ſi neceſſe fuerit, Apoſtolicæ Sedi pandantur, & majora negotia ac difficiliora quæque ſuggeſtione ipſius à Sede Apoſtolicâ diſponenda, & enucleanda quærantur. Petentibus autem Epiſcopis, ut eis permitteretur ipſam legere epiſtolam quibus erat directa, non adquievit Imperator, ſed reſponſum quæſivit ab eis, quid*

de his juſſis Apoſtolicis reſponderent. Quorum reſponſio talis fuit, ut ſervata ſingulis Metropolitanis jure privilegii, ſecundùm ſacros Canones, & juxta Decreta Sedis Romanæ Pontificum ex eiſdem ſacris Canonibus promulgata, domni Joannis Papæ Apoſtolicis juſſionibus obedirent, &c. Odorannus in Chronic. ex actis Synodi Pontigonenſis: *Sicut Domnus Joannes ſanxit, conjubente & condecernente Domno, ac glorioſiſſimo Carolo Imperatore ſemper Auguſto, Anſegiſum venerabilem Senonenſem Archipræſulem ſuam vicem tenere, & Primatum Galliæ & Germaniæ contulit, in evocanda Synodo, & diffinienda canonicè, ſi quæ inſurrexerint neceſſaria, ut & quælibet graviora ad notitiam ipſius referat; & nos unanimi devotione laudamus.* De jure Primas non poteſt quicquam diſponere, ordinare, vel judicare in Parochia alterius, niſi in caſibus à jure expreſſis, putà ſi invitatus fuerit, id eſt, rogatus à Diœceſano; can. nullus Primas. 9. qu. 2. can. nullus Primas. ead. cauſ. qu. 3. quia judicia peregrina ſacris Legibus vetantur, hoc eſt quæ ſunt non ſui Judicis, licèt Eccleſiaſtici; can. peregrina. can. leges. 3. qu. 6. Ivo Carnotenſ. epiſt. 35. *Peregrina judicia nullius eſſe momenti, Decretorum pariter & Canonum generali ſanctione decernit authoritas.* Et eò alludens idem epiſt. 85. *Cùm autem in Provincia veſtra peregrinum ſit judicium noſtrum, peregrinum tamen non putamus eſſe conſilium noſtrum.* Si lis ſit inter Epiſcopum vel Clericum, & Metropolitanum, cognitio eſt Primatis; Conc. Chalced. can. 9. can. ſi Clericus. 11. qu. 1. can placuit 16. qu. 6. Nec non Primatis eſt Epiſcopis & Metropolitanis, extra Diœceſim, vel Romam proficiſcentibus, formatas, id eſt, dimiſſorias litteras concedere; Zozim. epiſt. 5. 9. & 11. Ejuſdem eſt de rebus in Synodo Provinciali judicatis recognoſcere & judicare; Leo epiſt. 84. cap. 7. de Conciliis. 18. diſt. can. can. ſi inter. 6. qu. 4. Primas ſeu Patriarcha non poteſt cognoſcere de cauſis ſubditorum Epiſcoporum vel Metropolitanorum, niſi de his quæ per appellationem ad ſe devolvuntur: quia Primas nihil juris habet præ cæteris Epiſcopis, niſi quantùm ſacri Canones, vel priſca illis conſuetudo contulit; can. conqueſtus. 9. qu. 3. cap. duo ſimul, de officio Ordinar. quo nixus Ivo Carnot. Epiſcopus Senonenſis Prouinciæ, à Primate Lugdunenſi vocatus ad Synodum apud Anſam celebrandam, ſcripſit Primatem nihil juris habere extra Provinciam, niſi in cauſa appellationis; epiſt. 236. *Nuſquàm enim reverenda Patrum ſanxit authoritas; nuſquàm hoc ſervare conſuevit antiquitas, ut primæ Sedis Epiſcopus Epiſcopos extra Provinciam poſitos invitaret ad Concilium, niſi hoc aut Apoſtolica Sedes imperaret, aut una de Provincialibus Eccleſiis, pro cauſis quas intra Provinciam terminare non poterat, primæ Sedis audientiam appellaret.* A Metropolitano appellatum ad Primatum Lugdunenſem narrat, & Guillelm. Brito Philippid. libr. 2.

Et

Et Lugdunenſis quo Gallia tota ſolebat,
Ut fama eſt, Primate regi, cauſaſque referre
Difficiles, ut ibi lis ultima litibus eſſet,
Nec mittebatur lis ulla, niſi quam
Lugdunenſe forum per ſe finire nequiſſet.

A Metropolitano appellatur ad Primatem, vel ad Sedem Apoſtolicam; can. ſi quis putaverit. 1. & 2. 2. qu. 6. Fevret. tamen libr. 9. cap. 3. num. 12. cenſet à Metropolitano non poſſe appellari ad Sedem Apoſtolicam, omiſſo Primate, adducto in hanc rem ex Rebuff. in Concord. tit. de frivol. appellat. Arreſto Senatûs Pariſienſis anni 1525. in cauſa Abbatis Omnium Sanctorum Andegavenſis, contra quem judicatum temerè ab eo appellatum à Metropolitano Turonenſi ad Sedem Apoſtolicam, omiſſo Primate Lugdunenſi, damnatâ conſuetudine contrariâ. Ego non nego inter volentes licere appellare à Metropolitano ad Primatem: ſed nihil vetat à Metropolitano appellari ad Sedem Apoſtolicam, omiſſo Primate; quòd Primas non conſtituat neceſſarium gradum Juriſdictionis, ſed voluntarium dumtaxat, inter eos qui ultrò ſe ſubmittunt Juriſdictioni Primatis. In Gallia enim non plures quàm tres gradus Juriſdictionis admittuntur, quorum in cenſu Epiſcopus ſtatuit primum gradum, Metropolitanus ſecundum, Sedes Apoſtolica tertium & ultimum, ita ut nullus locus ſit Primati, niſi detur quartus gradus Juriſdictionis. Et hoc ita verum eſt in hoc regno non recipi plures quàm tres gradus Juriſdictionis, ut Edicto Caroli IX. anni 1563. ſancitum ſit, nè domini Juſticiarii plus habeant quàm unicum gradum Juriſdictionis, quo Juriſdictio univerſa tribus gradibus contineatur. His regulis ita judicatum audio in Senatu Toloſano inter Syndicum Caſtrenſis Cartuſiæ jam Toloſam tranſlatæ, & Parochum de Percherio Diœceſis Narbonenſis anno 1597. 27. Junii, à Metropolitano ad Sedem Apoſtolicam appellatum, omiſſo Primate citra abuſum. Et certè Rebuf. agnoſcit conſuetudinem contrariam, quæ ſatis ferenda erat, ut potè conſona juri Gallicano, quo tres gradus tantùm Juriſdictionis feruntur, quos inter nullus locus eſt Primati, nè tollatur appellatio ad Sedem Apoſtolicam.

CAPUT XV.

Capitulum habet Juriſdictionem correctivam ex conſuetudine generali. Correctio in Capitulo. Capitulum Senatus Eccleſiæ. Quænam poſſint fieri ab Epiſcopo ſine conſenſu Capituli.

HACTENUS emenſâ Juriſdictione Epiſcoporum & aliorum Superiorum, non intempeſtivum erit attingere Juriſdictionem Capituli,

& aliorum inferiorum Prælatorum, quæ eſt pars & velut ramulus Juriſdictionis Epiſcopalis: de Capitulari primùm dicamus. De jure Epiſcopus habet Juriſdictionem ordinariam in tota Diœceſi; can. omnes Baſilicæ. 16. qu. 7. cap. cùm Epiſcopus, de offic. Ordinar. in 6. & conſequenter eam exercet in Canonicos Cathedralis Eccleſiæ, æque ac in alios Clericos Diœceſis. Veruntamen ex conſuetudine generali Capitulum habet Juriſdictionem correctivam in Canonicos, & alios Clericos; cap. irrefragabili. §. exceſſus, de offic. Ordinar. quia conſuetudo tribuit Juriſdictionem; cap. cùm contingat, de foro competent. cap. cùm ex officii, de præſcript. cap. dilecti, de arbitr. cap. ſignificavit, de appellat. cap. Romanâ, eod. tit. in 6. Ex conſuetudine generali Capitulum habet Juriſdictionem correctivam diſciplinæ tuendæ causâ, quia nullum corpus vel collegium poteſt eſſe ſine aliqua Juriſdictione, ſocietatis & diſciplinæ fovendæ gratiâ; L. ult. C. de Juriſdict. Hoc jure Decanum & Capitulum Rhemenſis Eccleſiæ Juriſdictionem correctivam exercuiſſe in duos Canonicos rixoſos, tradit Ægid. Aureæ vallis, de geſtis Leodienſium Epiſcoporum cap. 72. *Cùm autem poſt triduum eſſet Feſtum Omnium Sanctorum, & ad Decanum veniſſet verbum iſtud, is commotus ambos citavit in craſtinum ad Capitulum, & Vigiliâ Omnium Sanctorum re jurgii inter eos comprobatâ, ſicut eſt ſevera Rhemenſis Eccleſiæ diſciplina, conſilio ſeniorum juſſit ut Subdiaconus exutâ camiſiâ, pro reatu verberum exciperet corporalem diſciplinam. Diaconus autem, quia gradui altiori cenſebant ampliùs deferendum, ſuper camiſiam eamdem exciperet diſciplinam.* Præter Ægidium, Eccleſiam Rhemenſem de diſciplina commendavit & Stephanus Tornacenſis epiſt. 160. *Uſurpabant ſibi hactenùs, nec immeritò, Pariſienſis civitas doctrinam, Rhemenſis Eccleſia diſciplinam.* Lincolnienſi Capitulo in Anglia, Juriſdictionis correctivæ uſum confirmavit & Innocent. IV. epiſt. ad Lincolnienſem Epiſcopum, quæ extat apud Matth. Paris ad ann. 1245. *Exceſſus tamen Canonicorum Cathedralis Eccleſiæ, qui conſueverunt corrigi per Capitulum, per ipſum juxta Eccleſiæ conſuetudinem hactenùs pacificè obſervatam, ad commonitionem & juſſionem tuam, ſucceſſorumque tuorum, infra competentem terminum eis præfigendum à te vel eiſdem ſucceſſoribus, corrigantur: alioquin ex tunc tu vel ſucceſſores tui, Deum omnipotentem præ oculis habentes, ipſos ut animarum cura requirit, per cenſuram Eccleſiaſticam corrigatis.* Juriſdictio correctiva exercetur de plano & ſecretò in Capitulo, ut conſulatur pudori fratrum; Ekkeard. Junior de caſib. Monaſter. S. Galli cap. 3. *Qui cùm labem maximam clauſtri impunitatem nominaſſet, ad Capitulum tamen nonniſi vocatus venit, cùm ſibi officium capitulandi & puniendi graviſſimum, ut ait, ſit traditum.* Et idem cap. 16. *Abbate accito ſignum pulſatur ad Capitulum: ibi juſſu Abbatis, juvenis ille adhuc furens, ad columnam pyralis ligatus acerrimè virgis cæditur.*

Petrus Cellenſ. libr. 7. epiſt. 10. *Hactenùs Monachi ſolent judicari in Capitulo, non in concilio; inter Monachos, non inter Preſbyteros; ab Abbate, non ab Archidiacono; corporali, non pecuniariâ pœnâ.* Cæſarius lib. 3. de Miracul. cap. 49. *Dominus Giſilbertus Abbas in Hemmenrode tantæ fuit miſericordiæ, ut ſi aliquandò quis Monachorum, ſive converſorum, coram eo proclamatus fuiſſet in Capitulo, & ille neglectâ virtute patientiæ extra ſe fieret, infirmitati illius compaſſus diceret, &c.* Et Idem libr. 4. cap. 61. *Sequenti die Capitulum intravit, Cellarium proclamavit & depoſuit.* Capitulum correctionis causâ, poteſt multare Canonicos vel alios Clericos privatione vocis in Capitulo, vel diſtributionum quotidianarum ad tempus; Cle. Ut ii qui, de ætat. & qualit. vel ordin. præficiend. ingreſſu Chori vel Eccleſiæ, vel virgis caſtigare; quia hujuſmodi pœnæ correctionis modum non excedunt, nec ulla Juriſdictio conſtat ſine modica correctione; L. Magiſtratibus. ff. de Juriſdict. Capitulum certè diſciplinæ causâ non poteſt excommunicare: quia excommunicatio eſt major pœna, quæ excedit modum correctionis, cùm Eccleſia poſt excommunicationem non habeat ultrà quod faciat; cap. cùm non ab homine, de judic. A correctione Capituli non appellatur; cap. 3. cap. reprehenſibilis, de appellat. & ſi appelletur, appellatio non ſuſpendit executionem judicati; cap. irrefragabili, de offic. Ordinar. Quòd ſi poſt monitionem Epiſcopi Capitulum moram fecerit in correctione ſubditorum, correctio devolvitur ad Epiſcopum; d. cap. irrefragabili. quia Juriſdictio quæ abiit ab Epiſcopo ad Capitulum ex conſuetudine, vel privilegio, facilè ad eumdem revertitur. Juriſdictio eſt Capituli in his quæ pertinent ad diſciplinam, id eſt, in levioribus delictis: in criminibus perpetua eſt Juriſdictio Epiſcopi, & licèt ipſa Juriſdictio correctiva ſit Capituli, nihil vetat Epiſcopum viſitando eâ uti, quia Juriſdictio correctiva ex conſuetudine vel privilegio adquiritur Capitulo, non privativè ſed cumulativè, ſeu concurrenter cum Epiſcopo; Panormit. in cap. Paſtoralis, de offic. Ordinar. Oldrad. conſil. 172.

Capitulum etiam gaudet participio Juriſdictionis Epiſcopalis in aliis multis, quia eſt Senatus Eccleſiæ; Hieronym ad Ruſticum. in can. Eccleſia. 16. qu. 1. *Eccleſia habet Senatum, cœtum Preſbyterorum.* Idem in Eſaïam cap. 3. *Et nos habemus in Eccleſia Senatum noſtrum, cœtum Preſbyterorum.* Ignat. epiſt. ad Trallianos: σύστημα ἱερὸν, σύμβουλοι, καὶ συνεδρευταὶ τοῦ ἐπισκόπου. *Sacer cœtus, Concilium & aſſeſſores Epiſcopi.* Author Conſtitut. Apoſtolicar. libr. 2. cap. 28. σύμβουλοι τοῦ ἐπισκόπου, καὶ τῆς ἐκκλησίας στέφανος· εἰσὶ γὰρ συνέδριον, καὶ βουλὴ τῆς ἐκκλησίας. *Conſiliarii Epiſcopi, & corona Eccleſiæ, conſilium & Senatus Eccleſiæ.* Et Capitulum unum facit corpus cum Epiſcopo; cap. requiſiti, de teſtament. & caput habet Epiſcopum; cap. novit, de his quæ fiunt à Prælat. ſine conſenſ. Ca-

pitul. cap. dilecta, de exceſſ. Prælator. Putà Epiſcopus non poteſt audire cauſas Clericorum, ſine conſeſſu & conſilio Cleri; can. Epiſcopus nullus. 15. qu. 7. Cyprian. epiſt. 6. *Ad id verò quod ſcripſerunt mihi Compreſbyteri noſtri Donatus & Fortunatus, Novatus & Gordius, ſolus reſcribere nihil potui, quandò à primordio Epiſcopatûs mei ſtatuerim nihil ſine conſilio veſtro, & ſine conſenſu plebis meæ privatâ ſententiâ gerere.* Et idem epiſt. 28. *Deſideraſtis quoque, ut de Philumeno & Fortunato Hypodiaconis, & Favorino Acolytho qui medio tempore receſſerunt & nunc venerunt, quid mihi videatur reſcribam. Cui rei non potui me ſolum judicem dare, cùm multi adhuc de Clero abſentes ſint.* In Andronicum Berenicenſem, quòd valvis Eccleſiæ ſua edicta affixiſſet, excommunicationem miſit Syneſius Ptolemaïdis Epiſcopus non ſine conſilio cœtûs Preſbyterorum: teſtem habemus ipſum Syneſ. epiſt. 58. Epiſcopus non poteſt donare vel alienare res menſæ Epiſcopalis ſine conſenſu Capituli; cap. 1. cap. novit. cap. quantò. cap. ea noſcitur, de his quæ fiunt à Prælat. ſine conſenſ. Capitul. cap. 1. & ſeqq. de reb. Eccleſ. alienand. can. ſine exceptione. 12. qu. 2. Item Epiſcopus non poteſt unire Eccleſiam alteri Eccleſiæ, vel Monaſterio, dignitati, vel præbendæ ſine conſenſu Capituli; cap. tua nuper, de his quæ fiunt à Prælat. ſine conſenſu Capituli Cle. ſi una. de reb. Eccleſ. non alienand. can. bonæ rei. ubi Gloſſ. 12. qu. 2. quia unio eſt alienatio in qua requiritur conſenſus Capituli: imò & in unione facienda ipſi Capitulo, non ſufficit conſenſus Capituli, quia non poteſt authoritatem præſtare in re ſua; verùm deſideratur authoritas Pontificis; d. Cle. ſi una. Suppreſſio præbendarum, vel beneficiorum propter tenuitatem reditûs, vel aliam cauſam non permittitur Epiſcopo, abſque conſenſu Capituli; cap. cùm acceſſiſſent, de Conſtitut. Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 5. Epiſcopus etiam non poteſt tranſigere de juribus Eccleſiæ ſine adſenſu Capituli; cap. ſtatuimus. cap. contingit, de tranſact. cap. ult. de majorit. & obedient. Capitulum non poteſt condere Statuta quæ pertinent ad ſtatum Eccleſiæ, ſine conſenſu Epiſcopi; cap. cùm omnes, & ibi Gloſſ. de Conſtit. cap. cùm conſuetudinis, de conſuetud. Nec in ſtatutis edictis contra jus commune ſufficit conſenſus Epiſcopi, imò & requiritur authoritas Pontificis; cap. 2. verb. ſtatutum de V. S. in 6. Oldrad. conſil. 259. Frideric. Senenſ. conſ. 17. Alexand. conſ. 105. num. 2. libr. 2. Etiam Capitulum habet ordinariam Juriſdictionem ex conſuetudine ſpeciali, putà poteſt mittere interdictum ex juſta cauſa; cap. irrefragabili. §. cæterum, de offic. Ordinar. cap. cùm inter, de conſuetud. Et ut per omnia liqueat quæ ſit communio dignitatis & poteſtatis inter Epiſcopum & Capitulum, Capitula etiam Cathedralium Eccleſiarum vocantur ad Concilium Provinciale; cap. ult. de his quæ fiunt à Prælat. ſine conſenſ. Capitul. cap. ult. de major.

& obedient. & hoc juris antiquiſſimi fuiſſe docet Conc. Tarraconenſ. I. habitum ſub Hormiſda Papa can. 13. *Epiſtolæ tales per fratres à Metropolitano ſunt dirigendæ, ut non ſolùm è Cathedralis Eccleſiæ Preſbyteris, verùm etiam ad Concilium trahant, & aliquos de filiis Eccleſiæ ſecularibus ſecum adducere debeant.* Nec immeritò, quia Eccleſia Cathedralis eſt ſponſa Epiſcopi, fundamentum, & columen Sacerdotii; & hoc eſt quod Gregor. Nyſſenus ait in vita Gregorii Neocæſarienſis Epiſcopi, cum quamprimùm in eminentiori loco civitatis Eccleſiam inſtituiſſe: *οἷος τινα θεμέλιον, καὶ κρηπῖδα τῆς ἰδίας ἱερωσύνης. Veluti fundamentum & crepidinem ſui Sacerdotii.*

CAPUT XVI.

Capitulum ſede vacante ſuccedit in his quæ ſunt Juriſdictionis ordinariæ, non ſuccedit in delegata.

VACANTE Sede Epiſcopali morte vel captivitate Epiſcopi, Capitulum vice Epiſcopi fungitur, & ſuccedit in omnibus quæ ſunt Juriſdictionis ordinariæ, exceptis caſibus à jure prohibitis; cap. his quæ. cap. cùm olim, de majorit. & obedient. cap. unic. eod. tit. in 6. cap. Albericus, de teſtib. cap. ad abolendam, de hæretic. cap. pen. & ult. de ſuppl. neglig. Prælat. in 6. Extravag. execrabilis verſ. cæterum, de præbend. & quia Juriſdictio non poteſt exerceri per univerſitatem, & requirit miniſterium certæ perſonæ. Capitulum, Sede vacante, tenetur creare idoneum Vicarium qui vices Epiſcopi gerat, intra octo dies à die notitiæ vacationis; alioquin ceſſante Capitulo, optio Vicarii devolvitur ad Metropolitanum; Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 16. Vacante Eccleſiâ Faventinâ Clero ſuaſit Petrus Damianus, ut electionem differrent in adventum Imperatoris, & interim eligerent idoneum Preſbyterum, qui vicariam adminiſtrationem Epiſcopatûs gereret: teſtem ipſum habemus libr. 5. epiſt. 10. ad Faventinos: *Unde & Dominus noſter Papa rogandus eſt, ut Epiſcopum vobis modò non ingerat, ſed Eccleſiam veſtram interim vacare, & vos ſub ſuæ benedictionis umbraculo manere decernat. Quia verò per Dei miſericordiam induſtrios inter vos Clericos, ac prudentes & litteratos habetis, ſi placet, unus ex eis eligatur, qui ad exequendum hoc negotium utilior invenitur: cui nimirùm cura ac ſollicitudo totius Epiſcopatûs poſſit imponi, ac per eum omnia neceſſitatis Eccleſiaſticæ negotia debeant miniſtrari.* Vacante Epiſcopatu Argentinenſi morte Bertoldi Epiſcopi, Joannem de Lamperthem à Capitulo deſignatum Officialem, Vicarium generalem in ſpiritualibus & temporalibus, refert Albert. Argentin. in vita Bertoldi Epiſcopi,

Capitulum, ſede vacante, ſuccedit in his quæ ſunt Juriſdictionis ordinariæ, non in Juriſdictione delegata; cap. paſtoralis. §. præterea, de offic. Ordinar. putà non poteſt Vicarius Capituli concedere litteras quas vocant in forma dignum: ſed ſi proviſio dirigatur Ordinario in forma dignum, & interim Sedes Epiſcopalis vacaverit, commiſſionem proviſionis reformari oportet, & dirigi Epiſcopo viciniori, attento quòd Sedes Epiſcopalis vacat; Pavin. de poteſt. Capitul. ſed. vac. part. 1. qu. 7. & 10. Eadem ratione Capitulum, ſeu Vicarius Capituli non poteſt viſitare Monaſteria exempta etiam Monialium, quæ non viſitantur ab Epiſcopo, niſi tamquàm delegato Sedis Apoſtolicæ; Cle. attendentes. §. hoc igitur, de ſtat. Monachor. Conc. Trident. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 9. Capitulum, ſede vacante, non ſuccedit in collatione Beneficiorum; cap. eam te, de reſcript. cap. illa, nè ſed. vacant. cap. 2. eod. tit. in 6. cap. 1. de inſtitut, eod. libr. quia collatio Beneficiorum eſt in fructu, & reſervatur futuro Succeſſori, niſi Papa præveniat; Gloſſ. in cap. cùm olim, de majorit. & obedient. Hoc verum eſt in collatione liberâ, aliud eſt in collatione neceſſariâ, unde Capitulum poteſt confirmare electiones; d. cap. cùm olim. inſtituere præſentatos; cap. 1. de inſtitut. in 6. conferre Beneficia affecta graduatis vel nominatis, vel vacantia ex cauſa permutationis, quia in his collatio eſt neceſſaria; Panormitan. in d. cap. illa. Rebuff. de nominat. qu. 8. num. 49. Capitulum, ſede vacante, non poteſt per ſe defungi ea quæ ſunt Ordinis, ſed per viciniores Epiſcopos; can. Pontifices. 7. qu. 1. cap. cùm nullus. §. Epiſcopo, de tempor. Ordin. in 6. Gloſſ. in cap. his quæ, de major. & obed. Quo pacto Veriſienſem Archiepiſcopum Theſſalonicenſi Eccleſiâ vacante, rogatum ut viatorem, nonnullos Clericos in ea ordinaſſe memoratur apud Innocent. III. regiſtr. 13. epiſt. 13. Minimè verò licet Capitulo, ſede vacante, intra annum à die vacationis ordinandi licentiam, aut litteras dimiſſorias ad Ordines concedere non arctatis beneficio Eccleſiaſtico recepto, aut recipiendo; Conc. Trident. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 10. Capitulum, ſede vacante non poteſt deſtituere Officialem, non unâ ratione: prior eſt, quia vacante ſede Epiſcopali, nihil innovandum, niſi in his quæ ſunt neceſſitatis, quæve moram non patiuntur; cap. 1. 2. & 3. nè ſed. vacant. Panormitan. in cap. his quæ, de major. & obed. Altera eſt, quia Officialis non eſt propriè Officiarius Epiſcopi, ſed totius Diœceſis, qui deſtitui non poteſt in injuriam Diœceſis. Accedit & tertia ratio, quòd inſtitutio & deſtitutio Officialium eſt in fructu, & reſervanda eſt Epiſcopo ſucceſſuro; can. Epiſcopus. 67. diſt. cap. 1. de Capell. Monachor. cap. cùm ex injuncto, de hæretic. Imò Capitulum, ſede vacante, plus juris non habet quàm Epiſcopus, cui minimè fas eſt Officialem deſtituere, nè Clero invito ſuus Judex tollatur, nevè Officialis,

dum timet caſum, ſerviliter inſerviat voluntati Epiſcopi, & in Clericos ſæviat, vel remiſſior ſit pro nutu Antiſtitis. Sanè ſi nullus Officialis exiſtat, vel tempore vacationis deceſſerit, Capitulum, ſede vacante, debet inſtituere Officialem; cap. ult. de ſuppl. neglig. Prælat. in 6. Conc. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 10. An Capitulum ſede vacante poſſit viſitare, & Synodum celebrare, dubitatum eſt; quia Capitulum, ſede vacante, ſuccedit in Juriſdictione ordinariâ in caſibus expreſſis à jure; hi verò caſus non reperiuntur expreſſi: item viſitatio & Synodus ſunt apices dignitatis Epiſcopalis, quæ cohærent perſonæ; ex quo Vicarius Epiſcopi non poteſt viſitare, vel Synodum celebrare ſine ſpeciali mandato: tamen probabilius eſt Capitulum, ſede vacante, poſſe utrumque, viſitare, & Synodum celebrare, nè creſcente peccandi licentiâ, crimina maneant impunita; Gloſſ. in Clem. 9. de Hæretic. Panormit. in cap. cùm olim, de majorit. & obedient. Pavin. de offic. & poteſt. Capitul. ſed. vacante. part. 1. qu. 7. Rebuff. in Prax. part. 1. de devolut. num. 65.

CAPUT XVII.

Archidiaconus Vicarius Epiſcopi. Vices juriſdictionis Archidiaconi. An Archidiaconus ſit Antiſtes ſecundi ordinis: Notatur Fevretius.

ARCHIDIACONUS eſt Vicarius Epiſcopi, & nomine Epiſcopi vicariam Juriſdictionem exercet, non plenam quidem, id eſt, omnimodam, ſed in levioribus delictis; majores verò exceſſus per eum denunciantur Epiſcopo; can. perlectis. 25. diſt. idemque habet modicam coërcitionem; Ebo Rhemenſ. in opuſculo de Miniſtris Rhemenſ. Eccleſ. à Jacob. Sirmundo edito in calce Flodoardi. *Officium Archidiaconi eſt pro neglecta lectione, aut officio gradûs ſui à Diacono uſque ad infimum excommunicare, etiam & juvenculos talibus pro exceſſibus, verberibus arcere.* Nec modò in Clericos Juriſdictionem, ſeu coërcitionem habuit Archidiaconus; verùm etiam in laïcos, ſi fortè in rebus ſacris delinquerent. Hac de cauſa Cæcilianus tum Archidiaconus, poſteà Carthaginenſis Epiſcopus, Lucillam factioſam fœminam, infenſam habuiſſe memoratur, quòd cùm eſſet Archidiaconus, ipſius correptionem non ferret, de eo quòd ante ſacram Communionem, incerti, id eſt, nondùm vindicati Martyris lipſana oſculo libaret; Optat. Milevit. libr. 1. *Hoc apud Carthaginem poſt ordinationem Cæciliani factum eſſe nemo eſt qui neſciat, per Lucillam ſcilicet neſcio quam fœminam factioſam, quæ ante concuſſam perſecutionis turbinibus pacem, dum adhuc in tranquillo eſſet Eccleſia, cùm correptionem Archidiaconi Cæci-*

liani ferre non poſſet, quæ ante ſpiritalem cibum & potum, os neſcio cujus martyris, ſi tamen martyris libare dicebatur, & ſi martyris, ſed necdum vindicati, correpta cum confuſione irata diſceſſit. Quò ſe refert Auguſtin. libr. 1. contra epiſt Parmeniani: *Legant qui volunt quæ narrat Optatus de Lucilla, quam pro Eccleſiæ diſciplinâ Sanctus Cæcilianus adhuc Diaconus læſerat.* In Orientali Eccleſiâ majorem & laxiorem Juriſdictionem habuit Archidiaconus in Diaconos, ita ut eos excommunicandi jus illis eſſet. In Concilio Chalcedonenſi, cùm Ibæ Edeſſeno Epiſcopo inter alia objiceretur, quòd Maram Diaconum excommunicaſſet, factum rejecit in Archidiaconum, ut habetur in geſtis Conc. Chalced. act. 10. Μαρᾶς δὲ κατὰ τὸ ἀληθὲς ἀκοινώνητός ἐστι τῷ ἰδίῳ ἀρχιδιακόνῳ· οὐ δὲ γὰρ ἐμοί ἐστιν ἀκοινώνητος, ἐπειδὴ ὕβρισε πρεσβύτερον διὰ τοῦτο ἀκοινώνητον αὐτὸν ἐποίησεν. *Maras autem ſecundùm veritatem excommunicatus eſt à proprio Archidiacono; non enim à me excommunicatus eſt. Quoniam injuriam fecit Preſbytero, ob hoc eum à communione ſuſpendit.* Si lis verteretur inter Clericum & laïcum apud civilem Judicem, non audiebatur Clericus à Judice, niſi vocato Archidiacono; Conc. Aurelianenſ. IV. can. 20. *Quæcumque cauſatio quoties inter Clericum & ſecularem vertetur, abſque Preſbytero, aut Archidiacono, vel ſi quis eſſe Præpoſitus Eccleſiæ dignoſcitur, Judex publicus audire negotium non præſumat.* Nec in judiciis Eccleſiaſticis quicquam ferè Epiſcopus ſine Archidiacono; Gregor. Turonenſ. libr. 9. cap. 6. *Hæc cernens Epiſcopus* (is erat Ragnemodus Epiſcopus Pariſienſis) *miſit Archidiaconum ſuum dicens: Si Reliquias Sanctorum exhibes, pone eas paululum in baſilicâ, & nobiſcum celebra dies ſanctos. At ille parvipendens quæ ab Archidiacono dicebantur, cœpit Epiſcopum conviciis ac maledictis proſequi. Sacerdos verò intelligens eum eſſe ſeductorem, juſſit eum recludi in cellulam.* Et mox: *Captuſque ab Archidiacono, & catenis vinctus, juſſus eſt cuſtodiri.* In Synodo Sueſſionenſi II. ab Archidiacono in judicium deducti duo Monachi Preſbyteri, quòd Pipinum olim Aquitaniæ Regem è Monaſterio ſancti Medardi Sueſſionenſis, quo in cuſtodiæ causâ detentus erat, abducere conati eſſent, & belli cauſam inſtaurare; Synod. Sueſſionenſ. II. can. 5. *Ejectos juſſu venerabilis Rothadi Sueſſionum Epiſcopi ad Synodi audientiam Archidiaconus deduxit: & partim confeſſi, partim convicti conſpirationis malum perpetraſſe, Canonum ſeveritate depoſiti ſunt, Preſbyteri quippè erant, & ſeparatim in Monaſteria ſui ordinis longè diſtantia relegati, & ut deinceps nemo tale quid committere auderet, niſi qui ſimilia perpeti non timeret.* Nec modò in Clericos Diœceſanos Juriſdictionem habebat Archidiaconus, ſed etiam in Clericos poſitos privatis in Oratoriis, quæ erant in prædiis Potentiorum, quòd cùm domini ægrè ferrent, rem emendari placuit; Conc. Cabillonenſ. can. 14. *De Oratoriis quæ per villas fiunt, nonnulli ex*

fratribus,

fratribus, & Coepiſcopis noſtris, reſidentibus nobis in ſancta Synodo querimoniam detulerunt, quòd Oratoria per villas Potentum jam longo conſtructa tempore, & facultates ibidem collatas, ipſi quorum villæ ſunt, Epiſcopis contradicant; & jam nec ipſos Clericos qui ad ipſa Oratoria deſerviunt, ab Archidiacono coërceri permittant: quod convenit emendari.

Jure communi Archidiaconus non habet ordinariam, id eſt, propriam Juriſdictionem, ſed vicariam, ut Vicarius natus ſeu legitimus Epiſcopi; d. can. perlectis. cap. 1. cap. ad hæc, de offic. Archidiac. quam ob cauſam ab Archidiacono non appellatur Epiſcopus, ſed Metropolitanus; cap. referente, de præbend. nè idem à ſeipſo appellari videatur. Archidiaconus verò habet ordinariam Juriſdictionem ex conſuetudine, vel privilegio. De conſuetudine ſuſpendit, excommunicat, abſolvit Clericos, Eccleſias interdicit; cap. dudum. 2. de elect. cap. dilecto, de offic. Archidiacon. cap. ſignificantibus, de nov. oper. nunciat. cap. ad hæc, de exceſſib. Prælat. cap. licet, de pœn. & de conſuetudine accipiendi ſunt plerique loci, qui Archidiacono tribuunt Juriſdictionem; cap. 1. de eo qui furtiv. Ordin. ſuſcepit; cap. litteras, de reſtit. ſpoliat. maximè in Archidiaconis Angliæ: & hoc jure gloriatur Polydor. Virgil. 4. Rer. Anglicar. quòd ante quatuor & decem annos Archidiaconus Wellenſis factus eſſet, haberetque in ipſa Wellenſi Diœceſi Juriſdictionem *quæ nos interdùm*, inquit, *meliores reddit*. De conſuetudine Archidiaconus Pariſienſis habet ordinariam Juriſdictionem, & ab eo appellatur ad Epiſcopum; d. cap. ſignificantibus. Jo. Gallus. qu. 115. Chopin. de ſacra polit. libr. 1. cap. ult. num. 21. & Archidiaconus quatenus habet ordinariam Juriſdictionem, ſolet habere Officialem inſtar Epiſcopi; d. cap. ſignificantibus. cap. Romanâ. §. 1. de appellat. in 6. cap. Romana, de ſentent. excommunicat. eod. Matth. Paris ad ann. 1225. ex Decretis Archiepiſcopi Cantuarienſis, de concubinis Clericorum: *Item ſi pepererint, non purificentur niſi priùs ſufficientem præſtiterint cautionem Archidiacono, vel ejus Officiali, de ſatisfactione in proximo Capitulo poſt purificationem earum facienda: item Sacerdotes in quorum Parochiis concubinæ talium commorantur, ſi non hoc oſtenderint, Archidiacono vel ejus Officiali, ſuſpendantur.* Et Synodus Londinenſis habita anno 1237. apud eundem Matth. Paris. *Nè Eccleſiarum Prælati, & maximè Archidiaconi & Decani, vel Officiales eorum, vel etiam quicumque alii ad univerſitatem cauſarum, vel aliqua negotia ratione Juriſdictionis Eccleſiaſticæ, vel officii ſpiritualis Eccleſiæ forum contingentia delegati, quin de diſcordiis vel querelis fiat pax vel concordia inter partes, præſumant aliquatenùs impedire.* Et hoc caſu ab Archidiacono non appellatur ad Metropolitanum, omiſſo Epiſcopo; d. cap. Romanâ, de appellat. Ubi Archidiaconus Juriſdictionem exercet vice Epiſcopi, Diœceſim viſitat non ſine mandato Epiſcopi; d. can. perlectis, & Conc. Cabillonenſ. can. 15. can. dictum eſt. 94. diſt. De conſuetudine verò Ar-

chidiaconus habet ſuam Diœceſim, ſuumque Clerum; cap. mandamus, de offic. Archidiac. cap. pen. de major. & obed. cap. ad hoc, de exceſſ. Prælat. Hincmar. dialog. de ſtat. Eccleſ. *Archidiaconatus olim certis terminis diſtributos non dubitaverim.* Eique viſitatio competit, intra fines ſui Archidiaconatûs, & procurationis exactio viſitationis causâ; d. cap. dudum. d. cap. mandamus. cap. auditis, de præſcript. cap. cùm Apoſtolus. cap. procurationes, de cenſib. hoc Epiſcopo impar, quòd non ampliùs quàm ſemel in anno viſitat Eccleſias ſuæ Diœceſis; d. cap. mandamus.

Eodem jure Archidiaconus convocat Synodum intra metas Diœceſis ſuæ; Baldricus Noviomenſ. Epiſcopus, apud Miræum in Codic. Donation. piar. cap. 71. *Porrò ſi Archidiaconus, ſive Decanus in Eccleſia ſupranominatæ villæ Synodum tenuerint.* Et Lotharius III. Imp. in privilegio Eccleſiæ S. Servatii Trajectenſis eodem in Cod. cap. 87. *Et conſuetudo eſt longo uſu in habitum converſa, ut Preſbyter Parochiæ S. Servatii, & Preſbyter Parochiæ S. Mariæ, præſidente Archidiacono, communiter habeant Synodum in Eccleſia Sanctæ Mariæ.* Archidiaconi erat in Synodo Preſbyteros inſtituere, in his quæ pertinent ad Sacramentorum adminiſtrationem; Synod. Londinenſis jam laudata apud Matth. Paris. *Archidiaconi quoque in Decanatuum ſuorum conventibus, Sacerdotes maximè in his ſtudeant erudire, docentes eos qualiter circa Baptiſmum, Pœnitentiam, Euchariſtiam & Matrimonium debeant ſe habere.* Ejuſdem eſt convocare Synodum diœceſanam; Capitular. libr. 5. cap. 9. *Preſbyteris & Clericis ſic ordinavimus, ut Archidiaconus Epiſcopi eos ad Synodum convocet.* Eo nomine Archidiacono debetur Synodus, id eſt, Synodaticum ut Circata ſeu procuratio pro viſitatione, ſaltem pro parte; Innocent. III. libr. 2. epiſt. 73. *Archidiaconibus tertiam partem de Circatis & Synodis.* Et Jo. Sariſber. epiſt. 4. *Præterea dicebat ſe litem injicere ſuper alia Eccleſia ab eodem Richardo, qui tam Epiſcopo quàm Archidiacono Synodalia, & quoſdam reditus Epiſcopales moliebatur auferre.* De conſuetudine etiam Archidiaconus ſuam facit Juriſdictionem & emolumentum ſigilli Epiſcopalis, ſede vacante; Oldrad. conſ. 194. & Chopin. loco ſupr. laudato. & Monaſtic. libr. 2. tit. 3. num. 19. Hodiè Juriſdictio Archidiaconi, per deſuetudinem ferè exolevit, tranſlata ad Vicarium Epiſcopi, & Archidiaconus nudam dignitatem habet ſine Juriſdictione. Nimis incautè Fevret. libr. 4. cap. 3. num. 20. deceptus à Savarone, Archidiaconos numerat inter Antiſtites ſeu Sacerdotes ſecundi ordinis; de Archidiacono accipiens illum locum Sidonii libr. 4. epiſt. 11. de Claudiano fratre Mammerti Viennenſis Epiſcopi.

Antiſtes fuit ordine in ſecundo,
Fratrem faſce levans Epiſcopali.

Locus enim non poteſt intelligi de alio quàm de Archipreſbytero, quia non alii quàm Preſbyteri ſunt ſecundi ordinis poſt Epiſcopum: Diaconi

verò ſunt in tertio gradu ſeu ordine; Optatus libr. 1. *Quid commemorem laïcos qui tunc in Eccleſia nullâ fuerant dignitate ſuffulti; quid miniſtros plurimos, quid Diaconos in tertio, quid Preſbyteros in ſecundo ſacerdotio conſtitutos?* Et ita Joannem per gradus, primùm Lectorem, inde Diaconum, poſteà Archidiaconum, indè jam ſecundi ordinis Sacerdotem, id eſt, Archipreſbyterum, in Epiſcopum Cabillonenſem electum fuiſſe tradit idem Sidon. epiſt. 25. ejuſd. libr.

CAPUT XVIII.

Juriſdictio Archipreſbyteri qui & Decanus. Juriſdictio Præpoſiti.

ARCHIPRESBYTER licet Archidiacono major ordine, unde in his quæ ſunt ordinis priùs nominatur; can. Salvator. 1. qu. 3. dignitate & officio minor eſt, & ſubeſt Juriſdictioni Archidiaconi; can. perlectis. 25. diſt. cap. 1. cap. ad hæc, de offic. Archidiac. Imò de conſuetudine electio Archipreſbyteri pertinet ad Archidiaconum, unà cum Clero & plebe ſua; can. ſi in plebibus. 63. diſt. Arnulph. Lexov. epiſt. 27. ad Alexandr. III. pro P. Pictavienſi Archidiacono. *Idcircò ſi cauſæ ipſius qualitas inquiratur, id juris ſe in quodam Archipreſbyteratu ſuo contendit habere, quod tam ipſi, quàm omnibus aliis Archidiaconis, in omnibus Archipreſbyteratibus ſuis, vetus Eccleſiæ illius conſuetudo confirmat. Porrò ſupervacuâ videtur quæſtione vexari, cùm ſola ſit de ſolâ Archipreſbyteri electione contentio cum Archidiacono facta ad Epiſcopale de conſuetudine referatur arbitrium, eamque poteſt authoritate ſua, niſi fuerit idonea reprobare. Cæterùm ſi eo invito in Archidiaconatu ejus Archipreſbyter fuerit inſtitutus, plurimùm utilitatibus ejus & honori conſtabit eſſe ſubtractum, cùm ei in Archidiaconatu ſuo alius quodammodò Archidiaconus agnoſcatur.* Archipreſbyter eſt Decanus, & ſenior Preſbyterorum, unde Decanus dicitur; Synod. Agath. can. 9. can. in capite. 50. diſt. *Ibi adeſſe debent Decani, id eſt, Archipreſbyteri Parochiarum, & Preſbyteri pœnitentium*, cui congruit can. nullus Epiſcopus & ſeq. 60. diſt. can. nullus omninò. 16. qu. 7. cap. cùm Apoſtolus, de cenſib. cap. 1. & 2. nè Prælat. vices ſuas. Inde & Decania eſt Diœceſis propria Archipreſbyteri; Capitular. Caroli Calui tit. 5. cap. 3. ex Concil. Toloſano: *Statuant Epiſcopi loca convenientia per Decanias, ſicut conſtituti ſunt Archipreſbyteri.* Archipreſbyteri alii ſunt urbani ſeu civitatenſes, alii agreſtes quos rurales Decanos vocant; d. can. nullus. d. cap. 1. & 2. nè Prælat. vic. ſuas. Archipreſbyter ſeu Decanus urbicus eſt, qui conſtitutus eſt in Eccleſia Cathedrali, in pleriſque Eccleſiis is eſt caput Capituli, cap. cùm inter univerſas, de elect. unde appellatione Capituli continetur; cap. poſt electio-

nem, de conceſſ. præbend. Reſcripta Pontificia diriguntur Decano & Capitulo, cap. cùm inter, de conſuetud. cap. 1. de poſtulat. Prælat. is habet primam vocem in Capitulo, cap. auditis, de elect. ejuſdem eſt convocare Capitulum; Marcus. part. deciſ. 1365.

Decanus præeſt Preſbyteris, & ad hoc habet curam animarum, & in eo requiritur ætas 25. annorum, & ut intra annum promoveatur ad Preſbyteratum; can. 1. & ſeq. 61. diſt. cap. cùm in cunctis, de elect. cap. 1. de ætat. & ordin. præficiend. Decanatus eſt dignitas electiva; d. can. ſi in plebibus. 63. diſt. cap. deliberatione, de offic. Legat. in 6. Decanus ſeu Archipreſbyter exercet Juriſdictionem vice Epiſcopi; d. can. nullus. 16. qu. 7. cap. ſignificavit, de converſ. conjugator. etiam de matrimonialibus cauſis quæ ſunt majores cognoſcit, cap. ex litteris, de conſanguinit. & affinitat. cap. fraternitatis, de frigid. & malefic. necnon de incantatoribus & maleficiis; ex Conſtitut. Caroli M. de pace cap. 25. quin imò eò res prolapſa eſt, ut Decani ſeu Archipreſbyteri, vices Epiſcopi & Archidiaconi, id eſt, exercituum Juriſdictionis, ejuſque compendium ſub annuo cenſu conducerent, quod vetitum eſt d. cap. 1. & 2. nè Prælat. vices ſuas. Aliàs & Decanus de conſuetudine habet propriam Juriſdictionem; cap. dilectis, de appellat. Hildebert. Cenomanenſ. epiſt. 68. *Sequenti autem tempore contigit, ut quoſdam Canonicorum, qui ſub virga erant, propter eorum turpia verba, & reprimēdorum enormitates operum, Decanus ex officio Decaniæ, Eccleſiaſtica corrigeret diſciplina.* Joann. Sariſber. Policratic. libr. 1. cap. 16. *Porrò nec Judices Eccleſiaſtici ſequuntur Samxelem, ſed ſicut populus ſic & Sacerdos, quòd ut ab humilioribus liqueat, qui Decani ſunt vel Archidiaconi, niſi illi ut Simon noſter venerabilis Doctor in lege Domini dicere conſueverat, in quorum manibus iniquitates ſunt, dextera eorum repleta eſt muneribus.* Item Archipreſbyter ſeu Decanus habet jus viſitandi Eccleſias tractûs ſui, & procurationem eo nomine exigendi; cap. cùm Apoſtolus, de cenſib. Archipreſbyter enim habet ſuum Clerum, & ſuam Diœceſim, & præeſt Vicariis Preſbyteris, qui per minores titulos diſpoſiti ſunt; cap. ult., de offic. Preſbyter. quod perperam laudatur ex Synodo Ravennæ habitâ, & malim reddi Synodo Ticinenſi celebratæ ſub Carolo Caluo; can. 13. ubi idem. cap. iiſdem verbis exiſtat integrum. In multis Eccleſiis Præpoſitus præeſt Capitulo, & habet Juriſdictionem ordinariam de conſuetudine in Canonicos & alios Clericos, habet duplicem vocem in Capitulo; cap. cùm olim, de re judic. duplicem præbendam, quia habet dignitatem & Canonicatum; cap. litteras, de conceſſ. præbend. Canonici ei jurant obedientiam; cap. cùm in Eccleſiis, de major. & obedient. His juribus gaudere Præpoſitum Toloſanum non tacuit Benedictus in cap. Raynut. in verb. & uxorem in pr. num. 6. eſt dignitas electiva; dudum. 1. de elect. Marc. loc. laudat.

ECCLESIASTICÆ JURISDICTIONIS VINDICIÆ ADVERSUS CAROLI FEVRETI ET ALIORUM TRACTATUS DE ABUSU.

LIBER NONUS.

De Pœnis Canonicis.

CAPUT PRIMUM.

Cur Pœnæ Canonicæ in Clericos mitiores. Sententiæ in Epiſcopos ſine elogio feruntur.

POSTQUAM de Judiciis eccleſiaſticis ſatis fusè & diligenter à nobis actum eſt, jam ordo rerum ſuggerit ut de pœnis canonicis, quæ Clericis imponuntur propter delicta eccleſiaſtica, dicamus; ut Juriſdictionis eccleſiaſticæ, quæ ſine coërcitione nulla & inanis foret, perfecta & abſoluta imago delineetur. Eccleſia habet

pœnas canonicas, præter quas alias non recipit. Cùm à Prætextato Rothomagenſi Epiſcopo pœnas non canonicas poſceret Chilpericus, ſciſſionem veſtium & alias, ſtrenuè & viriliter, ne quid contra Canones fieret interceſſit Gregorius Turonenſis Epiſcopus qui Concilio interfuit; teſtem ipſum habemus lib. 5. cap. 19. *His ita geſtis petiit Rex ut aut tunica ejus ſcinderetur, aut centeſimus octavus Pſalmus, qui maledictiones ſcharioticas continet, ſuper caput ejus recitaretur, aut certè judicium contra eum ſcriberetur, ne ut in perpetuum communicaret; quibus conditionibus ego reſtiti, juxta permiſſum Regis, ut nihil extra Canones gereretur*, &c. Ægidius Remenſis Epiſcopus ob crimen majeſtatis in Synodo Metenſi depoſitus, & Straſburgum exilii cauſâ deportatus, à Guntrano Rege pœna capitis ei remiſſa petente Synodo. Gregor. Turonenſ. lib. 10. cap. 14. *At ille confuſus*, ait, *ad ſententiam dandam ſuper culpabilem ne moremini, nam ego novi me ob crimen majeſtatis reum eſſe mortis:* Et mox: *Hæc Epiſcopi audientes obtentâ vitâ ipſum ab ordine Sacerdotali, latis Canonum ſanctionibus removerunt, qui ſtatim ad Argentoratenſem urbem, quam nunc Strateburgum vocant, deductus exilio condemnatus eſt.* Eccleſia habet pœnas canonicas, quæ mitiores ſunt & incruentæ, magis feriunt animam quàm corpus, magiſque medicamenta ſunt & pharmaca, quam pœnæ & tormenta. Eccleſia maluit ſanguinem ſuffundere, quàm effundere, non indulgens flagitiis Clericorum, abſit ab Eccleſia quæ eſt ſponſa Chriſti tam nefarium conſilium; ſed ut conſulatur pudori Clericorum, ſacri ordinis dignitati; ne Clericorum ignominiâ, Eccleſiæ labes aſpergatur, neve hæretici oblatrantes ſacerdotio injurioſius inſultandi, ex eo occaſionem nanciſcantur. Concil. Carthag. 5. Can. 16. *Rurſus conſtitutum eſt, ut quoties Clericis convictis, vel confeſſis in aliquo crimine, vel propter eorum quorum verecundiæ parcitur, vel propter Eccleſiæ opprobrium, aut inſolentem inſultationem hæreticorum, atque gentilium, ſi fortè cauſæ ſuæ adeſſe voluerint, & innocentiam ſuam aſſerere, intra annum excommunicationis hoc faciant*, &c. Can. Rurſus conſtitutum 11. qu. 3. cui convenit Synod. Carth. Can. 82. apud Balſam. ejuſd. Synod. Can. 85. apud Zonar. & Conc. Afric. 46. Epiſcopis & Clericis inſultabant hæretici & infideles, & de caſu unius omnes damnabant. Auguſt. Epiſt. 137. *Ad quid enim aliud ſedent iſti, & quid aliud captant niſi ut quiſquis Epiſcopus vel Clericus, vel Monachus, vel Sanctimonialis totidem omnes tales eſſe credant, ſed non omnes poſſe manifeſtari.* In pœnarum genere cum Clericis mitiùs agitur; dantur eis induciæ unius anni, ſi fortè accuſentur, ad innocentiam aſſerendam, id eſt purgandam;

in eos tardius proceditur ad ſententiam, ut detur tempus innocentiam vindicandi, & objecta diluendi, ne ſacri ordinis dignitas labefactetur, & ut ſcandalum Eccleſiæ vitetur, & inſultatio hæreticorum; neve Eccleſia quæ Chriſti ſanguine ſemel expurgata & mundata eſt, Clericorum ignominia contaminetur: iiſdem rationibus Clericis pœnitentia publica remittitur, Can. confirmandum 50. diſt. Canon, Presbyter. 82. diſt. Ut & Monachis pœna remittitur religionis favore, Cap. ſignificaſti de homicid. Guillelm. de Novavilla Archiepiſcopus Eboracenſis, & rationalis Angliæ depoſitus, & domum ablegatus à Principe audivit meritas pœnas ei remitti ob reverentiam ordinis & natalium Jo. Froſſard. vol. 3. cap. 79. *Et luy fut dit que pour l'honneur de ſa Maiſon & de ſon Ordre, on l'excuſoit de pluſieurs choſes, qui eſtoient grandement préjudiciables à ſon honneur.* Alia & ratio optima eſt cur pœnis canonicis modus impoſitus ſit, ne dum Prælati ſubditos præter modum caſtigant, debitam ſibi eorum reverentiam ſubtrahant. Synod. Brachar. 3. Can. 7. Can. cum beatus 45. diſt. *Non eſt dignum ut paſſim unuſquiſque Prælatus, honorabiliora membra ſua, prout voluerit, & ei placuerit verberibus ſubjiciat, & dolori, ne dum incautè ſubdita percutit membra, ipſe quoque debitam ſibi ſubditorum reverentiam ſubtrahat.* Et plerumque mitiores pœnæ plus proſunt quàm duriores, propter pudorem quem peccanti injiciunt. Gregor. lib. 8. epiſt. 26. Indict. 3. ad Clementinam Patriciam. *Exceſſus gloriæ veſtræ bonitas ſuperet, & magis ſalubriter ignoſcendo devotum faciat, quem poteſt perſiſtens facere aſperitas indevotum; relinquatur illi unde verecundiam habeat, & non ſervetur quod doleat; nam plerumque plus virium habet diſcreta in coërcitione remiſſio, quàm in exequenda ultione diſtrictio, adeo ut nonnumquam hæc fideliorem atque ſubjectum, illa verò obſtinatum faciat & æmulum.*

Pœnarum Canonicarum modus talis eſt: pœnam debet præcedere monitio, correptio, increpatio, ſi iſta non proſint, gradatim ſequi debet excommunicatio, degradatio ſic temperanda eſt Præpoſitorum patientia, ut non foveatur iniquitas, nec diſſolvatur diſciplina. Aug. de verb. Apoſt. Ser. 24. *Sanè ſi judex es, ſi judicandi poteſtatem accepiſti Eccleſiaſtica regula, ſi apud te accuſatur, ſi innumeris documentis teſtibuſque convincitur, coerce, corripe, excommunica, degrada, ſic vigilet tolerantia, ut non dormiat diſciplina.* Can. Fortè 23. qu. 4. & idem lib. contra Donatiſt. poſt col. *Sic enim & diſciplina ſervat patientiam, & patientia temperat diſciplinam, & utrumque refertur ad charitatem, ne fortè aut indiſciplinata patientia foveat iniquitatem, aut impatiens diſciplina diſſipet unitatem.* Mitius agi-

tur cum Clericis propter reverentiam Sacerdotii : Hinc cùm Aaron & Maria, uno & eodem ſcelere Moyſi maledixiſſent, Maria ſola lepra percuſſa maledicti pœnas luit ; Aaroni verò impunè fuit, quia Sacerdotis primordium erat, Sacerdotii initiis ignominiæ labem Deus inurere noluit, ne finis quoque probroſus exiſteret, ut eleganter ait Iſidor. Peluſiot. lib. 3. epiſt. 152. Laurentium Presbyterum reum effoſſi ſepulchri, theſauri rapiendi cauſâ, non aliâ pœnâ, quàm pecuniæ reſtitutione multavit Theodoricus Rex propter Sacerdotii dignitatem, apud Caſſiodor. lib. 4. Var. epiſt. 18. *Laurentium Presbyterum effoſſis cineribus funeſtas divitias, inter hominum cadavera perſcrutatum, concuſſionemque mortuis intuliſſe, quem oportet viventibus quietem prædicare, hominis ambitum eo tantum fine concludas, ne poſſit ſupprimere, quod eum non licuit invenire; ſcelus enim quod nos pro Sacerdotali honore relinquimus impunitum, majori pondere non credimus vindicandum.* Ob cæſos & vulneratos Scholares Pariſienſes, ædium ſuarum excidio multatus Carolus Sabaudus remiſsâ ei multa ſeu emendâ honorariâ, quod eſſet Clericus ſolutus. Juvenal. de Urſin. ad ann. 1404. *Et les parties oüies où fut Savoiſi en perſonne, s'enſuivit l'Areſt, c'eſt à ſçavoir que Savoiſi fut condamné à aſſeoir cent livres de rente amortie, & à bailler deux mille francs, & que ſon Hoſtel ſeroit abatu, & ne fut point condamné à faire amende honorable, car il eſtoit Clerc non marié, mais trois de ſes gens le furent.* Et hæc à multis ſæculis materia litium & querelarum Laïcorum adverſus Eccleſiam, in delictis mitius agi cum Clericis, & ex impunitate, vel levitate pœnæ exurgere licentiam peccandi. Verùm non ita depravatus eſt ordo Clericorum, quin mitiores pœnæ, non minùs eis proſint exemplo ad emendationem, quàm graviores Laïcis : Clericos ſi fortè labi contingat, pudore magis quàm pœna coerceri experimentis quotidiè diſcimus, & pœnitentiæ meritis fœlicius reſtitui, quàm pœnæ cruciatu. Nec impuniti dicendi ſunt Clerici, quod Eccleſia in eos non ſæviat ad necem, ſatis punitur qui ſe judice punitur, quive ſalutarem pœnitentiam lubens ſuſcipit. Pulcherrimum vindictæ genus pœnitentia : *Quæ eſt dolentis vindicta, puniens in ſe quod dolet commiſiſſe.* Auguſtin. de vera & falſ. pœnitent. cap. 6. In judiciis Eccleſiaſticis nequaquam impunitas auctoratur, ſed ſublimius pœnitentiæ ſolium erigitur, in quo judex ſedet Deus in perſonâ Vicarii, ex quo non mortem, ſed vitam & ſalutem pronunciat. Lex Moſis ſtylo ferreo & ſanguine exarata, lex gratiæ ſtylo manſuetudinis ; ex lege Moſis adultera lapidatur; adulteræ Chriſtus dixit : *Vade & noli amplius*

peccare. Hæc eſt lex Eccleſiæ, quæ ſolis pœnis canonicis contenta, lachrymis, vigiliis, jejuniis, tunſione pectorum, ferrum & ſanguinem Chriſto cœleſtes animos afflante perhorreſcit: nec ſibi & Clericis ſolis parcit Eccleſia; quantum Eccleſia deteſtatur hæreticos, nihilominus in eos non iraſcitur ad necem. Auguſtin. lib. 3. contra Creſcon. cap. 50. *Nullis tamen bonis in Catholica hoc placet, ſi uſque ad mortem in quemquam licet hæreticum ſæviatur.* Quandoque etiam Eccleſia gladium ſpiritualem ſuſpendit, ubi eſt periculum ſchiſmatis. Idem lib. 3. contra Parmenianum: *Cùm quiſque fratrum, id eſt Chriſtianorum intus in Eccleſiæ ſocietate conſtitutorum, in aliquo tali peccato fuerit deprehenſus, ut anathemate dignus habeatur, fiat hoc ubi periculum ſchiſmatis nullum eſt.* Can. Cùm quiſque 23. qu. 4. Dices-ne Eccleſiam remiſſius agere diſciplinæ vitio? imò potius velim credas hæc fieri, Spiritus quo regitur numine, ut homines quos Deus vult ſuæ ſalutis eſſe artifices, meritis & beneficiis magis provocentur ad ſalutem, quàm pœnis, uti meritis magis liberi ad paterna obſequia provocandi, quàm pœnis adſtrigendi, juxta Papiniani reſponſum in L. ſi quando §. 1. C. de inoffic. teſtament. Nec invidioſum Clericos mitius puniri; etiam inter ipſos Laïcos, Decuriones tormentis & plebeiorum pœnis non afficiuntur, L. Omnes judices. C. de Decurionib. L. 80. C. Th. eod. tit. Auguſtin. lib. 3. contr. Creſcon. cap. 70. *Denique cùm Maximus Ingentium Decurionem Riquenſium civitatis Epiſtolam Cæciliani ex duumviris falſaſſe contenderet, eundem ipſum Ingentium ſuſpenſum actis quæ ſuberant pervidimus, & ideo minime tortum, quod ſe Decurionem Riquenſium civitatis eſſe aſſeveraverit.* Quod idem repetit epiſt. 68. Idem juris in militibus placuiſſe ſcimus ex L. Milites, C. de Quæſtionibus: eadem prærogativâ meritò gaudere debent Clerici, quos ſacra militia, & Sacerdotii dignitas æquat aut verius anteponit militibus, & majobus Magiſtratibus. Ambroſ. ad Virgines. *Habemus enim nos Sacerdotes, noſtram nobilitatem præfecturis & conſulatibus præferendam, habemus, inquam, fidei dignitatem quæ perire non norunt.* Pœnis Canonicis modus impoſitus eſt ut parceretur pudori Clericorum, & dignitati ſacri ordinis: Eandem ob cauſam moris fuit ut ſententia depoſitionis lata in Epiſcopos dictaretur ſine elogio, ſine causâ. In Concilio Antiocheno depoſitus eſt Euſtathius Antiochenus Epiſcopus, ſed cauſa depoſitionis quæ fuerit, ſilentio prætermiſſum, ut fieri ſolet in Judiciis Eccleſiaſticis. Socrat. lib. 1. cap. 18. *ὡς μὲν οὖν τινες φασὶ δι᾽ ἄλλας οὐκ ἀγαθὰς αἰτίας φανερῶς γὰρ οὐκ εἰρήκασι; τοῦτο δὲ ἐπὶ πάντων εἰώθασι τῶν καθαιρουμένων ποιεῖν οἱ Ἐπίσκοποι, κατηγο-*

ρϑ͂ντες μὲν καὶ ἀσεβῆ λέγοντες, τὰς δὲ αἰτίας τῆς ἀσεβείας ὐ λέγουσιν: *Verum quidam prædicant alias cauſas parum honeſtas ejus abdicationis extitiſſe, non tamen eas palam percenſent, eſt enim hoc Epiſcopis in more poſitum, ut eos qui abdicantur accuſent, impios pronuncient, cauſas tamen impietatis minime adjungant.* Eodem ſtudio tuendæ verecundiæ Pontificii Tertio Concilio diſcuſſa eſt cauſa Symmachi, ita reverenter, ut ſub nube lateat genus criminis quo impetebatur: verborum ſchemate rem velavit Ennodius ejus defenſor in Apologetic. pro Synodo. *Symmachi quos vocatis exceſſus, ſi ſunt illa quæ & vos expectatione ſuſtineo, nefas eſt peccantem patientiam judicis non amare.*

CAPUT II.

Eccleſia neſcit judicium ſanguinis: interceſſiones Eccleſiaſticæ.

ECCLESIA Chriſti lege & exemplo imbuta à ſe omnino repulit judicium ſanguinis, contenta depoſitione, excommunicatione & aliis canonicis pœnis. Conc. Toletan. 11. Can. 6. *His à quibus Domini Sacramenta tractanda ſunt judicium ſanguis agitare non licet:* Et in hoc diſtant Epiſcopi à Magiſtratibus: Præſes gladium & cingulum geſtat, quæ ſunt ſymbola juris gladii & imperii, Sacerdos incruentum imperium gerit. Gregor. Nazianzen. epiſt. 46. ἄρχων βονθὸς ἀρετῆς, καὶ ἀνταγωνιστὴς κακίας, κἂν τὴν ἀναίμακτον ἀρχὴν ἄρχῃ, καθάπερ ἡμεῖς κἂν τὴν μετὰ ξίφους, καὶ τελαμῶνος. *Præſes virtutis adjutor, & adverſarius vitii ſive incruentum imperium gerat, ut nos, ſive cum gladio & cingulo:* Hinc Epiſcopos expertes poteſtatis puniendi facinoroſos profitetur Ioan. Chryſoſtom. de Sacerdotio. lib. 2. cap. 29. οὔτε γὰρ ἡμῖν ἐξουσία τοσαύτα παρὰ τῶν νόμων δέδοται, πρὸς τὸ κολύειν τοὺς ἁμαρτάνοντας; *Neque enim talis nobis poteſtas à lege data eſt, ad coercendos delinquentes.* Andream Tarentinum Epiſcopum à celebratione Miſſarum per duos menſes ſuſpendit Gregorius I. quod mulierem de matriculis, id eſt quæ alebatur in matricula Eccleſiæ, gravius fuſtibus cædi juſſiſſet. Auctorem ipſum habemus lib. 2. epiſt. 44. Joann. C.P. Epiſcopo acriter ſuccenſuit idem Pontifex ob Monachum Presbyterum in Eccleſia fuſtibus cæſum, ut ſcribit ipſe lib. 2. epiſt. 52. Apud Mauricium Auguſtum accuſatus idem Ponti-

ſex quod Malchum Epiſcopum ſacri patrimonii proviſorem cuſtodiâ detinuiſſet, ad ultimum uſque vitæ ſpiritum, enixè ſeſe defendit lib. 7. epiſt. 1. *Si in morte Longobardorum*, inquit, *me miſcere voluiſſem, hodie Longobardorum gens, nec Regem, nec Duces, nec Comites haberet, atque in ſumma confuſione eſſet diviſa; ſed quia Deum timeo, in mortem cujuſlibet hominis me miſcere formido.* Can. ſi in morte 23. qu. 8. Eccleſia alienum ſanguinem neſcit, quæ pro Chriſto proprium ſanguinem fundit, & judicium ſanguinis reliquit cinctis judicibus, id eſt magiſtratibus qui jus cinguli habent. Ivo Carnotenſ. epiſt. 249. *Quomodo enim Eccleſia judicare debet, fundendum ſanguinem alienum, quæ à primo ortu ſuo, juſſa eſt fundere ſanguinem proprium? faciant hæc cincti judices, qui ad malorum vindictam gladium materialem portant, non qui contra nequitias ſpirituales gladio ſpiritus pugnant.* Et quidem ita alienum eſt à Sacerdotibus judicium ſanguinis, ut capite plexos more Laïcorum plecti ſcripſerit Athanaſ. epiſt. ad Solitar. vit. agentes, ubi ait Euſebianos apud Conſtantium effeciſſe ut Adriapolitani, quod ſecum communicare nollent, è loco fabricæ cognomine, δηλῶ λαϊκῶν ἀποτμηθῶσι τὰς κέφαλας, *more Laïcorum capitibus truncarentur.* Et ſi quando Epiſcopis juriſdictio criminalis demandatur à Principe, ita eâ defungi debent, ut ſi caſus atrocior requirat judicium ſanguinis, debeant abſtinere, remque relinquere Regiæ poteſtati. Can. Sæpe 23. qu. 8. cap. 9. ne Cleric. vel Monach. cap. 1. de poſtuland. cap. In Archiepiſcopatu. de Raptorib. Hoc moderamine uſum quendam Presbyterum qui juriſdictioni præerat nomine Comitis Flandrenſis, ut convictos vel confeſſos traderet Communiæ Ambianenſi, quæ habebat penes ſe judicium ſanguinis. Steph. Tornacenſ. epiſt. 132. *Juriſdictionem civilem uſque ad rigorem, quam imperium mixtum quidam appellant, ſub poteſtate Comitis Flandrenſis Procuratorio nomine diu exercuit, ubi ex officio qualitercumque ſuſcepto tenebatur & innocentes abſolvere, & noxios condemnare; neminem tamen ut ipſe confitetur, ad effuſionem ſanguinis ore proprio condemnavit, ſed confeſſos, aut convictos de crimine, Communiæ Ambianenſi ad quam judicium ſanguinis ſpectat, ſecundùm quod meruiſſet reus judicandos expoſuit & plectendos.* Denique Eccleſia ita odit ſanguinem, ut non pateat homicidis. Ad Terram promiſſam, quæ eſt typus Eccleſiæ non pervenit Moſes quod Ægyptium necaſſet, licèt verbo ſolo, λόγῳ μόνῳ, ut ait Clemens Alexadrin. lib. 1. Stromat. Eadem religione Eccleſia impatiens ſanguinis, intercedebat pro vinctis ne ultimo afficerentur ſupplicio. Pro Antiochenis interceſſit fœliciter Flavianus An-

tiochenus Epiſcopus apud Theodoſium nimis iratum ob dejectam Placillæ Auguſtæ ſtatuam. Sozomen. lib. 7. cap. 23. Nicephor. lib. 12. cap. 43. qua de legatione Chryſoſtom. Homil. 6. ad populum Antiochenum: *δικασταὶ φοβοῦσιν οὐκοῦν ἱερεῖς παρακαλείτωσαν, ἄρχοντες ἀπειλοῦσιν, οὐκ οὖν ἡ ἐκκλησία παραμυθείσθω*, *Judices terrent, inde Sacerdotes conſolentur; magiſtratus minantur, ideo Eccleſia confirmet.* Pro Valentino apud Nemeſium Præſidem Cappadociæ interceſſit Gregorius Naziazen. epiſt. 183. pro Ruſtico apud Auſonium Correctorem Iſidorus Peluſiot. lib. 5. epiſt. 212. & hujuſmodi interceſſionum officium commendat Ambroſ. in Pſalm. 118. Serm. 8. *Eripe eum qui ducitur ad mortem, hoc eſt, eripe eum interceſſione, eripe gratiâ, tu Sacerdos, aut tu Imperator eripe ſubſcriptione indulgentiæ, & ſolviſti peccata tua, exuiſti te è vinculis.* Et Chryſoſtom. in Matth. Hom. 46. Ἐνταῦθα μὲν γὰρ δυνατὸν, καὶ προσελθεῖν, καὶ δεηθῆναι τοῦ Βασιλέως, καὶ λῦσαι τὸν καταδικασθέντα. *Nam hic quidem accedere nonnumquam ad Principes, atque rogare pro condemnatis poſſumus*; Memorantur & interceſſiones Eccleſiæ pro Hæreticis, ne in eos ſæviretur ad necem. Auguſt. Epiſt. 127. ad Donatum Proconſulem Africæ pro Donatiſtis. *Quæſumus igitur, ut cùm Eccleſiæ cauſas audis, quamlibet nefariis injuriis appetitam, vel afflictam eſſe cognoveris, poteſtatem occidendi te habere obliviſcaris, & petitionem noſtram non obliviſcaris.* Et idem epiſt. 159. ad Marcellinum Comitem pro iiſdem, *Unde mihi ſollicitudo maxima incuſſa eſt, ne fortè ſublimitas tua cenſeat eos, tantâ legum ſeveritate plectendos, ut qualia fecerunt, talia patiantur; ideoque his litteris obteſtor fidem tuam, quam habes in Chriſto, per ipſius Domini noſtri miſericordiam, ut ne hoc facias, nec omnino fieri permittas.* Interceſſiones Eccleſiæ & obiter pro confugientibus ad Eccleſiam, idem epiſt. 10. in appendic. *Faventium benè novit ſanctitas tua, qui Paralianenſis ſaltus conductor fuit; is cùm ab ejuſdem poſſeſſionis Domino neſcio quid ſibi metueret, ad Hipponenſem confugit Eccleſiam, & ibi erat, ut confugientes ſolent, expectans, quomodo per interceſſionem noſtram ſua negotia terminaret.* Et idem in Joannem Homil. 25. *Alius negotium habet, quærit interceſſionem Clericorum; alius premitur à potentiore, fugit ad Eccleſiam; alius pro ſe vult interveniri apud eum, apud quem parum valet, ille ſic, impletur quotidie talibus Eccleſia.* Imperatoribus bene acceptæ fuere interceſſiones Eccleſiæ. Antiochenis pepercit Theodoſius precibus Flaviani victus: his qui conficiendi naves artem barbaris tradidere, Honorius intercedente Aſclepiade Cherſonneſti Epiſcopo. Lib. ult. C. Th. de pœn. Denique quàm frequentes & quotidianæ fuerint interceſſiones

nes Eccleſiæ in cauſis privatorum teſtatur Auguſtin. in Collat. 3. Carthaginenſ. cap. 161. *Notum eſt omnibus multas cauſas habere Eccleſiam, & ſuam, & privatarum perſonarum ſibimet commiſſarum, & poteſt fieri ut ad Epiſcoporum interceſſionem multa pertineant; ſecreta nobis committuntur negotiorum, & cauſarum alienarum, in quibus noſtra interventio ſæpè poſtulatur, propter quæ auxilium ab Eccleſia poſcitur.*

CAPUT III.

Judex Eccleſiaſticus habet modicam coërcitionem.

SACER juridicus Chriſti juſtitiæ æmulus neſcit ſanguinem: modicam tamen habet coërcitionem, quæ non perveniat ad ſanguinis effuſionem; quia juriſdictio nulla & inanis eſt, abſque aliqua coërcitione, Conc. Eliberit. Can. 9. *Decrevit ſancta Synodus, ut Epiſcopi, ac miniſtri Epiſcoporum pro criminibus colonos flagellare cum virgis poteſtatem habeant.* Idolorum cultores & ſortilegos, ſi ſervi ſint, verberibus & cruciatibus; ſi verò ſint liberi incluſione dignâ, id eſt, cuſtodiâ diutinâ multandi, ex Gregorio I. in Can. contra idolorum 26. quæſt. 5. Modica coërcitio permittitur Epiſcopis, ut parentibus & magiſtris diſciplinæ causâ. Aug. epiſt. 159. ad Marcellinum Comitem, quæ refertur in can. Circumcelliones 23. qu. 4. *Noli perdere paternam diligentiam quam in ipſa inquiſitione ſervaſti, quando tantorum ſcelerum confeſſionem non extendente equuleo, non ſulcantibus ungulis, non urentibus flammis, ſed virgarum verberibus eruiſti, qui modus coërcitionis & à magiſtris artium liberalium, & ab ipſis parentibus, & ſæpè etiam in judiciis ſolet ab Epiſcopis adhiberi.* Et idem in Pſalm. 122. *Nam quis dubitet nuperrimè, ſicuti audivimus à fratribus, qui interfuerunt Coëpiſcopis noſtris, damnatum illum Boëticum inimicum contra Dominum latrantem, dignè flagellatum fuiſſe.* Chariſius Lector, cùm ſæpiùs monitus à pravis non reſipiſceret, flagris verberari paternâ & Eccleſiaſticâ cenſurâ juſſit Gennadius P. C. de quo Joan. Moſchus in Liminar. cap. 145. καὶ ἐπαίδευσεν αὐτὸν πατρικῶς καὶ Ἐκκλησιαστικῶς, *& juſſit illum flagellari paternâ & Eccleſiaſticâ cenſurâ.* Et ut hoc loco intelligas quænam ſit vis & poteſtas gladii ſpiritualis, id eſt juriſdictionis Eccleſiaſticæ, cùm Chariſius incorrigibilis eſſet, Gennadius per Aprocriſiarium oravit S. Eleutherium mar-

tyrem, cujus in oratorio hic Lector erat, ut aut eum emendaret, aut excideret, non irritâ Legatione; craſtinâ enim die ille mortuus inventus eſt, ut addit idem Moſchus, & Nicephor. lib. 15. cap. 13. Coërcitioni canonicæ hunc modum adhibuit Cæſarius Arelatenſis Epiſcopus, ut non ultrà 39. ictus flagellatio excederet, & ſi iteraretur poſt paucos dies, paucis repeteretur. Cyprianus in vita Cæſarii apud Surium, tom. 4. 27. Auguſt. *Solebat verò ſanctus peraccuratè obſervare, ut nemo ex illis qui ipſi parebant, ſive ſervi illi eſſent, ſive ingenui, ſi pro culpa ſua flagellandi eſſent, amplius 39. ictibus ferirentur; ſi quis verò in gravi culpa deprehenſus eſſet, permittebat quidem ut poſt dies paucos iterùm vapularet.. conteſtabatúrque Eccleſiæ Præfectos, ut ſi quis juberet quempiam diutiùs flagellari, & ex verbere illi mortem afferrent, ut is homicidii reum ſe ſciret.* Ob hæreſim flagellis damnatus Boëtius ſententiâ Epiſcoporum, ut ſuprà dictum eſt ex Auguſt. in Pſalm. 122. *Nam quis dubitet nuperrimè, ſicuti audivimus à fratribus qui interfuerunt Coëpiſcopis noſtris, damnatum illum Boëticum inimicum contrà Dominum latrantem, dignè flagellatum fuiſſe.*

CAPUT IV.

An Judex Eccleſiaſticus poſſit reos ſubjicere quæſtioni. Ne Clerici reorum neci interſint. Atrium ſauciolum quid ſit.

QUIA Judex Pontificius habet juriſdictionem civilem & criminalem in Clericos, ſciendum eſt an idem gravioribus in flagitiis reos poſſit quæſtioni ſubdere. Ratio dubitandi fuit, quod per quæſtionem debilitantur membra, & periculum eſt ne Judex qui quæſtionem irrogat, irregularitatem incurrat. Immò & cùm Clerici gaudeant privilegio militum, & ſacra militia adæquetur armatæ, non debent carere privilegio militum & Decurionum, qui torqueri non debent. L. Milites. C. de Quæſt. L. Omnes Judices. C. de Decur. Et in hanc ſententiam quæſtionem eſſe cenſuram Curiæ non Eccleſiæ ſatis eleganter ait Hildebert. Cenomanenſ. Epiſt. 30. *Reos tormentis afficere, vel ſuppliciis extorquere confeſſionem cenſura Curiæ eſt, non Eccleſiæ diſciplina.* Et idem ſenſiſſe videtur Auguſtin. epiſt. 159. cùm Marcellinum comitem commendat, quod à Donatiſtis confeſſionem ſcelerum, non ex-

tento equuleo, non ferro, & flammis, ſed virgis eruiſſet, quo dumtaxat coërcitionis genere Eccleſia uteretur. Tamen jure Pontificio Judex Eccleſiaſticus poteſt reos in gravioribus delictis ſubdere quæſtioni. Cap. Gravis, de depoſit. & hoc de conſuetudine ſervatur. Jo. Gall. quæſt. 234. Boër. deciſ. 163. Bernard. Diaz. in Prax. Criminal. cap. 117. Chopin. de S. Polit. lib. 2. tit. 3. num. 11. Non unâ ratione; prior eſt, quia munus Judicis eſt neceſſarium, & Eccleſiæ maximè intereſt ne crimina impunita maneant; altera eſt quod ceſſat periculum irregularitatis: conceſſa enim Juriſdictione, conceſſa videntur ea omnia, ſine quibus juriſdictio explicari nequit. L. 2. ff. de juriſdict. Et conſequenter jus quærendi veritatem per tormenta & alias probationes. Necnon quæſtio ſeu tortura non eſt pœna quæ excedat modum juriſdictionis Eccleſiaſticæ, ſed genus probationis, & veritatis per tormenta exquirendæ ratio. Tertull. Apologetic. cap. 2. *Civilis, non tyrannica dominatio veſtra eſt; apud tyrannos enim tormenta etiam pro pœna adhibentur, apud nos ſoli quæſtioni temperatur.* Item in Gallia etiam Clerici & Nobiles torquentur, quia reatus tollit dignitatem. L. 2. C. de dignitat. lib. 12. Joan. Chryſoſt. Homil. 13. ad Antiochen. Ἔνθα γὰρ ἂν ἡ καθοσίωσις, ἀξίωμα οὐδὲν ὠφελεῖ: *Ubi enim capitis devotio, dignitas nihil prodeſt.* Certè Judex Eccleſiaſticus non poteſt uti novo genere quæſtionis citrà abuſum. Papon. lib. 19. tit. de appellat. velut ab abuſu. Maynard. lib. 8. cap. 44. Etiam nova & inſolita pœnarum genera Gallis pridem exoſa. Maſſilienſes ad pœnam damnatorum non alio uſi ſunt gladio, quàm rubigine, & vetuſtate exeſo, ne judici exquiſito pœnæ invento ſæviendi locus daretur. Valer. Maxim. lib. 2. *Cæterùm à condita urbe gladius eſt ibi, quo noxii jugulantur, rubigine quidem exeſus, & vix ſufficiens miniſterio; ſed Judex minimis quoque rebus omnia antiquæ conſuetudinis momenta ſervanda.* Judici Eccleſiaſtico reos licet dare quæſtioni; tamen Preſbyteris & aliis Clericis non licet ſtare ad trepalium, ſeu locum ſupplicii ubi rei torquentur, vel ſupplicio afficiuntur. Synod. Matiſcon. 2. Can. 18. *Deffinimus ut ad locum examinationis reorum, nullus Clericorum accedat, neque interſit Atrio ſauciolo, ubi pro reatus ſui qualitate quiſpiam interficiendus eſt.* Et Synod. Antiſſiodor. Can. 33. *Non licet Presbytero, nec Diacono ad trepalium, ubi rei torquentur, ſtare.* Atrium ſauciolum dicitur hic locus ubi rei capite, vel membris plectuntur; aliis atrium ſauciatum, ut in vita Cypriani Carthag. Epiſcopi & Martyris. *Idem Valerius Maximus Proconſul eadem die Cyprianum ſibi offerri præcepit, in*

atrio ſauciato ſedenti. Idem locus trepalium, quòd ibi erigeretur patibulum tribus palis ſuſpenſum, quaſi trepalium, ut ſellula tripetia.

CAPUT V.

Epiſcopi habent mulctæ dictionem. Bannus Epiſcopalis. Eodem jure uſi veteres Pontifices.

JUDEX Eccleſiaſticus non habet jus mulctam pecuniariam dicendi. Cap. Licet, de pœn. Cap. Irrefragabili. §. ult. de Offic. ordinar. ſed per ſecularem poteſtatem debet cavere pœnam pecuniariam blaſphemis irrogari. Cap. Statuimus. de maledic. Verumtamen de conſuetudine judex Eccleſiaſticus poteſt indicere multam pecuniariam. Cap. referente. de delictis prætor. Synod. Carthag. Can. 65. apud Balſamon. & ſolvens decimas extra baptiſmalem Eccleſiam Bannum Epiſcopalem componit, Can. Statuimus 16. qu. 1. Bannus Epiſcopalis eſt mulcta ſexaginta ſolidorum, ut rectè adnotat gloſſ. in d. Cap. Statuimus. Valtramus Naumburgenſ. de inveſtitur. Epiſcopor. *Sequitur autem conſecratio, ut Bannus Epiſcopalis, Banno regali conveniens in communem ſalutem operetur.* Et multa olim addicebatur Eccleſiæ, vel Epiſcopo. Joannes VIII. in Can. Quiſquis 17. qu. 4. *Quiſquis inventus fuerit reus ſacrilegii, Epiſcopis, vel Abbatibus, ſive perſonis ad quas querimonia ſacrilegii juſtè pertinuerit triginta libras examinati argenti puriſſimi componat.* Hujus juris inſigne argumentum eſt, quòd pœna pro interfecto Presbytero, quæ Wirgeldus ſeu compoſitio dicitur, pro parte ſolvitur Eccleſiæ cui Presbyter præfuit, & pro parte Epiſcopo in eleemoſynas illius, quia nullus Presbyteri hæres proximior videtur, quàm ille qui ipſum Domino ſociavit, id eſt ordinavit. Conc. Tribur. Can. 5. Can. Omnes 17. qu. 4. Capitul. lib. 4. cap. 5. Hodie Epiſcopus non prohibetur pœnam pecuniariam judicare; ſed non poteſt eam convertere in uſus ſuos, imò expreſſim debet addicere in eleemoſynas vel alios uſus pios. Conc. Trident. Seſſ. 25. de Reformat. cap. 3. & 15. Covarruv. Var. libr. 2. cap. 9. num. 8. Bacquet, *Des Droits de Juſtice.* cap. 7. num. 26. In cauſis Eccleſiaſticis mulcta non cedit fiſco, ſed eroganda eſt in pauperes. L. 18. C. Th. quor. appellat. non recip. Cap. Quia plerique, de immunitat. Eccleſ.

Variæ ſunt pœnæ Eccleſiaſticæ pro modo delictorum, quas inter cenſentur mulctę pecuniarię erogandæ in pauperes. Auctor. Conſt. Apoſtolicar. lib. 2. cap. 48. *καὶ τοὺς μὲν ὑποβαλεῖς μόναις ἀπειλαῖς, τοὺς δὲ πενήτων χορηγίαις; Et alios quidem ſubjicies ſolis minis, alios eleemoſynis in pauperes.* Ex Conſtitutione Athalarici, ſi quis Presbyterum vel Clericum Eccleſiæ Romanæ convenerit apud alium quam Romanum Pontificem, mulctatur decem libris auri, quæ per Palatinos ſacrarum largitionum protinùs exactæ, per manus memorati Antiſtitis pauperibus erogentur. Caſſiodor. lib. 8. Var. cap. 24. Mulcta quæ imponitur ab Epiſcopo, venit eroganda in pauperes, quia Eccleſia fiſcum habet propter eleemoſynas. Auguſtin in Pſalm. 146. de eleemoſyna in pauperes. *Sordet eleemoſyna in manu tua, quouſque invenias juſtum cui des, quod cuique placet pro neceſſitate rei familiaris ſuæ tanquam debitum quaſi fiſco reddendum; ſi non habet rempublicam ſuam Chriſtus, non habet fiſcum ſuum, &c.* Solebant Epiſcopi & Comites pro delictis Wadios id eſt pignora capere, & pecuniam inter ſe dividere; quod vetuit Synodus Cabillonenſis 2. Can. 18. *Dictum eſt nobis, quod in quibuſdam locis Epiſcopi & Comites ab inceſtuoſis, & ab his qui decimas non dant Vvadios accipiant, & à Presbyteris pro quibuſdam negligentiis, & inter ſe pecuniam dividant, quod penitus abolendum decrevimus, &c.* Igitur Epiſcopus poteſt indicere mulctam pecuniariam Clericis, ita ut eam non convertat in uſus proprios, vel Eccleſiæ ſuæ, ſed in eleemoſynas vel alios uſus pios. Nec invidioſum Epiſcopos habere jus mulctæ dicendæ; nam & Gentiles urbis Romæ Pontifices eodem jure uſi ſunt in minores ſacrificulos, puta Flamines & alios. Livius libr. 37. *Certamen inter P. Licinium Pontificem maximum fuit & Quintum Fabium Prætorem Flaminem Quirinalem, imperia inhibita ultrò citroque, & pignora capta & mulctæ dictæ, & Tribuni appellati & provocatum ad populum eſt; religio poſtremum vicit, ut dicto audiens eſſet Flamen Pontifici, & mulctæ ex juſſu populi remiſſæ.* Et idem lib. 40. *De Rege ſacrificio ſufficiendo in locum C. Cornelii Dolabellæ contentio inter G. Servilium Pontificem Maximum fuit, & L. Cornelium Dolabellam Duumvirum, navalem, quem ut inauguraret Pontifex magiſtratu ſeſe abdicare jubebat, recuſante quod ſibi faceret ob eam rem multa Duumviro dicta à Pontifice.* Et M. Tull. Philippic. II. *Craſſus Conſul & Pontifex maximus Flacco Collegæ Flamini Martiali mulctam dixit, ſi à ſacris diſceſſiſſet; quam mulctam populus remiſit, Pontifici tamen Flaminem parere juſſit.* Et inter prophanos, etiam minores magiſtratus, veluti municipales habent pignorum capionem. L. Quem-

admodum §. Magiſtratus. ff. ad. L. Aquil. l. 3. §. 1. de reb. eor. qui ſub tutel. vel cur. ſunt. l. 4. §. an tamen. ff. de dam. infect. habent etiam mulctæ dictionem, quia publicè judicium exercent, quod genus magiſtratuum mulctæ dictionem habet, L. 2. §. ult. ff. de Judic.

CAPUT VI.

De Majoribus Pœnis Canonicis ; & primùm de Suſpenſione.

MAJORES Pœnæ Canonicæ ſunt Suſpenſio, Depoſitio, Excommunicatio, Interdictum; Cap. quærenti de V. S. quarum duæ priores ſpectant Clericos tantùm, duæ poſteriores Clericos & Laïcos ſimul. De ſuſpenſione quæ eſt levior cæteris primùm dicemus, ut ad graviores recto gradu tranſeamus. Suſpenſio eſt Cenſura eccleſiaſtica per quam Presbyter vel Clericus abſtinetur ab officio & ordine, vel beneficio, vel à juriſdictione ex parte, vel in totum, ad tempus vel in perpetuum. d. cap. quærenti. Salvâ Cathedrâ, ſalvâ dignitate. Conc. Ancyran. Can. 1. Can. Presbyteros. 50. diſt. Synod. 6. in Trull. Can. 26. Can. Presbyterum 28. diſt. Hujus Cenſuræ antiquiſſimus uſus in Eccleſia memoratur. Hoc cenſuræ genere uſus eſt Cyprianus Carthaginenſis Epiſcopus in ſuos Presbyteros, quòd lapſos tempore perſecutionis, nondum peractâ pœnitentiâ ſuſcepiſſent; teſtem ipſum habemus Epiſt. 10. *Scientes quoniam ſi in iiſdem perſeveraverint utar eâ admonitione, quâ me uti Dominus jubet, ut interim prohibeantur offerre, acturi & apud nos & apud Confeſſores ipſos, & apud plebem univerſam cauſam ſuam, cùm Domino permittente in ſinum matris Eccleſiæ recolligi cœperimus.* Abſtentionis appellatione eam intelligit Cyprian. Epiſt. 55. ad Cornelium de Fœliciſſimo Epiſcopo, *Qui non tantùm ab iis iſtic abſtentus, ſed abs te illic nuper de Eccleſia pulſus eſt.* Et idem Epiſt. 62. ad Pomponium : *Et idcirco conſultè & cum rigore feciſti, frater cariſſime, abſtinendo Diaconum qui cum virgine ſæpe manſit.* Conc. Eliberit. Can. 53. *Placuit cunctis ut ab eo Epiſcopo quis recipiat communionem, à quo abſtentus in crimine aliquo fuerit.* Suſpenſionis uſum tanquam ſalutarem Eccleſiæ commendat Ambroſ. in Pſalm. 118. Serm. 2. *Sunt ergo qui*

ad tempus à mandatis pro miſericordia repelluntur, ſicut & illis conſulitur qui vomunt; nam quemadmodum manens in corpore quod vomendum eſt, plus aceſcit, ita qui debet excludi ſi retineatur, nec ſe corrigat, totum corpus exulcerat. Ejuſdem cenſuræ meminit Auguſtin. Epiſt. 137. ex Concilio Africano: *Et in Epiſcoporum concilio conſtitutum eſt nullum Clericum qui nondum convictus ſit, ſuſpendi à communione debere, niſi ad cauſam ſuam examinandam ſe non præſentaverit.* Suſpenſionis effectus eſt, quod amovet ſuſpenſum ab executione officii & ordinis; ſed non tollit communionem Eccleſiæ, id eſt, non infert excommunicationem. Conc. Aurelian. 1. cap. 11. Can. Si Diaconus 81. diſt. Suſpenſus ab officio non privatur beneficio, quia pœnæ ſunt reſtringendæ. Gloſſ. in Clem. Cupientes, de pœn. Hinc Urſicinus Cadurcenſis Epiſcopus ſuſpenſus in triennium à celebratione Miſſarum, & his quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, ſalvâ tamen adminiſtratione rerum Eccleſiæ, Gregor. Turonenſ. lib. 8. cap. 20. *Urſicius Cadurcenſis Epiſcopus excommunicatur, eo quòd Gundovaldum excepiſſe publicè eſt confeſſus, accepto hujuſmodi placito, ut pœnitentiam tribus annis agens, neque capillum, neque barbam tonderet, vino & carnibus abſtineret, Miſſas celebrare, Clericos ordinare, Eccleſiaſque, & Chriſma benedicere, Eulogias dare penitùs non auderet; utilitas tamen Eccleſiæ ſicut ſolita erat, per ejus ordinationem omnino exerceretur.* Suſpenſus tamen non poteſt eligere, neque eligi, in beneficiis electivis. Cap. Cùm dilectus, de conſuetudine. Cap. cùm inter R. ſeniorem. Cap. per inquiſitionem, de elect. Neque eligere, quia electio eſt actus legitimus ſpectans ad officium; neque eligi, quia ſuſpenſus non poteſt exercere officium, quo tenetur electus. Cap. ſi celebrat, de Cleric. excommunic. miniſtr. Ideò ſuſpenſus non poteſt eligere, niſi priùs abſolvatur ad cautelam, ne ordinatio Eccleſiæ retardetur, cap. Apoſtolicæ, de except. Suſpenſus pariter non poteſt conferre beneficia, Cap. quia diverſitatem. de conceſſ. Præbend. & ſuſpenſo beneficium conferri non poteſt. Clem. Quoniam de vit. & honeſt. Cleric. Rebuff. de pacific. poſſeſ. num. 254. A ſuſpenſo non currit tempus ſex menſium, qui dantur Ordinario ad conferendum; quia licet culpâ ſuâ ſuſpenſus ſit, non eſt in culpa quòd non ſit abſolutus, cùm non ſit in mora petendi abſolutionem, d. cap. quia diverſitatem. Suſpenſus ab officio cingulo honoris & ordinis exuitur, Can. Placuit. 21. quæſt. 2. id eſt non habet executionem ordinis, non poteſt Miſſas celebrare, benedictionem fundere ſuper plebem; ejus nomen interim expungitur è matricula, id eſt ex albo in quo continetur cenſus Clericorum,

nec ejus nomen recitatur in ſacris diptycis ; & hoc eſt quod inſinuat Auguſtin. prædictâ epiſt. 137. de Bonifacio Preſbytero incontinentiæ reo, quem pendente judicio à ſacris ſuſpendere noluit. *Nomen autem Presbyteri, propterea non auſus ſum de numero collegarum ejus, vel ſupprimere, vel delere, nè divinæ poteſtati, ſub cujus examine cauſa adhuc pendet, facere viderer injuriam, ſi illius judicium meo vellem judicio prævenire.* Et paulò poſt : *Et nunc ſi nobis placet ut nomen ejus non recitetur, ne iis qui ad Eccleſiam accedere nolunt, ſicut ait Apoſtolus, demus occaſionem, quærentibus occaſionem... quid enim obeſt homini quod ex illa tabula non vult eum recitari humana ignorantia, ſi de libro vivorum non eum delet iniqua conſcientia?* Suſpenſis etiam peregrè proficiſcentibus non dabantur litteræ communicatoriæ, ut indicat Auguſtinus ipſe eadem epiſt. *Bonifacius tamen hanc humilitatem ſuſcepit, ut nec litteras acciperet, quibus in peregrinatione honorem ſuum quæreret, ut in eo loco ubi ambo ignoti ſunt, circa ambos æqualitas ſervaretur.* Suſpenſus, inquam, ab officio non habet executionem ordinis ; ideò Guillelmus ſenior Rex Anglorum, inauguratus ab Aldredo Eboracenſi Archiep. quia Stigaudus Archiep. Cantuar. ob labem ſchiſmatis ab Alex. III. ſuſpenſus erat. Matth. Pariſ. & Mat. Weſtmonſt. ad ann. 1057. *Conſecratus eſt Rex Guillelmus & coronatus die Nativitatis Dominicæ feriâ ſecundâ, ab Ældredo Eboracenſi Archiepiſcopo, quia Stigaudus Cantuariæ Archiepiſcopus, tanquam ſchiſmaticus ab Alexandro Papa ſuſpenſus erat.* Et antè Wlſtanus Wigornienſis Epiſcopus ab eodem Aldredo conſecratus ob ſuſpenſionem Stigaudi Cantuarienſis, ſalvâ tamen Cantuarienſi Canonica poſſeſſione, ut potè quæ eſſet juriſdictionis, non ordinis. Roger. Hovedenus ad ann. 1062. *Conſecratus eſt igitur ab Aldredo Eboracenſi Archiepiſcopo, eò quòd Stigaudo Dorobernis Epiſcopo, officium Epiſcopale tunc à Domino Papa interdictum erat, quia Roberto Archiepiſcopo vivente Archiepiſcopatum ſumere præſumpſit, Canonicâ tamen poſſeſſione præfato Dorobernenſi Archiepiſcopo Stigaudo, non ſuo ordinatori Aldredo facta.* Clericus qui per annum hæſit in ſuſpenſione privatur beneficio, quod priùs habebat, & eo quod à ſuſpenſione adeptus eſt, quia fit irregularis, cap. cùm bonæ, de ætat. & qualitat. & ordin. præfic. Ut Epiſcopus violans interdictum ſuſpenditur ab officio & beneficio, nec ſolùm privatur beneficio antè interdicti violationem adepto, ſed etiam poſtea adepto, cap. Tanta, de exceſſ. Prælat. & ſuſpenſus celebrans incurrit irregularitatem, ſuper quâ non poteſt diſpenſari, niſi à ſummo Pontifice, cap. final. de exceſſ. Prælat. cap. 1. in fin. Cap. Is qui. de ſentent. excommunic. in 6. cap. 1. de

re

re judic. eod. Suſpenſio non ſuſpenditur per appellationem, cap. Is cui. de ſentent. excommunic. in 6. quia trahit ſecum executionem, exemplo excommunicationis, cap. paſtoralis. §. verum, de appellat. Et ſuſpenſio lata ad tempus ſolvitur abſque ulla abſolutione elapſo tempore. gloſſ. in Clem. 1. in verb. donec dederim, ut ſuſpenſio ab advocationis officio, vel relegatio ad tempus remittitur ſolo lapſu temporis, nè pœna ultra tempus prorogetur. L. Imperatores. ff. de poſtuland. Suſpenſio propriè pertinet ad Clericos tantùm, impropriè ad Laïcos. Melioribus enim Eccleſiæ ſæculis, etiam magiſtratus quia ſævis quandoque ſe immiſcebant, à communione Eccleſiæ interim abſtinere ſolebant, Concil. Eliberit. Can. 56. *Magiſtratum verò anno quo agit duumviratum, prohibere placet ut ſe ab Eccleſia cohibeat.* Et qui per ambitionem Magiſtratum adipiſcebantur, non recipiebantur in communionem abſque litteris communicatoriis; & ſi quid contra leges, & diſciplinam agerent, à communione removebantur. Concil. Arelatenſ. 1. Can. 7. *De Præſidibus qui Fideles ad Præſidatum impetu proſiliunt, ita placuit ut cùm promoti fuerint, litteras accipiant Eccleſiaſticas communicatorias; ita tamen ut in quibuſcumque locis geſſerint, ab Epiſcopo ejuſdem loci cura de illis agatur, ut cùm cœperint contra diſciplinam publicam agere, tunc demum à communione excludantur.* Aliàs magiſtratus non arcebantur à communione, nè metu abſtentionis viri probi detrectarent magiſtratum, & vacuis tribunalibus crimina manerent impunita; ſed ipſi ultro ſolebant abſtinere. Ambroſ. epiſt. 59. *Nam non ſunt extra Eccleſiam, tamen qui in aliquos capitalem ſententiam ferendam exiſtimaverunt, plerique etiam ſponte ſe abſtinent, & laudantur quidem, nec ipſi eos poſſumus non prædicare; quia auctoritatem Apoſtoli eatenus obſervamus, ut iis communionem non audeamus negare.* Et paulò poſt: *Ideo majores maluerunt indulgentiores eſſe circa judices, ut dum gladius eorum timeretur & reprimeretur, ſcelerum furor non incitaretur; quod ſi negaretur communio, videretur criminoſorum vindicata pœna: maluerint igitur priores noſtri, ut id in voluntate magis abſtinentis, quàm in neceſſitate ſit legis.*

CAPUT VII.

De Depoſitione, quæ eſt pœna propria Clericorum; deque Communione peregrina, quæ alia eſt à laica.

DEPOSITIO, quæ Græcis καθαίρεσις, etiam canonica eſt pœna Clericorum, non aliter atque excommunicatio, quæ Græcis ἀφορισμὸς, laicorum, ita ut quibus de cauſis Clerici depoſitione, laici excommunicatione plectantur. Hac diſtinctione utitur can. 31. Apoſtolorum, Si quis Presbyter contempto proprio Epiſcopo ſeorſim collectas egerit, καθαιρεῖσθαι deponatur: laici verò ἀφοριζέσθωσαν ſegregentur, & can. 66. Si Clericus die Dominico, aut Sabbato inventus fuerit jejunare, καθαιρείσθω; ſi laïcus, ἀφοριζέσθω. Eadem diſtinctione Synod. 6. in Trull. can. 62. ne fideles Kalendas, vel alios Gentilium feſtos dies celebrent, vel alias ſuperſtitiones exerceant; quòd ſi aliter fecerint, ſi ſint Clerici, deponi jubentur, καθαιρεῖσθαι: ſi verò laici ἀφορίζεσθαι. Depoſitio eſt perpetua remotio à ſacro miniſterio, id eſt executione ordinis. can. Apoſtolor. 15. & Synod. Antioch. can. 3. Si Preſbyter vel Diaconus relictâ ſuâ Eccleſiâ in aliam emigraverit, à ſacro miniſterio deponatur, καθαιρεῖσθαι τῆς λειτουργίας. Preſbytero olim depoſito ob conſuetudinem cum famoſa muliere, Eccleſiam credere non ſuſtinuit Auguſtinus: teſtem ipſum habemus epiſt. 16. in appendic. *Ego certè Presbyterum & qui die jejunii, quo ejuſdem loci etiam Eccleſia jejunabat, valefaciens collegæ ſuo ejuſdem loci Presbyterio, apud famoſam mulierem, nullum ſecum Clericum habentem, remanere, & prandere & cœnare auſus eſt, & in una domo dormire, removendum ab officio Presbyteri auſus ſum, timens ei deinceps Eccleſiam Dei committere: quod ſi fortè judicibus eccleſiaſticis aliàs videtur, quia ſex Epiſcopis cauſam Presbyteri terminare concilio ſtatutum, committat ille qui vult Eccleſiam ſuæ curæ commiſſam.* Primis ſæculis depoſitio erat perpetua, & ſine ſpe reſtitutionis; ſemel enim depoſitus gradu in perpetuum excidebat, & redigebatur in ordinem laicorum, & hoc eſt quod dicebant redigi ad communionem laicam; id eſt ad communionem inter laicos, ſicut unum è plebe. Conc. Agathenſ. can. 50. *Si Epiſcopus, Preſ-*

byter, aut Diaconus capitale crimen commiſerit, aut chartam falſaverit, aut falſum teſtimonium dixerit, ab officii honore depoſitus, in monaſterium detrudatur, & ibi quamdiu vixerit laicam tantummodo communionem accipiat. Cui addendi ſunt Can. Si quis viduam, Can. accedens, eadem diſt. Can. Si quis Clericus. Can. Si quis Epiſcopus. 81. diſt. Can. ſtatuimus 11. qu. 1. Can. Abbatibus. 12. qu. 2. Baſil. ad Amphiloch. Can. 32. Hanc ob cauſam depoſitus Elpidius Satalorum Epiſcopus, quod Euſebium Presbyterio amotum contra decreta Melitinenſis Concilii ordine reſtituiſſet. Sozomen. lib. 4. cap. 23. Poſteà remittente diſciplinâ, ut conſuleretur iniquitati temporum, uſu inolevit ut depoſiti Clerici peractâ pœnitentiâ, in ordinem reſtituerentur. Can. Benè valet. can. Si quis Diaconus. 50. diſt. Clerici depoſiti pœnitentię causâ detrudebantur in monaſterium, ne gradu amiſſo ſeculariter viverent. Concil. Cabillonenſ. 2. can. 40. *Dictum nobis eſt Presbyteros propter ſuam negligentiam, canonicè degradatos ſeculariter gradu amiſſo vivere, & pœnitentiæ agendæ bonum negligere; unde ſtatuimus, ut gradu amiſſo agendæ pœnitentiæ gratiâ in monaſterio, aut canonico, aut regulari mittantur.* Quem canonem ex Conc. Moguntino laudat Gratianus, Can. dictum eſt, 81. diſt. Clerici depoſiti amittebant nomen & honorem Clericorum, Synod. Antiochen. can. 1. τοὺς δὲ καθαιρεθέντας ἀποστερεῖσθαι, καὶ τῆς ἔξωθεν τιμῆς, ἧς ὁ ἅγιος κανὼν καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ ἱερατεῖον μετείληφεν. *Depoſitis autem etiam externo honore privari, cujus ſanctus canon & Dei Sacerdotium fuit particeps.* Depoſiti mutabant veſtem & tonſuram clericalem, & induebantur veſte laicâ, & laxabant comam ut laici, niſi retrò pœnitentiam agerent. Synod. 6. in Trull. can. 21. Depoſiti omnino pro laicis habebantur, eorumque nomen expungebatur de tabula, id eſt albo, ſeu matriculâ Clericorum. Auguſt. ſerm. de commun. vit. Cleric. *Quiſquis inventus fuerit habens proprium, non illi permitto ut inde faciat teſtamentum, ſed delebo eum de tabula Clericorum.* Can. nolo, 12. quæſt. 1. Marbodus Rhedonenſis Epiſcopus in epiſt. ad Rainaldum Epiſcopum Andegavenſ. *Nec opinantem aggreſſus omnibus honoribus ac beneficiis, quæ mihi anteceſſorum tuorum contulit liberalitas me privaſti. Reverſus ergo Româ, acceptâ videlicet faciendi, quod jam feceras poteſtate, ne quid odio tuo deeſſet, delere nomen meum de catalogo prorupiſti, prius omnia, meas etiam ſyllabas perſecutus.* Depoſitionem ſequebatur polixius anathema, id eſt ſegregatio à communione Sacramentorum, & participio Euchariſtiæ, ac depoſitis vix concedebatur communio peregrina. Concil. Ilerd. can. 16. *Quod ſi quiſquam*

poſt hæc cujuſlibet ordinis Clericus, quacumque occaſione, de omni facultate quidpiam probatus fuerit abſtuliſſe, vel forſitan dolo aliquo ſuppreſſiſſe, reus ſacrilegii prolixiori anathemate condemnetur, & vix quoque peregrina ei communio concedatur. Can. hæc hujus 12. qu. 2. Concil. Agath. can. 2. *Contumaces Clerici prout dignitatis ordo permiſerit, ab Epiſcopis corrigantur, & ſi qui prioris gradus elati ſuperbiâ, communionem fortaſſe contempſerint, aut Eccleſiam frequentare, vel officium ſuum implere neglexerint, peregrina eis communio tribuatur.* Can. Contumaces 50. diſt. Eadem Synod. can. 5. *Si quis Clericus furtum Eccleſiæ fecerit, peregrina ei communio tribuatur.* Can. Clerici. 13. quæſt. 2. Armentario qui perperàm fuerat à duobus Epiſcopis ordinatus, indultum Chorepiſcopi nomen, aut peregrinæ communionis fomentum, Synod. Regienſ. can. 3. *Quod ergo in quibuſdam ſchiſmaticis magis quàm hæreticis recipiendis, Nicænum Concilium ſtatuit, à ſingulis per territoria ſua, hoc etiam præſens conventus in hoc ſtatuit, ab omnibus debere ſervari, id eſt ut cuicumque de fratribus tale aliquid caritatis conſilia dictaverint, liceat ei unam Parochiarum ſuarum Eccleſiam cedere, in qua aut Chorepiſcopi nomine, ut idem Canon loquitur, aut peregrina, ut aiunt, communione foveatur.* Quæ ſit iſtiuſmodi peregrina communio à variis anxiè quæſitum; eandem eſſe cum communione laïca, id eſt communione quæ Clericis depoſitis non denegatur inter laïcos, credit auctor gloſſæ in d. Can. Contumaces, & in d. Can. Clericis, cujus ſententiam non improbabilem eſſe reor. Communionem enim laïcam non ineptum & incongruum eſt dici peregrinam, quia communio laïca eſt aliena & peregrina Clericis, nec eis datur quàm poſt depoſitionem, ubi jam pro laïcis habentur; & eadem analogia peregrinum judicium idem eſt quod ſeculare, quod ſit peregrinum Clericis, qui fori ſecularis expertes ſunt. Goffr. Vindocin. lib. 2. ep. 24. *Omnino enim injuſtum eſt, & ſacris canonibus ſicut ipſe melius noſti penitus obviare videtur, ut eccleſiaſtica cauſa ſeculari & peregrino judicio terminetur.* Tamen communionem laïcam aliam eſſe à peregrina facilè colligi poteſt ex variis canonibus, qui utriuſque meminerunt; & communionem peregrinam malim eſſe non communionem annonæ & alimentorum quod multis ſuaſum eſt. Communio enim peregrina eſt canonica & ſpiritualis, etſi minor eccleſiaſtica, ſed nudam & ſimplicem communionem precum, quæ quandoque non denegatur honeſtis viris injuriâ excommunicatis, ſi appellaverint, ante cauſæ cognitionem. Ita monachos Ægyptios (hi erant quatuor fratres μάκροι, id eſt longi à ſtatura corporis vulgo nuncupati) à Theophilo Alexandrino ir-

juſtè excommunicatos humanè & hoſpitaliter ſuſcepit Jo. Chryſoſtomus, eoſque admiſit ad communionem precum, denegatâ tamen communione Euchariſtiæ, donec eorum de cauſa cognitum eſſet. Socrat. libr. 6. cap. 9. μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ἰωάννης ἐν τιμῇ μὲν εἶχε τοὺς ἄνδρας, καὶ τῶν εὐχῶν μετέχειν, οὐκ ἐκώλυσε· κοινωνίαν δὲ τῶν μυστηρίων οὐκ ἔφη πρὸ διαγνώσεως μεταδώσειν αὐτοῖς. *De quibus Joannes certior factus, viros illos honorificè excepit, precumque participes eſſe permiſit, ſed communionem myſteriorum illis ſe minimè prius conceſſurum dixit, quàm eorum cauſa cognita eſſet.* Idem Sozomen. lib. 8. cap. 13. Nicephor. lib. 13. cap. 11. Pallad. in vita Chryſoſtomi. Relegationem etiam ad communionem peregrinam non eſſe regradationem ſeu rejectionem in inferiorem gradum, quod quidam voluit, facilè evincitur quòd ejus copia datur Clericis depoſitis, quorum nomen abraſum erat è matricula, quod eſt argumentum depoſitionis; ita ut eis non tollatur ſpes reſtitutionis, & ubi reſtituti fuerint eorum nomen reponatur in matricula, ut innuunt poſtrema verba Canon. 2. Concil. Agathenſ. jam à me laudati: *Peregrina eis communio tribuatur, ita ut cum eos pœnitentia correxerit, reſcripti in matricula gradum ſuum dignitatemque recipiant.* Depoſitioni aliquando accedebat excommunicatio, id eſt ſegregatio à communione fidelium, quæ dicebatur perfecta & omnimoda depoſitio. Synod. Antiochena Can. 3. παντελῶς αὐτὸν καθαιρεῖσθαι τῆς λειτουργίας: *Is omnino à ſacro miniſterio deponatur*; & eadem Synod. Can. 5. τοῦτον καθαιρεῖσθαι παντελῶς, *is omnino deponatur.* Sæpius Clerici depoſiti mox tradebantur Curiæ ſerrituri, Can. Si quis Sacerdotum. Can. Statuimus 11. qu. 1. Can. Clericus 3. quæſt. 4. L. 39. C. Th. de Epiſcop. & Cleric. id eſt redigebantur in ordinem Decurionum, ſi natalibus & facultatibus eſſent idonei, ut ſuſtinerent onera municipalia quæ erant gravia & importabilia. d. L. 39. Hujus legis & canonis prava & ſtulta interpretatione invaluit, ut Clerici depoſiti traderentur judici ſeculari puniendi. Ivo Carnot. epiſt. 53. *Nonne ſatius erat rapinam bonorum veſtrorum perpeti, vel etiam perſonam veſtram ſicut promiſeratis carceri mancipari, quàm Clericus veſter non judicatus, non damnatus à vobis Curiæ traderetur, ubi more furis contumeliis & injuriis quotidianis cruciaretur. Non eſt hoc officium Paſtoris, ſed mercenarii.* Et idem epiſt. 66. *Hoc quod dico Clerus approbaret, hoc populus acclamaret, niſi metu Regis comprimerentur, vel inſidiis Turonenſis Archiepiſcopi terrerentur, qui Clericos ſibi adverſantes clandeſtinis delationibus Curiæ tradi facit, aut in exilium pellendos aut bonis ſuis ſpoliandos.* Eadem interpretatione inſtabat Henricus II. Rex

Anglorum, ut Clerici depoſiti Curiæ, id eſt foro ſeculari traderentur, in vit. Thomæ Cantuar. libr. 1. cap. 23. *Hoc igitur Rex quorumdam fretus conſilio, utriuſque juris ſe habere peritiam oſtentantium inſtantiſſimè poſtulabat, ut tales mox ſubmoti ab Ordine, Curiæ tradantur, quod non ſolum jus humanum, ſed etiam ipſius divini juris canonica ſanxit auctoritas. Unde de talibus ſæpe reperitur in canone, tradantur curiæ; unde quidam pro Rege ob regium favorem ut videbatur, ſcienter edocti allegabant, tales nequaquam exilio, vel monaſterio, ſed canonibus ſancientibus, ſic potius tradendos curiæ, hoc eſt judicio ſeculari tradi puniendos.* Et hoc eſt quod tradit Matth. Pariſ. in Henrico II. ad ann. 1163. *Eodem anno Rex Henricus incongruum eſſe aſſeruit Clericos à ſuis Juſticiariis in publico flagitio deprehenſos Epiſcopo tradere impunitos; decrevit enim ut quos Epiſcopi invenirent obnoxios præſente Regis juſticiario exautorarent, & poſt Curiæ Regis traderent puniendos.* Rigord. in Philippo A. de Hæreticis ſectæ Amalrici. *Et ita hujus ſectæ plures Sacerdotes Clerici, & Laïci, ac mulieres diutius latentes, prout Domino placuit tandem detecti, & capti, & Pariſios adducti, & in Concilio ibidem congregato convicti & condemnati, & ab ordinibus in quibus erant degradati, traditi fuerunt curiæ Philippi Regis. Qui tamquam Rex Chriſtianiſſimus & Catholicus, vocatis apparitoribus fecit omnes cremari.* Et ad uſum & conſuetudinem, ſeculi potiùs quàm ad genuinam ſententiam canonis ſe referens Innocent. III. in cap. Novimus. de V. S. eandem ſic interpretatus eſt, ut depoſiti quos Curiæ tradi dixit canon, tradantur brachio ſeculari puniendi.

CAPUT VIII.

Depoſitio alia nuda, alia ſolemnis, quæ degradatio. Depoſitionis ſolemnia; depoſitioni modus adhibitus.

DEPOSITIO alia eſt nuda & ſimplex ſeu verbalis, alia actualis ſeu ſolemnis, quæ propriè degradatio dicitur. Verbalis eſt quæ fit nudis verbis per ſententiam. Conc. Arelat. 1. Can. 13. *De his qui Scripturas ſanctas tradidiſſe dicuntur, vel vaſa dominica, vel nomina fratrum ſuorum, placuit nobis ut quicumque eorum ex actis publicis fuerit detectus, non verbis nudis ab ordine Cleri amoveatur.* Solemnis eſt quæ fit ſolemniter verbis & re, ſeu facto, id eſt detractione ſolemni inſignium clericalium. Conc. Tolet.

4. Can. 24. *Epiſcopus, Presbyter, aut diaconus à gradu ſuo injuſtè dejectus, ſi in ſecunda Synodo innocens reperiatur, non poteſt eſſe quod fuerat, niſi gradus amiſſos recipiat coram altari de manibus Epiſcoporum; ſi Epiſcopus eſt, orarium, annulum & baculum; ſi Presbyter orarium & planetam; ſi diaconus orarium & albam; ſi ſubdiaconus patenam & calicem.* Quem Canonem ex Conc. Moguntino laudat Gratianus, can. Epiſcopus. ij. qu. 3. His ſolemnibus Germanus PC. ſede dejectus ὠμοφόριον, id eſt ſuperhumerale, quod eſt inſigne ſacerdotii ſuper aram Eccleſiæ depoſuit. Cedr. in Leone. Et Sandabarenus Euchaitanus Epiſcopus reus poſtulatus nefarii conſilii dati Baſilio Imp. de oculis filio eruendis, apud Photium Patriarcham, ejus pedes amplexus, ὁρκίζω, inquit, σε δέσποτα κατὰ τοῦ Θεοῦ λέγων πρότερον με καθαιρῆσαι, καὶ τότε γυμνὸν ἱερωσύνης παραλαβέτωσαν, καὶ κολαζέτωσαν ὡς κακοῦργον: *Obteſtor te*, inquit, *Domine, per Deum, ut mihi ſacerdotalem prius adimas dignitatem, atque tum exauctoratum me ij arripiant, & ut maleficum puniant.* Cedren. in Leon. Ph. In depoſitione Photii Pſeudopatriarchæ ei demptus eſt baculus Paſtoralis, Synod. 8. act. 7. init. ſimiliter Benedictus Pſeudopontifex à Leone 8. depoſitus ſciſſo Pallio, & Baculo Pontificio. Regino 2. Chronic. *Tunc Leo apoſtolicus, coadunata multorum Epiſcoporum Synodo, eundem Benedictum humanæ ſedis invaſorem, judicio omnium ab invaſo gradu depoſuit, & pontificale pallium, quod ſibi impoſuerat abſcidit, ferulamque Paſtoralem manu ejus arreptam, coram omnibus in fruſta confregit, & ad preces Imperatoris* (is erat Ottho 1.) *Diaconatus ei tantum gradu uti conceſſit.* Idem Luitprand. libr. 6. cap. 11. Quid Formoſus Pſeudopontifex è ſepulchro erutus ſolio Pontificio impoſitus, & ſacris veſtibus denudatus, tribus digitis abſciſſis, mox in Tyberim corpus projectum. Luitprand. libr. 1. cap. 8. *Nam Formoſo defuncto, atque Arnulfo in propria reverſo, is qui poſt mortem Formoſi Papa conſtitutus eſt expellitur, Sergiuſque Papa per Adelbertum conſtituitur; quo conſtituto ut impius doctrinarumque ſanctarum inſcius, Formoſum è ſepulchro extrahere, atque in ſedem Romani Pontificis, ſacerdotalibus indumentis indutum collocare præcepit, cui & ait: Quum Portuenſis eſſes Epiſcopus, cur ambitionis ſpiritu Romanam univerſalem ſedem uſurpaſti? His expletis ſacratis mox exutum veſtimentis, digitiſque tribus abſciſſis, in Tiberim jactare præcepit, cunctoſque quos ipſe ordinaverat, gradu proprio depoſitos iterum ordinavit.* Idem Sigebert. ad ann. 900. Et Abbas Viſtog. in vita Arnulfi. Eodem jure in Gallia Auguſtiniani duo presbyteri, qui Carolum 6. quem curandum ſuſceperant in maximum vitæ periculum inani artis jacta-

tione adduxere, morte damnati priùs ſolemniter degradati ab Epiſcopo Pariſienſi. Juvenal. de Urſin. ad ann. 1398. *Et y eut pluſieurs notables gens aſſemblez, tant d'Egliſe que Lais, leſquels conclurent, qu'ils ſeroient degradez, & qu'ils auroient les teſtes coupées, & pour cette cauſe furent faits écharfauts en Greve devant l'Hôtel de la Ville, & du ſaint Eſprit:* & mox; *Et aprés iſſit l'Eveſque de Paris en habit pontifical, & vint juſques aux deux Auguſtins, leſquels eſtoient reveſtus comme s'ils euſſent voulu dire meſſe; Et aprés ce qu'il euſt parlé à eux il leur oſta à chacun d'eux, les Chaſuble, Eſtolle, Manipule, Aube & Surplis, en diſant certaines Oraiſons; puis s'en retourna par où il eſtoit venu, & paravant en ſa preſence, feurent rais & oſtez leurs cheveux, ſans apparence de couronnes; & tantoſt ceux de la juriſdiction laye, les prindrent & les dépoüillerent, & leur laiſſerent ſeulement leurs chemiſes, & à chacun une petite jaquette par deſſus, & feurent mis en une charette, & liez & menez aux Halles & là eurent les teſtes couppées &c.* Etiam ſolemnis depoſitio Abbatum fieri ſolebat fracto ſigillo, quod eſt præcipuum inſigne Juriſdictionis. Hoc ritu S. Abbas Concheñſis in Normannia, coram judicibus datis à ſummo Pontifice Abbatiam ejuravit fracto ſigillo, ſententiam depoſitionis præveniens. Innocent. 3. libr. 2. Epiſt. 38. *Et inſtrumenta ſua fracto ſigillo quo uſus fuerat in manibus judicum reſignavit, & Abbatiam abjuravit memoratam.* Fracto ſigillo depoſitus eſt Radulfus de Arundel Abbas Weſtmonaſterienſis. Matth. Pariſ. ad ann. 1214. *Illis diebus per prædictum legatum depoſitus eſt Radulfus de Arundel Abbas VVeſtmonaſterienſis in craſtino ſancti Vincentii per N. Abbatem de VVeſtham miſſum ex parte legati, fracto ipſius ſigillo in capitulo.* Solemnis depoſitio Clericorum fit detractis inſignibus clericalibus, ut militum vel magiſtratuum exautoratio demptis militiæ, vel dignitatis inſignibus. L. 2. ff. de his qui notant. infam. l. qui de libertate, de liberal. cauſ. l. judices. C. de dignitat. lib. 12. cap. degradatio de pœn. in 6. Jo. Chryſoſtom. in Epiſt. ad Roman. Homil. 6. *ὥσπερ οὖν τοὺς ἐν ἀξιώμασιν ὄντας εἶτα ἁλισκομένους, ἐπὶ μεγίστοις ἐγκλήμασιν, οἱ δικάζοντες ἀφελόμενοι τῆς τῶν ἀξιωμάτων τιμῆς τότε κολάζουσι, οὕτω καὶ Παῦλος ἐποίησεν. Quod igitur facere ſolent judices ij, qui quos in dignitate conſtitutos, gravioris alicujus criminis convictos habent, eos priùs honoris ſui ornamentis ſpoliant quàm ſupplicio multatos abdicant, hoc ipſum & hic quoque Paulus fecit.* Aliquando depoſitio fiebat cum aliqua gratia & remiſſione, putà ſalvo nomine & honore Epiſcopatus, & ſalvis alimentis & annonis de Eccleſiæ cenſu. Baſſiano & Stephano Epiſcopis Epheſinis depoſitis ſalvâ dignitate Epiſcopatus

patus relicta ſunt neceſſaria ſumptu Eccleſiæ. Concil. Chalced. act. 11. Domno Antiocheno Epiſcopo depoſito etiam conſultum de alimonia ſtipe Eccleſiæ, ejuſd. Conc. act. Pariter Clericis depoſitis ordine & beneficio relinquitur modicum alimentorum cauſa è fructibus beneficii. Nicolaus I. in can. ſtudeat 50. diſt. *Verùm ſi Presbyter adeo veſtro ſtudio obnoxius fortè claruerit, præcipimus ut tale beneficium ſibi Eccleſiæ ſuæ concedatur, quo & ipſe & ſui ſufficienter poſſint habere ſuæ ſuſtentationis ſolatium.* Nec non Clericis depoſitis & pœnitentiæ cauſâ in Monaſterium ablegatis providendum de alimonia, ne Monaſterio ſint graves. Gregor. libr. 1. Epiſt. 42. *Si qui verò ex familia eccleſiaſtica Sacerdotes, vel Levitæ, vel Monachi, vel Clerici, vel quilibet alii lapſi fuerint, dari eos in pœnitentiam volumus; ſed res eorum Eccleſiaſtico juri non ſubtrahi, ad uſum tamen ſuum accipiant, unde ad pœnitendum ſubſiſtant, ne ſi nudentur, locis in quibus dati fuerint oneroſi ſint.* Can. de Lapſis 16. qu. 6. quia dandum vitæ ſuſtentandæ ſolatium, cui vita relinquitur. L. Si mandavero, §. is cujus. ff. mandat. Cap. fœlicis, de pœn. in 6. Aliquando & depoſitioni Epiſcoporum modus adhibitus eſt, ita ut deponerentur ſalvo Presbyteratu. Euſtathius Beryti Metropolita duos Epiſcopos à Photio Tyri Metropolita ordinatos depoſuit ſalvo Presbyteratu, quod novum & inſolens viſum Legatis ſedis Apoſtolicæ & aliis Patribus Concilii Chalcedonenſis, ut fertur Act. 4. Concil. Chalced. ἐπίσκοπον εἰς Πρεσβυτέρου καταγαγεῖν βαθμὸν ἱεροσυλία ἐστίν. Epiſcopum in gradum Presbyteri redigere ſacrilegium eſt. Unde confectus eſt Can. 29. Concil. Epiſcopos tamen ſuſpendi licuit incolumi Presbyteratu, ex Synodo 6. in Trull. Can. 20. quem de ſuſpenſione intelligendum inſinuant verba illa, τῆς Ἐπισκοπῆς παυέσθω: *ab Epiſcopatu ceſſet*, ut optimè obſervavit Jo. Morin. Exercit. Eccleſ. libr. 2. cap. 15. Poſterioribus tamen ſeculis vergente in occaſum diſciplinâ, depoſiti leguntur Epiſcopi, ſervato Presbyteratu in ſolatium amiſſi Epiſcopatus. A Leone VIII. depoſitus eſt Benedictus Pſeudopontifex miſſo ei diaconatu, ut jam obſervatum eſt ex Reginone & Luitprando. In Concilio Rhemenſi cui præfuit Leo IX. Pontifex ſalvo Presbyteratu depoſitus Nannetenſis Epiſcopus, ex geſtis hujuſce Concilii. Depoſito Aurelianenſi Epiſcopo, ut ſalvum retineret ordinem Presbyterii pro eo interceſſit Bernard. Epiſt. 245. ad Eugenium III. *Sufficit ſi veſtra indulgentia poſſit retinere ſacerdotem qui Epiſcopus fuit; tantum à nota infamiæ, & perpetuæ inuſtionis cauterio ſcuto bonæ voluntatis veſtræ obumbretur ſibi.* Depoſitio tam verbalis quàm ſolemnis ſpectat ad Epiſcopum; verbalis ad Epiſ-

copum proprium, abſque aliis Epiſcopis; ſolemnis ad Epiſcopum proprium adhibitis ſex aliis Epiſcopis ſi Presbyter ſit, tribus Epiſcopis, ſi Diaconus. Can. ſi quis & ſeqq. 15. qu. 7. cap. Degradatio, de pœn. in 6. Auguſtin. Epiſt. 16. in appendic. *Removendum ab officio Presbyterii auſus ſum, timens ei deinceps Eccleſiam Dei committere: quod ſi fortè judicibus Eccleſiaſticis aliàs videtur, quia ſex Epiſcopis cauſam Presbyterii terminari Concilio ſtatutum, committat illi qui volet Eccleſiam ſuæ curæ commiſſam,* Hodie quia tot Epiſcoporum copia vix eſſe poſſet, & ſi tot convenirent eorum reſidentia interverteretur, Clericorum depoſitio vel degradatio fieri poteſt per proprium Epiſcopum, ſine aliis Epiſcopis, adhibitis totidem Abbatibus, vel perſonis Eccleſiaſticâ dignitate præditis. Concil. Tridentin. ſeſſ. 13. de reformat. cap. 4. Ad Epiſcopum pertinet & deſtitutio Clericorum, ſicut inſtitutio. Cap. Conquerente, de offic. ordinar. cap. cùm ex injuncto, in fin. de hæretic. cap. 1. de Capell. Monach. Can. Epiſcopus diſt. can. 67. Epiſcopus 15. qu. 7. Hoc diſtat depoſitio à deſtitutione, quod depoſitio propriè eſt ab ordine, deſtitutio à beneficio. Licèt ſæpius depoſitio utrumque continet, remotionem ab officio & beneficio, quia indignus ordine, indignus efficitur beneficio. Can. ſi quis amodo. can. ſi quis ſacerdotum. can. eos, 81. diſt. unde degradatio dicitur deminutio capitis, cap. qualiter, de accuſat. quia per depoſitionem mutatur omnino ſtatus perſonæ, & depoſitus ordine & beneficio capite minutus videtur. Quandoque depoſitionem ſequebatur virgarum caſtigatio publica & exilium, Gregor. Libr. 9. Epiſt. 66. ind. 4. *Fratrem Paſchaſium* (is erat Epiſcopus Neapolitanus) *volumus admoneri, ut eundem Hilarium prius Subdiaconatus quo indignus fungitur privet officio, atque verberibus publicè caſtigatum faciat in exilium deportari.*

CAPUT IX.

De Regradatione. Regradatio Pœna Canonica, etiam & militaris.

INTER Pœnas Canonicas proximum à depoſitione locum tenet Regradatio, quæ eſt mitior depoſitione: depoſitio enim tollit penitus gradum & Ordinem; regradatio non omnino adimit gradum, ſed rejicit in inferiorem, vel ultimum; ut cùm

Presbyter, Diaconus, vel Subdiaconus, propter lapſum rejicitur in imum gradum Oſtiarii vel Lectoris. Conc. Toletan. 1. Can. 4. *Subdiaconus defuncta uxore ſi uxorem aliam duxerit, ab officio in quo ordinatus fuerat, removeatur, & habeatur inter Oſtiarios & Lectores.* Can. ſi Subdiaconus 34. diſt. Eadem pœnâ plectuntur Presbyteri & Diaconi ob vitium uſuræ. Conc. Aurelianenſ. 3. Can. 27. *Ut Clericus à Diaconatu & ſuprà, pecuniam non commodet ad uſuras; quod ſi quis adversùm ſtatuta venire præſumpſerit, communione conceſſa ab ordine regradetur.* Vel ob inobſervantiam dierum feſtorum. Concil. Matiſconenſ. 1. Can. 10. *Ut Presbyteri Diaconi, vel quolibet ordine Clerici Epiſcopo ſuo obedienti devotione ſubjaceant, & non alibi dies feriatos, niſi in obſequio illius liceat tenere, aut celebrare; quod ſi quis per quamcumque contumaciam aut per cujuſcumque patrocinium hoc facere fortaſsè diſtulerit, ab officio regradetur.* Vel ob accuſationem innocentium. Idem Conc. can. 18. *De his verò qui innocentes, aut Principi, aut judicibus accuſare convicti fuerint, ſi Clericus honoratior fuerit, ab officii ſui ordine regradetur.* Aliud eſt regradationis genus, cùm Presbyter vel Diaconus, vel inferior Clericus pœnæ causâ rejicitur in ultimum locum ſui ordinis, id eſt collocatur ultimus inter Presbyteros vel Diaconos, vel alios ſui Ordinis; ut ſi Diaconus inter Presbyteros ſedere præſumpſerit, ultimus omnium conſtituitur in ordine ſuo. Synod. 6. in Trull. can. 7. ἔσχατος πάντων γινέσθω τοῦ ἐν ᾧπερ καταλέγεται τάγματος, ἐν τῇ κατ' αὐτὸ Ἐκκλησίᾳ. Undè deſumptus eſt Can. præcipimus. 93. diſt. Et Clerici qui ultrò pecunias Eccleſiæ obtulerunt, & propter oblationem ſe jactant fratribuſque ſe præferunt, rejiciuntur in ultimum gradum ſui Ordinis. Synod. Nicæn. 2. can. 5. ἔσχατον βαθμὸν λαμβάνειν τοῦ οἰκείου τάγματος. Et Clerici pigri & deſides ad divina officia, rejiciuntur in ultimum locum Chori. Concil. Aquiſgr. can. 131. *Qui ſegniter aut tardè ad matutinum, aut aliud quodlibet divinum obſequium peragendum occurrerit, dignum eſt ut non cum aliis in Choro, ſed omnium ultimus, aut certè ut erubeſcere diſcat, in loco hujuſcemodi negligentibus à Prælatis conſtituto ſtet, foris verò nullatenus remanere præſumat.* Eadem pœna eſt Clericorum ob incontinentiæ labem. Concil. Hybernenſ. *Presbyter ſi fornicatus fuerit pſalmos cum fratribus in Choro ultimus canat.* Can. Presbyter. 82. diſt. Eadem regradationis uſu frequentata, ob compeſcendum typhum Diaconorum. Gregor. I. libr. 1. Epiſt. 81. *Prædictum itaque Liberatum, quem reprimendus ambitionis inflat ſpiritus, omni inſtantiâ à ſui pravitate compeſce, & ultimum inter Diaconos ſtare conſtitue, &c.* In regulari

diſciplinâ nota quoque fuit pœna hujuſmodi regradationis; putà Canonicus regularis, Monachus factus, ad Canonicos redire compellitur; ita ut in pœnam deſultoriæ levitatis deinceps memorialem cucullam deferat, & ultimus in Choro maneat, ex Decreto Urbani II. Can. Mandamus 19. qu. 3. cap. Intelleximus, de ætat. & qualit. & ordin. præfic. Goffrid. Vindocinenſ. libr. 2. Epiſt. 7. ad Ivonem Epiſcopum Carnotenſem. *Domnus Ernaldus quem Decanum veſtrum dicitis, ſi ſibi ſecundùm juſtitiam placuiſſet, detecto floccello de capite ſuo, potiùs in noſtra, quàm in veſtra ſorte manere debuiſſet.* Innocent. libr. 2. epiſt. 11. ad Pictavienſem Epiſcopum, de Canonico ſancti Ruffi, qui ad Malleacenſes Monachos tranſierat. *Mandamus quatenus jam dictum Canonicum ad Eccleſiam redire priorem monitione præmiſſâ per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remotâ compellas, ubi & memorialem cucullam eum deferre facias, & ultimum in Choro manere, ut exemplo ejus alii ſimilia non attentent.* Imò & Monachi profeſſi, ſi ſine licentiâ Abbatis tranſeant ad aliud Monaſterium, ſi redeant, ultimi in Choro locantur. Anſelm. libr. 2. epiſt. 15. ad Fulconem Abbatem. *Filius veſter qui à paternitate veſtra inordinatè abierat, penitus ad omnem ſatisfactionem, ſecundùm veſtrum judicium paratus, humiliter redit, qui non tam poſtulat, ut illi pœnam quam meruit remittatis, quàm ut vel ultimum illum intra gregem, quem ſua culpâ dimiſerat, veſtrâ miſericordiâ conſtituatis.* Quid & Monachi profeſſi abeuntes Monaſterio ad Phyſicam vel Leges legendas, docendi ſcilicet causâ, niſi intra duos menſes redeant, pro excommunicatis ab omnibus evitandi, & reverſi in Choro, capitulo & menſa, & aliis locis regularibus ultimi fratrum locantur. Cap. 3. ne Cleric. vel Monach.

Regradatio eccleſiaſtica ut depoſitio initium cœpit è militia. Inter pœnas militares fuit gradûs dejectio L. 3. ff. de re militar. quæ uno verbo regradatio dicitur. L. 2. C. Th. de Curſ. public. id eſt rejectio in infimam militiam. Hieronym. ad Pammach. *Finge aliquem tribunitiæ poteſtatis ſuo vitio regradatum, per ſingula militiæ equeſtris officia, ad tyronis vocabulum devolutum.*

Aliud adjungendum eſt pœnæ Eccleſiaſticæ genus, quo Clerici non deponuntur à ſuſceptis Ordinibus, vel rejiciuntur in deteriorem gradum, ſed ſuis Ordinibus defixi, ab altioribus arceantur. Concil. Ilerdenſ. can. 1. & 5. Syricii epiſt. 1. Can. 15. Can. de his. Can. hi qui altario. Can. quicumque. 50. diſt. Synod. 6. in Trullo, Can. 3. Hos propriâ appellatione ἀπροκόπους vocat Baſil. ad Amphiloch. can. 69. δεχθήσεται μένων ἀπρόκοπος. Recipietur non ulteriùs promovendus.

CAPUT X.

De excommunicatione. Excommunicatio maxima pœna canonica; quibus de cauſis infligatur. Excommunicatio alia major, alia minor. Excommunicatus à proprio Epiſcopo, non eſt reſtituendus ab alio.

INTER pœnas canonicas ſummum & noviſſimum locum implet Excommunicatio, quæ eſt remotio à participatione Sacramentorum, & communione fidelium; in pœnis enim canonicis gradatio & ordo ſervatur pro modo & qualitate delicti. Clerici ob leviora delicta ſuſpenduntur; ob graviora, putà, furtum, homicidium, deponuntur; depoſiti ſi incorrigibles exiſtant, excommunicatione plectantur. Can. dictum eſt. 81. diſt. Can. Abbatibus 11. qu. 2. cap. Cùm non ab homine, de judic. Hujus pœnæ antiquiſſimus & ſaluberrimus uſus initium cœpit cum ipſa Eccleſiâ. Primùm ſancitus ſacro Chriſti oraculo qui ligandi & ſolvendi poteſtatem Petro & cæteris Apoſtolis tradidit Matth. 16. & auctoritate Pauli, qui eâ poteſtate uſus Corinthium inceſtuoſum anathemate percuſſit. 1. Cor. 5. Himeneum & Alexandrum ſatanæ tradidit. 1. Timoth. 1. Hujus pœnæ uſum non uno loco commemorat Tertull. Apologetic. cap. 39. *Summumque futuri judicii præjudicium eſt, ſi quis ita deliquerit, ut à communione orationis & conventus, & omnis ſancti commercii relegetur.* Idem de pudicitia. cap. 13. *Illis traditis ſatanæ, id eſt extra Eccleſiam projectis.* Excommunicatio eſt maxima pœna inter canonicas, tum quoad Clericos, tum quoad Laïcos; depoſitionem enim Clerici, ſi depoſitus incorrigibilis ſit, ſequitur excommunicatio, poſt quam non habet Eccleſia ultra quid faciat, d. cap. Cùm non ab homine. Auguſtin. de corrept. & grat. cap. 15. *Corripiantur itaquè à præpoſitis ſuis ſubditi fratres correptionibus de charitate venientibus pro culparum diverſitate diverſis, vel minoribus, vel amplioribus; quia & ipſa quæ damnatio nominatur, quam facit epiſcopale judicium, qua pœna in Eccleſia nulla major eſt, poteſt ſi Deus voluerit, in correctionem ſaluberrimam cedere atque proficere.* Can. corripiantur. 24. quæſt. 3. Excommunicatio eſt major, &

maxima pœna ; reſpondet enim pœnæ capitali. Auguſtin libr. 5. quæſt. in Deuteron. cap. 39. in illud : *Et auferetis malignum ex vobis ipſis. Aſſiduè hoc dicit Scriptura, cùm jubet occidi malos ; quâ locutione uſus eſt etiam Apoſtolus cùm diceret, Auferte malum ex vobis ipſis ; ex quo apparet eum voluiſſe intelligi, qui aliquid tale commiſit, ut excommunicatione ſit dignus, hoc enim nunc agit in Eccleſia excommunicatio, quod agebat tunc interfectio.* Unde excommunicatio dicitur, gladius Eccleſiaſticus, mucro ſpiritualis. Cap. dilecto, de ſentent. excommun. in 6. Hieronym. ad Heliodorum, de laude vitæ ſolitariæ : *Nunc verò inobediens ſpiritali mucrone truncatur aut ejectus de Eccleſia valido dæmonum ore diſcerpitur.* Mucro Epiſcopalis. Joannes VIII. in Can. Viſis 16. quæſt. 2. *Et felici mucrone Epiſcopi ſacerdotum piacula reſecentur,* Gladius ſpiritualis, Cyprian. epiſt. 62. *Spiritali gladio ſuperbi & contumaces necantur, dum de Eccleſiâ ejiciuntur.* Auguſtin. libr. 1. contr. Epiſt. Parmenian. *Propter quid ergo gladium portat qui dictus eſt miniſter Dei, vindex in iram eis qui malè agunt, niſi fortè quemadmodum nonnulli eorum ſanè imperitiſſimi, hoc intelligere ſolent de honoribus eccleſiaſticis dictum eſſe, ut gladius intelligatur vindicta ſpiritalis qui excommunicationem operatur?* Quæ pœna ſit excommunicatio, inde facile colligere eſt, quod excommunicatio in laicis, comparatur depoſitioni in Clericis. Concil. Chalced. Can. 2. *καὶ οὗτος εἰ μὲν κληρικὸς εἴη τοῦ οἰκείου ἐκπιπτέτω βαθμοῦ, εἰ δὲ λαϊκὸς ἢ μονάζων ἀναθεματιζέσθω. Si quidem Clericus fuerit proprio gradu decidat : ſi verò laicus, aut monachus, anathematizetur.* Can. Si quis Epiſcopus 1. quæſt. 1. Concil. Carthag. 4. C. 73. *Si laicus eſt excommunicetur, ſi Clericus deponatur.* Can. Qui communicaverit, 11. quæſt. 3. Auguſt. in Enchirid. cap. 80. *Sic noſtris temporibus ita multa mala, etſi non talia in apertam conſuetudinem jam venerunt, ut pro his non ſolùm excommunicare aliquem laïcum non audeamus, ſed nec Clericum degradare.* Et paſſim excommunicatio & degradatio coæquantur, quaſi pares pœnæ, in diſparibus perſonis. Auguſt. in Brevicul. Collat. cap. 4. *Malos in Eccleſia ſic non eſſe permixtos, ut quamvis debeat vigilare eccleſiaſtica diſciplina, ad eos non ſolùm verbis, ſed etiam excommunicationibus, & degradationibus corripiendos ; tamen non ſolùm in ea latentes neſciantur, ſed plerumque propter pacem veritatis, etiam cogniti tolerentur.* Idem lib. contra Donatiſtas poſt Collat. cap. 19. *Neque enim à populo Dei ſeparamus, quos nec degradando, vel excommunicando, ad humiliorem pœnitendo locum redigimus.*

Excommunicandi jus propriè pertinet ad Epiſcopum. Can.

Nemo 2. quæſt. 1. & d. Can. corripiantur, 23. qu. 4. cap. quærenti, de V. S. Conc. Trid. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 3. Excommunicatio eſt actus juriſdictionis Epiſcopi, cap. Tranſmiſſum, & ibi gloſſ. de Elect. & fœlix mucro Epiſcopi. d. Can. Viſis. Dionyſ. Areopagit. De eccleſiaſt. Hierarch. οὕτω εἰ τὰς ἀφοριστικὰς ἔχουσιν οἱ ἱεράρχαι δυνάμεις, ὡς ἐκφαντορικοὶ τῶν θείων. *Sic etiam ſegregandi vim habent Pontifices ut interpretes divinæ juſtitiæ.* Et Auctor Conſtit. Apoſtolicar. lib. 2. cap. 16. ἰδὼν δὲ σὺ τὸν ἡμαρτηκότα πικρανθεὶς κέλευσον αὐτὸν ἐξωβληθῆναι: *Cùm verò deliquiſſe videris, ejici foras jube.* Geſta Concil. Chalced. act. 4. Ἐπίσκοποί εἰσι, καὶ ἐξουσίαν ἔχουσι, καὶ ἀφορίσαι, καὶ καθαιρῆσαι, καὶ εἴ τι θέλουσιν ἐξουσίαν ἔχουσι. *Epiſcopi ſunt, poteſtatem habent & excommunicare, & damnare, & quidquid volunt poteſtatem habent.* Inferiores etiam Prælati habent excommunicandi poteſtatem, putà Presbyteri d. Can. Nemo, id eſt Parochi ſeu Plebani, Cap. cùm ab Eccleſiarum, de offic. Judic. ordinar. Abbates & Priores, Cap. cùm in Eccleſiis, de Major. & obedient. Cap. olim. de accuſat. cap. ſicut de Simon. & Decani, d. cap. dilecto. cap. Significavit de converſ. conjugat.

Excommunicatio non poteſt irrogari niſi causâ cognitâ, d. can. nemo. can. multi, ead. cauſ. & qu. can. nemo. 11. qu. 3. Gregor. Turonenſ. lib. 5. cap. 14. *Poſt Miſſas autem petiit, ut ei eulogias dare deberemus; quod cùm refutaremus ipſe clamare cœpit, & dicere quod non rectè eum à communione, ſine fratrum convenientia ſuſpenderemus: illo autem hæc dicente cum conſenſu fratris qui præſens erat, conteſtata cauſa canonica, eulogias accepit.* Excommunicatio etiam non poteſt infligi, niſi ob grave, & mortale delictum, Concil. Meldenſ. can. 56. *Quia anathema eſt æternæ mortis damnatio, & nonniſi pro mortali debet imponi crimine, & illi qui aliter non potuerit corrigi.* d. can. nemo 11. quæſt. 3. Idem probatur can. nullus. can. certum. ead. cauſ. & qu. & Conſtit. Aurelianenſ. art. 18. Optimè Auguſt. de fide & operib. cap. 19. *Qui autem operantur & cætera eleemoſynis facilè compenſari, tria tamen mortifera eſſe non dubitant excommunicatione punienda, donec pœnitentiâ humiliore ſanentur, impudicitiam, idololatriam, homicidium.* Excommunicatio poteſt injici ob contumaciam, Can. certum. 11. qu. 3. cap. cùm in Eccleſiis. de Major. & obed. cap. tuæ. ut lit. non conteſtat. propter ordinem contumaciæ, ac ne contemnatur diſciplina eccleſiaſtica, can. quiſquis, 2. qu. 6. can. ſi quis deinceps 17. qu. 4. Ob cauſam civilem, putà ob æs alienum per inopiam non ſolutum, non poteſt quiſpiam excommunicari, cap. Odoardus de ſolut. Concil. Trident. ſeſſ. 25. de ref. cap. 3. Ob hujuſmodi cau-

ſam tamen monachos ab officio altaris à ſe ſuſpenſos memorat Arnulfus Lexovienſis Epiſcopus, epiſt. 12. *Studii itaque veſtri ſit intra proximam Pentecoſten ſatisfacere, ſicut in noſtra fuit præſentia conſtitutum; alioquin ex ea die fraternitatem veſtram ab officio altaris noveritis ea qua præeminemus auctoritate ſuſpenſam, &c.* Etſi excommunicationis ſententia non ſit ferenda, niſi ob graviorem cauſam, tamen ſive juſta, ſive injuſta fuerit, timenda eſt, id eſt ei deferendum eſt, can. 1. 11. quæſt. 3. nimirum propter religionis cultum. Ideo Theodoſius junior fortè excommunicatus à quopiam Monacho, etſi ab Epiſcopo ei reſponſum eſſet nullam & irritam eſſe excommunicationem, abſtinuit donec à quo ligatus erat, communioni redditus eſſet. Theodoret. lib. 5. cap. 36. Depoſitio eſt pœna Clericorum, excommunicatio laicorum, & monachorum. Conc. Chalc. can. 2. d. can. Si quis Epiſcopus. Socrat. lib. 4. cap. 18. de Monachis Ægyptiis. Αρσήνιος ἄλλως τοὺς νέους πταίσαντας οὐκ ἀφώριζεν, ἀλλὰ τοὺς προκόψαντας λέγων ὅτι ὁ νέος ἀφοριθεὶς, καταφρονητὴς γίνεται, ὁ δὲ προκόψας τὴν αἴσθησιν τοῦ ἀφορισμοῦ ὀδύνης. *Arſenius ex eodem numero adoleſcentulos qui deliquerant, à communione non ſegregavit, ſed eos qui in diſciplina monaſtica profecerant; nam adoleſcentulus, inquit, ſi ſegregetur contemnit; qui autem profecerit, dolorem, quem ex ſegregatione capit, citò perſentiſcit.* Ratio fuit, quia Monachi erant extra Clerum, ante conſtitut. Siricii, can. Monachos 16. quæſt. 1. Jamque tempore Chalcedon. Conc. pauci è Monachis promovebantur in Clericos.

Excommunicatio verò duplex eſt, major & minor; minor eſt quæ ſubmovit à participatione ſacramentorum; major quæ à communione fidelium. Cap. à nobis, de Except. cap. 1. de Sentent. excomm. can. Engeltrudam, 3. qu. 4. quæ anathema dicitur d. can. Engeltrudam. Alibi tamen anathema diſtat ab excommunicatione majori; quia excommunicatio major à fraterna ſocietate ſegregat, anathema abſcindit à corpore Chriſti, quod eſt Eccleſia. d. can. Engeltrudam. Anathema eſt æternæ mortis damnatio, d. can. nemo 11. qu. 3. quia qui anathematizatur, traditur ſatanæ, & ſalutis ſpem amittit, niſi pœnitentiam agat. Arnob. in Pſal. 139. *Nam ferro tollitur vita, ut multum quinquaginta annorum; anathematis autem mucrone & vita æterna eripitur, & mors perpetua irrogatur.* Quâ de cauſâ maxima excommunicatio dicitur prolixius anathema, Conc. Ilerdenſ. can.... Can. Hæc hujus 12. qu. 2. Et anathema diſtinguitur ab excommunicatione. Auguſt. de temp. ſerm. 164. *Ubi ſcimus corripimus, objurgamus, anathematiſamus, excommunicamus, & tamen non corrigimus.* Excommunicatio

municatio minùs ſolemnis, irrogatur per ſententiam; Excommunicatio major, ſeu anathema fit ſolemniter, extinctis, & projectis humi facibus. Can. debent 11. qu. 3. Quod variis illuſtratur exemplis, ex Concil. Lemovic. habito anno 1034. Raderic. de geſt. Frideric. libr. 2. cap. 70. Nicephor. Gregor. l. 9. vit. D. Bernard. libr. 2. cap. 6. Matth. Pariſ. ad ann. 1224. Ultra annum inſordeſcens in excommunicatione non auditur, Can. rurſus & ſeq. 11. qu. 3. Privatur omnibus beneficiis, qui eſt ſuſpectus hæreſis, propter contemptum clavium, cap. ult. de pœn. cap. cum bonæ, de ætat & qualit. præfic. Bened. In cap. Rainut. verb. Mortuo itaque teſtatore 1. num. 290. Capell. Toloſ. deciſ. 365. Hoc jure Suevi & Saxones Henricum V. Imper. à Gregorio VII. diris excommunicationibus proſcriptum, per legatos monuere, quòd ſi ante diem anniverſarium ſuâ culpâ excommunicationis vinculo non abſolveretur, ſine ſpe reſtitutionis regno caderet. Lambert. Scafhnaburgenſ. de reb. geſt. German. *Suevi & Saxones legatos ad Regem miſerunt qui ei dicerent: quod ſi ante diem anniverſarium excommunicationis ſuæ, ſuo præſertim vitio excommunicatione non abſolvatur, abſque retractatione in perpetuum cauſa ceciderit, nec legibus deinceps Regnum repetere poſſit, quod legibus ultra adminiſtrare annuam paſſus excommunicationem non poſſit.* Excommunicato beneficium conferri non poteſt. Cap. poſtulaſtis, de Cleric. excomm. miniſtr. Eo nomine depoſitus eſt Elpidius Satalorum Epiſcopus, quod Nectarium quendam cui ob perjurium communione Eccleſiæ interdictum erat, Eccleſiaſtico miniſterio præfeciſſet; quod legibus nefas fuiſſe ait Sozomen. l. 4. cap. 23. κτ̀ τὲς νόμες τ̃ ἐκκλησίας. Excommunicatus à proprio, Epiſcopo, non poteſt reſtitui ab alio. Concil. Antioch. can. 6. can. ſi quis à proprio 11. qu. 1. Hoc jure Marcion Ponticus à Patre Epiſcopo excommunicatus ob ſtuprum virginis, pœnitentiâ à Patre non impetratâ Romam profectus, à ſummo Pontifice hocce tulit reſponſum, ὐ δυνάμεθα ἄνευ τ̃ ἐπιτροπῆς τε̃ τιμίε πατρός σε τε̃το ποιῆσαι. *Nobis injuſſu reverendi patris tui iſtud facere non licet*; ut refert Epiphan. hæreſ. 42. Et quatuor fratres monachi Ægyptii, quibus nomen μακροὶ, id eſt longi, à Theophilo Alexandrino excommunicati, ad communionem ſacrorum myſteriorum non recepti, πρὸ διαγνώσεως, *ante cauſæ cognitionem*. Socrat. libr. 6. cap. 9. Et hoc jus in Claramontenſi Synodo habito ſub Urbano II. inſtauratum, nè excommunicatus à ſuo Epiſcopo ab aliis recipiatur. Ivo Carnot. epiſt. 76. *Sic enim antiquitùs eſt inuſtum, & nuper in Arvernenſi Concilio omnium Epiſcoporum*

qui aderant conſenſu confirmatum, ut ab uno Epiſcopo quemlibet pro injuriis eccleſiaſticis excommunicatum vicini quoque Epiſcopi excommunicent. Inde ſi excommunicatus à proprio Epiſcopo queſtus ſit apud Metropolitanum de injuſta excommunicatione, non eſt abſolvendus à Metropolitano, ſed abſolutionis causâ remittendus ad proprium Epiſcopum. Quod ſi Epiſcopus recuſet, eum abſolvendi jus devolvitur ad Metropolitanum. cap. ad reprimendam de offic. Ordinar. Quod ſi excommunicatus ab Epiſcopo ſuo appellaverit ad Metropolitanum, tunc Metropolitanus debet eum abſolvere ad cautelam, niſi malit deferre ordinario. Cap. per tuas. de ſentent. excommunicat.

CAPUT XI.

De Variis Excommunicationum generibus.

POENAE canonicæ augentur vel minuuntur ab Epiſcopo, pro modo & qualitate delictorum. Baſil. ad Amphiloch. can. 54. τῆς δὲ σῆς συνέσεώς ἐστι κατὰ τὸ ἰδίωμα τῆς περιστάσεως, ἐπιτείνειν ἐπιτίμια, ἢ καὶ ὑφεῖναι. *Eſt autem tuæ prudentiæ pro circumſtantiæ proprietate pœnas intendere, vel remitttere.* Variæ ſunt pœnæ canonicæ ſingulis etiam levioribus delictis conſtitutæ, quibus non parcit Eccleſia, ut majoribus occurrat, & coërcitione leviorum criminum tollatur occaſio & neceſſitas epitimii, ſeu ultionis majorum. Ob graviora delicta irrogatur excommunicatio minor, quæ eſt ſubmotio à participatione Sacramentorum; vel excommunicatio major, quæ ſegregat à communione fidelium. Alia eſt anguſtior & levior excommunicatio ob leviora delicta, quæ non privat in totum communione Eccleſiæ, ſed Epiſcopum, vel Presbyterum ſegregat à communione aliarum Eccleſiarum, ſalvâ communione ſuæ plebis, ſuæ Eccleſiæ. Ut ſi Epiſcopus vocatus ad Synodum abſuerit, non redditâ apud Primatem, ſeu Metropolitanum, per litteras quas tractorias vocant, ratione ſuæ abſentiæ, ſuæ plebis communione jubetur eſſe contentus. Concil. Carth. 5. can. 10. can. placuit 2. 18. diſt. can. 79. Synod. Carth. apud Balſamon. Et ſi quis alienum Monachum ordinaverit, vel ſuo monaſterio præfecerit, ad ſuæ plebis communionem redigitur. Ejuſd. Conc. can. 13. can. ſi quis, 58. diſt. Synod. Carth. can. 83. apud Balſam.

ejuſd. Synod. can. 86. apud Zonar. Hoc ritu Victorem Epiſcopum hac conditione reſtitutum, ut ſolius Diœceſis ſuæ communione frueretur, refert Auguſt. epiſt. 262. *Clamet alius ejuſdem Provinciæ Victor Epiſcopus, cui relicto in eadem pœna, in qua & Priſcus fuit, nuſquam niſi in diœceſi ejus ab alio communicatur; clamet, inquam, aut ubique communicare debui, aut etiam in meis locis communicare non debui.* Novum hocce genus excommunicationis, καινότερον ἀφορισμὸν vocat Balſamo. in d. can. 79. Synod. Carthag. quod varia hujuſcemodi excommunicationis argumenta extarent in Eccleſia Occidentali, quæ complectitur Africanam; verùm in Orientali vix ulla audirentur. Epiſcopos qui in Conciliabulo Epheſino lapſi erant, ſuæ diœceſis communione contentos eſſe voluit Leo 1. epiſt. 40. ad Anatolium CP. *De fratribus illud quidem, quod præſentibus & agentibus noſtris conſtitutum eſt approbamus, ut ſuarum interim Eccleſiarum eſſent communione contenti.* Græcos verò & Orientales hujuſmodi cenſurâ vix uſos rectè obſervavit Joann. Morin lib. 2. Exercit. 18. Reſecatur & communio, cùm ob contumaciam Epiſcopus removetur à communione comprovincialium Epiſcoporum. Concil. Milevit. Can. 24. can. quiſquis 2. qu. 6. Synod. Carthag. can. 123. apud Balſamon.

Aliud ab excommunicatione pœnæ genus eſt, prohibitio à limine, ſeu ingreſſu Eccleſiæ, Can. præſenti. 5. qu. 2. cap. Sacro. de ſentent. excommunicat. cap. Is cui. eod. tit. in 6. Excommunicatio enim eſt remotio à communione Eccleſiæ, & Sacramentorum; prohibitio ab ingreſſu Eccleſiæ eſt remotio à communione precum, & prohibitio audiendi officia. Hinc in canonicarum pœnarum gradibus privatio ab ingreſſu Eccleſiæ præcedit excommunicationem. Arnulfus Lexovienſ. epiſt. 45. *Fuerat fortaſſis primùm ab Epiſcopali ſuſpendendus officio, ab altaris miniſterio prohibendus, à liminibus ſequeſtrandus Eccleſiæ, ut contumax noviſſimè gladio feriretur.* Et ſimili modo Euſtathius cùm eſſet Presbyter, primùm à communione precum ſegregatus, deinde à communione Eccleſiæ. Sozomen. lib. 4. cap. 13. Πρῶτον μὲν ὡς νυνὶ καὶ Πρεσβύτερος ὢν, προκατεγνώκει αὐτοῦ Εὐλάλιος ὁ πατὴρ καὶ τῶν εὐχῶν ἀφώρισεν, Ἐπίσκοπος ὢν τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ Ἐκκλησίας Καισαρείας, μετὰ δὲ τοῦτον ἐν Νεοκαισαρείᾳ τοῦ Πόντου, ὑπὸ συνόδου ἀκοινώνητος ἐγεγόνει. *Euſtathius autem accuſabatur, primùm quòd cùm eſſet Presbyter, à Patre Eulalio Epiſcopo Cæſareæ Cappadociæ condemnatus fuiſſet, & à precum communione ſeparatus; deinde quòd Neocæſareæ, quod eſt oppidum Ponti, à Concilio communione Eccleſiæ interdictus.* Alia pœna canonica eſt multatio ſuffragii, ſeu vocis activæ, ut Canonici nondum

ſacris Ordinibus ſaltem Subdiaconatu initiati, non habent vocem in Capitulo. Clem. ut ij qui, de ætat. & qualit. & ord. præfic. Concil. Trident. ſeſſ. 22. de reform. cap. 4. Et Clerici ſeculares ad Præbendas fortè recepti in monaſterio non habent locum vel vocem cum Monachis in Capitulo. cap. ult. de ſtat. Monach. Presbyteri à Meletio ordinati eâ lege admiſſi, ut ſuffragio carerent in electionibus Antiſtitum, ex epiſtola Patrum Nicænorum ad Alexandrinam, & alias Ægypti Eccleſias, quam tradidit Theodoret. lib. 1. cap. 9. τούτοις μὲν μηδεμίαν ἐξουσίαν εἶναι τοὺς ἀρεσκομένους αὐτοῖς προχειρίζεσθαι. *Ut nulla illis poteſtas ſit eos deſignandi quos viſum fuerit.* Depoſitionem Clericorum ſequitur privatio communionis eccleſiaſticæ, id eſt ſacerdotalis; ſed eis ſalva eſt communio laica, id eſt qualis eſt inter laicos: depoſiti enim Clerici non arcentur à communione laica, ne vindicetur bis in idipſum. Concil. Agathenſ. can. 50. *Si Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus capitale crimen commiſerit, aut chartam falſaverit, aut falſum teſtimonium dixerit, ab officii honore depoſitus in monaſterium detrudatur*, & ibi quamdiu vixerit laicam tantummodo communionem accipiat. Can. ſi Epiſcopus, 50. diſt. Siricius ad Himerium, epiſt. 1. cap. 11. *Quiſquis Clericus aut viduam, aut certè ſecundam conjugem duxerit, omni eccleſiaſticæ dignitatis privilegio mox trudetur, laicâ tantùm communione conceſſâ.* Can. Quiſquis, 84. diſt. Baſil. ad Amphiloch. can. 32. Qui peccatum ad mortem peccant Clerici, de gradu quidem dejiciuntur; à laicorum autem communione non arcentur: non enim vindicabis bis in idipſum. Niſi in depoſitione aliud actum ſit, putà ſi Epiſcopus migret de ſua civitate in aliam, deponitur; nec ſalvâ quidem laicâ communione, can. 1. & 2. Sardicenſ. Conc. vel depoſitis reſervatur tantùm communio laica in vitæ exitu. Concil. Martin. Papæ, can. 26. can. Si quis viduam, 50. diſt. Dejiciatur, & in fine vitæ ſuæ laicam communionem tantummodò recipiat. Hoc pacto Thielgaudus Archiepiſcopus Colonienſis, & Gunterius Trevirenſis ob cauſam divortii Lotharii à Thietberga depoſiti, ſalvâ communione laïcâ in vitæ fine. Regino 2. chronic. *Noviſſimè in Italia infirmitate præventi, peregrini & exules moriuntur communione laicali ſibi tantùm conceſſâ*; quod & Sigebertus ad ann. 863. Ebo Rhemenſis Epiſcopus à Sergio Papa depoſitus & redactus ad communionem laicam. Flodoard. lib. 3. Rhemenſ. Hiſtor. cap. 11. *Tum ventilatum eſt qualiter exauctoratus Epiſcopus reſtitui debeat; & quia idem Ebo reſtitutus canonicè non fuerit, inſuper & ab Apoſtolicâ Sede, Sergio Papâ confirmante electionem illius, damnatus extiterit,*

ut in laica tantummodo communione maneret. Pariter & Carolomannus, Caroli Calvi filius, Meldenſis Eccleſiæ Diaconus, depoſitus, & Corbeienſe in monaſterium retruſus, conceſſâ tantùm communione laicâ. Continuator Aimoin. libr. 5. cap. 29. *Quod ſanè ipſi fecerunt, deponentes illum ſecundùm ſacras regulas ab omni gradu eccleſiaſtico, laïcâ ſibi communione ſervatâ.*

CAPUT XII.

DE INTERDICTO.

Interdictum cenſura eccleſiaſtica. Forma & cauſæ Interdicti. Excepta in Interdicto. Interdicto modus impoſitus.

CENSURÆ eccleſiaſticæ appellatione continetur, non modò ſuſpenſio, & excommunicatio, de quibus proximè actum eſt, verùm etiam Interdictum, cap. quærenti de V. S. Interdictum eſt cenſura eccleſiaſtica, per quam ſacris interdicitur civitati vel univerſitati, ob crimen & ſcandalum publicum. Cap. quod in te. de pœnitent. cap. ſi ſententia. cap. ſi civitas. cap. alma mater. de ſentent. excommunicat. in 6. Interdictum nihil aliud eſt quàm generalis excommunicatio, quæ indicitur populo vel univerſitati, ut excommunicatio ſingularibus perſonis; unde dicitur Bannus Chriſtianitatis, cap. 2. de purgat. canonic. Interdictum Chriſtianitatis. Matth. Pariſ. ad annum 1163. Ex edicto Henrici II. *Si quis inventus fuerit ferens litteras Domini Papæ, vel mandatum Thomæ Archiepiſcopi continens interdictum Chriſtianitatis in Anglia, capiatur & retineatur donec, &c.* Publicam excommunicationem vocitat Synodus Lemovicenſis habita anno Chriſti 1034. Interdictum non irrogatur ob delictum privatorum, ſed ob atrocius publicum facinus, ut ob nefariam cædem Epiſcopi. Ob necem Prætextati Rothomagenſis Epiſcopi, Rothomagenſi Eccleſiæ ſacris interdictum, Gregor. Tur. libr. 8. cap. 31. *Poſt hæc Leudovaldus Epiſcopus, Epiſtolas per omnes ſacerdotes direxit, & accepto conſilio Eccleſias Rothomagenſes clauſit, ut in his populus ſolemnia divina non ſpectaret, donec indagatione communi reperiretur hujus auctor ſceleris.* De quo idem libr. 10. cap. 15. & de glor. Confeſſ. cap. 71. Ob violatam immunitatem Eccleſiæ, & ſacerdotii, ob captum per vim, & cuſtodiâ detentum Joannem VIII. Pontificem. Annales Franc.

ad annum 878. *Landbertus Vvitonis filius , & Albertus Bonifacii filius, Romam cum manu valida ingreſſi ſunt, & Joanne Romano Pontifice ſub cuſtodia retento, Optimates Romanorum fidelitatem Karlmanno ſacramento firmare coëgerunt ; quibus inde diſcedentibus, idem Pontifex domum S. Petri ingreſſus, omnes theſauros quos ibi repperit , ad Lateranis tranſtulit, & altare S. Petri cilicio cooperuit, & cuncta oſtia ejuſdem Eccleſiæ clauſit, nullumque ibi officium ad Dei cultum pertinens per plures dies celebratum eſt: & quod dictu nefas eſt, omnibus undique illuc orationis cauſâ venientibus, negabatur introitus, erantque ibi omnia confuſa.* Quâ de re Joannes ipſe epiſt. 84. *Nam ipſis diebus nec veſtis fuit ſuper altare ſancti Petri , nec aliquod ibi nocturnum, vel diurnum officium ex more celebratum.* Ob malos mores antiſtitum. Audoen. in vit. S. Eligii libr. 2. cap. 21. apud Sur. 1. Dec. *Cùm autem aliquando viſitaret diœceſim ſuam , ut ſolent Epiſcopi, quadam ex cauſa interdixit, ne curſus id eſt preces Canonicæ, & ſacrificium celebraretur in baſilica quadam , donec ipſe juberet. Erat illic Presbyter quidam ſibi malè conſcius, ob cujus culpam id fecerat Beatus Epiſcopus.* Circa annum 870. regnante Carolo Calvo coorta eſt gravis contentio inter Hincmarum Rhemenſem Archiepiſcopum , & nepotem cognominem Laudunenſem Epiſcopum , eò maximè , quòd nepos ob ſuorum Presbyterorum culpam Parochiæ ſacris interdixiſſet. Teſtem habemus ipſum Hincmarum in Opuſcul. 50. Capit. cap. 28. 30. 31. 32. Ob delictum Principis , d. cap. ſi ſententia. quò ſubditi interdicti tædio , Principem ad meliorem frugem adducerent , vel ipſe vocibus populi , moveretur ad reſipiſcendum. Ut excommunicato Philippo I. ob Bertam uxorem repudiatam , & ſuperductam Bertradem pellicem univerſo Regno ſacris interdictum. Gregor. 7. lib. 2. epiſt. 5. Willelm. Malmeſbur. de geſt. Reg. Anglor. libr. 4. Et pariter Philippo Auguſto Rege ob rejectam Ingeburgem conjugem & Mariam pellicem adſcitam interdictum miſſum. Chronic. Altiſſiod. ad ann. 1200. *Erat in toto regno lugubris Eccleſiæ facies , quia nulla celebrabantur in eccleſiis ſacramenta , vel divina Officia , præter viaticum & baptiſma; nec modò in Eccleſiis , ſed & monaſteriis ceſſatum eſt à divinis , negabatur mortuis ſepultura : erat igitur ubique per regnum mœſtitia circumfuſa , cùm hic Eccleſiæ ſilerent organa, & ora canentium Dominum clauderentur.* De quo in cap. 1. de poſtulat. Prælat. cap. Novit. de offic. legat. cap. Cùm inter. de conſuetud. cap. Tuarum. de privileg. Sub eadem tempora Joanne Rege Anglorum excommunicato ob repulſum electum Cantuarienſem, vel potiùs ob afflictationem Eccleſiarum & Prælatorum , Regno Angliæ ſacris in-

terdictum, de quo præter Mattheum Pariſ. & alios Anglicos ſcriptores, Willelm. Brito VIII. Philippid.

Organa ſuſpendet, Clerus tacet omnis, ubique
Vox à laude Dei, nec ſacramenta, nec ullum
Eccleſia officium celebrat, ſeptemque per annos
Se paganiſmi fœdat tota Anglia ritu..

Et ante cùm Henricus II. Rex Anglorum filiorum uxores apud ſe invitas retineret, Alexander III. diem ei dixit, ut intrà certum diem uxores filiis reſtitueret; niſi pareret interminatus eſt ſacrorum omnium interdictionem, his in provinciis in quibus nurus detinerentur. Cap. Non eſt vobis. de ſponſalib. Eccleſiæ Carnotenſi ſacris interdictum, ob graves moleſtias, quas inferebat Eccleſiæ Gaufridus Vicecomes. Fulbert. epiſt. 3. ad Robertum Regem. *Ac tunc quidem ſcripſimus vobis de malis quæ irrogat Eccleſiæ noſtræ Gaufridus Vicecomes, pro quibus tacti dolore cordis intrinſecus jam in tantum mœrorem noſtrum prodidimus, ut ſigna noſtra jocunditatem, & lætitiam ſignificare ſolita, ab intonando deſinere, & triſtitiam noſtram atteſtari quodammodo juſſerimus, officiumque divinum hactenus in Eccleſia noſtra per Dei gratiam cum magna cordis & oris jubilatione celebrari ſolitum, depreſſis modò miſerabiliter vocibus, & penè ſilentio proximis fieri.* Et in Synodo Lemovicenſi habita anno 1034. Odelricus Abbas Monaſterii S. Martialis qui Concilio interfuit, auctor fuit de mittenda publica excommunicatione, (ſic vocabat interdictum) adverſus Principes & majores pagi Lemovicenſis, ſi pacem infringerent. *Niſi de pace acquieverint ligate omnem terram Lemovicenſem publicâ excommunicatione, eo videlicet modo, ut nemo niſi Clericus, aut pauper mendicans, aut peregrinus adveniens, aut infans à bimatu, & infra, in toto Lemovicino ſepeliatur, nec in alium Epiſcopatum ad ſepeliendum portetur; divinum officium per omnes Eccleſias latenter agatur, ſed baptiſmus petentibus tribuatur.* Eâ ætate in Gallia ſæpius Eccleſiis ſacris interdictum, ob violatam publicam pacem, & ſecuritatem. Eccleſiis interdici, illorum locis qui pacem violabant, à Richerio Arch. Senonenſi petiit Ivo Carnot. epiſt. 50. *Præcipite itaque Stampenſi Archipresbytero, ut vel eos ad ſatisfactionem adducat, vel ipſis excommunicatis, & locis in quibus morantur divinum officium interdicat, ſecundùm conſuetudinem pacis.* Belvaci ſuborto Clericorum tumultu adverſus regios miniſtros, ceſſatio à divinis indicta; de quo idem Ivo epiſt. 263. *Ceſſare quidem à divinis juſtè vel injuſtè, quid*

ad Regem? exceſſus enim Clericorum ſi contigerit, non eſt vindicandus poteſtate ſeculari, ſed canonico judicio puniendus eſt, & cenſura Epiſcopali. Interdicto minimè locum eſſe, niſi ubi ſacrilegii vel violatæ pacis ſcelus aliter coërceri nequit, ſcribit idem epiſt. 264. *De divino autem ſervitio à quo mater Belvacenſis Eccleſia ſuſpenſa eſt, conſilium ſanum mihi minimè videtur; quia iſte rigor alibi minimè ſervandus eſt, niſi ubi culpa ſacrilegii, vel violatæ pacis aliter vindicari non poteſt.* Ob pervaſionem rerum Eccleſiarum frequens interdictum miſſum. A Clericis Carnotenſibus inſtantiùs peti, ut totam per diœceſim ſacris interdiceretur, donec res ablatæ reſtituantur tradit idem Carnotenſ. epiſt. 121. *Poſtulant itaque Clerici ſummâ inſtantiâ, ut in civitate & per totum Epiſcopatum divinum officium interdicam, donec ſua recipiant, quæ injuſtè & præproperè ſibi eſſe ablata reclamant.* Ejuſdem juris varia argumenta occurrunt apud Gregor. VII. libr. 7. epiſt. 16. 18. & aliis locis. Etiam ob diſcordiam patronorum Eccleſiæ ſacris interdici viſum eſt, ſi aliter patroni in concordiam adduci nequeant, nè Eccleſiæ diutiùs vacent. Synod. Tribur. can. 32. quem Gratianus breviavit in Can. Si plures 16. qu. 7. *Si plures hæredes contenderint de communi Eccleſia auferri jubeat Epiſcopus Reliquias ſacras, & Eccleſiam claudi, donec communi conſenſu, & conſilio Epiſcopi, ſtatuant ibi Presbyterum, & unde vivat.* Et hic eſt Canon quem Raymundus verbis pauliſper immutatis repetiit in cap. 2. de jur. patronat. Eadem fuit ſententia Conc. Cabillon. 2. can. 26. cùm voluit ne Eccleſiæ dividantur inter hæredes conditoris; & ſi in unum Presbyterum convenire non poſſint, ut nullo modo ibi Miſſarum ſolemnia celebrentur, donec illi ad concordiam redeant. Quem Canonem perperam Gregorio tribuit Gratianus in Can. Conſiderandum, 16. quæſt. 7. & Raymundus nihilo fœliciùs laudat ex Conc. Mediolanenſi in cap. 1. de jur. patronat. Burchardus ex Conc. Mediomatricis, part. 3. decret. cap. 42. quem ſecutus eſt Ivo part. 3. decret. cap. 36. Aliquando etiam interdictum dicitur ob nequitiam populi ſi incorrigibilis ſit. Hoc pœnæ genere uſus eſt Alduinus Lemovicenſis Epiſcopus in plebem protervam & contumacem, de quo Ademarus in chronico nuper edito ad ann. 994. *Sæpè idem Alduinus pro nequitia populi novam obſervantiam conſtituit, ſcil. Eccleſias & monaſteria ceſſare à divino cultu, & ſancto ſacrificio, & populum quaſi paganum à divinis laudibus ceſſare, & hanc obſervantiam excommunicationem cenſebat.* Quàm ſupinè deceptus ſit Ademarus, quod Alduinum novæ obſervantiæ auctorem credidit, facilè fuit obſervare ex præmiſſis, quibus patuit

hoc

hoc pœnæ genus jam à multis ante ſæculis notum fuiſſe, licèt interdicti nomen ſit recentius. Præter hæc luculentum ejuſdem cenſuræ argumentum eſt Synodus Toletan. 13. habita anno 683. can. 7. *Quicumque Sacerdotum, vel Miniſtrorum deinceps causâ cujuſlibet doloris vel amaritudinis permotus, aut altare divinum, vel veſtibus ſacratis exuere præſumpſerit, aut qualibet aliâ lugubri veſte accingi, ſeu etiam ſi conſueta luminariorum ſacrorum obſequia, de templo Dei ſubtraxerit, vel extingui præceperit, & loci ſui dignitate ſe noverit & honore privari.* In generali interdicto Eccleſiæ clauduntur, officia divina ſuſpenduntur, altaria ſacris veſtibus denudantur, & cilicio operiuntur in ſignum luctûs; reliquiæ tolluntur, ut jam probatum eſt, cruces & reliquiæ Sanctorum ſpinis accinguntur. Ægid. Aureæ-vallis, in geſt. Leodienſ. Pontif. de excommunicatione Ducis Brabantiæ. *Decretumque eſt in ipſo Concilio, ut imago Crucis, & Sanctorum reliquiæ ſpinis circumdatæ, in omni proſternantur Eccleſiâ, totiuſque diœceſis organa ſuſpendantur, feſtiviſque diebus fiat proclamatio pro prædicto ſcelere.* Interdicti tempore prohibetur etiam eccleſiaſtica ſepultura, id eſt in cœmeterio Eccleſiæ, d. cap. quod in te, d. cap. Si civitas. Goffrid. Vindocinenſ. lib. 1. epiſt. 17. *Nam quis ex divitibus contra interdictum veſtrum vult ſepeliri, & non ſepelitur; pauperibus autem qui culpam non habent, ſepultura negatur.* Matth. Pariſ. in Joann. ad annum 1208. de generali interdicto Angliæ. *Corpora quoque defunctorum de civitatibus & villis efferebantur, & more canum in biviis & foſſatis ſine orationibus, & Sacerdotum miniſteriis ſepeliebantur.* In generali interdicto excipitur baptiſmus parvulorum, & pœnitentia morientium, d. cap. Non eſt nobis, cap. Reſponſo, de ſentent. excommunicat. cap. quoniam, eod. tit. in 6. Excipitur etiam Viaticum, d. cap. quod in re, id eſt ſacra communio, quæ datur tranſeuntibus, vice Viatici. Matth. Pariſ. loco modò laudato. *Ceſſaverunt itaque in Anglia omnia eccleſiaſtica ſacramenta, præter ſolummodò Confeſſionem & Viaticum, in ultima neceſſitate, & baptiſma parvulorum.* Conſtitutione Bonifacii VIII. valdè remiſſus eſt interdicti rigor, ex qua tempore interdicti Miſſæ & alia divina Officia celebrantur, foribus clauſis, voce tamen ſubmiſſâ, non pulſatis campanis, excommunicatis & interdictis amotis. Cap. alma mater, de ſentent. excommunicat. in 6. & Pœnitentia permittitur tempore interdicti etiam ſanis, d. cap. alma mater. Item ſacramentum Confirmationis & chriſmatis confectio, Cap. quoniam in baptiſmo, eod. tit. in 6. Etiam exempti tenentur ſervare generale interdictum, ita ut eis liceat januis clauſis, voce

ſubmiſſa, non pulſatis ſignis Officia divina celebrare, d. Cap. quod in te, d. Cap. alma mater, & Clem. I. de ſentent. excommunicat. & hoc modo adhibito interpreteris velim quod ſcriptum eſt in Chronic. Altiſſiodorenſ. de generali interdicto Galliæ: *Nec modo in Eccleſiis, ſed & monaſteriis ceſſatum eſt à divinis.*

CAPUT XIII.

An detruſio in monaſterium pœnitentiæ cauſâ, ſit pœna canonica.

UT Canonicas pœnas ſingulos per gradus perſequamur, familiaris Clericorum fuit pœna, detruſio in monaſterium pœnitentiæ cauſâ. Concil. Agathenſ. Can. 50. *Si Epiſcopus, Preſbyter, aut diaconus capitale crimen commiſerit, aut chartam falſaverit, aut falſum teſtimonium dixerit, ab officii honore depoſitus in monaſterium detrudatur, & ibi quamdiu vixerit laicam tantummodo communionem accipiat.* Can. ſi Epiſcopus 50. diſt. Concil. Epaunenſ. can. 22. *Si Presbyter, aut diaconus crimen capitale commiſerit. ab honore depoſitus in monaſterium retrudatur.* Conc. Cabillon. can. 2. 40. *Dictum eſt nobis Presbyteros propter ſuam negligentiam Canonicè degradatos, & ſeculariter gradu amiſſo vivere, & pœnitentiæ agendæ bonum negligere. Unde ſtatuimus ut gradu amiſſo agendæ pœnitentiæ gratiâ, in monaſterium, aut in Canoniam regularem mittantur.* Quem Canonem perperam Concilio Moguntino tribuit Gratianus in Can. dictum eſt 81. diſt. Concil. Aurelian. 3. can. 7. *Si quis Clericus adulteraſſe, aut confeſſus, aut convictus fuerit, depoſitus ab officio, communione conceſſa, in monaſterio toto vitæ ſuæ tempore detrudatur.* Can. Si quis Clericus, ead. diſt. Canones Gallicanos pari diſciplina ſecuti ſunt Hiſpanici. Concil. Tolet. 4. can. 44. *Clerici qui in quacumque ſeditione arma volentes ſumpſerint, aut ſumpſiſſe reperti fuerint, amiſſo ordinis ſui gradu in monaſterium pœnitentiæ tradantur.* Can. Clerici 23. qu. 8. Eadem fuit diſciplina Romanæ Eccleſiæ. Contumelioſus Regienſis Epiſcopus ob adulterium Epiſcopatu depoſitus à Joanne II. Pontifice, & in monaſterium ablegatus. Joannes II. epiſt. 1. ad Cæſarium Arelatenſem, quæ extat tom. 1. Concil. Galliæ. *Sed te ordinante in monaſterio dirigatur, ubi delictorum memor, in pœnitentia lachry-*

mas effundere non omittat. Conſtitutione Siricii hæretici reconciliati, minimè recepti ſuis in Ordinibus, ſed in perpetuum deportati in monaſterium. Anaſtaſ. in Siricio. *Ut ſi quis converſus de Manichæis rediret ad Eccleſiam nullatenus communicetur, niſi tantùm relegatione monaſterii diebus vitæ ſuæ teneretur obnoxius.* Idem placuit Conſtitutione Anaſtaſii. Idem in Anaſtaſ. *Multos Cataphrygas in urbe invenit, quos exilio in monaſteriis relegavit.* Conſtitutione Gelaſii itidem Clerici depoſiti ob graviter percuſſum clericum retruduntur in monaſterium. Gelaſ. in can. ult. 55. diſt. *Hoc tamen ſollicitudinis tuæ ſit, ut locum ei pœnitentiæ conſtituas, & in aliquo eum monaſterio retrudas, laicâ tantummodò ſibi communione conceſſa.* Eandem pœnam Preſbyteris inflixit Stephanus II. ob varios caſus, in reſponſis editis anno 754. cùm verſaretur in Gallia. can. 13. *Sub diſtricta pœnitentia, & in monaſterium mittatur.* & can. ſeq. *Et ſub arcta pœnitentia in monaſterio mittendus, ut omnibus diebus vitæ ſuæ in luctu & fletu ſub monaſtico habitu converſetur.* Ejuſdem diſciplinæ ſequax Alexander III. in cap. Clerici, de exceſſ. Prælat. de Clericis ſodomiticis. *Si Clerici fuerint dejiciantur à Clero, vel ad agendam pœnitentiam in monaſteriis detrudantur;* & idem in cap. ſicut dignum. §. ult. de homicid. Clericos conſcios necis B. Thomæ Cantuarienſis, depoſitos in diſtrictiora monaſteria dejiciendos pronunciavit: *Inſuper in diſtricto clauſtro Monachorum, vel Canonicorum regularium, ſi fieri poteſt, ſunt recludendi.* Idem Innoc. III. veteris diſciplinæ tenaciſſimus, in Cap. tuæ diſcretionis, de pœn. de Clericis in latrocinio vel alio graviori ſcelere deprehenſis: *quod à ſuis ordinibus degradati detrudi debeant in arctis monaſteriis ad pœnitentiam peragendam.* Clerici depoſiti nè ſeculariter viverent deinceps, pœnitentiæ cauſâ relegabantur in monaſteria, velut in inſulas. Platina in Chriſtophoro. *In monaſteria tanquam in inſulas, Clerici malè de Eccleſia Dei meriti, tum relegabantur.* Sed hoc pœnæ genus in uſu eſſe deſiit, tum propter repugnantiam monachorum, qui exemptionibus nixi non parebant Epiſcopis Clericos in monaſteria relegantibus: quo factum eſt ut Alexander III. in d. cap. ſicut dignum, Clericos depoſitos in monaſteria deportandos eſſe judicavit ſub hoc modo, *ſi fieri poteſt*; tum quia non erat tuta cuſtodia Clericorum in monaſterio, Cap. ut famæ, de ſentent. excommunicat. Etiam monachi lapſi pœnitentiæ cauſâ in arctiotiora monaſteria transferendi ex Gregor. I. lib. 1. epiſt. 42. lib. 3. epiſt. 9. Can. de lapſis 16. qu. 6. can. ſi qua monacharum 27. qu. 1. Nec hoc pœnæ genus quaſi minùs canonicum rejicien-

dum videtur, quaſi deportationi ſimile, eo colore quod Eccleſia non habet territorium; quia Clericis depoſitis detruſio in monaſterium non pœnæ cauſâ infligitur, ſed pœnitentiæ cauſâ, quæ territorium minimè requirit, & pœnæ canonicæ non ſunt propriè pœnæ, ſed pœnitendi medelæ, & magis beneficia quàm ſupplicia. Auguſtin. epiſt. 159. *Vocatur quidem & iſta damnatio; ſed quis non intelligat magis beneficium, quàm ſupplicium nuncupandum, ubi nec ſæviendi relaxatur audacia, nec pœnitendi medicina ſubtrahitur.* Can. Circumcelliones 23. qu. 5. Nec Regibus noſtris incivile & incongruum viſum eſt id pœnæ Eccleſiaſticæ genus: Carlomannus enim Caroli Calvi filius, Meldenſis Eccleſiæ Diaconus in Concilio Epiſcoporum depoſitus ſalvâ communione laicâ, & in Corbeienſe monaſterium traditus, etiam patre annuente, Aimoin. Continuator, lib. 5. cap. 29. Et ante id pœnæ genus etiam à Regibus noſtris pœnitentiæ cauſâ auctoratum, Gregor. Turonenſ. libr. 5. cap. *His auditis Rex commotus valde, tam equos quàm pueros vel quæcumque habere potuerant abſtulit, ipſoſque in monaſteriis à ſe longiori acceſſu dimotis, in quibus pœnitentiam agerent includi præcepit.* Et hoc fuit perpetuum Gallicanæ diſciplnæ inſtitutum. Idem lib. 5. cap. 49. *Cum conſilio comprovincialium eum in monaſterium removeri præcipio.* Chop. de S. Polit. libr. 2. titr. 3. n. 18.

CAPUT XIV.

Detruſio in cuſtodiam perpetuam, vel ad tempus, & reclusio intra muros; Pœnæ canonicæ.

INTER pœnas canonicas Clericorum, quarum judicium pertinet ad Epiſcopum, connumeratur & detruſio in cuſtodiam in perpetuum, vel ad tempus; ut Clerici ob falſi crimen depoſiti, perpetuo carceri ut metallo dantur, pane & aquâ doloris animam ſuſtentaturi. Cap. Novimus in fine, de V. S. Chopin, de S. Polit. lib. 2. tit. 3. num. 12. Jure civili carcer non ad pœnam, ſed ad reorum cuſtodiam haberi debet. L. aut damnum §. ſolent. ff. de pœn. l. de his. C. de cuſtod. reor. niſi extra ordinem aliud judicetur. M. Tull. 4. in Catilin. *Vincula verò & ea ſempiterna, certè ad ſingularem pœnam nefarij ſceleris inventa ſunt.* Jure Pontificio Clerici pœnitentiæ causâ, in perpetuum vel ad

tempus carceri mancipantur. Cap. quamvis, de pœn. in 6. Nec hoc jus Bonifacium auctorem habet, ſed ex priſca diſciplina initia repetit. Jo. Moſch. in Limonar. cap. 108. de Presbytero per calumniam ſtupri cum virgine inſimulato apud Epiſcopum : καὶ ὁ Ἐπίσκοπος δέδωκεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ, ὅπου εἰώθασιν οἱ πταίοντες κληρικοὶ ἐγκλείεσθαι, καὶ φυλάττεσθαι. *Et Epiſcopus miſit ipſum in carcerem, in quemſolebant peccantes Clerici includi & cuſtodiri.* Et Conc. Tur. 2. Can. 40. *Illi verò Archipresbyteri, qui talem cautelam ſuper juniores ſuos habere noluerint, & non eos habuerint ſtudio deſtringendi, ab Epiſcopo ſuo in civitate retrudantur in cellam, ibique menſe integro panem cum aqua manducent.* Epiſcopos vel Clericos depoſitos ſequebatur quandoque perpetua cuſtodia. Concil. Toletan. ij. can. 6. Can. his à quibus 23. qu. 8. de Clerico qui judicium ſanguinis agitavit. *Conceſſi ordinis honore privetur, & loco ſub perpetuæ quoque damnationis teneatur ergaſtulo religatus.* Greg. Tur. lib. 5. cap. 27. *Sed hæc per pœnitentiam purgari cenſentes Epiſcopi, illud eſt additum quòd eſſent rei majeſtatis & patriæ proditores, quâ de causâ ab Epiſcopatu diſcincti in baſilicam beati Marcelli ſub cuſtodia detrudantur.* Anaſtaſ. in Stephano 4. *Sergius verò in monaſterium divi Scauri deportatus, & poſtmodum in cellarium Lateranenſe deductus.* Inſigniter Ivo Carnotenſ. epiſt. 162. ad Joannem Aurelianenſem Epiſcopum. *De Presbytero qui in ſtatua fœminea, ſacramenta eccleſiſtaica profanavit, breviter reſpondeo, quia ut ſacrilegus & idololatra judicandus eſt; quem ſi tractare vultis ſecundùm cenſuram canonicam, oportet ut adhibitis vobis aliis quinque Epiſcopis, publicè detractis ſacerdotalibus indumentis, per ſigulos eum gradus deponatis, & depoſitum perpetuo carcere damnetis, aut in æternum exilium detrudatis.* Hæreticorum etiam pœna canonica fuit perpetua cuſtodia, ne ſoluti & liberi virus in plebem ſpargerent. cap. pœn. de hæret. Chronic. Normann. ad ann. 1147. *Mira miranda Eudonis pſeudoprophetæ & hæretici patrata ſunt, qui in Concilio Rhemis damnatus, & in turre Archiepiſcopali retruſus, ut malè cœpit, ita deperiit.* Ob hæreſim perpetuâ cuſtodiâ damnatus Hugo Præpoſitus Pariſienſ. Juvenal. de Urſin. in vita Caroli VI. ad ann. 1381. *Et le condamna-t-on à eſtre perpetuellement en la foſſe, au pain & à l'eau.* Eadem pœnâ affectus Nicol. Dorgemonte Diaconus, & Canonicus Pariſienſis ob ſeditionis facinus. Idem Juvenal. ad ann. 1416. *Et par Sentence fut privé de tous ſes Benefices, & eſtre mené en un tombereau par la ville de Paris, en aucuns carrefours, mitré & condamné en chartre perpetuelle au pain & à l'eau.* Et quod durius eſt, hæreticorum pœna fuit recluſio intra muros. Chronic. Altiſſiodor.

ad annum 1212. *Congregato igitur Epiſcoporum concilio, aſſidentibus Magiſtris Pariſienſibus, propalantur eorum ineptiæ, omniumque judicio reprobantur, & judicati hæretici exponuntur publicæ poteſtati, ex quibus decem traduntur incendio, reliqui quatuor murali recluſione damnantur.* Cuſtodiæ perpetuæ addebatur damnatio ad panem & aquam. d. cap. Novimus. d. cap. Quamvis. quia pœnæ canonicæ ſunt magis pœnitentiæ, quàm pœnæ cauſâ conſtitutæ, Joan. Gallus. quæſt. 82.

CAPUT XV.

Judex Eccleſiaſticus non poteſt Clericos damnare exilio vel ad triremes. An Præpoſitus regularis pœnitentiæ cauſâ, poſſit Monachum mittere Romam ad Generalem Ordinis. Refellitur Fevretius.

AN Judex Eccleſiaſticus poſſit Clericos damnare exilio, in jure variatum. Clerici enim ob falſi vel calumniæ crimen, vel cædem Cardinalis à Judice eccleſiaſtico deponuntur, & exilio deportantur. Cap. ad audientiam, de crim. falſ. cap. 1. de Calumniator. cap. Fœlicis, de pœn. in 6. Hanc ſententiam ſecutus Ivo Carnotenſ. ep. 162. *Per ſingulos eum gradus deponatis, & depoſitum perpetuo carcere damnetis, aut in æternum exilium detrudatis.* Tamen ſanior ſententia eſt Judici eccleſiaſtico fas non eſſe Clericos deportare in exilium; quia Eccleſia non habet territorium, non habet locum quo deportet exules. Verùm ſi Clerici depoſiti incorrigibiles ſint, exilio deportantur adhibito officio Judicis ſæcularis. Cap. cùm non ab homine, de Judic. cap. 2. de Cleric. excommunic. miniſtr. Et hoc jure in Gallia utimur. Joann. Gallus. quæſt. 82. Chopin, de S. Polit. lib. 2. tit. 3. num. 16. 17. Moribus tamen noſtris Clerici ob hæreſim, vel aliam cauſam damnati ab Epiſcopo, ludibrii causâ, traducebantur per vias publicas & fora, & mitella eis ab Epiſcopo imponebatur in veſtibulo Eccleſiæ, ut factum eſt in Nicolao Dorgemonte. Juvenal. de Urſin. ad ann. 1416. ſuprà relatus. Et in Hugone præpoſito Pariſienſi. Idem Juvenal ad ann. 1381. *Et ſeulement au Parvis Noſtre-Dame, fut publiquement preſché, & mitré par l'Eveſque de Paris veſtu en habit pontifical.*

Judex quoque Eccleſiaſticus non poteſt Clericos damnare ad triremes; quia hujuſmodi pœna eſt mors civilis, & ſervitus pœnæ, quæ excedit modum Jurisdictionis Eccleſiaſticæ. Eccleſia non alias habet, quàm pœnas ſpirituales, & incruentas; poſt depoſitionem & excommunicationem Eccleſia non habet ultra quid faciat. Cap. cùm non ab homine, de judic. can. corripiantur 23. qu. 4.

An Præpoſitus Regularis monachum correctionis cauſâ poſſit Romam mittere ad Generalem Ordinis Fevret. libr. 8. cap. 4. num. 11. refert judicatum miſſionem eſſe abuſivam, ne videatur exilium indici, neve Galli peregrino judicio tradantur. Verùm nimis frigida & parum conſentanea eſt ratio. Non infringuntur leges Regni ſi unus è monachis peregrinetur Romam pœnitentiæ vice. 1. Quia regularis diſciplina non tenetur legibus fori; undè à diſciplina & correctione non appellatur, nè juris remedium, à regula exorbitanti patrocinetur. Cap. ad noſtram, de appellat. 2. Peregrinationem Romam vel Hieroſolymam pœnitentiæ causâ indici vetus eſt inſtitutum totius Eccleſiæ conſenſu, tot Regum & Principum autoritate & exemplo auctoratum, ut hodie id genus pœnitentiæ non poſſit reprobari in Monacho. Peregrinationem & militiam transmarinam in pœnitentiam indixit Urbanus II. in Conc. Claramontano, can. 2. *Quicumque pro ſola devotione, non pro honoris, vel pecuniæ adeptione, ad liberandam Eccleſiam Dei Hieruſalem profectus fuerit, iter illud pro omni pœnitentia ei reputabitur.* Cujus Canonis ſententiam his verbis expreſſit Ordericus Vitalis, libr. 9. àd ann. 1095. *Providus verò Papa omnes qui congruè arma ferre poterant ad bellum contra inimicos Dei excivit, & pœnitentes cunctos ex illa hora, quâ Crucem Domini ſumerent, ex authoritate Dei ab omnibus peccatis ſuis abſolvit, & ab omni gravedine quæ fit in jejuniis, aliiſque macerationibus carnis piè relaxavit.* Peregrinationem pœnitentiæ cauſâ Hieroſolymitanam vel Hiſpanicam, impoſuit Innocent. II. in univerſali Concilio can. 18. Can. peſſimam 23. qu. 8. *Pœnitentia autem ei detur, ut Hieroſolymis aut in Hiſpania in ſervitio Dei per annum integrum permaneat.* Totus orbis Chriſtianus id genus pœnitentiæ coluit, probavit; at hodie quia hujuſmodi pœnitentiæ ritus foro diſplicet, pœnitentia explodenda.

CAPUT XVI.

Pœnitentia genus pœnæ Eccleſiaſticæ. Pœnitentia duplex; publica, & privata. Pœnitentiæ gradus. Reconciliatio pœnitentium; reconciliationem ſequitur communio.

INTER pœnas Eccleſiaſticas ſummum locum tenet pœnitentia, id eſt, injunctio pœnitentiæ. Pœnitentias Græci vocant τὰ ἐπιτιμία, id eſt pœnas, quæ tamen hoc diſtant à pœnis civilibus, quòd magis ſunt remedia, quàm pœnæ, magiſque eò ſpectant ut homines emendentur quàm ut puniantur. Synodus ſeptima, ſeu Nicæna 2. Can. 16. δι' ἐπιτιμίοις διορθέσθωσαν. *Per pœnam corrigantur.* Can. omnis 21. quæſt. 4. Pœnitentia nihil aliud eſt quàm pœna ſpiritualis delicti, quæ eumdem habet auctorem, & vindicem. Auguſt. de vera & falſa pœnitent. cap. 19. *Continuè enim dolendum eſt de peccato, quod declarat ipſa dictionis virtus. Pœnitere enim eſt pœnam tenere, ut ſemper puniat in ſe ulciſcendo, quod commiſit peccando: pœna enim propriè dicitur læſio, quæ punit & vindicat quod quiſque commiſit.* Et idem ante cap. 6. ejuſdem lib. *Pœnitentia enim eſt quædam dolentis vindicta, puniens in ſe quod dolet commiſiſſe.*

Pœnitentia duplex eſt: publica, & privata. Publica eſt quæ ob publica, & notoria crimina, eaque graviora imponitur per Epiſcopum. Concil. Tolet. can. 2. *Eum verò pœnitentem dicimus, qui poſt baptiſmum, aut pro homicidio, aut pro diverſis criminibus, graviſſimiſque peccatis publicam pœnitentiam gerens, ſub cilicio, divino fuerit reconciliatus altario.* Can. placuit. 50. diſt. Conc. Carth. 3. can. 32. *Cujuſcumque autem pœnitentis publicum & vulgatiſſimum crimen eſt, quòd univerſam commoverit eccleſiam, ante apſidam manus ei imponatur.* Can Preſbyter, & ibi gloſſ. 26. quæſt. 6. Conc. Arelatenſ. 6. can. 26. *Ut qui publico crimine convicti ſunt, rei publicè judicentur, & publicam pœnitentiam agant ſecundùm Canones.*

Pœnitentiæ publicæ ſolemnis, & valdè erubeſcendus fuit ritus, quò pudore pœnitendi, homines removerentur à peccati lubrico, & pœnitentes ipſi aliis exemplo eſſent, ne gravioribus ſe immergerent. Quatuor verò fuere gradus pœnitentiæ; πρόσκλαυσις, ἀκρόασις, ὑπόπτωσις, σύστασις: *Fletus, auditio, ſubſtractio, conſiſtentia*

ſiſtentia ; quos apprimè diſtinxit Gregorius Thaumaturgus, qui claruit ſub annum 233. epiſtol. canonic. can. ultim. Pœnitentes per ſingulos hoſce gradus pœnitentiæ quaſi juſto ſtadio decurrebant, antequam reconciliarentur. Concil. Arauſic. can. 3. *Stent in ordine pœnitentium, & oſtenſis neceſſariis pœnitentiæ fructibus, legitimam communionem cum reconciliatoria manus impoſitione percipiant.* Can. qui recedunt, 26. quæſt. 6. Apertiùs Baſilius ad Amphiloch. can. 22. 56. & 57. perennem obſervantiam horum quatuor pœnitentiæ graduum imponit. Aliquando tamen non ſervatis gradibus pœnitentiæ, initium ipſius ducebatur à tertio gradu, ut Conc. Nicæn. can. 11. qui ſine vi fide lapſi ſunt verè & ſine fuco pœnitentes inter Audientes locantur ; ac inde cæteris emenſis gradibus perveniunt ad ſacram communionem. Ut Concil. Ancyran. can. 16. tres tantùm pœnitentiæ gradus ponuntur, ubi coëuntes cum brutis animalibus ponuntur inter Subſtratos, qui ſunt in tertio gradu, inde inter Conſiſtentes ; nimirum gradus pœnitentiæ ſervandi eſſent necnè, erat in poteſtate Epiſcopi, ut & tempora pœnitentiæ decernebantur arbitrio Epiſcopi pro modo delicti. Concil. Carthagin. 3. can. 31. Pœnitentibus ſecundùm differentiam peccatorum Epiſcopi arbitrio pœnitentiæ tempora decernantur. Auguſtin. in Enchirid. cap. 65. *Rectè conſtituuntur ab iis qui Eccleſiæ præſunt, tempora pœnitentiæ, ut fiat etiam ſatis Eccleſiæ, in qua remittuntur ipſa peccata ; extra eam quippè non remittuntur.* Can. in actione, de pœnit. diſt. 1. Conſtituti in gradu flentium, qui erat primus gradus pœnitentiæ, ſtabant ejulantes ad fores Eccleſiæ, cilicio tecti, nudipedes, fidelium adventum operiri ſoliti, quorum genibus provoluti, ſuffragia precum depoſcebant. Thaumaturgus : ὁ πρόσκλαυσις ἔξω τῆς πύλης τοῦ εὐκτηρίου ἐστίν, ἔνθα ἑστῶτα τὸν ἁμαρτάνοντα, χρὴ τῶν εἰσιόντων δεῖσθαι πιστῶν, ὑπὲρ αὐτοῦ εὔχεσθαι ; *Fletus ſeu luctus eſt extra portam oratorii, ubi peccatorem ſtantem oportet fideles ingredientes orare, ut pro ſe precentur.* Hujus gradus pœnitentium ſquallorem & ſitum, lachrymas & proſtrationes ſcitè depingit Tert. de pœnitent. cap. 9. *De ipſo quoque habitu atque victu mandat ſacco & cineri incubare, corpus ſordibus obſcurare, animum mœroribus dejicere, illa quæ peccavit triſti tractatione mutare ; plerumque verò jejuniis preces alere, ingemiſcere, lachrymari, & mugire dies noctesque ad Dominum Deum tuum, Presbyteris advolvi, & caris Dei adgeniculari, omnibus fratribus Legationes deprecationis ſuæ injungere.* Et poſt eum Joan. Chryſoſtom. Hom. ad Antiochenos : ἤκουσας πῶς ἐστέναξαν οἱ πάλαι μυσταγωγηθέντες, καὶ τὸ στῆθος ἐπίταξαν, τοῦ συνειδότος ἐνταῦθα διανα-

ςήσαντες. *Audiſti quomodo gemuerunt dudum ſacris introducti, & pectus percuſſerunt eos ſtimulante conſcientia.* Et Caſſian. diſcipulus Chryſoſtomi, Collat. 18. cap. 15. *Sed cùm duabus fermè hebdomadibus, ita ſe omni conditione carnis, ac ſpiritus ſubjeciſſet, ut die Sabbathi, vel Dominico, non ad percipiendam communionem ſacram, ſed ad proſternendum ſe in limen Eccleſiæ, atque ad veniam ſuppliciter poſtulandam matutinus accurreret.* Et hujuſce primi pœnitentiæ gradus veſtigium obſervare eſt in ſolemni pœnitentiæ ritu, quem poſuit Synod. Agathenſ. can. 9. *In capite quadrageſimæ omnes pœnitentes, qui publicam ſuſcipiunt, aut ſuſceperunt pœnitentiam, antè fores Eccleſiæ ſe repræſentent Epiſcopo civitatis ſacco induti, nudis pedibus, vultibus in terram demiſſis, reos ſe eſſe ipſo habitu & vultu proteſtantes.*

Pœnitentes ſecundæ claſſis erant Audientes, ſic dicti quòd unà cum Cathecumenis in eâ parte templi quam ναρθήκα vocant, Catechezim ex ore docentis audiebant, & poſt Evangelium unà cum his egrediebantur. Thaumaturgus eodem loco: ἡ ἀκρόασις ἔνδοθι τῆς πύλης ἐν τῷ νάρθηκι, ἔνθα ἑστάναι χρὴ τὸν ἡμαρτηκότα ἕως τῶν κατηχουμένων, καὶ ἐντεῦθεν ἐξέρχεσθαι. *Auditio eſt intra portam in loco quem* Narthecen *vocant, ubi oportet eum qui peccavit ſtare poſt Cathecumenos, & illinc egredi.* De quo & auctor Conſtitut. Apoſtolicar. libr. 2. cap. 39. audientes vocat. Tertullian. de pœnit. cap. 6. *Nemo ergo ſibi aduletur, quia inter auditorum tyrocinia deputatur, quaſi eo etiam nunc ſibi delinquere liceat.* Et paulò poſt: *An alius eſt intinctis Chriſtus, alius audientibus.* νάρθηξ erat locus in veſtibulo templi, in quo pœnitentes poſt Cathecumenos magiſtrum docentem audiebant. Cedren. in Juſtino Jun. καὶ τὰ δύο ἀσκητήρια τὰ πλησίον τῆς ἁγίας εἰρήνης, καὶ τὸ μέρος τοῦ νάρθηκος αὐτῆς. *Nam duo aſceteria propinqua S. Eirene, parſque narthecis ejus.*

Tertia ſtatio pœnitentiæ, ὑπόπτωσις, quæ propriè pœnitentium dicitur; hi quaſi jam defæcati ſtabant intra limina Eccleſiæ, ſegregati à fidelibus, juxtà ambonem cum Cathecumenis, vel poſt Cathecumenos, & cum illis egrediebantur, aut poſt illos. Concil. Laodicen. can. 19. καὶ μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τοὺς κατηχουμένους τῶν ἐν μετανοίᾳ τὴν εὐχὴν γίνεσθαι. *Et poſtquam exierint Cathecumeni eorum qui pœnitentiam agunt fieri orationem.* Et Concil. Epaunenſe, can. 29. *In pœnitentum loco ſtandi & orandi humilitatem noverint obſervandam, ac etiam ipſi cùm Cathecumeni procedere commonentur abſcedant.* Quibus convenit Thaumaturgus: ἡ δὲ ὑπόπτωσις ἵνα ἔσωθεν τῆς πύλης τοῦ ναοῦ ἱστάμενος, μετὰ τῶν κατηχουμένων ἐξέρχεται. *Subſtratio eſt ut intra templi portam ſtans, cum Cathemenis egrediatur.*

Poſt Evangelium pœnitentes cum Cathecumenis & Energumenis è templo mitti ſolitos, teſtis Dionyſ. de Eccleſiaſtic. Hierarch. cap. 3. ἑξῆς δὲ διὰ τῶν λειτουργῶν, ἡ τῶν ἁπογράφων δέλτων ἀνάγνωσις ἀκολούθως γίνεται, καὶ μετὰ ταύτας, ἔξω γίνονται τῆς ἱερᾶς περιοχῆς οἱ κατηχούμενοι, καὶ πρὸς αὐτοῖς οἱ ἐνεργούμενοι, καὶ οἱ ἐν μετανοίᾳ ὄντες. *Deinde a Diaconis ſacrorum librorum lectio ordine recitatur, & poſteà foras fiunt templi ambitu Cathecumeni, & unà cum eis Energumeni, & pœnitentes.* Pœnitentes in hoc gradu manuum impoſitionem quotidiè recipiebant ab Epiſcopo, Conc. Carthag. 3. Can. 32. d. Can. Presbyter: *Cujuſcumque autem pœnitentis publicum crimen eſt, ante apſidam manus ei imponatur.* Concil. Carthagin. 4. can. 74. can. Sacerdos 26. qu. 7. *Omni autem tempore jejunij, manus pœnitentibus à Sacerdotibus imponantur.* Carthagin. 5. can. ij. de pœnitentia Clericorum: *Non eis manus tanquam pœnitentibus, vel tanquam fidelibus laïcis imponatur.* Nec nuda pœnitentibus fiebat manuum impoſitio reconciliationis causâ. Immò etiam capite tundebantur pœnitentes fuſte vel virgâ. Optat. lib. 1. *Tunc Purpurius ſolitâ malitiâ fretus, quaſi & Cæcilianus filius ſororis ejus eſſet, ſic ait: Exeat huc quaſi imponatur illi manus in Epiſcopatum, & quaſſetur illi caput de pœnitentia.*

Quarti gradûs pœnitentes jam abſoluti per variam manuum impoſitionem, ſacris intererant in Eccleſia unà cum fidelibus, communionis precum participes. Thaumaturgus: ἡ σύστασις ἵνα συνίσταται τοῖς πιστοῖς, καὶ μὴ ἐξέρχηται μετὰ τῶν κατηχουμένων. Conſiſtentia eſt ut cum fidelibus conſiſtat, & cum Cathecumenis non egrediatur. Tandem emenſâ pœnitentiâ reconciliatio pœnitentium per manuum impoſitionem fiebat ab Epiſcopo, feriâ quintâ in Cœna Domini, d. can. in capite. Can. in cœna, de Conſecrat. diſt. 2. Capitul. lib. 7. cap. 143. Hos omnes pœnitentiæ gradus complectitur Tertull. de pudicit. cap. 13. *Et tu quidem pœnitentiam mœchi ad exorandam fraternitatem in Eccleſiam inducens conciliciatum & concineratum, cum dedecore, & horrore compoſitum, proſternens in medium, ante viduas, ante Presbyteros, omnium lachrymas ſuadentem, omnium veſtigia lambentem, omnium genua detinentem, inque eum hominis exitum quantis potes miſericordiæ inlecebris bonus Paſtor, & benedictus Papa concionaris.* Reconciliationem mox ſequebatur ſacra communio. d. can. in Cœna, & hoc eſt quod inſinuat Thaumaturgus, cùm poſt expoſitos gradus pœnitentiæ ſubjungit. τελευταῖον ἡ μέθεξις τῶν ἁγιασμάτων. *Poſtremò eſt participatio Sacramentorum.* Malè quidam quintum pœnitentiæ gradum ponunt, μέθεξιν, ſeu communionem Euchariſtiæ; pœnitentibus

enim communio non dabatur, niſi peractâ pœnitentiâ, & ſecutâ perfectâ reconciliatione; & ſacra communio non eſt gradus, ſed potiùs ſequela & præmium pœnitentiæ. Auguſtinus vel alius quiſquis eſt auctor, quæſt. utriuſque Teſtam. cap. 102. *Hoc enim volebat ut veniens ad eos pacem haberet, cum communione eorum; nec probatum eſt fornicariis poſt actam pœnitentiam communicandum eſſe; non enim poteſt illis communicari quamdiu agunt; tunc autem communicandum eſt, cùm deſinunt agere judicio Eccleſiæ.*

ECCLESIASTICÆ JURISDICTIONIS VINDICIÆ ADVERSUS CAROLI FEVRETI ET ALIORUM TRACTATUS DE ABUSU.

LIBER DECIMUS.

De Majoribus Cauſis.

CAPUT PRIMUM.

Majores Cauſæ reſervatæ Sedi Apoſtolicæ. Congregatio Conciliorum generalium.

EXPOSITIS his quæ ſunt juriſdictionis Epiſcoporum, Metropolitanorum & Primatum, conſentaneum videtur à nobis quæri de iis quæ ſunt præcipua juriſdictionis Pontificiæ, quæ eſt fons & matrix juriſdictionis Eccleſiaſticæ, id eſt, de majoribus Cauſis, quæ ſunt reſervatæ Sedi Apoſtolieæ. Quædam ſunt cauſæ quæ

dicuntur majores, quæ excedunt modum juriſdictionis Epiſcopalis, & reſervantur Sedi Apoſtolicæ; quales ſunt congregatio Conciliorum generalium, definitio quæſtionum fidei, depoſitio & reſtitutio Epiſcoporum, & aliæ. Julius epiſt. ad Epiſcopos Orientales in cauſa Athanaſii, cap. 30. *Ideo huic ſanctæ Sedi præfata privilegia ſpecialiter ſunt conceſſa, tam de congregandis Conciliis, & judiciis, ac reſtitutionibus Epiſcoporum, quàm & de ſummis Eccleſiarum negotiis, ut ab ea omnes oppreſſi auxilium, & injuſtè damnati reſtitutionem ſumant.* Can. ideo huic, 2. quæſt. 6. Et idem epiſt. ad eoſdem cap. 1. *Dudum à ſanctis Apoſtolis, ſucceſſoribuſque eorum, in antiquis decretum fuerat ſtatutis, quæ hactenus ſancta, & univerſalis apoſtolica tenet Eccleſia, non oportere præter ſententiam Romani Pontificis Concilia celebrari, nec Epiſcopum damnari, quoniam ſanctam Romanam Eccleſiam, Primatem omnium Eccleſiarum eſſe voluerunt. Et ſicut Beatus Petrus Apoſtolus primus fuit omnium Apoſtolorum, ita & Eccleſia ſuo nomine conſecrata Domino inſtituente prima & caput ſit cæterarum; & ad eam quaſi ad matrem atque apicem, omnes majores Eccleſiæ cauſæ, & judicia Epiſcoporum recurrant, &c.* Can. dudum. 3. qu. 6. Et Vigilius in epiſt. ad Eleuther. cap. ult. *Unde omnium appellantium apoſtolicam ſedem Epiſcoporum judicia, & cunctarum majorum negotia cauſarum, eidem ſanctæ Sedi reſervata eſſe liquet; præſertim cùm in his omnibus ejus ſemper ſit expectandum conſultum.* Can. qui ſe, ſect. 2. qu. 6. Et Pelagius 2. epiſt. 1. cap. 1. *Majores verò & difficiliores quæſtiones, ut ſancta Synodus ſtatuit, & beata conſuetudo exigit, ad Sedem Apoſtolicam ſemper referantur.* Can. Multis. 17. diſt. Præter hos Innocent. III. in Conc. 3. Lateranenſi cap. 35. *Salvis conſtitutionibus de majoribus cauſis ad Sedem Apoſtolicam referendis.* Cap. ut debitus, de apppellat. Et idem. in epiſt. ad Arelatenſ. Archiepiſc. *Majores Eccleſiæ cauſas præſertim articulos fidei contingentes ad Petri ſedem referendas.* Cap. Majores, de Baptiſm. Majores cauſas meritò ſibi reſervavit Eccleſia Romana in argumentum dignitatis & poteſtatis; quoniam ipſa eſt mater & caput omnium Eccleſiarum, d. can. dudum. Can. quamvis, 21. diſt. can. aliorum 9. quæſt. 3. Optat. Milevit. libr. 2. *Igitur negare non potes ſcire te in urbe Roma, Petro primo Cathedram Epiſcopalem eſſe collatam, in qua ſederit omnium Apoſtolorum caput Petrus.* Hieronym. epiſt. ad Damaſum: *Ego nullum primum niſi Chriſtum ſequens, Beatitudini tuæ, id eſt Cathedræ Petri communione conſocior.* Auguſtin. epiſt. 162. *Romanæ Eccleſiæ in qua ſemper Apoſtolicæ Cathedræ viguit principatus.* Nec invidioſum quædam eſſe reſervata Sedi Apoſtolicæ, quæ non conceduntur Epiſcopis; quia

Epiſcopi non moleſtè ferre debent Pontificem ſibi præferri, cùm ſint vocati in partem ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis. Can. qui ſe ſcit. 2. qu. 6. Can. Multum. 3. qu. 6.

Una è majoribus cauſis quæ ſunt reſervatæ Sedi apoſtolicæ eſt congregatio Conciliorum generalium. Canone apoſtolico, ſancitum nè Concilia congregentur, præter Sedis apoſtolicæ auctoritatem, refert Marcellus P. in epiſt. ad Epiſcopos Antiochenæ provinciæ. Hunc canonem inſtauravit Conc. Nicæn. Can. 20. edit. Alphonſ. Piſani, quem laudat Julius d. epiſt. 1. ad Orientales Epiſcopos, apud Athanaſium apolog. 2. de fuga, ubi integra Julii epiſtola deſcribitur, & in Can. ideo. 2. qu. 6. can. dudum, 3. qu. 6. & Damaſ. epiſt. 4. Hanc ob cauſam Concilium Antiochenum & Ariminenſe damnata; quòd ſine autoritate Julii & Damaſi per ea tempora Romanorum Pontificum collecta eſſent. Socrat. libr. 2. cap. 5. & 13. Sozom. libr. 3. cap. 9. Theodoret. libr. 2. cap. 22. & Iconomachorum Synodus à Conſtantino Copronymo collecta, ſtatim exploſa, quod ſine autoritate Zachariæ tum Rom. Pontificis coacta eſſet. Quod Stephanum Juniorem impio Imperatori in os affirmaſſe refert Joan. Damaſcen. in ejus vit. Ob id etiam Dioſcoro Alexandrino Patriarchæ inter alias criminationes in Concilio Chalcedonenſi objectum, quòd ſine autoritate Sedis apoſtolicæ Synodum congregare non dubitaſſet. Synod. Chalced. act. 1. καὶ σύνοδον ἐτόλμησε ποιῆσαι ἐπιτροπῆς, δίχα τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου, ὅπερ οὐδέποτε γέγονεν, οὐδὲ ἔξον γενέσθαι. *Et Synodum auſus eſt facere, ſine auctoritate ſedis apoſtolicæ; quod numquam licuit, numquam factum eſt.* Et ubi Synodus Romana collecta eſt auctoritate Theodorici Regis in cauſa Symmachi, non tulere id Epiſcopi, etſi lævis temporibus, & audacter reſponderunt fas non eſſe congregari Concilium ab alio quàm à Romano Pontifice, de quo Ennodius in Libello hac de re ſcripto. *Novam deinde culpam, & quam inveſtigatio noſtra tranſierat recluſiſtis; quare Papa ſine exempli inſtituto præcedentis Synodum convocavit, ut de criminum ejus objectione cognoſceret.* Et paulò poſt: *Hoccine ergo nullo conſtabat exemplo, ut ſacerdotum Papa Concilium convocaret, cujus arbitrium eſt collectio Synodalis.* Etiam teſtimonio ipſorum Imperatorum agnita eſt poteſtas Rom. Pontificis in celebrandis Conciliis. Auctoritatem Leonis Papæ invocarunt Valentianus & Martianus ad convocandam Synodum Chalcedonenſem, per epiſt. quæ præfixa eſt Conc. Chalcedonenſi. Concilium igitur non poteſt celebrari ſine auctoritate Romani Pontificis: Et ſi quod aliter celebretur, non eſt Concilium ſed Conventiculum, & con-

ciliabulum, & quicquid in eo actum eſt, vacuum & inane habetur, d. can. multis, 17. diſt. Imò & Concilia Provincilia non habent vim & robur Conciliorum, donec Pontificiâ auctoritate ſancita ſint. Can. Concilia ead. diſt. Ennod. in Libello proximè laudato. *Poſt hæc verſis in fugam ordinibus, Lymphatici more ſermonis addidiſtis. Ergo Concilia ſacerdotum Eccleſiaſticis legibus quotannis decreta per provincias, quia præſentiam Papæ non habent valetudinem perdiderunt. Legite inſaniſſimi, aliquando in illis præter apoſtolici apicis ſanctionem aliquid conſtitutum, & de majoribus negotiis ad collationem præfatæ ſedis arbitrio fuiſſe ſervatum*: quod confirmat idem auctor ſubjecto can. 3. Synodi Sardicenſ. quem deſcribere hic ſatis otioſum eſſet.

CAPUT II.

Una è Majoribus Cauſis eſt definitio quæſtionum Fidei, & judicium de Hæreſibus; in dubiis relatio ad ſanctum Pontificem.

INTER Majores Cauſas, quæ ad Sedem Apoſtolicam referendæ ſunt, proximum locum obtinet definitio quæſtionum fidei, & damnatio hæreſum. Innocent. I. epiſt. 26. ad Epiſcopos Milevitani Concilii. *Quoties fideï ratio ventilatur, arbitror omnes fratres, & Coëpiſcopos noſtros, nonniſi ad Petrum, id eſt ſui nominis & auctoris referre, veluti nunc retulit veſtra dilectio, quod per totum mundum poſſit Eccleſiis omnibus in commune prodeſſe.* Can. Quoties, 24. qu. 1. In eamdem Sententiam Gregor. 1. lib. 4. epiſt. 52. ad Epiſcopos Galliæ. *Si quam verò contentionem, quod longè faciat divina providentia, de fidei cauſa evenire contigerit, aut negotium, cujus vehemens ſit fortaſſe dubietas, & pro ſui magnitudine judicio Sedis Apoſtolicæ indigeat examinatâ diligentiùs veritate, relatione ſuâ ad noſtram ſtudeat perducere notionem, quatenus à nobis valeat congruâ ſine dubio ſententiâ terminari.* Idem Gregorius IV. in epiſt. ad Epiſcopos Galliæ & Germaniæ: *Non novum aliquid præſenti juſſione præcipimus, ſed illa quæ olim videntur indulta firmamus, cùm nulli dubium ſit, quod non ſolùm pontificalis cauſatio, ſed omnis ſanctæ Religionis relatio ad Sedem Apoſtolicam, quaſi ad caput Eccleſiarum debeat referri, & inde normam ſumere unde ſumpſit exordium*

dium, ne caput inſtitutionis videatur. Can. præceptis, 12. diſt. & Innocent. III. in epiſt. ad Archiepiſc. Arelatenſem, unde deſumptum eſt, cap. Majores, de Baptiſm. *Majores*, inquit, *Eccleſiæ cauſas, præſertim articulos fidei contingentes, ad Petri Sedem referendas.* Eadem eſt Sententia Patrum Græcorum & Latinorum. In cauſa Arianorum, ſcribendum Epiſcopo urbis Romæ ſenſit Baſil. epiſt. 52. Ἐφάνη δὲ ἡμῖν ἀκόλουθον ἐπιστεῖλαι τῷ Ἐπισκόπῳ Ρώμης ἐπισκέψασθαι τὰ ἐνταῦθα, καὶ δοῦναι γνώμην, &c. *Viſum eſt autem nobis conſentaneum ut ſcribatur Epiſcopo urbis Romæ, ut quæ hic geruntur conſideret, & ſententiam ſuam expromat.* Theodoretus Cyrenſis Epiſcopus à Dioſcoro Epiſcopo Alexandrino, in Synodo Epheſina depoſitus quaſi ob hæreſim, provocavit ad Leonem Roman. Pontificem, tamquam proprium & ſummum Judicem cauſarum fidei. Teſtem ipſum habemus, epiſt. 113. & 116. in qua poſtrema maximè commendatur fides Eccleſiæ Romanæ. Ἔχει γὰρ ὁ πανάγιος θρόνος ἐκεῖνος τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην Ἐκκλησιῶν τὴν ἡγεμονίαν διὰ πολλὰ, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὅτι αἱρετικῆς μεμένηκε δυσωδίας ἀμύντος, καὶ οὐδεὶς τἀναντία φρονῶν εἰς ἐκεῖνον ἐκάθισεν, ἀλλὰ τὴν Ἀποστολικὴν ἀκήρατον διεφύλαξε. *Habet enim ſanctiſſima illa Sedes Eccleſiarum, quæ in toto ſunt orbe, principatum, multis nominibus, atque hoc ante omnia, quod ab hæretica tabe immunis manſit, nec ullus contraria ſentiens in illa ſedit; ſed Apoſtolicam gratiam integram conſervavit.* In expoſitione ſymboli fidei, ſi quid emendatione indigeat à Romano Pontifice Petri fidem, & Sedem tenente emendandum agnoſcit Hieronym. ad Damaſum. *Hæc eſt fides, Papa Beatiſſime, quam in Eccleſia catholica didicimus, quamque ſemper tenuimus, & tenemus, in quâ ſi minus peritè, aut parum cautè forte aliquid poſitum eſt, emendari cupimus à te, qui Petri & fidem & ſedem tenes.* Can. hæc eſt fides, 24. quæſt. 1. In dubiis fidei Damaſum conſulendum idem duxit in alia epiſt. ad eumdem. *Ideò mihi cathedram Petri, & fidem apoſtolico ore laudatam cenſui conſulendam; inde nunc meæ animæ poſtulans cibum, undè olim Chriſti veſtimenta ſuſcepi.* A Romano Pontifice damnati quotquot inſurrexere hæretici; ab eo damnatum Praxeam refert Tertullian. lib. adverſus eumdem, cap. 1. *Nam idem tunc Epiſcopum Romanum agnoſcentem, jam Prophetias Montani, Priſcæ, Maximillæ, & ex ea agnitione pacem Eccleſiis Aſiæ & Phrygiæ inferentem, falſa de ipſis Prophetis & Eccleſiis eorum adſeverando, & præceſſorum ejus auctoritates defendendo coëgit, & litteras pacis revocare jam emiſſas, & à propoſito recipiendorum chariſmatum conceſſare.* Romæ damnati Joviniani errores quos reſtituit. Pelagianos utcumque Concilio Carthaginenſi, &

H *

altero Numidiæ damnatos, nondum apertè ab Eccleſia ſegregatos, donec ſecuta eſſet ſententia Sedis Apoſtolicæ non diffitetur Auguſtin. epiſt 94. *Nova quædam hæreſis*, inquit, *inimica gratiæ Chriſti, contra Eccleſiam Chriſti conatur exurgere; ſed nondum evidenter ab Eccleſia ſeparata eſt.* Eoſdem mox damnatos judicio Sedis Apoſtolicæ obticuiſſe ſcribit idem epiſt. 104. *Nonnulli, quippe eorum, antequam iſta peſtilentia manifeſtiſſimo etiam Sedis Apoſtolicæ judicio damnaretur, nobis innoteſcere potuerunt, quos nunc repentè reticuiſſe perſpicitis.* Inde ſeſe ſecurum de fidei meritis, in Eccleſiæ Romanæ gremio verſari obteſtatur idem Aug. de utilit. credend. cap. 17. *Dubitamus nos ejus Eccleſiæ condere gremio, quæ uſque ad confeſſionem generis humani, ab apoſtolica Sede per ſucceſſiones Epiſcoporum, fruſtra hæreticis circumlatrantibus, & partim plebis ipſius judicio, partim Conciliorum gravitate, partim etiam miraculorum majeſtate damnatis, culmen authoritatis obtinuit.* Et idem contra epiſt. Manichæi, cap. 3. *Multa ſunt alia, quæ in Eccleſiæ Catholicæ gremio me juſtiſſimè teneant; tenet conſenſio populorum atque gentium, tenet auctoritas miraculis inchoata, ſpe nutrita, charitate aucta, vetuſtate firmata: tenet ab ipſa Sede Petri Apoſtoli, cui paſcendas oves ſuas poſt reſurrectionem Dominus commendavit, uſque ad præſentem Epiſcopatum ſucceſſio Sacerdotum.* Neſtorio C P. Epiſcopo, Mariam Virginem Deiparam negante, hac de re tamquam de cauſa fidei ad Celeſtinum Pontificem ſcripſit Cyrillus Alexandrin. epiſt. 9. ἐπεὶ δὲ καὶ Θεὸς ἀπαιτεῖ παρ' ὑμῶν τό νηφάλιον ἐν τούτοις, καὶ τὰ μακρὰ τῶν Ἐκκλησιῶν ἔθη πείθουσιν ἀνακοινοῦσθαι τῇ σῇ ὁσιότητι, γράφω πάλιν ἀναγκαίως, ἐκεῖνο δηλῶν. *Quoniam verò Deus hiſce in rebus prudentiam à nobis exigit, longaque Eccleſiarum conſuetudo ſuadet, ut ejuſmodi res ſanctitati tuæ communicentur, non poſſum quod apertum eſt ad pietatem tuam non perſcribere.* Quod igitur ait Ambroſ. epiſt 32. ad Valentinianum Juniorem: *Cauſam fidei agendam in Eccleſia quis abnuat?* unde depromptus eſt can. Convenior. 23. qu. 8. intelligendum eſt de Eccleſia Romana, quæ eſt caput omnium Eccleſiarum, magiſtra fidei & diſciplinæ, & de Apoſtolicæ Sedis Antiſtite, cujus eſt proprium de fide cognoſcere, & lepram à lepra diſtinguere. Nec ſolo judicio Romanorum Pontificum, & aliorum clariorum Præſulum conſtat Romanæ Sedis auctoritas in judicandis his quæ ſunt fidei. Etiam ipſos Imperatores ejuſdem ſententiæ compotes & defenſores habemus. Cunctos populos orbis Romani eam religionem colere, quæ à Petro tradita eſſet, & quam Damaſum ſequi conſtaret, voluit Gratian. in lib. 1. C. de ſumm. Trinit. Hanc fidem tuetur etiam Maximus Tyran-

nus, quam Roma profiteretur in ep. ad Valentin. junior. *Hâc fide gloriatur Roma ipſa venerabilis, cujus etiam in hac parte principatus eſt.* Hac de re in dubiis fidei, vel diſciplinæ, conſulendus eſt ſummus Pontifex tanquam caput Eccleſiæ. Fab. ep. 2. ad Orientales Epiſcopos. *Exigit dilectio veſtra Sedis apoſtolicæ conſulta quæ vobis denegare non poſſumus. Hoc autem & prædeceſſores noſtros multarum regionum Epiſcopis egiſſe liquet, & nos qui in eadem ſede domino largiente collocati ſumus, agere debere fraterna charitas, & obedientiæ debitum compellit.* In dubiis Epiſcopi ſolebant conſulere ſummum Pontificem per relationem, quæ appellatio petita eſt à jure civili. Siricius epiſt. 1. ad Himerium Tarraconenſem. *Directa ad deceſſorem noſtrum ſanctæ recordationis Damaſum fraternitatis tuæ relatio, me jam in ſede ipſius conſtitutum invenit; & mox ad ſingula prout Dominus aſpirare dignatus eſt, conſultationi reſponſum competens non negamus.* Et Innocent. I. epiſt. 4. ad Felicem Nucerinum Epiſcopum. *Mirari non poſſumus dilectionem tuam ſequi inſtituta majorum, omniaque quæ poſſunt aliquam recipere dubitationem, ad nos quaſi ad caput atque ad apicem Epiſcopatus referre, ut conſulta videlicet ſedes apoſtolica ex ipſis rebus dubiis, certum aliquid faciendum pronunciet.* Et hoc eſt quod ait Greg. IV. in d. can. præceptis. *Cùm nulli dubium, ſit quod non ſolum pontificalis cauſatio, ſed omnis ſanctæ religionis relatio ad ſedem apoſtolicam quaſi ad caput eccleſiarum debeat referri.* Inde Hieronymus ep. ad Gerentian. ſcribit ſe Damaſo operam dediſſe, ut Orientis atque Occidentis Synodicis conſultationibus reſponderet. *Ante annos plurimos cùm in chartis eccleſiaſticis juvarem Damaſum Romanæ urbis Epiſcopum, & Orientis atque Occidentis Synodicis conſultationibus reſponderem.* In dubiis Damaſum Pontificem conſuluit Hieronym. teſtis ipſe ep. ad Damaſum. *Ideo mihi Cathedram Petri, & fidem apoſtolico ore laudatam cenſui conſulendam, inde nunc meæ animæ poſtulans cibum, unde olim Chriſti veſtimenta ſuſcepi.* Inde tot reſponſa Pontificum ad conſultationes Epiſcoporum; ut Gregorii I. ad conſultationes Auguſtini Anglorum Epiſcopi, Nicolaï I. ad conſultationes Bulgarorum & alia. Et hæ ſunt decretales epiſtolæ, quæ diverſis temporibus à Pontificibus ad conſultationes patrum emiſſæ à Gelaſio ſuſceptæ ſunt. Can. Sancta. §. electò. 15. d. Sic & in dubiis juris civilis magiſtratus conſulebant Principem per relationem. L. inter. §. deportandi. ff. de interdict. & relegat. l. 1. 2. & 3. C. de relat. L. eos §. ſuper his. L. quoniam. L. à Proconſulibus. C. de appellat. Plin. libr. 10. epiſt. 101. ad Trajanum. *Solemne eſt mihi, Domine, omnia de quibus dubito, ad te referre; quis enim poteſt melius vel cunctationem*

meam regere, vel ignorantiam inſtruere? & Auguſtin. epiſt. 137. Si illius judicium meo vellem judicio prævenire, quod nec in negotiis ſecularibus judices faciunt, quando cauſæ dubitatio ad majorem poteſtatem refertur, ut pendente relatione aliquid inde audeant commutare. In his etiam quæ pertinent ad damnum vel injuriam ſedis apoſtolicæ conſulitur Pontifex; veluti ſi quis falſum reſcriptum ſedis apoſtolicæ proferat, Epiſcopus ſuper ea re debet conſulere ſummum Pontificem, quidnam ea de re ſtatui velit. Concil. Triburienſ. can. 30. *Si verò quilibet ſive ſit Presbyter ſive Diaconus, redarguatur falſam ab Apoſtolico detuliſſe epiſtolam, vel aliud quid quod inde non convenerit, ſalvâ fide, & integrâ circa Apoſtolicum humilitate, penes Epiſcopum ſit poteſtas, utrum eum in carcerem, aut in aliam detrudat cuſtodiam, uſquequo per epiſtolam, aut per idoneos ſuæ partis legatos, apoſtolicam interpellet ſublimitatem, ut potiſſimum ſua ſancta legatione dignetur decernere, quid de talibus juſto ordine, lex Romana ſtatuat deffinire.* Poſtea quæ de Pelagio dicta ſunt; de quo & Hieronym. libr.3. adverſ. Pelag. init. *Non erubeſcis exploſam, atque damnatam Joviniani ſententiam ſequi, imò tu illius inventa ſectaris, in Oriente docere deſiderans, quæ olim Romæ & dudum in Aphrica condemnata ſunt.* Origeniſtas à Theophilo Alexandrino Epiſcopo damnatos, mox damnavit Anaſtaſius Pontifex, de quo idem Hieronym. ad Pammach. & Marcellam. *Quamquam celebri ſermone vulgatum ſit, Beatum quoque Papam Anaſtaſium, eodem fervore quia eodem ſpiritu eſt, latitantes in foveis ſuis hæreticos perſecutum, ejuſque literæ doceant, damnatum in Occidente quod in Oriente damnatum eſt.*

CAPUT III.

Inter Majores Cauſas eſt depoſitio Epiſcoporum.

DEPOSITIO Epiſcoporum etiam una eſt è majoribus cauſis, quæ omnino reſervatæ ſunt Sedi apoſtolicæ, ex quodam canone Apoſtolorum, quem laudat Marcellus epiſt. 1. ad Epiſcopos Antiochenæ Provinciæ, ubi ſcripſit omnes Eccleſias ſubjectas eſſe Eccleſiæ Romanæ ditioni, juxta Apoſtolorum eorumque ſucceſſorum ſanctiones, mox ſubjungens: *Simulque iidem inſpirante Domino conſtituerunt, ut nulla Synodus fieret, præter ejuſdem.*

ſedis authoritatem, nec ullus Epiſcopus niſi in legitima Synodo, ſuo tempore apoſtolica authoritate convocata. Super quibuſlibet criminibus pulſatus audiatur vel judicetur, quia Epiſcoporum judicia, & ſummarum cauſarum negotia, ſive cuncta dubia apoſtolicæ ſedis authoritate ſunt agenda & finienda. Ejuſdem meminit Julius I. in epiſt. 1. ad Orientales Epiſcopos. *Dudum à ſanctis Apoſtolis ſucceſſoribuſque eorum, in antiquis decretum fuerat ſtatutis, quæ hactenus ſancta & univerſalis apoſtolica tenet Eccleſia, non oportere præter ſententiam Romani Pontificis, Concilia celebrari, nec Epiſcopum damnari; quoniam ſanctam Romanam Eccleſiam, primam omnium Eccleſiarum eſſe voluerunt.* Can. Dudum. 3. qu. 6. cujus epiſtolæ pars eſt in can. nullus Epiſcopus. 5. qu. 4. & eadem epiſtola legitur apud Athanaſ. Apolog. 2. de fuga, eundem canonem apoſtolicum inſtaūravit Synodus Nicæna, ut teſtantur patres Synodi Alexandrinæ in epiſt. ad Felicem Papam. *Nam ſcimus in Nicæna magna Synodo trecentorum 18. Epiſcoporum, ab omnibus concorditer eſſe roboratum, non debere abſque Romani Pontificis ſententiâ Concilia celebrari, nec Epiſcopos damnari, licèt hæc & alia quamplura neceſſaria ab hæreticis, qui nos quotidie infeſtant, & perdere nituntur, ut facilius nos capere poſſint, ſint Synodica capitula incenſa, nobiſque ſublata,* His regulis paſſim Romani Pontifices vetuêre, nè Epiſcopi deponantur abſque ſententiâ ſummi Pontificis. Julius ipſe aliis locis, ut in d. epiſt. 1. *Nullus Epiſcopus niſi in legitima Synodo, & ſuo tempore apoſtolicâ authoritate convocatâ, ſuper quibuſdam criminationibus pulſatus audiatur vel judicetur, vel damnetur.* Can. nullus Epiſcopus. 5. qu. 4. & idem in reſcripto ad Orientales cap. 30. *Ideo huic ſanctæ ſedi præfata privilegia ſpecialiter ſunt conceſſa, tam de congregandis Conciliis, & judiciis, ac reſtitutionibus Epiſcoporum, quam & de ſummis eccleſiarum negotiis, ut ab ea omnes oppreſſi auxilium, & injuſtè damnati reſtitutionem ſumant.* Can. ideo. 2. qu. 6. idem Eleutherius, Sixtus II. Damaſus, Leo I. Vigilius, Gregor. IV. in can. accuſatus. Can. diſcutere. can. quamvis. can. multum. 3. qu. 6. can. decreto. can. qui ſe ſcit. 2. qu. 6. & poſt tot Gregor. VII. lib. 2. epiſt. in dictatu Papæ. *Quod abſque Synodali Conventu poſſit Epiſcopos deponere, & reconciliare.* Quâ religione ſpectata fuerit authoritas Epiſcopi Romani in depoſitione Epiſcoporum multis argumentis & exemplis rerum geſtarum liquidò conſtat. Primum occurrit in depoſitione Pauli Samoſateni Antiocheni Epiſcopi, qui cùm depoſitus ſententiæ parere nollet, ac Epiſcopio recedere, ab Aureliano Imperatore, utcumque ethnico hac de cauſa adito reſcriptum, ut domus Epiſcopalis traderetur, cui

Epiſcopus Romanus juſſiſſet. Euſeb. lib. 7. cap. 24. Ἀλλὰ γὰρ μηδαμῶς ἐκστῆναι τοῦ Παύλου τοῦ τῆς Ἐκκλησίας οἴκου θέλοντος Βασιλεὺς ἐντυχθεὶς Αὐρηλλιανὸς αἰσιώτατα περὶ τοῦ πρακτέου διείληφε, τούτοις νεῖμαι προστάττων τὸν οἶκον, οἷς ἂν οἱ κατὰ τὴν Ἰταλίαν, καὶ τὴν Ῥωμαίων πόλιν Ἐπίσκοποι τοῦ δόγματος ἐπιστέλλοιεν. *Verùm cùm Paulus ex Epiſcopi domo ejus Eccleſiæ propria exire nollet, Imperator Aurelianus de ea re rogatus ſententiam, ſanctiſſimè quid eſſet agendum decrevit; præcepit enim ut domus Eccleſiæ illis tribueretur, quibus Italiæ, & urbis Romæ Epiſcopi per litteras tribuendam præciperent.* Secundum idque celeberrimum eſt in cauſa Athanaſii Epiſcopi Alexandrini, qui cùm in Pſeudoſynodo Antiochena depoſitus eſſet, ejus depoſitio nulla & irrita dicta eſt à Julio Pontifice, quod ſine auctoritate Sedis Apoſtolicæ tentata eſſet, Socrat. lib. 2. cap. 5. καίτοι κανόνος Ἐκκλησιαστικοῦ κελεύοντος μὴ δεῖν παρὰ τὴν γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου Ῥώμης, τὰς Ἐκκλησίας κανονίζειν: *idque cùm canon Eccleſiaſticus jubeat non oportere abſque ſententia Epiſcopi Romani decreta Eccleſiis ſancire.* Idem Sozomen. lib. 3. cap. 9. qui hunc Canonem diſertè tribuit Concilio Nicæno. Immo Euſebius Nicomedienſis qui fuerat nequiſſimus auctor depoſitionis Athanaſii, ſentiens inane & irritum eſſe omne quod geſtum erat, callidè prævenit Julium Pontificem, & ab eo petiit ut cauſam ad ſe evocaret, non alium quàm Epiſcopum Romanum idoneum rei judicem agnoſcens. Idem Socrat. lib. 2. cap. 0. Εὐσέβιος δὲ ὅσα ἐβούλετο κατεργασάμενος διεπρεσβεύετο πρὸς Ἰούλιον τῆς Ῥώμης Ἐπίσκοπον, αὐτὸν κρίτην τῶν κατὰ Ἀθανάσιον γενέσθαι προσκαλῶν, καὶ πρὸς αὐτὸν καλεῖν τὴν δίκην. *Euſebius ſimul atque ea quæ volebat confecerat, legatum ad Julium Epiſcopum Romanum oratum miſit, ut ipſe in cauſa Athanaſii judex eſſe vellet.* Epiſcopi Orientales per id tempus graves ad Julium litteras ſcriptitarunt, quod vacuefacto Concilio Antiocheno ab eo reſtituti eſſent Athanaſius, & Paulus Conſtantinopolitanus; ſed utraque reſtitutio facta à Pontifice valuit, ac damnata Synodus Antiochena, quod contra canonem Eccleſiaſticum coacta eſſet, ſine auctoritate Sedis Apoſtolicæ. Socr. lib. 2. cap. 11. 13. Tertium ſubit argumentum quod Flavianus Antiochenus Epiſcopus depoſitus à Damaſo Papa, licèt apud Theodoſium gratiâ valeret, ab eo accitus eſt Conſtantinopolim, & Romam proficiſci juſſus ad cauſam dicendam, nec priùs Epiſcopatum tenere potuit, quàm ſummo Pontifici ſe conciliaſſet. Socr. l. 5. c. 15. Theod. l. 5. c. 23. Sozom. lib. 8. cap. 3. Quantum eſt quod à Sixto III. depoſiti ſunt Polychronius Epiſcopus Hieroſolymitanus, & Euſebius Epiſcopus, miſſo ad hoc Leone Archidiacono, qui proximus ejus ſucceſſor

fuit, de quo Nicolaus I. epiſt. 8. *Hinc Sixtus Apoſtolicæ ſedis antiſtes Euphemium Epiſcopum damnaſſe deſcribitur, nihil aliud in depoſitione illius objiciens, niſi quod Polychronium Hieroſolymitanum Epiſcopum Pontificem ſuum acccuſaverit, & quidem Polychronius à legatis ſedis Apoſtolicæ, eò quòd ſedem Hieroſolymitanam primam eſſe mendaciter affirmabat, & per ſimoniacam hæreſim, ordinationes feciſſe probatus eſt, Eccleſiæ privatus eſt gubernaculis, & urbe rejectus; ſed & Euphemius nihilominus, quia hunc præſumptuoſe, licèt veraciter, accuſaverat, damnationi à Synodo ſubjectus eſt; & quoniam linguam ſuam contra ſibi prælatum evexerat, anathema ſuſcepit, adeo ut Leo Eccleſiæ Romanæ Diaconus ei diceret: Ex te enim damnaberis, quoniam Pontificem qui te conſecravit Coëpiſcopum condemnabas & accuſabas, &c.* Quintum addere eſt quod à Nicolao & Hadriano II. reſciſſa eſt depoſitio Ignatii PC. qui injuſſu Sedis Apoſtolicæ per legatos mandatum minimè habentes depoſitus erat, Photio in ejus locum ſubſtituto, de quo Nicolaus epiſt. 5. & aliis, Synod. 8. ſub Adriano II. act. 1. Cedren. in Michaelem Imp. & ante Theodoretus Cyrenſis Epiſcopus in Synodo Epheſina depoſitus, & à Leone I. reſtitutus, in Concilio Calcedonenſi admiſſus eſt. Synod. Calced. act. 1. & apud Leonem ipſum epiſt. 63. Nec non Euſthatius Sebaſtenus Epiſcopus ab Arrianis depoſitus à Liberio reſtitutus eſt ſedi ſuæ. Baſil. epiſt. 74. Item à Nicolao reſtitutus eſt Rothaldus Sueſſionenſis Epiſcopus, qui ab Hincmaro Rhemenſi Archiepiſcopo & aliis Epiſcopis depoſitus erat, poſt appellationem ab eo interpoſitam ad Sedem Apoſtolicam; de quo Nicolaus valde ſuccenſuit Hincmaro epiſt. 41. quæ refertur in can. arguta. 2. qu. 6. Sextum eſt quod Sanctio Aurelianenſis Epiſcopus ob invaſionem Eccleſiæ & ſimoniam, ab Hugone Lugdunenſi Archiepiſcopo & Legato Sedis Apoſtolicæ depoſitus eſt, de quo Ivo Carnotenſ. epiſt. 54. Pro eo ut depoſitus maneret, ſalvo Presbyteratu, interceſſit Bernard. Clarevallenſ. epiſt. 54. ad Eugenium II. *Sufficit ſi veſtra indulgentia poſſit retinere Sacerdotem qui Epiſcopus fuit tantum à nota infamiæ, & perpetuæ inuſtionis cauterio ſcuto bonæ voluntatis veſtræ obumbretur ſibi.* De Eboracenſi intruſo deponendo ad eundem ſcripſit Bernard. epiſt. 238. *Qui locum Petri tenet poteſt uno ictu extinguere Ananiam, uno Simonem Magum, & ut planius quod loquimur fiat, peremptoriam dare ſententiam ad depoſitionem Epiſcoporum, ſolius Romani Pontificis noſcitur eſſe; pro eo nimirum, quod etſi alii multi vocati ſunt in partem ſolicitudinis, ſolus ipſe plenitudinem habeat poteſtatis.* Tempore Friderici I. Henricus Moguntinus Archiepiſcopus per legatos Sedis Apoſtolicæ depoſitus

eſt ob dilapidationem rerum Eccleſiæ. Ab iiſdem Epiſcopatu ſubmotus Burchardus Eiſtelenſis Epiſcopus ob ſenium. Otto Friſingenſ. de geſt. Frideric. libr. 2. cap. 9. *At Rex in proximo Paſcha Babengerg coronam geſtans, duos Cardinales, videlicet Bernardum Presbyterum, & Gregorium Diaconum, ad depoſitionem quorumdam Epiſcoporum ab Apoſtolica ſede deſtinatos ſecum habuit: proximam dehinc Pentecoſten Vormatiæ ferians Henricum Moguntinæ Sedis Archiepiſcopum, virum pro diſtractione Eccleſiæ ſuæ frequenter correptum, nec correctum per eoſdem Cardinales depoſuit, &c.* Et mox, *Iidem etiam Cardinales permiſſu Principis Burckardum Eiſtelenſem ſenio gravem de inutilitate cauſantes itidem ſubmovêre.* Septimum mihi addere præſtat; quo depoſitionem Epiſcocoporum propriam eſſe Sedis Apoſtolicæ probatur, non modo fide canonum, autoritate rerum geſtarum, teſtimonio Patrum & ſacrorum ſcriptorum, ſed etiam miraculis, id eſt judicio Dei. Anno Chriſti 1078. in Synodo Londinenſi depoſitus eſt Wlſtanus Wigornienſis Epiſcopus à Lanfranco Cantuarienſi Archiepiſcopo, & Comprovincialibus, juſſuſque Pontificalia deponere, ad ſepulchrum B. Eduardi accedens, tam altè baculum Paſtoralem in lapide monumenti defixit, ut nullus præter eum extrahere potuerit: quo miraculo territi Willelmus Senior Rex Anglorum, qui tum rerum potiebatur, & Lanfrancus, enixè eum orarunt ut Epiſcopatum reſumeret. de quo Matth. Weſtmonaſter. ad ann. 1074. Polydor. Vergil. rer. Anglicar. libr. 9. Meritò Depoſitio Epiſcoporum reſervata eſt Sedi apoſtolicæ, tamquam una è majoribus cauſis, propter apicem dignitatis Epiſcoporum, quia Epiſcopi ſunt univerſalis Eccleſiæ, Epiſcopi ſunt præcipua membra Eccleſiæ, quæ non poſſunt à capite divelli, & niſi depoſitio Epiſcoporum ſit de majoribus cauſis, nulla poteſt referri inter majores cauſas. Nicolaus epiſt. 42. ad Epiſcopos Galliarum de depoſitione Rothaldi. *Nam quomodo non omnes vobis omnia vindicatis, qui judicia Epiſcoporum, quæ merito inter majora numerantur negotia, veſtræ deliberationi tribuiſtis, an modicum vobis eſſe videtur, fratres & Coëpiſcopos veſtros, præter Apoſtolicæ Sedis conſenſum depoſitioni ſubjicere: quod ſi damnationes Epiſcoporum non inter majora negotia dinumeratis, quorum jam cauſas inter majora computatis negotia?* & paulò poſt: *An Epiſcopi de univerſali Eccleſia non ſunt, ut de illis damnandis per vos aliquid ad unam Petri Sedem deferri non curetur, vel quomodo nil unquam à ſuo capite diſſidet, cùm de adjudicandis præcipuis membris Eccleſiæ*, id eſt *Epiſcopis, à capite, id eſt Sede Apoſtolicâ diſſentitis?* Et mox: *Adhuc tamen percontari propter contentioſos libet, quænam judicia, vel quorum eſſe majora*

negotia

negotia prædicatis, ſi Epiſcoporum cauſas non inter præcipua computatis negotia: an laïcorum & vulgarium populorum judicia inter majora negotia ponitis, quos penè quotidie cum veſtris, & ſine veſtris Epiſtolis ad diſcutiendos & judicandos ſuſcipimus, & diſcuſſos vel judicatos, vel abſolutos dimittimus? Adeóque Sedis Apoſtolicæ propria eſt depoſitio & reſtitutio Epiſcoporum, ut etiam reſtitutionem Presbyterorum ſi ſolemniter degradati eſſent, ſui juris fecerint Pontifices, gloſſ. in can. Omnis, 2. qu. 6. Auguſtin. de vera & falſa Pœnitent. cap. 20. *Itaque Pontifex juſtus atque diſcretus non cogitur Sacerdotes ſuos ſemper abjicere, vel mox reſtituere, niſi ſtatutum fuerit à Romano Pontifice.* A Suffraganeis accuſatum Primatem Bizacenum Africæ per Gregorium Pontificem judicari voluit etiam ipſe Imperator Mauritius, non ignorans judicium Epiſcoporum pertinere ad ſummum Pontificem. Teſtis Gregor. lib. 7. ep. 64. indict. 2. *In quodam enim crimine Bizacenus primas fuerat accuſatus, & piiſſimus Imperator, eum juxta ſtatuta canonica per nos voluit judicari.*

CAPUT IV.

Inter Majores Cauſas eſt depoſitio, & reſtitutio Epiſcoporum.

DEPOSITIO & reſtitutio Epiſcoporum una eſt è majoribus cauſis, quæ reſervantur Sedi Apoſtolicæ, ita ut ſi Epiſcopus deponatur ſententiâ Metropolitani, & Comprovincialium, ab ea liceat appellare ad Sedem Apoſtolicam, nec hujuſmodi cauſa poſſit terminari, abſque auctoritate Sedis Apoſtolicæ. Can. accuſatus. can. diſcutere. can. quamvis. 3. quæſt. 6. Hoc jure in Gallia jam à melioribus ſeculis Epiſcopi ſede depoſiti ad Sedem Apoſtolicam appellaſſe, & ab ea reſtituti fuiſſe memorantur. Briccius Turonenſis Epiſcopus, & proximus B. Martini ſucceſſor, adverſariorum calumniis, in ſtupri ſuſpicionem adductus, & à plebe ſede ſuâ pulſus, appellavit ad Romanum Pontificem, à quo reſtitutus, Juſtiniano, & poſt eum Armentio interim in ejus locum ordinatis, infœlici fato ſublatis. Gregor. Turonenſ. lib. 2. cap. 1. *Hoc enim ejecto, Juſtinianum in Epiſcopatu conſtituunt, denique Briccius Romanæ urbis Papam expetiit, flens*

& ejulans, atque dicens, &c. & mox. *At Briccius Epiſcopus Romam veniens, cuncta quæ pertulerat Papæ refert, qui ad Sedem Apoſtolicam reſidens; plerumque Miſſarum ſolemnia celebrans, imbi quicquid in Sanctum Dei deliquerat, deflendo diluit: ſeptimo igitur regreſſus anno à Roma cum auctoritate Papæ illius Turones redire diſponit, &c.* Quod repetit idem lib. 10. cap. 4. Temporibus Guntrani Regis Salonius Ebredunenſis, & Sagittarius Vapincenſis Epiſcopi, ob varia crimina depoſiti in Synodo Lugdunenſi, Præſide B. Nicetio Lugdúnenſi Epiſcopo, & Primate, appellarunt ad Joannem III. Pontificem, & Guntrani gratiâ elicito reſcripto à Pontifice indictâ cauſâ reſtituti. Idem Turonenſ. lib. 5. cap. 21. *Quod cùm Rex Guntchramnus comperiſſet, congregari Synodum apud urbem Lugdunenſem juſſit, conjunctique Epiſcopi, cum Patriarcha Nicetio Beato, diſcuſſis cauſis invenerunt eos de his ſceleribus quibus accuſabantur, valdè convictos, præceperuntque ut qui talia commiſerant Epiſcopatûs honore privarentur. At illi cùm adhuc propitium ſibi Regem eſſe noſſent, ad eum accedunt implorantes ſe injuſtè remotos, ſibique tribui licentiam, ut ad Papam urbis Romanæ accedere debeant. Rex verò annuens petitionibus eorum, datis epiſtolis eos abire permiſit: qui accedentes coram Papa Joanne, exponunt ſe nullius rationis exiſtentibus cauſis dimotos: ille verò epiſtolas ad Regem dirigit, in quibus locis ſuis eoſdem reſtitui jubet, &c.* Idem Aimoin. lib. 3. cap. 28. Nec non Theugualdus Trevirenſis, & Guntherius Colonienſis Archiepiſcopi, à Nicolao I. depoſiti, ſalvâ communione laicâ, quòd Engeltrudem uxorem Boſonis comitis ob adulterium excommunicatam, ſuas intra diœceſes recepiſſent, & divortio Lotharii & Thetbergæ calculum præbuiſſent, & Valtradæ pellicatui occaſionem dediſſent; de quo Nicolaus epiſt. 58. cujus particula extat in can. Scelus 2. quæſt. 1. Regino 2. Chronic. Annal. Fuldenſ. ad ann. 863. 870. Sigebert. ad ann. 863. Per eadem tempora Rothaldus Sueſſionenſis Epiſcopus in Concilio apud Convicinum ſecus Sylvanectis ab Hincmaro Archiepiſcopo Rhemenſi, & quibuſdam Epiſcopis depoſitus, poſt appellationem interpoſitam ad Sedem Apoſtolicam, aliuſque in locum ejus ordinatus, eo colore quòd poſt appellationem per epiſtolam Synodi judicio ſeſe ſubjeciſſet: verumtamen quia etiam ſi non appellaſſet, non fuit deponendus abſque auctoritate Sedis Apoſtolicæ, quòd depoſitio Epiſcoporum ſit de majoribus cauſis, quæ omnino pertinent ad Roman. Pontificem, à Nicolao I. reſtitutus eſt; de quo Nicolaus ipſe, auctoritatis pontificiæ vindex acerrimus multa ſcripſit, epiſt. 28. & ſeqq. præſertim 41. cujus pars extat in can. arguta, 2. qu. 6.

& epiſt. 42. Inter hæc aliquando etiam inconſulto Romano Pontifice Epiſcopi depoſiti leguntur. In Concilio Pariſienſi damnatus & depoſitus eſt Prætextatus Epiſcopus Rothomagenſis, inſtante Chilperico Rege, quem valdè infenſum habebat, ſtimulante Fredegunde Reginâ. Gregor. Turon. lib. 5. cap. 18. & lib. 10. cap. 19. Aimoin. lib. 3. cap. 21. In Synodo Matiſconenſi in triennium ſuſpenſus eſt Epiſcopali ab officio Urſicinus Cadurcenſis Epiſcopus, quòd Gundobaldum dolis ejus deceptus excepiſſet; idem Turon. lib. 8. cap. 20. Sub Childeberto II. Ægidius Rhemenſis Epiſcopus in Concilio Metenſi depoſitus, ob conſilia nefaria inita in necem Regis. Idem Turon. lib. 10. cap. 19. Flodoard. Rhemenſ. Hiſt. lib. 2. cap. 2. imò & Ebbo Epiſcopus Rhemenſ. in Concilio apud Theodonis-villam pariter depoſitus, quòd unus fuiſſet è ſigniferis conſpirationis initæ in Ludovicum P. cum ejus liberis, Aimoin. lib. 5. cap. 16. Flodoard. lib. 2. cap. 19. & lib. 3. cap. 21. & ſeqq. Chronic. Camerac. lib. 1. cap. 41. Sub Hugone Capetio vertente rerum ſtatu, Arnulfus Epiſcopus Rhemenſis in Synodo Rhemenſi, inſtante Capetio Sede ſuâ ſubmotus, ob labem natalium, & in ejus locum ſuffectus Gerbertus, tandem futurus Pontifex nomine Sylveſtri II. ſed hæc omnia manu regiâ geſta ſunt, & in Synodo ad hoc convocatâ per Leonem Abbatem, Sedis Apoſtolicæ Legatum. Arnulfus poſt triennium reſtitutus, & Gerbertus ipſe ſentiens ſe non ritè ordinatum, ultro cathedrâ ceſſit; rem geſtam ſatis diligenter narrat Aimoin. lib. 5. cap. 46. *In illis diebus in Remenſium civitate erat Archiepiſcopus vir bonus, & modeſtus, frater Lotharij Regis ex concubina, nomine Arnulfus. Hugo autem Rex invidebat ei, volens exterminare progeniem Lotharij Regis, congreganſque in urbe Remenſi Synodum, in eum locum idem Hugo Rex invitavit Archiepiſcopum Senonicæ urbis, nomine Seguinum, cum Suffraganeis ſuis, in quo Concilio fecit degradare dominum Arnulfum Archiepiſcopum Rhemorum, dolo nepotis ſui quem tenebat in carcere, dicens non debere eſſe Epiſcopum natum ex concubina: in loco verò ejus conſecrari fecit domnum Gerbertum Monachum Philoſophum. Venerabilis autem Seguinus Archiepiſcopus non conſenſit in degradationem Arnulfi, neque in ordinationem Gerberti; juſſio autem Regis urgebat, alij verò Epiſcopi licèt inviti, tamen propter timorem Regis degradaverunt Arnulfum, & ordinaverunt Gerbertum. Seguinus autem plus timens Deum quàm terrenum Regem, non modo non conſenſit nequitiæ Regis, ſed magis quantùm potuit eum redarguit, propter quam cauſam ira Regis contra eum efferbuit.* Et paulò poſt: *Nuntiantur hæc omnia Præſuli Romano, qui valdè indignatus ſuper hoc facto, interdixit ſa-*

cris omnibus Epiſcopis, qui Arnulfum dejecerant, & Gerbertum ordinaverant; miſit quoque Leonem Abbatem à Sede Apoſtolica, ad domnum Seguinum Archiepiſcopum urbis Senoniæ, qui vice ſuâ in urbem Remenſem Synodum congregaret, mandans illi ut ſine dilatione revocaret de carcere Arnulfum, & degradaret Gerbertum. Collecto igitur Concilio iterùm in urbe Remenſi, ex juſſione Apoſtolici revocatus eſt Arnulfus de Cuſtodia, & cum honore magno receptus in propria Sede. Gerbertus autem intelligens, quòd injuſtè pontificalem ſuſcepiſſet dignitatem, pœnitentiâ ductus eſt. Idem Sigebert. ad ann. 996. & Orderic. Vital. lib. 1. Et ſi quando depoſitio Epiſcoporum ſine auctoritate Sedis Apoſtolicæ facta, diſſimulatione ejuſdem tolerata legitur: hoc demum pro bono pacis factum velim accipias, vitandi ſcandali, & ſciſſuræ gratiâ, ac ut conſuleretur nequitiæ temporum, quæ juris & diſciplinæ vigorem non ferebat, juxta conſilium Apoſtoli: *Redimentes tempus, quoniam dies mali ſunt.* Eph. 5. & Coloſſ. 4. Imò & hodie depoſitio Epiſcoporum velut una è majoribus cauſis reſervata eſt Sedi Apoſtolicæ, ita ut dentur judices in partibus, id eſt in finibus regni, & è Gallicanis Epiſcopis juxta Concordata, tit. de Cauſis. Nec ſervatur Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. de Reform. cap. 5. quo depoſitio Epiſcoporum omnino reſervata eſt ſummo Pontifici, ita ut dentur judices, litis inſtruendæ causâ, reſervatâ ipſi Pontifici ſententiâ diffinitivâ. Nec res caret recentioribus exemplis. Anno Domini 1632. à Legatis Sedis Apoſtolicæ in partibus damnati ſunt nonnulli Epiſcopi Occitaniæ, ob cauſas omnibus notas. Anno 1646. æquè à ſummo Pontifice dati ſunt ſeptem judices in partibus, ad retractandam cauſam depoſitionis Leonenſis Epiſcopi. Gregor. Toloſ. Sintag. lib. 35, cap. 2. num. 67.

CAPUT V.

Inter Majores Cauſas eſt Poſtulatio Prælatorum. Notatio vocis, Poſtulatio. Quid diſtet Poſtulatio ab Electione.

INTER majores Cauſas accenſenda eſt etiam poſtulatio Prælatorum, id eſt admiſſio ſeu approbatio poſtulationis Epiſcoporum, quæ reſervata eſt ſummo Pontifici, cap. Bonæ memoriæ, 1. & 2. cap. Poſtulationem, de poſtulat. Prælat. cap. 3. de auctoritate & uſu pallii, quia poſtulatio eſt de gratia, non de jure d. cap. Poſtulationem. cap. Gratum, eod. tit. cap. Scriptum, de

elect. cap. Cupientes. §. denique, eod. tit. in 6. & Poſtulatio requirit plenitudinem Pontificiæ poteſtatis, putà ubi ſit de Epiſcopo, ut ſolvatur nexu Eccleſiæ, cui eſt alligatus. cap. ult. eod. tit. Per electionem & conſecrationem contrahitur ſpirituale conjugium inter Epiſcopum & Eccleſiam, quod non poteſt diſſolvi ſine auctoritate Pontificis, cap. inter corporalia. de tranſlat. Epiſcop. cap. requiſiſti, de teſtament. Idem eſt ubi poſtulatur illegitimus ut tollatur vitium natalium, quod ſine principali vel Pontificali auctoritate fieri non poteſt. cap. Per venerabilem. qui filii ſint legitim. Ideò cùm Galfredus filius illegitimus Henrici II. Regis Anglorum electus eſſet in Lincolnienſem Epiſcopum, confirmationem à ſummo Pontifice petitam ſcribit Matth. Weſtmonaſter. ad ann. 1182.

Veteribus Grammaticis Poſtulatio hoc diſtat á petitione, quod poſtulatio eſt juris, petitio gratiæ, Terent. in Andria, *Quod poſtulo impetro*; & ibi Donatus: *Poſtulo, juſtè volo; petimus enim precario, poſcimus imperiosè, poſtulamus jure.* Sed ut ſermonis ac nummi uſus variat per tempora, ſacris Scriptoribus, poſtulatio eſt ea pars orationis, quâ precamur pro aliis; Paulus Apoſtolus 1. Timoth. 2. *Deprecor itaque primò omnium fieri obſervationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones.* Quem locum interpretans Caſſianus, collat. 9. cap. 13. *Tertio loco*, inquit, *ponuntur poſtulationes, quas pro aliis quoque, dum ſumus in fervore ſpiritus conſtituti, ſolemus emittere, vel pro caris ſcilicet noſtris, vel pro totius mundi pace poſcentes.* Et ante Ambr. de Sacrament. lib. 6. cap. 5. *Prima ergo oratio laudem debet habere Dei, ſecunda ſupplicationem, tertia poſtulationem.* Et è recentioribus, Bernard. Serm. de quatuor modis orandi: *Accede jam ad poſtulationes, ut ſecurus tanquam receptus in gratiam Domini, tibi & conſervis tuis audeas petere quod oportet.* Hoc ſenſu Auguſtin. contr. Maximin. lib. 1. *Tantus eſt iſte Spiritus ſanctus, ut ſufficiat ubique omnium poſtulationes ſuſcipere, & advocatione fungi.* Unde factum ut poſtulationis appellatione veniret nominatio ſeu petitio in Prælatum, quæ fit apud ſummum Pontificem, ejus qui eligi non poſſet, propter nexum aut vinculum alterius Eccleſiæ, quo tenebatur, aut vitium perſonæ, putà defectum natalium, aut aliud impedimentum: nec incongruè, licèt enim poſtulatio fiat de gratia reſpectu ſummi Pontificis, cujus in mero arbitrio eſt approbare, vel reſpuere poſtulationem; reſpectu tamen poſtulantium eſt de jure, quia eſt ſpecies electionis, cùm vacantibus Eccleſiis liceat providere per viam electionis, vel poſtulationis. Poſtulatio hoc diſtat ab electione,

quòd electio fit de jure, poſtulatio de gratia & precario aliquo reſpectu. Electio fit jure ordinario; poſtulatio extra ordinem, non niſi urgente neceſſitate, vel utilitate Eccleſiæ. Concil. Carth. 4. can. 27. Can. Epiſcopus 7. qu.1. Innocent. III. Regiſtr.13. epiſt. 13. Electio eſt ejus cui nullum obſtat impedimentum; poſtulatio ejus qui eligi non poteſt, ut Neophytus, id eſt Clericus recèns ordinatus, è laico eligi non poteſt, poſtulari poteſt, cap. Neophytus, ex Ambroſio, & can. Oſius ex Concilio Sardicenſ. 61. diſt. Idem de eo, qui eſt in minoribus Ordinibus, vel non legitimæ ætatis, cap. Dudum, de elect. cap. Præterea, de ætat. & qualitat. & ordin. præfic. Idem de Epiſcopo, propter nexum Eccleſiæ ſuæ, cap. ultim. de poſtulat. Prælat. & de Cardinali, quia habet jura Epiſcopalia in titulo ſuo, d. cap. Bonæ memoriæ. 2. Idem de illegitimis, cap. innotuit. de elect. Can. Cœnomanenſem 56. diſt. Hoc etiam intereſt quod ſi cum electione concurrat poſtulatio, duplo major eſſe debet poſtulantium numerus, d. cap. bonæ memoriæ. 1. & 2. & d. cap. ſcriptum. Electio facta à majori & ſaniori parte Capituli valet, poſtulatio à duplo majori parte Capituli, id eſt à duabus partibus Capituli, d. cap. ſcriptum, Electione publicatâ & ſubſcripta, electores non poſſunt variare, cap. cùm inter Canonicos, de elect. quia per electionem jus acquiritur. Can. dilectiſſimi. 8. qu. 2. Poſtulantes à poſtulatione recedere poſſunt, antequam præſentetur Pontifici, d. cap. bonæ memoriæ 2. quia poſtulatio nullum jus acquirit, cap. pen. de poſtulat. prælat. Secùs poſtulantes à poſtulatione recedere non poſſunt, poſtquam præſentata fuerit Pontifici, nè illuſio fiat ſummo Pontifici, d. cap. bonæ memoriæ; illuſio enim vitanda, can. quod interrogaſti. 27. diſt. Clem. unic. de renunc. L. in cauſæ. ff. de procurat. Hoc commune eſt quod compromiſſarii dati ad eligendum, poſſunt poſtulare, cap. in cauſis. de elect. cap. poſt tranſlationem, de renunciat. quia poſtulatio eſt ſpecies electionis, Electio & poſtulatio utraque debet eſſe pura & certa, non incerta & conditionalis, cap. 2. de Elect. in 6. quia ſunt actus legitimi & ſolennes qui non recipiunt conditionem. L. actus legitimi, de R. J. Item irregularis ut qui non ſervat interdictum, non poteſt eligi nec poſtulari, cap. 1. de poſtulat. Prælat. cap. poſtulaſtis. §. quæſiviſtis, de Cleric. excommunic. miniſtr. ideoque electio non poteſt cumulari cum poſtulatione, niſi ubi dubitatur an quis ſit eligendus vel poſtulandus, cap. unic. de poſtulat. in 6. Adeò verò (ut ad inſtitutum redeamus) confirmatio poſtulationis pendet à ſummo Pontifice, ut etiam Epiſcopus invitus

poſſit poſtulari à Pontifice, quemadmodum & invitus Clericus ordinari, quia poſtulatio fit propter utilitatem Eccleſiæ, non favore perſonæ. Quare Henricum III. Regem Anglorum quòd moleſtè ferret Wintonienſem Epiſcopum conſenſiſſe poſtulationi de ſe factæ ad Wintonienſem Epiſcopatum valde notat Matthæus Pariſ. ad ann. 1240. hoc argumento quod etiam invitum poſtulare Pontifici fas fuiſſet. *Quod omnino*, inquit, *diſſonum fuit rationi & Epiſcopali contrarium poſſeſſioni, quia ſi Dominus Papa in virtute obedientiæ id ei præciperet, nullo modo ſi filius eſſet obedientiæ aliquatenus poſſet contradicere.*

CAPUT VI.

Inter majores quoque cauſas eſt Tranſlatio Epiſcoporum.

TRANSLATIO Epiſcoporum de propria ſede ad aliam, velut una è majoribus cauſis, non poteſt fieri abſque auctoritate Sedis Apoſtolicæ. Can. mutationes. can. ſicut alterius. can. paſtoralis. 7. qu. 1. duplici ratione: prima eſt quia, ut dixi proximo capite, per conſecrationem contrahitur ſpirituale conjugium inter Epiſcopum & Eccleſiam, quod diſſolvi nequit ſine auctoritate Sedis Apoſtolicæ, & Epiſcopus qui abjecta Eccleſia ſua, aliam affectat, adulter judicatur, d. Can. ſicut alterius. Ivo Carnotenſ. epiſt. 154. *Quæ enim ratio, quæ lex permittit, ut Rannulfus Dunelmenſis Epiſcopus de Eccleſia alterius Regni, ad aliam Eccleſiam tranſeat, & velut quadam mœchatione præſentiæ ſuæ, vel filiorum ſuorum occupatione Luxovienſem Eccleſiam per violentiam Anglici Regis invadat?* Altera eſt quia tranſlatio Epiſcoporum vetita eſt ex Concil. Nicen. can. 15. 16. Sardicenſ. can. 1. Chalced. can. 5. can. Non oportet. can. Si qui verò. can. Epiſcopum. can. propter eos. 7. qu. 1. cap. 1. de Cleric. non reſident, atque ita non poteſt fieri, ſine diſpenſatione ſummi Pontificis, qui ſolus diſpenſat contra Canones Conciliorum. Cap. Significaſti. de elect. Apud Orientales certè varia occurrunt tranſlationum exempla, ſolâ auctoritate Metropolitani vel Primatis, ac Epiſcoporum Provincialium, non quæſito ſuffragio Sedis Apoſtolicæ. Cùm Gregorius Nazianzenus Epiſcopus auctoritate Concilii Antiocheni, tranſlatus eſſet ad Eccleſiam Conſtantinopolitanam, ad

inſtaurandam Eccleſiam ab Arianis valde labefactatam, ejus tranſlatio à Conſtantinopolitano Oecumenico Concilio confirmata: verumtamen poſt ipſam Synodum cùm advenientes Epiſcopi Ægyptii de non legitima ſedis occupatione turbas cierent, ipſe pacis Eccleſiaſticæ fovendæ gratia, ultro ſe abdicavit, editâ priùs eleganti oratione ad 150. Epiſcopos, quæ inter ejus opera extat, de non affectata Cathedra Conſtantinopolitana; hac de re Socrat. libr. 5. cap. 8. Niceph. Calliſt. libr. 12. cap. 11. 12. 13. Abſque Apoſtolicæ Sedis auctoritate Euſebius Berytenſis Epiſcopus, inde ad Nicomedienſem Epiſcopatum præter Canonem ſe tranſtulit, indeque vitâ functo Alexandro ad Sedem Conſtantinopolitanam. Theodoret. libr. 1. cap. 19. Clericos Colonienſes moleſtè ferentes Euphronium ſuum Epiſcopum, ſe invitis tranſlatum ad Nicopolitanam Eccleſiam, quæ erat Metropolis, & inſuſurrantes ſe provocaturos ad Tribunalia judicum, ut adquieſcerent monuit Baſil. epiſt. 292. Et cùm Proclus è Cyzicenâ Sede ad Conſtantinopolitanam tranſiiſſet, nequaquam id viſum eſt novum & inſolens, nec res caruit exemplis quæ in medium adducta ſunt, de quibus Socrat. libr. 7. cap. 35. 36. Nicephor. Calliſt. lib. 14. cap. 37. 39. Et inter hæc non ſemel agnita memoratur auctoritas Sedis Apoſtolicæ: Perigenes Patrenſis Epiſcopus Corinthum tranſlatus ex mandato Romani Epiſcopi, Socrat. & Calliſt. d. loc. Tranſlationem Procli è Sede Cyzicena ad Conſtantinopolitanam probavit Cœleſtin. 1. epiſt. Euſebii à quadam parva civitate Apoſtolicâ auctoritate tranſlati Alexandriam, meminit Antemius in d. can. mutationes, & hujuſmodi tranſlationes auctoritate Apoſtolica faciendas eſſe ſcribit Calliſt. 1. in d. Can. ſicut alterius. Apud Latinos ſeriùs receptus uſus tranſlationum. Formoſum Papam poſt mortem ſepulchro erutum ſolenniter degradavit Sergius proximus ejus ſucceſſor; quod dimiſſo Portuenſi Epiſcopatu, novo exemplo ad Romanam Cathedram ſe tranſtuliſſet, de quo Luitprand. Ticinenſ. libr. 1. cap. 8. Sigebert ad ann. 912. Abbas Urſpergenſ. in vit. Arnulphi. anno 876. In Synodo Pontigonenſi habita auctore Joanne 8. Pontifice, Frotharius Burdegalenſis Epiſcopus, propter infeſtationem Barbarorum petiit è Burdegalenſ. Sede ſe transferri ad Bituricenſem. Sed unanimem ab Epiſcopis repulſam paſſus eſt. Continuat. Aimoin libr. 5. cap. 33. *Pridie idus Julii lecta eſt proclamatio Frotharii Burdegalenſis Archiepiſcopi, quia non poterat conſiſtere propter infeſtationem paganorum in civitate ſua, ut liceret ei Bituricenſem Metropolim occupare; cujus petitionibus unanimitas Epiſcoporum*

toporum nullatenus adquievit. Idem tamen poſtea Caroli Calvi gratiâ tranſlationis munus impetravit à Pontifice; teſtem habemus ipſum Joannem 8. epiſt. 8. 13. & 37. Tranſlationem Guitmanni Sicenſis ad Magdeburgenſem Metropolim nutu Friderici I. factam damnavit Eugenius III. per Epiſtolam ad Epiſcopos Germaniæ, quam retulit Ottho Friſingenſ. de Geſt. Frideric. libr. 2. cap. 8. *Cùm enim tranſlationes Epiſcoporum ſine manifeſtæ utilitatis, & neceſſitatis indicio, divinæ legis oraculum non permittat; cùm etiam multò amplior quàm in aliis electionibus, Cleri & populi eas debeat prævenire concordia, in facienda tranſlatione de venerabili fratre veſtro Guitmanno Cicenſi Epiſcopo, nihil horum eſt, ſed ſolus favor Principis expectatur, & nec inſpectâ neceſſitate illius Eccleſiæ, nec conſiderata utilitate perſonæ, Clero nolente, imò ut dicitur ex parte maxima reclamante, in Magdeburgenſi eum dicitis Eccleſia ſupplantandum &c.* Non diu poſt tamen ſublato è vivis Eugenio, Anaſtaſius IV. proximus ejus ſucceſſor Friderici inſtantiâ fractus, non modò in Guitmanni tranſlationem conſenſit, verùm etiam abſenti Pallium miſit, non ſine ſcandalo, ut ſubdit idem Friſingenſ. cap. 10. ejuſd. libr. *Verùm Princeps miſſis ad Anaſtaſium cum Guitmanno nunciis, non ſolùm facti ſui ratihabitionem, ſed etiam pallium obtinere eum fecit, non ſine quorumdam ſcandalo, qui ne unquam id fieret, immobiliter fixum Romanos tenere à proprio ipſorum ore audierant.* Per eadem tempora Roboaldus ex Albenſi Epiſcopatu tranſlatus ad Mediolanenſem, non ſine Apoſtolicæ ſedis auctoritate, quod Mediolanenſium gratiâ conceſſum innuit Bernard. epiſt. 131. ad eos ſcripta. *Si voluiſtis licuiſſe vobis, quod illicitum, niſi pro magna quidem neceſſitate ſacri Canones judicant, tranſlationem Epiſcopi ſcilicet in Archiepiſcopum conceſſum eſt, & ad complementum, pallium præſto eſt plenitudo honoris.* Sic Paſchalem II. velut ſupremum rei arbitrum de transferendo Galone ad Pariſienſem Cathedram è Belvacenſi rogavit Ivo Carnotenſ. epiſt. 144. *De cætero ſanctæ paternitati veſtræ ſupplicando ſuggerimus, ut Domnum Galonem Coëpiſcopum noſtrum, de Belvacenſi Epiſcopatu, quem propter ſacramentum Domini Ludovici habere non poteſt, per manum Senonenſis Archiepiſcopi transferre jubeatis, in Pariſienſem Epiſcopatum, quem ei gratanter & devotè concedunt pro veſtro amore Rex, & Regis filius.* Eadem de re ſcripſit idem epiſt. 146. ad Daimbertum Senonenſem Archiepiſcopum. *Sed quia tranſlationes Epiſcoporum neceſſitate urgente Metropolitani auctoritate, & ſummi Pontificis diſpenſatione fieri oportet, nos quantùm in nobis eſt eidem electioni aſſenſum præbentes, paternitati veſtræ ſuggerimus, quatenus eidem electioni adſtipu-*

lando à Domno Papa poſtuletis, ut prædictum Epiſcopum per manum veſtram transferri præcipiat, cùm propriam ſedem obtinere non valeat. Tandem Romanus Pontifex jus tranſlationis ita ſuum fecit, ut non modò tranſlationes ſine auctoritate Sedis Apoſtolicæ factas irritas habuerit; verùm etiam Patriarchas vel Legatos ipſius Sedis Apoſtolicæ, jus iſtud tentantes gravibus pœnis multaverit. Antiochenum Patriarcham à confirmatione Epiſcoporum ſuſpendit Innocentius III. quod cuidam tranſlationi conſenſiſſet, inconſultâ Sede Apoſtolica, ad quam, ut ait, de jure pertinebat. Cap. 1. de Tranſlat. Epiſc. Cardinalem Apoſtolicæ Sedis Legatum, quia motu proprio præſumpſerat Trojanum Epiſcopum transferre de Trojana Eccleſia ad Panormitanam, graviter reprehendit idem Pontifex, Cap. niſi. de auctor. & uſu Pallii. Cap. niſi. de offic. Legat. Meritò notatur Manaſſes Arelatenſis Archiepiſcopus, quod deſtitutâ ſuâ Eccleſiâ ab Hugone Rege Italiæ, Veronenſem, Tridentinum, & Mantuanum Epiſcopatus unà ſuſcepit, ac inde deſultorio impetu invaſit Eccleſiam Mediolanenſem. Luitprand. libr. 4. cap. 3. Nec invidioſum tranſlationes Epiſcoporum de una Eccleſia ad aliam non fieri ſine auctoritate ſummi Pontificis; nam & milites de numeris ad numeros à Ducibus vel Comitibus transferri non poſſunt ſine juſſu Principis. L. Contra. C. de re militar. libr. 12. Verùm in Gallia Summus Pontifex inconſulto Rege non poteſt Epiſcopum transferre de una ſede ad aliam. Rebuff. in Concord. tit. de Regia ad prælatur. nominat. §. 1.

CAPUT VII.

Inter majores cauſas eſt erectio, unio, diviſio, tranſlatio, & ſuppreſſio Sedium Epiſcopalium, non ſine conſenſu Principis. Ejuſdem juris eſt fundatio Eccleſiarum Collegiatarum & Monaſteriorum; Creatio novarum dignitatum, & Canonicatuum ad effectum.

LATIÙS per univerſum orbem ſuos palmites producente fide Chriſtianâ, vicinioribus Metropolitis impenſius ſtudium fuit Epiſcopatus propagare, & Epiſcopos inſtituere; qui novellas

fidei propagines excolerent, vix expectato ſummi Pontificis nutu, ob moræ diſcrimen, & ferventis zeli impatientiam. Sic Phædimus Amaſeæ Metropolitanus, Neocæſareæ Urbi, in quâ non amplior erat numerus, quàm decem & ſeptem fidelium, Gregorium Thaumaturgum primarium dedit Epiſcopum, & verbo abſentem conſecravit citra manuum impoſitionem, auctore Gregorio Nyſſeno in ejus vit. Ad Sarracenorum converſionem Moſes ex Aſceta deſignatus Epiſcopus, & ab Epiſcopis Alexandrinæ Diœceſeos ordinatus, repulſo Lucio Pſeudopatriarcha Alexandrino, ut tradunt Socrat. libr. 4. cap. 29. Theodoret. libr. 4. cap. 21. Nicephor. Calliſt. libr. 11. cap. 47. Diviſâ duas in Provincias Cappadociâ à Valente, Baſilius Cæſarienſis Metropolitanus, ut Metropoli illatum vulnus aliquo pacto curaret, Saſimorum Eccleſiam erexit in Epiſcopalem, & Gregorium Nazianzenum impoſuit, ut refert ipſe Nazianz. orat. 20. & in Carmin. de vita ſua, & Gregor. Presbyter in ipſius vita. In Africâ laborante Eccleſia hæreticorum colluvie, quia ſæpius contingebat, ut plebes quæ ante proprium Epiſcopum non habuerant, ſibi Epiſcopum dari poſtularent, vel proprio ſtudio, vel Presbyterorum ambitione, unde oriebatur fœda Eccleſiarum perturbatio, novarum ſedium Epiſcopalium inſtitutionem ad plenarium Concilium, id eſt Provinciale cum Metropolitano deferri placuit. Conc. African. can. 65. in Codic. Canon. Eccleſ. Africanæ. *Placuit & illud ut plebes quæ numquam habuerunt proprios Epiſcopos, niſi ex Concilio plenario uniuſcujuſque Provinciæ, & Primatis, atque conſenſu ejus ad cujus Diœceſim eadem Eccleſia pertinebat, decretum fuerit, minimè accipiant.* Conſenſum proprii Epiſcopi è cujus diœceſi delibatio fieret, requirit idem Concil. can. 20. *Multis Conciliis hoc ſtatutum eſt à cœtu ſacerdotali, ut plebes quæ in Diœceſibus ab Epiſcopis retinentur, quæ Epiſcopos numquam habuerunt, nonniſi cum voluntate ejus Epiſcopi, à quo tenentur, proprios accipiant rectores.* Can. multis 16. qu. 1. idem Concil. Carth. can. 46. *Audivimus conſtitutum ut Diœceſes non mereantur Epiſcopum accipere, niſi cum conſenſu ejus ſub quo fuerint conſtitutæ.* Idem Synod. Carthag. can. 57. apud Balſamon. Labente ævo, rebus meliùs compoſitis, ſummi Pontifices ſedium Epiſcopalium inſtitutionem veluti unam è majoribus cauſis ad ſe revocarunt. Laudunenſem quidem Epiſcopatum, à ſuo ſinu, id eſt propria ſede avulſum, inſtituit Remigius Rhemenſis Epiſcopus, & Genebaldum primum dedit Epiſcopum, auctore Hincmaro in vita Remigii apud Sur. 13. Jan. & opuſcul. 50. capit. c. 6. & 16. Sed auctoritate apoſtolica id factum nemo eſt qui du-

bitet, cùm ex mandato Hormiſdæ P. eſſet Vicarius ſedis Apoſtolicæ in finibus regni Clodovei ut patet ex Epiſt. Hormiſdæ. Trajectenſem Epiſcopatum inſtituit Wilebrodus primus Friſiorum Epiſcopus, ſed auctore Pontifice, tanquam Legatus ſc. Sergii I. Pontificis, ex Sigeberto ad ann. Chr. 697. Beda libr. 5. Hiſt. Anglor. cap. 12. Bonifac. epiſt. 97. Epiſcopatus quamplures in Germania inſtituit & Bonifacius Epiſcopus Moguntinus, at non ſine auctoritate Gregorii III. ut Legatus ſedis Apoſtolicæ in Germaniâ, ut liquet ex ejus epiſt. 1. ad Bonifacium. *Præcipimus*, inquit, *ut juxta ſacrorum Canonum ſtatuta, ubi multitudo excrevit fidelium, ex vigore Apoſtolicæ ſedis debeatis ordinare Epiſcopos.* Can. præcipimus. 16. qu. 1. quâ de re Bonifacius ipſe epiſt. 132. & 142. Imò & Epiſcopatus in Germania conſtitutos à Bonifacio, inſtante ipſo confirmavit Zacharias P. epiſt. 2. ad Vittam. *Flagitavit autem à nobis pro ſuis ſyllabis jam dictus ſanctiſſimus vir, per Apoſtolicam auctoritatem veſtras confirmari ſedes; pro quo & nos ardenti animo & divino juvamine, ac auctoritate Beati Petri Apoſtolorum Principis confirmamus, atque ſolidas permanere veſtras Epiſcopales ſedes ſancimus, &c.* Etiam unio Eccleſiarum propter varias clades civitatum à Metropolitanis quandoque facta eſt ſine auctoritate ſummi Pontificis. Noviomenſis & Tornacenſis Eccleſiæ unitæ conſenſu Remigii Rhemenſis Metropolitani & Provincialium, Clodovei Regis & utriuſque plebis, & utrique præpoſitus eſt Medardus, auctore Fortunato in ejus vit. apud Surium 8. Junii, quæ unio duravit ad tempora uſque Eugenii III. à quo diſſolutâ unione, Tornacenſis Eccleſia proprium recepit Epiſcopum. Sigebert. ad ann. 535. *Porrò, Sanctus Medardus ſedem Epiſcopalem, quæ prius erat Liermandus* (l. Veromanduis) *propter ejuſdem ſubverſionem tranſtulit Noviomum; ipſe etiam poſt deceſſum ſancti Eleutherii Tornacenſis Epiſcopi, regendam ſuſcepit Tornacenſem Eccleſiam, & poſt eum ſucceſſores ejus annis multis, uſque ad tempus Eugenii Papæ tertii, & demum Simonis Epiſcopi, qui obiit anno Domini* 1148. & Robert. Montenſ. in ſupplem. Sigebert. ad ann. 1146. *Eccleſia Tornacenſis quæ per annos circiter* 600. *à tempore Beati Medardi ſub Epiſcopo Noviomenſi ſine proprio fuerat ſacerdote, hoc anno proprium Epiſcopum cœpit habere, Anshelmo Abbate ſancti Vincentii Laudunenſis à Papa Eugenio Romæ conſecrato, & eidem civitati in Epiſcopum deſtinato.* Cameracenſem & Atrebatenſem Eccleſias propter hoſtilem vaſtitatem utriuſque univit B. Vedaſtus, Baldric. Noviom. Chronic. Camerac. libr. 1. cap. 5. *Has duas ſedes Beatus Vedaſtus, quia poſt tot infeſtationes plurimùm vaſtatas reperit, ſub uno regimine cohibuit:*

Poſtea vindicata auctoritate Pontificia, non abſque ea factæ uniones Eccleſiarum Epiſcopalium. A Nicolao I. unita eſt Bremenſis Eccleſia Hamburgenſi, ita ut extincto titulo Bremenſis Eccleſiæ, ſolus titulus Hamburgenſis permaneret; de quo Adamus Bremenſ. Hiſt. Eccleſiaſticæ. libr. 1. cap. 17. Albert. Strantz. Metropol. libr. 1. cap. 26. 27. & 28. Et pariter tranſlatio Sedium Epiſcopalium ſola auctoritate Sedis Apoſtolicæ facta eſt, Can. Temporis. 7. qu. 1. Can. & temporis 16. qu. 1. can. poſtquam. Tandem, Epiſcopatuum inſtitutionem, diviſionem, unionem & tranſlationem, velut majores cauſas ad Sedem Apoſtolicam penitus ſpectare ſtatuit Gregor. VII. ſacro edicto ſeu dictatu libr. 2. poſt epiſt. 55. *Quod ſolus Romanus Pontifex jure dicatur univerſalis, &c.* & mox: *Quod illi ſoli licet pro temporis neceſſitate novas leges condere, novas plebes congregare, de Canonica Abbatiam facere, & è contra divitem Epiſcopatum dividere, & inopes unire.* De unione Epiſcopatuum idem Cœleſtin. III. in cap. ſicut unire, de exceſſ. Prælat. *Sicut unire Epiſcopatus atque poteſtati ſubjicere alienæ, ad ſummum Pontificem pertinere dignoſcitur, ita Epiſcopi eſt Eccleſiarum ſuæ Diœceſis unio, & ſubjectio earumdem.* In hanc ſententiam conſenſere Ivo Carnot. ep. 238. ad Paſchalem 2. de tuenda unione Noviomenſis & Tornacenſis Epiſcopatus. *Nec in hoc reſiſtimus*, inquit, *quin poſſit Sedes Apoſtolica Parochiarum amplitudinem minorare, aut brevitatem dilatare, ſi utilitas populi Dei ita exigat, & nullum inde ſchiſma contingat*: Et Bernard. Claræuallenſ. epiſt. 131. ad Mediolanenſes: *Plenitudo ſiquidem poteſtatis ſuper univerſas orbis Eccleſias, ſingulari prærogativa Apoſtolicæ Sedi donata eſt: qui igitur huic poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit; poteſt ſi utile judicaverit, novos ordinare Epiſcopatus ubi hactenus non fuerunt; poteſt eos qui ſunt alios deprimere, alios ſublimare, prout ratio ſibi dictaverit, ita ut de Epiſcopis creare Archiepiſcopos liceat, & è converſo ſi neceſſe viſum fuerit.* Eccleſiarum quidem ſtatum ſæpius conturbatum à Principibus rerum novarum ſtudioſis ſcimus. Duas in Provincias ſecta Cappadocia, iniquiore Valentis odio in Baſilium, Cæſareæ adjecta Tyana Metropoli, ut conſtat ex Baſilio epiſt. 248. 259. 379. Nazianzeno orat. 20. & Gregorio Presbytero in vita ipſius Nazianz. Inde cùm paſſim variaret ſtatus Provinciarum, Innoc. I. epiſt. ad Alexandrum Antiochenum edixit, mutatione Provinciarum à Principe facta, non tentari quoad Eccleſiam ſtatum Provinciarum, Can. lege 10. diſt. Acceſſit Can. 12. Concil. Chalcedonenſ. quo perpetua lex dicta nè provincia ſcinderetur in duas, neve alter Metropolitanus in eadem Provincia per Pragmati-

cam, id eſt reſcriptum Principis aſſurgeret. Can. Pervenit. 101. diſt.
Ad Sedem Apoſtolicam pertinet etiam ſuppreſſio ſeu extinctio Eccleſiarum Epiſcopalium, Can. ita nos. 25. qu. 2. Hæc omnia tanquam de majoribus cauſis pertinent ad Romanum Pontificem, ſed non ſine conſenſu Principis cujus in ditione ſitæ ſunt Eccleſiæ. Noviomenſem, & Tornacenſem Epiſcopatum à Medardo unitos expetito conſenſu Regis modò obſervatum. De jure Dolenſis Metropolis, de quo lis erat inter Turonenſem & Dolenſem Epiſcopos, non ante quæſitum iri ſcripſit Nicolaus I. in Can. hæc quippe 3. qu. 6. quàm reformata pace inter Carolum Calvum, & Salomonem Ducem Britonum; hoc argumento aperte innuens his in rebus deſiderari conſenſum Principis. Quare multis poſt ſeculis nondum finita lite, audita eſt Philippi querela apud Lucium III. ex Stephano Tornacenſ. epiſt. 125. & 129. *Contra Turonenſem Eccleſiam quæ noſtra eſt, erigere conatur Apoſtolica Sedes in Britannia minore Dolenſem Archiepiſcopum & integritatem regni noſtri, quæ temporibus Patrum noſtrorum illæſa perſtitit, lædere, minuere, detruncare; hæc ſunt beneficia meritorum regni noſtri, &c.* Ubi quæſitum eſt de diſſolvenda unione Glaſconienſis Eccleſiæ, quæ Bathonienſi unita erat à Celeſtino III. conſenſum regium interceſſiſſe indicat Innocent. III. cap. novit. ne ſed. vacant. his verbis: *Cùm & Bathonienſis Eccleſia id ipſum pariter poſtularet, Rex quoque cum regni magnatibus, & quidem Epiſcopi cum multis Abbatibus depoſcerent illud idem, ut unione penitus diſſoluta, monaſterium veſtrum reduceremus in ſtatum antiquum, ſub Abbatis regimine gubernandum.* Nec invidioſum Regis conſenſum expeti his in rebus; cùm enim univerſæ Eccleſiæ ſint in Mundeburde & patrocinio Regis, non debet iniquiori jure cenſeri quàm Patronus privatus, ſine cujus conſenſu non mutatur ſtatus Eccleſiæ cap. ſuggeſtum de jur. Patronat. cap. dilecta, de exceſſib. Prælat. Joan. Sariſber. epiſt. 126. ad Alexandr. III. *Præſertim cùm non aſſentiente, ne dum reluctante fundatore, ſtatus Eccleſiæ mutari non poſſit, aut ſubjici ſervituti.* De cætero Eccleſiarum Epiſcopalium erectio, unio, diviſio, tranſlatio, ita propria eſt Summi Pontificis, velut una è majoribus cauſis, ut à Legato Sedis Apoſtolicæ fieri non poſſit ſine mandato ſpeciali. Cap. Quod tranſlatione, de Offic. Legat. & ibi gloſſ. Ad ſolum Summum Pontificem pertinet etiam erectio Eccleſiæ in Collegiatam, & fundatio Monaſterii, Cap. unic. §. fin. de Religioſ. Domib. in 6. Cap. unic. de exceſſ. Prælat. eodem. Eccleſiam Collegiatam de Wlrehaniſen. Ceſtrenſis Diœceſis, ob diſciplinæ & morum corru-

ptelam, in Cœnobium Ciſtercienſis Ordinis, de aſſenſu Regis & Archiepiſcopi Cantuarienſis, & auctoritate Innocentii III. commutari curavit Petrus Bleſenſ. ipſius Eccleſiæ Decanus, epiſt. 152. ad ipſum Innocentium. *Proinde acceſſi ad Dominum Cantuarienſem, rogans humiliter & obnoxiè, quatenùs auxilio ejus, & aſſenſu Domini Regis, ſpurcitiæ illius abominatione ſublatâ, Ciſtercienſis Ordinis ibidem religio plantaretur.* Et paulò poſt: *Propterea vos, ſanctiſſime Pater, quem conſtituit Deus inter meſſores Angelos, ut per vos de regno ipſius ſcandala colligantur, noſtrum quæſo confirmate propoſitum, & Monaſterio quod Archiepiſcopus in exultatione univerſæ terræ de aſſenſu Regis ædificare intendit, favorem & gratiam benignitatis Apoſtolicæ miſericorditer indulgere velitis, &c.* Ad ſummum Pontificem etiam pertinet creare novam dignitatem in Eccleſia, can. omnes 22. diſt. cap. Cùm olim. de conſuetud. Abbas in cap. Cùm acceſſiſſent, de Conſtitut. Ad ſolum ſummum Pontificem pertinet & creatio Canonicatuum ad effectum obtinendi dignitatem, perſonatum vel officium in Eccleſiis Metropolitanis, Cathedralibus, vel Collegiatis, in quibus nemo dignitatem, perſonatum vel officium adipiſci poteſt, niſi ante Canonicus exiſtat, ex Concordat. tit. de Reſervat. §. in Cathedralibus. ubi Rebuff. gloſſ. in Pragmat. tit. de Collat. §. quod ſi quis, verb. ſimiliter, & in §. item cenſuit, verb. numerus, verb. requireret, verb. Collatoris. Marc. part. 2. quæſt. 134. Buſeus Regal. quæſt. 31. & hoc jure utimur.

CAPUT VIII.

Una è majoribus Cauſis eſt datio Coadjutorum.

PRIMIS ſæculis Epiſcopi emergentibus cauſis, puta ob ætatem, valetudinem, vel aliam juſtam cauſam, Coadjutores ſibi eligere non dubitarunt, non alio quæſito, quàm Metropolitani, aut finitimorum Epiſcoporum, aut propriæ plebis aſſenſu. Sub Severo Narciſſo Hieroſolymitano Epiſcopo, Coadjutor petitus, Alexander cujuſdam in Cappadocia Eccleſiæ Epiſcopus, qui religionis causâ Hieroſolymam venerat, ex ſuffragio finitimorum Epiſcoporum; Euſeb. lib. 6. cap. 39. Τοῦτο δὲ πράξαντες μετὰ κοινῆς τῶν Ἐπισκόπων, οἳ τὰς πέριξ διεῖπον Ἐκκλησίας γνώμης, ἐπάναγκες αὐ-

τὸν παραμένειν βιάζονται. *Quo ad hunc modum geſto communi Epiſcoporum conſenſu, qui finitimas Eccleſias procurabant neceſſariò illum apud ſe manere coëgerunt:* quod ex Euſebio ſcripſit & Nicephor. Calliſt. lib. 5. cap. 10. & lib. 14. cap. 39. & Zonar. in Severo. Sub Diocletiano Theotecnus Cæſarienſis Epiſcopus Anatolium, διάδοχον, id eſt ſucceſſorem ſibi deſignavit, & unà cum eo Eccleſiam adminiſtravit, donec vitâ functo Euſebio Laodicenſi Epiſcopo, electioni de ſe factæ, is invitus aſſentiri coactus eſt. Euſeb. lib. 7. cap. 26. Sub tempora Conſtantini, Macario Hieroſolymitano Epiſcopo, Coadjutor datus Maximus, non alio titulo quàm ſuffragio plebis, τῇ δοκιμασίᾳ τοῦ λαοῦ, Sozomen. lib. 2. cap. 19. Nicephor. lib. 8. cap. 46. Stephanum in Apamienſi Epiſcopatu regendo, σύνεργον, id eſt Coadjutorem habuit Meletius, Theoderot. lib. 5. cap. 4. Gregorium Nazianzenum Coëpiſcopum, & adjutorem ſibi aſcivit Gregorius Pater, de quo ipſe Nazianzen. orat. 8. & epiſt. 42. & in carmine de vita ſua. Auguſtinum Coëpiſcopum & Succeſſorem ſibi delegit Valerius Hipponenſis Epiſcopus, expetito priùs conſenſu Primatis Carthaginenſis, Poſſidius in vita Auguſtini, cap. 8. *Unde ampliùs formidans idem venerabilis ſenex, & ſciens ſe corpore & ætate infirmiſſimum, egit ſecretis litteris apud Primatem Epiſcopum Sedis Carthaginenſis, allegans imbecillitatem corporis ſui, ætatiſque gravitatem, & obſecrans ut Hipponenſi Eccleſiæ ordinaretur Epiſcopus, qui ſuæ cathedræ non tam ſuccederet, ſed Conſacerdos accederet Auguſtinus.* Imò & ipſe Auguſtinus, jam ætate & laboribus confectus, Evadium ſibi ſucceſſorem deſignavit, acclamante plebe; de quo teſtem habemus eumdem, epiſt. 110. quâ continentur acta ejus promotionis. Labente ſequiori ævo cohibendæ licentiæ cauſâ, quâ utebantur quamplures Epiſcopi, paſſim ſibi aſciſcendi Coadjutores, futuros ſucceſſores, magis affectu carnis & ſanguinis, quàm ſtudio rerum Eccleſiæ, tum quia Coadjutorum datio erat contra Canonem Antiochenum, ex quo non licebat, vivente Epiſcopo, ſucceſſorem eligere, & diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ egebat, ad quam ſolam pertinet, contra Canones diſpenſare; ſummi Pontifices Coadjutorum dationem, veluti unam è majoribus cauſis ad ſe revocarunt. Hoc jure Pelagius Joanni Narnienſi Epiſcopo, quòd rerum agendarum expers eſſet, Conſtitutum poſcenti dedit Coadjutorem, & Gregorius I. permiſit, ut Joanni Juſtinianeæ primæ Epiſcopo, ob ſonticum morbum daretur Coadjutor: & Bonifacius Moguntinus Epiſcopus, miſſionem quam poſcebat à Zacharia Pontifice non impetravit, ſed jus aſſumendi Coadjutorem eumdemque futurum

turum

turum ſucceſſorem, quæ omnia collecta ſunt in can. ſcripſit. Can. Petiiſti. can. quia frater. 7. qu. 1. Hoc jure etiam Adalgario Bremenſi Metropolitæ ob ſenium, viciniores quinque Epiſcopos adjutores datos à Romano Pontifice ſcribit Adamus Bremenſ. l. 1. cap. 2. *Ad hoc quia ſenectutis pondere gravatus Pontifex Adalgarius, paſtorale officium obire non poterat, circumeundo, prædicando & conſecrando Epiſcopos, dati ſunt ei adjutores à Papa, circumvicini quinque Epiſcopi, quorum ore ſenex fulciretur.* Inde Pontificis in dando Coadjutore poteſtatem paſſim agnovere Metropolitani; inſigne ejus rei argumentum extat in cap. Ex parte, de Cleric. ægrot. vel debilit. ubi Arelatenſis Archiepiſcopus aditus ab Arauſicenſi Principe, ut laboranti Epiſcopo ſubveniret, rem retulit ad Innocentium III. Romanum Pontificem, à quo mandatum eſt, ut idoneum ei Coadjutorem daret: quo jure uſus eſt & Honorius III. in cap. Venerabili, de offic. delegat. dum ait ſe Archiepiſcopo Cuſentino demandaſſe, ut Cephaladunenſi Epiſcopo, ſi de dilapidatione ſuſpectus eſſet, Coadjutorem daret. Necdum tamen Coadjutorum datio ſpecialiter erepta Metropolitanis, donec à Bonifacio VIII. pronunciatum in cap. Paſtoralis, de Cleric. ægrot. in 6. & cap. ſi Epiſcopus. de ſuppl. neglig. Prælat. eod. Coadjutoris dationem unam eſſe è majoribus Cauſis, quæ pertinerent ad Sedem Apoſtolicam, non obſtante, inquit, contrariâ conſuetudine: Quod juris inſtauratum eſt Synodi Tridentinæ, ſeſſ. 25. de reformat. cap. 7. Hinc Coadjutores Apoſtolicos vocat Joannes Monachus in d. cap. Paſtoralis: nec diſpari jure conſtitutum invenio, Eccleſiæ Cathedrali vacanti Procuratorem, ſeu adminiſtratorem, quem Græci vocant *μεσίτην*, noſtri Viſitatorem dari non poſſe ab alio, quàm à Romano Pontifice, can. Paſtoralis 7. qu. 1. cap. cùm nobis. de Elect. cap. ult. de ſuppl. neglig. Prælat. in 6.

CAPUT IX.

E majoribus quoque Cauſis Exemptio Monaſteriorum. Monaſterium exemptum eſt de Diœceſi, non in Diœceſi. Conſervatores Apoſtolici, Judices Exemptorum.

JURE communi omnes Eccleſiæ ſunt in poteſtate Epiſcopi, in cujus diœceſi poſitæ ſunt, can. Omnes Baſilicæ. can. nullus. 16. qu. 7. Ac ſolus Pontifex poteſt eximere Eccleſias à juriſdictione Ordinarii, quia ſummus Pontifex eſt caput omnium Eccleſiarum; & omnes Eccleſiæ quæ per univerſum orbem ſparſæ ſunt, pertinent ad Romanam Eccleſiam, cap. ſi Papa. de privileg. in 6. Summus Pontifex in ſpiritualibus habet plenitudinem poteſtatis. Vigilius, in epiſt. ad Eleuther. cap. ult. *Eccleſia Romana quæ prima eſt, ita reliquis Eccleſiis vices ſuas credidit largiendas, ut in partem ſint vocatæ ſollicitudinis, non plenitudinem poteſtatis.* can. qui ſe ſcit. 2. qu. 6. Hoc jure ad ſolum ſummum Pontificem ſpectat, eximere Eccleſiam Epiſcopalem à jure Metropolitani, can. Frater noſter, 16. qu. 1. Hoc jure uſus Gregorius I. ferè ſine exemplo, exemit cuncta Monaſteria in Concilio Lateranenſi à juriſdictione Epiſcoporum; teſtem ipſum habemus, lib. 7. epiſt. 18. quæ refertur in can. Quam ſit, 18. quæſt. 2. & idem monaſteria ſancti Andreæ, & S. Thomæ abſolvit à juriſdictione Epiſcopi Ariminenſis, lib. 4. epiſt. 87. can. Luminoſo. ead. cauſ. & quæſt. Leguntur, & variæ exemptiones monaſteriorum paſſim ab eodem Gregorio factæ, ex ipſius regiſtro lib. 5. epiſt. 46. & lib. 6. epiſt. 12. Poſt Gregorium, monaſterium ſancti Martini Turonenſis exemit, vel potiùs conceſſam à Crosberto Turonenſi Epiſcopo exemptionem confirmavit Adeodatus Pontifex, ſpeciali præcepto quod à Jacobo Sirmondo editum eſt, tom. 1. Conciliorum Galliæ. Fuldenſe monaſterium in Germania à Bonifacio Epiſcopo Moguntino conſtructum, poſtulante ipſo à juriſdictione Ordinarii abſolvit, & Sedi apoſtolicæ immediatè ſubjecit Zacharias Papa, ut decernit ipſe epiſt. 14. ad Bonifacium. Monaſterii Corbeienſis exemptionem à Sede apoſtolica conceſſam confirmavit Nicolaus I. epiſt. 24. Exemptionem monaſterii ſancti Carileti in diœceſi Cenomanenſi confirmavit idem

Pontifex, epiſt 62. Rurſus exemptionem monaſterii Corbeienſis confirmavit Alexander II. epiſt. 8. Abbas Eveshamienſis in Anglia, monaſterii ſui exemptionem adverſus Wigornienſem Epiſcopum tuebatur variis privilegiis Conſtantini, Alexandri, Clementis, Celeſtini Pontificum, cap. ex ore, de Privileg. cap. auditis de præſcript. cap. auditis, de in integr. reſtit. Exemptiones monaſterii Vezeliacenſis, S. Dionyſii & S. Germani de Pratis Pariſienſis confirmavit Innocent. III. lib. 1. epiſt. 150. epiſt. 181. & 182. Effectus exemptionis ſunt: primus eſt, quòd Eccleſia abſolvitur à juriſdictione Ordinarii, & immediatè ſubjicitur ditioni Sedis Apoſtolicæ; & per exemptionem ſummus Pontifex fit proximus Superior, & Ordinarius exemptorum, ne acephali maneant, can. nulla ratione, 93. diſt. can. Abbatibus, 18. qu. 2. can. Quidam, 24. quæſt. 3. in cap. auctoritate, de Privilegiis in 6. Hinc Monaſterium exemptum dicitur Allodium ſeu patrimonium francum & liberum S. Petri, & Abbas Vindocinenſis, qui eſt exemptus dicitur, Allodiarius Beati Petri. Goffrid. Abbas Vindocinenſ. de ſe ipſo libr. 2. epiſt. 7. ad Ivonem Epiſcopum Carnotenſem. *Pro conſecratione profeſſionem, & pro profeſſione ab Allodiario B. Petri, ſubjectionem vobis vindicatis.* Qua ſignificatione & Allodiarii Eccleſiæ dicuntur qui tenent certa prædia in Allodium ab Eccleſia. Innocent. III. libr. 2. epiſt. *Cum terris & nemore Allodiariorum Reg. Eccl.* Hinc & Eccleſia exempta eſt de Diœceſi, non in Diœceſi. Geminian. in cap. cum Epiſcopus, de offic. ordinar. in 6. Frideric. Senenſ. Conſil. 16. quia quoad juriſdictionem Ordinarii perinde habetur, ac ſi eſſet extra Diœceſim. Secundus eſt quòd exemptus non poteſt compromittere vel tranſigere de privilegiis Eccleſiæ ſuæ, nec renunciare exemptioni, nec beneficio ſine licentia ſummi Pontificis, cap. cum tempore de arbitr. cap. pen. de religioſ. domib. cap. cum venerabili, de conſuetud. cap. dilecti, de renunciat. & Abbas exemptus electus in Epiſcopum non poteſt conſentire electioni de ſe factæ, ſine licentiâ ſummi Pontificis, vel Legati à latere, cap. Abbatem, de Elect. in 6. Tertius eſt quòd Abbates exempti, non debent profeſſionem ſubjectionis Epiſcopo, cap. ne Dei Eccleſiam, de Simon. cap. ſanè, de exceſſ. prælat. cap. cum olim de privileg. Inde cùm Ivo Carnotenſis Epiſcopus à Goffrido Abbate Vindocinenſi exempto, cui benedictionis munus impertiit, profeſſionem obedientiæ extorſiſſet, Urbanus II. profeſſionem irritam dixit, quaſi ſubreptam in fraudem ſedis Apoſtolicæ, & exemptionis; de quo ipſe Goffrid. libr. 2. epiſt. 2. & 7. Quartus eſt quòd exempti ha-

bent ſuos judices, à ſede Apoſtolica delegatos, cap. cum & plantare, in fin. cap. cum Capella, de privileg. gloſſ. in cap. tuarum, eodem tit. quos recentiores Conſervatores vocant. cap. 1. & ult. de offic. delegat. in 6. Ac nè exempti Jura peregrè petant, his judices dari ſolent in partibus. Abbati S. Carileti exempto ſi delinqueret ſex Galliæ Epiſcopos ex regia providentia cogendos, & inter eos Cenomanenſem Epiſcopum, tamquam ſedis Apoſtolicæ delegatos judices dedit Nicolaus I. dict. epiſt. 62. *Decernimus ut Abbas ordinatus deponi non poſſit, niſi criminalis eum cauſa monſtraverit reum: quòd ſi fuerit infamiæ calumniis denotatus, ex regali providentia Epiſcoporum habeatur non minus quàm ſex conventus, quorum de numero Cenomannicus conſtituatur Epiſcopus, & eorum in judicio ſecundùm canones illius cauſa diſcuſſa, non aliter deponi poſſit, niſi reus manifeſtis certiſque patuerit indiciis.* Ut hoc enim breviter obſervem, Mandata Apoſtolica in Gallia non ad alios quàm Regni Epiſcopos exequenda dirigi antiquiſſimi moris eſt. Pileum purpureum Ægidio Rigaldo de Rociaco ex Abbate S. Dionyſii Cardinali deſignato per Laudunenſem & Pariſienſem Epiſcopos ex mandato Apoſtolico coram Joanne rege traditum fuiſſe narrat Joan. Froſſardus vol. 1. cap. 153. *Le jour de Paſques Fleuries, qui furent le dixieſme jour d'Avril* 1351. *fut preſenté à Gilles Rigaud de Rouſſi, qui avoit eſté Abbé de ſaint Denys, & de nouvel avoit eſté Cardinal, le Chapel rouge au Palais à Paris en la preſence du Roy Jean par les Eveſques de Laon & de Paris, & par mandement du Pape fait à eux par Bule, qui n'avoit point accoûtumé eſtre autrefois fait, mais ce fut en la preſence du Roy Jean.* Jam olim in Gallia Epiſcopi varias exemptiones proprio nutu conceſſere Monaſteriis. Monaſterium S. Dionyſii à ſua juriſdictione exemit Landericus Epiſcopus Pariſienſis, poſcente Clodoveo II. Aimoin. libr. 4. cap. 41. Monaſterium S. Baſilii Nivardus Archiepiſcopus Ahemenſis. poſtulante Childeberto, Flodoard. II. Rhem. hiſt. cap. 7. Sed poſtea hujuſmodi exemptiones auctoritate Pontificia egere palam omnibus fuit. Non nego Epiſcopum poſſe remittere quædam jura Epiſcopalia, ſed non poteſt Eccleſiam eximere in totum, ſine auctoritate ſummi Pontificis, cap. Conſtitutus, de religioſ. domib. cap. cum venerabilis, de Cenſib. quia Epiſcopus non poteſt abdicare à ſe propriam juriſdictionem, & abdicando eam non amittit, exemplo Præſidis vel cujuſlibet magiſtratus, L. Legatus de offic. Præſid. L. ult. C. de defenſor. civitat.

CAPUT X.

Canonizatio Sanctorum, olim communis Epiſcopis, facta eſt propria S. Pontificis, Decreto Alexandri III.

TEMPORE perſecutionis Canonizatio Martyrum, vix enim aliam per id temporis novit Eccleſia, ſingulis Epiſcopis permiſſa fuit ſuas intra diœceſes, nec aliis ſolemnibus fieri conſuevit quàm hiſce: nimirum Martyre in carcere, vel agone demortuo, dies martyrii cujuſque adnotabatur, & ejus nomen in diptycha Eccleſiæ referebatur, ejuſque memoriæ celebrandæ cauſa dies ſolemnis quoque anno per Epiſcopum adſcribebatur. Cyprian. epiſt. 37. *Denique & dies eorum quibus excedunt annotate, ut commemorationes eorum inter memorias Martyrum celebrare poſſimus.* Et idem priùs epiſt. 34. *Sacrificia pro eis ſemper, ut meminiſtis, offerimus, quoties Martyrum paſſiones, & dies anniverſaria commemoratione celebramus.* Aliquando Epiſcopus condito martyre vel Confeſſore, in Canonizationis argumentum, ejus tumulo altare vel ſacram ædem imponebat. Vix è vivis ſublatus Nilammon electus Epiſcopus Corenſis, quod eſt oppidum Ægypti, juxta Peluſium, Theophilus Alexandrinus Epiſcopus acceſſit ad ejus funeris officium, & ejus tumulo altare ſuperpoſuit, pro ritu vetere Eccleſiæ, Confeſſores vel Martyres in Sanctorum numerum recenſendi, de quo Sozomen. lib. 8. cap. 19. Niceph. Calliſt. lib. 13. cap. 17. Non. diſpari ratione Cyrillus etiam Epiſcopus Alexandrinus, Ammonii, Aſcetæ Nitrienſis, famâ ſanctitatis & miraculis clariſſimi, corpus in Eccleſia condidit, mutato ei nomine Thaumaſii pro Ammonio, eundemque Martyris honore dignatus eſt. Idem Calliſt. libr. 14. cap. 15. Canonizatio Martyrum fiebat per Epiſcopos prævio diligenti examine de fide & geſtis martyrii, quo dicebantur Martyres vindicari. Inde à Cæciliano tum Archidiacono, poſtea Epiſcopo Carthaginenſi, correpta fertur Lucilla potentior & factioſa fœmina, quòd ante ſacræ Communionis perceptionem oſculo libaret Lipſana cujuſdam martyris, ſed nondum vindicati ſeu approbati, de quâ Optatus lib. 1. *Cùm correptionem Archidiaconi Cæciliani ferre non poſſet, quæ ante ſpiritalem cibum & potum, os neſcio cujus Martyris, ſi tamen martyris, li-*

bare dicebatur, etſi Martyris, ſed nondum vindicati, correpta cum confuſione irata diſceſſit. Tandem verò propter varios abuſus & caſus inde emergentes Alexander III. Canonizationem Sanctorum, velut unam è majoribus cauſis ad ſedem apoſtolicam revocavit, cap. 1. de reliq. & vener. Sanctor. cujus ſpeciem illuſtravit Baron. tom. 12. annal. 1181. Ab eo tempore Canonizatio Sanctorum eſt reſervata ſummo Pontifici, eaque fit ſolemniter, cauſâ cognitâ, examinatis teſtibus de vita & miraculis ejus de quo agitur, per judices à ſede apoſtolica datos. Cap. Venerabili, de teſtibus. De forma & ritu Canonizationis Sanctorum pleniùs Joan. Andréas in d. cap. 1. de reliq. & alii.

CAPUT XI.

Inter majores Cauſas eſt approbatio Ordinum Religioſorum.

PRIMUS in Oriente Baſilius Epiſcopus Cæſarienſis Monachos ex eremo accivit, & eos varia per cœnobia collegit intra diœceſim ſuam, & his regulam dedit. Teſtis de ſe ipſo Baſil. epiſt. 63. ad Neocæſarienſes, & Gregor. Nazianz. Orat. 20. quam habuit in ejus laudem, & Socrat. libr. 4. cap. 21. quæ Regula non alia eſt quàm ea quæ continetur aſceticis ſeu regulis fuſioribus, & brevioribus, quæ leguntur inter opera Baſilii, quæ à nonnullis tribuuntur Euſthatio Sebaſtienſi Epiſcopo ex Nicephor. Calliſt. libr. 13. cap. 29.. Ut ut ſit, Baſilius vel alius quiſquis auctor eſt Epiſcopus, propria auctoritate hanc regulam dedit Monachis propriæ diœceſis, nec legitur uſpiam hac de re aditum fuiſſe Summum Pontificem, quaſi impari poteſtate Epiſcoporum. Primus in Occidente Euſebius Vercellenſis Epiſcopus, Baſilii exemplo, Monachos in Eccleſia ſua collocavit, pulcherrimo fœdere Monachis in Clerum allectis. Ambroſ. epiſt. 82. *Quòd ſi in aliis Eccleſiis tantâ ſuppetet ordinandi ſacerdotis conſideratio, quanta cura expetitur in Vercellenſi Eccleſia, ubi duo pariter exigi videntur ab Epiſcopo, Monaſterii continentia, & diſciplina Eccleſiæ? Hæc enim prima in Occidentis partibus diverſa inter ſe Euſebius ſanctæ memoriæ conjunxit, ut & in civitate poſitus inſtituta Monachorum teneret & Eccleſiam regeret jejunii ſobrietate.* Auguſtinus Clericos regulares in commune viventes ſub propria

regula inſtituit in Africa. Poſſid. in ejus vit. cap. 5. *Factus ergo Presbyter ſecundùm regulam & Apoſtolicam traditionem, monaſterium intra Eccleſiam mox inſtituit & cum Dei ſervis vivere cœpit, ſecundùm regulam ſub ſanctis Apoſtolis conſtitutam, & maximè ut nemo quidquam proprium in illa ſocietate haberet; quod jam ipſe prior fecerat, cùm de tranſmarinis ad ſua remeaſſet.* Et hæc omnia facta ſunt ſine invidia Romani Pontificis. Poſt hæc B. Benedictus Ordinem Monachorum inſtituit, & propriam regulam eis dedit, quæ eſt prima quam cum laude approbavit Gregorius I. Dialogor. lib. 2. cap. 36. *Vir Dei inter tot miracula, quibus in mundo claruit, doctrinæ quoque verbo non mediocriter fulſit; nam ſcripſit Monachorum regulam diſcretione præcipuam, ſermone luculentam, cujus ſi quis velit ſubtilius mores vitamque cognoſcere, poteſt in eadem inſtitutione regulæ, omnes magiſterii illius actus invenire ſpecialius.* Idem Pontifex Ordinem & Regulam Benedicti confirmavit in Synodo Romana; teſtis ipſe in tabulis privilegii conceſſi Sublacenſi Monaſterio, quæ fuit prima Sedes Benedicti, è quâ migravit Caſſinum; apud Baron. tom. 8. Annal. ad ann. 595. *Ego Gregorius S. R. E. Præſul ſcripſi vitam Beati Benedicti, & legi regulam quam ipſe Sanctus manu propria ſcripſit, laudavi eam & confirmavi in ſancta Synodo, & per diverſas partes Italiæ, & ubicumque Latinæ litteræ legerentur, præcepi ut diligentiſſimè obſervarent, quicumque ad converſionis gratiam acceſſuri eſſent, uſque ad finem mundi.* Idem auctor Chronic. Altiſſiodorenſ. ad ann. 538. *Hujus* (loquitur de Benedicto) *vitam ſanctus Papa Gregorius ſcripſit, virtutibus plenam, & miraculis coruſcantem, quam ab iis didicit, & audivit, qui faciem illius viderunt, & ei in præſenti peregrinatione comites fuerunt; quam etiam vitam & regulam idem Domnus Apoſtolicus auctoritate roboravit, & ſtylo: unde & ab illo tempore mos inolevit, ut penè omnes qui Monachico habita induuntur, ſecundùm hujus ſancti Patris regulam ſe vivere profiteantur.* Ordinem & regulam Benedicti facto comprobavit idem Pontifex, cùm Auguſtinum Benedictini Ordinis alumnum, tamquam virum apoſtolicum miſit in Angliam, ad reſtituendam fidem in hac gente ferè extinctam; ex quo factum eſt ut omnes Eccleſiæ Cathedrales Angliæ inſtitutæ ſint in ordine Monachorum, cap. 1. nè ſede vacant. cap. 1. de nov. oper. nuntiat. & Angli Monachos ſummopere coluere, etiam ultra Clericos, memores beneficii à monachis accepti, id eſt converſionis ad fidem. Ordericus Vital. libr. 11. *Angli Monachos, quia per eos ad Deum converſi ſunt, indeſinenter diligentes honoraverunt, ipſique Clerici reverenter & benignè ſibi monachos præferri gaviſi ſunt.* Poſt Grego-

rium Ordinem & Regulam Benedicti comprobavit pari calculo laudis Bonifacius IV. in Can. ſunt nonnulli. 16. qu. 1. *Neque enim Beatus Benedictus Monachorum præceptor almificus hujus rei aliquo modo fuit interdictor, ſed eos ſecularium negotiorum edixit expertos fore tantummodo.* Inde Zacharias Pontifex Benedictum patrem monachorum agnovit, & ejus Regulam comprobavit. Eandem regulam probavit Synodus habita apud Altheum ſeu Altheim in Rhetia, Imperatore Conrado I. præſide Petro Epiſcopo Oſtienſi, & Legato Joannis Papæ. in can. ſtatutum 18. qu. 1. *Statutum eſt & rationabiliter ſecundùm ſanctos Patres à Synodo confirmatum, ut Monachus quem canonica electio, à jugo regulæ monaſticæ profeſſionis abſolvit, & ſacra Ordinatio de monacho Epiſcopum fecit, velut legitimus hæres paternam ſibi hæreditatem vindicandi poteſtatem habeat; ſed quidquid acquiſierat, vel habere viſus fuerat, monaſterio relinquat, & Abbatis ſui qui fuerat ſecundùm regulam ſancti Benedicti arbitrio.* Tandem has omnes regulas Baſilii, Auguſtini, & Benedicti unâ Sententiâ collaudavit Innoc. II. in Synodo Romana, Can. pernicioſam, 18. qu. 2. *Pernicioſam & deteſtabilem conſuetudinem quarumdam mulierum, quæ licèt neque ſecundùm regulam Beati Benedicti, neque Baſilii aut Auguſtini vivant, Sanctimoniales tamen vulgo cenſeri deſiderant, aboleri decernimus.* Sub annum Dom. 1170. exortæ ſunt in Italia duæ ſectæ Humiliatorum & Pauperum de Lugduno, qui à Sede apoſtolica confirmationem petiere; ſed à Lucio III. repulſi ob varios errores, & ſuperſtitionem, quod omne jusjurandum nefas ducerent, cap. ult. de hæretic. in 1. Collect. de quo Abbas Uſpergenſ. ad ann. 1212. *Olim duæ ſectæ in Italia exortæ adhuc perdurant, quorum alii Humiliatos, alii Pauperes de Lugduno ſe nominabant; quos Lucius Papa quondam inter hæreticos ſcribebat, eò quòd ſuperſtitioſa dogmata, & obſervationes in eis reperirentur, &c.* Et paulò poſt: *Vidimus tunc temporis aliquos de numero eorum, qui dicebantur Pauperes de Lugduno, apud Sedem Apoſtolicam, cum magiſtro ſuo quodam, ut puto Bernhardo, & hi petebant ſectam ſuam à Sede apoſtolica confirmari, & privilegiari.* Et mox: *Aſt dominus Papa quædam ſuperſtitioſa in converſatione ipſorum eis objecit, &c.* Haud diù poſt propter varietatem Religionum jam exſurgentium, nè novæ Religiones ambitione hominum, vel ignaviâ potiùs, quàm ſtudio Religionis, ſine delectu inducerentur, néve turbâ Monachorum laboraret Eccleſia, & varietas Religionum confuſionem Eccleſiæ pareret, Innocent. III. in Concilio generali Lateranenſi vetuit, nè novæ Religiones deinceps inſtituerentur, abſque approbatione Sedis apoſtolicæ, cap. ult. de Religioſ.

ligioſ. domib. quod à Gregorio X. inſtauratum in Concilio Lugdunenſi, cap. unic. eod. tit. in 6. Juxta hæc decreta Humiliatos, cùm errores emendaſſent, reſtituit Innocent. III. & poſt eum Clemens IV. ut patet ex cap. Olim cauſam, & ibi gloſſ. de reſtitut. ſpoliat. Eodem jure Ordines Prædicatorum, & Fratrum Minorum, quorum prior B. Dominicum, alter B. Franciſcum divinos Principes nacti ſunt, confirmati ſunt à Sede apoſtolica. Abbas Urſpergenſis loco modò laudato. *Eo tempore mundo jam ſeneſcente exortæ ſunt duæ Religiones in Eccleſia, cujus ut Aquilæ renovatur juventus, quæ etiam à Sede Apoſtolica ſunt confirmatæ, &c.* Nec non tertium Ordinem Fratrum & Sororum B. Franciſci confirmavit Nicolaus V. gloſſ. in cap. cùm ex eo, verb. de Ordine tertio. de Sentent. excommunicat. & gloſſ. in Clement. I. verb. obedientiam, de religioſ. domib.

Ex his juris elementis indubitatum eſt ſolum Pontificem poſſe approbare novos Ordines Religionum, & hæc eſt receptiſſima ſententia Doctorum Panormit. in cap. nullus de foro compet. & idem conſil. 55. Sylveſter in ſumma verb. religio 1. qu. 1. Navarr. Comment. 1. de regular. num. 18. & 23. Suarez, de Religione, tom. 3. lib. 2. cap. 16. 17. Barboſa, de jure Eccleſiaſt. lib. 1. cap. 2. num. 168. Bellarmin. de Monachis, lib. 1. cap. 4.

CAPUT XII.

E majoribus Cauſis eſt conceſſio Indulgentiarum, quas Plenarias vocant.

SOLUS ſummus Pontifex poteſt concedere majores remiſſiones, quas vocant Indulgentias plenarias; Epiſcopi verò temporales, non ultra quadraginta dies, idque certis in caſibus, ut in dedicatione Eccleſiæ, anniverſario dedicationis, & aliis, cap. cùm ex eo, de pœnitent. & remiſſ. Anno Chriſti 1115. in Dedicatione Eccleſiæ S. Albani ab Epiſcopis Angliæ conceſſa eſt ſolemnis indulgentia, pro cunctis ſolemni die dedicationis eò confluentibus religionis gratiâ, Matth. Pariſ. in Hiſt. Abbatiæ S. Albani, in Richardo Abbat. *Quibus & cunctis in poſterum adventantibus eâ die ad tantam ſolemnitatem, conceſſa eſt indulgentia multorum dierum.* In dedicatione Capellæ S. Cuthberti, & alia-

M *

rum Eccleſiarum indulgentiam ſolemnem pariter conceſſit Joannes Epiſcopus Archfortenſis. Idem in eadem Hiſt. in Guillelmo Abbate. *Conceſſit quoque idem Epiſcopus Joannes, ut quicumque in anniverſario dedicationis illius Capellæ, vel in ſingulis feſtis Sanctorum prædictorum, pœnitentes & devoti advenerunt, viginti dies relaxationis conſequantur. Sciendumque eſt, quod ubicumque in noſtra diœcœſi, memoratus Epiſcopus Joannes ſuum exercuit officium, præcipuè in dedicationibus, fidelibus Chriſti conceſſit relaxationem, ſecundùm quod ipſi competebat officio, & ſolemnitati. Inter alia quoque pietatis opera, Eccleſiam beati Amphibali Martyris, ſociorumque ejus ſolemniter ab Epiſcopo Joanne, ſicut & alias plures Eccleſias vel Capellas in noſtra diœceſi fecit, ipſo præſente Abbate Pontificalibus redimito, relaxatione quadraginta dierum conceſſâ, dedicari.* Theobaldus Cantuarienſis Archiepiſcopus indulgentiam quadraginta dierum teſtamento conceſſit adjutoribus exercutoriis teſtamenti ſui, ex tabulis ipſius teſtamenti, quæ extant apud Joan. Sariſber. epiſt. 57. *Omnibus autem diſpoſitionis noſtræ adjutoribus benedictionem Domini & noſtram damus; ipſos Beneficiorum Cantuarienſis Eccleſiæ participes conſtituimus, eiſque de injuncta ſibi pœnitentiâ quadraginta dierum indulgentiam facimus.*

Epiſcopus electus & confirmatus, nondum conſecratus, poteſt concedere indulgentias, gloſſ. in cap. Tranſmiſſa de Elect. quia conceſſio Indulgentiarum eſt juriſdictionis non ordinis, cap. quod autem, de pœnit. & remiſſ. Inferior Epiſcopo, veluti Abbas, non poteſt concedere Indulgentias, niſi ſpeciali ex privilegio Sedis Apoſtolicæ, cap. accedentibus. de exceſſ. Prælat. De quibus multa Albericus in Dictionar. Juris. Sylveſter in Summa, uterque in verb. Indulgentia. Marcus tom. 1. quæſt. 1394. Barboſ. de poteſt. Epiſcopi, part. 3. allegat. 87. num. 17. & ſeq. Et idem Juris Eccleſiaſtic. libr. 1. cap. 2. num. 162. Indulgentias in dedicatione quarumdam Eccleſiarum Germaniæ conceſſit Leo III. Marcellin. in vit. S. Switberti apud Surium, Mart. 1. *Idem ſanctus Leo Papa, anno Dominicæ Incarnationis octingenteſimo tertio, cum magna ſolemnitate ſuorum Cardinalium, Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, & Prælatorum ac Primatum, ad Imperatorem Carolum in Germaniam veniens, & ab eodem Imperatore imperialiter cum ſuis ſuſceptus, inter multa pietatis ſuæ opera, inſtantiâ ejuſdem Sereniſſimi Imperatoris & Regis, Aquiſgrani in Palatio dedicavit Eccleſiam perpetuæ Virginis Mariæ, donans eandem Eccleſiam multis Indulgentiis. Deinde humili petitione & inſtantiâ venerabilis Patris Gerbaldi Epiſcopi Leodienſis, conſecravit Eccleſias glorioſæ Virginis Mariæ, tam in Tungris, quàm in Viſeto, & Coloniæ Agripinæ, tam ad ſanctum Martinum quàm in*

Capitolio altaria conſecravit, & multa alia monaſteria & altaria, ac Capellas per Alemaniam & Galliam conſecravit, ubique multas Indulgentias conferendo. Anno Dom. 1116. Paſchalis II. in Synodo Lateranenſi Indulgentias conceſſit ſingulis, Concilii vel Religionis causâ Apoſtolorum Limina viſitantibus. Abbas Urſpergenſis. *His autem qui propter Concilium, & animarum ſuarum remedium Apoſtolorum limina viſitaverant, qui de capitalibus pœnitentiam agerent, quadraginta dierum pœnitentiam indulſit, &c.*

Præter Indulgentias quæ concedi ſolebant in canonicæ pœnitentiæ remiſſione, ab Urbano II. in Concilio Claromontenſi habito anno Domini 1095. conceſſæ indulgentiæ Cruce ſignatis in expeditionem Hieroſolymitanam. Ordericus Vitalis, lib. 9. *Providus verò Papa omnes qui congruè arma ferre poterant, ad bellum contra inimicos Dei excivit, & pœnitentes cunctos ex illa hora quâ Crucem Domini ſumerent, ex auctoritate Dei ab omnibus peccatis ſuis abſolvit, & ab omni gravedine quæ fit in jejuniis, aliiſque macerationibus carnis piè relaxavit. Conſideravit enim perſpicaciter vir prudens, & benignus Archiater, quòd ſi qui peregrè proficiſcerentur, in via multis diutiniſque diſcriminibus vexarentur, & multimodis caſibus lætis ſeu triſtibus quotidiè angerentur, pro quibus benevoli vernulæ Chriſti, cunctis culparum ſordibus expiarentur.* A Callixto II. in Concilio Lateranenſi habito anno 1122. can. 11. repetitæ eædem indulgentiæ eandem ob cauſam. *Eis qui Hieroſolymam proficiſcentur, & ad Chriſtianam gentem defendendam, & tyrannidem infidelium repellendam efficaciter auxilium præbuerint, ſuorum peccatorum remiſſionem concedimus, & domos & familias atque omnia bona eorum in beati Petri, & Romanæ Eccleſiæ protectione, ſicut à Domino noſtro Papa Urbano ſtatutum fuit ſuſcipimus.* Eaſdem indulgentias ſacræ militiæ cauſâ conceſſit Eugenius III. epiſtola quam intexuit Otto Friſingenſ. de geſt. Frideric. lib. 1. cap. 35. *Nos autem veſtrorum quieti, & ejuſdem Eccleſiæ deſtitutioni paternâ ſollicitudine providentes, illis qui tam ſanctum, tamque pernceceſſarium opus, & laborem, devotionis intuitu ſuſcipere & perficere decreverint, illam peccatorum remiſſionem, quam præfatus noſter Papa Urbanus inſtituit, auctoritate nobis à Deo conceſſa concedimus & confirmamus, atque uxores & filios eorum, bona quoque & poſſeſſiones ſub ſanctæ Eccleſiæ, noſtra etiam & Archiepiſcoporum, Epiſcoporum & aliorum prælatorum Eccleſiæ Dei protectione manere decernimus, &c.* Eadem gratia uſus eſt Innocent. III. propter expeditionem Hieroſolomitanam, & Hiſpanicam in Sarracenos; teſtis ipſe in epiſtola 360. 393. 403. libr. 1. & apud Abbatem Urſpergenſ. ad ann. 1212. *Nos enim de Dei omnipotentis miſericor-*

dia, & auctoritate Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli confiſi, ex illa quam nobis Deus, licèt indignis, ligandi atque ſolvendi poteſtatem tradidit, omnibus qui laborem iſtum in propriis perſonis ſubierint & expenſis, plenam ſuorum peccatorum, ſi cordis & oris egerint pœnitentiam, veniam indulgemus, Eis autem qui non in propriis perſonis illuc acceſſerint, ſed in ſuis tantùm expenſis, juxta facultatem & qualitatem ſuam, viros idoneos deſtinarint; illis ſimiliter, qui licèt in alienis expenſis, in propriis tamen perſonis aſſumptæ peregrinationis laborem impenderint, plenam concedimus ſuorum veniam peccatorum &c.

Antiqui moris etiam fuit Pontifices in die inaugurationis in honorem Cathedræ concedere indulgentias: hujuſmodi indulgentias conceſſit Urbanus VI. ſub initia Pontificatus. J. Froſſard. vol. 2. cap. 35. *Celluy receut la Papalité, & fut nommé Urbain VI. & ouvrit graces, ainſi comme l'uſage eſt.* Pontificiæ indulgentiæ quàm antiqui inſtituti ſint, locuples teſtis Tertull. de pudicit. *Audio etiam edictum eſſe propoſitum, & quidem peremptorium; Pontifex ſcilicet Maximus Epiſcopus Epiſcoporum dicit: Ego & mœchiæ, & fornicationis delicta pœnitentiâ functis dimitto: ô edictum, cui adſcribi non poterit, bonum factum.*

Solus etiam Romanus Pontifex poteſt demandare poteſtatem prædicandi ſacri delectus, & remittendi votum expeditionis. Ad eundem etiam pertinet redemptio & commutatio ejuſdem voti, cap. ex multâ, & ibi gloſſ. de voto & vot. redempt. Innocent. III. lib. 1. epiſt. 436. ad Hieroſolymitanos. *Quia igitur votum cùm requirit neceſſitas, poteſt & debet in pietatis opus aliud commutari, univerſitati veſtræ auctoritate præſentium, duximus indulgendum, ut ſi qui veſtrûm voverint Sanctorum Limina viſitare, de auctoritate Sedis apoſtolicæ à voti executione taliter ſe noverint abſolutos, ut expenſas quas facturi erant in via, de religioſorum virorum conſilio pro reædificatione murorum, & ſtipendiis militum, ſine diminutione qualibet largiantur, & pro labore itineris dignum aliquod Domino recompenſent.* Et idem epiſt. 504. ejuſd. libr. ad Epiſc. Syracuſanum: *Eos autem qui ſe viſitaturos limina Beati Jacobi devotè voverunt, ſi ſalva oblatione altaris; reliquas expenſas in Signatorum voluerint ſubſidium erogare, dummodo laborem etiam redimant, quem ſuſtinerent in via, auctoritate noſtrâ ſuffulti, ab eo quod voverant abſolvatis.*

CAPUT XIII.

Solus Summus Pontifex poteſt invitos Clericos, vel Epiſcopos ordinare; Clericos cujuſcumque Diœceſis promovere. Varii caſus quibus ſolus Summus Pontifex poteſt diſpenſare.

SOLI ſummo Pontifici juris eſt Clericos vel Epiſcopos etiam invitos ordinare, & Clericos cujuſcumque Diœceſis ad ſe evocare, pro neceſſitatibus Eccleſiæ. Can. nunc verò. Can. per principalem. 9. qu. 3. can. per principalem. 1. qu. 1. Wlgrinum Cancellarium Carnotenſis Eccleſiæ electum in Dolenſem Epiſcopum, qui nolebat aſſentiri electioni de ſè factæ, non ab alio quàm à ſummo Pontifice compelli poſſe ad ſuſcipiendum Epiſcopatum ait Ivo Carnotenſ. epiſt. 178. ad Clerum Dolenſem. *Si ergo ſtudia veſtra mutare non vultis, ſi in aliam perſonam deliberatione veſtrâ declinare non vultis, non à nobis, ſed à ſummo Pontifice eſt quærendus, cui conceſſum eſt invitos ad hæc officia cogere, & de volentibus & de nolentibus Eccleſiæ Dei Pontifices ordinare. Quantùm ergo Domnus Papa ſuper hoc me coëgerit, tantùm ego prædictum fratrem cogam.* Nec injuriâ ſummus Pontifex ſuum eſſe ducit invitos ordinare; quia fideles ſunt quaſi ſervi Eccleſiæ Romanæ, cui fidem acceptam debent. Et hoc ſenſu mancipia Eccleſiæ vocitantur Parochiani propter baptiſmum in ea ſibi miniſtratum. Conc. Tolet. 16. can. 4. *Ut Eccleſia quæ uſque ad decem habuerit mancipia, ſuper ſe habeat ſacerdotem.* Can. unio, 10. qu. 3. alias inviti non ordinantur ab Epiſcopo. Conc. Aurelianenſ. 3. can. 7. Epiſcopus qui invitum aut reclamantem præſumpſerit ordinare, annuali pœnitentiæ ſubditus, Miſſas facere non præſumat. Can. Epiſcopus 74. diſt. Idem vetuit Simplicius Joanni Ravennati Epiſcopo, nè Presbyterum aut Diaconum invitum ordinaret. Can. denunciamus 25. qu. 2. Aliquando tamen invitos ordinatos legimus, ſtudiis & votis Cleri & plebis, ut Auguſtinum, Paulinum, Pinianum, Germanum præfectum Altiſſiodorenſem; de quo Poſſid. in vit. Auguſtin. cap. 4. Auguſtin. ipſe epiſt. 225. Paulin. epiſt. ad Auguſtin. Conſtantius Presbyter libr. 1. vit. S. Germani apud Surium. Aliquando etiam ob penuriam Clericorum Presbyteros in-

vitos ordinatos ab Epiſcopis refert Auguſtin. ipſe, de adulter. conjug. libr. 2. cap. 20. *Solemus eis præponere etiam continentiam Clericorum, qui plerumque ad eandem ſarcinam ſubeundam capiuntur inviti, eamque ſuſceptam uſque ad debitum finem domino adjuvante perducunt.* Jure veteri Pontificio, Pontifici maximo quoque licebat Flaminem Dialem etiam invitum inaugurare. Livius libr. 27. *Flaminem Dialem invitum augurari coëgit, P. Licinius Pontifex Maximus.*

Solus etiam ſummus Pontifex poteſt concedere facultatem de promovendo à quocumque Epiſcopo: hujuſmodi tamen facultas conceſſa à ſede apoſtolica vires non habet, niſi expreſſâ in litteris legitimâ cauſâ, ob quam qui eas impetravit à ſuo Epiſcopo ordinari non poteſt, nec is poteſt ordinari ab alieno Epiſcopo, niſi ſua in Diœceſi reſidente, ac prævio diligentiori examine Concil. Trident. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 11. Nemini etiam præterquam ſummo Pontifici licet quemquam promovere ad ſacros Ordines extra tempora, cap. 1. & 3. de temporib. ordinat. Solus quoque ſummus Pontifex poteſt diſpenſare ut extra tempora quis poſſit à ſuo Epiſcopo ordinari. Rebuff. in prax. part. 2. tit. de Cleric. ad ſacros Ord. malè promot. Barboſ. Jur. Eccleſiaſtic. libr. 1. cap. 2. num. 163. Solus etiam ſummus Pontifex poteſt diſpenſare cum illegitimis ut promoveantur ad ſacros Ordines, & beneficia Eccleſiaſtica. Can. apoſtolica. can. Cenomanenſem. can. ult. 56. diſt. cap. pen. & ult. de fil. Presbyter. Cap. 1. eod. tit. in 6. Cap. per venerabilem. qui fil. ſint legitimi. Cum illegitimis quidem diſpenſatur ab Epiſcopo quoad minores Ordines, vel beneficia curæ animarum expertia; in aliis Pontificia diſpenſatio requiritur, d. cap. 1. de filiis Presbyter in 6. Quod genus diſpenſationis ſtylo perſtringit Matth. Pariſ. ad ann. 1235. *His quoque temporibus Gregorius Papa IX. videns decretalium tædioſam prolixitatem, ſub quodam compendio eas eleganter abbreviatas & collectas, ſolemniter & authenticè per totius mundi latitudinem legi præcepit, & divulgari: illas autem ab auctore ipſarum Gregorianas appellamus, ſic incipientes: Rex Pacificus*; & mox: *In quibus quædam innovavit, ne ſe illegitimi in prælatias, vel Eccleſiaſtica beneficia, niſi adeptâ à Sede Romana legitimationis diſpenſatione obrepant, ſciens inde Curiæ Romanæ pro impetratione tali, multa emolumenta provenire, ſicut ex ſtatuto Innocentii pro diſpenſatione plurium beneficiorum obtinendorum.* Item ſolus Summus Pontifex valet diſpenſare, ut filius immediatè occupet Eccleſiam cui parens præfuit; cap. ex tuâ, cap. dilectus, de fil. Presbyter. Item ſolius Summi Pontificis eſt diſpen-

ſare in defectu ætatis, quoad Ordines & beneficia, cap. cum dilectus, de Elect. gloſſ. in cap. dilectus 1. de Præbend. & in cap. popoſuit, de conceſſ. Præbend. & in Clem. generalis, de ætat. & qualit. præfic. Ivo Carnot. epiſt. 43. ad Urban. II. de Willelmo electo Pariſienſi. *Addidimus quoque conſilio ejus, quia aliquantulum infra annos legitimos nobis eſſe videbatur, ut promotiones ad gradus Eccleſiaſticos per congrua intervalla differret, & interim aut per ſe, aut per nuncios Eccleſiæ, pro his quæ ad integritatem ordinationis minùs ſunt, à paternitate veſtra indulgentiam poſtularet.* Ratio eſt, quia ſolus Summus Pontifex poteſt diſpenſare contra Concilia. gloſſ. in cap. ſignificaſti, de Elect. Solus quoque Princeps poteſt veniam ætatis concedere ad Magiſtratus gerendos: L. quidam, in fin. ff. de re judic. l. 2. & dd. ſeq. C. de his qui ven. ætat. impetr. Hinc Scipio Africanus cùm Ædilitatem peteret, intercedentibus tribunis quod ætate minor eſſet: *Si me*, inquit, *omnes Quirites Ædilem facere volunt, ſatis annorum habeo*, Livius libr. 25. Item ſolus ſummus Pontifex poteſt diſpenſare cum Parocho ne promoveatur intra annum. Concil. Trident. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 12. nec ſervatur cap. cum eo. de Elect. in 6. quo hujuſmodi diſpenſatio erat in poteſtate Epiſcopi. Item ſolus Pontifex poteſt diſpenſare cum bigamis ut promoveantur ad Ordines, cap. 2. & ibi gloſſ. de digam. non ordinandis. Necnon ſolus Pontifex poteſt diſpenſare cum promoto per ſaltum, cap. unic. de Cleric. per ſaltum promot. Unicus caſus eſt quo Epiſcopus poteſt diſpenſare cum promoto per ſaltum; nimirum ſi in ſuſcepto Ordine non miniſtraverit. Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 14.

CAPUT XIV.

Alii caſus quibus ſolus Papa diſpenſat.

MULTI ſunt alii caſus in quibus ſolus Papa diſpenſat, quos percenſere operæ pretium eſt. Nimirum ſolus Pontifex diſpenſat cum Apoſtata à Religione, qui in apoſtaſia ordinatus eſt, ut in ſuſceptis Ordinibus valeat miniſtrare. Cap. ult. de Apoſtat. Solus Pontifex diſpenſat cum ordinatis à ſchiſmatico, Cap. quia diligentia, de Elect. cap. fraternitati. de ſchiſmatic. nec non cum ordinatis ab hæreticis, Can. convenientibus. 1. qu. 7. & cum re-

ſipiſcente ab hæreſi, can. ſaluberrimum. in fin. 1. qu. 7. Cum eo etiam qui furtivè Ordinem ſuſcepit, ſolus Papa diſpenſat, ut in ſuſcepto ordine maneat, vel ad majores promoveatur, cap. 1. de eo qui furtive Ordines ſuſcepit. Cum ordinato excommunicato etiam ignorante ſolus Papa diſpenſat, cap. cum illorum, de ſentent. excommunicat. Solus Pontifex poteſt diſpenſare, cum promoto ad Ordines vel ad beneficium per ſimoniam, Can. præſentium. 1. qu. 5. can. pen. de ſimon. Solus Pontifex diſpenſat ſuper ſimonia & confidentia, quæ committitur in beneficialibus. Decius Conſil. 141. Flamin. Pariſ. de confident. qu. 3. num. 26. Verùm jure quo utimur abſolutio Pontificia etiam cum facultate de retinendo, non prodeſt in foro exteriori: Simonia ſemel contracta, non purgatur niſi amiſſione beneficii, licèt quis à Pontifice abſolutus fuerit; pœnitentia enim non relevat in delictis in foro exteriori. L. qui eâ mente. ff. de furtis. L. pen. vi bonor. rapt. Hoſtienſ. in cap. quia propter. de Elect. Item ſolus Papa poteſt diſpenſare circa irregularitatem, quam quis contraxit, excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus celebrans. Cap. Apoſtolicæ. de Cleric. excommunicat. miniſtr. cap. 1. de re judicat. in 6. Item ſolus Pontifex poteſt diſpenſare in irregularitate contracta ex homicidio etiam caſuali. cap. continebatur, & ſeq. de homicid. Concil. Trident. ſeſſ. 14. de reform. cap. 7. aliàs Epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitate commiſſa ex delicto occulto, exceptâ eâ quæ oritur ex homicidio voluntario, & aliis deductis in judicium. Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6. Item ſolus Pontifex diſpenſat cum irregulari ob vitium corporis, putà defectum membri, vel deformitatem notabilem. Cap. 1. & paſſ. de Corpor. vitiat. cap. accedens. de purgat. canonic. Item ſolus Pontifex poteſt diſpenſare in pluralitate dignitatum, aut beneficiorum Curam animarum habentium. Can. fraternitatem 71. diſt. can. relatio. & ſeq. 21. qu. 1. cap. dudum 2. de Elect. cap. de multâ. in fin. de præbend. Extravag. Execrabilis, eod. tit. cap. 1. de conſuetud. in 6. cap. ordinarii, de offic. ordinar. eod. Quod genus diſpenſationis notat & Matth. Pariſ. loco modò laudato. Et Gregorius 9. ipſe cùm ab eo quæreretur, an poſſet ſuper pluralitate beneficiorum diſpenſare, *Non poſſum*, inquit, *niſi tantùm ſuper vexatione detinentium diſpenſare*, ut refert Thomas Cantipratenſ. ex fide Bernardi Pontificis Pœnitentiarii, libr. 1. Apum, cap. 19.

Solus Pontifex poteſt imponere penſionem beneficiis Eccleſiaſticis, cap. niſi eſſent. de præbend. eod. inde ſolus Pontifex poteſt

poteſt admittere reſignationem beneficii, retentâ penſione. Solus etiam Pontifex poteſt admittere reſignationem beneficii in favorem. cap. deliberatione. §. prohibemus. de offic. Legat. in 6. Solus Rom. Pontifex poteſt conferre beneficia vacatura, Cap. dilectus, de præbend. cap. 2. eod. tit. in 6. cap. propoſuit, de conceſſ. præbend. per mandata ſc. de providendo, quæ gratias expectativas vocant, quæ exploſæ ſunt per Pragmaticam & Concordata, tit. de collat. & maximè in Concordatis tit. de mandatis Apoſtolicis. Solus etiam Pontifex confert beneficia vacantia in Curia d. cap. 2. de præbend. in 6. Extravag. ad Regimen, de præbend. Regularis non poteſt obtinere duo vel plura beneficia regularia ſine diſpenſatione ſedis Apoſtolicæ, cap. cum ſingula, de præbend. in 6. Regularia beneficia non poſſunt conferri aliis quàm expreſſe profeſſis, niſi ex diſpenſatione ſedis Apoſtolicæ. Clem. nè in agro. §. cæterum. §. ſanè, de ſtat.Monachor. Oldrad. conſ. 222. Rebuff. in prax. part. 2. de diſpenſat. cum regularib. num. 24. Beneficia unius Monaſterii vel Ordinis non poſſunt conferri Monachis alterius Monaſterii vel Ordinis abſque diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ, d. cap. cùm ſingula. §. prohibemus. Solus ſummus Pontifex ex diſpenſatione poteſt conferre beneficia regularia Religioſis alterius Ordinis, vel ſecularibus; ita ut habitum ſuſcipere, & profeſſionem intra annum emittere teneantur. Concil. Trident. ſeſſ. 14. de reform. cap. 10. Flamin. Pariſ. de reſignat. benef. libr. 4. qu. 5. num. 3. Gonzal. in reg. 8. Cancellar. gloſſ. 8. num. 7. & ſeqq. Solus ſummus Pontifex poteſt commendare beneficium in perpetuum, cap. nemo,de elect. in 6. idem juris eſt de procuratione ſeu adminiſtratione perpetua Eccleſiæ vacantis, cap. Is cui, eod. tit. in 6. cap. ult. de ſuppl. neglig. prælat. eod. Sanè ad tempus, putà ſex menſium commendare beneficium etiam Epiſcopus poteſt d. cap. nemo. can. qui plures 21. qu. 1. cap. dudum 2. de Elect. Rebuff. in prax.part. 1. de Commend. num. 54. Interim verò Commenda cujuſcumque temporis non mutat ſtatum regularem, ſicut commutatio temporaria jus provinciæ noninnovat. L. nemo, de R. J. Et diviſio Provinciarum non mutat ſtatum Eccleſiarum, ex Conſtit. Innocentii I. ad Alexandrum can. 10. lege 10. diſt. ex Conc. Chalced. can. 12. can. pervenit 101. diſt. Solus ſummus Pontifex poteſt diſpenſare de non reſidendo in perpetuum in curatis beneficiis ex juſtâ cauſâ. cap. licet canon, de Elect. in 6. Quamvis enim videatur non licere Pontifici diſpenſare de reſidentia quæ ſit juris divini, cùm diſpenſare non poſſit in his quæ ſunt

juris divini, can. ſunt quidam & ſeq. 25. qu. 1. tamen hæc ratiocinatio non eſt indiſtinctè vera, quia Pontifex diſpenſando ex juſta cauſa cum Parocho de non reſidendo, non ſolvit vinculum quo is obſtrictus eſt ad reſidentiam, ſed quodammodo relaxat ex juſta & legitima cauſa. Rebuff. in prax. part. 1. tit. de diſpenſat. de non reſidend. num. 19. & 76. De jure ſummus Pontifex poteſt derogare juri Patronatus ſive laïci, ſive eccleſiaſtici, non Legatus ſedis Apoſtolicæ, cap. cum dilectus, de jur. patronat. cap. dilectus, de offic. Legat. Sed in Galliâ & Hiſpaniâ non admittitur hujuſmodi derogatio juri patronatus laïci, & ſi qua obrepat, ab exoratione ipſius licet provocare tamquam ab abuſu. Rebuff. in prax. de forma ſignaturæ in 3. part. verb. nec non juris patronatus. num. 12. 36. Molin. in regul. de infirm. num. 32. 33. & ſeqq. Ferrer. in Guid. Pap. qu. 324.

CAPUT XV.

Alii & caſus in quibus Solus Papa diſpenſat.

SOLUS ſummus Pontifex poteſt diſpenſare ſuper matrimonio contracto in gradu cognationis vetito, can. quædam lex. 35. qu. 2. ita ut nec Legato à latere, nec Epiſcopo id juris ſit, cap. ex parte, de Tranſact. gloſſ. in cap. quia circà, de Conſanguinit. & affinit. Sanchez de matrimon. libr. 8. diſputat. 6. num. 13. Summus Pontifex verò non poteſt diſpenſare circa matrimonium in gradu conſanguinitatis lege divinâ prohibito, ut inter patrem & filiam, inter fratrem & ſororem, inter patruum vel avunculum & neptem, can. Pitacium. 30. qu. 3. cap. litteras, de reſtitut. ſpoliat. Summus Pontifex non poteſt diſpenſare, in ſolennibus votis caſtitatis & Religionis ex Conſtitutione Sixti IV. Extravag. Etſi dominici gregis. 2. de pœnitent. & remiſſ. Ex qua in generali indulgentia, vel plenaria remiſſione peccatorum ſemper excipiuntur vota caſtitatis & Religionis, & alii caſus ibi expreſſi, reſervati Sedi Apoſtolicæ. Nec obſtat quod ſummus Pontifex non poteſt diſpenſare contra eſſentialia vota Religionis, cap. cùm ad Monaſterium, de ſtat. Monach. Hoc enim verum eſt Pontificem non poſſe diſpenſare cum Monacho, conſtante profeſſione, ut proprium habeat, vel caſtitatem non ſervet; ſed non

negatur quin de Monacho poſſit facere non Monachum, id eſt abſolvere eum à vinculo Religionis, & ſtatui ſeculari reddere, ex juſtâ & publicâ cauſa, ut docet gloſſ. hic, quam ſequuntur Innocent. Hoſtienſis, Joan. Andreas, Panormitan. & alii interpretes. Et ſic Ranimirus Petro & Aldefonſo fratribus ſine liberis defunctis, ex Presbytero & Monacho S. Pontii de Tomeriis in Provincia Narbonenſi, in Regem Aragonum provectus, diſpenſante Pontifice, uxorem duxit, è quâ ſuſcepta filia nomine Petrona, eaque nuptiis collocata, felici poſtliminio rediit ad Monaſterium. Roderic. Tolet. libr. 6. cap. 2. Turit. in indicib. rer. Arrag. ad ann. 1134. Hier. Blanca in Commentar. Rer. Arrag. ſic Cazimirum Monachum Profeſſum Cluniaci & Diaconum Poloni ſibi in Regem petierunt ab Abbate, à quo rejecti ad Pontificem, ab eo non modò voti ſolutionem, ſed etiam ducendæ uxoris licentiam impetrarunt, certis conditionibus depactis. Martin. Cromer. libr. 4. de rebus Polonor. & Conſtantia filia Rogeri IV. Regis Siciliæ Virgo profeſſa & Abbatiſſa cœnobii S. Mariæ apud Panormum, votis ſoluta ut nuberet Henrico VI. Imperatori, ex quo ſuſcepit Fridericum II. Pandulf. Collenut. Hiſt. Neapolit. lib. 3.

Non ad alium quàm ad ſummum Pontificem ſpectat etiam abſolutio, vel redemptio & commutatio voti transmarinæ expeditionis, cap. ex multa, de voto & vot. redempt. & hujuſmodi diſpenſatio quòd modico ſumptu nimiùm facilè obtineretur, multis fidelium ſtuporis & admirationis cauſam fuiſſe ſcribit Thomas Cantipratenſ. Apum libr. 2. cap. 3. *Sed de his multi fidelium non ſufficiunt admirari, qui Crucem pecunia redimunt, & hanc in tam modica pecuniæ quantitate, ut vix decimam, vix viceſimam, vel vix certè bonorum ſuorum ſaltem mobilium, ſalvis hæreditatibus integris centeſimam partem dare velint. Cùm enim laboris iter diſplicuerit, vel certè lucrorum ſuorum viderint tempora deperire, quærunt diſpenſationes, Legatos Roma multiplicat, qui eos mediante pecunia ſanctificent, liberoſque à peccatis per litteras recommendent.* Diſpenſandi poteſtatem in votis Religionis & ſacræ militiæ ſibi reſervarunt Pontifices, quia votum habet vim jurisjurandi, cujus remiſſio propria eſt Principis, propter religionem jurisjurandi. L. ult. ff. ad municipal. vel ſummi Pontificis, can. auctoritatem & ſeqq. 15. qu. 6. Cap. conſtitutus, de reſcript.

CAPUT XVI.

Alii caſus in quibus ſolus Papa diſpenſat. Diſpenſationum modus.

DE plenitudine poteſtatis Summus Pontifex poteſt contra jus diſpenſare, cap. propoſuit, de conceſſ. Præbend. ut rigor Canonum circa interſtitia Ordinum, relaxatus à Gelaſio I. propter penuriam Clericorum, ortam ex variis cladibus belli & famis. Gelaſ. ipſe epiſt. 9. ad Epiſcopos Lucaniæ. *Neceſſariâ rerum diſpenſatione conſtringimur, & Apoſtolicæ Sedis moderamine convenimur, ſic Canonum paternorum decreta librare, & retrò Præſulum deceſſorumque noſtrorum præcepta metiri, ut quæ præſentium neceſſitas temporum reſtaurandis Eccleſiis relaxanda depoſcit, adhibitâ conſideratione diligenti, quantùm poteſt fieri temperemus; quo nec in totum formam veterum videamur excedere regularum, & reparandis militiæ Clericalis officiis, quæ per diverſas Italiæ partes, ita belli famiſque conſumpſit incurſio, ut in multis Eccleſiis uſquequaque deficiente ſervitio miniſtrorum, niſi remittendo paulisper Eccleſiaſticis promotionibus, antiquitùs intervalla præfixa remaneant, ſine quibus adminiſtrari nequeant, ſacris ordinibus Eccleſiæ funditus deſtitutæ, atque in plurimis locis per inopiam competentis auxilii ſalutare ſubſidium redimendarum deſit animarum, &c.* Sic ex diſpenſatione Monachos Nigros, id eſt Benedictinos, & Albos, ideſt Ciſtercienſes, Templarios & Hoſpitalarios, ab onere præſtandi decimas de laboribus ſuis, id eſt de propriis prædiis quæ propriâ manu, vel ſumptu excolerent, eximere Pontifices, Cap. ex parte & ſeq. de decim. Cap. cùm Ordinem, de reſcript. Ac Monachi primum hujuſmodi exemptionis auctorem habuere Gregorium VII. ut refertur ab Alexandro III. in Concil. Lateranenſ. part. 13. cap. 9. inde Paſchalem II. Can. Decimas 16. qu. 1. Summus Pontifex non poteſt diſpenſare contra jus divinum, Can. ſunt quidam, & ſeq. 25. qu. 1. gloſſ. in d. cap. propoſuit.

Diſpenſationes autem faciendæ ſunt ex neceſſitate, ut tempeſtate navi periclitante, ejus levandæ gratiâ merces jactantur in mare, quò navis ſalva fiat; ſic in diſpenſationibus Eccleſia-

ſticis juris rigor remittitur, nè Eccleſia majus diſpendium patiatur, ex Cyrillo Alexandrino ad Gennadium, in Can. diſpenſationes. 1. qu. 7. Diſpenſationes, inquam, faciendæ ſunt, pro neceſſitate temporum, ut conſulatur defectui ſeu malignitati temporum quæ vix ferunt diſciplinam, Can. fraternitatis 34. diſt. Joannes VIII. epiſt. 34. *Moderatio quippè Sedis Apoſtolicæ, & univerſalis Eccleſiæ diſpoſitio, in hoc periculoſo tempore penè cuncta diſpenſatorie moderanda compellit.* Sciſſuræ & ſchiſmatis inter Regnum & Sacerdotium vitandi cauſâ diſpenſationem veluti malagma circa Inveſtituras laicas adhibendam cenſuit Ivo Carnotenſ. epiſt. 214. *Videmus enim ſciſſum Regnum & Sacerdotium, quibus tanquam principalibus & fortioribus paxillis tabernaculi Dei ſtatus firmiter figebatur, ne ullo impetu procellarum & turbinum everteretur. Ad hanc unitatem reſarciendam laborare debent membra Chriſti, quæ medicinaliter ferro putredines iſtas reſecarent, aut competenti diſpenſationis malagmate tantam ſciſſuram procurarent ſolidare; non enim in tanto ſalutis periculo, ſolus medicinæ rigor ſervandus eſt, ſed & diſpenſationis modus, qui nulli ſapienti diſplicuit, ad ſedandas tantas perturbationes in aliquibus admittendus eſt.*

Quibus de cauſis diſpenſationes faciendæ ſint rectè docuit & Goffrid. Vindocinenſ. Opuſc. 5. ad Callixtum II. *Diſpenſationes aliquando in Eccleſia faciendæ ſunt, non quidem amore pecuniæ, vel quolibet humano favore, ſed pia & miſericordi intentione: tunc enim à Paſtore Eccleſiæ diſpenſatio piè & miſericorditer fieri creditur, cùm aliquid minùs perfectè ad tempus fit ab illo, vel fieri permittitur, non voluntate ſuâ, ſed aliorum neceſſitate, ne in ipſis videlicet fides Chriſtiana periclitetur:* Et paulò poſt: *Poſſunt etiam & debent fieri diſpenſationes, quibus Eccleſiarum & monaſteriorum conſuetudines immutentur; ſed ubi poſtponitur minus bonum, ut quod eſt melius inſtituatur.* Diſpenſatio non debet fieri, niſi ex cauſa neceſſitatis, vel utilitatis Eccleſiæ; aliàs non eſt diſpenſatio, ſed diſſipatio. Bernard. de Conſiderat. ad Eugen. lib. 3. *Ubi neceſſitas urget, excuſabilis diſpenſatio eſt; ubi utilitas provocat, diſpenſatio laudabilis eſt; utilitas dico communis, non propria: nam cùm nihil horum eſt, non planè fidelis diſpenſatio, ſed crudelis diſſipatio.* Quæ eſt etiam ſententia Hoſtienſis in cap. niſi cum pridem, de renunciat. Necnon diſpenſationes quæ à jure exorbitant, veluti odioſæ ſunt reſtringendæ, nec producendæ ad alios caſus. Can. Cenomanenſem. 56. diſt. cap. 1. de filiis Presbyter. in 6. Inde quòd in Synodo Epheſinâ Euſthatius reſtitutus eſt Ordini Epiſcopali, non Cathedræ, Balſamo in epiſt. d. Synodi id actum ait ex diſpenſatione, κατ' οἰκο-

νομίας ; & quod ex diſpenſatione actum eſſet, non eſſe trahendum εἰς ὑπόδειγμα. Unde & in diſpenſationibus & privilegiis Eccleſiaſticis non valet argumentum à majori ad minus, vel à ſimili. Cap. ſanè. de privileg. Hoſtienſ. in cap. poſtulaſtis, de reſcriptis. Diſpenſationum Pontificiarum modum coërcendum eſſe unus è prioribus ſcripſit Tertullian. de pudicit. ubi ad Rom. Pontificem verba convertit. *Quòd ſi diſciplinæ ſolius officia ſortitus es, nec imperio præſidere, ſed miniſterio, quis aut quantus es indulgere?*

CAPUT XVII.

Appellationes ad Sedem Apoſtolicam. Solus Pontifex poteſt retractare ſententiam ſuam. Abſolutio excommunicationis contractæ ex can. Si quis ſuadente, reſervata ſummo Pontifici.

De jure ab omnibus omiſſo medio ad Sedem Apoſtolicam appellatur, veluti ad caput omnium Eccleſiarum, can. ad Romanam. can. qui ſe ſcit. 2. qu. 6. can. Metropolitanum 2. qu. 7. can. Ipſi ſunt canones. can. cuncta per mundum, 9. qu. 3. Inde ſuborta eſt nimia & inſana licentia appellandi ad Sedem Apoſtolicam, magis ſuffugii quàm remedii causâ. Ivo Carnot. epiſt. 219. ad Paſchalem II. *Flexis genibus cordis paternæ pietati ſupplicamus, ut de cætero ſenectutem meam, propter ſuperfluam & impunitam appellatorum licentiam, vexari non permittas; dum enim premit nos à prælata poteſtate illata adverſitas, regendi in nobis debilitatur auctoritas, cùm Eccleſiaſticam in eos non audemus exercere diſciplinam, qui eam adversùs nos appellant, non confidentiâ juſtitiæ, ſed pro dilatione ſententiæ.* Et idem epiſt. 274. ad eundem: *Quarum litterarum veritatem cùm Monachi* (hi ſunt Majoris Monaſterii Turonenſis) *nullo judiciario ordine infirmare valuiſſent, nondum aliquo judicio prægravati, vel aliquâ in eos datâ ſententiâ, non confidentiâ juſtitiæ, ſed causâ afferendæ moræ, abſentem & ægrotantem me ad Sedem Apoſtolicam invitaverunt.* Eadem eſt querela Bernard. de Conſider. ad Eugen. lib. 3. *Appellatur de toto mundo ad te, id quidem in teſtimonium ſingularis primatûs tui; at tu ſi ſapis non primatu gaudebis,*

ſed fructu . . . Denique appellantur Epiſcopi, nè illicita audeant matrimonia ſolvere, vel prohibere; appellantur nè rapinas, nè furta, ne ſacrilegia, & quæ ejuſmodi ſunt, punire ullatenus, vel cohibere præſumant; appellantur nè indignas & infames perſonas, à ſacris officiis beneficiiſve repellere ſeu amovere queant. Quod tu invenis remedium morbo huic, nè quod repertum ad remedium fuit, reperiatur ad mortem. Et infrà: *Benè facis tu, quod appellationum negato ſuffragio, imò ſuffugio, multa remittis negotia ad cognoſcentes, vel qui noſcere citiùs poſſunt. Vbi enim certior ac facilior notio, ibi deciſio tutior expeditiorque eſſe poteſt, &c.* Sed hoc appellationum vitium ſublatum eſt per Pragmaticam, tit. de Cauſis §. ſtatuit, & §. nec ad quemcumque, & per Concordata, tit. de frivol. appell. Quibus concordi lege vetitum, nè appelletur ad Pontificem omiſſo medio, id eſt ut gradatim appellatio promoveatur ad proximum Superiorem.

Sola etiam Sedes Apoſtolica poteſt cognoſcere de viribus ſententiæ ſuæ; ſola poteſt retractare ſuam ſententiam, quia à nemine poteſt judicari. Can. Patet. can. nemo. can. ipſi ſunt canones. can. cuncta per mundum. 9. qu. 3. can. nemini, 17. qu. 4. can. ſententiam 35. quæſt. 9. cap. tam ex litteris, de in integr. reſtitut. Ivo Carnotenſ. epiſt. 8. ad Richerium Archiepiſc. Senonenſem. *Cùm ad Romanam Eccleſiam principaliter & generaliſſimè pertineat, tam Metropolitanorum, quàm cæterorum Epiſcoporum conſecrationem confirmare, vel infirmare, conſtitutiones veſtras & judicia retractare, ſuas verò inconcuſſas retinere, & nullius inferioris judicio retractandas, vel corrigendas concedere.* Et idem epiſt. 95. ad Paſchalem II. *Et cùm judicium Apoſtolicum à nemine ſit foris retractandum vos ipſi perpendite, vos ipſi judicate, utrum ſynodalis ſententia apoſtolicis decretis, & canonicis ſanctionibus munita diſſolvi debuerit, ſine utriuſque partis audientia; nec enim indecens eſt, ſicut apoſtolicis docemur exemplis, & ſcriptis, ſi aliquando ſententiam mutet ipſe Apoſtolicus in melius, cùm aliquid ſubreptum, vel falſis precibus à Sede apoſtolica fuerit impetratum.* Et idem rurſus epiſt. 159. ad eundem: *Quoniam judicia Romanæ Eccleſiæ à nemine foris retractari poſſe, eadem Romanâ Eccleſiâ docente didicimus, ſi qui aliquando ſe prægravatos ipſius Eccleſiæ auctoritate conqueruntur, hoc eis conſilium damus, ut non deſcendant in Ægyptum propter auxilium, ſed ab ipſa ad ipſam confugiant, & inde expetant levamen, unde ſe conqueruntur accepiſſe gravamen.*

Sunt etiam quidam caſus, quibus excommunicationis ſolutio reſervata eſt Sedi apoſtolicæ, ut qui incidit in canonem latæ ſen-

tentiæ ob violentam manuum injectionem in Clericum, ab alio abſolvi non poteſt, quàm à Romano Pontifice, vel ejus delegato. Can. Si quis ſuadente, 17. qu. 4. cap. non dubium. cap. quamvis. de ſentent. excommunicat. & ſolus Romanus Pontifex abſolvit excommunicatum à ſe, vel à delegato. Cap. Paſtoralis. §. præterea. de offic. ordinar. Appellationem à Patriarcha C. P. ad Sedem apoſtolicam admiſêre etiam Græci. Michaël Paleologus ab Arſenio Patriarcha excommunicatus ob excæcationem Laſcaris, cui ſe ſocium Imperii obtruſerat, ſæpius petitâ ab eo abſolutione excommunicationis repulſus, dixit ſe appellaturum ad Papam. Pachymer. lib. 3. cap. 19. ὡς ὅτι καὶ κανόνων ὑπερφρονεῖ ὁριζόντων μετάνοιαν, προσπίπτειν τῷ τῆς Ῥώμης Πάπᾳ καιρὸς, καὶ ἀντιβολεῖν σώζεσθαι. *Quoniam Patriarcha ſpernit Canones imponentes pœnitentiam, tempus eſt recurrendi ad Papam Romanum, & ab eo petendi ſalutis auxilium.*

ECCLESIASTICÆ JURISDICTIONIS VINDICIÆ ADVERSUS CAROLI FEVRETI ET ALIORUM TRACTATUS DE ABUSU.

LIBER UNDECIMUS.

CAPUT PRIMUM.

Diſtinctio Ordinum Eccleſiaſticorum conſtituit Hierarchiam Juriſdictionis Eccleſiaſticæ. Interſtitia Ordinum. Eorum numerus. Laïci an inter Ordines Eccleſiæ. Plebs fidem tuetur. Minores ſeu Juniores Eccleſiæ.

EMENSIS variis Juriſdictionis Eccleſiaſticæ partibus, non alienum erit à propoſito, percenſere numerum perſonarum, in quibus juriſdictio Epiſcopalis verſatur, putà Presbyterorum, Diaconorum, & inferiorum Clericorum, præmiſſis nonnullis de diſtinctione Ordinum Eccleſiaſticorum ejuſque cauſis, ex qua impri-

mis elucebit Hierarchicus Ordo Juriſdictionis Eccleſiaſticæ. Faceſſet invidia Clericorum, dum Minores intelligent, ſe eadem ferè poteſtate uti in ſubditos, quâ Epiſcopus in ipſos; ſubordinatis inter ſingulos Ordines ſacræ juriſdictionis apicibus. Obſtruetur maledicum os ſecularium dum ſcient eam per ſingulos Ordines ita diviſam, ut ejus vinculo conſtet pulcherrimus ordo Eccleſiæ.

In Hierarchia Eccleſiaſtica varii conſtituti ſunt Ordines, ad exemplum variorum ordinum Angelorum, qui à Deo in cœleſti Hierarchia, ritè conſtituti ſunt. Nimirum Hierarchia Eccleſiaſtica nihil aliud eſt, quàm exemplum, & ſimulachrum cœleſtis Hierarchiæ. Clemens Alexandrin. Stromat. lib. 6. Ἐπεὶ καὶ αἱ ἐνταῦθα, κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν προκοπαὶ, Ἐπισκόπων, Πρεσβυτέρων, Διακόνων, μιμήματα οἶμαι ἀγγελικῆς δόξης, κἀκείνης τῆς οἰκονομίας τυγχάνουσιν, ἣν ἀναμένειν φασὶν, αἱ γραφαὶ τοὺς κατ᾽ ἴχνος τῶν Ἀποστόλων ἐν τελειώσει δικαιοσύνης κατὰ τὸ εὐαγγέλιον βεβιωκότας. *Nam hic quoque in Eccleſia progreſſiones Epiſcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, ſunt, ut arbitror, imitationes gloriæ angelicæ & illius œconomiæ, ac diſpenſationis, quam dicunt Scripturæ illos expectare, qui inſiſtentes veſtigiis Apoſtolorum, vixerunt in perfectione juſtitiæ convenienter Evangelio.* Hinc propter futuram varietatem, & diſtinctionem ſacrorum Ordinum, Eccleſiam amictam varietate, id eſt variâ veſte, prævidit David, Pſalm. 44. *Aſtitit Regina à dextris tuis in veſtitu deaurato, circumdatâ varietate.* Nec Hierarchia Eccleſiaſtica conſtare potuit, abſque illa diſtinctione Ordinum, quia illa nititur duobus axibus, quibus concordia fovetur, nimirum ſubjectione & imperio, recto obſequio Minorum, & juſto imperio Majorum. Gregor. I. lib. 4. epiſt. 52. *Ad hoc diſpenſationis divinæ proviſio gradus diverſos, & ordines conſtituit eſſe diſtinctos, ut dum reverentiam Minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem impenderent, vera concordia fieret, & ex diverſitate contextio, & rectè officiorum gereretur adminiſtratio ſingulorum.* Can. ad hoc 89. diſt. In eandem ſententiam, idem ſanctiſſimus Pontifex, lib. 7. epiſt. 8. ind. 1. *Ad hoc locorum gradus rationis ordo diſtinxit, & judicia eſſe conſtituit, ut nec Præpoſitis in opprimendos ſe fruſtra valeant occupare ſubjectos, nec ſubjectis iterùm contra ſuos Præpoſitos, effrenata ſit reſiſtendi licentia.* Can. ad hoc 16. quæſt. 1.

Hierarchia Eccleſiaſtica conſtat ſubjectione & imperio. Minores enim ordine debent obſequium, & obedientiam Majoribus in his quæ ſpectant ad λειτουργίαν, ſeu miniſterium Ordinis. Sylveſter in Synodo Romana, can. 1. *Porrò Pontifici Presbyter, Preſbytero Diaconus, Diacono Subdiaconus, Subdiacono Acolythus, Acc-*

lytho Exorciſta, Exorciſtæ Lector, Lectori Oſtiarius, Oſtiario Abbas, Abbati Monachus in omni loco repræſentent obſequium, ſivè in publico, ſive in gremio Eccleſiæ. Can. à Subdiacono 93. diſt.

Aliâ etiam ratione varii Ordines inſtituti ſunt in Eccleſia, ut ordinandi per varios gradus diutiùs probati digniores pervenirent ad Presbyteratum, & inde ad culmen Sacerdotii, quod eſt Epiſcopatus. Ideò repentinæ, & deſultoriæ ordinationes vetitæ, nevè quis ex laïco eligeretur in Epiſcopum, niſi priùs ſingulos Ordines juſto ſpatio temporis perfunctus eſſet, Concil. Sardicenſe, can. 13. ex ſententia Oſii Cordubenſis Epiſcopi. *Si fortè aut dives laïcus, aut ſcolaſticus de foro, aut de adminiſtratione Epiſcopus fuerit poſtulatus, ut non priùs ordinetur, niſi ante & Lectoris munere & officio Diaconi aut Presbyteri fuerit perfunctus, & ita per ſingulos gradus ſi dignus fuerit aſcendat ad culmen Epiſcopatus.* Can. Oſius. 61. diſt. Ideo & Clerici in ſingulis Ordinibus diutiùs commorabantur, nec dabatur progreſſus ad altiorem Ordinem, niſi longis interſtitiis. Zozimus, epiſt. 1. ad Heſychium, cap. 3. *In ſingulis gradibus hæc tempora ſunt obſervanda: Si ab infantia Eccleſiaſticis miniſteriis nomen dederit, ut inter Lectores & Exorciſtas quinquennio teneatur; exinde Acolythus, vel Subdiaconus quatuordecim annis fiat, & ſic ad benedictionem Diaconatus ſi meretur accedat, in quo ordine quinque annis ſi inculpatè ſe geſſerit hærere debebit; exinde ſuffragantibus ſtipendiis, per tot gradus datis propriæ fidei documentis, Presbyterij ſacerdotium poterit promereri; de quo loco, ſi eum exactior ad bonos mores vita perduxerit, ſummum Pontificatum ſperare debebit.* Can. in ſingulis 77. diſt. & Siricius epiſt. 2. ad Himerium, cap. 9. *Quicumque itaque ſe Eccleſiæ voverit obſequiis, à ſua infantia ante pubertatis annos baptizari, & Lectorum debet miniſterio ſociari, qui ab acceſſu adoleſcentiæ uſque ad vigeſimum ætatis annum, ſi probabiliter vixerit, unâ tantùm & ea, quam virginem communi per Sacerdotem benedictione percepit uxore contentus, Acolythus & Subdiaconus eſſe debebit; poſteaque ad Diaconii gradum, ſi ſe ipſum primitùs continentiâ præeunte dignum probaverit, accedat; ubi ſi ultra quinque annos laudabiliter miniſtraverit, congruè presbyterium conſequatur; exinde poſt decennium epiſcopalem Cathedram poterit adipiſci.* Can. quicumque. ead. diſt. & idem ejuſd. epiſt. cap. 13. *Monachos quoque quos tamen morum gravitas, & vitæ ac fidei inſtitutio ſancta commendat, Clericorum officiis aggregari, & optamus, & volumus, ita ut qui intra triceſimum ætatis annum ſint digni in Minoribus, per gradus ſingulos creſcente tempore promoveantur ordinibus, & ſic ad Diaconatus vel Presbyterii inſignia, maturæ ætatis conſecratione perveniant, nec ſtatim*

ſaltu ad Epiſcopatûs culmen aſcendant. Can. Monachos, 16. qu. 1. Inde Cato Presbyt. his rudimentis per ſingulos gradus provectus Arvernum Epiſcopatum ſibi deſpondebat, apud Gregor. Turon. lib. 4. cap. 6. *Nam & ipſos Clericatus gradus*, inquit, *canonica ſum ſemper inſtitutione ſortitus; Lector decem annis fui, ſubdiaconatûs officium quinque annis, diaconatui verò quindecim annis mancipatus fui; Presbyterii autem jam honore viginti annis potior: quid enim mihi nunc reſtat, niſi ut Epiſcopatum, quem fidelis ſervitus promeretur accipiam?* A primoribus ſeculis varii & diſtincti fuere Eccleſiæ ordines; ſed pleriſque locis minorum non fit ſpecialis mentio; ſed majorum tantùm, ut Epiſcoporum, Presbyterorum, Diaconorum: Cæteri miniſtrorum appellatione vel alio verbo generali continentur. Optat. Milevit. lib. 1. *Quid commemorem laicos, qui tunc in Eccleſia nulla fuerunt dignitate ſuffulti? quid miniſtros plurimos, quid Diaconos in tertio, quid Presbyter in ſecundo Sacerdotio conſtitutos? ipſi apices & principes omnium Epiſcopi.* Hieronym. ad Luciferianos: *Similiter & Eccleſia multis gradibus conſiſtens, ad extremum Diaconis, Presbyteris Epiſcopiſque finitur.* Alibi inter Ordines Eccleſiæ Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, & è minoribus, cæteris omiſſis, Lectores tantùm memorantur, ut in d. can. Oſius. cùm vetatur ne Epiſcopus ordinetur, niſi antè & Lectoris munere, & officio diaconi aut presbyteri fuerit perſunctus. Hieronym. in Ezechiel. lib. 8. cap. 27. *Quidam ridiculè gubernatores Epiſcopos hæreticorum, Conſiliatores Presbyteros, proceres Archidiaconos, remiges atque nautas Diaconos interpretantur: Lectores verò ad cunctum populum referunt.* Quod magis mireris, quinque Eccleſiæ ordines, & poſt Epiſcopos, Presbyteros & Diaconos, in quarto gradu fideles, in quinto catechumenos locat Hieronym. in Eſaiæ cap. 19. *Porrò qui in adventu Chriſti, & Romano imperio prophetiam diſſerunt, quinque civitates vel legem domini quæ in Alexandria primùm interpretata eſt, vel quinque Eccleſiæ ordines, Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos, Fideles, Catechumenos ſentiunt.*

Sed ne amabo Hieronymus ſibi contrarius videatur, quod vix cadit in talem virum; non enim Laicos & Catechumenos hîc recenſere credendus eſt, tamquam ſacri Ordinis participes, cùm Laïci omnino diſtinguantur à Clericis, ut in Concil. Chalced. can. 2. can. ſi quis Epiſcopus. 1. quæſt. 1. Sed fideles numerat hîc poſt Presbyteros, & Diaconos tamquam membra Eccleſiæ, quæ conſtat ex Clericis & Laïcis; ita Optatus, lib. 2. Certa membra ſua habet Eccleſia, Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos, Miniſtros & turbam fidelium. Imò & fideles non omnino ſunt ex-

tra Clerum, cùm obſignati ſint baptiſmo, qui baptizatis quemdam Sacerdotii caracterem imprimit. Hieronym. ad Luciferianos. *Deponant ſacerdotium laici, id eſt baptiſma.* Et hoc ſenſu Tertullian. de Monogam. *Certè ſacerdotes ſumus à Chriſto vocati.* Et infr. *Sed quum extollimur & inflamur adverſus Clerum, tunc unum omnes ſumus, tunc omnes ſacerdotes, quia ſacerdotes nos Deo & Patri fecit.* Et idem in exhortat. ad caſtitatem cap. 1. *Nonne & laici ſacerdotes ſumus?* Fideles laici gaudent quodam ſacerdotii ſigno, propter merita fidei quæ omnium communis, quæ non ſolùm ad Clericos, verùm etiam ad Laicos pertinet, ex Nicolai I. epiſt. 8. can. ubinam. 96. diſt. Sidon. libr. 4. epiſt. 15. *Fidei totos cauſa ſollicitat.* Vel propter tenacitatem fidei de qua plebs maximè commendatur, Luc. 6. *Zelus apprehendit populum ineruditum.* Ambroſ. in Pſalm. 118. ſerm. 17. *Plerumque Clerus erravit, ſacerdotes mutaverunt ſententiam, divites cum ſeculi iſtius terreno Rege ſenſerunt, populus fidem propriam reſervavit.*

In vetuſtiore Eccleſia minùs certus & conſtans videtur Ordinum Eccleſiaſticorum numerus, propter varios cenſus qui de his habentur, fortè pro varia conſuetudine Eccleſiarum. Ex conſuetudine Eccleſiæ Romanæ ſeptem ab Epiſcopo ordines Eccleſiaſtici conſtituendi ſunt; Presbyteri, Diaconi, Subdiàconi, Acolythi, Exorciſtæ, Lectores, Oſtiarii; qui numerus & ordo traditus eſt à Caio & Sylveſtro Pontificibus Romanis. Can. illud. 77. diſt. Can. à Subdiacono. 93. diſt. Anaſtaſ. in Caio. *Hic conſtituit ut ordinationes omnes in Eccleſia ſic aſcenderent, ſi quis Epiſcopus eſſe mereretur, ut eſſet Oſtiarius, Lector, Exorciſta, ſequens Subdiaconus, Diaconus, Presbyter, & exinde Epiſcopus ordinaretur.* Hunc cenſum ſecuti Impp. in L. Presbyteros C. de Epiſc. & Cleric. Presbyteris, Diaconis, Subdiaconis, Exorciſtis, Lectoribus, Oſtiariis, & Acolythis, remiſere onus perſonalium munerum. Iſidorus his addit Pſalmiſtam, Can. Cleros. 21. diſt. can. perlectis. 25. diſt. ut & Synodus 4. can. 10. Can. Pſalmiſta. 23. diſt. Foſſarios adjungit auctor libri de 7. ordinib. Eccleſiæ, quos locat in primo gradu. Caio & Sylveſtro hoc diſſimilis Leo IX. in can. ſeriatim. 31. diſt. quod ante Oſtiarios, Lectores, Exorciſtas, Acolythos, ponit Clericos, his verbis: *Clericos tantùm, Oſtiarios, Lectores, Exorciſtas, Acolythos.* Et hi fortè ſunt qui dicuntur minores vel juniores Eccleſiæ. Conc. Pariſienſ. can. 10. cap. 2. de foro competent. Matiſconenſ. I. can. 8. Gregor. Tur. libr. 3. cap. 12. *Erat autem ibi tunc temporis quidam Litigius ex minoribus, qui magnas ſancto Quintiano parabat inſidias,* Idem lib. 5. cap. 26.

Poſt hæc Chilpericus Rex de pauperibus & junioribus Eccleſiæ vel Baſilicæ bannos juſſit exigi, pro eo quod in exercitum non ambulaſſent. & idem ejuſd. libr. cap. 49. *Majores Clericos muneribus ditat, largitur vineas, prata diſtribuit; minores verò fuſtibus, plagiſque multis etiam manu propriâ adfecit* Græcis Minores Clerici, λιτοὶ Παπᾶι dicuntur, ut in Novell. Alexii Comneni, λιτὸν παπᾶν, ἤτοι ἀναγνώστην, apud Leunclavium, & Balſam. in Photii Nomocan. tit. 1. cap. 34.

CAPUT II.

Oſtiariorum gradus & officium. Copiatæ laborantes, ſeu Foſſores, horum officium.

OSTIARII, ut ab infimo gradu provehamur ad ſuperiores, conſtituunt primum gradum Eccleſiæ, iidemque ſunt qui æditui, quos poſt Exorciſtas & Lectores in imo gradu locat Hieronym. in epiſt. ad Titum cap. 2. *Et inferioris gradus Exorciſtæ, Lectores, æditui.* Paulin. epiſt. 6. ad Severum: *Nam teſtor ipſum quia & ab æditui nomine, & officio optavi ſacram incipere ſervitutem.* Cyprianum Antiochenum ex Mago & ſceleſtiſſimo homine, Juſtinæ virginis quam inſanè deperibat ſuaſione Chriſtianum effectum, primùm νεωκόρον, id eſt æditutum ordinatum, inde paſtorem, refert Gregor. Nazianz. orat. 18. Πρόβατον ἱερὸν τῆς ἱερᾶς γίνεται ποίμνης, ὡς δ' ἐγώ τινος ἤκουσα καὶ νεωκόρος, εἶτα ποιμὴν, καὶ ποιμένων ὁ κράτιστός τε καὶ δοκιμώτατος. *Ac ſacri gregis ovis ſacra efficitur, atque etiam quemadmodum à quodam accepi æditus; paſtor deinde creatur, ac paſtorum optimus, & probatiſſimus.* Νεωκόρος Græcis eſt ædituus. Suidas, νεωκόρος ὁ τὸν νεὼν κοσμῶν, καὶ εὐτρεπίζων, ἀλλ' οὐχ ὁ σαρῶν: *Qui templum ornat & parat, non autem qui templum verrit.* Julius Firmicus Matheſ. lib. 3. cap. 10. *Erunt etiam ipſi Prophetæ, neocori aut præpoſiti templis, ac religionibus.* Oſtiarii officium fores Eccleſiæ obſervare, fideles admittere, infideles & excommunicatos repellere, res Eccleſiæ tueri & cuſtodire. Can. Cleros, in fin. 21. diſt. can. perlectis. 25. diſt. Unde & cùm ordinatur, claves Eccleſiæ ei traduntur ab Epiſcopo, his ſolemnibus verbis; *Sic age quaſi redditurus Deo rationem, pro his rebus quæ his clavibus recluduntur.* Can. Oſtiarius. 23. diſt. Similiter apud Gentiles fuere æditui, &

ἱεροφυλάκες, qui præfuere cuſtodiæ templorum. L. cùm pater. §. donationis. ff. de Legat. 2. L. annuà, de annuis legat. L. 3. §. 1. de tabul. exhibend. Jul. Firmic. Math. libr. 8. cap. 21. *Aedituos faciet, templorumque cuſtodes, Hierodulos, & qui ſacris officiis deputentur.* Oſtiariorum officium initiavit Chriſtus, flagello ementes & vendentes è templo ejiciens, & menſas nummulariorum evertens, ut ſcribit Ivo Carnotenſ. ſerm. habito in Synodo, de ſacris Ordinibus.

Oſtiarios inter Ordines Eccleſiaſticos poſt Copiatas ſeu Laborantes, quorum cura erat fideles mortuos efferre, numerat Epiphan. in expoſitione fidei Catholicæ, quæ eſt in calce Panarii. Λοιπὸν δὲ καὶ κοπιαταὶ, οἱ τὰ σώματα περιστέλλοντες τῶν κοιμωμένων, καὶ θυρωροὶ, καὶ ἡ πᾶσα εὐταξία. *Sequuntur Laborantes, qui mortuorum corpora ſepeliunt, tum Oſtiarij, ac reliqui diſciplinæ causâ ordines inſtituti.* Oſtiarios in ſecundo gradu poſt Foſſarios, qui iidem ſunt cum Copiatis, ponit auctor libri de ſeptem Ordinib. Eccleſiaſticis, qui editus eſt inter opera Hieronymi. Foſſores inter miniſteria eccleſiaſtica ponere videtur & Auguſtin. epiſt. 21. in Appendic. *Hinc etiam factum eſt, ut & Foſſori diceretur, jam Timotheum cum ipſis fratribus fuiſſe profectum.* Et idem lib. 3. contra Creſcon. cap. 29. *Januario, Marculio, Fructuoſo, Miggene, Saturnio, Victore, Lanſurico, & cæteris Foſſoribus.* Eoſdem inter Clericos cenſuit & ipſe Hieronym. ad Innocent. *Clerici quibus id officij erat, cruentum linteo cadaver obvolvunt, & foſſam humum lapidibus conſtruentes, ex more tumulum parant.* Sed uti valdè dubium & inconſtans eſt thema Minorum Ordinum in vetere Eccleſia, Oſtiarios poſt Lectores & Pſaltas, ante Copiatas & Exorciſtas ponit Ignat. epiſt. ad Antiochenos: ἀσπάζομαι ὑποδιακόνους, ἀναγνώστας, ψάλτας, πυλωρούς, τοὺς κοπιῶντας, ἐξορκιστάς, ὁμολογητάς. *Saluto Subdiaconos, Lectores, Cantores, Oſtiarios, Laborantes, Exorciſtas, Confeſſores.* In Liturgiis Baſilii & Chryſoſtomi, Oſtiarii à reliquis diſtinguntur, & ante Cantores nominantur. Oſtiariorum officium etiam Preſbyteros obiiſſe, & manſionarios ſeu cuſtodes Eccleſiæ dictos inſinuat Gregor. I. lib. 1. dialog. cap. 5. lib. 3. cap. 24. 25. & lib. 3. epiſt. 30.

CAPUT III.

Lectorum gradus & officium ; Canonici Pſaltæ.

IN ſecundo gradu ſunt Lectores, qui Græcis ἀναγνῶσται dicuntur can. illud. 77. diſt. Multis tamen locis invenies Lectoratum primum gradum implere, & ab eo ad Diaconatum nullo medio aſcenſum dari. Conc. Sardic. can. 13. *Si fortè dives laicus aut ſcholaſticus de foro aut de adminiſtratione Epiſcopus fuerit poſtulatus, non priùs ordinetur, niſi ante & Lectoris munere, & officio Diaconi, aut Presbyteri fuerit perfunctus.* Zozim. ad Heſychium epiſt. 1. cap. 3. *In ſingulis gradibus hæc tempora ſunt obſervanda, ſi ab infantia Eccleſiaſticis miniſteriis nomen dederit, ut inter Lectores, & Exorciſtas quinquennio teneatur.* Et Siricius ad Himerium epiſt. 1. cap. 9. *Quicumque itaque ſe Eccleſiæ voverit obſequiis, à ſua infantia ante pubertatis annos baptizari & Lectorum debet miniſterio ſociari.* Et Gelaſ. ad Epiſcopos Lucaniæ epiſt. 1. cap. 3. *Monachus verò novitius, ſi morum honeſtate fulcitur, continuò Lector, vel Notarius, aut certè defenſor effectus, poſt tres menſes exiſtat Acolythus.* Quæ omnia referuntur in can. in ſingulis. can. quicumque. can. Monachus. 77. diſt. His moribus Felix Nolanus Epiſcopus primùm Lector, inde Exorciſta ordinatus, de quo Paulin. Natali. 4. ipſius.

——primis Lector ſervivit in annis,
Inde gradum cepit, cui munus voce fideli
Adjuvare malos & ſacris pellere verbis.

Pariter Joan. Chryſoſtomus primùm Lector ordinatus à Renone Epiſcopo, & paulò poſt Diaconus à Meletio, de quo Pallad. in ejus vit. Socrat. lib. 6. cap. 3. Quid Joannes ex Cabillonenſi Bituricenſis Epiſcopus, primùm Lector, tum Diaconus creatus? Sidon. libr. 4. epiſt. 25. *Lector hic primùm, ſic miniſter altaris, idque ab infantia, poſt laborum, temporumque proceſſu Archidiaconus.* Inde, ut ſuprà diximus, Cato Presbyter Arvernus de Epiſcopatus ſpe ſibi blandiens, apud Greg. Tur. libr. 4. cap. 6. *Nam & ipſos*, inquit, *Clericatus gradus canonica ſum ſemper inſtitutione ſortitus; lector decem annis fui, Subdiaconatus officium quinque annis, Diaconatui verò quindecim annis mancipatus fui, Presbyterii autem*

jam

jam honore viginti annis potior. Gallum & Julianum Lectores fuiſſe in Nicomedienſi Eccleſiâ teſtatur Gregor. Nazianz. Orat. 3. Socrat. lib. 3. cap. 1. de Juliano: καὶ ὁ τῆς ἐν Νικομηδείᾳ Ἐκκλησίας ἀναγνώστης καθίσταται. Idem Theodoret. lib. 3. cap. 2. Ex quo ſatis colligitur ab eo gradu ad altiores initia & cunabula cœpiſſe. Idem inſinuat Can. Apoſtolor. 69. cùm Ordines Eccleſiaſticos percenſens ſolius Lectoratûs è minoribus Ordinibus meminit. In Eccleſia Alexandrina Lectoris officium minimè fuiſſe inter Ordines Eccleſiaſticos argumento eſt, quòd in illa Eccleſia Lectores aſſumebantur ex fidelibus vel Cathecumenis, qui nondum erant baptiſati. Socrat. lib. 5. cap. 21. ἐν τῇ αὐτῇ δὲ Ἀλεξανδρείᾳ ἀναγνῶσται, καὶ ὑποβολεῖς ἀδιάφοροι εἴτε κατηχούμενοι εἰσίν, εἴτε πιστοί, τῶν πανταχοῦ Ἐκκλησιῶν πιστοὺς εἰς τὸ τάγμα τοῦτο προβαλλομένων. *Itemque Alexandriæ Lectores & Interpretes, ſive Cathecumeni ſunt, ſive fideles, nullo diſcrimine fiunt, cùm aliæ omnes ubique Eccleſiæ fideles ſolùm ad hoc munus admittant*; idem Niceph. lib. 12. cap. 34.

Lectorum officium eſt ſacras Scripturas legere ex ſuggeſtu, Can. Cleros, 21. diſt. Can. perlectis. 25. diſt. ita ut eis non liceat ſacras Scripturas legere, ἐπ᾽ ἄμβωνος, priuſquàm tonſuram clericalem, ἱερατικὴν κουρὰν, acceperint ab Epiſcopo. Synod. 6. in Trullo. cap. 33. Synod. 7. canon. 14. can. quoniam. 69. diſt. Lectoris officium ſignat Theodoretus loco modò laudato, ubi de Juliano: Καὶ τοῦ τῶν ἀναγνωστῶν ἀξιωθῆ χοροῦ, καὶ τὰς ἱερὰς βίβλους ἐν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς συλλόγοις ὑπανεγίνωσκε τῷ λαῷ. *In Lectorum numerum aſcriptus eſt, & ſacros codices in Eccleſiaſticis conventibus perlegit.* Et Balſamo in canone quarto d. Synod. Trullenſ. τὸ τάγμα δὲ τῶν ἀναγνωστῶν οὐ διὰ τὸ ψάλλειν αὐτοὺς ἐτυπώθη, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀναγινώσκειν ἐπ᾽ ἄμβωνος τὰς θείας γραφὰς μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ ὄρθρου. *Lectorum autem ordo non ut ipſi cantarent conſtitutus eſt, ſed ut in ambone divinas Scripturas legerent poſt finitum matutinum.* Lectores legebant in ambone, quod inde dicitur tribunal lectorum. Sozomen. lib. 9. cap. 2. παρὰ τὸν ἄμβωνα, βῆμα δὲ τοῦτο τῶν ἀναγνωστῶν. *Circà ambonem quod eſt tribunal Lectorum.* Lectoris munus, eſt officium totius Eccleſiæ. Ideò unus legit, ſilente universâ plebe; Jo. Chryſoſt. in 1. ad Corinth. Homil. 36. καὶ γὰρ μίαν ἐν Ἐκκλησίᾳ δεῖ μόνην εἶναι ἀεί, καθάπερ ἑνὸς ὄντος σώματος· διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀναγινώσκειν μόνος φθέγγεται, καὶ αὐτὸς ὁ τὴν Ἐπισκοπὴν ἔχων, ἀνέχεται σιγῇ καθήμενος. *Etenim in Eccleſia unam opportet ſemper eſſe vocem, tamquam unum ſit corpus: propterea & qui legit ſolus loquitur, & is qui habet Epiſcopatum ſuſtinet ſilentio ſedens.* Lectore legente divinas Scripturas, quòd plebs minùs attenta eſſet dolet idem in acta

Apoſtolor. Homil. 19. μετ' ἐκεῖνον, id eſt, poſtquam Diaconus altâ voce clamavit, Surſum corda. ἄρχεται ὁ ἀναγνώστης τῆς προφητείας Ἡσαΐου, καὶ οὐδὲ οὕτω προσέχει τις. *Poſt illum incipit Lector Prophetiam Iſaïæ, & neque ſic attendit quis.* Ob id lector cùm ordinatur accipit ab Epiſcopo codicem divinarum Scripturarum,quem lecturus eſt, his verbis eum affante Epiſcopo: *Accipe, & eſto zelator verbi Dei, habiturus ſi fideliter, & utiliter impleveris officium, partem cum eis qui verbum Dei miniſtraverint.* Concil. Carthag. 4. can. 8. can. Lector. 24. diſt. Lectores erant ſub cura & poteſtate Primicerii. d. can. Perlectis; vel Archidiaconi ut in Eccleſia Cathaginenſi. Optat. lib. 1. *Et Majorinus qui Lector in Diaconio Cæciliani fuerat.*

Lectoribus adjunguntur Pſaltæ, can. Apoſtolor. 69. Synod. in Trull. can. 33. d. can. perlectis. & can. Cleros, 21. diſt. Hoc commune fuit inter eos quod Pſaltæ ex ambone canebant. Syn. Laod. can.15.quo vetitum eſt nè quis alius canat in Eccleſia, præter canonicos Pſaltas, qui pro ſuggeſtu legunt ex membranis, ἀπὸ διφθέρας. Pſaltarum proprium & ſpecialem Ordinem fuiſſe ex eo colligitur, quòd eadem Synodus eos vocat, κανονικοὺς ψάλτας, quaſi Canoni ſeu laterculo Eccleſiæ adſcriptos: Et Pſaltarum ordinatio pertinet ad Epiſcopum ex Conc. Carth. 3. can. 21. can. Clericum 72. diſt. ubi denegata Epiſcopo ordinatione alieni Clerici, *Clericorum autem* inquit, *nomen etiam Lectores & Pſalmiſtæ & Oſtiarii retinent.* Et quod Concil. Carth. 4. can. 10. in can. Pſalmiſta, 24. diſt. ait, Pſaltas abſque licentia Epiſcopi ſolâ juſſione Presbyteri officium canendi poſſe ſuſcipere, non tollit Epiſcopo ordinationem Pſaltarum, ſed potiùs tribuit etiam Presbyteris jus ordinandi Cantores, ut in can. 14. Synod. 7. Abbati præter Epiſcopum tribuitur jus ordinandi Lectorem in proprio Monaſterio. d. can. quoniam. Pſaltas etiam inter Eccleſiaſticos Ordines recenſendos, quòd Angelicos choros repræſentent, inſinuat Cyrill. Hieroſolymit. Catecheſ. 13. οἴδασιν οἱ σπουδαῖοι τῆς Ἐκκλησίας ψαλμῳδοὶ, οἱ τὰς ἀγγελικὰς μιμούμενοι στρατείας, ἀεὶ πάντοτε τὸν Θεὸν ἀνυμνοῦντες, οἱ καταξιούμενοι ψάλλειν ἐν τῷ Γολγοθᾷ. *Sciunt hoc ſtudioſi Eccleſiæ Pſalmiſtæ, qui Angelicos imitantes exercitus, ſemper Deum laudibus celebrant, qui digni habiti ſunt pſallere in hoc ſancto Golgotha.* Non ſemper tamen Pſaltæ fuere in ordine Clericorum, quia crebriùs aſſumebantur ex Eunuchis qui erant impotes Ordinis Eccleſiaſtici Balſamo. in can. 4. Synod. 6. in Trullo: ὅτι τὸ παλαιὸν οὐκ ἀπὸ εὐνούχων μόνον τὸ τῶν ψαλτῶν τάγμα συνίστατο καθὼς γίνεται σήμερον ἀλλὰ καὶ ἀπὸ μὴ τοιούτων. *Quod olim Cantorum ordo non ex eunuchis ſolùm, ut hodie fit, conſtituebatur, ſed & ex iis*

qui non erant ejuſmodi. Et quod ſpectat conſuetudinem Eccleſiæ Romanæ, Cantores non numerantur inter Ordines Eccleſiaſticos in Can. illud. 77. diſt. can. à Subdiacono 92. diſt. & Pſaltarum munus, non eſt proprius & ſpecialis ordo, ſed potiùs officium, quod eſt commune Clericorum, maximè inferiorum. can. in ſancta. 92. diſt. Gregor. Tur. libr. 1. cap. 29. *Clerici ordinati ritum pſallendi ſuſcipiunt.*

CAPUT IV.

Exorciſtarum gradus & officium. Exorciſtæ noti etiam paganis.

TERTIUS inter Ordines Eccleſiaſticos gradus eſt Exorciſtarum, quorum officium eſt Cathecumenis & Energumenis, qui à dæmone vexantur, manum imponere, & exorciſmis, id eſt ſolemnibus adjurationibus dæmones fugare. Can. Cleros. 21. diſt. can. perlectis 25. diſt. Hieronym. in Matth. cap. 12. in illud Chriſti, *Si ego in Beelzebud ejicio dæmonia. Exorciſtas qui ad invocationem Dei ejiciebant dæmones coarctat, interrogatione prudenti, ut confiteantur Spiritûs ſancti eſſe opus.* Auguſtin. libr. contra Donatiſtas poſt collationem cap. 25. *Quando enim dæmon ſic Exorciſtam timeret, quomodo timuerunt ne illa legerentur.* Et idem de Civit. Dei libr. 10. cap. 22. *Vera pietate homines Dei aëream poteſtatem inimicam, contrariamque pietati exorcizando ejiciunt.*

Prioribus Eccleſiæ temporibus exorcizandi officium non fuit ordo Eccleſiaſticus, ſed donum fugandi dæmones, fuit gratia gratis data, quam Chriſtus impertivit fidelibus. Auctor Conſtit. Apoſtolicarum libr. 8. cap. 26. Ἐξορκιστὴς οὐ χειροτονεῖται, εὐνοίας γὰρ ἑκουσίου τὸ ἔπαθλον, καὶ χάριτος Θεοῦ διὰ Χριστοῦ ἐπιφοιτήσει τοῦ ἁγίου πνεύματος. *Exorciſta non ordinatur; hoc enim munus certamen eſt liberæ voluntatis & gratiæ Dei, per Chriſtum & adventum Spiritûs ſancti.* Exorcizandi officium fidelibus commune fuiſſe ſignat Tertullian. de Coron. milit. *Et excubabit pro templis quibus renunciavit, & cenabit illic ubi Apoſtolo non placet, & quos interdiu exorciſmis fugavit, noctibus defenſabit.* Etiam gentiles habuere exorciſtas dæmonum. Jul. Firmic. Matheſ. libr. 3. cap. 5. *Erunt autem omnibus dæmonibus terribiles, quorum adventum pravi dæmonum ſpiritus*

fugiant, & qui ſic laborantes homines non vi verborum, ſed ſolâ ſui oſtenſione liberent. Et idem cap. 9. ejuſd. libr. *Faciet Exorciſtas, & qui laborantes dæmonum incurſione homines, aptis remediis liberent; unde ex his artibus maxima illis ſubſtantia conferatur.*

Rebus Eccleſiæ meliùs conſtitutis, Exorciſtarum munus inter Ordines Eccleſiaſticos aſcitum eſt. can. illud. 77. diſt. can. à Subdiacono. 92. diſt. Exorciſtas inter Ordines Eccleſiaſticos connumeravit Ignat. epiſt. ad Antiochen. & exorciſandi officio interdictum his, qui ab Epiſcopo ordinati non eſſent. Conc. Laodic. can. 26. can. non oportet, 69. diſt. inde Exorciſta Ordinationem accipit ab Epiſcopo, per manuum impoſitionem, & cùm ordinatur de manu Epiſcopi, traditur ei libellus, quo continentur Exorciſmi dicente Epiſcopo: *Accipe & commenda memoriæ, & habeto poteſtatem imponendi manus ſuper energumenum ſive baptizatum, ſive Catechumenum.* Concil. Carth. 4. can. 7. can. Exorciſta. 23. diſt. Conc. Aquiſgran. 1. can. 4. Exorciſandi dæmones vim & poteſtatem propriam Chriſtianorum eſſe intellexit Ulpianus Chriſtiani nominis hoſtis acerrimus, cùm in L. 1. ff. de extraord. cogn. tradidit exorcizandi verbum eſſe impoſtorum. Exorciſtas inter Eccleſiaſticos Ordines refert Gratian. in L. 121. C. Th. de decur. ex qua Presbyteri, Diaconi & Exorciſtæ aſſumpti ex Curialibus, liberantur curiæ nexibus: & Valentinian. in L. Presbyteros, C. de Epiſc. & Cleric. ex qua Presbyteri, Diaconi Exorciſtæ & alii minores Clerici ſolvuntur muneribus perſonalibus.

CAPUT V.

Acolythorum gradus & officium.

QUARTUS gradus eſt eorum qui à Græcis ἀκόλυθοι dicuntur, id eſt comites, ſeu aſſeclæ; quorum officium fuit comitari Epiſcopum, vel Preſbyterum. Can. Cleros. 21. diſt. can. perlectis 25. diſt. Ut Epiſcopi enim Clericos vel Monachos electos in obſequio ſui miniſterii habeant, qui ſint teſtes converſationis, variis conſtitutionibus Pontificiis ſancitum; Can. cum Paſtoralis, can. Epiſcopi. 2. quæſt. 1. can. jubemus. de conſecr. diſt. 1. In Synodo Romæ habita in cauſa Symmachi Papæ, Epiſ-

copi & Preſbyteri juſſi Clericos contubernales habere, quos Concellaneos vocant, perpetuos teſtes vitæ, ad amovendas maledicorum calumnias, quibus gravius vexatus fuerat Symmachus. Ennodius Diaconus in libello apologetico, quem ſcripſit pro Symmacho. *Nullum ergo Sacerdotum antiquis & modernis legibus obſequentem, nullumque Levitarum, ſine bene probatâ volumus in quocumque loci manere perſona, vel quem ſubſtantiæ exilitas non permiſerit habere conſortem, ipſe Concellaneus fiat alterius.* Clericos vigiliæ, & quietis teſtes habuit Etherius Lexovienſis Epiſcopus, diſpoſitis circa lectum ſuum multis lectulis Clericorum. Gregor. Turon. lib. 6. cap. 36. *In ſtratum ſuum quievit, habens circa lectum ſuum multos lectulos Clericorum.* Etiam Archipreſbyteros, ne in vico vel rure ſint ſine Lectore, vel alio Clerico vetuit Synod. Tur. 2. can. 20. *Quotieſcumque Archipresbyter, ſeu in vico manſerit, ſeu ad villam ſuam ambulaverit, unus lector canonicorum ſuorum, aut certus aliquis de numero Clericorum cum illo ambulet.* Etiam Diaconi habuere Acolythos in obſequio & comitatu. Gregor. I. lib. 7. epiſt. 7. ind. 1. *Comperimus autem quod Petrus Acolythus, quem dilectiſſimo filio noſtro Sabiniano Diacono reſponſa Eccleſiaſtica facienti obſervare, in urbe regiâ feceramus, fugiens ad veſtram Eccleſiam venerit.* Verùm remittente diſciplinâ Epiſcopis & Presbyteris non ferentibus contubernium, & teſtimonium Clericorum, ne Acolythi otioſi & inutiles eſſent, eorum opera tranſlata eſt ad curam luminarium: unde paſſim ceroferarii dicti ex Iſidoro d. Can. Cleros, & Conc. Aquiſgranenſ. 1. can. 5. unde Acolythus cùm ordinatur ab Epiſcopo, accipit ceroferarium cum cereo, & urceolum vacuum, quod præcipuæ ſint ejus partes geſtare luminaria, & miniſtrare vinum in Euchariſtiam ſacri ſanguinis Chriſti. Can. Acolythus 23. diſt.

CAPUT VI.

Subdiaconorum gradus, & Officium.

QUINTUS gradus eſt Subdiaconorum, qui Græcis ὑποδιάκονοι; hi ſunt adjuvæ Diaconorum; eorum antiquiſſimum eſt inſtitutum ac penè coævum origini Diaconorum. Hypodiaconorum meminit Can. Apoſtolor. 43. ὑποδιάκονος, ἢ ἀναγνώςης,

ἢ ψάλτης: Hypodiaconus, vel Lector, vel Cantor. Et Ignat. epiſt. ad Antiochen. ἀσπάζωμαι ὑποδιακόνους, ἀναγνώστας, ψάλτας, &c. Saluto Subdianos, Lectores, Cantores. Multis ſeculis Subdiaconatus non fuit ſacros inter Ordines; Presbyteratum & Diaconatum ſolos ſacros Ordines Eccleſia primitiva agnovit, & Subdiaconatus primùm inter ſacros Ordines aſcitus Conſtitutione Gregorii I. vel Urbani I. can. nullum. 28. diſt. can. ante triennium. 31. diſt. can. quia juxta. 5. qu. 6. cap. à multis, de ætat. & qualit. præfic. cap. miramur. de ſervis non ordinand. Subdiaconatum primitùs non fuiſſe ſacrum Ordinem, variis argumentis probatur: primum eſt quod cùm Subdiaconus ordinatur, manuum impoſitionem non accipit, ſed patenam & calicem inanes, de manu Epiſcopi; urceolum verò cum aquamanili, & manutergio de manu Archidiaconi. Concil. Carth. 4. can. 5. Can. Subdiaconus 23. diſt. Conc. Aquiſgran. I. can. 6. quæ ſunt propria inſtrumenta miniſterii Subdiaconi; & Subdiaconus depoſitus ubi reſtituitur, de manu Epiſcopi recipit patenam & calicem. Can. Epiſcopus. 11. qu. 3. Secundum eſt, quod Chorepiſcopis licebat ordinare Subdiaconos, Lectores, & Exorciſtas, non Presbyteros & Diaconos. Concil. Antioch. can. 10. Leo. epiſt. 86. can. quamvis. 68. diſt. Tertium additur quod Subdiaconis non licet ſacrarium ſive ſecretarium, quod Græci διακόνιον, ingredi, vel uti Orario, quod eſt proprium Presbyterorum & Diaconorum. Conc. Laodicen. can. 21. & 22. Concil. Agath. can. 66. can. miniſtrum. can. non oportet 23. diſt.

Subdiaconi officium eſt, miniſtrare Diaconis, eorum præceptis parere, oblationes à fidelibus ſuſcipere, & Diaconis altari imponendas deferre. Can. Cleros. 21. diſt. Ejuſdem eſt calicem & patenam inanes ad altare deferre, & Diacono tradere, eique miniſtrare; urceolum quoque & manutergium tenere; Epiſcopo, Presbyteris, & Diaconis, pro lavandis ante altare manibus aquam præbere. Can. perlectis. 25. diſt. Ivo Carnot. in ſerm. habito in Synod. de ſacris Ordinib. aliàs Subdiaconis non licet attingere vaſa dominica, d. can. non oportet. Hypodiaconorum etiam eſt tempore ſacrorum fores Eccleſiæ obſervare, d. Can. miniſtrum. Cathecumenos & pœnitentes introducere, & educere, uti docet Balſamo, in d. can. 21. Conc. Laodicen. Subdiaconorum munus eſt miniſtrare Diaconis; unde dicuntur, ὑπηρέται, miniſtri, ut diſtinguantur à Diaconis, d. can. miniſtrum. Et miniſterii cauſâ licuit Subdiaconis ſanctuarium ingredi, Cedren. in Romano Lacapeno: Θεοφύλακτον ὁ Πατριάρχης ἀπέ-

κειρε κληρικὸν χειροτονήσας αὐτὸν ὑποδιάκονον προχειρισάμενος, καὶ Σύγκελλον πρότερον διελθόντα εἰς τὰ ἅγια μετὰ τοῦ τάγματος τῶν ὑποδιακόνων. Theophilactum Patriarcha radit, ac Clericum facit, & Subdiaconum, ac Syncellum deſignat, cùm priùs in ſanctuarium intraſſet cum ordine Subdiaconorum.

CAPUT VII.

Diaconorum gradus, & varia munia.

SEXTUS gradus eſt Diaconorum aſcendendo ab inferioribus Ordinibus, qui deſcendendo ab Epiſcopis & Presbyteris ſunt in tertio gradu. Optat. Milevit. lib. 1. *Quid commemorem laicos, qui tunc in Eccleſia nulla fuerunt dignitate ſuffulti? quid miniſtros plurimos, quid Diaconos in tertio, quid Presbyteros in ſecundo Sacerdotio conſtitutos?* Hoc cenſu Diaconi ſemper poſt Epiſcopos & Presbyteros enumerantur. Can. Apoſtolor. 68. 69. 70. *εἰ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος.* Idem Optatus lib. 2. *Certa membra ſua habet Eccleſia, Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos, Miniſtros, & turbam fidelium:* & idem eodem lib. *Inveniſtis Diaconos, Presbyteros, Epiſcopos, feciſtis laïcos.* Diaconi ab Apoſtolis inſtituti, ut Chriſtianis in commune veſcentibus, menſis miniſtrarent, quò ipſi hoc onere ſoluti, verbi Dei prædicationi expeditiùs ſe darent, Act. Apoſtolor. 6. Unde ab Hebræis Diaconi nuncupati Azanitæ, id eſt adjutores, Epiphan. hæreſ. 30. art. 11. *καὶ Ἱερέων, καὶ Πρεσβυτέρων, καὶ Ἀζανιτῶν τῶν παρ᾽ αὐτοῖς Διακόνων ἑρμηνευομένων ἢ ὑπηρετῶν, Et Sacerdotes, ac Presbyteros & Azanitas: quo nomine Diaconos aut miniſtros appellant.*

Scopum inſtitutionis Diaconorum explanat Cyprian. ad Rogatian. epiſt. 69. *Meminiſſe autem Diaconi debent, quoniam Apoſtolos, id eſt Epiſcopos, & Præpoſitos Dominus elegit: Diaconos autem poſt aſcenſum Domini in cælos Apoſtoli ſibi conſtituerunt Epiſcopatus ſui & Eccleſiæ miniſtros.* Can. Dominus, 93. diſt. & Ambroſ. in Lucam, lib. 7. cap. 9. *Nam & Apoſtoli nè occuparentur ſtudio diſpenſandi, miniſtros pauperibus ordinarunt, & ipſis cùm à Domino mitterentur, neminem in via ſalutare præſcriptum eſt, non quò benevolentiæ diſpliceret officium, ſed quò perſequendæ devotionis intentio plus placeret.*

Diaconi ab Apoſtolis ſeptem ordinati. Hic numerus diu permanſit in Eccleſia Romana; in aliis varius fuit pro voluntate Epiſcopi. Sozomen. lib. 7. cap. 19. Διάκονοι δὲ παρὰ Ῥωμαίοις εἰσέτι νῦν οὐ πλείους εἰσὶν ἑπτά, καθ' ὁμοιότητα τῶν ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων χειροτονηθέντων, παρὰ δὲ τοῖς ἄλλοις διάφορος ὁ τούτων ἀριθμός. *Diaconi apud Romanos hactenus non plures ſunt, quàm ſeptem ad ſimilitudinem eorum qui ab Apoſtolis ordinati fuerant; apud alios verò numerus horum varius eſt.* Licet ſeptenarius numerus Diaconorum etiam in magnis civitatibus, κατὰ τὸν κανόνα, id eſt juxta inſtitutum apoſtolicum reſtitutus ſit. Conc. Neocæſar. can. 15. can. Diaconi ſeptem, 93. diſt. Synod. 6. in Trull. can. 16. Aquiſgran. can. 7.

Diaconi ab apoſtolis inſtituti ut menſis miniſtrarent; verùm excreſcente multitudine fidelium, ſublatâ menſarum communione, non deſiit Diaconorum officium, ſed ad alia Eccleſiaſtica officia converſum. Diaconorum officium maximè verſatur in miniſterio ſacrorum. Diaconi miniſtri Epiſcoporum, & Presbyterorum. Conc. Nic. can. 18. can. Pervenit 93. diſt. Ignat. epiſt. ad Heronem Diaconum Antiochenum. μηδὲν ἄνευ τῶν Ἐπισκόπων πρᾶττε, ἱερεῖς γάρ εἰσι σὺ δὲ Διάκονος τῶν ἱερέων; ἐκεῖνοι βαπτίζουσιν, ἱερουργοῦσι, χειροτονοῦσι χειροθετοῦσι, σὺ δὲ αὐτοῖς Διακονεῖς. *Nihil ſine Epiſcopis operare, ſacerdotes enim ſunt, tu autem Diaconus ſacerdotum: illi baptizant ſacrificant, manus imponunt; tu autem ipſis miniſtras.* Diaconorum officium eſt aſſiſtere, ac miniſtrare ſacerdoti ſacrificanti, can. perlectis 25. diſt. Dionyſ. de Hierarch. Eccleſiaſtic. cap. 3. οἱ δὲ τῆς λειτουργικῆς διακοσμήσεως ἔκκριτοι σὺν τοῖς ἱερεῦσιν, ἐπὶ τοῦ θείου θυσιαστηρίου προτιθέασιν τὸν ἱερὸν ἄρτον, καὶ τὸ τῆς εὐλογίας ποτήριον. *Electi porro ex ordine eo qui miniſtrat, cum ſacerdotibus in divino altari proponunt ſacrum panem, & benedictionis calicem.* Auctor Conſtitut. apoſtolicar. libr. 2. cap. 57. οἱ δὲ Διάκονοι μετὰ τὴν προσευχὴν οἱ μὲν τῇ προσφορᾷ τῆς εὐχαριστίας σχολαζέτωσαν ὑπηρετούμενοι τῷ τοῦ κυρίου σώματι μετὰ φόβου, &c. Propterea Laurentius Diaconus Sixtum properantem ad Martyrium ſic affatus apud Ambroſ. de offic. libr. 1. cap. 41. *Quò Sacerdos ſancte ſine Diacono properas? numquam ſacrificium ſine miniſtro offerre conſueveras, cui commiſiſti dominici ſanguinis conſervationem, cui conſummandorum conſortium ſacramentorum, huic conſortium tui ſanguinis negas.* In ipſo ſacrificio Diaconus Epiſcopo & Presbyteris aquam porrigit lavandis manibus, Cyrill. Hieroſolymit. Catecheſ. 5. ἑωράκατε τοίνυν τὸν Διάκονον τὸν νίψασθαι διδόντα τῷ ἱερεῖ, καὶ τοῖς κυκλοῦσι τὸ θυσιαστήριον τοῦ Θεοῦ Πρεσβυτέροις. *Vidiſtis igitur Diaconum aquam lavandis manibus porrigentem Sacerdoti, & illis qui circum altare Dei ſtant Presbyteris.*

Diaconi

Diaconi circumſtant Epiſcopum ſacrificantem, tenentes flabella ad arcendas muſcas, & ventulum faciendum Pontifici. Auctor Conſtitut. Apoſtolic. lib. 8. cap. 12. Δύο δὲ διάκονοι ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν τοῦ θυσιαστηρίου κατεχέτωσαν ἐξ ὑμένων λεπτῶν ῥιπίδιον, ἢ πτερῶν ταῶνος ἢ ὀθόνης, καὶ ἠρέμα ἀποσοβείτωσαν τὰ μικρὰ τῶν ὑπταμένων ζώων, ὅπως ἂν μὴ ἐγχρίμπτωνται, εἰς τὰ κύπελλα. *Duo verò Diaconi ex utraque parte altaris teneant flabella ex tenuibus membranis, aut ex pennis pavonis, aut ex linteo, ut parva animalia volitantia abigant, nè in calicem incidant.* Jo. Moſchus in Limonar. cap. 151. Καὶ τῶν Διακόνων κυκλωσάντων τὸ θυσιαστήριον ἤρξατο, ὁ Ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἀναφορᾶς. Et paulò poſt: πλὴν τὸν διάκονον τὸν κατέχοντα τὸ ῥιπίδιον ἀπόστησον ἐκ τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου. *Diaconis altare circumdantibus, cœpit Epiſcopus ſanctam Miſſam. Diaconum illum prope me aſſiſtentem, qui flabellum tenet, ab altari remove.* Et idem, cap. 196. de pueris Apamienſibus qui per ludum ſacrum faciebant, è quibus duo velut Diaconi Presbytero aſſiſtebant, καὶ παρίστανται ὁ μὲν ὡς Πρεσβύτερος, οἱ δὲ ὡς διάκονοι ἔνθεν, καὶ ἔνθεν, καὶ ὁ μὲν τὴν προσκομιδὴν ἔλεγεν, οἱ δὲ τοῖς φακιολίοις ἐρρίπιζον. *Aſſiſtuntque unus quidem ut Presbyter, duo verò alij hinc & inde, ut Diaconi; & ille quidem ſanctæ oblationis verba dicebat: illi verò faſciolis pro flabellis auram faciebant.* Diaconi dum ſacra peraguntur, alii obſervant fores Sanctuarii, Ignat. epiſt. ad Antiochenos: ἀσπάζομαι τοὺς φρουροὺς τῶν ἁγίων πυλώνων, τοὺς ἐν Χριστῷ διακόνους. *Saluto cuſtodes ſanctarum portarum, exiſtentes in Chriſto Diaconos.* Alii fores Eccleſiæ, nimirùm eas quibus viri egrediuntur; Hypodiaconi enim adſtant ad fores quibus mulieres egrediuntur. Auctor Conſtitut. Apoſtolicar. lib. 8. cap. 11. οἱ δὲ διάκονοι ἱστάθωσαν εἰς τὰς τῶν ἀνδρῶν θύρας, καὶ οἱ ὑποδιάκονοι εἰς τὰς τῶν γυναικῶν. *Diaconi autem ſtent ad januas, quibus viri ingrediuntur, & Hypodiaconi ad januas quibus mulieres.*

Diaconi etiam munus eſt Evangelium legere. Can. perlectis, 25. diſt. can. in ſancta. 92. diſt. Auctor. Conſtit. Apoſtolic. lib. 2. cap. 57. καὶ μετὰ ταῦτα διάκονος, ἢ Πρεσβύτερος ἀναγινωσκέτω τὰ εὐαγγέλια. *Poſtea diaconus aut Presbyter evangelia legat.* Hieronym. in Sabinianum Diaconum. *Exanguis, marcidus, pallidus, ut ſuſpicione omni careres, Evangelium Chriſti quaſi diaconus lectitabas.* Joan. Chryſoſt. de diverſ. utriuſque teſtam. loc. ſerm. de Circo. τοῦ διακόνου ἀνοίγειν μέλλοντος τὸ τοῦ εὐαγγελίου τετράθυρον, πάντες αὐτῷ ἀτενίζομεν ἡσυχίαν παρέχοντες. *Diacono jam quatuor Evangelij fores aperturo omnes in ipſum intuemur, ſilentium præbentes.* Greg. Turon. lib. 8. cap. 4. *Procedente Diacono cum ſancto Evangeliorum libro, nuncius Regi*

Q*

advenit, unaque vox fuit pronunciantis lectionem Evangelicam, ac nuncij dicentis, Filius natus eſt tibi, &c. Diaconi habitu Sigiſmundum Imper. Romæ in baſilica ſancti Petri Pontifice Miſſam celebrante, Evangelium legiſſe refert Alanus Quadrigarius ſcriptor vernaculus, in vita Caroli VII. ad ann. 1437. *Le lendemain vint l'Empereur à la Meſſe à ſaint Pierre de Rome, & le Pape chanta la Meſſe, & l'Empereur dit l'Evangile en habit de Diacre.* Quâ religione legeretur Evangelium ſi ſcire amas, non priùs Diaconus legebat Evangelium quàm lotis manibus. Joan. Chryſoſt. Homil. 7. ad Populum Antioch. Καὶ εἰ μὲν εὐαγγέλιον κατασχεῖν δέοι, τὰς χεῖρας ἀπονιψάμενος, μετὰ πολλῆς τῆς αἰδοῦς, καὶ τῆς εὐλαβείας τρέμων, καὶ δεδοικὼς κατέχεις. *Et ſi Evangelium quidem capere oporteat, manibus lotis & cum multa reverentia, & cum religione tremens & timens ſumis.* Pari religione uſi juraturi ſuper ſacroſanctis Evangeliis. Ambroſ. in Pſalm. 61. *Juravit nè pejeraret, lavit manus cùm Evangelium tangeret, ne quid deeſſet exemplo.* Diaconi etiam eſt populo indicere preces, jubente Epiſcopo. Socrat. lib. 8. cap. 2. Καὶ προστάξας διακόνῳ κηρύξαι εὐχὴν, αὖθις ψαλμὸν λέγεσθαι παρεσκεύασε. *Dat mandatum diacono ut preces populo prædicaret, pſalmum recitare jubet.* Auguſtin. epiſt. 119. *Quando autem non eſt tempus cùm in Eccleſia fratres congregantur ſancta cantandi, niſi cùm legitur, aut diſputatur, aut antiſtites clarâ voce deprecantur, aut communis oratio voce diaconi indicitur.* Diaconus indicit preces pro defunctis. Joan. Chryſoſtom. in Acta Apoſtolor. Homil. 21. Οὐκ ἁπλῶς ὁ διάκονος βοᾷ, ὑπὲρ τῶν ἐν Χριστῷ κεκοιμημένων καὶ τῶν τὰς μνείας ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιτελουμένων, οὐκ ὁ διάκονος ἐστιν ὁ ταύτην ἀφιεὶς τὴν φωνὴν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα, οὐ τὸ ἅγιον, τὸ δὲ χάρισμα λέγω. *Non ſimpliciter diaconus clamat pro his qui defuncti ſunt in Chriſto, & pro his qui illorum memoriam faciunt; non diaconus eſt qui talem illam vocem emittit; ſed Spiritus non ſanctus, inquam, ſed donum.*

Præter lectionem Evangelii, Diaconus ad Miſſam Pſalmum decantat: Athanaſ. apolog. 1. de fuga. καθεσθεὶς ἐπὶ τοῦ θρόνου προέτρεπον τὸν μὲν Διάκονον ἀναγινώσκειν ψαλμόν. *Sedens in cathedra, juſſi Diaconum Pſalmum recitare.* Gregor. Tur. libr. 8. cap. 13. *Interea poſt medium prandii peractum jubet Rex, ut Diaconum noſtrum, qui ante diem ad miſſas Pſalmum reſponſorium dixerat, canere juberem.* In ipſo ſacrificio miſſæ, Diaconus preces Deo offert pro plebe. Joan. Chryſoſtom. Homil. 14. in epiſt. ad Roman. τοῦ καὶ νῦν σύμβολον ἐστὶν ὁ Διάκονος, τὰς ὑπὲρ τοῦ δήμου ἀναφέρων εὐχάς. *Cujus & nunc ſignum Diaconus eſt, pro populo preces Deo offerens.* Et hoc eſt quod dicitur in d. can. perlectis ad Diaconum pertinere officium

precum. Ad Diaconum quoque pertinet recitatio nominum, d. can. perlectis, id eſt Diaconus in miſſæ ſolemni recitat nomina offerentium dona. Hieronym. in Ezechiel. libr. 6. cap. 18. *Publicéque Diaconus in Eccleſiis recitet offerentium nomina, tantùm offert ille, tantùm ille pollicitus eſt.* Orationis cauſâ, ne turbetur ſacrificium, Diaconi ſilentium indicunt. Auctor Conſtit. Apoſtolicar. libr. 8. cap. 11. Καὶ ἄλλοι διάκονοι περιπατείτωσαν, καὶ σκοπείτωσαν τοὺς ἄνδρας, καὶ τὰς γυναῖκας, ὅπως μὴ θόρυβός τις γένηται, καὶ μή τις νεύσῃ, ἢ ψιθυρίσῃ ἢ νυστάξῃ. *Alii Item Diaconi deambulent, & contemplentur viros & mulieres ne quis fiat ſtrepitus, ne quis nutus faciat, aut muſſitet, aut dormitet.* Syneſ. epiſt. 67. κατασιγαζόντων γὰρ τῶν ἱεροκηρύκων, εἰς θρῆνον αὐτοῖς ἀπετελεύτησεν ἡ βοή. *Cùm autem ſacri præcones audientiam facerent, deſiit in fletum clamor.* Gregor. Turonenſ. libr. 7. cap. 8. *Unde factum eſt ut quadam die Dominica, poſtquam Diaconus ſilentium populis, ut miſſæ auſcultarentur indixit.* Sub oblationem Euchariſtiæ Diaconus altâ voce clamat, Surſum corda haberi ad Deum. d. can. perlectis. Joan. Chryſoſtom. Homil. 29. ad Antiochenos. καὶ γὰρ αὐτὸ τοῦτο παρακελεύεσθαι τὸν Διάκονον, ἅπασι καὶ λέγειν ὀρθοὶ στῶμεν καλῶς, οὐκ ἁπλῶς, οὐδὲ εἰκῆ νενομοθέτηται. *Haud enim illa Diaconi exhortatio, ſic omnes alloquentis, Erecti ſtemus honeſtè, fruſtra inſtituta eſt.* Et idem in acta Apoſtolor. homil. 19. κοινὸς Διάκονος ἕστηκεν ὁ Διάκονος μέγα βοῶν, καὶ λέγων πρόσχωμεν, καὶ τοῦτο πολλάκις. *Communis Diaconus ſtat, Diaconus altâ voce clamans & dicens, Attendamus; & ſæpius illam vocem clamans.* Idem Diaconus in ſacra Synaxi ſubinde clamat, Alii alios noſcite. Joann. Chryſoſt. homil. 34. ad Antiochenos. Οὐκ ὁρᾶτε ἐπὶ τῶν μυστηρίων τι βοᾷ συνεχῶς ὁ Διάκονος, ἐπιγινώσκετε ἀλλήλους, πῶς ὑμῖν ἐγχειρίζει τὴν ἀκριβῆ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ἐξέτασιν. *Non attenditis quid in ſacra Synaxi, Diaconus ſubinde clamet, Alij alios noſcite, quomodo in fratres ſtudioſè inquirendi manum vobis porrigat.* Idem ante oblationem Euchariſtiæ arcet Catechumenos, & pœnitentes, clamans ne quis è Catechumenis, vel pœnitentibus. Joann. Chryſoſtom. de diverſ. utriuſq. teſtam. loc. ſerm. in parabolam de filio prodigo. de Diaconis: καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ περιτρεχόντων καὶ βοώντων, μή τις τῶν κατηχουμένων, μή τις τῶν μὴ ἐσθιόντων, μή τις τῶν κατασκόπων, &c. *Et qui in Eccleſia diſcurrunt clamantque, ne quis ex Catechumenis, ne quis eorum qui non edunt, ne quis ex exploratibus.* Idem auctor Conſtit. Apoſtolicar. libr. 8. cap. 12. Εὐθὺς ὁ Διάκονος λεγέτω μή τις τῶν κατηχουμένων, μή τις τῶν ἀκροωμένων, μή τις τῶν ἀπίστων, μή τις τῶν ἑτεροδόξων, οἱ τὴν προτέραν εὐχὴν εὐξάμενοι προέλθετε. *Statim edicat Diaconus: Ne quis ex Catechumenis, ne quis ex audientibus id eſt*

pœnitentibus, ne quis ex infidelibus, nè quis ex hæreticis, qui primam precationem feciſtis exite. Diaconus etiam excommunicatos ejicit limine Eccleſiæ, tum pro eiſdem orat. Idem libr. 2. cap. 16. Ἰδὼν δὲ σὺ τὸν ἡμαρτηκότα πικρανθεὶς κέλευσον αὐτὸν ἔξω βληθῆναι, καὶ ἐξελθόντι αὐτῷ πικραινέσθωσαν ὁ Διάκονος, καὶ ἐπιζητοῦντες κατεχέτωσαν αὐτὸν ἔξω τῆς Ἐκκλησίας, καὶ εἰσελθόντες ὑπὲρ αὐτοῦ σε ἐρωτάτωσαν. *Cùm verò deliquiſſe videris, jube ejici foras acerbè ferens, de quo ejecto doleant item Diaconi qui eum obſervent & extra Eccleſiam contineant, iidemque in Eccleſiam poſtea ingreſſi pro eo rogent.*

Diaconorum munus eſt in ſolemnibus feſtis Arcam Domini, & reliquias Sanctorum ante Epiſcopum geſtare, exploſa pravâ conſuetudine, quæ ſubrepſerat ut Epiſcopi in feſtis Martyrum ſolenni pompa reliquiis collo appenſis per Diaconos in ſella deportarentur. Synod. Brachar. III. can. 3. *Agnovimus quoſdam de Epiſcopis, quòd in ſolemnitatibus Martyrum ad Eccleſiam progreſſuri, reliquias collo ſuo imponant, ut majoris faſtus apud homines gloriâ intumeſcant, quaſi ipſi ſint reliquiarum arca; Levitæ albis induti in ſellulis eos deportent, quæ deteſtanda præſumptio abrogari per omnia debet, nè ſub ſanctitatis ſpecie ſimulatâ, vanitas ſola prævaleat, ſi modum ſuum uniuſcujuſque ordinis reverentia non agnoſcat: Et ideo antiqua in hac parte & ſolennis conſuetudo ſervabitur, ut in feſtis quibuſque diebus Arcam Domini, cum reliquiis, non Epiſcopi, ſed Levitæ in humeris geſtent, quibus & in veteri lege onus idem impoſitum novimus eſſe præceptum.* Hinc Diaconi non ordinabantur ſine titulo, id eſt cùm ordinabantur, inſtituebantur in certa Eccleſia, ut Presbytero adeſſent. Gregor. Nazian. epiſt. 205. Τοῦτον οὖν ὁ βανὸς καὶ σεμνὸς, ὑμῖν Γλυκέριος ἐχειροτονήθη μὲν παρ᾽ ἡμῶν τῆς καθ᾽ συνάθα Ἐκκλησίας Διάκονος, ὡς καὶ τῷ Πρεσβυτέρῳ διακονήσων, καὶ τοῦ ἔργου Ἐκκλησίας ἐπιμελησόμενος. *Hic igitur gravis, ac venerandus noſter Glycerius Cyrenenſis quidem Eccleſiæ Diaconus, à nobis creatus eſt; ut & Presbytero miniſtraret, & opus Eccleſiæ curaret.*

CAPUT VIII.

Varia munia Diaconorum.

DIACONORUM officium eſt, non modò Evangelium legere, ſed & prædicare. Conc. Ancyran. can. 2. can. perlectis. 25. diſt. Ignat. epiſt. ad Philadelph. περὶ ϗ φίλωνος τοῦ Διακόνου, ὃς ϗ νῦν ἐν λόγῳ Θεοῦ ὑπηρετεῖ. *De Philone autem Diacono qui & nunc in verbo Dei miniſtrat.* Samaritas ad fidem perduxit Philippus unus è ſeptem Diaconis. Act. Apoſt. 6. Auguſtin. in Joann. cap. 6. *Ibi legimus multos credidiſſe in Samaria per prædicationem Philippi; intelligitur autem ſive unus ex Apoſtolis, ſive ex Diaconis, quia ſeptem ibi Diaconos legimus ordinatos, inter quos eſt etiam nomen Philippi.* Et Stephanus apud Judæos verbum Dei prædicans, primus martyrii palmam adeptus eſt. Act. 5. Et Origenes adhuc Diaconus ſacras litteras in Eccleſia docere cœpit annuentibus Epiſcopis. Euſeb. libr. 6. cap. 13. Prædicationis verò partes ita diviſæ fuere inter Epiſcopos, Presbyteros & Diaconos, ut ad Epiſcopos pertineret doctrina fidei, ad Presbyteros morum, ad Diaconos diſciplinæ, ex epiſt. Clem. III. can. audire. 25. diſt. & Diaconus orarium geſtat in ſiniſtro humero, propterea quòd orat, id eſt prædicat. Conc. Tolet. 4. can. 39. can. Unum. 25. diſt. Præſente Meletio Epiſcopo Antiochiæ in Diaconatu elegantiſſimas conciones habuit Joann. Chryſoſtomus. Ipſum etiam Gregorium I. adhuc Diaconum prædicaſſe teſtatur Joannes Diaconus ejus vit. libr. 1. cap. 41. & Diaconos à prædicatione ad cantandi officium transferri vetuit ipſe Gregor. libr. 4. epiſt. 88. *In ſancta Romana Eccleſia dudum conſuetudo eſt valde reprehenſibilis exorta, ut quidam ad ſacri altaris miniſterium cantores eligantur, & in Diaconatus ordine conſtituti, modulationi vocis inſerviant, quos ad prædicationis officium, & eleemoſynarum ſtudium vacare congruebat.* Can. in ſancta 92. diſt. In Gallia ſolis Presbyteris jus fuit prædicandi, & Diaconis, abſente Presbytero, homilias Patrum recitandi. Concil. Vaſionenſe. 2. can. 2. *Hoc etiam pro ædificatione omnium Eccleſiarum, & pro utilitate totius populi nobis placuit, ut non ſolùm in civitatibus, ſed etiam in omnibus Parochiis, verbum faciendi daremus Presbyteriis poteſtatem,*

ita ut ſi Presbyter aliquâ infirmitate prohibente , per ſe ipſum non potuerit prædicare, ſanctorum Patrum homiliæ à Diaconibus recitentur, &c.

Diaconis quoque permiſſum eſt baptizare, non ſine Epiſcopi, vel Presbyteri auctoritate, niſi abſente Epiſcopo, vel Presbytero. Can. Diaconos. 93. diſt. can. conſtat. de Conſecrat. diſt. 4. Concil. Aquiſgran. can. 7. Tertull. de Baptiſm. cap. 17. *Dandi quidem habet jus ſummus ſacerdos , qui eſt Epiſcopus, dehinc Presbyteri & Diaconi ; non tamen ſine Epiſcopi auctoritate propter Eccleſiæ honorem, quo ſalvo ſalva pax eſt ; alioquin etiam Laïcis jus eſt.* Et ita intelligendus Hieronym. ad Luciferian. *Non quidem abnuo hanc eſſe Eccleſiarum conſuetudinem, ut ad eos qui longè in minoribus Urbibus per Presbyteros & Diaconos baptizati ſunt, Epiſcopus ad invocationem ſancti Spiritus, manum impoſiturus excurrat.* Et Cyrill. Hieroſolymit. Catecheſ. 17. κατὰ γὰρ τὸν καιρὸν τοῦ βαπτίσματος, ὅταν προσέλθης, ἐπὶ τῶν Ἐπισκόπων, ἢ Πρεσβυτέρων, ἢ Διακόνων. *Tempore enim baptiſmatis , cùm ad Epiſcopum accedis , aut Presbyterum, aut Diaconum.* Epiſcopi aut Presbyteri eſt baptiſare , Diaconi verò maſculos è ſacro fonte ſuſcipere , Diaconæ fœminas , ut conſulatur pudori ſexus. Auctor Conſtit. Apoſtolic. lib. 3. cap. 16. Καὶ τὸν μὲν ἄνδρα ὑποδεχέσθω ὁ Διάκονος, τὴν δὲ γυναῖκα ἡ Διάκονος, ὅπως σεμνοπρεπῶς ἡ μετάδοσις τῆς ἀδραύστου σφραγῖδος γένηται. *Ac virum quidem ſuſcipiat Diaconus , mulierem verò diaconiſſa , ut honeſtè & à quibus decet fiat ſignum in fructum.*

Diaconorum muneris fuit etiam Euchariſtiam miniſtrare , & præbere Laicis abſente Presbytero. Concil Nicæn. Can. 18. Conc. Carth. 4. can. 38. pervenit. can. præſente, can. 95. diſt. Juſtin. Mart. apolog. 2. Εὐχαριστήσαντος δὲ τοῦ προεστῶτος καὶ ἐπευφημήσαντος παντός τοῦ λαοῦ, οἱ καλούμενοι παρ' ἡμῖν Διάκονοι διδόασιν ἑκάστῳ τῶν παρόντων μεταλαβεῖν, ἀπὸ τοῦ εὐχαριστηθέντος ἄρτου, καὶ οἴνου, καὶ ὕδατος, καὶ τοῖς οὐ παροῦσι ἀποφέρουσι. *Præſidens verò poſtquam gratiarum actionem perfecit, & populus univerſus apprecatione læta eam comprobavit ; diaconi diſtribuant unicuique præſentium , ut participet eum in quo gratiæ actæ ſunt, panem , vinum & aquam, & abſentibus præferunt.* Cyprian. de lapſis : *Ubi verò ſolemnibus adimpletis , calicem diaconus offerre præſentibus cœpit, & accipientibus cæteris locus ejus advenit.* Et mox : *Perſiſtit tamen Diaconus , & reluctanti licet , de ſacramento calicis infudit.* Auguſtin. de diverſ. ſerm. 43. *Quàm glorioſa enim, & quàm virtutum quaſi florum varietate diſtincta Laurentii ſit corona, teſtis eſt Roma, ubi Diaconi gerebat officium, ubi ſacrum Chriſti ſanguinem miniſtravit, ibi pro Chriſti nomine ſuum ſanguinem fudit.* Et

hocce officio functi ſunt Diaconi in Gallia. Gregor. Turonenſ. de Miracul. libr. 1. cap. 86. *Lecta igitur paſſione cum reliquis Lectionibus, quas canon ſacerdotalis invexit, tempus ad ſacrificium offerendum advenit, acceptaque turre Diaconus, in qua miniſterium Dominici corporis habebatur, ferre cœpit ad oſtium, &c.* Dixi abſente Presbytero, id enim non licuit Diaconis præſente Presbytero. Concil. Arelat. 2. can. 15. *In ſecretario diacono inter Presbyteros ſedere non liceat, vel Corpus Chriſti præſente Presbytero tradere non præſumat, &c.* Diaconus non habet ea quæ ad Sacerdotium pertinent, ſed quæ ad miniſterium tantùm; Diaconis fas non eſt miniſtrare, id eſt corpus Chriſti conficere. Concil. Agathenſ. can. 44. can. miniſtrare, & ibi gloſſ. 26. qu. 6. Auctor Conſtit. Apoſtolic. libr. 8. cap. ult. οὔτε γὰρ Διακόνῳ προσφέρειν θυσίαν θεμιτὸν, ἢ βαπτίζειν ἢ εὐλογίαν μικρὰν, ἢ μεγάλην ποιεῖσθαι. *Neque enim fas eſt Diacono ſacrificium offerre, aut baptizare, aut benedictionem ſive parvam, ſive magnam facere.* Diaconi vetantur hic baptizare; ſed hoc intelligendum, ſine Epiſcopi vel Presbyteri auctoritate, ut ſuprà dictum. Iiſdem vetitum majorem vel minorem benedictionem fundere ſuper plebem, quia jus benedictionis proprium eſt Epiſcopi vel Presbyteri.

CAPUT IX.

Varia munia Diaconorum. Veſtes eorum, Dalmatica, Orarium, Alba, Campagi, Calcei, Mappulæ.

PRÆTER miniſterium ſacrorum, ad Diaconos pertinet cura viduarum, orphanorum & pauperum. Act. Apoſtol. 6. Viduæ, ſc. quæ erant in matricula Eccleſiæ, parebant non modò Epiſcopis & Presbyteris, verùm etiam Diaconis. Auctor Conſtitut. Apoſtolic. libr. 3. cap. 7. Σεμνὰς οὖν δεῖ εἶναι τὰς χήρας, πειθομένας τοῖς Ἐπισκόποις, καὶ τοῖς Πρεσβυτέροις, καὶ τοῖς Διακόνοις. *Viduas igitur oportet eſſe honeſtas, obedientes Epiſcopis, Presbyteris, Diaconis.* Ad eoſdem ſpectat cura peregrinorum. Can. Diaconi 93. Diaconorum ita propria fuit cura pauperum, ut variæ conſtitutæ ſint Diaconiæ in urbe, & aliis locis, ubi Eccleſia Romana patrimonia poſſidebat, quæ præpoſitum habebant ſubdiaconum qui paſcebat pauperes. Gregor. lib. 8. epiſt. 20. *Fertur itaque quòd*

annonas, atque conſuetudines Diaconiæ quæ Neapoli exhibetur eminentia veſtra ſubſtraxerit. Anaſtaſ. in Stephano III. *Nam & foris muros hujus civitatis Romanæ, ſecus Baſilicam Beati Petri Apoſtoli, duo fecit Xenodochia, quæ & ſociavit Venerabilibus Diaconiis illic foris exiſtentibus perenniter permanere, id eſt Diaconiæ ſanctæ Dei Genitricis, & Beati Sylveſtri.*

Diaconorum electio fuit penès Pontificem tantaque fuit eorumdem fides, ut omnino immunes eſſent à reddendis rationibus. Gregor. lib. 9. epiſt. 24. *Quia igitur te Joannem menſis pauperum, & exhibendæ diaconiæ eligimus præponendum, ne qua tibi ex hac adminiſtratione naſcatur dubietas, hac te munitione proſpeximus fulciendum, conſtituentes ut de hoc quod ad menſas pauperum vel diaconiæ exhibitione percepiſti, ſive ſubinde perceperis erogandum nulli unquam hominum quolibet modo ſeu ingenio, cogaris ponere rationem, vel aliquam debeas moleſtian ſuſtinere.*

Diaconi etiam curabant Martyres, pro fide in cuſtodia detentos. Cyprianus epiſt. 11. *Sicut in præteritum ſemper ſub anteceſſoribus noſtris factum eſt, ut diaconi ad carcerem commeantes, Martyrum deſideria, conſiliis ſuis & ſcripturarum præceptis gubernarent.* Iidem alimenta diurna ipſis ſubminiſtrabant. Acta Perpetuæ, & Felicitatis Martyrum; quæ nuper dono accepi à R. P. Petro Poſſino, Presbytero Societatis Jeſu, Viro eruditiſſimo, & amiciſſimo. *Ibi tunc Tertius & Pomponius benedicti Diaconi, qui nobis miniſtrabant.* Synod. Carthag. 4. can. 43. *De Chriſtiano Catholico, qui pro Catholica fide tribulationem patitur, etiam & per Diaconum ei victus adminiſtretur.* Eo nomine abſens damnatus Cæcilianus in Pſeudo-Concilio Donatiſtarum, quòd adhuc Diaconus martyribus in cuſtodia poſitis alimoniam miniſtrari vetuiſſe diceretur. Auguſt. in breviculo Collat. *Et recitatum eſt à Donatiſtis Concilium fermè ſeptuaginta Epiſcoporum, contra Cæcilianum apud Carthaginem factum, ubi eum abſentem damnaverant: quia cùm eſſet Diaconus victum afferri martyribus in cuſtodia conſtitutis prohibuiſſe dicebatur.*

Diaconi ſemper ſunt in obſequio Epiſcopi. Olim Diaconi ſolebant præire Epiſcopum cùm procederet in publicum. Pallad. in vita Chryſoſtom. cap. 2. *Porrò iſta imperante piiſſimo Imperatore, noctis initio Epiſcoporum factione gerebantur, qui exercitus duces Diaconorum vice ſecum habere prævios non erubeſcebant:* Propterea ſine Diacono Epiſcopum eſſe non poſſe ait Epiphan. Hæreſ. 77. *ἄνευ γὰρ Διακόνου Ἐπίσκοπον ἀδύνατον εἶναι.* Olimque ſeptem Diaconi ſolebant cuſtodire Epiſcopum prædicantem. Can. Diaconi 93. diſt. Diaconi ſunt

ſunt oculi Epiſcopi oberrantes & circumluſtrantes omnes actus Eccleſiæ, & perſcrutantes proximos præcipitio, id eſt peccato, ut referant hæc ad Epiſcopum. Can. Diaconi. ead. diſt. Diaconi ſunt nuncii & præcones Epiſcopi. Hieronym. in cap. 13. Eſaiæ, in prologo. *Hoc autem anno miſiſti filium noſtrum Heraclium Diaconum, qui me manu conſerta in jus vocaret, & promiſſum per momenta exigeret.* Auguſtin. libr. contr. Donatiſt. poſt Collat. cap. 1. *Primianus hoc ſcriptum magiſtratui Carthaginis dedit, & à Diacono dicendum apud acta mandavit.* Et idem eodem libr. cap. 12. *Et recitaverunt etiam alia geſta, ubi Melchiadem legebatur miſiſſe Diaconos, cum litteris Maxentii Imperatoris, & præfecti Prætorii, ad præfectum urbis, ut reciperent loca, quæ fuerant à Chriſtianis tempore perſecutionis ablata.* Alexandriæ commota quæſtione inter Martyres, an Lapſi tempore perſecutionis ad pœnitentiam recipiendi eſſent, diviſis ſententiis Meletio & ſuis repugnantibus, contrà Petro Archiepiſcopo inclinante in mitiorem ſententiam, Petrus Archiepiſcopus in medio carcere, lodice, quod eſt pallij genus, expanſo, per Diaconum proclamari juſſit, ut ſecum ſentientes ad ſe venirent, qui verò cum Meletio ad Meletium. Epiphan. hæreſ. 68. In Conciliis Diaconi adſtitere Epiſcopis; in Concilio Nicæno, Alexandro Epiſcopo adfuit Athanaſius Diaconus Eccleſiæ Alexandrinæ, & ſingulari cum laude certavit cum Arianis. Socrat. libr. 2. cap. 5. Sozomen. libr. 2. cap. 16. & in Conciliis quandoque Epiſcopi ſubſcripſere per Diaconum, vel Lectorem, ut in Concilio Seleucienſi. Socrat. libr. 2. cap. 31. ὑπέγραφον δὲ ὑπὲρ ἀπολειφθέντων τινῶν παρόντες ἀναγνῶσαι καὶ διάκονοι. *Subſcripſerunt autem pro his qui deſiderabantur, eorum Lectores & Diaconi, ibi tum præſentes.*

Diaconi, ut omnes eorum partes perſequamur, inferiores Presbyteris ſunt in tertio gradu; obſequium & reverentiam debent Presbyteris, can. à Subdiacono. 93. diſt. Ne Diaconi conſedeant in medio Presbyterorum vetuit Conc. Nicen. can. 18. can. pervenit. ead. diſt. Conc. Arelatenſ. 2. can. 15. *In Secretario Diacono inter Presbyteros ſedere non liceat.* Non oportet Diaconos præſente Presbytero ſedere injuſſu Presbyteri. Concil. Laodicen. can. 20. Synod. 6. in Trull. can. 7. can. Oportet. can. præcipimus. 93. diſt. Presbyter ſedet, ſtat Diaconus. Joan. Chryſoſtom. in Matth. Homil. 29. διὰ σὲ κάθηται ὁ Πρεσβύτερος, διὰ σὲ ἕστηκεν ὁ διάκονος, πονῶν, καὶ ταλαιπωρούμενος. *Cauſâ tui Presbyter ſedet, cauſâ tui rectus ſtat diaconus laboribus & afflictione affectus.* Auctor quæſt. utriuſq. teſtament. *Quamquam Romanæ Eccleſiæ diaconi modico inverecun-*

diores videantur, ſedendi tamen dignitatem in Eccleſia non præſumunt.

Diaconorum veſtis Dalmatica, Can. communis. 23. diſt. can. de jejunio. 76. Dalmaticam Diaconorum tunicam ſine manicis agnoſcit Ammian. libr. 14. *Pectoralem tuniculam ſine manicis textam, Maras quidam nomine indutus eſt, ut appellant Chriſtiani diaconus.* Paſchaſii Diaconi dalmaticam ejus feretro impoſitam, inſigni miraculo, nimirum curatione energumeni, claram commemorat. Greg. I. dialog. lib. 3. cap. 40. *Hic itaque cùm temporibus Symmachi Apoſtolicæ ſedis præſulis eſſet defunctus, ejus dalmaticam feretro ſuperpoſitam, dæmoniacus tetigit, ſtatimque ſanatus eſt.* Dalmatica fuit propria veſtis Diaconorum Eccleſiæ Romanæ, ex privilegio Symmachi, in gratiam Cæſarii Arelatenſis Epiſcopi conceſſo. Eâ uſi ſunt Diaconi Arelatenſ. Cyprian. in vita Cæſarii apud Surium Auguſt. 27. *Atque ipſe etiam Pontifex Symmachus præclara ejus meritorum dignatione permotus, non ſolùm eum veriſſimè Metropolitani honore præditum voluit, ſed etiam ſpeciali quodam privilegio, pallii uſum ei permiſit, & Diaconos ejus perinde ut Romanæ Eccleſiæ Diaconos Dalmaticis uti voluit.*

Præter dalmaticam, Diaconorum ornamenta Orarium, id eſt ſtola quæ ſiniſtro humero geſtatur, & alba, id eſt linea talaris. Can. Unum orarium. 25. diſt. can. Diaconus. 93. diſt. Orarium eſt linea ſtola, ſignaculum humilitatis Chriſti, qui diſcipulorum pedes lavit, & terſit. Iſidor. Peluſiot. libr. 1. epiſt. 136. Ἡ ὀθόνη μεθ᾽ ἧς λειτουργοῦσιν, ἐν τοῖς ἁγίοις οἱ Διάκονοι, τὴν τοῦ κυρίου ἀναμιμνήσκει ταπείνωσιν νίψαντος τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, καὶ ἐκμάξαντος. *Linteum illud cum quo Diaconi in ſanctis myſteriis munus ſuum obeunt, nobis in memoriam redigit humilitatem Domini, qui diſcipulorum pedes lavit & terſit.* Angelorum alis idem aſſimilat Jo. Chryſoſt. de diverſ. utriuſque teſtam. loc. ſerm. in parabol. de filio prodigo. Καὶ μεμνημένοι τῶν φρικτῶν μυστηρίων, τῶν λειτουργῶν τῆς θείας ἱερουργίας τῶν μιμουμένων τὰς τῶν ἀγγέλων πτέρυγας, ταῖς λεπταῖς ὀθόναις, ταῖς ἐπὶ τῶν ἀριστερῶν ὤμων κειμέναις. *Et recordamini tremendorum myſteriorum, ac miniſtrorum ſacri officii, imitantium Angelorum alas, tenuibus ſuis lineis velis, quæ ſiniſtris humeris inſident.* Diaconus Albâ utitur tempore oblationis, & Lectionis Evangelii. can. Diaconum. 93. diſt. Diaconus ubi depoſitus reſtituitur, recipit Orarium & Albam. can. Epiſcopus aut Presbyter. 11. qu. 3. Diaconorum Calcei campagi. Can. pervenit. 93. diſt. Cujac. 21. obſ. 28. Mappulis etiam utuntur Diaconi Ecleſiæ Romanæ, quarum uſum Clericis Ravennatibus prohibitus eſt à Gregorio I. Can. illud. 93. diſt. Si quid ſint mappulæ, linteola linea, ut indicat idem

Gregor. dialogor. libr. 2. cap. 19. *Sed is qui miſſus fuerat Monachus poſt admonitionem factam à ſanctimonialibus fœminis rogatus Mappulas accepit, ſibique eas abſcondit in ſinu.* Et paulò poſt: *Numquid ego illic præſens non eram, quando ab ancillis Dei mappulas accepiſti, tibique eas in ſinu miſiſti?*

CAPUT X.

Archidiaconi dignitas, & munia.

DIACONI ſuum habuere præſidem ejuſdem ordinis, qui dictus eſt Archidiaconus; quod nomen primitùs memoriâ celebratum in Concil. Nicæno Arabic. can. 57. Idem prior Diaconorum dictus eſt cap. 1. de ſcrutin. in ord. faciend. Diaconus Cardinalis in Eccleſia Romana, Can. à Subdiacono. 93. diſt. Archidiaconus præfuit Diaconis, Subdiaconis & aliis inferioribus Clericis. Can. perlectis. 25. diſt. cap. ad hæc, de offic. Archidiac. Propterea ad Archidiaconum ſpectabat Clericorum ordinandorum inſtitutio, examinatio & præſentatio. Conc. Nicæn. Arabic. can. 60. Conc. Carth. 4. can. 9. Can. Oſtiarius, 23. diſt. Hoc jure in Synodo Sueſſionenſi judicatum ordinationem Harduini Presbyteri factam per Lupum Catalaunenſem Epiſcopum, ratam eſſe, quòd facta eſſet vacante Rhemenſi Eccleſia, ad præſentationem Archidiaconi Rhemenſis. Flodoard. libr. 3. Rhemenſ. Hiſt. cap. 11. Nec fiebat ordinatio Diaconi & Presbyteri ſine teſtimonio Archidiaconi, quod vocant ſcrutinium, cap. 1. de ſcrutin. in ordin. faciend. Hieronym. ad Evagr. Can. legimus, 93. diſt. *Sed dicis quomodo Romæ ad teſtimonium Diaconi Presbyter ordinatur.* Ob id ſi quis invitus ab Epiſcopo ordinaretur, Archidiaconus tanquam reatûs conſcius, decem libras auri pœnæ nomine jubetur inferre ordinato, ex Nov. Major. de Epiſcopali judic. Hinc & Lucium Archidiaconum quod ordinationes in quæſtu duceret, avaritiæ & ſordium perſtringit Iſidorus Peluſiota, lib. 1. epiſt. 29. Imò Archidiaconus eſt quaſi adminiſter ordinationis Subdiaconorum, & inferiorum Clericorum; inde Subdiaconus & alii minores cùm ordinantur ab Epiſcopo, inſignia & ornamenta ſui Ordinis accipiunt ab Archidiacono. Can. Subdiaconus, can. Acolythus. Can. Oſtiarius. 23. diſt. & apud

Amalarium libr. 1. cap. 7. & 11. Et Diaconum non ordinari ab Epiſcopo niſi præſente Archidiacono, veluti confratre : Τῦ Ἀρχιδιακόνυ ὡς συναδελφῦ μόνον παρυσιάζοντος, ait Balſamon 1. reſponſor. interrogat. 40. Nec modò ad Archidiaconum pertinet Clericorum examinatio & præſentatio in ordinatione ; verùm etiam in collatione beneficiorum, d. cap. ad hæc. cap. ut noſtrum de offic. Archidiac. Ad eumdem ſpectat inveſtitura Eccleſiarum, cap. in tantam, de Simon. & inſtitutio Parochorum, cap. ſuper eo, de Offic. delegat. cap. cùm veniſſent. de inſtitut. id eſt inſtitutio civilis, quam traditio poſſeſſionis realis : plus eſt enim poſſeſſionem dare, quàm inveſtituram concedere. Can. Viſis. 16. qu. 2. Ad Archidiaconum quoque pertinet, ſolemnis inſtallatio Abbatum & Abbatiſſarum, d. cap. ut noſtrum ; & miſſio in poſſeſſionem minorum beneficiariorum, quo jure Humfredus, Presbyter Henhamienſis apud Joan. Sarisber. epiſt. 1. ad tuendam ſuam Eccleſiam liberam ab omni onere & cenſu, affirmabat ſe per Archidiaconum, ut mos, in poſſeſſionem liberam canonicè introductum. Ad Archidiaconum etiam ſpectavit cura ſacri ærarii : propterea de fide & curâ in tuendis & diſpenſandis ſacris opibus, commendatur Laurentius Sixti Pontificis Archidiaconus, de quo Prudentius, Hymno 11. Periſtophan.

Cæleſtis arcanum domus
Fidis gubernans clavibus
Veraſque diſpenſans opes.

Eadem de cauſâ in Archidiacono induſtria electa eſt. Hieronym. ad Evagrium : *Diaconi eligant de ſe quem induſtrium noverint, & Archidiaconum vocent.* Et Sidon. libr. 4. epiſt. 25. *Archidiaconus in quo ſeu gradu, ſeu miniſterio multùm retentus propter induſtriam.* Archidiaconi munus non fuit perpetuum, nè rei pecuniariæ procuratione inquinaretur ; verùm promotione ad Presbyteratum ſolvebatur. Hoc pacto Cornelium Pontificem, cùm videret Novatum Archidiaconum novis rebus ſtudentem, ut ei viam ad Pontificatum præſcinderet, eum in Presbyterum ordinaſſe ſcribit Eulogius Alexandrinus apud Photium in Biblioth. Hinc & querebatur Honoratus Archidiaconus Salonitanæ Eccleſiæ, ſe invitum ab Epiſcopo in Presbyterum ordinatum, & ſpecie promotionis ad fortiorem ordinem, callidâ arte degradatum. Can. geſta, can. Honoratus 74. diſt. Penès Archidiaconum erat diſpenſatio gazæ Eccleſiaſticæ, & cura pauperum : ob

id Laurentius Sixti Archidiaconus cùm ſenſiſſet Imperatorem opibus Eccleſiaſticis inhiare, protinùs omnem pecuniam ſparſit in pauperes, ut ei prædam præriperet; de quo præter Prudentium, Arnob. in Pſalm. 111. *Sic dicam in beato Laurentio, hæc omnia & prophetata & facta; diſperſit enim omnia, & dedit pauperibus; non repoſuit, non occultavit.* Inde memoratur Martyrius Diaconus, qui præerat rerum Eccleſiaſticarum adminiſtrationi, de quo Cyrillus Alexandrin. epiſt. 8. ad Clerum Conſtantinopolitanum in cauſa Neſtorii: Ἀπεστάλκασιν γὰρ τῷ Βουφᾷ μαρτυρίῳ τῷ διακόνῳ τῷ φροντίζοντι τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων δύο χαρτία. *Miſerunt ad Bupham Martyrium Diaconum, qui Eccleſiaſticorum negotiorum adminiſtrationi præfectus eſt, duas Chartulas.*

CAPUT XI.

Preſbyterorum gradus, & dignitas; eorumdem varia munia.

IN ſeptimo gradu ſunt Presbyteri, ad quem non pervenitur niſi per ſingulos gradus. Can. illud. can. in ſingulis. & ſeqq. 77. diſt. can. Monachos. 16. qu. 1. Hieronym. ad Heliodor. de morte Nepotiani. *Quid multa? fit Clericus & per ſolitos gradus Presbyter ordinatur.* Idem ad Luciferianos. *Similiter & Eccleſia multis gradibus conſiſtens, ad extremum Diaconis, Presbyteris, Epiſcopiſque finitur.* Hinc Cato Presbyter de Epiſcopatu ſibi blandiens, apud Gregor. Tur. lib. 4. cap. 6. *Nam & ipſos*, inquit, *Clericatus gradus canonicâ ſum ſemper inſtitutione ſortitus. Lector decem annis fui, Subdiaconatûs officium quinque annis, Diaconatui verò quindecim annis mancipatus fui; Presbyterij autem jam honore viginti annis potior.* Propterea ob moram longiorem, quæ fiebat in ſingulis gradibus, in Presbyteris deſiderabatur ætas triginta annorum. Can. 1. & ſeqq. 78. diſt. Hieronym. ad Theophilum Epiſcopum Alexandrinum, de Pauliniano fratre ſuo Presbytero ordinato ab Epiphanio Cypri Epiſcopo, in Monaſterio Paleſtinæ in finibus ſito. *Porrò ætas ejus & beatitudini tuæ nota eſt, & cùm ad triginta annorum ſpatia jam pervenerit, puto eam in hoc non eſſe reprehendendam, quæ juxta myſterium aſſumpti hominis in Chriſto perfecta eſt.*

Presbyteratûs quæ ſit dignitas, vel hoc ſolo argumento intelliges, quòd proximus ſit gradus ad Epiſcopatum, id eſt ad cul-

men ſacerdotii. Alexandriæ à Marco uſque ad Heraclam, & Dionyſium è Presbyteris electum Epiſcopum obſervat Hieronym. ad Evagr. *Nam & Alexandriæ à Marco Evangeliſta uſque ad Heraclam & Dionyſium Epiſcopos, Presbyteri ſemper unum ex ſe electum, in excelſiori gradu collocatum Epiſcopum nominabant.* Can. legimus. 93. diſt. Hoc titulo Cato quem modo laudavi jam olim Presbyter Epiſcopatum ſibi tanquam proximum gradum deberi credebat, apud Gregor. Turon. ubi ſe jam à viginti annis presbyteratu potiri jactitat. *Quid enim*, inquit, *mihi nunc reſtat, niſi ut Epiſcopatum, quem fidelis ſervitus promeretur accipiam?* Epiſcopus poteſt eligi ex Diacono: ſed non ordinatur priùs, quàm ſit Presbyter, qui eſt proximus gradus. Hieronym. ad Evagr. *In Epiſcopo & Presbyter continetur; qui provehitur de minori, ad majus provehitur.* Et Hilarius Diaconus quem falsò Ambroſium eſſe creditum eſt, in 1. ad Timoth. cap. 3. *Epiſcopi & Presbyteri una ordinatio eſt.*

Presbyteri cæteris ordinibus majores ſolis, Epiſcopis minores ſunt; & ideò dicuntur Presbyteri antiſtites ſecundi ordinis. Sidon. lib. 4. Epiſt. 11. de Mamerto Claudiano fratre Mamerti Epiſcopi Viennenſis.

Antiſtes fuit ordine in ſecundo
Fratrem faſce levans epiſcopali.

Et idem epiſt. 25. ejuſd. lib. Joannem Presbyterum, qui poſteà electus fuit Epiſcopus Cabillonenſis vocat ſecundi ordinis Sacerdotem; & Vigilius epiſt. 6. ad Auxanium, qui è Presbytero factus erat Arelatenſis Epiſcopus, ſcribit eum ex ſequenti ordine ſacerdotii ad pontificalis provectum apicem dignitatis. Et ante Presbyteros in ſecundo ſacerdotio poſuit Optat. lib. 1. *Quid Diaconos in tertio, quid Presbyteros in ſecundo ſacerdotio conſtitutos?* Non nego Presbyteros multa habere communia cum Epiſcopis. Commune Presbyterorum & Epiſcoporum officium eſt Chriſti corpus conficere. Hieronym. ad Heliod. de laude vitæ ſolitariæ *Abſit ut de his quicquam ſiniſtrum loquar, qui apoſtolico gradui ſuccedentes, Chriſti corpus ſacro ore conficiunt.* Idem Presbyterorum ac Epiſcoporum munus eſt Chriſti gregem paſcere. Hieronym. lib. 2. in Hierem. cap. 6. *Sive qui paſcitis greges Epiſcopi, & Presbyteri, & omnis ordo eccleſiaſticus.* Et idem ad Heliodor. *Cleri paſcunt oves, ego paſcor.* Præſidere dicuntur Presbyteri pariter ac Epiſcopi. Tertull. apologetic. cap. 39. *Præſident probati quique ſeniores.* Et præſidentium appellatione promiſcuè continentur Presbyteri & Epiſcopi. Idem

de Coron. Milit. cap. 3. *Nec de aliorum manu quàm præſidentium ſumimus oblationes.* Eadem ſignificatione, προεστῶτες dicuntur, tam Presbyteri quàm Epiſcopi : Juſtin. Martyr apolog. 2. εὐχαριστήσαντος δὲ τοῦ προεστῶτος. *Præſidens verò poſtquam gratiarum actionem perfecit.* Hinc propter communitatem ſacri miniſterii, & quaſi vinculum commilitii, Epiſcopi & Presbyteri dicuntur ſocii. Hieronym. 4. in Hierem. cap. 22. *Quidquid regiæ domui dictum eſt, intelligant Epiſcopi, ſociique eorum Presbyteri, atque Diaconi, & omnis ordo Eccleſiaſticus.* In Synodo Antiochena collecta adversùs Paulum Samoſatenum, Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi vocantur συλλειτουργοὶ, collegæ, comminiſtri, apud Euſeb. lib. 7. cap. 24. ex epiſtola Patrum Synodi ad Dionyſium Epiſcopum Romanum, & cæteros Epiſcopos Eccleſiæ. Πᾶσι συλλειτουργοῖς ἡμῶν Ἐπισκόποις, καὶ Πρεσβυτέροις, καὶ Διακόνοις. Iidem dicuntur συμποιμένες, compaſtores. Joan. Chryſoſtom. de diverſ. utriuſque teſtam. loc. ſerm. de Pſeudoprophetis: τί ἀπολογησόμεθα τῷ ἀρχιποιμένι, οἱ ποιμένες, καὶ συμποιμένες. *Quid ſummo illi paſtori reſpondebimus, ô paſtores & compaſtores?* Plerumque Presbyteri Epiſcopis adjunguntur. Optat. lib. 2. *Certa membra ſua habet Eccleſia Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos.* Et idem eod. lib. *Inveniſtis Diaconos, Presbyteros, Epiſcopos, feciſtis laicos.* Hieronym. in cap. 5. Iſaïæ. *Inter ſenes autem & principes hoc fuiſſe reor in veteri populo, quod nunc eſt inter Presbyteros & Epiſcopos.* Eodem reſpectu Presbyteri etiam vocitantur fratres Epiſcoporum.

Presbyterorum cum Epiſcopis una etiam eſt opera in prædicatione verbi Dei. Euſeb. lib. 7. cap. 19. Συγκαλέσας τοὺς Πρεσβυτέρους, καὶ διδασκάλους τῶν ἐν ταῖς κώμαις ἀδελφῶν. *Convocavi Presbyteros qui fratribus prædicabant Verbum Dei in ſingulis Pagis.* Conc. Vaſenſ. 2. can. 2. *Hoc etiam pro ædificatione omnium Eccleſiarum, & pro utilitate totius populi nobis placuit, ut non ſolùm in civitatibus, ſed etiam in omnibus Parochiis, verbum faciendi daremus Presbyteris poteſtatem; ita ut ſi Presbyter aliquâ infirmitate prohibente per ſe ipſum non potuerit prædicare, ſanctorum Patrum homiliæ à Diaconibus recitentur.* Presbyteros in confectione Corporis & Sanguinis Chriſti, & in prædicatione Verbi Dei eodem jure uti cum Epiſcopis agnoſcit Conc. Aquiſg. 2. cap. 8. de Presbyteris. *His enim ſicut Epiſcopis diſpenſatio myſteriorum Dei commiſſa eſt; præſunt enim Eccleſiæ Chriſti, & in confectione divini corporis & ſanguinis conſortes cum Epiſcopis ſunt; ſimiliter & in doctrina populorum & in officio prædicandi.* Propterea cùm Presbyter ordinatur, ejus capiti imponinitur Evangelium, quod eſt ſummum prædicationis argumen-

tum. Joan. Chryſoſtom. de diverſ. utriuſq. teſtam. loc. ſermon. de uno legiſlatore : διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν ταῖς χειροτονίαις τῶν ἱερέων τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ κεφαλῆς τίθεται, ἵνα μάθῃ ὁ χειροτονούμενος, ὅτι τὴν ἀληθινὴν τοῦ εὐαγγελίου τιάραν λαμβάνει. *Idcirco etiam in Eccleſia cùm ordinantur ſacerdotes, Evangelium Chriſti capiti imponitur, ut diſcat is qui ordinatur, veram ſe recipere Evangelii tiaram.*

Presbyteri etiam habent communem cum Epiſcopis ligandi & ſolvendi poteſtatem. Hieronym. 1. ad Heliodorum. *Mihi ante Presbyterum ſedere non licet; illi, ſi peccavero, licet tradere me ſatanæ in interitum carnis, ut ſpiritus ſalvus ſit.* Et idem in Matth. cap. 16. in illa verba : *Et dabo tibi claves regni cælorum. Iſtum locum Epiſcopi & Presbyteri non intelligentes aliquid ſibi de Phariſæorum aſſumunt ſupercilio, ut vel damnent innocentes, vel ſolvere ſe noxios arbitrentur, cùm apud Deum non ſententia ſacerdotum, ſed reorum vita quæratur.* Et paulò poſt. *Quomodo ergo ibi leproſum ſacerdos mundum, vel immundum facit, ſic & hic alligat, vel ſolvit Epiſcopus & Presbyter, non eos qui inſontes ſunt, vel noxii; ſed pro officio ſuo, cùm peccatorum audierit varietates, ſcit qui ligandus ſit, quive ſolvendus.* Denique idem eſt officium Epiſcopi & Presbyteri, exceptis his quæ pertinent ad ordinationem. Hieronym. ad Evagr. *Quid enim facit exceptâ ordinatione Epiſcopus, quod Presbyter non faciat?* Idem Conc. Aquiſgranenſ. d. cap. 8. ubi præmiſſa ſunt quæ ſunt communia inter Epiſcopos & Presbyteros, hæc clauſula additur. *Sed ſolùm propter auctoritatem ſummi Sacerdotii, Clericorum ordinatio & conſecratio reſervata eſt.* Etiam Conciliis Eccleſiaſticis, unà cum Epiſcopis interfuere Presbyteri. Cyprian. epiſt. 31. *Quamquam nobis in tam ingenti negotio placeret Eccleſiæ pacem ſuſtinendam, deinde ſic collatione conſiliorum, cum Epiſcopis, Presbyteris, Diaconis, Confeſſoribus, Laicis factâ, lapſorum tractare rationem.* Hoc diſcrimine quod Presbyteri in Concilio conſedere à tergo Epiſcoporum, ſtantibus Diaconis. Conc. Eliberit. in præfat. poſt cenſum Epiſcoporum qui adfuere Concilio. *Reſidentibus etiam viginti & ſex Presbyteris, adſtantibus Diaconibus & omni plebe, Epiſcopi dixerunt.* Sicut Epiſcopi, & Presbyteri non offerunt, id eſt ſolemne oblationis myſterium celebrant, ſine Diacono. Cyprian. epiſt. 5. *Ita ut Presbyteri quoque qui illic apud Confeſſores offerunt, ſinguli cum ſingulis Diaconis per vices alternent.* Presbyteri etiam ſedent coram Epiſcopo. Synod. Carth. 4. can. 34. *Epiſcopus in quolibet loco ſedens ſtare Presbyterum non patiatur.* Can. Epiſcopus, 96. diſt. Epiſcoporum faſtum qui fratres, id eſt Presbyteros,

byteros, apud ſe ſedere non patiebantur, valdè iniquo animo ſeſe ferre teſtatur Auguſtin. de catechizand. rudib. cap. 13. *Quis enim ferat arrogantiam noſtram, cùm viros fratres noſtros, vel etiam quod majore ſolicitudine curandum eſt, ut ſint fratres noſtri, coram nobis ſedere non facimus*, &c.

CAPUT XII.

Ordo Presbyterorum Senatus Eccleſiæ. Presbyteri debent obedientiam & reverentiam Epiſcopo. Ordinationes non fiebant abſque Titulo. Tituli Eccleſiarum.

PRESBYTERI laborum & conſiliorum Epiſcopi ſocii & participes; ut in ordinationibus quæ ſunt reſervatæ Epiſcopo, Epiſcopus non ordinat Clericos ſine conſilio Clericorum, id eſt Presbyterorum. Can. Epiſcopus. 24. diſt. can. reliqui. 67. diſt. can. quicumque 77. diſt. Cyprian. epiſt. 33. ad Presbyteros & Diaconos. *In ordinationibus Clericis, fratres Cariſſimi, ſolemus vos ante conſulere, & mores ac merita ſingulorum communi conſilio ponderare.* Et in judiciis Eccleſiaſticis, Epiſcopus cujuſquam cauſam non audit ſine præſentia Clericorum; alioquin nulla & irrita eſt ſententia. Concil. Carth. 4. can. 23. can. Epiſcopus. 15. qu. 7. Andronicum Berenicenſem ob affixa ſua edicta valvis Eccleſiæ, non ſine cœtus Presbyterorum conſilio, ſe diris excommunicationis proſcripſiſſe teſtis eſt de ſe ipſo Syneſius Epiſcopus Ptolemaidis epiſt. 38. & hoc quia cœtus Presbyterorum eſt ſenatus Eccleſiæ. Hieronym. ad Ruſticum. *Eccleſia habet ſenatum cœtum Presbyterorum.* Can. Eccleſia 16. qu. 1. Et tutius eſt judicium, quod plurium ſententiis nititur, Can. extra, 67. diſt. Cap. prudentiam, ex. de offic. & pot. Jud. deleg. Cyprian. ep. 32. *Quoniam nec firmum decretum poteſt eſſe, quod nec plurimorum videbitur habuiſſe conſenſum.* Nè ſolus judicaret ſine conſilio Cleri, hanc ſibi legem ab initiis dixit Cyprianus; teſtis ipſe de ſe, ep. 6. ad Presbyteros & Diaconos. *Ad id verò quod ſcripſerunt mihi compresbyteri noſtri, Donatus & Fortunatus, Novatus & Gordius, ſolus reſcribere nihil potui, quando à primordio Epiſcopatûs mei ſtatuerim nihil ſine conſilio veſtro, & ſine conſenſu plebis meæ privatâ ſententiâ gerere.* Et idem epiſt. 28. *Deſideraſtis quoque ut de Philumeno, & Fortunato Hypodia-*

S *

conis, & Favorino Acolytho, qui medio tempore receſſerunt, & nunc venerunt, quid mihi videatur reſcribam, cui rei non potui me ſolum judicem dare, cùm multi adhuc de Clero abſentes ſint, nec locum ſuum vel ſerò repellendum putaverunt. Idcircò inter judices domus Iſraël, id eſt Eccleſiæ, Epiſcopos, Presbyteros & Diaconos numerat Hieronym. in Michæam. cap. 3. *Judices domus Iſraël non ſint alii niſi Epiſcopi, Presbyteri & Diaconi*, &c. Nihil gravius ſine Presbyterio egere ipſi ſummi Pontifices. Cornelius ad Cyprian. epiſt. 46. *Omni igitur actu ad me perlato, placuit contrahi Presbyterium.* In Synodo Romana ab Epiſcopis, Presbyteris & Diaconis damnatus Novatus. Euſeb. libr. 6. cap. 35.

Haud tamen hujuſmodi communitas & conſortium ſacerdotii, quod eſt inter Epiſcopos, & Presbyteros, ſolvit majoritatem, & obedientiam quæ eſt inter eos. Etſi Presbyteri vocitentur ſocii & comminiſtri Epiſcoporum, debent obedientiam & ſubjectionem Epiſcopo, propter gratiam ordinationis quam ab eo accepere. Can. à Subdiacono. 93. diſt. Presbyteri, inquam, debent parere Epiſcopo, non ut vernæ & ſervuli Domino, ſed ut liberi parenti. Hieronym. ad Nepotianum. *Sta ſubjectus Pontifici tuo, & quaſi animæ parentem ſuſcipe.* Can. Sta ſubjectus 93. diſt. Nec Presbyteri debent Epiſcopalia ſibi vindicare in contumeliam & contemptum Epiſcopi. Cyprian. epiſt. 10. *Quod enim non periculum metuere debemus, de offenſa Domini, quando aliqui de Presbyteris nec Evangelii, nec loci ſui memores, ſed neque futurum Domini judicium, neque nunc ſibi præpoſitum Epiſcopum cogitantes, quod numquam omnino ſub anteceſſoribus factum eſt, cum contumelia, & contemptu præpoſiti totum ſibi vindicant.* Tot argumentis meritò damnatus error Aërii volentis Presbyteros per omnia æquales eſſe Epiſcopis; quem eo inſaniæ adductum ſcimus animi dolore, & impatientiâ repulſæ ab Epiſcopatu, de quo Epiphan. hæreſ. 75. & Auguſtin. de Hæreſ. ad Quodvult Deum. *Aëriani ab Aërio quodam ſunt nominati, qui cùm eſſet Presbyter doluiſſe fertur, quòd Epiſcopus non potuit ordinari.*

A primordiis Eccleſiæ Presbyteri non ordinabantur ſine titulo, id eſt collatione certæ Eccleſiæ. Tituli dicebantur Eccleſiæ, quòd ordinati de his titularentur, id eſt Presbyteri illius loci dicerentur. Et hoc optimâ ratione inſtitutum eſt, nè vagi & otioſi eſſent Presbyteri ſine cura & actu: ob id nè Cleri ordinarentur ἀπολελυμένος, vel ἀπολύτως, id eſt abſolutè, ſine titulo vetuit Synod. Chalcedonenſ. can. 6. & Synodus Placentina habita ſub Urbano II. can. neminem. can. ſanctorum. 70. diſt.

Valdè ſingulare narratur de Paulino, quòd ordinatus fuit ſine titulo. Teſtis de ſe ipſo Paulin. epiſt. 6. ad Severum. *Nam ea conditione in Barcinonenſi Eccleſia conſecrari adductus ſum, ut ipſi Eccleſiæ non alligarer in ſacerdotium tantum Domini, non etiam in locum Eccleſiæ dedicatus.* Vetita fuit ordinatio Clericorum ſine certo titulo, quia Clerici ordinandi ſunt propter obſequium Eccleſiæ, & ordinatis nefas eſt detrectare curam animarum, Auguſtin. de fide & oper. cap. 17. *Propter illos enim hæc ſimilitudo propoſita eſt, qui nolunt ſuſcipere in Eccleſia diſpenſatoris officium, deſidioſam prætendentes excuſationem nolle ſe rationem reddere de peccatis alienis.* Et dignitas ſacerdotii conſiſtit maximè in cura animarum. Joan. Chryſoſtom. in Joann. Homil. 85. Idcircò maximè colendos Presbyteros docet quod ſuſtineant curam & periculum animarum. διὰ τὸ πολλῆς δεῖ θεραπείας αὐτοὺς ἀπολαύειν.

CAPUT XIII.

Jura & munia Archipreſbyteri.

SICUT Diaconi habent ſuum ducem, & præpoſitum, nimirùm Archidiaconum, etiam Presbyteris ſuus eſt præfectus, qui Archipreſbyter dicitur. Hic licèt Archidiacono ſit major ordine, & in his quæ ſunt ordinis prior nominetur, can. Salvator. 1. qu. 3. tamen minor eſt dignitate & officio, & ſubeſt juriſdictioni Archidiaconi, can. perlectis. 25. diſt. cap. 1. cap. ad hæc. de offic. Archidiac. Adeóque Archipresbiteri electio pertinet ad Archidiaconum, unà cum Clero & plebe. Can. ſi in plebibus. 63. diſt. ſalvâ confirmatione Epiſcopo. Arnulfus Lexovienſ. epiſt 27. ad Alexandrum III. pro P. Pictavienſi Archidiacono. *Idcircò ſi cauſæ ipſius qualitas inquiratur, id juris ſe in quodam Archipresbyteratu ſuo contendit habere, quod tam ipſi quàm omnibus aliis Archidiaconis, in omnibus Archipresbyteratibus ſuis vetus Eccleſiæ illius conſuetudo confirmat. Porro ſupervacuâ videtur quæſtione vexari, cùm ſola ſit de ſola Archipresbyteri electione contentio, cùm ab Archidiacono facta, ad epiſcopale de conſuetudine referatur arbitrium, eamque poteſt auctoritate ſua, niſi fuerit idonea reprobare. Cæterum, ſi eo invito in Archidiaconatu ejus Archipresbyter fuerit inſtitutus, plurimùm utilitatibus ejus, & honori conſtabit eſſe ſubtractum, cùm ei in*

Archidiaconatu ſuo alius quodammodo Archidiaconus agnoſcatur. Vel ſaltem quod communius eſt, Archipresbyter non poteſt inſtitui, vel deſtitui, ſine mandato Epiſcopi & Archidiaconi, cùm commune utriuſque officium exerceat. d. cap. ad hæc. Archipresbyter gerit vices Epiſcopi, eo abſente, in his quæ pertinent ad ſacerdotale officium, exceptis prohibitis, id eſt his quæ ſunt Epiſcopalis ordinis. d. can. perlectis, & cap. de offic. Archidiacon. Archipresbyter præeſt Presbyteris; unde Πρωτοπρεσβύτερος dicitur. Socrat. libr. 4. cap. 9. & Synod. 7. act. 4. & 7. Recentioribus Græcis, Πρωτοπαπᾶς, ut Codino. Archipresbyter, inquam, eſt Primarius & Rector Presbyterorum; unde jam olim dictus eſt Decanus, quod nomen à militia manavit. Can. in capite, 50. diſt. can. nullus Epiſcopus. & ſeq. 60. diſt. can. nullus omnino. 16. quæſt. 7. cap. cùm Apoſtolus. de Cenſib. cap. 2. nè Prælat. vices ſuas.

Archipresbyteri alii ſunt urbici ſeu civitatenſes; alii ruſtici & forenſes, quos rurales Decanos vocant. Archipresbyter, ſeu Decanus urbicus eſt, qui in urbe poſitus eſt; is eſt caput Capituli, cap. cùm inter univerſas. de elect. & habet primariam vocem in Capitulo. cap. auditis. de elect. Ejus officium eſt curam agere ſuper omnes Presbyteros, in ordine ſeu canone poſitos, & aſſiduè ſtare in Eccleſia. d. can. perlectis, & cap. 1. de offic. Archipresbyteri: ait aſſiduè, id eſt ſingulis horis canonicis, horis competentibus. cap. 2. eod. tit. Archipresbyteri, inquam, eſt agere curam Presbyterorum, maximè Canonicorum. Walafrid. Strabo de rebus Eccleſiaſtic. cap. ult. *Sunt etiam Archipresbyteri in Epiſcopiis Canonicorum curam gerentes.* Unde Decanus habet curam animarum, & ad hoc in eo requiritur ætas 25. annorum, & ut intra annum Presbyter ordinetur. Can. 1. & ſeq. 60. diſt. Cap. cùm in cunctis. de elect. cap. 1. de ætat. & ordin. præfic. Abſente Epiſcopo Archipresbyter vice ejus Miſſarum ſolemnia celebrat, & collectam dicit, vel alius ejus juſſu, d. can. perlectis. cap. 1. de offic. Archipresb. Ejuſdem Archipresbyteri officium eſt obſervare vitam & miniſterium Sacerdotum Cardinalium, cap. 1. de offic. Archipresbyt. id eſt Parocorum civitatis, qui Presbyteri Cardinales dicuntur, ad differentiam Presbyterorum pagenſium & vicanorum.

Archipresbyteri quoque eſt fontes benedicere, id eſt fontis baptiſmalis, infirmos oleo linire, pœnitentes infirmos reconciliare conſulto Epiſcopo. cap 2. de offic. Archipresb. De occultis poteſt reconciliare pœnitentes juſſione Epiſcopi. Can. Presbyteri, 26.

qu. 6. Publicos enim pœnitentes reconciliare ſolius eſt Epiſcopi. Concil. Carthag. 2. can. 3. Carthag. 3. can. 23. Agath. can. 44. can. 1. can. miniſtrare. can. Presbyter. 26. qu. 6. De Petro Protopresbytero Eccleſiæ Alexandrinæ memoratur, quòd pulſus ſit à Theophilo Patriarcha, quòd mulierem Manichæam errore nondum ſolutam ad ſacra admiſiſſet inſcio Epiſcopo. Socrat. lib. 6. can. 9. Nicephor. Calliſt. libr. 13. cap. 11. In publica tamen pœnitentia non ceſſabant omnino partes Archipresbyteri; ad eum enim pertinebat publicos pœnitentes præſentare Epiſcopo, pro foribus Eccleſiæ. Conc. Agath. can. 97. can. in capite. Archipresbyteri & officium eſt, abſente Epiſcopo, ejus vice ſacrum officium inchoare, benedictiones presbyterales, id eſt minores, ſuper plebem in Eccleſia fundere. cap. 7. de offic. archipresbyt. Archipresbyteri etiam eſt Synodum condicere, ſeu denunciare. Vitæ D. Bernard. lib. 2. cap. 6. *Archipresbyter quoque qui Petri invaſoris Pictavenſis Eccleſiæ Synodum denunciabat, coram ipſis quos ad conventum perfidiæ invitabat, à diabolo correptus eſt.*

Archipresbyteri habent propriam diœceſim quæ dicitur Decania. Capitulare 5. Caroli Calvi, tit. 3. ex Concilio Toloſano. *Statuant Epiſcopi loca convenientia per Decanias, ſicut conſtituti ſunt Archipresbyteri.* Et idem intra fines Decaniæ habet jus viſitandi Eccleſias tractûs ſui, & procurationem exigendi. Cap. cùm Apoſtolus. de Cenſib. Archipresbyter habet proprium Clerum & ſuas plebes: & ubi rus proficiſcitur, non procedit ſine aliquo è ſuis Clericis, ne deſit ei teſtis converſationis. Concil. Turonenſ. 3. can. 20. *Quotieſcumque Archiepresbyter ſeu in vico manſerit, ſeu ad villam ſuam ambulaverit, unus Lector Canonicorum ſuorum, aut certus aliquis de numero Clericorum cum illo ambulet.*

CAPUT XIV.

De Privilegiis Clericorum. Clerici habent Privilegium fori, & peculium quaſi caſtrenſe, de quo teſtari & diſponere poſſunt. Militia Clericalis.

POSTQUAM de meritis ſacræ plebis, id eſt Prebyterii & inferiorum Ordinum ſatis accuratè & diligenter ediſſeruimus, ſupereſt quaſi continens tractatus de Clericorum Privilegiis, quæ

ſunt præmia eximii laboris, & donativa ſacræ militiæ. Privilegium Clericorum omnium maximum, & quod meritò tuetur Eccleſia, eſt Privilegium fori, quod habent Clerici, nè conveniantur apud alium judicem, quàm proprium Epiſcopum. L. Cum Clericis. L. Omnes qui. C. de Epiſc. & Cleric. Nov. 83. & 123. Auth. Clericus. Auth. Statuimus. C. eodem, can. ſi quis. 11. qu. 1. cap. ſi diligenti. cap. ſignificaſti. de foro competent. Privilegium fori Clericis datum eſt, in honorem Eccleſiæ, nè Clerici ſacris addicti, per fora ſecularia vagentur in contumeliam ſacri ordinis. Can. placuit. 11. qu. 1. d. cap. ſi diligenti. Nec invidioſum Clericos habere ſuum judicem; etiam milites & negotiatores habent ſuum judicem, favore militiæ & commercii, L. unic. C. de Juriſdict. L. unic. C. in quib. cauſ. milit. In omnibus fere Clerici gaudent Privilegio militum; habent peculium quaſi caſtrenſe, de quo, licèt in parentum poteſtate ſint, teſtari, vel aliter diſponere poſſunt. L. Sacroſanctæ. auth. Presbyteros. C. de Epiſcop. & Cleric. & in hujuſmodi teſtamentis non habet locum querela inofficioſ. L. cum lege. C. eod. quod ſublatum eſt Novel. 123. cap. 19. d. auth. Presbyteros, quâ Clericis de peculio quaſi caſtrenſi teſtari licet, ſalvâ parentibus legitimâ, de quo Panormit. in cap. quia nos, de Teſtam. Benedict. in Cap. Rainut. in verbo Matrem inſuper Claram. num. 17. 18. & ſeqq.

Inſtitutum ordinis Clericalis, eſt militia ſpiritualis, quia ſacris initiati Deo militant, can. ſi officia. 59. diſt. can. reprehenſibile. 23. qu. 8. Clem. 1. de celebrat. Miſſar. Auguſtin. epiſt. 89. *Habet Eccleſia quodammodo ſuos milites, & quodammodo provinciales; unde dicit Apoſtolus: Quis militat ſuis ſtipendiis?* Et idem epiſt. 36. *Nè vacuum fraternæ humanitatis officium videretur, de buccellato Chriſtianæ expeditionis in cujus procinctu quotidiè ad frugalitatis annonam militamus, panes quinque, tibi pariter & filio noſtro Licentio miſimus:* Et rurſus idem de Verb. Domin. Serm. 19. *Hæc autem divina ſententia, quæ ad milites loquitur, poteſt etiam ad Clericos retorqueri, quia etiamſi non militare videantur ſæculo, tamen Deo & Domino militamus; videmur, inquam, non militare, remiſſis ac fluentibus tunicis, ſed habemus militiæ cingulum, quo caſtimoniæ interiora conſtringimus.* Et paulò poſt; *Milites igitur Chriſti ſumus, & ſtipendium ab ipſo donumque percipimus.* Jure Pontificio Clerici etiam in minoribus ordinibus poſiti, utuntur Privilegio fori dummodo tonſuram & veſtem Clericalem deferant. Cap. unic. de Cleric. conjugat. in 6. Hodie Clerici carent Privilegio, priuſquam ſacris ordinibus ſint initiati, vel beneficiati, vel actu miniſtrantes in

quapiam Eccleſiâ. Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 6. quod transfuſum eſt in Conſtit. Bleſenſ. art. 57. Molinenſ. art. 48. Clerici nè quidem volentes poſſunt renuntiare Privilegio fori, d. cap. ſi diligenti, d. cap. ſignificaſti. quod probat Balſamo, in can. 9. Synod. Chalced. Ratio non una eſt. Prima, quia Privilegium hujuſmodi eſt juris publici, cui conſenſu privatorum derogari non poteſt. L. Nemo, de legat. 1. altera eſt quia Privilegium nequaquam introductum eſt in gratiam perſonarum, ſed ordinis. Can. inclita. can. placuit. 11. d. cap. ſi diligenti. d. cap. ſignificaſti. cap. grave. de exceſſ. Prælat. Et Ordinis vinculo ita cohæret privilegium perſonæ, ut ab eo prorsùs avelli non poſſit. Propterea notantur fœneratores Anglici, quos Camſivos vocitabant, quòd debitores ſibi obligarent, etiam Clericos ipſos, exactâ renunciatione privilegii ordinis & fori, de quo Matth. Pariſ. ad annum 1235. ubi retulit formulam ſtipulationis. *Volumus ſuper omnibus ante dictis ubique & in omni foro conveniri, renunciando pro omnibus ante dictis, pro nobis & ſucceſſoribus noſtris, omni juris auxilio canonici & civilis, privilegio Clericatus & fori & Epiſtolæ D. Adriani, id eſt beneficio diviſionis, omni conſuetudine & ſtatuto, &c.* Clerici ſævis & enormibus ſeſe immiſcentes, arma portantes, contempto habitu clericali, amittunt privilegium fori, cap. 1. de Apoſtat. cap. Cùm non ab homine, cap. perpendimus, de ſentent. excommunicat. Idem de negotiantibus. Clem. diœceſanis, de vit. & honeſt. Cleric. D D. L. unic. C. In quibus cauſſ. milit. bella ger.

CAPUT XV.

De cæteris Privilegiis Clericorum. Privilegium Can. ſi quis ſuadente, Privileg. cap. Odoardus. Clericis remittitur juramentum calumniæ. Clerici ſunt immunes à jure pignorationis.

INSIGNE Privilegium Clericorum eſt etiam Privilegium Canonis, Si quis ſuadente, 17. qu. 4. ex quo violentas manus injicientes in Clericos vel Monachos, incurrunt excommunicationem canonis, quæ habet vim latæ ſententiæ, cap.

cùm illorum, de ſentent. excommunication. à qua abſolvi non poſſunt ab alio quàm à ſummo Pontifice, niſi imminente mortis periculo. Hunc Canonem edidit Innocent. II. in Synodo Lateranenſi habita anno 1139. ut conſuleretur ſecuritati Clericorum, qui paſſim à laïcis impunè cædebantur, vel necabantur, contemptu ſacri Ordinis. Hujus Canonis ſanctionem paulò poſt inſtauravit Synodus Londinenſis, celebrata anno 1142. ex Matthæo Pariſ. in Stephano, in Synodo Londinenſi: *Sancitum eſt ibi & generaliter conſtitutum, nè aliquis qui Eccleſiam, vel cæmeterium violaverit, vel in Clericos aut viros religioſos manus injecerit violentus, ab alio quàm ab ipſo Papa poſſit abſolvi.* Illorum abſolutio qui ob violentam manuum injectionem in Clericos, labem excommunicationis contrahunt, reſervata eſt Sedi Apoſtolicæ, exceptis certis caſibus, cap. non dubium. cap. cùm pro illorum, de ſentent. excommunicat. ut ſi Monachi utriuſque ſexûs ſe in clauſtro percuſſerint, abſolvi poſſint à ſuo Abbate, d. cap. cùm pro illorum, cap. Monachi, eodem tit. cap. quoniam, de vit. & honeſt. Cleric. Mulieres & aliæ perſonæ, quæ ſui juris non ſunt, vel debiles, & infirmi, ab Epiſcopo Diœceſano abſolvi poſſunt, cap. mulieres, eodem tit. Item, qui levem injuriam Clericis intulere, cap. pervenit. eod. tit. Item impuberes, vel qui per ludum Clericum percuſſere, cap. 1. eod. tit. Nequaquam verò in excommunicationem Canonis incidit mulier, quæ pudicitiæ tuendæ causâ Clericum ſeſe tentantem, vel pudori vim facientem percuſſit, quia in eo caſu non videtur eſſe violenta manuum injectio, quia magis repellendæ quàm faciendæ injuriæ causâ infertur. Hanc ob cauſam Puellam Bruxellenſem, quæ ejulans venit ad Cantipratenſe monaſterium, cùm ei à quibuſdam Clericis ſuaſum eſſet ſe Romam pergere omnino oportere abſolutionis petendæ gratiâ, quòd Clericum ejus pudicitiam per vim tentantem percuſſiſſet, ex quo ſanguis è naribus fluxiſſet, ridet Thomas Cantipratenſ. lib. 2. Apum cap. 30.

Eſt & aliud ſingulare Privilegium Clericorum, quòd Clerici ob æs alienum, ſi fortè ſolvendo non ſint, non poſſunt excommunicari; ſed ſatis eſt eos cavere, datis fidejuſſoribus de ſolvendo, ſi quando ad pinguiorem fortunam pervenerint, cap. Odoard. ex de ſol. Clerici ferè ſemper comparantur militibus, qui & æris alieni causâ non tenentur, niſi in quantum facere poſſunt, detracto ne egeant, L. Milites. ff. de re judicat. Quod ſi Clerici qui debitores exiſtunt ſint ſolvendo, ad ſolvendum compelli ſuſpenſione à ſacris nihil vetat. Abbatem S. Ebrulfi ut æs alienum à deceſſore

deceſſore ſuo in rem Eccleſiæ contractum lueret, ſuſpendit à divinis Arnulf. Lexov. Epiſcopus, epiſtol. 12. ad eundem. *Studij itaque veſtri ſit infrà proximum Pentecoſten facere, ſicut in noſtra fuit præſentia conſtitutum; alioquin ex ea die fraternitatem veſtram ab officio altaris noveritis eâ quâ praeminemus auctoritate ſuſpenſam: fratrum verò veſtrorum conſcientiæ relinquo, quomodo munus offerant ad altare, ſi non fuerit creditoribus ſatisfactum; quibus ipſi ſe etſi non propriis, vicariis tamen manibus aſtrinxerunt.*

Speciale quoque privilegium Clericorum eſt quòd Clericis remittitur jusjurandum de calumnia, quod initio litis præſtari moris fuit; quia Clerici jurare prohibentur. L. Cùm Clericis, §. 1. Cod. de Epiſc. & Cleric. cap. 1. de jurament. calumn. de quo Molin. in Præf. in Edictum regium contra parvas datas, num. 26. Verùm hodie id juris factum eſt commune omnibus; ex quo hujuſmodi ſacramenti præſtatio in deſuetudinem abiit. Bulgar. in L. Rem non novam, cap. de Judic. Hoſtienſ. in cap. Cùm dilectus, de conſuetudine. Non impari prærogativâ Clerici jurant propoſitis, non tactis ſacroſanctis Evangeliis, cap. ult. de juramento calumn. Concil. Tribur. can. 21. can. ſi quis Presbyter. 2. quæſt. 5. Nov. Juſt. 123. cap. 7. Auth. ſed Judex, Cod. de Epiſcopis & Clericis. Rebuff. in Conſtitutiones Regias, de inquiſit. art. 12. gloſſ. 1. Hoc ritu ſolemni Henricum III. Regem Anglorum in expeditionem tranſmarinam juramento ſeſe obſtrinxiſſe manu ad pectus poſitâ, quaſi Sacerdotem refert Matth. Pariſ. ad annum 1252. « *Et jurans hoc appoſuit manum ſuam dexteram ad pectus ſuum more ſacerdotis, & poſteà ſupra Evangelia appoſuit, & oſculatus eſt ea more laici.* « Laici nimirùm jurant tactis ſacroſanctis Evangeliis, & hoc eſt quod corporale juramentum dicitur. L. 1. Cod. ſi adverſ. vendit. leg. 3. Cod. ſi minor ſe majorem dix. cap. cùm in Eccleſiis, de major. & obed. Græci σωματικὸν ὅρκον, Balſam. in Nomocan. Phot. cap. 27. Clericorum etiam præcipuum privilegium quòd liberi ſunt & immunes à jure Pignorationis, quod Repræſalias vocant, cap. unic. de injur. in 6. Marcus. part. 2. quæſt. 359.

CAPUT XVI.

Clerici excuſantur ab extraordinariis & ſordidis muneribus; iidem excuſantur à tutelis & à militia; nec poſſunt torqueri.

CLERICI etiam immunes ſunt à ſordidis & extraordinariis muneribus, L. 1. & 2. Cod. de Epiſc. & Cleric. L. Placet. Cod. de ſacroſanctis Eccleſ. Nov. Juſtin. 131. cap. 5. Sordida munera quæ ſint docet, L. maximarum, Cod. de excuſat. muner. lib. 10. L. 15. & 18. Cod. Th. de extraordin. mun. Iidem immunes ſunt à ſuſceptione hoſpitum, id eſt à metatis. Leg. 1. Cod. de Epiſcopis & Clericis; à collatione auri luſtralis, L. 2. Cod. de Epiſc. & Cleric. L. 1. 11. 16. Cod. Th. de luſtral. collat. Clerici verò non revelantur à vectigalibus & tributis, quæ prædiis imponuntur, L. 3. C. de Epiſc. & Cler. Leg. Sacroſancta. C. de ſacroſ. Eccleſ. quia ſunt onera prædiorum, non perſonarum. Iidem tenentur ad inſtructionem viarum & pontium, quia hujuſmodi onus non cenſetur inter ſordida munera. L. ad inſtructionem. Cod. de ſacroſanctis Eccleſ. Ingulph. in Chronic. Chroyland. ex diplomate Ethebaldi Regis Merciorum: *Hujus rei gratiâ hanc donationem meam me vivente concedo, ut omnia Monaſteria & Eccleſiæ regni mei à publicis vectigalibus, operibus & oneribus abſolvantur, niſi in inſtructionibus arcium vel pontium, à quo numquam ulli poſſunt laxari.* Necnon Clerici tenentur ad conſtructionem & refectionem murorum civitatis: nemo enim excuſatur ab hoc onere, L. ult. Cod. de quibus muneribus nemini liceat ſe excuſare, propter communem utilitatem. Eadem ratione Clerici non excuſantur ab excubiis pro cuſtodia civitatis, vel caſtri, tempore belli, cap. 2. de immunitatibus eccleſ. Noſtri *VVactas* vocant, *Guet & garde.* Ludovic. in præcepto quod fecit Hiſpanis, qui ad ſe confugerant: » Et in marchia noſtra juxtà rationabilem ejuſdem Comitis » ordinationem atque admonitionem, explorationes & excubias, » quod uſitato vocabulo *VVactas* dicunt, facere non negligant. Clerici etiam tenentur ad collectas & indictiones, quæ imponuntur propter famem & peſtem. Barboſ. Jur. Eccleſiaſt. lib. 1. cap. 39. §. 5. num. 45.

Clerici quoque, licèt volentes tutelam ſuſcipere poſſint, inviti tutores dari non poſſunt. L. generaliter. & Auth. Presbyteros. Cod. de Epiſc. & Cleric. Can. pervenit, 86. diſt. Imò ex Concilio Africano, Clerici ne quidem volentes tutores dari poſſunt. Cyprian. epiſt. 66. *Jam pridem in Concilio Epiſcoporum eſt ſtatutum, ne quis de Clericis & Dei miniſtris, tutorem vel curatorem teſtamento ſuo conſtituat, quando ſinguli divino Sacerdotio honorati, & in Clerico miniſterio conſtituti, non niſi altari & ſacrificijs deſervire, & precibus atque orationibus vacare debeant.* Can. Cyprianus, 21. qu. 3. Presbyteri etiam non poſſunt torqueri teſtimonii dicendi causâ, & hoc eſt quod dicitur in L. Presbyteri, Cod. de Epiſc. & Cleric. *Presbyteri citrà injuriam quæſtionis teſtimonium dicant*; id eſt, ita ut veritas ab eis non quæratur per tormenta, ſicut ſolet à ſervis, ſed religione jurisjurandi. Denique Clerici excuſantur à militia, quia Clericorum officium eſt Deo militare, id eſt ſacris dare operam, non ſævis ſe immiſcere. Can. Clerici. Can. Reprehenſibile, 23. q. 8. A Clericis quòd ad delectum non reſpondiſſent, bannum, id eſt pœnam detrectatæ militiæ exactitavit Chilpericus. Gregor. Turon. lib. 5. cap. 26. *Poſt hæc Chilpericus Rex de pauperibus & junioribus Eccleſiæ vel Baſilicæ Bannos juſſit exigi, pro eo quòd in exercitum non ambulaſſent.* Et hæc vice Corollarii erunt ſacræ juriſdictionis defenſioni, quatenùs varii ipſius gradus ex his intelliguntur, & ſacræ militiæ acies in ejus obſequium & tutelam diſponuntur. Unum in calce hujuſce operis teſtor me ſincerè & ex animi ſententia hæc ſcripſiſſe abſque livore & adulatione; non vernulæ, ſed docentis ingenio; non fraudis, ſed veritatis ſtudio. Verum ne mihi credam, quâ religione hæc ſcripſi, eâdem hæc judicio Sedis Apoſtolicæ, & Eccleſiæ univerſæ ſubmitto.

FINIS.

INDEX

RERUM PRÆCIPUARUM; quæ in hoc Volumine continentur.

MONITUM.

*Diligentiæ gratiâ, diverſorumque Typographorum commodo, arithmeticæ Notæ eædem in hoc Libro repetitæ ſunt; ut hic Index ſit confuſionis expers, illis Aſteriſcum * appoſuimus.*

A

ABBATUM benedictio, cujus Ordinis ſit, *pag.* 56. Quid ſi Epiſcopus ea de re tertiò requiſitus *Abbatem* benedicere recuſet, 46. 57. Benedictionis *Abbatum* ſolemnia, 58. Utrùm *Abbates* ad Synodum cogendi ſint, 88.

Abuſus. Variæ hujus vocis notiones, 296. Appellationum ab *abuſu* ætas & origo, 297. Quibuſnam in caſibus locus ſit appellationi tanquam ab *abuſu*, 299. Caſus proprii appellationis tanquam ab *abuſu* expenduntur, 300. 301. & *ſeq.* Appellationibus tanquam ab *abuſu* modus imponendus, 303. Appellationum tanquam ab *abuſu* nimis frequens uſus, 304. Appellationes tanquam ab *abuſu*, lethale virus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, 305.

Acolythorum gradus & officium, 116.* Quare Ceroferarii dicti, 117* Ordinationis eorum ſolemnia, *Ibid.*

Adulterium utrum ſit crimen Eccleſiaſticum, 164. Variæ *adulterii* pœnæ, 165. & *ſeq.* Mattari *adulteros* quid ſit, 165. Utrum *adulterium* crimen ſit capitale, 166. 167.

Ægidius Rhemenſis Epiſcopus conſpirationis coïtæ reus, in Metenſi Concilio depoſitus, 174.

Ætatis defectus quoad Ordines & Beneficia à quo ſuppleri poteſt, 94. 95.* *Ætatis* venia ad Magiſtratus gerendos, à quo conceditur, *Ibid.*

Alienatio rerum Eccleſiæ utrum fieri poſſit abſque conſenſu Epiſcopi, 100. vel Capituli, 102. An in ea deſideretur conſenſus Principis, *Ib.* *Alienationis* cauſæ legitimæ, 101.

Angli. Juriſdictionis Eccleſiaſticæ ſtatus ſub *Anglorum* Regibus, 136. & *ſeq.* *Anglorum* privilegia, 286.

Apoſtata à Religione qui in *Apoſtaſia* ordinatus eſt, à quo diſpenſatur ut in ſuſceptis Ordinibus valeat miniſtrare, 95.*

Appellationum ab abuſu ordo, 281. Ab Epiſcopo vel Officiali ad quem *appellandum* ſit, 282. An *appellatio* recipi poſſit, omiſſo medio, *ibid.* Modus *appellandi* in judiciis Eccle-

ſiaſticis, 282. Ratio *appellationis* in judiciis eccleſiaſticis à civilibus planè diverſa, 283. An liceat *appellare* ad ſummum Pontificem omiſſo medio, 285. 102.* De *appellationibus* tranſmarinis, 285. 286. Anglorum privilegium in *appellationibus*, 286. An ab eadem ſententia tertiò *appellare* liceat, 287. De jure à Judice eccleſiaſtico non *appellatur* ad Judicem ſecularem, 292. An hujuſmodi *appellatio* ex Capitulis Clarendonenſibus comprobari poſſit, *Ibid.* An ex Canone *Filiis* Concil. Tolet. IX. 293. *Appellationes* ab Epiſcopis ad Judicem ſecularem damnatæ, 288. Utrum in exemplum trahendum eſt quod Paulus *appellaverit* ad Cæſarem, 292. *Appellationis* Pauli ad Cæſarem ratio redditur, *ibidem. Appellationes* à Judice eccleſiaſtico ad ſecularem ſeriùs auditæ in Gallia, 294. An proteſtatio Procerum Galliæ vim habeat *appellationis* tanquam ab abuſu, 294. *Appellationes* tanquam ab *abuſu*. Vide ABUSUS. *Appellationes* à Metropolitano, à Primate. Vid. *Metropolitanus. Primas.*

Archidiaconi nomen, dignitas & officium, 131. 132.* *Archidiaconus* Vicarius Epiſcopi, 325. Utrum Juriſdictionem habeat in laïcos ſicut & in Clericos, *ibid. & ſeq.* Utrum *Archidiaconus* Juriſdictionem habeat propriam & ordinariam, 327. Juriſdictionis *Archidiaconi* vices, 326. 327. An *Archidiaconus* ſit Antiſtes ſecundi ordinis, 328.

Archipreſbyter quis ſit, & quare ſic dictus, 329. 139.* Utrum ſit ordine, dignitate & officio minor vel major Archidiacono, 329. Quotuplex *Archipreſbyter*, ibid. & 140.* *Archipreſbyteri* jura, vices & officium, 330. & 140.*

Armorum portus quibus interdicitur, 184. Portûs *armorum* cognitio ad quem pertineat, *ibid.* Varia publicam pacem *armis* perturbantium pœna, 185.

B

BANNUS Epiſcopalis quid ſit, 214 12. * A quibus & quare exigendus, *ibid.*

S. Benedicti Ordo Monachorum ab ipſo inſtitutus, 87.* *S. Benedicti* Regula à Gregorio I. approbata, *ibid.* Eadem Regula in Synodo Romana confirmata, 87.* Et à Bonifacio comprobata, 88.*

Benedictionis ſolennis jus fundendi ſuper plebem, utrum ſit ordinis Epiſcopalis, 60. 61. *Benedictio* major & minor, 61. *Benedictionis* vis & gratia, *ibid. Benedictio* Abbatum. vid. *Abbates.* Campanarum *benedictio*, vide *Campana.*

Beneficii nomen unde ortum, 70. *Beneficiorum* collatio ad quem de jure pertineat, *ibid. & ſeq.* De collatione facta ab Epiſcopo poſt jus devolutum ad Superiorem, 72. Si *Beneficium* ſit juris Patroni, ad quem ſpectet ejuſdem inſtitutio, & quomodo, 70. *& ſeq.* Collatio *Beneficiorum*, an à Vicario Epiſcopi ad Epiſcopum devolvatur, 73. Concurſus ſummi Pontificis in collatione *Beneficiorum*, 73. 74. Cujus ſit juriſdictionis *Beneficiorum* unio, 78. Unionis ſolemnia, 79. 80. Utrum in unione *Beneficiorum* requiratur conſenſus plebis, 79. 80. An cauſa poſſeſſorii *Beneficiorum* de jure ſpectet ad Judicem eccleſiaſticum, 123. An eadem in Gallia ex lege Regni, vel conſuetudine, vel privilegio Apoſtolico ſpectet ad Judicem Laïcum, 124. 125. Unde & à quibus Judices ſeculares jus habuere cognoſcendi de poſſeſſorio *Beneficiorum*, 125. Reſ-

criptum Martini V. Pontificis ſuper cognitione poſſeſſorii in *Beneficiis* Eccleſiaſticis, *ibid.* An Judex Eccleſiaſticus in petitorio *Beneficii* poſſit ferre contrariam ſententiam ei quæ lata eſt à Judice Laïco in poſſeſſorio, 126. 127. An Judex ſecularis de adipiſcenda poſſeſſione in *Beneficiis* Eccleſiaſticis cognoſcat, 128. Si Epiſcopus renuat conferre *Beneficia* ad ſuam collationem ſpectantia, vel interponere litteras quas vocant *Viſa*, ſuper proviſionibus Pontificiis, Judex ſecularis poteſtne cognoſcere de cauſis repulſæ vel refutûs, 129. 130. De ſolutione penſionis *Beneficiariæ* quis debeat cognoſcere, 133. An Epiſcopis olim licitum fuerit imponere penſiones *Beneficiarias*, 133. & 134. In pluralitate dignitatum vel *Beneficiorum* curam animarum habentium, an & quis diſpenſare poſſit, 96.* Penſionem *Beneficiis* eccleſiaſticis quis imponere valeat, 96. 97. * *Beneficia* commendata, 97.* *Beneficia* unius Monaſterii vel Ordinis, an ex diſpenſatione ſummi Pontificis conferri poſſint Monachis alterius Ordinis, vel etiam ſecularibus, 97.*

Bigami ut promoveantur ad Ordines, quis diſpenſare poteſt, 95.*

Blaſphemia in Deum, Deiparam, & Sanctos utrum ſit eccleſiaſtici fori, an mixti, 172.

Breviarii Romani uſus & recitatio utrum admitti poſſit abſque conſenſu Metropolitani, 96.

Bugeres qui ſint, 151. *Bugeres* quare hæretici dicti, *ibid.*

C

CALENDIO Antiochenus Epiſcopus à Zenone ob perduellionis crimen exilio damnatus, 181.

Campanarum benedictio, 56.

Cancelli. Laïci ne ſtent inter *Cancellos*, 207. Soli Imperatori licebat ex conſuetudine Græcorum intra *Cancellos* manere, *ibidem.* Ambroſius Theodoſium Imperator. intrà *Cancellos* ſtantem exire jubet, 207.

Canis pœna, quæ ſit, quibuſve imponenda, 185.

Canonicæ pœnæ. Vide *Pœnæ.*

Canonicatuum creatio, quâ auctoritate fiat & quomodo, 79.* *Canonicorum* correctio. Vid. *Capitulum.*

Canonizatio Sanctorum, initia ejus, 85.* *Canonizatio* Sanctorum olim communis Epiſcopis, *ibidem.* Facta propria ſummo Pontifici, 71. & 86.* Forma & ritus *Canonizationis* Sanctorum, 85.*

Capituli Juriſdictio, 319. Utrum *Capitulum* habeat Juriſdictionem correctivam in Canonicos & alios Clericos, 320. Quo in loco Juriſdictio correctiva Capituli exerceatur, *ibid.* Utrum *Capitulum* correctionis cauſâ poſſit multare Canonicos vel alios Clericos privatione vocis in *Capitulo*, vel diſtributionum quotidianarum ad tempus, 321. *Capitulum* Senatus Eccleſiæ, ibid. *Capitulum* unum facit corpus cum Epiſcopo, 321. Quænam fieri nequeunt ab Epiſcopo ſine conſenſu *Capituli*, 322. Vacante Sede Epiſcopali, *Capituli functiones*, 323. Vicarius à *Capitulo* creandus, *ibid.* Utrum Monaſteria monialium *Capitulum* viſitare poſſit. 324. An Sede vacante ſuccedat *Capitulum* in Collatione Beneficiorum, *ibidem.* Utrum liceat *Capitulo* intra annum à die vacationis, ordinare aut litteras dimiſſorias ad Ordines concedere, 324. An poſſit Officialem deſtituere, *ibid.* Viſitare & Synodum celebrare, 325. *Capituli* conſenſus in alienatione rerum Eccleſiaſticarum utrum deſideretur, 101.

Cathedraticum quid ſit, & quomodo

exigendum, 90. 91.

Cauſæ Majores quæ ſint, 54.* *Majores Cauſæ* Sedi Apoſtolicæ reſervatæ, *ibid.* Quare, 54.* Inter *Majores Cauſas* recenſentur, Congregatio Conciliorum Generalium, 55.* Definitio quæſtionum fidei, & Damnatio hæreſum, 56.* In dubiis fidei relatio ad ſummum Pontificem, 59.* Depoſitio Epiſcoporum, 60. 61.* *& ſeq.* Depoſitio & reſtitutio Epiſcoporum, 65.* *& ſeq.* Poſtulatio Prælatorum, 68. 69.* Tranſlatio Epiſcoporum, 71.* *& ſeq.* Erectio, unio, diviſio, tranſlatio, & ſuppreſſio Sedium Epiſcopalium, 74.* *& ſeq.* Datio Coadjutorum, 79.* *& ſeq.* Exemptio Monaſteriorum, 82.* *& ſeq.* Canonizatio Sanctorum, 85.* *& ſeq.* Approbatio Ordinum Religioſorum, 86.**& ſeq.* Conceſſio Indulgentiarum, quas Plenarias vocant, 89.**& ſeq.* Clericorum vel Epiſcoporum etiam invitorum ordinatio, 93.* Clericorum cujuſcumque Diœceſis promotio, 94.*

Chirographus, An actiones *Chrographariæ* ſint perſonales, 136. Utrum Judex Eccleſiaſticus cognoſcat de agnitione *Chirographi*, ibid. & ſeq.

Chriſmatis confectio, 55.

Cinctus Judex quis ſit, & cur ſic dictus, 261.

Clericorum obedientia & reverentia erga Epiſcopum, 72 Ad quem pertineat inſtitutio & deſtitutio *Clericorum*, 69. *& ſeq.* Jus corrigendi & reformandi *Clericos*, cui competat, 102. 103. *Clerici* habent privilegium fori, 112. Privilegium illud in quo conſiſtat, *ibid.* Utrum huic renuntiare liceat, 112. 113. *Clericorum* privilegia contra Fevretium adſtruuntur, *ibid. & ſeq.* Quibuſnam in caſibus *Clerici* amittunt privilegium fori, 115. 116. *Clerici* ſunt fori Epiſcopalis in actionibus perſonalibus, civilibus vel criminalibus, 118. *vid.* inferiùs. *Clerici* publicis rationibus obnoxii à ſacris Ordinibus arceantur, 118. Quare, 118. 119. An *Clericis* negotiari liceat victûs causâ, ſalvo privilegio fori, 120. Quæſtio feudi laïci inter *Clericos* ad quem pertineat, 122. 123. Judex Eccleſiaſticus cognoſcit de rebus perſonalibus in *Clericos*, 131. non de realibus, *ibid.* An pro reliquiis cenſûs, penſionis, vel reditûs pecunia conſtituti, *Clericus* perſonali actione conveniendus ſit apud Judicem Eccleſiaſticum, an apud ſecularem, 131. Juriſdictio Epiſcopalis in *Clericos* de Criminalibus, 143. Utrum in criminalibus ſicut & in civilibus *Clerici* conveniendi ſint apud Judicem Eccleſiaſticum, 143. 144. Juriſdictioni eccleſiaſticæ in criminalibus quis modus à Juſtiniano impoſitus, 145. De concubinatu *Clericorum*, 168. 169. An homicidii cognitio quoad *Clericos* ad ecleſiaſticum Judicem pertineat, 170. An etiam Beneficium, 171. Cauſa injuriarum in Clericos, utrum ſit fori eccleſiaſtici, 175. Quid ſi *Clericus* libellum famoſum ſparſerit, *ibid.* Portûs armorum in *Clericis* cognitio utrum ad Judicem regium ſpectet, 184. Latrocinii & incendii quæſtio in *Clericis* à quo habenda, 186. 187. Inceſtus ſimplex & Sodomia, utrum ſint fori eccleſiaſtici in *Clericis*, 191. An raptus quoad *Clericos* ſit crimen civile, 193. Crimen falſæ monetæ & crimen falſi, cujus ſint fori in *Clericis*, 194. 195. Magiſtratuum officio fungentium offenſa quæ per *Clericos* infertur, caſus eſt privilegiarius, 199. Idem de infractione regiarum Conſtitutionum dicendum, 200. *Clerici* ne quidem volentes à Judice ſeculari audiendi, 261. Pœnæ canonicæ in *Clericos*, 3.* cur mitiores, 1.*

& ſeq. Reorum neci *Clerici* ne adſint, 11.* Cuſtodia perpetua vel ad tempus pœna canonica *Clericorum*, 44.* An Judex eccleſiaſticus poſſit exilio damnare *Clericos*, vel ad triremes, 46.* An & à quo *Clerici* etiam inviti ordinari queunt, 93.* *Clericorum* privilegia, 141. 142.* Qui injiciunt manus violentas in *Clericos*, incurrunt excommunicationem, 144.* Utrum *Clerici* propter æs alienum excommunicari queant, ibid. *Clericis* remittitur juramentum de calumnia, quod initio litis præſtandum erat, 145.* *Clerici* immunes à jure pignorationis, ibid. *Clerici* excuſantur à ſordidis & extraordinariis muneribus, 146.* Iidem excuſantur à tutelis & militia, 147.* *Clerici* torqueri non poſſunt teſtimonii dicendi causâ, *Ibid.*

Coadjutores, quare & quando dati, 79.* A quibus primùm creati, *ibid. & ſeq.* An *Coadjutorum* datio velut una ex majoribus cauſis à Summo Pontifice pendeat, 80.* *& ſeq.* Quando *Coadjutorum* datio ſpecialiter erepta Metropolitanis, 81.*

Collatio Beneficiorum. vid. *Beneficia.*

Collegiatarum Eccleſiarum fundatio, 78.

Commendæ Beneficiorum, 97.*

Commendarum origo, 81. Cujus juris ſit *commendatio* Eccleſiarum, *ibid. & ſeq.* Damnatur *commendarum* uſus, 83.

Concubinatus in Clericis utrum ſit fori eccleſiaſtici, 168. An etiam *concubinæ* Clericorum ad eccleſiaſticum tribunal trahi poſſint, 169.

Confirmatio Baptizatorum utrum ſit Ordinis Epiſcopalis, 49.

Conciliorum generalium congregatio ad quem pertineat, 53.* Romani Pontificis poteſtas in celebrandis *Conciliis* agnita à Patribus Nicænis, Antiochenis, Ariminenſibus, &c. 55.* Teſtimonio ipſorum Imperatorum, *ibid.*

Conſervatores Apoſtolici, qui ſint & quare inſtituti, 273.

Conſpiratio Clericorum in Epiſcopos cujuſnam ſit fori, 201. Hujus criminis pœna, *ibid. & ſeq.* *Conſpirationis* hujuſmodi crimen olim frequens in Gallia, 201.

Conſtantinus. Status Juriſdictionis Eccleſiaſticæ ſub *Conſtantino*, 17 Eccleſiaſtica Juriſdictio *Conſtantini* beneficio aucta & propagata, 18. *Conſtantini* Conſtitutio à falſi ſuſpicione adversùs Loyſeum & Fevretum vindicata, 19. & 20. Varius Eccleſiaſticæ Juriſdictionis ſtatus ſub *Conſtantino*, 21.

Conſtitutionum regiarum infractio in Clericis utrum ſit caſus privilegiarius, vel regius, 200.

Conſuetudinis autoritas, 132. *Conſuetudo* prava utrum vim legis habeat, *ibid.* An Judices ſeculares tuti ſint *conſuetudine* de occupatione Juriſdictionis Eccleſiaſticæ, 132.

Copiatæ qui ſint, & eorum officium, 111.*

Correctionis jus multiplex, 102. An Epiſcopo competat in Clericos, 102. 103. An etiam in Laïcos, 105.

Criminales cauſæ Clericorum apud quos agendæ, 143. *& ſeq.* Vide *Clerici.* Eccleſiaſticorum & civilium *criminum* diſtinctio, 146. Varia *criminalium* cauſarum in Clericos Juriſprudentia, *ibid. & ſeq.* Unde & quando cœpta ratio & diſtinctio *criminis* privilegiati & *criminis* communis, 147. *Crimen* mixtum quid ſit, 157. Utrum ſit admittendum, *ibid.*

De Cruce Signatorum bonis an cognoſcat Judex eccleſiaſticus, 216. 217.

Cuſtodia perpetua vel ad tempus, pœna canonica Clericorum, 44.* Hujus pœnæ cauſa, *ibid. & ſeq.* Hæreticorum etiam pœna canonica fuit perpetua *cuſtodia.*

D

DECIMÆ. Utrum jus *Decimarum* ſit ſpirituale, 213. Quis legitimus *Decimarum* Judex, *ibid.* Utrum Laïci per cenſuras eccleſiaſticas compelli poſſint ad ſolutionem *Decimarum*, 214.

Depoſitio quid ſit, & quare ſic dicta, 18.* *Depoſitio* primis Eccleſiæ ſæculis perpetua, & ſine ſpe reſtitutionis, ibid. *Depoſitio* ad tempus, 19.* *Depoſitorum* habitus ac pœna, ibid. & ſeq. *Depoſiti* traditi ſeculari judici puniendi, 21.* *Depoſitio* multiplex, 22.* Quid *depoſitio* nuda, quid *depoſitio* ſolemnis, ib. & ſeq. *Depoſitionis* ſolemnia, 23.* & 26.* *Depoſitioni* modus adhibitus, 25.* Ad quem ſpectat *depoſitio*, 25.* 60.* *Depoſitio* à deſtitutione in quibus differat, 26.*

Devolutio an admittatur in his quæ ſunt Ordinis, 46. Beneficiorum *devolutio*, 72. 73.

Diaconi à quibus inſtituti, 119.* *Diaconorum* inſtitutionis ſcopus, ibid. & ſeq. *Diaconorum* gradus & officium, 120.* 121.* *Diaconorum* ordinationes cum titulo, 124.* *Diaconorum* varia munia, 120.* 125.* & ſeq. *Diaconorum* veſtes, 130.*

Diœceſis à quo, quomodo, & quando luſtranda, 84. Utrum Epiſcopo viſitanti debeatur procuratio, ſeu corporis refectio, 86. Tota *Diœceſis* eſt parœcia Epiſcopi, 106.

Dimiſſoriæ litteræ quando, quare & à quo concedendæ, 45. 47.

Diſpenſationes quando, & quibus de cauſis faciendæ, 100.* 101.* Caſus in quibus Papa *diſpenſare* poteſt, 93.* *& ſeq.*

Divortium. Utrum fieri poſſit ſine conſenſu Eccleſiæ, 210. Ad quem ſpectat cauſa *divortii*, ibid.

Dos & dotalitium. Moribus Francorum *dos* dicta ad fores Eccleſiæ, 212. Quis cognoſcat de *dote*, Judex eccleſiaſticus an ſecularis, *ibid.*

Duellum, ſeu Monomachia, 181. Vid. *Perduellio.*

E

ECCLESIAM tueri debent Principes, 10. Ratione dignitatis & officii, *ibid.* Exemplo majorum Principum, 11. *& ſeq.* Regum exemplo Magiſtratus ſeculares colere debent *Eccleſiam*, 13. Quibus armis *Eccleſia* Juriſdictionem ſuam tueatur, 14. Ab Apoſtolicis temporibus *Eccleſia* ſuos habuit Judices, 16. Cujus juris ſit *Eccleſiaſtica* Juriſdictio, juris divini an humani. Vide *Eccleſiaſtica* Juriſdictio. *Eccleſia* neſcit judicium ſanguinis, 6.* Modicam tamen habet coërcitionem, 9.* *Eccleſiarum* pollutarum reconciliatio ad quem pertineat, 67. Reconciliationis ritus, 68. *Eccleſiæ* Parochiales. [Vide *Parochia.*] *Eccleſiarum* bona, à quibus, quomodo, & qua de cauſa alienari poſſint, 100. 101. An cognitio de inſtauratione & refectione *Eccleſiarum* pertineat ad Epiſcopum, 137. 138. *Eccleſiarum* conſecratio, ad quem ſpectet, 51. *& ſeq.* Conſecrationis *Eccleſiarum* ſolemnia, 52. 53. *& ſeq.*

Eccleſiaſtica juriſdictio, à quo repetenda, 2. Variis temporibus aucta, vel imminuta, 3. An ſit juris divini, 5. Unde trahat originem, 5. 6. Satis fit objectionibus, 6. 7. *Eccleſiaſtica* juriſdictio convenientiæ rationibus aſſerta, 7. Utrum *Eccleſiaſtica* juriſdictio diſtincta ſit à civili, 8. 143. Una alteri non officit, 9. Una alteram tueri debet, *ibid.* *& ſeq.* Una eſt juriſdictio *eccleſiaſtica* & civilis, quoad Principem, 12.

Eam Princeps tueri debet ut propriam, *ibid.* 271. Quare, 12. *Eccleſiaſtica* Juriſdictio Principibus minimè ſuſpecta eſt, 14. 15. Status juriſdictionis *eccleſiaſticæ* ab Apoſtolis uſque ad Conſtantinum, 16. ſub Conſtantino, 17. Varius juriſdictionis *eccleſiaſticæ* ſtatus ſub Conſtantio, 21. ſub Valente & Gratiano, 22. Theodoſio ſeniore, 23. ſub Valentiniano, *ibid.* & *ſeq.* ſub Arcadio & Honorio, 24. ſub Marciano, 24. 25. Juriſdictio *eccleſiaſtica* reſtituta à Juſtiniano, 26. Eadem ſub Regibus Gothorum incolumis, 27. Status Juriſdictionis *eccleſiaſticæ* inconcuſſus ſub Regibus Francorum primæ ſtirpis, 27. & *ſeq.* Status Juriſdictionis *eccleſiaſticæ* ſub Carolo Magno, & aliis Regibus ſecundæ ſtirpis, 30. Reges in propriis cauſis adverſus perduelles Juriſdictionis *eccleſiaſticæ* opem implorant, 31. Status Juriſdictionis *eccleſiaſticæ* ſub Ludovico Craſſo, Ludovico Juniore, Philippo Auguſto, & D. Ludovico, 32. & *ſeq.* Sub Carolo VI. Philipo Valeſio, & Carolo VIII. 35. & *ſeq.* Varius ſtatus Juriſdictionis *eccleſiaſticæ* ſub Regibus Anglorum, 36. 37. & *ſeq.* Creatio dignitatum *Eccleſiaſticarum* de novo, ad quem pertineat, 75. An Judices ſeculares conſuetudine fulti occupare poſſint Juriſdictionem *eccleſiaſticam*, 132. Judicis *eccleſiaſtici* cognitio eſt etiam in Laïcos, 205. 206. & *ſeq.* Varia ſub diverſis Imperatoribus Juriſdictionis *eccleſiaſticæ* facies, *ibid.* Quibus caſibus de jure cognoſcat Judex *eccleſiaſticus* in Laïcos, 220. 221. & *ſeq.* Judiciorum *eccleſiaſticorum* ordo & proceſſus, 239. Judicii *eccleſiaſtici* ratio in quibus diſcrepet à forenſi, 240. & *ſeq.* In cauſis *eccleſiaſticis* omnia juris ſolemnia remittuntur, 241. 242. Cauſæ *eccleſiaſticæ* judicandæ ſecundùm Canones, non ſecundùm leges vel conſuetudines locorum, 243. 244. Monomachia in cauſis *eccleſiaſticis* utrum ſit admittenda, 245. Cauſæ *eccleſiaſticæ*, quæ jure ordinario terminari non poterant ſorte diremptæ, 246. An Laïci poſſint eſſe Judices *eccleſiaſtici*, 257. An iiſdem liceat adſidere Judicibus *eccleſiaſticis*, 258. Judex *eccleſiaſticus* non exequitur ſententiam per ſe, 258. Quare, *ibid.* & *ſeq.* Cur implorat officium Judicis ſecularis, 259. 260. An Judex ſecularis hac de re requiſitus teneatur auxilium præſtare Judici *eccleſiaſtico*, 260. Judex ſecularis poteſtne injungere Judici *eccleſiaſtico*, ut excommunicatum abſolvat ad cautelam, 267. 268. Pœnæ ſtatutæ in perfringentes juriſdictionem *eccleſiaſticam*, 269. Officium Chriſtiani Principis eſt, tueri juriſdictionem *eccleſiaſticam*, 271. Reſpondetur querelis ſecularium de uſurpationitionibus Judicum *eccleſiaſticorum*, 275. 276. & *ſeq.* Judices *eccleſiaſtici* vetantur ſportulas accipere, & quare, 280. Iidem ſuadentur lites componere, *ibid.* Judiciorum *eccleſiaſticorum* cunctatio & moroſitas excuſatur, 305. Pœnæ à Judice *eccleſiaſtico* decretæ, 9.* An Judex *eccleſiaſticus* poſſit reos ſubjicere quæſtioni, 10.* *Eccleſiaſticæ* juriſdictioni in criminalibus modus impoſitus à Juſtiniano, 145.

Eleemoſyna. Hujus vocis vis & ſignificatio, 231. Ad quem pertineat cognitio de feudo *eleemoſynæ*, 230.

Epiſcopi utrum habeant Juriſdictionem, 1. Cujus fori ſint *Epiſcopi*, 2. *Epiſcoporum* Juriſdictio adversùs Cujacium vindicata, 1. 2. & *ſeq.* A Conſtantino agnita, 2. *Epiſcoporum* juriſdictio variis temporibus, Imperatorum & Principum Conſti-

tutionibus auctorata vel anguſtata, 3. Utrum *Epiſcopus* juriſdictionem habere poſſit ſine territorio, & cur, 4. Quare rerum judicatarum executio ab *Epiſcopis* rejicitur, & ſecularibus judicibus demandatur, 6. 7. *Epiſcopalis* Juriſdictionis eſt collatio Ordinum, 42. 43. Si *Epiſcopus* renuat conferre Ordines, vel litteras dimiſſorias dare ad Ordines aſſumendos, utrum liceat adire quemcumque *Epiſcopum* etiam peregrinum, 47. Ordinis *Epiſcopalis* eſt Confirmatio baptizatorum, 49. An conſecratio Eccleſiarum, & Altarium ad *Epiſcopum* ſpectet, 51. Utrum inter *Epiſcopalia* munia confectio Chriſmatis, & benedictio campanarum ſacrorumque vaſorum numerentur, 55. 56. Utrum *Epiſcopalis* Ordinis ſit velatio virginum, 59. Hodie Preſbyteris licet recipere profeſſionem Monialium, ſed non ſine autoritate *Epiſcopi*, 60. An Ordinis *Epiſcopalis* ſit ſolemnis ſuper plebem benedictio, 60. 61. *Epiſcopi* eſt pœnitentiæ publicæ impoſitio, 62. Eccleſiæ pollutæ reconciliatio, 67. & ſeq. *Epiſcopalis* Ordinis fuit canonizatio Sanctorum, 69. *& ſeq.* Quo tempore & quare Sedi Apoſtolicæ reſervata. 71. Penes *Epiſcopum* adhuc eſt tranſlatio Reliquiarum, *ibid.* Juriſdictionis eſt *Epiſcopalis* obedientia, ſubjectio, & reverentia Clericorum, 72. 73. *& ſeq.* Mos occurrendi *Epiſcopis* cum thure & facibus, 64. Relatio nominis *Epiſcoporum* in dypthicis Eccleſiarum, 65. Celebratio Anniverſarii ordinationis *Epiſcoporum*, ibid, *Epiſcopus* ſolus in Eccleſia jus habet throni, 66. Thronus ſymbolum eſt *Epiſcopalis* juriſdictionis & poteſtatis, & quare, 67. An liceat *Epiſcopo* per ſe mutare Sedem in Eccleſia, 68. Ad *Epiſcopum* pertinet inſtitutio & diſtinctio Clericorum, 69. Utrum de jure collatio Beneficiorum ſit *Epiſcopalis* juriſdictionis, 71. Luſtratio Diœceſis præcipuum officium *Epiſcopi*, 84. 85. Utrum viſitanti *Epiſcopo* debeatur procuratio, 86. *Epiſcopus* jus habet convocandi Synodum, 87. An Synodaticum *Epiſcopo* competat, 90. 91. *Epiſcopi* proprium munus eſt docere, 91. Electio Prædicatorum an ad *Epiſcopum* pertineat, 92. 93. Ad juriſdictionem *Epiſcopi* ſpectat inſtitutio & emendatio ſacrorum Rituum, 94. An *Epiſcopo* liceat Breviarium Romanum admittere non expectato conſenſu Metropolitani & Principis, 96. 97. Utrum res Eccleſiæ poſſint alienari ſine conſenſu & autoritate *Epiſcopi*, 100. *& ſeq.* De *Epiſcoporum* juriſdictione correctiva, 102. In quibus verſetur, 103. Correctionis modus, 103. & 104. *Epiſcoporum* juriſdictio ordinaria quid ſit, 106. In quo ſita ſit, *ibid.* *& ſeq.* Utrum *Epiſcopus* ordinariam juriſdictionem habeat in ſua Diœceſi, 106. 107. *Epiſcopi* juriſdictio alia civilis eſt, alia criminalis, 106. 109. *Epiſcopis* olim licuit imponere penſiones Beneficiarias, & quare, 133. 134. An *Epiſcopum* ſpectet cognitio de ſartis tectis Eccleſiarum, 137. & ſeq. *Epiſcopi* eſt lites & controverſias dirimere quæ in proceſſionibus ſuboriuntur Clericos inter & Regulares, 139. Ejuſdem eſt locum & ordinem ponere Laïcis, etiam Dominis loci in Eccleſiis, 140. *Epiſcopi* partes ſunt gradum & ordines cuique Clerico, Diacono, Preſbytero, &c. conſtituere in Eccleſia, 141. *& ſeq.* Juriſdictio *Epiſcopalis* in Clericos in criminalibus, 143. Ab ipſis Arianis defenſa, 144. Huic modus impoſitus à Juſtiniano, 145. De cauſis Fidei & de Hereticis *Epiſco-*

porum eſt cognoſcere, 149. quare, *ibid.* Idem argumentum multiplici auctoritate firmatum, 149. *& ſeq.* Ad *Epiſcopum* pertinet cenſura & approbatio Librorum, de Fide & Religione, 152. 153. Juris *Epiſcopalis* eſt cognitio de Magis & Sortilegis, 154. *& ſeq.* Apud *Epiſcopum* judicandum crimen de ſimonia, 157. Conſpirationis crimen in *Epiſcopos* cujuſnam ſit fori, 201. Quàm frequens crimen illud in Gallia olim fuerit, 202. An *Epiſcopus* compelli poſſit poſtulantibus monitoria concedere, 225. An *Epiſcopo* liceat mutare modum ſacri ſervitii debiti ex pacto vel contractu inter Plebanum & Parochianos, 226. Utrum *Epiſcopus* cognoſcat de jurejurando & perjurio, 228. An *Epiſcopus* cognoſcat de jure Patronatûs inter Laïcos, 229. Quo ſenſu & quare *Epiſcopus* eſt executor Teſtamentorum & Legatorum piorum, 230. An cognitio de Feudo eleemoſynæ pertineat ad *Epiſcopum*, 231. An cognoſcat *Epiſcopus* de re funeraria, 232. *Epiſcopis* fuit pene cenſoria juriſdictio in Magiſtratus, 235. *Epiſcopi* derelicto Judice civili, paſſim electi arbitri litium inter Laïcos, 236. 237. Quando *Epiſcopi* per ſe jus dixerint, 247. Utrum *Epiſcopus* teneatur creare Vicarium in ſpiritualibus & temporalibus, 248. *& ſeq.* An præter Vicarium inſtituere debeat Officialem, 253. & ſeq. *Epiſcopus* cauſas ad forum eccleſiaſticum ſpectantes, audire poteſt in omni Diœceſi, 255. An *Epiſcopus* judicare poſſit in quacumque parte Diœceſis, 255. Ratio dubitandi, *ibid. & ſeq.* An poſſit jus dicere in Eccleſia, 256. An Senatus ſit competens Judex in criminalibus cauſis *Epiſcoporum*, 262. *& ſeq.* Rationes *Epiſcopalem* uriſdictionem impugnantes afferuntur & refelluntur, 263. 264. & ſeq. *Epiſcoporum* juriſdictio delegata ex Canone, vel ex mandato ſummi Pontificis, 271. 272. Quid ſit & in quo conſiſtat, *ibid.* Juriſdictio temporalis *Epiſcoporum*, 273. *Epiſcoporum* Vicedominus, 274. Invidioſa poteſtas *Epiſcoporum*, 277. Metropolitanus Judex ordinarius *Epiſcoporum* Suffraganeorum, 307. An idem jus habeat in ſubditos eorum, 308. Ad quem pertinet confirmatio & conſecratio electorum *Epiſcoporum*, 314. *& ſeq.* Ordinationis & conſecrationis *Epiſcorum* ſolemnia, 315. Sententiæ in *Epiſcopos* quomodo latæ, 5.* In quibus differant *Epiſcopi* à Magiſtratibus ratione judiciorum, 6.* Utrum *Epiſcopi* habeant multæ dictionem, 12.* *Epiſcoporum* depoſitio, 60.* Reſtitutio, 65.* *Epiſcoporum* poſtulatio, 68.* & ſeq. *Epiſcoporum* tranſlatio, 71.* *& ſeq.* Erectio, unio, diviſio, tranſlatio, & ſuppreſſio Sedium *Epiſcopalium*, 74.* *& ſeq.*

Excommunicatio quid ſit, 29.* *Excommunicatio* maxima pœna inter Canonicas, *ibid. & ſeq.* Hujus pœnæ uſus antiquiſſimus & ſaluberrimus, 29.* initia, ibid.* *Excommunicandi* jus ad quem pertinet, 30.* quibus de cauſis infligatur *excommunicatio*, 31.* *Excommunicatio* quotuplex, 32.* *Excommunicatorum* pœnæ, 33* *Excommunicatus* à proprio Epiſcopo non eſt reſtituendus ab alieno, 34.* Varia *excommunicationum* genera, 35. 36.* An judice ſeculari ſic jubente *excommunicatus* à judice eccleſiaſtico abſolvatur ad cautelam, 267. *& ſeq.* utrum Officiales regii *excommunicari* poſſint pro exercitio juriſdictionis temporalis, 270.* *Excommunicati* ignorantes qui ad Ordines ſacros promoti ſunt, 96.*

Exempti, quare ſic dicti, 272. *Exemptorum* ordinarius judex, 273. *Exemptio* monaſteriorum, quid ſit, 82.* Cujus ſit Eccleſias *eximere*, ibid. Variarum *exemptionum* exempla, 82. 83.* *Exemptionis* effectus, 83.* *Exemptorum* judices, 84.* Utrum Epiſcopus Eccleſiam in ſua diœceſi *eximere* poſſit, *ibid.*

Exorciſtæ an inter eccleſiaſticos Ordines recenſendi, 115. *& ſeq.* * *Exorciſtarum* gradus & officium, ibid. *Exorciſtæ* noti etiam Paganis, 115.*

F

FALSI crimen in litteris apoſtolicis cujus ſit fori, eccleſiaſtici an ſecularis, 178. *Falſi* crimen in contractu regio ſigno munito apud quem judicandum, 195. 196.

Fevretius. Juriſdictio eccleſiaſtica adverſus *Fevretium* vindicatur. 1. Conſtitutio Conſtantini contra eundem ut genuinus ipſius fœtus adſtruitur, 19. 20. Notatur *Fevretius* 66. 90. 91. 94. 112. 113. 126. & ſeq. 136. 146. 156. 157. 159. 161. 177. 226. 227. *& alibi paſſim.*

Fides. De cauſis *fidei* cognitio ad quos pertineat, 149. Cujus eſt cauſas *fidei* definire 56.* In dubiis *fidei* ad quem confugiendum, 59.*

Foreſtæ jus an regium, 204. utrum cuilibet licitum fuerit *foreſtam* inſtituere ſine conſenſu Regis, *ibid.*

Fori privilegium quid ſit, 112. utrum huic renunciare liceat, 114. quibuſnam in caſibus amitti poſſit, 115. *& ſeq.*

Foſſores an ſint inter Eccleſiaſticos ordines collocandi, 111.* Eorum officium, *ibid.*

Francorum Reges juriſdictionis Eccleſiaſticæ vindices, 27. *& ſeq.* 30. *& ſeq.*

Funeraria res. vid. *Sepultura.*

G

GALLIA. Crimen perduellionis in Epiſcopis & Clericis utrum in *Gallia* fuerit Eccleſiaſtici fori, 181

Gallicanæ Eccleſiæ commendatio, 237. Conſenſus exterorum Principum in judicium Eccleſiæ *Gallicanæ*, 237. 238

H

HÆRETICI. Cognitio de *Hæreticis* quos ſpectet, 149. 151. utrum crimen *Hæreſeos* mere ſit eccleſiaſticum, *ibid.* judices Regii in concurſu cum Epiſcopis, an & quomodo cognoſcant de crimine *hæreſeos*, 154. *Hæreticorum* pœna canonica fuit perpetua cuſtodia, 45.* quare, *ibid.* *Hæreticorum* pœna etiam fuit recluſio intra muros, 45.* Cujus eſt *hæreticos* damnare, 57

Homicidii cognitio quoad Clericos ad quem pertineat? 170

Homicidium qualificatum quid ſit, 179. utrum *Homicidium* qualificatum ſit privilegiarium, *ibid.* de *homicidio* per monomachiam quid ſentiendum, 180

I

ILLEGITIMI, quomodo & à quo ad Ordines poſſint promoveri, 94.*

Impuberes, utrum matrimonium poſſint contrahere, 211. Quis cognoſcat de nuptiis inter *impuberes*, ibid. Utrum nuptiæ inter *impuberes* quæ ab initio non valent, ex poſt-facto convaleſcant ſuperveniente conſenſu poſt pubertatem, 212

Incaſtellatio Eccleſiarum vetita, 207. 208.

Incendium. utrum cenſeatur inter caſus privilegiarios, 187. *Incendium* in Clericis à quo plectendum, ibid.

Inceſtus ſpiritalis, quid ſit, 188. Cur

dicatur *inceſtus*, ibid. An ſit delictum commune an privilegiarium, 188. & ſeq. *Inceſtus* ſimplex in quo differat ab *inceſtu* ſpiritali, 191. *Inceſtus* ſimplex jure gentium prohibitur, *ibid.* utrum *inceſtus* ſimplex ſit fori eccleſiaſtici in Clericis, 191.

Indulgentiæ plenariæ & non plenariæ. 89. * *Indulgentias* plenarias quis poteſt concedere, 89. * *& ſeq.* quis non plenarias, 90. * Varii caſus propter quos *Indulgentiæ* concedi ſolent, 91. *

Injuriarum cauſa in Clericos utrum ſit fori eccleſiaſtici, 175. Si Clerico irrogata ſit *injuria* à laïco, an de re cognitio erit judicis eccleſiaſtici in laïcos, *ibid.*

Inſinuatio ſententiarum eccleſiaſticarum apud acta provincialia, 284.

Interceſſiones Eccleſiæ pro reis ne in eos ſæviretur ad necem, 8. *

Interdictum, quid ſit, 37. * Forma & cauſæ *interdicti*, ibid. & ſeq. In generali *interdicto* obſervanda, 41. * *interdicto* modus impoſitus, 41. * 42. *

Interſtitia Ordinum, 109.

Irregularitas. Cum *irregulari* ob vitium corporis quis diſpenſare poteſt, 96. *

Juſtitiæ Eccleſiarum, quid ſint, & ad quem ſpectent, 75

Judex Eccleſiaſticus. Vid. *Eccleſiaſticus.*

Judicia Eccleſiaſtica. Vid. *Eccleſiaſtica.*

Juriſdictio Eccleſiaſtica. Vid. *Eccleſiaſtica.* Quotuplex *Juriſdictio*, 40. *Juriſdictio* correctiva Epiſcoporum, 103. 104. Epiſcoporum *Juriſdictio* ordinaria, in quo verſatur & præcipua ipſius argumenta, 106. *& ſequent.* Vid. *Epiſcopus.*

Jusjurandi religio, 228. *Jusjurandum* omnibus contractibus olim apponebatur, *ibid. & ſeq.* An Epiſcopus cognoſcat de *Juramento*, ut declaret ſi licitum ſit & obligatorium, 228.

L

Laïci feudi quæſtio inter Clericos ad quem pertineat, 122. Quibus caſibus de jure cognoſcat judex Eccleſiaſticus in *Laïcos*, 220. 221. *& ſeq.* An ſummus Pontifex derogare poſſit juri patronatus ſeu *Laïci*, 98. * *Laïci* an inter ordines Eccleſiæ, 109. *

Lex & conſuetudo in quo differant, 132.

Latrocinium utrum crimen ſit privilegiarium, 186. *Latrocinii* quæſtio etiam in clericis an ſit judicis regii, *ibid. & ſeq.*

Lectorum gradus. 112. * Munus & officium, 113. * Ordinationis ejus ſolemnia, 114. * Miniſter, *ibid.*

Legales homines, quinam dicantur, 230.

Legatorum piorum quis executor, 230

Libellus famoſus. Si clericus *libellum* famoſum ſparſerit quomodo & à quo puniendus, 175

Libri. Examen & cenſura *librorum* ad quos ſpectet, 152

M

Magia. Cognitio de magis ad quem pertineat, 154. utrum *Magia* crimen ſit Eccleſiaſticum, 155

Magiſtratuum officio fungentium offenſa quæ per Clericos infertur, utrum ſit caſus regius an privilegiarius, 199. Epiſcopis fuit pene cenſoria Juriſdictio in *Magiſtratus*, 234. Cur *Magiſtratibus* denegaretur communio Eccleſiaſtica priuſquam litteras communicatorias accepiſſent ab Epiſcopo, 233. *Magiſtratus* excommunicari non poſſunt, pro actu exercitii Juriſdictionis temporalis, 270

Majeſtatis crimen, Vid. *Perduellio.*

Martini V. Pontificis reſcriptum ſuper

cognitione poſſeſſorii in beneficiis eccleſiaſticis, 125
Martyrum judicium ejuſque auctoritas, 111.
Matricularii qui ſunt, & eorum officium, 217. *& ſeq.* quare ſic dicti, 216. An judex eccleſiaſticus cognoſcat de rationibus *Matriculariorum*, 217. 218. *Matricularii* unde aſſumpti, 219 *Matriculariorum* rationes licet Epiſcopo Diœceſim luſtrando inſpicere, non expungere & exigere, 220.
Matrimoniales cauſæ. Utrum abbates, Decani, Archidiaconi poſſint cognoſcere de cauſis *matrimonialibus*, 209. Ad quem pertineant cauſæ *matrimoniales*, ibid & ſeq. De *matrimonio* impuberum, 211. Utrum nuptiæ inter impuberes nullæ ſint, *ibid.* An judex eccleſiaſticus cognoſcat de *matrimonio* impuberum, 211. 212.
Matrimonium. Gradus in quibus circa *matrimonium* ſummus Pontifex diſpenſare poteſt, 98
Metropolitanus, quare ſic dictus, 307. *Metropolitanus* judex in cauſis civilibus & criminalibus ſuffraganeorum Epiſcoporum, *ibid.* Utrum *Metropolitanus* ſit judex ordinarius ſubditorum ſuffraganeorum, 307. *& ſeq.* Quibus in caſibus *Metropolitanus* juriſdictionem habeat in ſubditos ſuffraganeorum, 308. 309. jura & munia *Metropolitanorum*, 311. utrum ad *Metropolitanum* pertineat confirmatio electorum Epiſcoporum, 314. An ad eundem ſpectet eorumdem conſecratio, 315. *Metropolitanus* jus habet præferendæ crucis per univerſam provinciam, 316. Idem habet jus pallii, *ibid.* A *Metropolitano* ad quem provocatur, an ad Primatem vel Sedem apoſtolicam, 319
Militiæ ſacræ votum à quo ſolvendum eſt, 99.*
Milletotius de cauſis criminalibus Clericorum, 148. Magna ejus de ratione delicti communis & privilegiati diſtinctione interpretatio rejicitur, *ibid.*
Miſerabiles perſonæ quæ dicendæ ſint, 215. Quo ſenſu *miſerabilium* perſonarũ cauſæ pertineant ad Eccleſiã, 216.
Miſſi Dominici qui ſint & quare inſtituti, 274
Mixtum crimen quid ſit, 157. 177. quare ſic dictum, 177.
Monachorum initia, patres, fundatores, &c. 86.* *Monachorum* regula prima à ſede apoſtolicâ approbatâ, 87.* *Monachis* non licet prædicare in Eccleſiis parœcialibus ſine licentiâ Epiſcopi, 106. An præpoſitus regularis correctionis cauſa poſſit *Monachum* mittere Romam ad Generalem Ordinis, 46.* Utrum *Monachus* ſolvi poſſit à vinculo Religionis & voto caſtitatis, 98. 99.*
Monaſterium. An detruſio in *monaſterium* pœnitentiæ cauſa, ſit pœna canonica, 41.* & ſeq. *Monaſteriorum* fundatio cujus juris ſit, 78.* *Monaſteriorum* exemptio, 82.* vid. *Exemptio.*
Monetæ cudendæ jus an ſit de Regalibus, 194. Crimen falſæ *monetæ* in clericis cujus ſit fori, 194. 195. Criminis adulterinæ *monetæ* pœna, *ibid.*
Monitoria quis poteſt concedere, 224. quas ob cauſas, *ibid.* An omnes & ſinguli novatores, excommunicati, &c. poſſint *monitoria* impetrare, 224. Utrum Epiſcopus vel ejus Officialis compelli poſſit poſtulantibus *monitoria* concedere, 225. An à conceſſione *monitorii* appellari poſſit tanquam ab abuſu, 226
Monomachia, inter perſonas privatas, 181. vid. *Perduellio*. *Monomachia* in cauſis eccleſiaſticis, 245
Mortuaria Ad quos pertinet de *mortuariis*, re funeraria & ſepulturis cognitio, 232. vid. *Sepultura.*

N

NUPTIÆ. Preſbyteri *nuptias* vetitas filiorumfamilias ſine conſenſu parentum celebrantes, an apud judicem regium conveniendi ſint, 200.

O

OFFICIALIS poteſtas & munia, 254. Utrum præter Vicarium Generalem Epiſcopus teneatur inſtituere *Officialem*, 253. Vicarii & *Officialis* functiones in quibus differant, aut conveniant, 254. Commendatur *Officialium* ſcientia, 277. 278.

Officium ſacrum. An Epiſcopo liceat immutare modum ſacri *Officii* quo ex contractu tenebatur erga Parochianos, 226. 227.

Ordines. Collatio *Ordinum* ad quem pertineat, 42. An de meritis *Ordinationis* & de ſacramento *Ordinis* poſſint laïci judices cognoſcere per appellationem tanquam ab abuſu, 43. *& ſeq.* Si Epiſcopus quem ex ſubditis renuat ordinare, ad quem devolvitur *Ordinatio*, 46. 47. Utrum invitus quis *ordinari* poſſit, 93. * à quo, *ibid.* Ad *Ordines* ſacros promovere extra tempora quis poſſit, 94. * Illegitimorum *Ordinatio*, ibid. Cujus ſit ætatis defectum ſupplere, quoad *Ordines*, 95.* Quis cum bigamis diſpenſet, ut promoveantur ad *Ordines*, ibid. Diſpenſatio cum apoſtata qui in apoſtaſia ordinatus eſt, ut in ſuſceptis *Ordinibus* valeat miniſtrare, 95.* Cum *ordinatis* à ſchiſmatico, *ibid.* Qui furtivè *Ordinem* ſuſcepit, à quo debeat diſpenſari, 96.* Cum *Ordinato* excommunicato etiam ignorante ſolus Papa diſpenſat, *ibid.* De promoto ad *Ordines*, vel ad Beneficium per ſimoniam, 96. * *Ordinum* eccleſiaſticorum diſtinctionis ratio, 105. 106. * *& ſeq.* Interſtitia *Ordinum*. 107.* Eorum numerus, 109. * An laïci inter *Ordines* Eccleſiæ, *ibid.*

Oſtiariorum gradus, 100. * Officium, *ibid.* Ordinationis ejus ſolemnia, 100. *

P

De PArochialibus Eccleſiis, & juſtitiis earumdem, 75. & ſeq. *Parochiarum* erectio ad quem pertineat, 75. Monachis non licet prædicare in Eccleſiis *Parœcialibus* ſine licentia Epiſcopi, 106.

Patronatûs jus, utrum ſit temporale, vel ſpirituale, 229. Quis de jure *Patronatûs* cognoſcat, *ibid.*

Pecuniariæ cauſæ quæ ſint & quare ſic dictæ, 110. 111. An judex eccleſiaſticus poſſit jure vel conſuetudine multam *pecuniariam* indicere, 12.* Utrum multa cedat fiſco, *ibid.* Utrum Epiſcopus vel judex poſſit eam convertere in uſus ſuos, vel Eccleſiæ ſuæ, 13.* *Pecuniariæ* multæ indictio veterum Pontificum exemplo confirmata, *ibid.*

Penſiones ſuper beneficia eccleſiaſtica, 96 97.* An pro reliquiis cenſus vel *penſionis* Clericus conveniendus ſit apud judicem Eccleſiaſticum, an apud ſecularem, 131. Utrum judex Eccleſiaſticus poſſit cognoſcere de ſolutione *penſionis* Beneficiariæ, 133. Epiſcopis olim licitum fuit imponere *penſiones* Beneficiarias, 133. 134.

Perduellionis ſeu Majeſtatis crimen cujus ſit tribunalis, an civilis vel Eccleſiaſtici, 181. Ratio dubitandi, *ibid. & ſeq.* In Hiſpania Gothorum Reges judicio de Epiſcopis & Clericis abſtinuere etiam in crimine *perduellionis*, 182. *Perduellionis* crimen in Epiſcopis à quibus hodie judicetur, 183.

Perjurium quid ſit, 173. cujus ſit fori, Eccleſiaſtici an ſecularis, *ibid. & ſeq.*

ſeq. An Epiſcopus cognoſcat de *perjurio*, 228
Philippus Valeſius Juriſdictionis Eccleſiaſticæ vindex, 275
Pœna Canonicæ in Clericos mitiores, 1.* Cur. 3.* *Pœnarum* Canonicarum modus, 3.* *& ſeq.* Majores *pœnæ* Canonicæ quæ ſint, 14.* *& ſeq.*
Pœnitentia. Ad quem pertineat *pœnitentiæ* publicæ impoſitio, 62. *Pœnitentiæ* publicæ modus, *ibid. & ſeq.* *Pœnitentia* publica non iterabatur & quare, 63. Uſus *Pœnitentiæ* publicæ in Orientali & Occidentali Eccleſia, 64. in Eccleſia Romana tenacius retentus, *ibid.* obſoletus tandem, 64. 65. Uſus *Pœnitentiæ* publicæ à Tridentinis Patribus approbatus, 66. Suadetur inſtitutio *Pœnitentiæ* publicæ, 66. 67. *Pœnitentiæ* injunctio genus pœnæ Canonicæ, 48.* *Pœnitentia* quotuplex, *ibid.* *Pœnitentiæ* gradus, 48. 49.* *& ſeq.* *Pœnitentium* reconciliatio, 51.* *Pœnitentibus* communio data, *ibid. & ſeq.* *Pœnitentium* cauſæ ab Eccleſia ſuſceptæ, 216
Portio congrua quid ſit, 135. An *portionis* congruæ cognitio ſpectet ad Epiſcopum, *ibid.*
Poſſeſſoria. An judex Eccleſiaſticus cognoſcat de actionibus in rem & *Poſſeſſoriis*, 121. judex ſecularis non poteſt jure communi cognoſcere de *Poſſeſſorio* Beneficii Eccleſiaſtici, 123. Quare, *ibidem.* In Gallia tamen ex uſu forenſi cognoſcit de *Poſſeſſorio* Beneficii, 124. An judex Eccleſiaſticus in petitorio poſſit ferre contrariam ſententiam ei quæ lata eſt à judice laïco in *Poſſeſſorio*, 126. judex ſecularis cognoſcit de *Poſſeſſione* retinenda vel recuperanda, 128. De interdicto adipiſcendæ *poſſeſſionis* judex non ſolet cognoſcere, *ibid.* quare, 128
Poſtulatio Prælatorum, quid ſit, 68.* An ſit de gratia vel de jure, *ibid.* *Poſtulatio* in quo diſtet à petitione, 69.* Notatio hujus vocis, *Poſtulatio*, ibid. In quibus differat *Poſtulatio* ab electione, 69. 70.* An confirmatio *Poſtulationis* ita pendeat à ſummo Pontifice, ut etiam Epiſcopus invitus poſſit poſtulari ab illo, 71.*
Prædicatorum electio ad quos pertineat, 92. *& ſeq.* 106
Præpoſiti Capitulorum, 330. *Præpoſiti* Juriſdictio, *ibid.*
Preſbyterorum Gradus, ætas & dignitas, 133.* *Preſbyterorum* varia munia, 135.* *& ſeq.* Ordo *Preſbyterorum* ſenatus Eccleſiæ. 137.* *Preſbyteri* reverentiam & obedientiam debent Epiſcopo, 138.* *Preſbyterorum* tituli, *ibid. & ſeq.*
Primatum jura, & vices præcipuæ, 316. 317. A Metropolitano appellatur ad *Primatem*, 319. An omiſſo *Primate*, à Metropolitano appellari poſſit ad ſedem Apoſtolicam, *ibid.* *Primatus* non continet neceſſarium gradum Juriſdictionis, ſed voluntarium, 319
Principis munus eſt tueri Eccleſiam, 10. 13. *& ſeq.* Quare, *ibid. & ſeq.* ut Juriſdictio Eccleſiaſtica minime ſuſpecta *Principibus.* 14. *Principes* in propriis cauſis Juriſdictionis Eccleſiaſticæ opem implorant, 30. 31
Privilegia Clericorum, 112. *& ſequent.* Vid. *Clerici.*
Pſaltæ, an inter Eccleſiaſticos Ordines ſint recenſendi, 114.* *Pſaltarum* officium, *ibid.*
Pupilli. Utrum judex Eccleſiaſticus & qua de cauſa cognoſcat de cauſis *Pupillorum*, 215

Q

QUÆSTIO. An judex Eccleſiaſticus graviorum flagitiorum reos poſſit *Quæſtioni* ſubdere, 10.* & 11.*

R

RAPTUS quoad Clericos an ſit crimen civile, 193.
Regradatio quid ſit, 26. * à quo cepit exordium, 28. * Quotuplex *Regradationis* genus, 27. * 28. * *Regradationis* pœnâ qui plectendi, 27.* Adversùs quos *Regradationis* pœna decernenda, *ibid. & ſeq.*
Religionis votum. Utrum ab eo quis abſolvi poſſit, & ad ſeculum redire, 99.
Religioſi Ordines à quibus olim approbati, 86. * A quo nunc approbandi, 87. *& ſeq.* 89.* Novorum ordinum inſtitutio, abſque approbatione ſedis Apoſtolicæ, vetita, 88.*
Reliquiarum tranſlatio à quo & quomodo facienda, 71.
Reorum neci Clerici ne interſint, 11. *
Reſidentia. Quis de non reſidendo in perpetuum in curatis Beneficiis diſpenſat, 97. 98.*
Rituum ſacrorum inſtitutio & emendatio ad quem pertineat, 94. 95.
Romanus Pontifex. Cauſæ reſervatæ *Romano* Pontifici, 54. *& ſeq.* vid. *Cauſæ* majores. Sedis *Romanæ* autoritas, *ibid & ſeq.* Caſus varii in quibus *Romanus* Pontifex ſolus diſpenſat, 93.* *& ſeq.* 98.* *& ſeq.* Pontifex *Romanus* ſolus poteſt ſententiam ſuam revocare, 102.* Quare, *ibid.*
Rotæ pœna, quæ ſit & quibus imponenda, 185.

S

SACRILEGIUM. Utrum ſit crimen mere Eccleſiaſticum, 159. an mixti fori, *ibid.* Ad quem ſpectat cognitio *Sacrilegii*, 159. 160.
Sacrorum inturbatio, cujus fori ſit, Eccleſiaſtici an ſecularis, 161.
Salvagardia. Cujus eſt *Salvas-gardias* apponere, 196. Infractio *Salvæ-gardiæ* regiæ an ad judicem regium pertineat, *ibid.*
Sanctorum canonizatio, initia ejus, ſolemnia, & miniſter, 85. * *& ſeq.* vid. *Canonizatio.* *Sanctorum* Canonizatio ad quem pertineat, 69. *& ſeq.* De tranſlatione reliquiarum *Sanctorum*, 71.
Sauciolum atrium, quid ſit, 11.*
Schiſmatici qui ad Ordines promoti ſunt, 95.*
Secretum ſeu *Secretarium*, quid ſit, 283
Sellæ pœna quæ ſit, 185. Quibus id pœnæ genus irrogatum, *ibid.*
Sententiarum eccleſiaſticarum inſinuatio apud acta Provincialia, 284.
Sepultura. *Sepulcra* ſunt loca religioſa, & quare, 232. 233. *Sepulcrorum* reficiendorum cura ad quem ſpectat, *ibid.* *Sepultum* cadaver erui & transferri non poteſt ſine decreto Pontificum, ſeu juſſu Principis, 232. *Sepultura* quid ſpirituale, *ibid.* Quis de re *ſepulcrali* cognoſcat, 233.
Simonia, quid ſit, origo ejus, à quo primùm damnata, 157. Utrum cognitio de *ſimonia* ſit Judicis eccleſiaſtici, *ibid. & ſeq.* Quis diſpenſat ſuper *ſimonia* & confidentia, quæ committitur in Beneficialibus, 96.* Utrum abſolutio Pontificia de crimine *ſimoniæ* proſit in foro exteriori, 96.* An *ſimonia* ſemel contracta purgari poſſit abſque amiſſione Beneficii, *ibid.*
Sodomia in Clericis utrum ſit eccleſiaſtici fori, 191. Spenſerus ob *Sodomiam* capite damnatus, 192.
Sors, utrum quandoque in cauſis eccleſiaſticis dirimendis admittenda ſit, 246.
Sortilegus. Ad quem ſpectat cognitio de *ſortilegis*, 154. An *ſortilegium* ubi maleficium accedit, ſit caſus regius, 156.
Stuprum virginis conſecratæ, an ſit

adulterio gravius, 189. Hujus pœna, 190.
Subdiaconorum inſtitutum, 117. * Gradus & officium, 118.*
Suſpenſio, quid ſit, 14. * Hujus cenſuræ uſus, ibid. *Suſpenſionis* uſus ſalutaris, 14. * *Suſpenſionis* effectus, 15. * *Suſpenſus* non poteſt eligere neque eligi in Beneficiis electivis, *ibid.* Idem non poteſt conferre Beneficia, 15.* Aliæ *ſuſpenſorum* pœnæ, 16.* *Suſpendendi* modus, 15. * Utrum *ſuſpenſio* per appellationem ſuſpendatur, 17*. An *ſuſpenſio* lata ad tempus ſolvatur abſque ulla abſolutione, elapſo tempore, *ibid.* Ad quos ſpectet *ſuſpenſio*, 17.*
Synodi convocatio, utrum ſit Epiſcopalis Juriſdictionis, 87. An Abbates cogendi ſint venire ad *Synodum*, 88. 89. *Synodaticum* quid ſit, 90. Modus *Synodatici*, 90. 91.

T

TESTAMENTORUM & legatorum piorum quis executor, 230.
Thori ſeparatio, quas ob cauſas fieri poſſit, 211. Quis cognoſcat de ſeparatione *thori*, ibid.
Tranſlatio Epiſcoporum ab una Sede ad aliam, utrum fieri poſſit abſque autoritate Sedis Apoſtolicæ, 71. * Apud Orientales varia *Tranſlationum* exempla ſola autoritate Metropolitani vel Primatis, *ibid. & ſeq.*

V

VASORUM ſacrorum benedictio, 55.
Venatio jure naturali ſingulis permiſſa, 202. Stricté olim & ſub gravibus pœnis omnibus prohibita in toto regno Angliæ, *ibid. & ſeq.* Utrum jus *venandi*, jus ſit regium, 203.
Veneficium in Clericis utrum ſit fori eccleſiaſtici, 171.
Veſtalium ſtuprum, & ipſius gravitas, 189. Hujus criminis pœna, *ibid. & ſeq.* De ſtupro *Veſtalium* penes quos judicium fuit, 190.
Vicarius generalis Epiſcopi. Utrum Epiſcopus teneatur creare *Vicarium* generalem in ſpiritualibus & temporalibus, 248. Si Epiſcopus moram faciat in eligendo *Vicario*, ad quem optio *Vicarii* devolvatur, *ibid.* Poteſtas & munia *Vicarii* generalis, 249. 250. Utrum *Vicarius* Epiſcopi nuda voluntate & nutu revocari poſſit, 251. Qualis debeat eſſe *Vicarius* generalis, Clericus an Laïcus, 252. An Epiſcopus eſſe poſſit *Vicarius* alterius Epiſcopi, 252. *Vicarii* Epiſcopi officium an ceſſet præſente Epiſcopo, 253. An expiret morte Epiſcopi, ibid. *Vicarii* generalis & Officialis munia in quibus differant, 249. 254.
Vicedominus Epiſcoporum, quare ſic dictus, 244. *Vicedomini* officium, *ibid.*
Viduarum cauſæ apud quem agendæ, 215. Quo caſu Judex Eccleſiaſticus cognoſcit de cauſis *viduarum*, ibid.
Virginum velatio utrum ſit Epiſcopalis Ordinis, 59. 60. Pro conſecratione *Virginum* certi dies ſolemnes erant conſtituti, *ibid.* Abbatiſſis *Virgines* conſecrare non licet, 60. Hodie Preſbyteris licet recipere profeſſionem Monialium, ſeu *Virginum*, ſed non ſine autoritate Epiſcopi, ibid. *Virginis* ſtuprum. Vide *Stuprum.*
Vis publicæ cognitio, an ſit judicis regii, 184.
Viſa, An Judex ſæcularis cognoſcat de cauſis repulſæ, ſeu refutûs Litterarum quas vocant *Viſa*, ſuper proviſionibus Pontificiis, 129. Si Epiſcopus renuat conferre Benefi-

cia, in tali caſu quid agendum, *ibid.* Uſus antiquus, 129. Hodierna praxis, *ibid.*

Viſitatio Diœceſis Epiſcopalis eſt Juriſdictionis, 84. *Viſitatio* præcipuum munus Epiſcopi, 85. *Viſitanti* Epiſcopo quid debeatur, 86. Utrum à *Viſitatione* Epiſcopi liceat appellare, 87.

Urſicinus Cadurcenſis Epiſcopus, ob crimen perduellionis damnatus, 181.

Uſurarum crimen eſt Eccleſiaſticum, & fori eccleſiaſtici, 162. Quare, *ibid.* An *uſurarum* crimen poſſit dici mixtum eccleſiaſticum & ſeculare, 163.

EXPLICIT INDEX.

EMENDANDA.

P*Ag.* 2. *lineâ* 13. Fautorum, *lege* Fautorem. *Ibid. lin.* 32. Eccleſiaſtica, *lege* Eccleſiaſticæ. *Pag.* 3. *lin.* 9 præter, *lege* Prætor. *Ibid lin.* 10. Famen, *lege* tamen. *Pag.* 4. *lin.* 29. Fit. *lege* tit *Ibid. l.* 32. id. *lege* in. *Pag.* 5. *lin.* 10. habet, *lege* habent. *Pag.* 6 *lin.* 33. iniquies, *lege* inquies. *Pag.* 7. *l* 30. ſori, *lege* fori. *Ibid. lin.* 32. incomparhliter *leg.* incomparabiliter. *Pag.* 13 *lin.* 8. Magiſtratum, *lege* Magiſtratuum. *Pag.* 28. *lin.* 6. judicet, *lege* judices. *Pag.* 34 *lin.* 4. aſſatus, *lege* affatus. *Pag* 42, *initio cap.* Oidinem, *lege* Ordinum. *Pag* 45. *lin* 7. incarum, *lege* incaſſum. *Pag.* 49. *lin.* 18 in fonte cùm, *lege* in fronte cum. *Pag.* 72. labius, *lege* latiùs. *Lin. ſeq. lege* Cantabrigienſem. *Pag.* 18. *lin* 2. *titul. cap.* 2. obnoxiis publici, *lege* obnoxii publicis. *Pag.* 131. *ad tit. idem cap. lege* in Clericos... conventos. *Pag.* 197. *ſub finem*, præſtar, *lege* præſtare. *Pag.* 204. *lin. pennult.* conteſta, *leg.* contexta.